ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ

ΤΑ ΗΘΙΚΑ.

PLUTARCHI

CHÆRONENSIS

MORALIA,

ID EST

OPERA, EXCEPTIS VITIS, RELIQUA.

GRÆCA EMENDAVIT,
NOTATIONEM EMENDATIONUM, ET LATINAM XYLANDRI
INTERPRETATIONEM CASTIGATAM, SUBJUNXIT,
ANIMADVERSIONES EXPLICANDIS REBUS AC VERBIS, ITEM
INDICES COPIOSOS, ADJECIT,

DANIEL WYTTENBACH,

HIST. ELOQ. LITT. GR. ET LAT.
IN ILLUSTRI ATHEN. AMSTELOD. PROFESSOR.

TOMI I. PARS II.

OXONII,
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO.
MDCCXCV.

2

MVSEVM
BRITAN
NICVM

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Β ΥΓΙΕΙΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

PLUTARCHI

DE TUENDA SANITATE PRÆCEPTA.

α'. Μοσχ. Σὺ δὴ Γλαῦκον χθὲς, ὦ Ζεύξιππε, τὸν ἰατρὸν ἀπετρέψω συμφιλοσοφεῖν ἡμῖν βουλόμενον.

Ζεύξ. Οὔτ' ἀπετρεψάμην, ὦ φίλε Μοσχίων, οὔτ' ἐβούλετο συμφιλοσοφεῖν ἐκεῖνος· ἀλλ' ἔφυγον καὶ ἐφο-
c βήθην λαβεῖν φιλομαχοῦντι διαλέγειν. Ἐν μὲν γὰρ ἰατρικῇ καθ' Ὅμηρον,

B. 5. ἡμῖν βουλόμενον] Sic omnes libri. Ratio tamen poſtulat ὑμῖν: quod et Mez. vidit.

I. Mosch. GLAUCUM tu Zeuxippe medicum averſatus es heri, cum is de philoſophicis rebus nobiſcum vellet colloqui.

Zeux. Equidem neque eum averſatus ſum ego, mi Moſchion, neque nobiſcum ille philoſophica tractare volebat: fugi autem hominem, quod nolebam contentioſo anſam digladiandi præbere. Eſt enim in rebus quidem medicis, qualem Homerus eſſe vult,

— ὁ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων,

οὐκ εὐμενὴς δὲ περὶς φιλοσοφίαν, ἀλλ' ἀεί τι τραχὺ καὶ δύσκολον ἔχων ἐν τοῖς λόγοις, καὶ νῦν ἐναντίος ἐφ' ἡμᾶς ἐχώρει, βοῶν ἔτι πόρρωθεν, ὡς μικρὸν ὄφελος ὀπτικὴς ἔργον ἡμῖν σύγχυσιν ὅρων τετολμῆσθαι, παραλελεγμένοις περὶ ὑγιείνης. Χωρὶς γάρ, ἔφη, τὰ φιλοσόφων καὶ ἰατρῶν, ὥσπερ τινων Μυσῶν καὶ Φρυγῶν, ὁρίσματα· καί τινα τῶν ὡς μὴ ταυτὰ, οὐ μὰ ἀχρήστως εἰρημένων παρ' ἡμῶν, παρὰ τόματος ἔχων ἐσπάραττεν. D

Μοσχ. Ἀλλὰ καὶ τούτων ἔγωγε καὶ τῶν ἄλλων, ὦ Ζεύξιππε, πρόθυμος ἀκροατὴς ἡδέως ἂν γενοίμην.

Ζεύξ. Φιλόσοφος γάρ εἶ τὴν φύσιν, ὦ Μοσχίων, καὶ τῷ μὴ φιλιατροῦντι χαλεπαίνεις φιλοσόφῳ, καὶ ἀγανακτεῖς εἰ μᾶλλον αὐτὸν οἴεται πρέπειν γεωμετρίας καὶ διαλεκτικῆς καὶ μουσικῆς ὀρέγεσθαι μεταποιούμενον, ἢ ζητεῖν καὶ μανθάνειν βουλόμενον

D. 6. αὐτὸν οἴεται] Mcz. Salmaſ. αὐτῷ οἴεται.

—*multis dignus componier unus:*

ſed erga philoſophiam animo eſt parum amico, ſemperque aſperitatem quandam in diſſerendo et moroſitatem uſurpat, ac tum quoque adverſum nobis ſe ferebat, eminus vociferans, nos qui aggreſſi eſſemus de ſalubri vitæ ratione diſputare, confundendis artium finibus facinus neque parvum neque æquum commiſiſſe, diſtinctaque inquiens eſſe philoſophica a medicis, perinde ac ſi de limitibus Phrygum et Myſorum ſtatuendis ageretur: quinetiam a nobis quædam neque ſerio et non tamen inutiliter dicta in ore habebat atque laniabat.

Mosch. Ego vero, Zeuxippe, cum hæc tum alia lubenter animoque prompto audiverim.

Zeux. Philoſophico nimirum, Moſchion, es ingenio, et ſuccenſes philoſopho qui ſtudioſus rei medicæ non ſit, indigneque fers, ſi exiſtimet magis ſui eſſe officii ut videatur geometriæ, dialecticæ et muſicæ deditus, quam ut inquirere ac diſcere cupiat, in ſuo corpore, hoc eſt

Ὅ, τι τοι ἐν μεγάροισι κακὸν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται

τῷ σώματι. Καίτοι πλείους ἂν ἴδῃς ἐκεῖ θεατὰς ὅπου
E θεωρικόν τι νέμεται τοῖς σωτιοῦσιν, ὥσπερ Ἀθήνῃσι. Τῶν
ἐλευθερίων δὲ τεχνῶν ἰατρικὴ τὸ μὴ γλαφυρὸν καὶ
ῥᾴστιον καὶ ὀπτερπές, ὠδεμιᾶς ἀνδέεται ἔχει· θεω-
ρικὸν δὲ μέγα τοῖς φιλομαθοῦσι τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν
ὑγίειαν ὀπαδίδωσιν. Ὥστε οὐ χρὴ βάσιν ὁρῶν ὀπικαλεῖν
δεῖ τοῖς περὶ ὑγιεινῶν ζητουμένοις φιλοσόφοις, ἀλλ' εἰ
μὴ παντάπασιν ἀνελόντες οἴονται δεῖν τὰς ὁδοὺς ὥσπερ
ἐν μιᾷ χώρᾳ κοινῶς ἐμφιλοκαλεῖν, ἅμα τὸ ἡδὺ τῷ λόγῳ
καὶ τὸ ἀναγκαῖον διώκοντες.

Μοχ. Ἀλλὰ Γλαῦκον μὴν ἐῶμεν, ὦ Ζεύξιππε,
F ὑπὸ σεμνότητος αὐτοτελῆ βεβλόμενον εἶναι, καὶ ἀπροσ-
δεᾶ φιλοσοφίας· σὺ δὲ τοὺς λόγους ἡμῖν διελθὲ πάντας·
εἰ δὲ βούλει, πρώτους ἐκείνους ὧν ἔφης οὐ πάνυ μετὰ
σπουδῆς εἰρημένων ὀπιλαμβάνεσθαι τὸν Γλαῦκον.

Medicus in propriis quid recte, quid male fiat.

Atqui plures ad ſpectaculum confluere ſolent, ubi publicitus pecuniæ aliquid inter ſpectatores diſtribuitur, ſicut fit Athenis. Et vero medicina de reliquis liberalibus artibus nulli nitore, copia, jucunditateque cedens, ſui ſtudioſis præmium ſpectandi porro largitur, incolumitatem corporis atque ſanitatem. Non itaque intentandum id crimen philoſophis de ſanitate diſputantibus eſt, quaſi vero limites tranſilierint: immo id potius vitio eſſet dandum, ſi non ſublatis omnino terminis locum hunc ſibi communem cum medicis ducerent, in eoque ſuavitatem cum neceſſitate junctam egregio ſtudio conſectarentur.

Mosch. Proinde miſſum faciamus Glaucum, qui ex ſeſe perfectus ob affectatam quandam vult videri gravitatem, et philoſophia nihil opus habere ad ſuam profeſſionem. Tu autem, Zeuxippe, totam nobis narra diſputationem, et ſi libet, ea primo loco, quæ ais cum non prorſus ſerio eſſent dicta, reprehenſa a Glauco fuiſſe.

β'. Ζευξ. Ἔφη τοίνυν ὁ ἑταῖρος ἡμῶν ἀκοῦσαί τινος λέγοντος ὡς τὸ τὰς χεῖρας ἀεὶ θερμὰς ἔχειν, καὶ μὴ θεωρᾶν ψυχομένας, οὐ μικρὸν εἴη πρὸς ὑγίειαν· καὶ 123
τοὐναντίον ἡ τοῦ ἄκρων ἀπόψυξις εἰς τὰ μέσα συνελαύνουσα τὸ θερμόν, ὥσπερ τινα συνήθειαν ἢ μελέτην ἐμποιεῖ πυρετοῦ· τὸ δ' ἔξω τρέφοντα μὴ τῆς θερμότητος ἔλκειν ὅπῃ πάντα, καὶ διανέμειν τῷ ὅλῳ, ὑγιεινόν· ἐὰν μὴ ἐνεργωμέν τι ταῖς χερσὶ καὶ διώμεθα τυγχάνωμεν, αὐτῷ τῷ κίνησιν ἐπάγειν ἐνταῦθα, καὶ συνέχειν τὸ θερμόν· ἔργων δὲ τοιούτων ὄντων, ἥκιστα δεῖν προσδέχεσθαι τοῖς ἄκροις τὸ ψυχρόν.

γ'. Ἐν μὲν οὖν τοῦτο τῶν γελασθέντων ἦν· δεύτερον δὲ οἶμαι τὸ περὶ τὰς τροφὰς ἃς προσφέρετε τοῖς κάμνουσιν. Ἄπεσθαι γὰρ αὐτῶν διὰ χρόνου παρῄνει Β
καὶ γεύεσθαι, συνεθίζοντας αὐτοὺς ἐν τῷ ὑγιαίνειν, καὶ μὴ τρέμοντας ὥσπερ τὰ παιδάρια, μηδὲ μισοῦντα ἐκεί-

A. 10. ἐὰν μὲν ἔξω] Mez. ἐὰν μὲν οὖν ἔξω.

II. Zeux. Aiebat ergo ſocius noſter, auditum abs ſe eſſe quendam, qui diceret ſi ſemper calerent manus, neque ſinerentur frigere, non leviter hoc ad ſanitatem conducere: contra extremitatum refrigerationem, qua calor introrſum cogitur, quaſi conſuetudinem quandam et affectationem febris ingenerare: qui calor ſalubriter foras in omnes partes eliciatur ad differendam ac diſtribuendam materiam: atque hoc quidem motum præſtare, ubi aliquid manibus agimus, ut ad eas vocetur, ibique contineatur calor: quando autem nullum opus manibus facimus, tunc nequaquam nos debere ad extremas corporis partes frigus admittere.

III. Hoc unum fuit ex iis quæ riſu excepta ſunt: ſecundum, ſi recte memini, fuit de cibis quos ægrotantibus exhibetis. Hos ille interdum volebat ſumi a nobis et guſtari, ut iis nos ſani etiamnum adſueſcentes, neque puerulorum inſtar formidantes inviſamve habentes victus illam ratio-

νων τὴν δίαιταν, ἀλλὰ ποιουμένους ἀτρέμα χειροήθη ταῖς ὀρέξεσι καὶ σύτροφον, ὅπως ἐν τῷ νοσεῖν μὴ δυσχεραίνωμεν ὡς φάρμακα τὰ σιτία, μηδὲ ἀφαλλώμεθα ἁπλῶν τι καὶ ἄνοψον καὶ ἄκνιστον λαμβάνοντες. Ὅθεν οὐδὲ ἀλύτους ποτὲ φλικτέον ἐλθεῖν ὑπὸ τροφήν, οὐδὲ ὕδωρ πιεῖν, οἴνου παρόντος, οὐδὲ θερμὸν ἐν θέρει χόνδρου παραιμένης· τὰς μὲν οὖν ὑποδεικτικὰς καὶ σοφιστικὰς
c χαίρειν ἐῶντας ἀποχέσεις τῶν ποιάτων καὶ μεγαλαυχίας ὑπὲρ ταῖς ἀποχέσεσιν, αὐτοὺς δὲ καθ' ἑαυτοὺς σιωπῇ τήν τε ὄρεξιν ἅμα τῷ συμφέροντος ὑπήκοον ἐθίζοντας εἶναι μετ' εὐκολίας, καὶ τῆς ψυχῆς ἀφαιροῦντας πόρρωθεν ἔτι τὴν περὶ ταῦτα μικρολογίαν ἐν ταῖς νόσοις, καὶ ὃ ὑπερθρηνεῖν ἀνοδυρομένης ὡς ἐξ ἡδονῶν μεγάλων καὶ ἀγαπητῶν εἰς ἀγεννῆ καὶ ταπεινὴν ἀπελήλαται δίαιταν. Εὖ γὰρ εἰρημένον τὸ, Ἕλοῦ βίον τὸν ἄριστον, ἡδὺν δὲ αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει, καὶ κατὰ μέρος ὡς ἔχασα πειρωμένῳ

B. 10. τὰς μὲν ἂν] Abeſt ἂν in Ald. Baſ. Xyl. Voſſ. Stephanus aſſumpſit ex Pol. et Jannot. Nec in reliquis ſcriptis deſideratur. Nolim delere.

nem, ſed paulatim appetitui noſtro familiarem reddentes, ægrotantes olim non ab iis tanquam medicamentis abhorreamus, neque moleſte feramus cibum nobis apponi ſimplicem, et ſine condimentis, ac nullum culinæ nidorem referentem. Eandem ob cauſam etiam aliquando illoti capere cibum non verebimur, aut aquam vino præſente bibere, tepidumve æſtate, cum ad manus ſit nix. Atque hic ad oſtentationem factæ et ſophiſticæ talium rerum abſtinentiæ vitandæ ſunt, et earum jactationes: ipſi apud noſmetipſos condocefaciamus appetitum, ut non invitus utilitati pareat, eminuſque animum avertamus ab illiberalibus propter victus rationem in morbis parum lautam querelis ac lamentis, quibus alii deplorant ſuas fortunas, a magnis jucundiſque voluptatibus ad ſordidum detruſi abjectumque alimentorum genus. Præclare dictum eſt, *Vitam delige optimam, dulcem eam conſuetudo efficiet.* Verum hoc utile eſt etiam in ſingulis vitæ

χρήσιμόν ὄντι, μάλιστα δὲ τῶν περὶ τὸ σῶμα ἁμαρτημάτων ἐν τοῖς ὑγιεινοτάτοις ἐπάγοντα τιὼ συνήθειαν εὐμενῆ καὶ γνώριμα τῇ φύσει καὶ οἰκεῖα προσκυλίζειν, μεμνημένον ἃ πάσχουσιν ἔνιοι καὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς ἀῤῥωστίαις, χαλεπαίνοντες καὶ δυσαναχετοῦντες ὕδατος θερμοῦ προσφερομένου, καὶ ῥοφήματος ἢ ἄρτου, μαρὰ μὲν ταῦτα καὶ ἀηδῆ, μιαρὰς δὲ καὶ χαλεποὺς τὰς ἀναγκάζοντας ἀποκαλοῦντες. Πολλοὺς δὲ καὶ λουτρὸν ἀπώλεσεν, οὐδὲν ἐν ἀρχῇ μέγα κακὸν ἔχοντας, ἀλλ' ἢ τὸ μὴ δυνάσθαι μηδὲ ὑπομένειν γεύσασθαι τροφῆς ἀλύτου· ὧν καὶ Τῖτος ἦν ὁ αὐτοκράτωρ, ὡς φασιν οἱ νοσηλεύσαντες. D

δ'. Ἔτι τοίνυν ἐλέχθη τοιοῦτον· ὡς ἀεὶ μὴ ὑγιεινότερα σώματι τὰ εὐτελέστερα· μάλιστα δὲ φυλακτέον πλησμονὰς καὶ μέθας καὶ ἁβρυπαθείας, ἑορτήν τινα μέλλουσαν ἢ φίλων ὑποδοχὴν ἐν χερσὶν ἔχοντας, ἢ προσδοκῶντας ἑστίασιν βασιλικὴν καὶ ἡγεμονικήν, καὶ συμπεσεῖν E

C. 10. μάλιστα δὲ] Revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. A. E. Voſſ. pro vulgato κάλλιστα δὲ quod Stephanus dedit ex Pol. et Jannot. Sed vel ſic nexus non aptus. Credo addendum δεῖ.

partibus conari, maxime in victus ratione, ut maxime ſani conſuetudine nobis familiaria iſta naturæque noſtræ non adverſantia redigamus, memoria tenentes quid nonnullis uſuveniat in morbis, qui ægre aut ne vix quidem ferre poſſunt aquam aut ſorbitionem vel panem ſi calida exhibeantur, impura hæc et moleſta, impuros et importunos qui uti iis cogunt appellantes. Multos etiam lavacra perdiderunt cum ab initio malum non fuiſſet magnum, tantum eo quod non poſſent neque ſuſtinerent cibum capere non loti: e quorum numero etiam Titus fuit Imperator, ut affirmant qui ægrotum curaverunt.

IV. His additum fuit illud, ſemper ea corpori ſaniora eſſe quæ tenuiora eſſent: maxime vero fugiendam redundantiam, crapulam, deliciarumque uſum, cum præ manibus eſt feſtivitas aliqua, aut amicorum convivium, aut epulæ a rege vel duce exhibendæ, aut ubi

φορᾶν ἀπαραίτητον, οἷ ὄπιόντος ἀνέμου καὶ κύματος, εὐσαλὲς τὸ σῶμα καὶ κοῦφον ἐν εὐδίᾳ παρασκευάζονται. Ἔργον γὰρ ὅτιν ἐν συνουσίαις καὶ φιλοφροσύναις αὐτὸν ὑπὲ τῶν μετρίων καὶ τῶν συνήθων φυλάξαι, μὴ πᾶσι μὴ ἀηδίας δεινῆς ἐπαχθῆ φανέντα καὶ φορτικόν. Ἵνα οὖν μὴ πῦρ ὑπὲ πυρὶ, ὡς φασι, πλησμονή τις ὑπὲ πλησ-
F μονῆ, καὶ ἄκρατος ἐπ' ἀκράτῳ γένηται, τὸ παιχθὲν ἀφειὼς ὑπὸ Φιλίππου, μὴ συνωδῆς μιμητέον· ἰοῦ δὲ ζώστον. Ἄνθρωπος αὐτὸν ὑπιχώριος ὡς σὺ ὀλίγοις ὄντα δειπνῆσαι παρεκάλεσεν, εἶτα ὁρῶν πολλὺς ἄνωθα, παρεσκευασμένων ὑ πολλῶν, ἐταράττετο· σκαιοθύμους οὖν ὁ Φίλιππος, ὑπέπεμπε τῶν φίλων ἑκάστῳ, κελεύων
124 πλακοῦντι καταλιπεῖν χώραν· οἱ δὲ, εὐθύμως καὶ εὐσοκοῦντες, ἐφείδοντο τῶν παρακειμένων· ἤρκεσεν οὖν ἅπασι τὸ δεῖπνον. Οὕτω δὴ προπαρασκευαστέον αὐτοὺς ὅτι τῶν ἀναγκαίων συμφορῶν, καὶ ὄψῳ καὶ πέμματι, καὶ νὴ Δία μέθῃ χώραν φυλάττοντας ἐν

alias largius ſeſe invitaturi ſunt cibis et poculis, ita ut tibi detrectare non liceat: tum enim velut tranquillo cœlo corpus tenue et leve præparandum eſt adverſum ventum et undas ingruentes. Difficile enim eſt in conviviis mediocritatem conſuetamque edendi ac bibendi rationem ita tueri, ut non omnibus aliis moleſtus, injucundus, importunuſque videare. Ne igitur crapula crapulæ, vino vinum, tanquam ignis igni (ut in proverbio eſt) ſuperaddatur, ſerio imitandum eſt quod Philippus joco ſatis eleganter egit. Invitarat eum rure quidam ad cœnam, paucos habere ſecum comites opinatus: cum autem modice apparatam ad cœnam Philippus plures adduceret, perturbabatur: quod ut ſenſit Philippus, ad ſingulos amicorum ſubmiſit qui moneret, ut locum placentæ relinqueret: ita amicis obtemperantibus, placentamque expectantibus, ac ideo parcius veſcentibus appoſitis cibis omnibus cœna ea ſuffecit. Sic ergo præparare nos debemus ad neceſſarias iſtas invitationes, ut obſonio, bellariis, adeoque

τῷ σώματι, καὶ προσφατον ὑπὸ ταῦτα βουλομένῳ τὴν ὄρεξιν ἄγοντας.

ε'. Ἐὰν δὲ τοιαῦταί τινες ἄφνω βαρεῖς ὄντας ἡμᾶς καὶ ἀφαιμάκτους φαύλως ἀνάγκαι καταλάβωσιν, ἡγεμόνων παρόντων ἢ ξένων ὑπιφανέντων, ὑπ' αἰδοῦς βαδίζειν εἰς ταυτὸ τοῖς ἱκανῶς ἔχουσι καὶ συμπίνειν, ἐνταῦθα μάλιστα δεῖ προπεπάχθαι πρὸς τὴν μέγα σινομένην B ἄνθρας αἰδῶ καὶ δυσωπίαν, τὰ τῆ τραγικοῦ Κρέοντος, λέγοντας,

Κρεῖσσον δέ μοι νῦν πρός σ' ἀπεχθεῖσθαι ξένε,
Ἢ μαλθακισθέντ', ὕστερον μέγα στένειν.

Τὸ γὰρ ἀγροικίας φοβηθέντα δόξαν, εἰς πλευρῖτιν ἢ φρενῖτιν ἐμβάλλειν ἑαυτὸν, ἀγελαίου τινὸς ὡς ἀληθῶς ὄντος, καὶ νοῦν οὐκ ἔχοντος οὐδὲ λόγον, ἄνδρ κύλικος καὶ κνίσης ἀνθρώποις ὑπιζάμενον ὁμιλεῖν. Ἥ τε γὰρ παραίτησις, ἂν τὸ ὑπδέξιον καὶ ὃ ἀσεῖον ἔχῃ, οὐχ ἧττον

B. 3. λέγοντας] Sic Pol. Leonic. Schott. Turn. Bong. Mez. Vulgo et reliqui λέγοντ☉. Xyl. λέγοντα.

etiam ebrietati locum relinquamus in corpore, novumque ad ea et paratum adferamus appetitum.

V. Cum vero talis nos ſubito invadit neceſſitas, ut corpore onuſto et ad edendum bibendumque inepto ob præſentiam principum virorum aut hoſpitum pudor videatur nos cogere potare cum probe ad potandum affectis: ibi tum maxime armatum eſſe oportet contra ineptam iſtam verecundiam, quæ magna adfert hominibus damna: uſurpandaque illa ſunt Creontis in tragœdia:

Præſtat inimicum fieri, hoſpes, tibi me modo,
Quam gemere poſtea, nunc agam ſi mollius.

Fugiendo enim ruſticitatis opinionem in laterum dolorem vel inſaniam ſe conjicere, revera agreſtis eſt et vecordis hominis, qui rationem cum hominibus citra pocula et nidorem verſandi ignoret. Ipſa enim recuſatio, ſi dextre fiat

ἔσαμ κεχαρισμένη τῆς συμπεριφορᾶς· ἂν τέ τις παρέχων
C ἐσίασιν, ὥσπερ θυσίαν ἄγευστον, αὐτὸς ἀπέχηται πρός τε
τὴ κύλικι καὶ τῇ τραπέζῃ μετὰ εὐθυμίας καὶ φιλοφρο-
σύνης ἅμα τι παίζων καὶ λέγων εἰς ἑαυτόν, ἡδίων φανεῖ
τῶ συμμεθυσκομένου καὶ συνοψοφαγοῦντος. Ἐμνήσθη
δέ τινος μυῶν παλαιῶν, Ἀλεξάνδρου μετὰ πότον πολὺν
B αἰσχυνθέντος ἀντειπεῖν Μηδίῳ παρακολουθοῦντι καὶ κατα-
βάλλοντι αὖθις ἐξ ἀρχῆς αὐτὸν εἰς ἄκρατον ἀφ' οὗ
διεφθάρη· τινὸς δὲ καθ' ἡμᾶς Ῥήγλου τῶ παγκρατιαστῶ.
καλουμένου γὰρ ὑπὸ τοῦ λουτροῦ ἅμα ἡμέρᾳ Τίτου Καί-
D σαρος, ἦκε καὶ συνελούσατο, καὶ πιὼν ἅπαξ, ὡς φησιν,
ἀποπληξίας καταλαβούσης, εὐθὺς ἀπέθανε. Ταῦτα ἡμῖν
ὁ Γλαῦκος ἐν γέλωτι προὔφερεν ὡς παιδαγωγικά· τὰ δὲ
ἄλλων ὑπὸ πάνυ προθύμως ἦν ἀκοῦσαι, οὐδὲ ἡμᾶς ἐκείνῳ δια-
γεῖναι. Σὺ δὲ ἐπισκόπει τὰ λεχθέντων ἕκαστον.

C. 8. Ῥήγλου] Salmaſ. Mez. Ῥήγλου, *Reguli*.
D. 1. ὡς φησιν] Præſtat ὡς φασιν: ita et Reiſk.
D. 5. Σὺ δὲ ἐπισκόπει] Ratione poſtulante, recepi ut Mez. et Reiſk. correxerant. Vulgo οὐδὲ ἐπισκόπει. Græco-Latina Pariſienſis 1624. οὐδὲ ἐπισκόπει. Verſionem item correxi.

et urbane, non minus gratioſa eſt quam obſequium: et ſi quis ab iis quæ apponuntur in convivio ſe tanquam a ſacra re abſtinens, ad pocula interim menſamque alacriter et hilariter aliquid in ſeipſum laudat aut dicat, jucundior videbitur una ſe inebriante aut obſonia vorante. Ac mentionem faciebat ſocius ille noſter ex vetuſtate Alexandri Magni, qui poſtquam adbibiſſet liberalius, Medio præ pudore non auſus adverſari hortanti, et ad novam trahenti compotationem, denuo merum potavit, ex eoque periit: ex iis qui noſtra vixerunt ætate, Rigli pancratiaſtæ, qui prima luce ad balneum vocatus a T. Cæſare, venit unaque lavit, cumque ſemel inde bibiſſet, apoplexia correptus ſubito vitam finiit. Hæc nobis per riſum exprobrabat Glaucus ad pædagogos dicens pertinere: neque ad reliqua audienda ille animo prompto erat, neque dicenda nos illo præſente putabamus. Tu vero ſingula dicta conſidera.

ς'. Πρῶτος μὲν ὁ Σωκράτης ἐκελευόμην φυλάττεσθαι τῶν βρωμάτων ὅσα μὴ πεινῶντας ἐσθίειν ἀναπείθει, καὶ τῶν πομάτων ὅσα πίνειν μὴ διψῶντας, οὐχ ἁπλῶς τὸ χρῆσθαι τούτοις ἀπηγόρευσεν, ἀλλὰ χρῆσθαι δεομένοις ἐδίδασκε, καὶ τὸ ἡδὺ καταλαμβάνοντας αὐτῶν εἰς τὸ ἀναγκαῖον, ὥσπερ οἱ τὰ θεωρικὰ ποιοῦντες ἐν ταῖς πόλεσι στρατιωτικά. Τὸ γὰρ ἡδὺ τῇ φύσει μέχρις ἂν ἧ μέρος τοῦ τρέφοντος, οἰκεῖόν ἐστι· καὶ δεῖ πεινῶντα ἔτι τῶν ἀναγκαίων ἀπολαύειν τῶν ἡδέων, ἰδίᾳ δὲ μὴ κινεῖν ἑτέρας ὀρέξεις τῶν κοινῶν ἀπηλλαγμένους. Ὥσπερ γὰρ αὐτῷ Σωκράτει γυμνάσιον ἦν οὐκ ἀηδὲς ἡ ὄρχησις, οὕτως ᾧ τινι τὸ πέμμα καὶ τὸ τράγημα δεῖπνόν ἐστι καὶ σιτίον, ἧττον βλάπτεται· τὸ δὲ ἀπέχοντα τῇ φύσει τὸ μέτριον καὶ πεπληρωμένον, ὑπισχνεῖσθαι τῶν τοιούτων, φυλακτέον ἐν τοῖς μάλιστα. Φυλακτέον δὲ τῆς περὶ

D. 6. Πρῶτος] Malim πρῶτον.

E. 5. τὰν ἡδέων, ἰδίᾳ δὲ μὴ] Vulgo ἡ τῶν ἡδέων ἰδίᾳ δὲ μηδέ. Delevi ἡ licet omnes libri habeant: ortum, ut ſexcenties, ex antecedente ν. Pro μηδὲ ſumpſi μὴ ex Veneto.

E. 7. αὐτῷ Σωκράτει] Mez. αὐτῷ τῷ Σωκράτει. Forte αὖ τῷ Σωκράτει.

VI. Jam primum Socrates hortabatur ut caveremus a cibis qui non eſurientes ad edendum invitant, et potu, qui non ſitientes ad bibendum pellicit: non uſum eorum in univerſum ille interdicens, ſed docens tum utendum eſſe cum eſt neceſſe, voluptate quæ inde percipitur ad neceſſitatem accommodata, ut cum civitas pecuniam alias ſpectaculis impendi ſolitam in uſu militiæ convertit. Quod enim ſuave ſuapte natura eſt, id dum nutritioni inſervit, uſurpare convenit: eſurientesque frui debemus neceſſario aut ſuavi alimento, non communi appetitui ubi ſatisfactum eſt, invitamentis novos ciere. Sicut enim ipſi Socrati exercitatio corporis non injucunda erat ſaltatio, ita cui bellaria pro cibo ſunt, minus is lædítur: id ſummopere cavendum eſt, ne cum pro naturæ modo ſatis accepimus, ac ſaturi ſumus, iſta appetamus. Studio voluptatis ingluvieque circa has res non

ταῦτα φιλησδονίας καὶ γαστριμαργίας οὐδὲν ἧττον ἀπειροκαλίαν καὶ φιλοτιμίαν· καὶ γὰρ αὖ πολλάκις συναναπείθουσι μὴ πεινῶντας ἐσθίειν ἔνια, καὶ πίνειν μὴ διψῶντας, ἀνελευθέρους κομιδῇ καὶ φορτικὰς ὑποβάλλουσαι φαντασίας, ὡς ἄπορόν ἐστι πράγματος ἀπανίου καὶ πολυτελοῦς μὴ ἀπολαύσαι παρόντος, οἷον ὕδατος, ἢ μυκήτων Ἰταλικῶν, ἢ Σαμίου πλακοῦντος, ἢ χιόνος ἐν Αἰγύπτῳ. Ταῦτα γὰρ δήπου πράγματα πολλάκις ἀξιοῖ τοῖς πολυδαπάνοις καὶ ἀπανίοις, ὥσπερ ὑπὸ κνίσσης τῆς κενῆς δόξης ἀγομένους, καὶ τὸ σῶμα κοινωνεῖν μὴ δέοντα ἀναγκάζοντας, ὅπως ἔχωσιν ἑτέροις διηγεῖσθαι, ζηλούμενοι τὴν ἀπολαύσεως τοῦ ἄπτου δυσπορίστων καὶ πολιτῶν. Ὅμοια δὲ καὶ πρὸς γυναῖκας ἐνδόξους πάσχουσιν. Ἰδίαις μὲν γὰρ ἔστιν ὅτε καὶ καλαῖς καὶ ἀγαπώσαις συναναπαυόμενοι, τὴν ἡσυχίαν ἄγουσι· Φρυνῆ δὲ τελέσαντες ἀργύριον ἢ Λαΐδι, καὶ τὸ σῶμα φαύλως καὶ πρὸς συνουσίαν ἀργῶς ἔχοντες ἀλγεινόμενον, ἐγείρουσιν ἅμα καὶ παρακαλοῦσι τὸ ἀκόλαστον ἐπὶ τὴν ἡδονήν, ὑπὸ τῆς κενῆς

minus vitanda est ambitio, et modi decorique imperitia, quibus sæpe adducuntur homines ut quædam edant non esurientes, et bibant non sitientes: dum illiberales plane et intempestivæ illæ subjiciuntur opiniones, absurdum scilicet esse si rara re et pretiosa apposita non fruaris, ut ubere, fungis Italicis, placenta Samia, nive in Ægypto. Hæc enim sæpenumero impellunt ad vescendum nobilibus rebus et rarís, animo vanæ gloriolæ quasi nidore quodam illecto, corpusque nulla ejus necessitate ei inservire cogente, ut aliis narrare possint quod vesci ipsis obtigerit rebus paratu difficilibus et supervacaneis, eoque scilicet nomine in admiratione sint. Quo modo etiam nonnulli cubantes in lecto cum suis uxoribus, caris etiam et dilectis, Venere abstinent: Phrynæ aut Laidi persoluta mercede, corpus male paratum ad coitum vana opinione ducti extimulant et ad libidinem ir-

δόξης. Αὐτὴ γοῦν ἔλεγεν ἡ Φρύνη πρεσβυτέρα γεγενημένη, τὴν τέχνην πλείονος πωλεῖν διὰ τὴν δόξαν. B

ζ'. Ἔστι δὲ μέγα καὶ θαυμαστὸν ἂν ὅσων ἡ φύσις δεομένη δέχεται τῶν ἡδονῶν προσιέμενοι τῷ σώματι, μᾶλλον δὲ ἂν τὰ πολλὰ πρὸς τὰς πρᾶξεις αὐτῇ συναγωνιζόμενοι καὶ ἀναβαλλόμενοι, καὶ μόλις πάνυ ταῖς ἀνάγκαις χρηματίζοντες, ἢ, ὡς φησιν ὁ Πλάτων, καὶ δάκνοντος καὶ κατατείνοντος ἐνδιδόντες, ἀβλαβεῖς ἀπαλλάττωμεν. Τὰς δὲ ἀνάπαλιν ἐκ τῆς ψυχῆς ὑπὲρ τὸ σῶμα καπούσας ἐπιθυμίας, καὶ καταδιαζομένας τοῖς ἐκείνης ὑπηρετεῖν καὶ συνεξανίσασθαι πάθεσιν, ὀδεμία μηχανὴ τὸ μὴ σφοδροτάτας βλάβας καὶ μείζους ἐν ἡδοναῖς C ἀθενέσι καὶ ἀμαυρᾶις ἐναπολιπεῖν. Ἥκιστα δὲ ψυχῆς ἐπιθυμίᾳ σῶμα πρὸς ἡδονὰς κινητέον· ἡ γὰρ ἀρχὴ πρὸς φύσιν ἔχει. Καὶ καθάπερ αἱ τῶν μασχαλῶν γαργαλίσεις οὐκ ἴδιον οὐδὲ πρᾶον οὐδ' ἵλεω γέλωτα τῇ ψυχῇ παρέχουσιν, ἀλλ' ἐοικότα σπασμῷ καὶ χαλεπόν·

ritant. Ipſa quidem Phryne ætate jam gravior dicebat, *ſe fæcem pluris vendere propter ſuam nobilitatem.*

VII. Mirum profecto eſt, et incomparabile hoc commodum, ſi quis conceſſis corporis quas naturæ exigit neceſſitas voluptatibus, immo autem diu corporis deſideriis in actionibus obluctatus, ac obſequi cunctatus, difficulterque admodum ejus neceſſitati gratificatus, aut, ut Plato ait, mordenti atque urgenti obſecutus tandem, illæſum ſe poteſt conſervare. Viciſſim cupiditates quæ in corpus ex animo deſcendunt, idque ſuis cogunt inſervire et comitari motibus, fieri non poteſt quin poſt obſcuras et languidas voluptates, maxima ac vehementiſſima illata damna relinquant. Minime vero animi concupiſcentia ad voluptatem permoveri corpus ſinendum eſt: ipſum enim principium naturæ repugnat: et ſicut axillarum titillatio riſum ab animo elicit non lenem aut placidum, ſed convulſionis ſimilem et mo-

οὕτω πάλιν ὅσας τὸ σῶμα νυττόμενον ὑπὸ τῆς ψυχῆς
ἡδονὰς ἴσχει καὶ ταραττόμενον, ἐκστατικὰς καὶ παρακτικὰς
αὗται καὶ ἀλλότριαι τῆς φύσεως εἰσίν. Ὅταν οὖν τι
D τῶν ἀπανίων ἀπολαυσμάτων ἢ ἀνδόξων ὠθῶμεν, ταῖς
ἀποχέσεσι μᾶλλον φιλοτιμητέον ἢ ταῖς ἀπολαύσεσι,
μεμνημένους ὅτι, καθάπερ ὁ Σιμωνίδης ἔλεγε, μηδέποτε
αὖθις μεταμελῆσαι σιγήσαντι, φθεγξαμένῳ δὲ πολλάκις·
οὕτως ἡμῖν οὔτε ὄψον παρωσαμένοις μετεμέλησεν, ἔστε
ὕδωρ ἀντὶ Φαλερίνου πίνομεν. Ἀλλὰ τοιοῦτόν ἐ μόνον
ἐ προσδιατέον ὑπὲ τῆ φύσιν, ἀλλὰ κἂν δεομένη προσ-
φέρηταί τι τῶν τοιούτων, ὑπὲ τὰ λιτὰ καὶ συνήθη πολ-
λάκις ἀποστρεπτέον, ἕξεως ἕνεκα καὶ μελέτης, τοῦ ὄρεξιν.

Εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρὴ,

φησὶν ὁ Θηβαῖος, οὐκ ὀρθῶς λέγων,

E ——Τυραννίδος πέρι
Κάλλιστον ἀδικεῖν·——

ἡμεῖς δὲ βέλτιον, ὡς εἴπερ φιλοδοξεῖν προῆς τὰ τοιαῦτα,

lestum: ita quas compunctum ab animo corpus voluptates et turbatum concipit, eæ a natura alienæ sunt, et ad statum ejus convellendum atque tumultibus exagitandum faciunt. Cum ergo vescendum offertur rarum aliquid aut nobile, abstinendo potius quam fruendo quærenda est gloria, cogitandumque, sicut Simonides dixit, *nunquam se propter silentium, sæpe propter sermonem pœnitentia fuisse correptum:* ita nobis nunquam pœnitentiam obortam fuisse ob repudiatum aliquod obsonium, aut haustum aquæ Falerno prælatum, sed contra. Cæterum tantum abest ut vis faciendæ sit naturæ dum vesci aliqua re cupimus, ut appetentem etiam plerunque debeamus ad vulgaria et nobis usitata avertere, ut adsuefaciamus eum et condocefaciamus.

Nam si violandum est jus, regnandi gratia
Violandum est:—

inquit Thebanus ille, improbe quidem: nos rectius sic dicemus, si quærenda est gloria,

ἐγκράτεια κάλλιστον ὑπὲρ ὑγείας. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μικρολογία καὶ γλισχρότης ἐνίους ἀναγκάζει πιεζοῦντας οἴκοι τὰς ἐπιθυμίας καὶ καπηλεύοντας, ἐμπίπλασθαι παρ' ἑτέροις τῶν πολυτελῶν καὶ ἀπολαύειν, καθάπερ ἐκ πολεμίας ἀφειδῶς ἐπισιτιζομένους· εἶτα κακῶς διατεθέντες, ἀπίασιν, εἰς τ' ὑστεραίαν, ἐφόδιον τῆς ἀπληστίας, τὴν ἀπεψίαν ἔχοντες. Ὁ μὲν οὖν Κράτης διὰ τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν οἰόμενος οὐχ ἥκιστα τὰς στάσεις καὶ τυραννίδας ἐμφύεσθαι ταῖς πόλεσι, μὴ παιδίας παρούσης,

Μὴ πρὸ φακῆς λοπάδα αὔξων ἀεὶ ἐς στάσιν ἄμμε βάλῃς.

αὐτός δέ τις ἑαυτῷ παρακελευέσθω, μὴ πρὸ φακῆς λοπάδα αὔξων ἀεί, μηδὲ πάντως ὑπερβαίνων τὴν καρδαμίδα καὶ τὴν ἐλαίαν, ἐπὶ τὸ θρίον καὶ τὸν ἰχθύν, εἰς στάσιν ἐκ πλησμονῆς τὸ σῶμα καὶ ταραχὰς ἐμβάλλειν καὶ διαῤῥοίας. Τὰ γὰρ εὐτελῆ κρατεῖ τὴν ὄρεξιν

E. 4. ἐγκράτεια] Puto legendum ἐγκρατεία. *Continentiæ pulcherrimum eſt, (continentiam maxime decet,) gloriæ ſtudere, ſanitatis cauſa.*

E. 9. ἀπλησίας] ἀσιτίας A. Stobæus § xvii. p. 154. Ed. Trincavelli.

optime quæretur continentia ad ſanitatem conducibili. Veruntamen ſunt, quos ſordes et tenacitas eo adigunt, ut cupiditates ſuas domi comprimentes atque attenuantes, apud alios pretioſis alimentis perfruantur, iiſque ſe impleant non ſecus quam ſi ex hoſtico commeatum nulla cum parſimonia auferrent: deinde male affecti domum redeunt, viaticum ingluviei in diem ſubſequentem habentes cruditatem. Crates, quod cenſeret non minimam cauſam, propter quam in civitatibus ſeditiones exiſterent et tyrannides, eſſe luxum et nimios ſumptus, jocoſe hortabatur cives, *ne ultra lentem ſubinde augendis patinis ſeditionum cauſas præberent.* Quiſque vero ſeipſum hortetur, ne identidem ultra lentes augendo patinas, præteritoque naſturtio et olea ad thrium et piſcem pergendo, corpus in tumultum ac fluxiones ventris ex redundantia conjiciat. Vulgares enim cibi appetitum in-

ὑπὲ τῶ φυσικῶν μέτρων· ὀψοποιῶν δὲ τέχναι καὶ δημι-
126 ουργῶν, καὶ τὰ πανοῦργα ταῦτα ὀψάρια καὶ ὑποτρίμ-
ματα, κατὰ τὸν κωμικόν, ἀεὶ τὰς ὅρους τῆς ἡδονῆς με-
τάθησιν εἰς τοὔμπροσθεν, καὶ ἀπαλλάττει τὸ συμφέρον.
Οὐκ οἶδα δὲ ὅντινα τρόπον, ἡμῶν τὰς γυναῖκας ὅσαι
φίλτρα μηχανῶνται καὶ γοητείας ὑπὲ τὼς ἄνδρας βδελυτο-
μένων καὶ δυσχεραινόντων, μαθοῦσαις δὲ καὶ δόλοις προ-
ϊέμεθα τὰ σιτία καὶ τὰ ὄψα μονονὺ μαγγανεύειν καὶ φαρμάττειν.
Εἰ τοίνυν καὶ πικρότερον φανεῖται τὸ τῶ Ἀρκεσιλάω πρὸς
τὼς μοιχικοὺς καὶ ἀκολάστους εἰρημένον, Μηδὲν διαφέρειν
ὄπισθέν τινα ἢ ἔμπροσθεν εἰ κίναιδον, ἢ ἀνάρμοστόν ἐστι
B τοῖς ὑποκειμένοις. Τί γὰρ ὡς ἀληθῶς διαφέρει σαπύρια
προσάπτοντα κινεῖν καὶ παροξύνειν τὸ ἀκόλαστον ὑπὲ τὰς
ἡδονὰς, ἢ τὴν γεῦσιν ὀσμαῖς καὶ καρυκείαις ἐρεθίζειν, ὥσπερ
τὰ ψωριῶντα, κνησμῶν ἀεὶ δεόμενα καὶ γαργαλισμῶν;

A. 2. κατὰ τὸν κωμικὸν] Abeſt in Stobæi editione Trincavelli et Cod. Pariſ. A. ab H. Grotio collato. p. 543. Ed. Geſneri. Comici ſenarius eſt Τὰ πανοῦργα ταῦτ' ὀψάρια καὶ δ' ὑποτρίμματα ut monuit Mez. et Salmaſ.

A. 6. προϊέμεθα] Sic Turn. et margo codicum A. et Voſſ. Vulgo προϊέμενοι.

tra naturæ modum continent: coquorum et opificum artes, et callidiſſimæ iſtæ aromatibus conditæ cupediæ, ut appellat Comicus, ſemper fines voluptatum proferunt, utilitatemque ſupplantant. Ac neſcio quomodo fiat, ut uxores, cum ſuos maritos veneficio et poculis amatoriis adoriuntur, execremur averſemurque: interim mercenariis et ſervis permittamus ut cibos et obſonia tantum non lenocinio commendent atque veneficio. Ergo tametſi acerbius videri poteſt Arceſilai dictum in adulteros ac libidinoſos, *Nihil differre anticave an poſtica corporis parte cinædus aliquis ſit*: noſtro tamen propoſito non male congruit. Quid enim intereſt, ſi veritatem rei ſpectes, ſatyriſne aliquis libidinem provocet, aut guſtatum odoribus et condimentis irritet, ac ſcabioſæ partis alicujus inſtar pruritu ſemper titillationeque indigeat?

η'. Ἄλλοτε μὲν οὖν περὶ τὰς ἡδονὰς λεκτέον ἴσως, τὸ καλὸν καὶ σεμνὸν ἐφ' ἑαυτοῦ τῆς ἐγκρατείας οἷόν ἐστι δεικνύοντας· ὁ δὲ νῦν λόγος ὑπὲρ πολλῶν ἡδονῶν καὶ μεγάλων ἐστίν. Οὔτε γὰρ πράξεις, οὔτε ἐλπίδας, οὔτε ἀποδημίας, οὔτε διαγωγὰς αἱ νόσοι τοσαύτας ὅσας ἡδονὰς ἡμῶν ἀφαιροῦνται καὶ διαφθείρουσιν. Ὅθεν ἧκιστα λυσιτελεῖ καταφρονεῖν τῆς ὑγείας τοῖς μάλιστα τὴν C ἡδονὴν διώκουσι. Καὶ γὰρ φιλοσοφεῖν ἀρρωστίαν πολλοὺς παρέχουσι, καὶ στρατηγεῖν νὴ Δία καὶ βασιλεύειν· ἡδοναὶ δὲ σωματικαὶ καὶ ἀπολαύσεις ἔνιαι μὲν ὅλως γένεσιν ἐν νόσῳ λαμβάνουσιν, αἱ δὲ λαμβάνουσαι, βεβαίως τὸ οἰκεῖον καὶ οὐ καθαρὸν, ἀλλὰ συμπεφυρμένον πολλῷ τῷ ἀλλοτρίῳ καὶ μεμωλωπισμένον, ὥσπερ ἐκ ζάλης καὶ χειμῶνος ἀναφέρουσιν. Οὐ γὰρ ἐν πλησμοναῖς Κύπρις, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν εὐδίᾳ σαρκὸς καὶ γαλήνῃ. Καὶ Κύπρις εἰς ἡδονὴν τελευτᾷ, καὶ βρῶσις καὶ πόσις· ἡ δὲ

C. 2. πολλοὺς παρέχουσι] πολλοῖς παρέχουσι Mez. Turn.

VIII. Fortaſſis ſuus locus erit alias, ubi adverſus voluptates dicamus, et quæ pulchritudo ac dignitas continentiæ per ſe ſit demonſtrabimus. In præſentia autem multis magniſque voluptatibus noſtra patrocinatur oratio. Non enim tot actionibus, conatibus, peregrinationibus aut ludis morbi nos privant, quam multis voluptatibus nos ſpoliant: ut qui maxime voluptates conſectantur, minime iis expediat ſanitatem negligere. Sunt quibus in adverſa valetudine liceat tamen philoſophari, atque etiam imperia gerere et regnare: at corporis voluptates aliæ omnino exiſtere in morbo non poſſunt, aliæ ut oboriantur, parum habent genuini ac ſinceri, ſed multis alienis confuſæ contaminatæque affectionibus veluti ex æſtu et tempeſtate emergunt. Non enim *in redundantia corporis Venus locum habet*, ſed carnis quaſi ſereno et tranquillo ſtatu Venerem, cibumque et potum voluptas ſubſequitur: et ſanitas voluptatibus, veluti ſere-

ὑγεία ταῖς ἡδοναῖς, ὥσπερ ἡ γαλήνη ταῖς ἀλκυόσιν, ἀσφαλῆ καὶ καλὴν γένεσιν καὶ λοχείαν ἐνδίδωσιν. Κομψῶς γὰρ ἔοικεν ὁ Πρόδικος εἰπεῖν, ὅτι τῶν ἡδυσμάτων ἄριστόν ἐστι τὸ πῦρ. Ἀληθέστατον δ' ἄν τις εἴποι τὴν ὑγείαν ἡδύσμα φιλτάτων ἁπάντων καὶ φρονιμώτατον. Ἐφθὰ μὲν γὰρ καὶ ὀπτὰ καὶ πεπτὰ βρώματα νοσοῦσιν ἢ κραιπαλῶσιν ἢ ναυτιῶσιν οὐδεμίαν ἡδονὴν οὐδὲ χάριν ἀποδίδωσι, καθαρὰ δὲ καὶ ἀκραιφνὴς ὄρεξις ὑγιαίνοντι σώματι πᾶν ἡδὺ ποιεῖ, καὶ ἁρπαλέον, ὡς Ὅμηρος ἔφη, καὶ φρόνιμον.

Θ'. Ἐπεὶ δὲ ὥσπερ ὁ Δημάδης πολεμικὰς ἀκαίρως τοὺς Ἀθηναίους ὄντας ἔλεγε μηδέποτε χειροτονεῖν εἰρήνην ἄνευ μελάνων ἱματίων, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐνίοτε μεμνήμεθα λιτῆς διαίτης καὶ σώφρονος ἄνευ καύσεων καὶ καταπλασμάτων· ἔν τε τούτοις γινόμενοι πεζεύομεν σφόδρα τὰς ἁμαρτίας, ἀναπειθόμενοι τῇ μνήμῃ, καὶ καθάπερ οἱ πολλοὶ,

D. 4. Ἀληθέσταλον δ' ἄν] Sic Mez. Vulgo ἀληθέστατον γὰρ ἄν. Stob. ἀληθέστερον γὰρ ἄν p. 541.

nitas alcyonibus, commodum tutumque ortum præbet. Eleganter quidem dictum est a Prodico, omnium condimentorum suaviſſimum esse ignem. Sed veriſſime dixeris, sanitatem condimentum esse diviniſſimum et jucundiſſimum. Elixa quippe, assata, et cocta nullam voluptatem afferunt, neque grata sunt ægrotantibus aut crapula nauseave laborantibus: sano corpori sincerus et integer appetitus omnia facit dulcia, et quæ, ut Homerus ait, *avide rapiantur atque sumantur.*

IX. Verum sicut Demades de Athenienſibus intempestivo belligerandi studio deditis dicebat, nunquam nisi atratos pacem decernere: ita et nos nunquam tenui et temperante victus de ratione cogitamus, nisi cum a medicis urimur, et medicamenta nobis impinguntur: quo quidem nostro statu delicta nostra valde supprimimus, memoriæ eorum reluctantes: et vulgus imitamur hominum, qui intemperantiam

νῦν μὴν ἀέρας, νῦν δὲ χώρας ὑπομεμφόμενοι νοσώδεις, ἀποδημίας τέ τινας λέγουσιν, ὑξαιρούμενοι τῆς αἰτίας τὴν ἀκρασίαν καὶ φιληδονίαν. Ἀλλ' ὥσπερ ὁ Λυσίμαχος ἐν Γέταις συσχεθεὶς δίψῃ, καὶ προδοὺς ἑαυτὸν μετὰ στρατεύματος αἰχμάλωτον, εἶτα πιὼν ὕδωρ ψυχρὸν, Ὦ θεοὶ, εἶπεν, ὡς βραχείας ἡδονῆς ἕνεκα F μεγάλην εὐδαιμονίαν ἀπεβαλόμην· ὕτως ἀνοιστέον ἐν ταῖς ἀῤῥωστίαις τοῖς αὐτοῖς, ὡς ἢ ψυχροποσίαν ἢ λουτρὸν ἄκαιρον, ἢ συμβεβιοφθὸν, πολλὰς μὲν αὐτῷ διαφθείρομεν ἡδονὰς, καλάς τε πράξεις, ὑπερπεῖς τε ἀγωγὰς ἀπωλέσαμεν. Ὁ δὲ ἐκ τῶν τοιούτων ἀναλογισμῶν δηγμὸς αἱμάσσει τὴν μνήμην, ὥστε οἷον ἀλλὴν προδαμνύουσαν ἐν τῷ ὑγιαίνειν, εὐλαβεστέρους ποιεῖν πρὸς τὴν δίαιταν. Οὐδὲ γὰρ ἄγαν τὸ ὑγιαῖνον σῶμα φύσει 127 μεγάλας ὑπομίας, οὐδὲ δυσπειθεῖς, οὐδὲ ἀσυμφόρους, οὐδὲ δυσκολιάστους· ἀλλὰ δεῖ θαῤῥεῖν πρὸς τὰς ὀρέξεις

A. 1. ἄγαν τὸ ὑγιαῖνον σῶμα φύσει] φύσει in futuro accipiendum *gignet*. Alioquin ἄγαται legi poſſit pro ἄγαν τὸ, quod Reiſkio etiam in mentem venit: aut φύει quod Xylander vertendo ſecutus videtur.

et nimium voluptatis ſtudium ſuum diſſimulantes, regionem morbo obnoxiam, aut luem publice graſſantem cauſantur. Lyſimachus apud Getas ſiti eo redactus, ut ſe cum toto exercitu in poteſtatem hoſtium dederet, poſtea cum frigidam bibiſſet, Dii boni, inquit, quam ob brevem voluptatem ſummam amiſi felicitatem. Nos quoque in morbis nobiſcum reputemus, ob frigidæ potum, aut intempeſtivum balnei uſum, aut obſequium in convivio præſtitum, nos multas noſtras perdidiſſe voluptates, actioneſque honeſtas, et jucundas oblectationes: morſus enim hujuſmodi ratiocinationum memoriam ſauciat, ut quaſi cicatrix reliqua in ſanitate nos cautiore uti moneat victus ratione. Non enim nimis vehementes appetitiones in corpore ſano exiſtent, neque contumaces, neque inſolentes aut quæ coerceri non poſſunt: ſed obfirmandus eſt animus contra concupiſcentias iſtas,

ἐκφερομένας, καὶ ὑπιπτεύσας ταῖς ἀπολαύσεσιν, ὡς ἐλαφρὸν καὶ παιδικὸν ἐχούσας τὸ μεμψιμοιρεῖν καὶ κλαυθμυρίζόμενον, εἶτα παυομένας ἀρθείσης τῆς τραπέζης, καὶ μηδὲν ἐγκαλέσας μηδὲ ἀδικουμένας, ἀλλὰ τοὐναντίον καθαρὰς καὶ ἱλαρὰς καὶ οὐ βαρείας, οὐδὲ ναυτιώδεις προσμενούσας τὴν αὔριον. Ὥσπερ ἀμέλει καὶ Τιμόθεον
B εἰπεῖν τῇ προτεραίᾳ δεδειπνικότα ἐν ἀκαδημίᾳ παρὰ Πλάτωνι μυσικὸν καὶ λιτὸν δεῖπνον, Ὡς οἱ παρὰ Πλάτωνι δειπνήσαντες, καὶ εἰσαύριον ἡδέως γίνονται. Λέγεται δὲ καὶ Ἀλέξανδρος εἰπεῖν τὰς τῆς Ἄδας ὀψοποιὰς ἀποπεμψάμενος, Ὡς ἔχει βελτίονας ἄγειν ἀεὶ σὺν αὑτῷ, τὰς μὲν τὸ ἄριστον τὴν νυκτοπορίαν, τὰς δὲ τὸ δεῖπνον τὴν ὀλιγαρκίαν.

ι'. Οὐκ ἀγνοῶ δὲ ὅτι καὶ σφὰς κόπους πυρέττουσιν ἄνθρωποι, καὶ δι' ἐγκαύσεις καὶ σφὰς παραψύξεις. Ἀλλ' ὥσπερ αἱ τῶν ἀνθέων ὀσμαὶ καθ' ἑαυτὰς

B. 1. εἰπεῖν] φασὶ aut excidit, aut ſubaudiendum.
B. 4. τῆς Ἄδας] Repoſui ex A. E. Voſſ. Xyl. Anon. Mez. T. V. Cod. Stobæi A. Vulgo et in Stobæi editis libris ἐδάδας. Mox ἄγειν omittit idem Cod. Stob.

ubi inter fruendum ſeſe efferunt et exultant, tenendumque querimonias earum et ejulatus viles eſſe ac pueriles, et horum finem fore ſublata menſa, ac proinde appetitus iſtos nulla injuria affectos, nihil nobiſcum conqueſturos, ſed contra puros ac hilares, non moleſtos aut faſtidioſos, craſtinam diem expectaturos. Huc pertinet quod Timotheus cum pridie in Academia cœnæ Platonis philoſophicæ ac frugali interfuiſſet, dixit: Qui cum Platone cœnarent, eos poſtridie etiam ſuaviter vivere. Sed et Alexandrum Magnum narrant dixiſſe, cum Adæ coquos relegaſſet, meliores ſe habere quos ſecum ducat: nempe nocturnum iter quod ei prandium, et exilitatem prandii, quæ cœnam faceret dulcem.

X. Non ſum neſcius febres hominibus, et ob defatigationes, et ob nimios cum æſtus tum algores accidere. Sed tamen ſicut florum odores imbecilles ſuapte natura, quando

ἀσθενεῖς, εἰσμιχθεῖσαι δὲ τῷ ἐλαίῳ ῥώμῃν ἴσχυσι καὶ τόνον· οὕτω ταῖς ἔξωθεν αἰτίαις καὶ ἀρχαῖς, οἷον οὐσίαν καὶ σῶμα C παρέχει τὸ πλῆθος ὑποκείμενον. Ἀνὴρ δὲ τούτων, χαλεπὸν οὐδέν, ἀλλ' ἐξαμαυρῶνται καὶ ἀμαχέονῃ ῥᾳδίως, αἵματος λεπτοῦ καὶ πνεύματος καθαροῦ δεχομένου τὴν κίνησιν· ἐν δὲ πλήθει καὶ πεπτώματι, οἷον ἰλὺς ἀναταραττομένη μιαρὰ ποιεῖ πάντα καὶ δυσχερῆ καὶ δυσαπάλακτα. Διὸ δεῖ μὴ καθάπερ οἱ ἀγαθοὶ ναύκληροι πολλὰ δι' ἀπληστίαν ἐμβαλόμενοι, τὰντεῦθεν ἤδη διατελῶσιν ἀντλοῦντες καὶ ὑπεξαίροντες τὴν θάλατταν, οὕτως ἐμπλήσαντας τὸ σῶμα καὶ βαρύναντας ὑποκαθαίρειν αὖθις καὶ ὑποκλύζειν· ἀλλὰ διατηρεῖν εὐσταλές, ὅπως κἂν πιεσθῇ D ποτε, φελλοῦ δίκην ὑπὸ κυφότητος ἀναφέρῃ).

ια'. Μάλιστα δὲ προφυλακτέον ἐν ταῖς προπαθείαις καὶ προαισθήσεσιν. Οὐ γὰρ ἅπασαι, κατὰ τὸν

B. 11. ἀσθενεῖς, εἰσμιχθεῖσαι] ἀσθενεῖς εἰσὶ, μιχθεῖσαι E. Venet. Voſſ. Mez. Xyl. Medium tenent Ald. Baſ. εἰσιμιχθεῖσαι.

C. 1. οὐσίαν] Sumpſi a Pol. Jannot. Bong. Mez. Vulgo οὐσίαις.

oleo admiſcentur, vires vigoremque nanciſcuntur: ita externis cauſis atque principiis redundantia humorum in corpore veluti ſubſtantiam et corpus ſuppeditat: abſque hac nihil mali cauſæ illæ inferunt, ſed elangueſcunt diſſipanturque facile, ſanguine tenero et ſpiritu puro motum excipiente: ubi autem redundantia eſt humorum, ibi velut cœnum quoddam exagitatur impurum, omniaque difficilia reddit et pertinacia. Non igitur imitari debemus bonos naviculatores, corpuſque ſubinde impletum et oneratum, purgando rurſum et proluendo evacuare: ſicut illi ob avaritiam multa in naves cum ingeſſerunt, aſſiduo deinceps aquam exhaurire coguntur: ſed corpora noſtra habilia et expedita ſervare, ut etiam ſi aliquando premantur, ob levitatem ſuberis inſtar ſurſum ſeſe efferant.

XI. Maxime autem præcavendum eſt in præſenſionibus morborum. Non enim omnes morbi invadunt nos,

Ἡσίοδον, ὑπφοιτῶσιν αἱ νόσοι,

Σιγῇ, ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητίετα Ζεύς·

Ἀλλ' αἱ πλεῖσται καθάπερ προαγγέλους καὶ προδρόμους καὶ κήρυκας ἔχουσιν, ἀπεψίας καὶ δυσκινησίας. Βαρύτητες καὶ κόποι, φησὶν Ἱπποκράτης, αὐτόματοι νοῦσον φράζουσι, μᾶλλον πλῆθος, ὡς ἔοικεν, ἐντὸς μᾶλλον καὶ σφίγγουσιν τῷ περὶ τὰ νεῦρα πνεύματος ἔχοντος. Ἀλλ' E ὅμως αὖθις μονονουχὶ τοῦ σώματος ἀντιτείνοντος καὶ καλαττῶντος ὑπὸ τὸ κλινίδιον καὶ τὴν ἡσυχίαν, οἱ μὲν ὑπὸ λαιμαργίας καὶ φιληδονίας ἐμβάλλουσιν ἑαυτοὺς ὑπὸ τὰ βαλανεῖα, καὶ ἀπεύδουσιν ὑπὸ τὰς προπόσεις, ὥσπερ εἰς πολιορκίαν, ὑπισπιζόμενοι, καὶ δεδιότες μὴ φθάσῃ καλαβοὼν αὐτοὺς ὁ πυρετὸς ἀναρίστους. Οἱ δὲ κομψότεροι ταύτῃ μὲν οὐχ ἁλίσκονται, πάνυ δὲ ἀβελτέρως, αἰσχυνόμενοι κεφαλαίῳ ἢ ἀπεψίαν ὁμολογεῖν, καὶ διημερεύειν ἐν ἱματίοις, ἑτέρων εἰς τὸ γυμνάσιον βαδιζόντων καὶ F παρακαλούντων, ἀναστάντες σπουδοῦσι, καὶ τὰ αὐτὰ

sicut Heſiodus ait:

Muti, nam vocis privavit Jupiter uſu.

Sed plerique tanquam prænuncios habent et præcurſores ac præcones ſuos, cruditatem et motus difficultatem. *Gravitas membrorum*, inquit Hippocrates, *et defatigationes ſponte ortæ morbum indicant:* nimirum ob plenitudinem ſpiritu nervorum compreſſo et obſtructo. Sed tamen multi, reluctante tantum non ipſo corpore et in grabatum atque ad quietem trahente, ob gulam et luxuriam ſeipſos in balnea conjiciunt, et ad propinationes feſtinant, veluti obſidione imminente commeatu ſe inſtruentes, metuenteſque ne impranſos febris corripiat. Qui videri volunt elegantiores, hac ratione non peccant: ſed ſtolide admodum, dum pudet crapulam aut cruditatem confiteri, et in lecto diem exigere, aliis ad gymnaſium euntibus et ipſos eodem vocantibus, ſurgunt, et exercitationibus ſeſe quoque dant, eademque cum ſa-

προάπουσιν τοῖς ὑγιαίνουσι. Τοὺς δὲ πλείονας ἀκρασία καὶ μαλακία συνήγορον ἔχουσα παρομίαν, ἐλπὶς ἀναπείθῃ καὶ προάγῃ βδίζειν ἀναζήσας ἰσαμῶς ὅπι τ συνήθαν, ὡς οἶνῳ δὴ τὸν οἶνον, κραιπάλῃ δὲ τὴν κραιπάλιν ἐξελόντας καὶ διαφορήσαντας. Πρὸς μὲν οὖν ταύτην τὴν ἐλπίδα, τὴν τοῦ Κάτωνος εὐλάβειαν ἀνταπτέον, ἣν φησιν ἐκεῖνος ὁ ἀνὴρ, Τὰ μὲν μεγάλα μικρὰ ποιεῖν, τὰ δὲ μικρὰ παντελῶς ἀναιρεῖν· καὶ ὅτι 12*
κρεῖττον ἔνδειαν ὑπομεῖναι διαπονῆς καὶ ἡσυχίαν, ἢ διακινδυνεῦσαι πρὸς λουτρὸν ὠσαμένους καὶ δεῖπνον. Εἰ μὲν γὰρ ὄφελί τι, βλάψει τὸ μὴ φυλάξασθαι, μηδὲ ὀπισχεῖν· εἰ δὲ μηδέν, οὐ βλάψει τὸ συγκλεῖσαι τῷ σώματι, καὶ γενέσθαι καθαρώτερον. Ὁ δὲ παιδαριώδης ἐκεῖνος, καὶ τοῖς φίλοις δεδιὼς καὶ τοῖς οἰκέταις φανερὸς γενέσθαι διακείμενος ἐκ πλησμονῆς ἢ κραιπάλης ἀνδρῶς, αἰσχυνόμενος ἀπεψίαν ὁμολογῆσαι τήμερον, αὔριον ὁμολογήσει

F. 3. καὶ μαλακία συνήγορον ἔχουσα—ἔλπις] Non apta ſententia: quæ conſtituenda interjiciendo καὶ poſt μαλακία. Reſpicitur ad Proverbium πατταλος πατταλῳ ἐκκρούεται, *clavus clavo extruditur*. Ad hanc rationem correxi verſionem. Mox legendum ἐξελῶντας καὶ διαφορήσοντας, *expulſuri, diſcuſſuri*.

nis agunt. Plurimos intemperantia et mollities, et ſpes patrocinium a proverbio quærens, ut vinum vino, crapulam crapula expulſuros et diſcuſſuros, movet, perſuadetque ut omiſſo lecto audacter ad conſueta redeant pocula. Cui quidem ſpei Catonis illa opponi debet *cautio*, *qua* is dicebat *magna imminui*, *parva omnino aboleri:* tenendumque eſt, præſtare fruſtra abſtinuiſſe et quieviſſe, quam ſanitatem ad balneum aut cœnam ſe proripiendo in periculum conjicere. Etenim ſi mali aliquid ſubeſt, non caviſſe, non ſe inhibuiſſe nocebit: ſi nihil ſuberat mali, non obeſt corpori abſtinentia illa, qua factum eſt purius. Puerilis autem ille, qui veretur ne ſe ob repletionem aut crapulam male affectum amici aut famuli ſentiant; dum hodie pudet cruditatem confiteri,

καταῤῥοιαν, ἢ πυρετὸν, ἢ τέφρον.

Αἰσχυνόμενος, αἴσχιστα πενίαν φέροις,

B πολὺ δὲ αἴσχιον ἀπεψίαν καὶ βαρύτητα καὶ πλησμονὴν σώματος, εἰς βαλανεῖον ἑλκυμένου, καθάπερ εἰς θάλασσαν σαθρᾶς πλοίου καὶ μὴ ἔχοντος. Ὥσπερ γὰρ ἀμέλει πλέοντες ἔνιοι χειμῶνος ὄντος αἰδοῦνται ἐπ' ἀκτῆς διατρίβειν, εἶτα ἀναχθέντες, αἴσχιστα θρέμματα βοῶντες, καὶ ναυτιῶντες· ἕτως ἂν ὑποψίᾳ καὶ προπαθείᾳ σώματος ἀγεννὲς ἡγούμενοι μίαν ἡμέραν ἐν κλίνῃ θρέψαι, καὶ μὴ παθεῖν τραπέζαν, αἴσχιστα πολλὰς ἡμέρας κεῖνται καθαιρόμενοι, καὶ καταπλαστόμενοι, καὶ θεραπεύοντες ἰατρὺς καὶ θεραπεύοντες, οἶνον αἰτοῦντες ἢ ψυχρὸν

C ὕδωρ, ἄτοπα καὶ ἀγεννῆ πολλὰ ποιεῖν καὶ φθέγγεσθαι θρὸ τὸν πόνον καὶ τὸν φόβον ὑπομένοντες. Καὶ μὴν τόν γε θρὸ τὰς ἡδονὰς μὴ κρατοῦντα ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἐγ-

A. 11. Αἰσχυνόμενος] Vulgo male ad antecedentia refertur. Dictum eſt Menandri ap. Stob. Serm. xciii. p. 514. Grot. Exc. p. 383. ubi explendo numero additum *τὴν*.

B. 6. προπαθείᾳ] Sic Bong. et Margo Voſſ. a *πρόπασχειν*, *præpati*, dicatur *præpaſſio*.

cras fatebitur fluxionem, aut febrem, aut tormina.

Turpiter inopiam, ejus ſi te pudet, feres:

inquit ille: multo turpius feres cruditatem, gravitatem corporis et redundantiam, ſi corpus in balneum trahas, velut navim putridam rimiſque hiantem in mare. Sicut enim qui navigantes ſub tempeſtatem dum in litore tempus terere pudori habent, deinde in altum provecti turpiſſime vociferando et nauſeando ſe gerunt: ita in ſuſpicione morbi corporeque non bene affecto qui parum decorum putant unam diem in lecto conſumere ciboque abſtinere, turpiſſime per plures inde dies decumbunt, dum purgantur, et medicamentis oblinuntur, medicique adulantur, et demerentur vinum petentes aut frigidam, turpiaque multa et abjecta facere ac dicere ob dolorem et metum ſuſtinent. Et vero qui propter voluptates ſibi ipſis non imperant, ſed

κλίνονται ἢ φερομένης ἀπὸ τῶν ὀπτωμένων, καλῶς ἔχει διδάσκειν καὶ ἀναμιμνήσκειν ὅτι πλεῖστον ἐκ τοῦ σώματος αἱ ἡδοναὶ λαμβάνουσι.

ιβ'. Καὶ καθάπερ οἱ Λάκωνες ὄξος καὶ ἅλας δόντες τῷ μαγείρῳ, τὰ λοιπὰ κελεύουσιν ἐν τῷ ἱερείῳ ζητεῖν· οὕτως ἐν τῷ σώματι τοῦ παρατιθεμένου τὰ κάλλιστα τῶν ἡδυσμάτων ἐστίν, ἄνπερ ὑγιαίνοντι καὶ καθαρῷ παρατίθηται. Γλυκὺ μὲν γὰρ ἢ πολυτελὲς, ἔξω καὶ καθ' αὑτὸ τῶν τοιούτων ἐστίν· ἡδὺ δὲ πέφυκεν ἐν τῷ ἡδομένῳ καὶ μετὰ τοῦ ἡδομένου γίνεσθαι κατὰ φύσιν ἔχοντος· ἐν δὲ δυσαρέστοις καὶ κραιπαλῶσι καὶ φαύλως διακειμένοις πάντα τοὐναντίον χάριν καὶ ὥραν ἀπόλλυσι. Διὸ δεῖ μὴ σκοπεῖν τὸν ἰχθὺν εἰ παχύτατος, μηδὲ τὸν ἄρτον εἰ καθαρὸς, μηδὲ τὸ βαλανεῖον εἰ θερμὸν, μηδὲ τὴν ἑταίραν εἰ εὔμορφος· ἀλλ' αὐτὸν, εἰ μὴ ναυτιῶδης, μηδὲ δολερὸς, μηδὲ

C. 12. ἐστὶν· ἡδὺ] ἡδὺ ex eſt A. Voſſ. Pol. Leonic. Schott. Anon. Xyl. T. V. B. Salmaſ. Reliqui perperam ἡδὲ. Deeſt adhuc quid initio ad nexum ſententiæ. Mez. corrigit Τὸ μὲν γὰρ γλυκύ. Poſſis item explere καθ' αὐτό τι τῶν τοιούτων, aut ἐστὶν mutare in ἕκαστον.

cupiditatibus ſuis aguntur aut inclinantur, docendi ſunt et admonendi, maximam ſui partem voluptates ex ipſo ſumere corpore.

XII. Et quemadmodum Spartani coquo acetum et ſalem dantes, reliqua in ipſo quod mactandum erat animali jubebant quærere: ita in corpore ejus quod huic exhibetur condimenta præcipua inſunt, ſi ſano ei exhibetur, atque puro. Quod enim cibus potuſve aliquis dulcis eſt, quod pretioſus, id a ſua natura habet, et extra corpus fruentis: ſuavis autem fit et jucundus ita demum, ſi fruentis corpus ſecundum naturam affectum eo delectetur: qui vero eum averſantur, aut ebrii vel ægroti ſunt, apud hos iſta omnem ſuam gratiam venuſtatemque amittunt. Itaque non conſiderandum eſt, an recens ſit piſcis, an purus ſit panis, an balneum calidum, an ſcortum formoſum: ſed an qui his frui vult, nauſea vacet, corporis

ἔωλος, μηδὲ τεταραγμένος. Εἰ δὲ μή, καθάπερ εἰς οἰκίαν πενθοῦσαν ἐμβαλόντες ὀψίκωμοι μεθύοντες, ὑ φιλοφροσύνῃ παρέχον οὐδὲ ἡδονῇ, ἀλλὰ κλαυθμοὺς ἐποίησαν· οὕτω καὶ ἀφροδίσια καὶ ὄψα καὶ βαλανεῖα καὶ οἶνος
E ἐν σώματι κακῶς καὶ παρὰ φύσιν ἔχοντι μιγνύμενα τοῖς μὴ καθεστῶσι καὶ διεφθορόσι, φλέγμα καὶ χολὴν κινεῖ καὶ ταράττει καὶ προσεξίστησιν, ἡδὺ δὲ οὐδὲν ἀξιολόγως, οὐδὲ ἀπολαυστικὸν οὐδέν, οἷον προσεδοκήσαμεν, ἀποδίδωσιν.

ιγ'. Ἡ μὲν οὖν ἀκριβὴς σφόδρα καὶ δι' ὄνυχος λεγομένη δίαιτα, τό, τε σῶμα κομιδῇ ψοφοδεὲς παρέχει καὶ σφαλερόν· αὐτῆς δὲ τῆς ψυχῆς τὸ γαῦρον κολούει, πάντα πράγματα καὶ πᾶσαν ἐγχείρησιν ἥττονα ἐν ἡδοναῖς καὶ πόνοις ἀπατεροῖ καὶ πρᾶξιν ὑφορωμένης, καὶ πρὸς

E. 2. καὶ διεφθορόσι] Sumpsi καὶ ex Stobæo, Voss. margine codicis Paris. A. T. Cæteri et vulgo μηδέ. Xyl. pro antecedenti μὴ exhibuit μέν; quod non probo. Possit et alia conjectura valere τοῖς διεφθορόσι μηδὲ καθεστῶσι: item τοῖς μὴ καθεζῶσι μηδὲ διαπεφορηκόσι *qui nondum concoxerunt cibos.*

E. 6. δι' ὄνυχος] Stob. διάνυχος.

E. 10. ὑφορωμένης] Dedi ex E. margine Voss. Stob. Bong. Xyl. Vulgo ὑφερωμένους.

tranquillo sit statu, non hesterna crapula vexetur, non perturbatus sit: alioqui sicut comessatores ebrii in domum lugentium invadentes, non lætitiam aut delectationem adferunt, sed fletus excitant: ita venus, obsonia, balneum, vinum, corpori adhibita contra naturam affecto, pituitam bilemve concitant, tumultuque illato etiam sanas adhuc partes corrumpunt, speratæ autem voluptatis et delectationis conferunt nihil.

XII. Enimvero accuratissima illa et ad unguem (ut aiunt) explorata victus ratio, corpus reddit admodum meticulosum et periculis obnoxium, ipsiusque animi alacritatem retundit, omnibus de rebus, omni tam laboris tractatione quam voluptatis fruitione suspicantem sinistri aliquid, nihilque confidenter aggredi-

μηδὲν ἰταμῶς ϗ θαῤῥαλέως βαδιζούσης. Δεῖ δέ, ὥσπερ ἱστίον τὸ σῶμα μήτε συστέλλειν εὐδίας οὔσης, ϗ πιέζειν σφόδρα, μήτ' ἀνιμένως ἀχθῆναί τε ϗ καταφρονεῖν ὡς ἐπωφίμου γινόμενον, ἀλλ' ἐνδιδόναι ϗ ποιεῖν ἐλαφρόν, ὥσπερ εἴρηται· ϗ μὴ παρεμμένειν ἀπειρίας ϗ διαῤῥοίας, μηδὲ θερμασίας, μηδὲ νάρκας, ἀφ' ὧν ἔνιοι μόλις ὥσπερ ὑπ' ἀγγέλων, ἢ κλητόρων, πυρετῷ παρὰ θύρας ὄντος ἤδη, θορυβούμενοι συστέλλεσιν ἑαυτούς, ἀλλὰ πόῤῥωθεν ὑξ- 129
βυλαβεῖς παρὰ χείματος, ὡς ἀνὰ ποντίαν ἄκραν βορρᾶ πνέοντ[α].

ιγ'. Ἄτοπον γὰρ ὅτι κορώνων μὲν λαρυγισμοῖς, ϗ κλωσμοῖς ἀλεκτορίδων, ϗ συσὶν ἐπὶ φορυτῷ μαργαινούσαις, ὡς ἔφη Δημόκριτος, ὀπιμελῶς προσέχειν, σημεῖα ποιουμένους πνευμάτων ϗ ὄμβρων· τὰ δὲ τοῦ σώματος κινήματα ϗ σάλους ϗ παραπλείας μὴ προλαμβάνειν μηδὲ προφυλάττειν, μηδὲ ἔχειν σημεῖα χειμῶν[ος] ὄν

F. 5. ἀφ' ὧν] Ita omnes libri. Attamen legendum ὑφ' ἅν, ut Salmaſ. et Jun.

entem. Oportet autem corpus navalis inſtar veli neque ſereno et tranquillo cœlo nimis contrahere aut comprimere, neque cum aliquis ſubeſt metus, nimis paſſo et laxato eo uti: ſed concedendum eſt aliquid corpori, allevandumque eſt, neque eo uſque differenda cura, dum cruditates jam, et fluxus alvi immodicus, aut æſtus torporeſve ingruant: quibus nonnulli vix tandem tanquam a nunciis aut apparitoribus admoniti febrim eſſe ante fores, conturbantur, et moderari ſibi incipiunt: cum debuerint eminus *ante tempeſtatem ſibi præcavere, veluti qui obſervant Boream*, ut ille ait, *ad maritimum promontorium flatu impingentem.*

XIII. Eſt enim abſurdum, cum crocitationibus corvorum, gallinarum cantillationibus, ſuumque furioſis in cœno volutationibus, ut appellat Democritus, ſtudioſe animum attendamus, ventorum inde et imbrium præſagia ſumentes: motus nos corporum noſtrorum, et jactationes, affectioneſque morbum antecedentes non obſervare, non præcavere,

ἑαυτῷ γενησομένῳ καὶ μέλλοντος. Ὅθεν ὲ περὶ τροφὴν
B μόνον οὐδὲ γυμνάσια δεῖ φυλάττειν τὸ σῶμα μὴ πρὸς
τὸ εἰωθὸς ἄπλη) τόπων ὀκνηρῶς καὶ ἀπροθύμως, ἢ πάλιν
διψώδες ὄϛι καὶ πνιαλέον ὡς οὐ πέφυκεν· ἀλλὰ καὶ τὸν
ὕπνων τὸ μὴ συνεχὲς μηδὲ λεῖον, ἀλλ' ἀνωμαλίας ἔχον
καὶ ἀφασασμὸς, εὐλαβεῖαϛ, καὶ νὴ Δία τὸν ὀνυπνίων
τὴν ἀποπίαν, ἅπερ ὥσι μὴ νόμιμοι μηδὲ συνήθεις αἱ
φαντασίαι, πλῆθος ἢ πάχος ὑγρῶν ἢ πνευμάτων ταρα-
χὴν ἐντὸς κατηγοροῦσαν. Ἤδη δὲ καὶ τὰ τῆς ψυχῆς
κινήματα τὸ σῶμα μιμεῖται πρὸς νόσον ὀπισθαλῶς ἔχειν.
Ἄλογοι γὰρ ἴσχουσιν ἀθυμίαι καὶ φόβοι, πολλάκις ὑπ'
C οὐδενὸς φανερᾶς τὰς ἐλπίδας ἄφνω καταβεννύουσαι. Γί-
νονταί δὲ καὶ ταῖς ὀργαῖς ἐπίχολοι, καὶ ὀξεῖς, καὶ μικρό-
λυποι, καὶ δακρυῤῥοοῦσι καὶ ἀδημονοῦσιν, ὅταν ἀτμοὶ πο-
νηροὶ καὶ ἀναθυμιάσεις πικραὶ συνιζάνωσι, ταῖς δ' ψυ-

B. 2. ἅπληται] Malim ἅπλεται.
B. 8. κατηγερροῦσαν] Ita unus Voſſ. nec in Contextu, ſed ſupra adſcriptum. Tamen res ipſa poſtulat.

neque indicia futuræ in nobis tempeſtatis præcipere animo. Ergo non ad nutritionem modo corporis quod attinet, et exercitationes notandum eſt, an iis corpus ſegnius minorive cum alacritate, quam conſueverat, utatur, et an ſolito amplius fame ſitive tentetur: ſed ſomnus quoque ſi continuus aut lenis non ſit, verum inæquabilitatem habeat et divulſiones, ſuſpicionem nobis morbi injicere impendentis debet: atque ipſa adeo ſomnia abſurda ſi ſint, viſaque nobis per quietem offerantur non legitima neque conſueta, multitudinem aut craſſitiem humorum internam, ſpirituumve conturbationem deferunt. Ipſi etiam motus animi ſignificant interdum corpus ad morbum eſſe proclive: nulla enim cauſa extante oboriuntur aliquando ſubitæ mœſtitiæ et metus, repente ſpes animo conceptas exſtinguentes: ſtomachus quoque facile quibuſdam movetur, iraſque et dolores celeriter minutiſſimas ob res ſuſcipiunt, lachrymantque et animi ſeſe angunt, cum vapores exhalationeſque vitioſæ coeuntes, a-

χῆς, ὡς φησιν ὁ Πλάτων, ἀναπεφθῶσι τοῖς ὄγδοις. Διὸ δεῖ σκοπεῖν οἷς ἂν ταῦτα συμπίπτῃ, καὶ μνημονεύειν ἂν μηδὲν ᾖ πνευματικόν, ὅτι σωματικόν ἐστιν αἴτιον ὑποφολῆς τινος ἢ καθάρσεως δέομενον.

ιδ'. Χρήσιμον δὲ πάλιν καὶ ὃ τὸν φίλον ἐπισκεπτόμενον ἀσθενοῦντας ἐκπυθάνεσθαι τὰς αἰτίας, μὴ σοφιστικῶς, μηδὲ περιέργως, ἐνυπνίων καὶ παρεμπτώσεις καὶ κοινότητας λαλοῦντα, καὶ παρεπιδεικνύμενον ἰατρικῶν ὀνομάτων καὶ γραμμάτων ἐμπειρίαν, ἀλλὰ ταυτὶ τὰ φαῦλα καὶ κοινὰ μὴ παρέργως ἀκούοντα, πλῆθος, ἢ λείωσιν, κόπον, ἀγρυπνίαν, μάλιστα δὲ δίαιταν ἣν χρώμενος ἐπύρεξεν· εἶτα, ὥσπερ ὁ Πλάτων ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἁμαρτήμασιν εἰώθει λέγειν ἀπιών, Μή που ἄρα καὶ ἐγὼ τοιοῦτος; οὕτω τὸν περὶ αὐτὸν ἐν τοῖς πλησίον εὖ τίθεσθαι, καὶ φυλάττεσθαι καὶ μνημονεύειν ὅπως ὁ περι-

C. 8. καθάρσεως] Ita Stephanus recepit ex Pol. Jannot. Leonic. Schott. Anon. Exempl. Turn. In omnibus libris noſtris eſt κατακράσεως Ald. Baſ. Xyl. A. E. Venet Voſſ.

C. 9. πάλιν] Forte melius πάνυ ex A. E. Voſſ. Turn. Xyl.

D. 5. ἢ λείωσιν] Præſtat μείωσιν *imminutionem*, cum Beng. Mez. Jun. Verſ. Xyl. vel ἡλίωσιν *apricationem*, ut Eraſm. et Reiſk.

nimi, ut ait Plato, permiſcentur circuitionibus. Quibus ergo hæc accidunt, ii perpendere ſecum ea debent, et ſcire ſi ſpiritualis nulla ſit cauſa, ſubeſſe corpoream aliquam, quam comprimi aut contemperari oporteat.

XIV. Magnopere autem conducit, ut cum inviſis ægrotantes amicos, diligenter de cauſa morbi ſciſciteris: non ſophiſtarum hoc more et ſupervacanea curioſitate, ut inſtantias, incidentias, communitates in ore habeas, et medicarum vocum litterarumque peritiam oſtentes: ſed ut vilia hæc et vulgaria non obiter audias, redundantiam, defectum, defatigationem, inſomnia, maxime autem eam victus rationem, qua is uſus in febrim incidit. Deinde, ſicut Plato ſolebat aliorum peccatis animadverſis, digreſſus ſecum diſquirere, an non ipſe quoque eodem eſſet in vitio: ita exemplum ex aliis capias quid tibi vitandum ſit, memoriaque te-

πεσεῖται τοῖς αὐτοῖς, οὐδὲ αὐτὸς εἰς τὴν κλίνην καταπεσὼν ὑμνήσῃ, πολλῶν τὴν πολυτίμητον ὑγίειαν· ἀλλ' ἑτέρου πάσχοντος σημαινεῖται πρὸς ἑαυτὸν ὡς ἄξιον πολλοῦ τὸ ὑγιαίνειν, καὶ δεῖ τοῦτο διατηρεῖν αὐτῷ προσέχοντα καὶ φειδόμενον. Οὐ χεῖρον δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ παρεπισκοπεῖν διαιταν. Ἂν γὰρ ἐν πόσει καὶ προφορᾶις ἢ τισι πόνοις καὶ ἀταξίαις ἑτέραις τυγχάνωμεν γεγονότες, τὸ δὲ σῶμα μηδεμίαν ὑποψίαν παρέχῃ, μηδὲ προσαίσθησιν, ὅμως αὐτοὺς δεῖ φυλάττεσθαι καὶ προκαταλαμβάνειν, ἐκ μὴ ἀφροδισίων καὶ κόπων ὄντας, ἀναπαύσῃ καὶ ἡσυχίᾳ· μὴ δὲ οἴνοισιν καὶ συμποσίοισιν, ὑδροποσίᾳ· μάλιστα δὲ τροφαῖς κεχρημένους ἐμβριθέσι καὶ κρεώδεσιν ἢ ποικίλαις, ὀλιγοσιτεῖν, καὶ μηδὲν ὑπολιπεῖν περιττώματος πλῆθος ἐν τῷ σώματι. Καὶ γὰρ αὐτὰ ταῦτα δι' αὐτά, πολλῶν αἴτια νούσων ἐστὶ, καὶ προσθήσει ταῖς ἄλλαις αἰτίαις ὕλην καὶ δύναμιν.

F. 5. νούσων] Forma Ionica dictum Hippocrateum significat. Attamen νόσων A. E. Voss.

nendum, ne in idem incidas malum, et affixus lectulo dignam gloriatione sanitatem cum desiderio prædices: sed alterius casus tecum te doceat perpendere quanti faciunda sit valetudo bona, quantaque sit attentione et parsimonia ejus conservationi studendum. Expedit etiam in suam ipsius vitæ rationem inquirere. Si enim biberimus, ederimus, laboraverimus, aliudve quicquam præter ordinem fecerimus, neque ullum indicium aut præsagium mali accepti corpus præbeat: nihilominus observare nosmetipsos debemus, ac nos præmunire, si usi sumus re venerea, aut lassati, quiete et somno: si vino liberalius usi, aquæ potu: maxime autem si alimentis solidis, carnosis, aut variis indulsimus, cibi paucitate, ne quam superfluorum copiam in corpore relinquamus: nam cum ipsa per se excrementa multorum sunt causa morborum, tum aliis causis materiam viresque suppe-

Ὅθεν ἄριστα λέλεκται, τροφῆς ἀκορίτῳ, καὶ πόνων ἀοκνίλῳ, καὶ σπέρματος οὐσίης σωτήρησιν, ὑγιεινότατα εἶναι. Καὶ γὰρ ἡ περὶ τὰς συνουσίας ἀκρασία, τῷ μάλιστα τὴν δύναμιν ἐκλύειν ὑφ' ἧς ἡ τροφὴ ἀφανίζεται, πλεῖον περίττωμα ποιεῖται καὶ πλῆθος. 150

ιε'. Αὖθις οὖν ἀναλαβόντες ἐξ ἀρχῆς, περὶ ἑκάστου, πρῶτον δὲ περὶ γυμνασίων φιλολόγοις ἁρμοζόντων λέγωμεν· ὅτι, ὥσπερ ὁ φήσας μηδὲν γεάφειν παλαιστρίοις περὶ ὀδόντων, ἐδίδαξε τὴν χρείαν, οὕτω καὶ φιλολόγοις φαίη τις ἂν μὴ γεάφειν περὶ γυμνασίων. Ἡ γὰρ καθ' ἡμέραν τοῦ λόγου χρεία ἀφ' φωνῆς περαινομένη θαυμαστόν οἷόν ἐστι γυμνάσιον, ὑ μόνον πρὸς ὑγίειαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἰσχὺν ὑ παλαιστικὴν, οὐδὲ σαρκῶσαν καὶ πυκνοῦσαν τὴν ἐκτὸς ὥσπερ οἰκοδομήματος, ἀλλὰ τοῖς ζωτικωτάτοις καὶ κυριωτάτοις μέρεσι ῥώμην ἐναφήθετον καὶ τόνον B

A. 7. ἐδίδαξε τὴν χρείαν] Sententia apparet, non verborum nexus. An? διδάξαι γὰρ τὴν χρείαν, *Neceſſitatem, ſeu uſum, enim hoc docuiſſe*: vel, οἷς διδάξαι τὴν χρείαν, *quippe quos neceſſitas, ſeu uſus, docuerit.*

ditant. Eſt enim optime dictum, *Saluberrima eſſe hæc, Alimenti citra ſatietatem uſum, alacritatem impigram ad labores, naturæ ſeminis conſervationem*: intemperantia enim coitus, eo quod maxime eam facultatem debilitat qua nutrimentum conficitur, excrementorum gignit copiam.

XV. Verum de his ſingulis repetito exordio differamus. Primum de exercitationibus quæ ſtudioſis litterarum conveniant, hoc dicimus: ſicut is qui ſe nihil ſcribere juxta mare habitantibus de curatione dentium aiebat, uſum marinæ aquæ hoc ipſo docuit: ita et nos profiteri poſſimus, non eſſe cur litterarum ſtudioſis de exercitationibus aliquid præſcribamus. Uſus enim ſermonis voce pronunciati quotidianus, mirum dictu quam utile ſit genus exercitationis, non ad ſanitatem duntaxat, ſed etiam ad vires: non quidem athleticas eas, aut quæ carnes augeant et extremas corporis, tanquam ædificii partes condenſent: ſed quia principibus corporis membris, penes quæ vitæ facultas potiſſimum

ἀληθινὸν ἐμποιοῦσαν. Ὅτι μὴν γὰρ ἰσχύειν δίδωσι τὸ πνεῦμα, δηλοῦσιν οἱ ἀλείπται, τοὺς ἀθλητὰς κελεύοντες ἀντερείδειν ταῖς πέψεσι, καὶ παρεγκόπτειν τηρεῖσθαι ἀεὶ τὰ πλαστόμενα μέρη τῆ ψηλαφώμενα τοῦ σώματος. Ἡ δὲ φωνὴ, τοῦ πνεύματος οὖσα κίνησις, οὐκ ὀπιπολαίως, ἀλλ' ὥσπερ ἐν πηγαῖς περὶ τὰ σπλάγχνα ῥωννυμένη, τὸ θερμὸν αὔξει, καὶ λεπύνει τὸ αἷμα, καὶ πᾶσαν μὲν
c ἐκκαθαίρει φλέβα, πᾶσαν δὲ ἀρτηρίαν ἀνοίγει, σύρασιν δὲ καὶ πῆξιν ὑγρότητος οὐκ ἐᾷ περιττωματικῆς, ὥσπερ ἰσορρόπιον γενέσθαι τοῖς τοῦ τροφοῦ προσλαμβάνουσι, καὶ κατεργαζομένοις ἀγγείοις. Διὸ δεῖ μάλιστα ποιεῖν ἑαυτοὺς πρὸ τῷ γυμνασίῳ συνήθεις καὶ συντόφους ἐνδελεχῶς λέγοντας· ἂν δὲ ἡ τις ὑποψία τοῦ σώματος ἐνδεέστερον ἢ κοπωδέστερον ἔχοντος, ἀναγινώσκοντας ἢ ἀναφωνοῦντας. Ὅπερ γὰρ ἀώρῳ περὶ γυμνάσιόν ἐστι, τοῦτο περὶ παλαίειν ἀνάγνωσις, ὥσπερ ἐπ' ὀχήματος,

B. 5. παρεγκόπτειν τηρεῖσθαι] Forte παρακάμπτειν τεινομένας. Prius est in margine codicis A. eoque ducit Turnebi παρακαλύπτειν. Posterius jubet H. Mercurialis Art. Gymnast. p. 205. Mez. corrigit καὶ τὸ πνεῦμα ἐπέχειν τείνοντας.

est, naturale robur, viguremque verum ingenerat. Ac spiritu quidem augeri robur, aleiptæ demonstrant, qui athletis præcipiunt, ut fricationibus renitantur, easque subinde intercipiant, observatis semper partibus quæ contrectantur, et oleo ac pulvere obducuntur. Sed vox cum sit animæ motus, non in superficie, sed intimis in visceribus tanquam fonte invalescens, calorem auget, sanguinem tenerum reddit, omnes expurgat venas, omnes aperit arterias, coire et concrescere humorem nullum supervacaneum patitur, aut tanquam fæcem subsidere iis in vasis quæ alimentum excipiunt ac conficiunt. Itaque continenter orando debemus nobis familiarem hanc facere exercitationem: vel si suspicio insinuet, corpus imbecillius esse aut aliquanto lassius, legendo vel colloquendo: quod enim gestatio est si cum exercitatione conferatur, id lectio præstat vice colloquii, tanquam vehiculo

ἀλλοτρίαν λόγου κινοῦσα μαλακῶς καὶ διαφέρουσα πρᾴως τὸν φωνήν. Ἡ δὲ παράλεξις ἀγῶνα καὶ σφοδρότητα προσάπτουσιν, ἅμα τῆς ψυχῆς τῷ σώματι συνεπιτεινούσης. D Κραυγὰς μὴν τοῖς παθητικοῖς καὶ ἀπραγματώδεις εὐλαβητέον. Αἱ γὰρ ἀνώμαλοι προσβολαὶ καὶ παραστάσεις τοῦ πνεύματος, ῥήγματα καὶ πάσματα ποιοῦσιν. Ἀναγνόντα δὲ, ἢ διαλεχθέντα, λιπαρᾷ καὶ ἀλεεινῇ τέλφει χρηστέον πρὸ τοῦ περιπάτου, καὶ μαλάξει τῆς σαρκὸς, ὡς ἄνυτόν ἐστι, τὴν παράγχυσιν ποιούμενον ἀφιεῖ, καὶ τὸ πνεῦμα πρᾴως διαμαλυόντα, καὶ διαχέοντα μέχρι τῶν ἄκρων. Μέτριον δὲ τοῦ πλήθους τῆς τέλφεως ἔστω τὸ προσφιλὲς τῇ αἰσθήσει καὶ ἄλυπον. Ὁ γὰρ οὕτω καθα- E θήσας τὸν ἐν βάθει ταραχὸν, καὶ παράστασιν τοῦ πνεύματος, ἀλύπῳ τε χρῆται τῷ περιπάτῳ, κἂν ἀκαιρία τις ἢ χρεία κωλύσῃ τὸν περίπατον, οὐδέν ἐστι πρᾶγμα· τὸ γὰρ οἰκεῖον ἡ φύσις ἀπείληφεν. Ὅθεν οὐδὲ πλοῦν

D. 3. προσόλαι καὶ διατάσεις] Salmaſ. προσόλαι, quod probo. Διατάσεις recte omnes libri, excepta Græco-Latina Editione Pariſ. 1624. ubi eſt διασάσεις: quod item in Voſſ. ſupra ſcriptum eſt.

orationis alienæ vocem molliter movens atque differens: colloquium concertationem et vehementiam adjicit, animo conatum corporis adjuvante. Omnino autem vitandæ ſunt vociferationes nimiis animi motibus expreſſæ vocemque per vim quandam extorquentes: inæquales enim ſpiritus eruptiones et contentiones, rupturas gignunt ac convulſiones. Qui legerit aut diſputaverit, is ante deambulandum lævi atque tepida utatur fricatione carnis et mollitione, quantum ferri poteſt viſcera tangens, ſpiritumque leniter complanans, ac uſque ad extremitates diffundens: modus fricandi ſit ſenſui gratus, ac citra dolorem. Qui enim ſic compoſuit tumultum in profundo corporis ac contentionem ſpiritus, ei excrementa nihil afferunt moleſtiæ: et ſi intempeſtivum ſit deambulare, aut per occupationes non liceat, nihil eſt incommodi: natura enim id accepit, quod ei debebatur. Itaque neque navigatione, neque diverſorio

ποιητέον, ὅτε καταγωγὴν ἐν πανδοχείῳ, σιγῆς τοῦφασιν, ἀλλ' ἐὰν πάντες καταγελῶσιν. Ὅπου γὰρ οὐκ αἰσχρὸν τὸ φαγεῖν, οὐδὲ τὸ γυμνάζεσθαι δήπουθεν αἰσχρόν· ἀλλ' αἴσχιον τὸ δεδοικέναι καὶ δυσωπεῖσθαι ναύτας, καὶ ὀρεωκόμους, καὶ πανδοχεῖς καταγελῶντας οὐ τὸν σφαιρίζοντος καὶ
F σκιαμαχοῦντος, ἀλλὰ τὸν λέγοντος, ἂν ἅμα διδάσκῃ τι, καὶ ζητῇ, καὶ μανθάνῃ, καὶ ἀναμιμνήσκῃ γυμναζόμενος. Ὁ μὲν γὰρ Σωκράτης ἔλεγεν ὅτι τῷ κινοῦντι δι' ὀρχήσεως αὐτὸν ἐπιπλινος οἶκος ἱκανός ἐστιν ἐγγυμνάζεσθαι· τῷ δὲ δι' ᾠδῆς, ἢ λόγου γυμνάσιον ἀπόχρη γυμναζομένῳ, καὶ ἑστῶτι, καὶ κατακειμένῳ πᾶς τόπος παρέχει. Μόνον ἐκεῖνο φυλακτέον ὅπως μήτε πλησμονὴν, μήτε λαγνείαν, μήτε κόπον ἑαυτοῖς συνειδότες ἐντεινώμεθα τῇ φωνῇ πα-
131 χύτερον, ὃ πάσχουσι πολλοὶ τῶν ῥητόρων καὶ τῶν σοφιστῶν, οἱ μὲν ὑπὸ δόξης, καὶ φιλοτιμίας, οἱ δὲ ἀφ' μισθοὺς

F. 4. τῷ δὲ δι' ᾠδῆς—παρέχει] Nexus non conſtat. Forte vera ſcriptura eſt τῷ δὲ δι' ᾠδῆς ἢ λόγου γυμναζομένῳ, γυμνάσιον ἀποχρῶν κ. ἑ. κ. κ. π. τ. π. Pro ἀποχρὴ poſſis item corrigere ὅσον ἀπόχρη, ut Reiſk. nam ὅσον in proximo γυμνάσιον poterat latere. Ἀποχρῶν eſt var. lect. codicis Voſſ. in margine. Verſionem correxi. Locus de Socrate exſtat apud Xenoph. Sympoſ. II, 18.

excuſandum prætexendumve eſt ſilentium: ſed exercenda vox, etiam ſi ab univerſis derideare. Quo enim in loco turpe non eſt cibum capere, utique etiam exercere ibi corpus inhoneſtum non eſt: ſed turpius fuerit metuere ac pudore affici ob nautarum, agaſonum, cauponumque riſum, non quod pila ludas aut umbram pugnæ exhibeas te deridentium, quam quod inter dicendum ſimul aliquid doceas, quæras, diſcas, in memoriam redigas exercendo. Socrates dixit, *ei qui ſaltando exercere corpus velit, ſufficere conclave vel ſeptem lectorum capax.* Ita qui cantu aut ſermone ſe exercet, ei ſtanti, cubantique quivis locus ſatis magnum præbet gymnaſium. Id unum cavendum eſt, ne conſcii nobis repletionis, rei venereæ, aut defatigationis, vocem aſperius contendamus, quod multis rhetoribus ac ſophiſtis uſuvenit, cum ad certamen dicendi vel gloria et am-

ἢ πολιτικὰς ἀμίλλας ἐξαγόμενοι πρὸς τὸ συμφέρον ἀγωνίζεσθαι. Νίγερ δὲ ὁ ἡμέτερος, ἐν Γαλατίᾳ σοφιστεύων, ἄκανθαν ἐτύγχανεν ἰχθύος καταπεπωκώς· ἑτέρου δ' ὀπφανέντος ἔξωθεν συφιστοῦ καὶ μελετῶντος, ὑφειμένου δίξαν προσχεῖν ὀρρωδῶν, ἔτι τῆς ἀκάνθης ἐνεχομένης ἐμελέτησε· μεγάλης δὲ φλεγμονῆς καὶ σκληρᾶς γενομένης, τὸν πόνον ὑ φέρων, ἀνεδέξατο τομὴν ἔξωθεν βαθεῖαν· ἡ μὲν οὖν ἄκανθα ἀφ' τοῦ τραύματος ἐξηρέθη, B ὁ δὲ τραῦμα χαλεπὸν γενόμενον καὶ ῥευματικὸν ἀνεῖλεν αὐτόν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἄν τις ὕστερον εὐκαίρως ὑπομνήσῃ.

ιε'. Γυμνασαμένους δὲ λουτρῷ χρῆσθαι, ψυχρῷ μὲν ὀπιδεικτικὸν καὶ νεανικὸν μᾶλλον ἢ ὑγιεινόν ἐστιν. Ἢν γὰρ δοκεῖ ποιεῖν δυσπάθειαν πρὸς τὰ ἔξω καὶ σκληρότητα τοῦ σώματος, αὕτη μεῖζον ἀπεργάζεται πρὸς τὰ ἐντὸς κακὸν, ἐνισαμένη τοῖς πόροις, καὶ τὰ ὑγρὰ σιωπῶσα, D

bitione, vel ſpe mercedis aut propter civiles contentiones protrahi ſe ſinunt alio tempore. Niger ſane noſter oratoriam artem in Galatia docens, forte fortuna ſpinam piſcis deglutiverat, cum ſubito foris ſupervenit alius quidam rhetor, ac declamare cœpit: ibi Niger, ne ſpeciem concedentis ſilentio præberet metuens, etiamnum ſpina in faucibus hærente declamavit et ipſe: ſed orta inde magna ac dura inflammatione, impatientia doloris exſecari ſibi ſpinam introrſum profunde vulnere adacto paſſus eſt: per quod vulnus exempta quidem eſt ſpina: verum ipſe eo ex vulnere, quod ſanatu difficile eſſet, humoreſque affluerent parti læſæ copioſi, mortuus eſt. Sed de his inferius erit commodior monendi locus.

XV. Ab exercitatione lavari, frigida quidem aqua, plus habet oſtentationis quam ad ſanitatem utilitatis. Videtur ſane hoc præſtare, ut minus facile ab externis rebus corpus lædatur, duritiemque corpori aliquam conciliare. Majus tamen internis partibus damnum adfert, meatibus obſiſtens, humoreſque cogens, et

καὶ πιγνύσα τὰς ἀναθυμιάσεις ἀεὶ χαλᾶσθαι καὶ διαφορεῖσθαι βουλομένας. Ἔτι δὲ ἀνάγκη τὰς ψυχρολουτοῦσας, εἰς ἐκείνην αὖθις ἐμβαίνειν τὴν φεύγομεν ἀκριβῆ καὶ τεταγμένην ἀποτόμως διαιταν, ἀεὶ προσέχοντας αὐτοῖς μὴ προβαίνειν ταύτην, ὡς εὐθὺς ἐξελεγχομένοις πικρῶς παντὸς ἁμαρτήματος. Ἡ δὲ θερμολουσία δίδωσι πολλῷ συγγνώμην· οὐ γὰρ τοσοῦτον εὐτονίας ὑφαιρεῖ καὶ ῥώμης, ὅσον ὠφελεῖ πρὸς ὑγίειαν, ἐνδόσιμα τῇ πέψει καὶ μαλακὰ παρέχουσα· τοῖς δὲ τὴν πέψιν διαφεύγουσιν, ἂν γε δὴ μὴ παντάπασιν ὠμὰ καὶ μετέωρα μείνῃ, διαχύσεις ἀλύπους παρασκευάζουσα, καὶ κόπους ἐκλεαίνουσα λανθάνουσας. Οὐ μὴν ἀλλ' ὅταν ἡ φύσις παρέχῃ μετρίως διῃρημένου καὶ ἱκανῶς τοῦ σώματος αἰσθησιν, ἑαστέον τὸ βαλανεῖον. Ἄλειμμα δὲ τὸ πρὸς

C. 5. πολλῷ συγγνώμην] Ita omnes libri. Arbitror Plutarchum ſcripſiſſe πολλῶν, nimirum ἁμαρτημάτων.

C. 6. ἐνδόσιμα τῇ πέψει καὶ μαλακὰ] Mez. τὰ μὲν ἐνδόσιμα τ. π. κ. μ. Ita ἐνδόσιμος accipiendum erit *tractatu facilis:* quod non plane probem, ut nimis infrequens. Ἐνδόσιμον eſt *incentivum, invitamentum, cauſa ad agendum,* aut *exordium* ut Xylander vertit. Sed tunc pro μαλακὰ ſcribendum μαλάξει.

vapores condenſans, qui ſemper laxari et digeri ſuapte natura cupiunt. Præterea qui frigida lavantur, neceſſe rurſum eſt ut eam, quam nos fugimus, prorſus accuratam præciſeque nimis ſtatutam vitæ rationem ſectentur, ſemperque curam adhibeant ne quid in eam delinquant: quod nunquam non vel quodvis peccatum acerbe caſtigetur. Uſus balnei calidi multo plus veniæ meretur. Non enim tantum vigoris roboriſque aufert, quantum ad ſanitatem conducit eo quod exordia concoctioni præbet, eaque lenia: ac iis quæ concoctionem effugiunt, niſi plane ſint cruda et in ſummo ſuſpenſa maneant, diffuſiones dolorem nullum afferentes comparat, occultaſque membrorum defatigationes demitigat. Veruntamen ubi natura præbet mediocriter ſatiſque commode affecti corporis ſenſionem, om iſſo balneo ad ignem inungi præſtat, ſi tepore corpus indigeat. Sic

πυρὶ βέλτιον, ἂν ἀλέας δέηται τὸ σῶμα· ταμιεύεται γὰρ αὐτῷ τῆς θερμότητος· ὁ δ' ἥλιος οὔτε μᾶλλον, οὔθ' ἧττον, ἀλλ' ὡς κέκραται πρὸς τὸν ἀέρα κεχρῆται δίδωσι. Ταῦτα μὲν οὖν ἱκανὰ περὶ γυμνασίων.

ις'. Ἐπὶ δὲ τροφῇ παραγενομένοις, ἂν μή τι τῶν πρόσθεν ὄφελος λόγων, οἷς τὰς ὀρέξεις κηλοῦμεν καὶ καταπραΰνομεν, ἄλλο τί χρὴ παραινεῖν τῶν ἑφεξῆς· ἂν δὲ ὥσπερ ἐκ δεσμῶν λελυμένῃ χαλεπὸν ᾖ χρῆσθαι, καὶ φιλονικεῖν πρὸς γαστέρα ὥσπερ μὴ ἔχουσαν, ὡς ἔλεγε Κάτων, ἀμηχανητέον τῇ ποιότητι τῆς τροφῆς ἐλαφρότερον ποιεῖν ὁ ὄγκος· καὶ τὰ μὲν πρεπὰ καὶ πολύῤῥοφα τῶν σιτίων, οἷον τὰ κρεώδη καὶ τυρώδη, καὶ σύκων τὰ ξηρά, καὶ ᾠῶν τὰ ἐφθά, περιφέρειαν πεφυλαγμένως ἀπόμενον ἔργον ἀεὶ παραιτεῖσθαι· τοῖς δὲ λεπτοῖς ἐμφύεσθαι καὶ κούφοις, οἷα τὰ πολλὰ τῶν λαχάνων, καὶ τὰ πλευρά, καὶ τῶν ἰχθύων οἱ μὴ πίονες. Ἔστι γὰρ τὰ τοιαῦτα περιφερόμενον καὶ χαρίζεσθαι ταῖς ὀρέξεσι, καὶ τὸ σῶμα μὴ πιέζειν. Μάλιστα 132 E F

enim conſervatur magis inſitus ac diſpenſatur calor. Sole neque magis neque minus utendum eſt quam temperies aëris ab eo profecta permittat. Atque hæc quidem de exercitationibus ſufficiant.

XVI. Ad cibum porro ſumendum quando acceditur, ſiquidem effecerunt aliquid ea quæ ante a nobis de appetitu demulcendo et manſuefaciendo diſputata ſunt, reſtat ut aliud deinceps præceptum ſubjungamus. Quod ſi eum tanquam vinculis ſolutum tractare, et contendere adverſus ventrem auribus, ut Cato dicebat, carentem difficile fuerit: danda eſt opera, ut ciborum qualitate copiam minus moleſtam reddamus. Itaque eos cibos, qui ſolidi ſunt, multumque habent nutrimenti, (carnes puta, caſeos, ficus aridas, ova aſſa, et qui horum ſunt ſimiles) quando ſemper averſari vix poſſumus: tenues et leves arripiamus interim, cujus generis olera ſunt pleraque, et aves, et piſces non pingues. Licet enim his veſcentem et gratificari appetitui, et corpus non affligere. Maxime autem cru-

δὲ τὰς ἀπὸ κρεῶν φοβητέον ἀπεψίας. Καὶ γὰρ εὐθὺς σφόδρα καὶ βαρύνουσι, καὶ λείψανον εἰσαῦθις πονηρὸν ἀπ' αὐτῶν παραμένει. Καὶ κρεῖττον μὲν ἐθίσαι τὸ σῶμα μηδεμιᾶς προσδεῖσθαι σαρκοφαγίας. Πολλὰ γὰρ οὐ μόνον πρὸς ἀφατεφθὺ ἄφθονα, ἀλλὰ καὶ πρὸς εὐπάφαν καὶ ἀπόλαυσιν ἀναδίδωσιν ἡ γῆ, τοῖς μὲν αὐτόθεν ἀπροσαγμόνως χρῆσθαι παρέχουσα, τὰ δὲ μιγνύμενα καὶ παντοδαπῶς παρασκευαζόμενα σωφρονίζειν.
132 Ἐπεὶ δὲ τὸ ἔθος τύπον τινὰ φύσις οὐ πρὸς φύσιν γέγονεν, οὐ δεῖ χρῆσθαι κρεοφαγίᾳ πρὸς ἀποπλήρωσιν ὀρέξεως, ὥσπερ λύκους ἢ λέοντας, ἀλλ' οἷον ὑπόστρωμα καὶ ἀφόρισμα τῆς τροφῆς ἐμβαλλομένους, ἑτέροις σιτίοις χρῆσθαι καὶ ὄψοις, ἃ καὶ τῷ σώματι μᾶλλόν ἐστι κατὰ φύσιν, καὶ τῆς ψυχῆς ἧττον ἀμβλύνει τὸ λογικόν, ὥσπερ ἐκ λιτῆς καὶ ἐλαφρᾶς ὕλης ἀναπτόμενον.

A. 1. τὸ ἔθος τρόπον τινὰ φύσις οὐ παρὰ φύσιν γέγονεν] ἔθος dedit Steph. nec dissentiunt libri nostri scripti. Ἦθος Ald. Bas. Xyl. Cæterum acutior est, forte quoque verior, scriptura E. φύσις τῷ παρὰ φύσιν.
A. 5. καὶ κατὰ φύσιν] καὶ unus omisit Xyl. sane, recte. Reliqui habent.

ditates metuendæ sunt ab esu carnium: nam hæ et initio statim valde prægravant, et reliquias post se malas relinquunt. Ac optimum quidem erat, ita corpus adsuefacere, ut nullum id carnium requireret esum: non enim ad nutriendum modo largiter sufficientia tellus producit, sed etiam ad delectationem voluptatemque facientium copiam: quibus partim nullum apparatum alium requirentibus vesci possis, partim sexcentis modis miscere et suavia redigere. Sed quando consuetudo, non quidem omnino naturæ ea adversa, in naturam jam abiit, carnibus vescendum est sane: non tamen ad explendum appetitum, ut lupi faciunt ac leones: sed cum eas tanquam fundamentum quoddam et munitionem qua reliqui cibi contineantur, ingesserimus, alii deinde cibi atque obsonia addantur, quæ et naturam corporis nostri propius attingant, et mentem minus hebetent nostram, veluti ex tenui et facili materia incensam.

ιζ'. Τῶν δὲ ὑγρῶν, γάλακτι μὲν οὐχ ὡς ποτῷ χρηστέον, ἀλλ' ὡς σιτίῳ δυνάμιν ἐμβριθῆ καὶ πολύτροφον ἔχοντι. Περὶ δὲ τὸν οἶνον, ἅπερ Εὐριπίδης περὶ B τὴν Ἀφροδίτην, ἁλεκτέον,

Εἶης μοι, μέτριον δέ πως εἶης, μηδ' ἀπολείποις.

Καὶ γὰρ ποτῶν ὠφελιμώτατόν ἐστι, καὶ φαρμάκων ἥδιστον, καὶ ὄψων ἀσινέστατον, ἂν τύχῃ τῆς περὶ τὸν καιρὸν εὐκρασίας μᾶλλον ἢ τῆς περὶ τὸ ὕδωρ. Ὕδωρ δὲ οὐ μόνον ὃ μιγνύμενον περὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καθ' ἑαυτὸ τῷ κεκραμένου μεταξὺ πινόμενον, ἀβλαβέστερον ποιεῖ τὸ κεκραμένον. Ἐθιστέον οὖν περὶ καὶ τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν, ὕδατος περισφέρεσθαι καὶ δύο καὶ τρία ποτήρια, τήν τε δυνάμιν τοῦ οἴνου ποιοῦντα μαλακωτέραν, καὶ τοῦ σώματος συνήθη τὴν ὑδροποσίαν, ὅπως C ὅταν ἐν χρείᾳ γένηται, μὴ ξενοπαθῇ, μηδὲ ἀπαναίνηται.

B. 3. μέτριον δέ πως] Malui veterem lectionem revocare ex Ald. Baſ. Xyl. A. E. Voſſ. Mez. quam illud a Stephano invectum δέπας relinquere, quod tamen Venetus item habere videtur. Conſ. Valckenarius Diatrib. p. 242.

XVII. De liquoribus, lac quidem uſurpandum pro potu non eſt, ſed ut cibus vim validam, et ad nutriendum copioſam habens. De vino id pronunciabimus, quod de Venere Euripides:

Adſis mihi, ſed mediocris,
Neque me deſituas.

Eſt enim vinum et potuum utiliſſimus, et medicamentorum ſuaviſſimum, et de obſoniis omnibus gratiſſimum appetitionibus noſtris, ſi occaſione magis etiam quam aqua ſit probe temperatum. Aqua, et vino ſi miſceatur, prodeſt: et quæ pura inter diluti uſum bibitur, ipſum dilutum reddit minus noxium. Itaque in quotidiano victu adſuefacere nos debemus, ut duo vel tria pocula aquæ ebibamus: hæc et uſum vini emollient, et corpori familiarem reddent aquæ potum, ne cum ea pota opus ſit, inſolentia rei offendamur ac recuſemus. Non enim de-

Συμβαίνει γὰρ οἰνους φέρεσθαι μάλισα πρὸς τὸν οἶνον, ὅταν μάλισα χρείαν ὑδροποσίας ἔχωσι. Καὶ γὰρ ἡλιωθέντες, καὶ ῥιγώσαντες πάλιν, καὶ σφοδρότερον εἰπόντες, καὶ σπουδαιότερον φροντίσαντες, καὶ ὅλως μετὰ τοὺς κόπους καὶ τοὺς ἀγῶνας οἴονται ποτέον εἶναι τὸν οἶνον, ὡς καὶ τῆς φύσεως ἀπαιτούσης εὐπάθειάν τινα τῷ σώματι, καὶ μεταβολὴν ἐκ τῶν πόνων. Ἡ δὲ φύσις εὐπάθειαν μὲν, εἴτις εὐπάθειαν καλεῖ τὴν ἡδυπάθειαν, οὐκ ἀπαιτεῖ, μεταβολὴν δὲ ἀπαιτεῖ τ' εἰς τὸ μέσον ἡδονῆς καὶ πόνου καθιστᾶσαν. Διὸ καὶ τροφῆς ὑφαιρετέον ἐν τούτοις, καὶ τὸν οἶνον ἢ παντελῶς ἀφαιρετέον, ἢ ποτοσιτέον πολλῇ καλαιρεανύμφου διὰ μέσου καὶ καλακλυζόμενον ὑδροποσίᾳ. Πλήκτης γὰρ ὢν καὶ ὀξὺς ὑπτιαίνει τὰς τοῦ σώματος παραχὰς καὶ τραχύτερα ποιεῖ καὶ παροξύνει τὰ πεπληγμένα, παρηγορίας δεόμενα καὶ λειότητος, οἷς μάλισα ὁ ὕδωρ ἐνδίδωσι. Καὶ γὰρ ἂν οἱ διψῶντες, ἄλλως δὲ θερμὸν ὕδωρ πίωμεν μετὰ τοὺς κόπους, καὶ τὰς διατάσεις,

sunt, qui quo tempore maxime aqua erat bibenda, ad vinum ferantur: ut cum Solis calore usti sunt, cum horruerunt, cum vehementius peroraverunt, cum majore animi contentione de aliqua re cogitaverunt: denique a defatigatione et contentione vinum existimant bibi debere, quod ipsa videatur natura quandam corpori bonam affectionem, et post labores mutationem exposcere. Atqui non voluptatem (siquidem hoc bona affectione intelligi velis) natura requirit, sed mutationem quæ medio inter voluptatem et dolorem loco constituat. Quapropter in his casibus et cibi aliquid detrahendum est, et vino aut abstinendum omnino, aut utendum diluto interim multa aquæ potatione. Cum enim natura sit vinum impetuosa et acri, conturbationes corporis intendit, atque exasperat, et partes affectas irritat, demitigationem desiderantes ac lævigationem, quam rem aqua præstare optime potest. Etenim si etiam non sitientes aquam bibamus tepidam a defatigatione, contentione vi-

καὶ τὰ κάυματα, χαλάσματος καὶ μαλακότητος αἰσθανόμεθα περὶ τὰ σῖτος. Ἥπιος γὰρ ἡ τοῦ ὕδατος ὑγρότης, καὶ ἄσφυκτος· ἡ δὲ τοῦ οἴνου φορὰν ἔχει πολλὴν, 233
καὶ δύναμιν, οὐκ εὐμενῆ τοῖς προσφάτοις πάθεσιν, οὐδὲ φιλάνθρωπον. Καὶ γὰρ ἃς λέγουσιν ἔνιοι τῷ σώματι τὴν ἀσιτίαν δριμύτητας ἐγγενᾶν καὶ πικρότητας, εἴτις δέδιεν, ἢ καθάπερ οἱ παῖδες δεινὸν ἡγεῖται πρὸ τοῦ πυρέτειν μὴ παραπίεσθαι τράπεζαν, οὐ σοφία γεγονὼς, εὐάρμοστον ἡ ὑδροποσία μεθόριον. Καὶ γὰρ αὐτῷ τῷ Διονύσῳ πολλάκις νηφάλια θύομεν, ἐθίζόμενοι καλῶς μὴ ζητεῖν ἀεὶ τὸν ἄκρατον. Ὁ δὲ Μίνως καὶ τὸν αὐλὸν ἀφεῖλε τῆς θυσίας, καὶ τὸν στέφανον ὑπὸ λύπης. Καίτοι λυπεμένῳ ψυχῇ ἴσμεν οὔτε ὑπὸ στεφάνων οὔτε ὑπὸ αὐλῶν παθοῦσαν· σῶμα δὲ οὐδὲν οὕτως ἰσχυρόν ἐστιν ᾧ τεταραγμένῳ καὶ φλεγμαίνοντι προσπεσὼν οἶνος οὐκ ἠδίκησε.

ιη'. Τοὺς μὲν Λυδοὺς ἐν ᾧ λιμῷ λέγουσι διαγαγεῖν

rum, et æstu: sentimus internas partes relaxari et leniri: placida est enim aquæ humiditas, et quieta: cum vini humiditas impetum habeat multum, vimque recentibus affectionibus nequaquam amicam aut æquam. Sin vero est, qui acrimonias illas et acerbitates metuit, quas nonnulli dicunt inediam ingenerare, aut sicut pueri miserum putat si febre imminente malum præsagiens non occupet cibo vesci: limes est inter has res optime congruens, aquæ potus. Nam ipsi etiam Baccho sæpenumero sacra Nephalia, id est sobrietatis, peragimus: recte nosmet ita comparantes usu, ut neque semper merum desideremus. Minos quidem luctus causa tibiam sacrificio ademit et coronam: cum tamen sciamus animum qui in dolore sit neque coronis lædi neque tibiarum cantu. Corpus autem ita validum est nullum, cui conturbato et inflammato vinum adhibitum non adferat aliquid damni.

XVIII. Lydos aiunt fame premente alternis diebus cibum sumendo, et joco se lusu-

ἡμέραν παρ' ἡμέραν τεφομβύους, εἶτα παίζονσας, καὶ κυβεύονσας. Φιλολόγον δὲ ἄνδρα καὶ φιλόμουσιν ἐν καιρῷ
233 δεόμβνον βραδυτέρου δείπνβ, διάγραμμα ἐπικείμβνον, ἢ τι βιβλίον, ἢ λύριον, οὐ περιέντας τῇ γαστρὶ λεπλατβμβνον· ἀλλ' ἀποστρέφων συνεχῶς καὶ μεταφέρων ὅπῃ ταῦτα τὴν διάνοιαν ἀπὸ τῆς τραπέζης, ὥσπερ ἁρπυίας τὰς ὀρέξεις διασοβήσῃ ταῖς Μούσαις. Οὐ γὰρ ὁ μὴν Σκύθης ὅταν πίνῃ, πολλάκις ἐφάπτεται τῆ τόξου καὶ ἐπιψάλλει τὴν νβυρὰν, ἐκλυόμβνον ὑπὸ τῆς μέθης ἀναλαμβάνων τὸν θυμόν· Ἕλλην δὲ ἀνὴρ φοβήσει τὰς καταγελῶντας αὐτῷ γράμμασι καὶ βιβλίοις ἀγώμονα καὶ δυσπαραίτητον ἐπιθυμίαν ἀνιέντος ἀτρέμα καὶ χαλῶντος.
B Τῶν μὴν γὰρ παρὰ τῷ Μενάνδρῳ νεανίσκων ὑπὸ τοῦ πορνοβοσκοῦ παρά τινος ἐπιβουλβομένων καλὰς καὶ πολυτελεῖς εἰσάγοντος ἑταίρας, ἕκαστος, ὡς φησιν,

Κύψας ἐς αὐτὸν, τῶν τραγημάτων ἔφλα

F. 8. ἡμέραν παρ' ἡμέραν] Ed. Gr. Lat. tres ἡμέρας, operarum vitio. At παρ' ἡμέραν A. E. Voſſ. Receptum, exſtat in editis Ald. Baſ. Xyl. Steph. nec diſſentit Venet.

B. 4. Κύψας ἐς αὐτὸν] Ita Mez. et Salmaſ. conſtituit locum Menandri: item poſtea Bentleius Emend. p. 29. Omnes libri habent εἰς: cæterum eadem. Forte fuit verum καθ' αὐτὸν ut Symp. VII, 5. p. 706. B.

que oblectando tempus contriviſſe. Sed hominem litteris Muſiſque deditum ſicubi tardius cœnare oportebit, propoſita aliqua geometrica deſcriptio, aut libellus, aut cithara, non patientur a ventre agi ac ferri: ſed ad hæc ſubinde convertens a menſa et transferens cogitationes Muſarum ope concupiſcentias veluti harpyas quaſdam abiget. Scythæ cum poculis indulgent, ſubinde arcum tangunt, nervoque ſonitum edentes animum crapula diſſolutum revocant: et homo Græcus metuat irridentes ipſum, quod immodeſtam pertinacemque cupiditatem libris et literis paulatim emollit atque demulcet? Apud Menandrum leno quibuſdam adoleſcentulis inſidiatur, introducendis formoſis et ſumptuoſis ſcortis: ſed eorum quiſque, ut ibi dicitur,

Edebat, in ſeſe intuens, bellaria,

φυλαττόμενος καὶ φοβούμενος ἐμβλέπειν· οἱ δὲ φιλόλογοι καλὰς καὶ πολλὰς καὶ ἡδείας ἀπόψεις καὶ ἀποφορὰς ἔχουσιν, ἅπερ ἄλλως μὴ δυώνται τὸ κυνικὸν καὶ θηριώδες τῶν ὀρέξεων κατέχειν ἀδηκεμμένης τραπέζης. Ἀλειπτῶν δὲ φωνὰς καὶ παιδοτριβῶν λόγους ἑκάστοτε λεγόντων, ὡς τὸ σῶμα δεῖπνον φιλολογεῖν τὴν τροφὴν διαφθείρει καὶ βαρύνει τὴν κεφαλήν, τότε φοβητέον ὅταν τὸν Ἰνδὸν ἀναλύειν ἢ διαλέγεσθαι περὶ τοῦ Κυριεύοντος ἐν δείπνῳ μέλλωμεν. Τὸν μὲν γὰρ ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος, γλυκὺ ὄντα σφόδρα, κεφαλαλγὲς λέγουσιν εἶναι· διαλεκτικὴ δὲ πρωγάλιον ἐν δείπνῳ γλυκὺ μὲν ὐδαμῶς, κεφαλαλγὲς δὲ καὶ κοπῶδες ἰσχυρῶς ἐστιν. Ἂν δὲ ἡμᾶς μὴ ἄλλό τι ζητεῖν, ἢ φιλοσοφεῖν, ἢ ἀναγινώσκειν σῶμα δεῖπνον ἐῶσι τοῖς ἐν τῷ καλῷ καὶ ὠφελίμῳ τὸ ἐπαγωγὸν ὑφ' ἡδονῆς καὶ γλυκὺ μορίον ἐχόντων, κελεύ-

C. 1. Κυριεύοντ-] Notum ſophiſmatis genus, perperam in κυριεύοντος mutavit Xylander: et edendo et vertendo. Verſionem correxi. Ἰνδὸν potius dubium facere poterat: cujus nomen et exemplum nec mihi ſe adhuc obtulit, nec Menagio ſe obtulerat corrigenti Xylandrum ad Diog. Laert. II. 108.

ſcilicet metuens inſpicere ſcorta, idque cavens: eruditi vero, pulchras, multas, eaſque jucundas habent res in quas a gulæ irritamentis animum oculoſque divertant, ſi aliter non poſſunt appoſita menſa compeſcere cupiditatum impudentem ferociam. Jam aleiptarum et pædotribarum voces, ſubinde inculcantium alimentum diſputationibus in cœna litteratis corrumpi, caputque gravari, tum pondus habere ſinamus, cum *Indum* et *Dominantem*, fallacias illas ſophiſticas, cœnantes diſſoluturi, diſputabimus. Cerebrum Phœnicis dulce admodum eſt, ſed dolores capitis inducere fertur. At dialectica in cœna bellarium eſt nequaquam dulce, interim tamen caput vehementer lædit ac fatigat. Quod ſi iſti nihil etiam aliud ſub cœnam quærere ac philoſophari nobis permittunt de iis rebus, quæ pulchræ juxta ſunt, et utilem

σομεν αὐτὸς μὴ σχολεῖν, ἀλλ' ἀπόντας ἐν τῷ ξυστῷ
D ταῦτα καὶ ταῖς παλαίστραις διαλέγεσθαι τοῖς ἀθλη-
ταῖς, οὓς τῶν βιβλίων ἐξελόντες, ἀεὶ διημερεύειν ἐν σκώμ-
μασι καὶ βωμολοχίαις ἐθίζοντες, ὡς ὁ κομψὸς Ἀρίστων
ἔλεγε, τοῖς ἐν γυμνασίῳ κίοσιν ὁμοίως λιπαροὺς πεποιή-
κασι καὶ λιθίνους. Αὐτοὶ δὲ πειθόμενοι τοῖς ἰατροῖς
ὠθοῦμεν ἀεὶ τῶν δείπνου καὶ τοῦ ὕπνου λαμβάνειν μεθ-
C ὁριον, καὶ μὴ συμφορήσαντας εἰς ὃ σῶμα τὰ σιτία, καὶ
τὸ πνεῦμα καταθλίψαντας, μὴ εὐθὺς ὠμῇ καὶ ζέουσῃ τῇ
τροφῇ βαρύνειν τὴν πέψιν, ἀλλ' ἀναπνοὴν καὶ χάλασμα
ἔχειν· ὥσπερ οἱ τὰ σώματα κινεῖν μετὰ δεῖπνον ἀξιοῦντες,
E οὐ δρόμοις οὐδὲ παγκρατίοις τοῦτο ποιοῦσιν, ἀλλ' ἀβλη-
χροῖς περιπάτοις, καὶ χορείαις ἐμμελέσιν· ὕπως ἡμεῖς
οἰησόμεθα δεῖν τὰς ψυχὰς διαφέρειν μετὰ δεῖπνον μήτε
πράγμασι, μήτε φροντίσι, μήτε σοφιστικοῖς ἀγῶσι περὶ
ἅμιλλαν ὑποδεικτικὴν ἢ κινητικὴν παρασκευαζομένοις.

E. 1. ἀβληχροῖς περιπάτοις] Secutus ſum Xyl. et var. lect. Voſſ. Similiter corrigit Mez. ἀβληχροῖς τε περιπάτοις. Vulgo ἀβληχροῖς ἢ περιπάτοις.

præbent oblectationem, jubebimus ut moleſtiam nobis faceſſere deſinant, inque Xyſto et palæſtris apud athletas diſputent, quos a libris abalienatos, totos dies facetiis et ſcurrilibus jocis exigere adſuefaciunt, et ut ſcite Ariſto dixit, ſimiles columnarum in gymnaſio, nitidos ſcilicet lapideoſque fecerunt. Nos autem medicis obtemperantes, qui monent ſemper inter cœnam et ſomnum faciendam aliquam intercapedinem, ne congeſtis in corpus cibis et oppreſſo ſpiritu, confeſtim crudo ac fervido alimento aggravemus vim concoctricem, ſed reſpirationem et relaxationem concedamus: ſicut qui movenda poſt cœnam corpora affirmant, non curſu aut pancratio id faciunt, ſed lentis ambulationibus, et choreis modificatis: ita nos quoque exiſtimabimus a cœna animos noſtros exercendos eſſe, non ſane negotiis, non curis, neque ſophiſticis concertationibus, quæ ad oſtentationem aut animorum motus concitandos tendunt: ſed multæ

Ἀλλὰ πολλὰ μὲν ἔξω τῶν φυσικῶν προβλημάτων ἐλαφρὰ καὶ πιθανά, πολλαὶ δὲ διηγήσεις ἠθικαὶ καὶ σκέψεις ἔχουσαι τοῦτο δὴ τὸ μυθοεικὲς, ὡς Ὅμηρος ἔφη, καὶ μὴ ἀντίτυπον. ταῖς δὲ ἱστορικαῖς καὶ ποιητικαῖς ζητήσεσι διατριβὰς, οὐκ ἀηδῶς ἔνιοι δευτέρας τραπέζας ἀνδράσι φιλολόγοις καὶ φιλομούσοις προσεῖπον· εἰσὶ δὲ καὶ διηγήσεις ἄλυποι, καὶ μυθολογίαι, καὶ τὸ περὶ αὐλοῦ τι καὶ F
λύρας ἀκοῦσαι καὶ εἰπεῖν, ἐλαφρότερον ἢ λύρας αὐτῆς φθεγξομένης ἀκούειν καὶ αὐλοῦ. Μέτρον δὲ τοῦ καιροῦ, ὃ τῆς τροφῆς καθιζανούσης ἀτρέμα καὶ συμπνεούσης τοῖς πέμπειν ἐγκρατῆ γενέσθαι καὶ εὐπρόσδεκτον.

ιθ'. Ἐπεὶ δὲ Ἀριστοτέλης οἴεται τοῖς δεδειπνηκόσιν τὸν μὲν πρῶτον ἀναρριπίζειν τὸ θερμόν, τὸν δὲ ὕπνον, ἂν εὐθὺς καθεύδωσι, καταπνίγειν· ἕτεροι δὲ τοῖς μὴ ἡσυχίαν οἰκείαν τὰς πέψεις βελτίονας ποιεῖν, τοῖς δὲ κίνησιν παράπλειν τὰς ἀναδόσεις· καὶ τοῦτο τὸς μὲν πρότερον πεῖν 134

E. 6. Ἀλλὰ πολλὰ—ἀντίτυπον] Sensum turbatum restitui verbis cum interpungendis tum mutandis: δὲ pro δὴ sumpsi ex Voss. ἠθικαὶ pro ἤδη ex mea correctione.

E. 9. ταῖς δὲ ἱστορικαῖς] Legendum cum Mez. et Xyl. τὰς δὲ ἐν ταῖς ἱστορικαῖς—.

de rebus naturalibus quæstiones faciles ac probabiles suppeditant: multæ narrationes quæ ad disputationem de moribus faciant, non eam asperam, sed ut Homerus appellat *menoeikea*, id est, *animum demulcere quæ possit:* et historicæ ac poeticæ quæstiones non ineleganter quidam litteratorum hominum secundas mensas dixerunt. Sunt et narrationes non molestæ, et fabularum recitationes, et de tibia aliquid lyrave colloqui facilius est quam ea ipsa audire. Terminus autem temporis hic præfigitur, ut jam alimento sensim subsidente ac conspirante superior esse idque elaborare possit concoctio.

XIX. Porro Aristotelis de sententia, cœnatorum exsuscitat ambulatio, somnus a cœna statim captus suffocat, calorem: alii autem quiete adjuvari concoctionem, motu perturbari digestionem nutrimenti putant: ideoque aliis ut a cœna statim deambulent, aliis

εὐθὺς ἀπὸ δείπνου, τὰς δὲ ἀτρεμεῖν πέπεικεν· ἀμφοτέρων ἂν οἰκείως ἐφάπτεσθαι δόξειεν ὁ τὸ μὲν σῶμα σωθάλπων καὶ σωνέχων μετὰ τὸ δεῖπνον, τῷ δὲ διανοίαν μὴ καταφερόμενος μηδὲ ἀργῶν εὐθύς, ἀλλ', ὥσπερ εἴρηται, διαφορῶν ἐλαφρῶς τὸ πνεῦμα καὶ λεπύνων τῷ λαλεῖν τι καὶ ἀκούειν τῶν πεπτικῶν, καὶ μὴ δακνόντων, μηδὲ βαρυνόντων.

κ'. Ἐμέτους δὲ καὶ κοιλίας καθάρσεις διὰ φαρμάκων, μιαρὰ πάθη πλησμονῆς, ἄνευ μεγάλης
B ἀνάγκης οὐ χρητέον· ὥσπερ οἱ πολλοὶ κενώσεως ἕνεκα πληρούμενοι τὸ σῶμα, καὶ πάλιν πληρώσεως κενούμενοι παρὰ φύσιν, ταῖς πλησμοναῖς οὐχ ἧττον ἢ ταῖς ἐνδείαις ἀνιώμενοι, μᾶλλον δὲ ὅλως τὴν μὲ πλήρωσιν ὡς κώλυσιν ἀπολαύσεως βαρυνόμενοι, τὴν δὲ ἔνδειαν, ὡς χώραν ἀεὶ ταῖς ἡδοναῖς παρασκευάζοντες. Τὸ δὲ βλαβερὸν ἐν τούτοις πρῶτόν ἐστι. Ταραχάς τε δὲ ἀμφότερα καὶ σύμαλι παρέχει καὶ παραλυσίας. Ἴδιον δὲ καὶ μὲ ἐμέτῳ κακὸν πρόσεστι,

A. 2. ἀμφοτέρων] Sic Venet. Xyl. Mez. Salmaſ. Vulgo ἀμφοτέρως.

ut quieſcant perſuaſum eſt. Utriuſque conſilii videtur ſcopum non inepte attingere, qui fovens a cœna quietumque ſervans corpus, animum non illico otio det, ſed (ut dictum eſt) dicendo et audiendo ea quæ blanda ſunt et neque mordent neque gravant, ſpiritus digerat atque attenuet.

XX. Vomitus et purgationes ventris per medicamenta, turpia redundantiæ remedia, ſine magna neceſſitate non debent uſurpari: quod vulgo faciunt, vacuationis cauſa replentes corpus, et rurſum repletionis gratia exinanientes: contra naturam non minus repletionis quam vacuitatis intolerantes: immo prorſus et plenitudinem ut impedimentum fruitionis moleſte ferentes, et vacuando ſubinde receptaculum voluptatibus parantes, cum quidem evidens ſit, quid damni inde ſequatur: utroque enim corpus conturbatur et convellitur. Hoc peculiare vomitui eſt malum, quod inſatiabilita-

τὸ τὴν ἀπληστίαν αὔξειν τε καὶ τρέφειν. Γίνονται γὰρ αἱ πεῖναι, καθάπερ τὰ κοπτόμενα ῥεῖθρα, τραχεῖαι καὶ ταραχώδεις, καὶ βίᾳ τὴν τροφὴν ἕλκουσιν ἀεὶ λυποῦ- C
σαι, οὐκ ὄρεξιν ἐοικυῖαν σιτίων δεομένοις, ἀλλὰ φλεγμοναῖς, φαρμάκων καὶ καταπλασμάτων. Ὅθεν ἡδοναὶ μὲν ὀξεῖαι καὶ ἀτελεῖς, καὶ πολλὴν ἔχουσαι σφυγμὸν καὶ σεσοβημένην ἐν ταῖς ἀπολαύσεσι, λαμβάνουσιν αὐτούς, ἀφανισμὸς δὲ καὶ πλησμοὴ πόρων καὶ στομάτων, ἀναπολήψεις ἀφανέχονται, μὴ θεμένους τὰς κατὰ φύσιν ἐξαγωγάς, ἀλλ' ὑπιπλάζουσαι τοῖς σώμασιν, ὥσπερ ὑφάνιλοις σκάφεσι, φορτίων ἀχθολῆς ἢ θεσπωμάτων δεομένοις. Αἱ δὲ περὶ τὴν κάτω κοιλίαν ἐκταράξεις ἀφ' φαρμακείας φθείρουσαι καὶ πίπουσαι τὰ ὑποκείμενα, πλείονα ποιοῦσι θεσπώσιν ἢ ἐξάγουσιν. Ὥσπερ οὖν εἴτις Ἑλλήνων ὄχλον ἐν πόλει βαρυνόμενον συ- D

C. 1. λυποῦντας, οὐκ ὄρεξιν ἐοικυῖαν] Ita libri; nisi quod var. lect. Voss. habet λιπῶσαν. Bong. λιπῶσαι. Legendum ἐκλιπῶσαν, οὐκ ὀρέξεσιν ἐοικυῖαι— *attrahunt cibum semper deficientem, similes non appetitionibus cibum desiderantibus*—.

tem auget atque alit. Fit enim fames veluti concussis alveis aspera et turbulenta, attrahiturque vi alimentum, non citra dolorem, appetitusque excitatur non alimentum requirentis famis, sitisve similis, sed inflammationi quæ medicamentorum haustum applicationemve requirat; inde voluptates nascuntur celeres et imperfectæ, multum habentes pulsus atque exagitationis atque stimulorum: quibus succedunt contentiones et ictus meatuum, et spiritus includuntur, qui non exspectare possint naturalis evacuationis tempus, sed in superficie corporum versentur, eaque similia faciant nimis oneratarum navium, in quibus mercium jactura, non rerum supervacanearum opus est. Alvi autem conturbationes, ubi medicamentis corrumpuntur atque liquantur certi humores, plus addunt superflui quam educunt: et sicut Græcus gravissime erraret, qui Græcæ in urbe turbæ

εἶκον, Ἀράβων ἐμπλήσαι καὶ Σκυθῶν τὴν πόλιν ἐπηλύδων· οὕτως ἔνιοι τῶν παντὸς ἁμαρτάνουσιν, ἐπ' ἐκβολῇ περιττωμάτων σωμάτων καὶ συντρόφων, ἐμβάλλοντες ἔξωθεν εἰς τὸ σῶμα κόκκους τινὰς Κνιδίους, καὶ σκαμωνίαν, καὶ δυνάμεις ἄλλας ἀσυγκρίτους, καὶ ἀλγείας, καὶ καθαρμοῦ δεομένας μᾶλλον ἢ καθάρας τὴν φύσιν δυναμένας. Ἄριστον μὲν οὖν τὸ μετρίᾳ διαίτῃ καὶ σώφρονι τὸ σῶμα ποιεῖν πρός τε κενώσεις καὶ πληρώσεις αὐτοτελὲς ἀεὶ καὶ σύμμετρον· εἰ δ' ἀνάγκη ποτὲ καταλάβοι, τὰς μὲν ἐμέτους ποιητέον ἄνευ φαρμακείας καὶ
E πρεπούσας, μηδὲν ἐκταράττοντας, ἀλλ' ὅσον ἀπεψίαν ἐκφυγεῖν αὐτόθεν ἀφιέντας ἀπραγμόνως τῷ πλεονάζοντι τὴν ἀπέρασιν. Ὡς γὰρ τὰ ὀθόνια ῥύμμασι καὶ χαλασραίοις πλυνόμενα, μᾶλλον ἐκπλύνεται τῶν ὑδατοπλύτων, οὕτως οἱ μετὰ φαρμάκων ἔμετοι λυμαίνονται

D. 2. Ἀράβων] Venet. Turn. Salmaſ. Vulgo Ἀῤῥάβων.
D. 10. καταλάβοι] Ita Steph. nec diſſentiunt A. et Venet. Vulgo μεταλαβεῖν Ald. Baſ. Xyl. E. Voſſ.

multitudinem moleſte ferens, Arabibus et Scythis convenis urbem impleret: ita nonnulli longiſſime a recta ratione abſunt, qui ejiciendorum e corpore redundantium humorum cauſa, qui familiares corpori ſunt et conſueti, in corpus injiciunt coccos Gnidios, ſcammoniam, aliaque medicamenta a temperie corporis aliena et ſæva, ac quæ expurgari debeant potius, quam corpus purgare poſſint. Hac igitur in re optimum eſt, moderata et temperante victus ratione corpus ita comparare, ut ultro ſit ad evacuationes et repletiones recte compoſitum. Quod ſi tamen aliquando neceſſitas efflagitet, vomendum eſt, citra tamen medicamenti uſum et nimiam operam, nulla corporis cum conturbatione, ſed iis quæ redundant ſponte ſua per gulam foras redeundi permittenda cruditatis vitandæ cauſa facultas. Sicut enim lintea quæ ſaponibus aut nitro detergentur, mundiora redduntur quam ſi aqua eluerentur, ita medicati vomitus corpori noxam

τὰ σώματα καὶ διαφθείρουσιν. Ὑφισαμένης δὲ κοιλίας, οὐδὲν φάρμακον οἷα τῶν σιτίων ἔνια μαλακὰς ἐνδιδόντα παθημίας, καὶ διαλύοντα πεφώς, ὧν ἥ τε πεῖρα πᾶσι συνήθης, καὶ ἡ χρῆσις ἄλυπος. Ἂν δὲ τούτοις ἀπειθῇ, πλείονας ἡμέρας ὑδροποσίαν, ἢ ἀσιτίαν, ἢ κλυσῆρα προσδεκτέον μᾶλλον ἢ ταραχικὰς καὶ φθαρτικὰς φαρμακείας, ἐφ' ἃς οἱ πολλοὶ φέρονται παρχείρως, καθάπερ ἀκόλαστοι γυναῖκες, ἐκβολίοις χρώμεναι καὶ φθορίοις, ὑπὲρ τοῦ πάλιν πλησθῆναι καὶ ἡδυπαθεῖν. F

κα'. Ἀλλὰ τούτους μὲν ἐατέον· οἱ δὲ ἄγαν αὖ πάλιν ἀκριβεῖς καὶ τεταγμένας τινὰς ἐκ περιόδου κριτικὰς ἐμβάλλοντες ἀσιτίας, οὐκ ὀρθῶς τῷ φύσιν μὴ δεομένην B
διδάσκουσι δεῖσθαι συστολῆς, καὶ ποιεῖν ἀναγκαίαν τῷ

F. 7. κριτικὰς ἐμβάλλοντες ἀσιτίας—ἀπαιτοῦντι] Locus non quidem corruptus ſed compoſitionis ac verborum inſolentia difficilis: a Xylandro ita redditus ut Græca non intelligantur. Ζητούμενον ἔθος, *quæſita conſuetudo*, eſt *adſcititia*, ἐπείσακτος, *non naturalis*. Nec legendum cum Mez. διὰ μόνον ἔθος. Porro κριτικὴ ἀσιτία eſt *decretoria cibi abſtinentia*, ut dies decretorius Medicorum, vulgo κρίσιμος ἡμέρα, rarius κριτικὴ ἡμέρα. Forte legendum περιόδου κριτικῆς. Pro ἀπαιτοῦντι, quod ſanum eſt, corruptum ἀπαιδευτοῦντι habent Venet. Pol. Jannot. Vertendum: *ſtatas quaſdam, certa temporum converſione quaſi decretoria, interponunt cibi abſtinentias: temere aſſuefacientes naturam, cum non indigeat, indigere coarctatione, et ſubductionem ſibi, minime illam neceſſariam, reddere neceſſariam in tempore adſcititiam conſuetudinem deſiderante.*

perniciemque inferunt. Ubi autem adſtricta fuerit alvus, nullum ad eam laxandam medicamentum ita valet, ut cibi nonnulli, qui et molliter eam irritant, et ſolvunt placide, quorum et peritia familiaris, et uſus doloris vacuus eſt: quibus tamen ſi non moveatur, adhibenda eſt aliquot dierum potio aquæ, aut inedia, aut clyſter potius, quam conturbantia ac corrumpentia corpus medicamenta iſta, quæ nonnulli arripiunt, quo modo libidinoſæ mulieres abortum aut fœtus interitum efficientia pharmaca, ut impleri rurſum et voluptates poſſint percipere.

XXI. Verum hos omittamus. Alii ab altera parte ſunt nimis accurati, et qui ſtatis temporum converſionibus inediam ſibi imperant, non recte ii naturam nulla ejus urgente neceſſitate cogentes ob con-

ὐκ ἀναγκαίαν ὑφαίρεσιν, ἐν καιρῷ ζητούμενον ἔθος ἀπαιτοῦντι. Βέλτιον γὰρ ἐλευθέρως τοῖς τοιούτοις χρῆσθαι κολασμοῖς εἰς τὸ σῶμα, μηδεμιᾶς δὲ προαισθήσεως οὔσης, μηδὲ ὑποψίας· καὶ τῷ ἄλλῳ διαιταν, ὥσπερ εἴρηται, πρὸς τὸ σωτυγχάνον ἀεὶ ταῖς μεταβολαῖς ὑπήκοον ἔχειν, μὴ καταδεδουλωμένῳ μηδὲ συνδεδεμένῳ ἑνὶ σχήματι βίου, πρός τινας καιροὺς ἢ ἀριθμούς, ἢ περιόδους ἄγεσθαι μεμελετηκότος. Οὐ γὰρ ἀσφαλὲς, B οὐδὲ ῥᾴδιον, οὐδὲ πολιτικὸν, οὐδ' ἀνθρωπικὸν, ἀλλ' ὀστρέῳ τινὸς ζωῇ προσοικὸς, ἢ φελέρει, τὸ ἀμετάστατον τοῦτο καὶ κατηναγκασμένον ἐν τροφαῖς καὶ ὥραις καὶ κινήσεσι καὶ ἡσυχίαις, εἰς ὑπόσκιόν τινα βίον καὶ σχολαστὴν καὶ μονότροπόν τινα καὶ ἄφιλον καὶ ἄδοξον ἀποτάττω πολιτείας καθίσασιν ἑαυτοὺς καὶ συσείλασιν, οὐ κατά γε τὴν ἐμὴν, ἔφη, γνώμην.

A. 5. μηδεμιᾶς δὲ προαισθήσεως] δὲ mutandum in γε; *oportet his caſtigationibus liberis uti, ſi quidem nulla mali ſuſpicio, præſenſique adſit.*

B. 3. καὶ κατηναγκασμένον] καὶ adjeci ex Anon. T. V. Vulgo deeſt.

ſuetum temporis articulum defraudare ſeipſam, et neceſſario, cum opus non ſit, alimento ſuo privari. Præſtat autem his corporis caſtigationibus uti liberis, ita ut non præſentiantur ante, aut earum ſuſpicio ſubſit: ac totam victus rationem ita inſtituere, ut ad quaſvis mutationes obediens corpus, non obligatum mancipatumve uni ſit formulæ, aut præceptis animo dierum numeris ſive circuitibus. Nam neque tutum, neque facile, neque civile, neque homini, ſed conchylio conveniens eſt, aut trunco, genus vivendi illud immutabile et coactum, ubi quis in umbratilem ſeſe, otioſam, ſolitariam, et amicorum expertem obſcuramque vitam quam longiſſime a republica abdens, cibis et abſtinentia, motibus ac quiete uteretur neceſſitate quadam ſibi ultro impoſita præſcriptis: *non ex mea quidem ſententia*, ut inquit ille.

κβ'. Οὐ γὰρ ἀργίας ὤνιον ἡ ὑγίεια καὶ ἀπραξίας, ἄγε δὴ μέγιστα κακῶν ταῖς νόσοις ἑπόμενα· καὶ οὐδὲν διαφέρει τὸ τὰ ὄμματα μὴ διαβλέπειν, καὶ τὸ φωνὴν μὴ φθέγγεσθαι, φυλάττοντος, ὁ τὴν ὑγείαν ἀχρηστίαν καὶ ἡσυχίαν χρήζειν οἰόμενος. Οὐδὲν γὰρ ἑαυτῷ χρήσαιτο ἄν τις ὑγιαίνοντι χρειττονι, πρὸς πολλὰς καὶ ἀφιλανθρώπους πράξεις. Ἥκιστα δὴ τὴν ἀργίαν ὑγιεινὸν ἐπιτηδευτέον, εἰ τὸ τῆς ὑγείας τέλος ἀπόλλυσι. Καὶ οὐδὲ ἀληθὲς ἔοικε τὸ μᾶλλον ὑγιαίνειν τοὺς ἡσυχίαν ἄγοντας. Οὔτε γὰρ Ξενοκράτης μᾶλλον διυγίαινε Φω-

B. 9. μέγιστα κακῶν] Vulgo μάλιστα γνώμην κακῶν. Hoc delevi ut manifesto ex antecedenti repetitum: illud mutavi cum var. lect. codicis Xyl. Mez. Jun.

C. 2. ἀχρηστίαν καὶ ἡσυχίαν] Secutus sum Xyl. quem item secutæ erant tres Græco-Latinæ: non quod plane in ea lectione acquieſcerem, ſed quod melior ſaltem eſſet Stephaniana, quacum omnes reliqui libri et editi et ſcripti conſentiunt, ἀχρηστίαν καὶ ἡσυχίαν. Tamen corrigendum puto ἀχρηστίας καὶ ἡσυχίας, *ſanitatem quiete et actionis abſtinentia opus habere.* Alioqui χρήζειν aut cum Xyl. vertendum *comparare* aut *utile reddere*; quarum ſignificationum neutra mihi quidem adhuc obſervata eſt.

C. 3. ἄν τις ὑγιαίνοντι] τις pro vulgato τι recepi ex Voſſ. Bong. Mez. Poſſis item cum eodem Mez. legere κρεῖττον ἢ pro κρείττονι. *Ad nullam enim rem præſtantiorem quis ſe ipſo ſano utatur quam ad multa humanitatis officia.*

C. 4. ἀφιλανθρώπους] Non auſus ſum mutare, ut in omnibus libris proditum: forte quid excidit. Xylander φιλανθρώπους vertendo reddidit: quod probo. Forte pro πολλὰς legendum πολιτικά.

C. 7. διυγίαινε] Non dubitavi ita exhibere loco vulgati δι' ὑγιείαν: *perpetua ſanitate uſus eſt.*

XXII. Non enim otio ac inertia venalis eſt ſanitas: quæ duo maxima ſunt malorum morbos comitantium: et, ſi quis bonam valetudinem quiete et actionum abſtinentia putat ſe paraturum, perinde facit, ac ſi quis nihil diſpiciendo oculos, aut vocem non loquendo conſervare inſtituat. Quid enim ad tam multas et hominis officio conſentaneas actiones proderit ei ſanitas? Proinde deſidiam ſalubrem eſſe, minime putandum eſt: qui enim nihil agunt, ſani non poſſunt vere dici: cum cujus rei cauſa ſanitas expetitur, eam ignavia perimat. Neque vero otio ſanitatem Xenocrates quam Phocion, aut Theophraſtus quam Demetrius Phalereus

χίωνος, οὔτε Δημητρίου Θεόφραστος. Ἐπίκουρόν τε καὶ τοὺς περὶ Ἐπίκουρον οὐδὲν ὄνησε πρὸς τὴν ὑμνουμένην σαρκὸς εὐσάρκειαν ἡ πάσης καὶ φιλοτιμίαν ἐχούσης περάξεως ἀπόδρασις. Ἀλλὰ καὶ ἑτέρωθι ἐπιμελείαις διασωστέον ἐστὶ τῷ σώματι τὴν κατὰ φύσιν ἕξιν· ὡς σφριγῶντος βίου καὶ νόσον δεχομένου καὶ ὑγίειαν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς πολιτικοῖς ἔφη γυμναστέον εἶναι τὸν ἀνάπαλιν οὗ Πλάτων παραινεῖ τοῖς νέοις. Ἐκεῖνος μὲν γὰρ λέγειν ὅτε τῆς διατριβῆς ἀπαλλαττόμενος εἰώθει, Ἄγε ὅπως εἰς καλόν τι καταθήσεσθε τὸν σχολὴν, ὦ παῖδες· ἡμεῖς δὲ ἂν τοῖς πολυπραγμονοῦσιν γυμνάσαιμεν, εἰς τὰ καλὰ χρῆσθαι τοῖς πόνοις καὶ ἀναγκαῖα, μὴ μικρῶν ἕνεκα, μηδὲ φαύλων τὸ σῶμα κατατείνοντας· ὡς γὰρ οἱ πολλοὶ κακοπαθοῦσιν ὑπὲρ τοῖς τυχοῦσιν, ἀποκναίοντες ἑαυτοὺς ἀχρήστοις καὶ πλάναις καὶ περιδρομαῖς εἰς οὐδὲν χρηστὸν, οὐδὲ ἄξιον, ἀλλ' ἐπηρεάζοντες ἑτέροις, ἢ φθονοῦντες, ἢ

C. 10. καὶ φιλοτιμίαν] Delendum καὶ. Mez. quidem præponit σπουδήν.
D. 10. ὡς γὰρ οἱ πολλοὶ] Legendum ὥσπερ οἱ πολλοὶ, ut monuerunt Mez. et Reiſk.

majorem eſt conſecutus: et Epicuro, ejuſque ſectatoribus nihil ad tritam illam corporis bonam affectionem contulit adjumenti, omnium ſeriarum et ad gloriam pertinentium actionum fuga. Equidem omnis generis curis conſervanda eſt corporis naturalis conſtitutio: cum nullum vitæ genus viciſſitudini bonæ adverſæque valetudinis non ſit obnoxium. Sed præcipue in republica verſantibus præcipiendum eſt contrario atque adoleſcentulis Plato conſuluit modo. Solebat is quoties e ſchola diſcederet dicere: *Videte pueri, ut otio ad honeſtam aliquam rem utamini.* Nos autem illis mandabimus, ut labores in res pulchras neceſſariaſque inſumant, neque ob vilia aut exigua negotia corpus fatigent. Multi enim quavis de cauſa ſeipſos afflictant vigiliis, peregrinationibus, circuncurſitationibus, nulla propoſita utilitate, nullo fine laudabili: ſed quia aliis nocere cupiunt, invident, con-

φιλονεικοῦντες, ἢ δόξας ἀκάρπους καὶ κενὰς διώκοντες. Πρὸς τούτους γὰρ οἶμαι μάλιστα τὸν Δημόκριτον εἰπεῖν, Ὡς εἰ τὸ σῶμα δικάσαιτο τῇ ψυχῇ, κακώσεως ὀφλ. ἂν αὐτὴν ἀποφυγεῖν. Ἴσως μὲν γάρ τι καὶ Θεόφραστος ἀληθὲς εἶπεν, εἰπὼν ἐν μεταφορᾷ, Πολὺ τῷ σώματι τελεῖν οἰκίκιον τὴν ψυχήν. Πλείονα μέντοι τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς ἀπολαύει κακὰ μὴ κατ' λόγον αὐτῷ χρωμένης, μηδὲ ὡς θεραπευόμενον. Ὅταν γὰρ ἐν πάθεσιν ἰδίοις γένηται καὶ ἀγῶσι καὶ σπουδαῖς, ἀφειδεῖ τοῦ σώματος. Ὁ μὲν οὖν Ἰάσων οὐκ οἶδα ὅ, τι παθὼν, Τὰ μικρὰ δεῖν ἀδικεῖν, ἔλεγεν, ἕνεκεν τοῦ τὰ μεγάλα δικαιοπραγεῖν. Ἡμεῖς δ' ἂν εὐλόγως τῷ πολιτικῷ παραινέσαιμεν τὰ μικρὰ ῥᾳθυμεῖν καὶ χαλάζειν, καὶ ἀναπαύειν αὐτὸν ἐν ἐκείνοις, εἰ βούλεται πρὸς τὰς καλὰς πράξεις καὶ μεγάλας μὴ βάρβαρον ἔχειν τὸ σῶμα, μηδὲ ἀμβλὺ, μηδὲ ἀπαγορεύον, ἀλλ' ὥσπερ ἐν

tentioſe adverſantur, aut ſterilem inanemque ſectantur gloriolam: in quos ego præcipue exiſtimo competere dictum illud Democriti: Animum, ſi damni infecti poſtularetur a corpore, damnatum crimine eo iri. Apparet quidem Theophraſtum a vero non aberraſſe, cum tranſlatione verborum quadam utens pronunciaret, Grandem pro conducto domicilio mercedem corpori animum dependere. Sed tamen plura ob animum eveniunt corpori mala, ſi hoc ille non ſecundum rectæ rationis præſcripta utatur, neque quantam convenit ejus curam gerat. Solet enim animus, dum in ſuis privatim eſt affectionibus, conatibus, et inſtitutis, corpore nimium abuti. Jaſon ſane Pheræus ille, neſcio qua ratione adductus, injuſte quædam minuta agenda aiebat, ut juſte poſſent magnæ res confici. Nos rationi convenienter civilem hominem hortabimur, ut in rebus parvis remiſſionem admittat, ibique otio et quieti indulgeat: ſiquidem velit ad præclaras et honeſtas rationes afferre corpus non laſſatum laboribus, non hebes, non ſuccumbens oneri, ſed in

νεωλκίᾳ τῇ ὁλῇ πεθεραπευμένον, ὅπως αὖθις ἐπὶ τὰς χρείας τῆς ψυχῆς ἀγούσης,

Ἄθηλος ἵππῳ πῶλος ὡς ἅμα τρέχῃ.

κγ'. Διὸ τῶν πραγμάτων διδόντων, ἀναληπτέον ἑαυτούς, μήτε ὕπνῳ φθονοῦντας τῷ σώματι, μήτε ἀρίστῳ, μήτε ῥαῳθύμης ὃ μέσον ἡδυπαθείας καὶ κακοπαθείας· μήτε φυλαττόσης ὅρον, οἷον οἱ πολλοὶ φυλάττοντες ἐπιτρίβουσι τὸ σῶμα ταῖς μεταβολαῖς, ὥσπερ τὸν βαπτόμενον σίδηρον, ὅταν σκληθῇ καὶ πρωθῇ σφόδρα τοῖς πόνοις, αὖθις ἐν ἡδοναῖς τηκόμενον ἀμέτρως καὶ θηλυνόμενον· εἶτα πάλιν ἐξ ἀφροδισίων καὶ οἴνου μεθύλυτον καὶ μαλακόν, εἰς ἀγορὰν ἢ αὐλὴν ἤ τινα πραγματείαν διαπύρου καὶ σωτόνου δεομένην σπουδῆς ἐλαυνόμενον. Ἡράκλειτος μὲν γὰρ ὑδροπάσας, ἐκέλευεν αὐχμὸν ἐξ

A. 2. νεωλκίᾳ] Sic E. Voſſ. Vulgo νεολκία.

A. 7. μήτε ῥαῳθύμης—φυλάττοντες] Quum ſic in omnibus ſit libris nolui quid mutare. Legendum tamen, ut jam Xyl. vertit et poſt eum monuerunt Mez. Salm. Reiſk. μήτε ῥαῳθύμης τὸν μέσον ἡδυπαθείας καὶ κακοπαθείας φυλάττοντας ὅρον, ὃν οἱ πολλοὶ οὐ φυλάττοντες ἐπιτρίβουσι τ. σ. Malim φυλάττοντας quam id quod alii conjecerunt φυλατθύσης: quandoquidem var. lect. Voſſ. habet φυλάττοντ⊖.

B. 1. θλιβόμενον] Legendum διαλειβόμενον, vel λειβόμενον. Sæpe hæc in Plutarcho permutata.

otio (ſicut in navalibus naves ſolent) refectum: ut animum ad uſus neceſſarios vocantem,

Lactens equum pullus vel ut poſſit ſequi.

XXIII. Eam ob rem concedentibus negotiis recreare noſmetipſos debemus, ac neque ſomno defraudare neque prandio corpus, ſed eam conſectari corporis gratam affectionem, quæ inter voluptariam ſit et doloribus infeſtatam media: quem limitem non obſervantes quidam, mutationibus corpus adflictant, modo nimis preſſum duratumque laboribus, ferri inſtar quod e flammis aquæ immerſum duritiem accepit, rurſus voluptatibus immodice colliquantes et atterentes, modo diſſolutum venere et vino emollitumque in forum, aulam, aliudve negotium quod fervente et contento opus habet ſtudio conjicientes. Heraclitus aqua laborans intercute, a medico poſ-

ἐπομβρίας ποιῆσαι τὸν ἰατρόν· οἱ δὲ πολλοὶ τῶ παντὸς D
ἁμαρτάνουσιν ὅταν ἐν κόποις καὶ πόνοις καὶ ἐνδείαις
γένωνται, μάλιστα ταῖς ἡδοναῖς ἐξυγραίνειν καὶ ἀνατήκειν τὰ σώματα προσδιδόντες, αὖθις δὲ μετὰ τὰς ἡδονὰς οἷον ὑπερφέροντες καὶ κατατείνοντες. Ἡ γὰρ φύσις
οὐ ζητεῖ τοιαύτην ἀνταπόδοσιν τοῦ σώματος. Ἀλλὰ τῆς
ψυχῆς τὸ ἀκόλαστον καὶ ἀνελεύθερον ἐκ τῶν ὑπάτων, C
ὥσπερ οἱ ναῦται, πρὸς ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις ὕβρει φερόμενον, καὶ μὴ τὰς ἡδονὰς πάλιν ἐπ' ἐργασίας καὶ πορισμὸν ἀθύμενον, ὃν οὐκ ἐᾷ λαχεῖν τὴν φύσιν, ἧς μάλιστα δεῖται καταστάσεως καὶ γαλήνης, ἀλλ' ἐξίστησι καὶ
ταράττει μᾶλλον τὴν ἀνωμαλίαν. Οἱ δὲ νοῦν ἔχοντες, E
ἥκιστα μὲν ἡδονὰς πονοῦντι τῷ σώματι προσφέρουσιν·
οὐ γὰρ δέονται τοῦ πάσχειν, οὐδὲ μέμνηνται τῶν τοιούτων, πρὸς τῷ καλῷ τῆς πράξεως τὴν μέθοδον

C. 4. λαχεῖν] Sumpſi re ipſa flagitante, a Xyl. et Mez. Vulgo λαθεῖν. Jannot. Bong. λαβεῖν.

tulabat *ut imbrium abundantiam in ſiccitatem converteret.* At plerique in ſummo verſantur errore, qui cum defatigatio, labor, indigentia uſuvenerunt, tum maxime corpora ſua voluptatibus humectanda (ſic dicere liceat) et colliquanda exhibent: rurſuſque a voluptatibus ad labores convertunt et intendunt. Non enim hanc compenſationem natura exigit: quippe cum hoc modo illiberalibus et libidinoſis motibus animi a gravibus laboribus ad voluptates deliciaſque impudenter converſis, rurſumque poſt voluptates perceptas animo corpus ad labores negotiationeſque protrudente, natura non poſſit eam, quam maxime deſiderat conſtitutionem et (ut nautica utar locutione) tranquillitatem adipiſci, inæqualitate iſta ſemper turbante et tempeſtates concitante. At enim qui ſana utuntur mente, ii nequaquam corpori voluptates conciliant, dum in labore eſt: quippe omnino eas tum temporis non requirunt, neque meminerunt animo honeſtati

D ἔχοντες, καὶ τὸ χαῖρον τῆς ψυχῆς ἢ σπουδάζον ταῖς ἄλλαις ἐξαμαυροῦντες ἐπιθυμίαις. Ὅπερ γὰρ φασιν εἰπεῖν τὸν Ἐπαμινώνδαν μὴ παιδιᾶς, ἀνδρὸς ἀγαθοῦ περὶ τὰ Λευκτικὰ νόσῳ τελευτήσαντος, Ὦ Ἡράκλεις, πῶς ἐσχόλασεν ἀνὴρ ἀποθανεῖν ἐν τοσούτοις πράγμασι; τοῦτο ἀληθῶς ἐστιν εἰπεῖν ἐπ' ἀνδρὸς ἢ πολιτικοῦ πρᾶξιν ἢ φιλόσοφον φροντίδα διὰ χειρὸς ἔχοντος, Τίς δὲ σχολὴ τῷ ἀνδρὶ τούτῳ νοῦν ἀπεπεῖν, ἢ μεθύειν, ἢ λαγνεύειν; γενόμενοι δὲ πάλιν ἀπὸ τῶν πράξεων, ἐν ἡσυχίᾳ καλαπίθενται τὸ σῶμα καὶ διαναπαύουσι, τῶν τε πόνων τοὺς ἀχρήστους, καὶ μᾶλλον ἔτι τῶν ἡδονῶν τὰς οὐκ ἀναγ-
E καίας, ὡς τῇ φύσει πολεμίας φυλατόμενοι καὶ φεύγοντες.

κδ'. Ἤκουσα Τιβέριόν ποτε Καίσαρα εἰπεῖν, Ὡς ἀνὴρ ὑπὲρ ἑξήκοντα γεγονὼς ἔτη, καὶ πρέπειν ἰατρῷ χεῖρα, καταγέλαστός ἐστιν. Ἐμοὶ δὲ τοῦτο μὴ εἰρῆσθαι

D. 1. τὸ χαίρον τῆς ψυχῆς—ἐπιθυμίαις] Legendum τῷ χαίροντι τῆς ψυχῆς ἐν τῷ σπουδάζειν τὰς ἄλλας ἐξαμαυροῦντες ἐπιθυμίας.

E. 2. Ἤκουσα Τιβέριον] Vulgo interjecta erat particula τοίνυν. Atqui nullus est horum tantus cum antecedentibus nexus, qui hanc particulam ferat. Itaque delevi assentientibus A. et Voss.

E. 3. ἑξήκοντα] Triginta apud Tacitum Annal. VI, 46. quod probat Lipsius.

actionis intento, ejusque lætitia et seriis cogitationibus alias cupiditates opprimentibus. Quod enim Epaminondas joco dixit, viro præstante circa Leuctricæ pugnæ tempus morbo extincto: *Dii boni, quomodo in tantis negotiis vacavit huic mortem obire*; id vere usurpare possis de viro vel actionem civilem, vel philosophicam aliquam disputationem præ manibus habente: Unde huic homini nunc suppeditavit otium cruditate laborandi, vino se obruendi: aut veneream libidinem exercendi? Defuncti autem iidem laboribus, nactique otium, corpus quiete reficiunt, non tam inutiles labores, quam non necessarias voluptates, utpote naturæ inimicas, vitantes atque fugientes.

XXIV. Auditu accepi, Tiberium aliquando Cæsarem dixisse, Ridiculum esse virum eum, qui annum vitæ egressus sexagesimum, manum medico porrigat. Hoc quidem

δοκεῖ σοβαρώτερον, ἐκεῖνο δὲ ἀληθὲς εἶ), τὸ δεῖν ἕκαστον αὑτῷ μήτε σφυγμῶν ἰδιότητος εἶ) ἄπειρον· πολλαὶ γὰρ αἱ καθ' ἕκαστον διαφοραί· μήτε χρᾶσιν ἀγνοεῖν ἣν ἔχει τὸ σῶμα θερμότητος καὶ ξηρότητος, μήτε οἷς ὠφελεῖται χρώμενον ἢ βλάπτεσθαι πέφυκεν. Λύτῳ γὰρ ἀναίσθητός ἐστιν, καὶ τυφλὸς ἐνοικεῖ τῷ σώματι καὶ κωφός, ὁ ταῦτα μανθάνων παρ' ἑτέρου, καὶ πυνθανόμενος τὸν ἰατρὸν F πότερον μᾶλλον θέρους ἢ χειμῶνος ὑγιαίνει, καὶ πότερον τὰ ὑγρὰ ῥᾷον ἢ τὰ ξηρὰ πεπτάδεχε), καὶ πότερον φύσει πυκνὸν ἔχει τὸν σφυγμόν, ἢ μανόν. Καὶ γὰρ ὠφέλιμον εἰδέναι τὰ τοιαῦτα καὶ ῥᾴδιον, ἀεί γε δὴ πειρωμένους καὶ σκοπεῖν. Βρωμάτων δὲ καὶ πομάτων τὰ χρήσιμα μᾶλλον ἢ τὰ ἡδέα γιγνώσκειν πρέπει· καὶ μᾶλλον ἔμπειρον εἶ) τῶν εὐστομάχων, ἢ τῶν εὐστόμων· καὶ τῶν τὸ πέψιν μὴ ταραττόντων, ἢ τῶν τὴν γεῦσιν σφόδρα γαργαλιζόντων. 137 Τὸ γὰρ παρ' ἰατροῦ πυνθάνεσθαι τί δύσπεπτον ἢ εὐπεπτον

F. 8. ἢ τῶν εὐστόμων] Dedi ex Voſſ. et Mez. ſententia flagitante. Vulgo ἢ τῶν οὐκ εὐστομάχων. Correxi Latina.

mihi dictum aliquanto videtur protervius. Ita autem ſentio, debere unumquemque et cognitas habere pulſuum ſuis in arteriis proprietates, (multæ enim ſingulis ſunt differentiæ) neque ignorare, qua temperie corpus ſit caloris aut ſiccitatis, quibuſve rebus juvetur aut lædatur: ſe ipſum enim non ſentit, ſuoque in corpore cæcus inhabitat ac ſurdus, qui hæc ex alio cognoſcit, et medicum percunctatur, æſtatene an hyeme melius valeat, commodiuſne humidis quam ſiccis veſcatur, naturane crebrum habeat an rarum pulſum. Hæc et utile eſt habere cognita, et facile percipiuntur ſtudio atque uſu. Expedit etiam ciborum habere notitiam utilium potius quam ſuavium, peritumque eſſe eorum potius quæ ventriculo quam quæ gulæ conveniunt, et quæ concoctionem non perturbent, quam quæ guſtus ſenſum valde titillent. E medico quærere, quid ſibi facile ſit aut difficile concoctu, quid

ἀυτῷ, καὶ τί δυσκοίλιον ἢ εὐκοίλιον, οὐχ ἧττον αἰσχρὸν ἐστιν ἢ τὸ πυθάνεσθαι τί γλυκὺ καὶ πικρὸν καὶ αὐστηρόν. Νῦν δὲ τὰς μὲν ὀψοποιὰς ἐπανορθοῦσιν, ἐμπείρως διαισθανόμενοι ὅτε πλέον τὸ γλυκὺ τοῦ δέοντος, ἢ τὸ ἁλμυρὸν ἢ τὸ αὐστηρὸν ἔνεστιν· αὐτοὶ δὲ ἀγνοοῦσι τί τῷ σώματι μιχθὲν, ἐλαφρὸν καὶ ἄλυπον ἔσαι καὶ χρήσιμον. Ὅθεν ζωμοῦ μὲν ἄρτυσις ὀλίγακις ἁμαρτάνεται παρ' αὐτοῖς· αὐτὰς δὲ ὁμοῦ φαύλως καὶ κακῶς ἀρτύοντες
B ὁσημέραι, πολλὰ παρέχουσι πράγματα τοῖς ἰατροῖς. Ζωμὸν μὲν γὰρ οὐκ ἄριστον ἡγοῦνται τὸν γλυκύτατον, ἀλλὰ καὶ πικρὰ καὶ γλυκέα συμμιγνύουσιν· εἰς δὲ τὸ σῶμα πολλὰς καὶ κατακόρους ἐμβάλλουσιν ἡδονὰς, τὰ μὲν ἀγνοῦντες, τὰ δὲ οὐ μνημονεύοντες ὅτι τοῖς ὑγιεινοῖς καὶ ὠφελίμοις ἡ φύσις ἡδονὴν ἄλυπον καὶ ἀμεταμέλητον προσέθηκεν. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα δεῖ μνημονεύειν, τὰ

B. 3. καὶ πικρὰ καὶ γλυκέα] Ita Stephanus dedit ex Pol. et Jannot. Conſentit Mez. nec diſſentit A. et Venet. Cæteri omnes aliter: πολλὰ καὶ δριμέα E. Voſſ. καὶ πολλὰ καὶ δριμέα Ald. Baſ. καὶ πικρὰ πολλὰ καὶ δριμέα Xyl.

B. 6. ἀμεταμέλητον] Veram et elegantem lectionem exhibuit Stephanus, in qua conſentiunt Pol. Jannot. Venet. At reliqui noſtri A. E. Voſſ. Ald. Baſ. Xyl. ἀμεταθέλητον, ſolenni confuſione.

ventri inimicum aut amicum, non minus turpe eſt quam ſciſcitari, quid ſit dulce, amarum, auſterum. Nunc vulgo coquorum corrigunt errata, perite ſentientes ipſi ſicubi pluſquam oportuit dulcedinis aut ſalſedinis aut auſteritatis cibo ſit admixtum: ignorantes interim quomodo temperari is debeat, ut corpori citra moleſtiam proſit. Itaque in jure quidem condiendo apud eos raro peccatur: ſeipſos autem vitioſe condientes quotidie, multum negotii medicis exhibent. Non enim id jus putant optimum, quod ſit dulciſſimum, ſed et amara multa, acriaque admiſcent: in corpus vero multa voluptatem conciliantia ad faſtidium uſque injiciunt, ſive ignari ſive obliti naturam ſalubribus et utilibus voluptatem moleſtiæ expertem ſtabilemque addere. Itaque cum me-

σύμφυλα καὶ προσφορα τῷ σώματι, καὶ τοὐναντίον ἐν ταῖς καθ' ὥραν μεταβολαῖς, καὶ ταῖς ἄλλαις περιστάσεσιν, εἰδέναι οἰκείως προσαρμόττειν ἑκάστῳ τὴν δίαιταν.

κέ. Ὅσα μὲν γὰρ μικρολογίας καὶ ἀνελευθερίας προσκρούματα λαμβάνουσιν οἱ πολλοὶ περί τε συγκομιδὰς καρπῶν, καὶ τηρήσεις ὀπώρας, ἀλγυπνίαις καὶ περιδρομαῖς ἐξελέγχοντες τὰ σαθρὰ καὶ ὕπουλα τοῦ σώματος, οὐκ ἄξιόν ἐστι δεδιέναι μὴ πάθωσιν ἄνδρες φιλόλογοι καὶ πολιτικοὶ, πρὸς οὓς ἀνέφηκεν ἡμῖν ὁ λόγος· ἀλλ' ἑτέραν τινὰ φυλακτέον ἐστὶ τούτοις δριμυτέραν ἐν γράμμασι καὶ μαθήσεσι μικρολογίαν, ὑφ' ἧς ἀφιδρεῖν καὶ ἀμελεῖν τοῦ σώματος ἀναγκάζονται, πολλάκις ἀπαγορεύοντος οὐκ ἐνδιδόντες, ἀλλὰ προσδιαζόμενοι θνητὸν ἀθανάτοις, καὶ γηγενὲς ὀλυμπίοις συνεξαμιλλᾶσθαι καὶ

C. 9. ἀπαγορεύοντος] Ita E. Voſſ. Xyl. Mez. At Ald. Baſ. ἀπαγορέοντος unde facile Stephanus veram lectionem a nobis exhibitam videre poterat, niſi eum a vero abduxiſſet auctoritas, quam ſequi ſolet Jannotiani et Poliani libri ex quibus dedit ἀπαγορεύοντες: nec tamen diſſentiunt ab iis A. et Venet.

D. 2. ἀθανάτοις—ὀλυμπίοις] ἀθανάτῳ Mez. ὀλυμπίῳ Voſſ. Mez.

moria tenere debemus quæ cognata et utilia ſint corporibus noſtris, tum contra in mutationibus tempeſtatum anni aliiſque circumſtantiis ſubinde victus rationem convenientem uſurpare.

XXV. Jam quæ multi damna ſibi ipſis ob ſordes et illiberalitatem inferunt, ob fructuum collectiones et conſervationes, pervigilando ac hinc inde curſitando male affectas corporis partes vitiumque intus alentes in apertum conjicientes morbum: metuendum non eſt ne eveniant litteratis et in republica verſantibus viris, de quibus ſuſcepta eſt hæc noſtra diſputatio: ſed alia his cavenda eſt nimis anxia minimorum etiam momentorum cura in litteris et diſciplinis verſantibus, quæ eos eo neceſſitatis adigit interdum, ut rationem corporis non habeant, neque parcant ſuccumbenti laboribus, ſed cogant mortalem immortali, ac terreſtrem æthereæ parti in elabo-

συνεξανύτειν. Εἶτα ὡς ὁ βοῦς τοῖς τὸν ὁμόδουλον ἔλεγε κάμηλον, ὑπικουφίσαι τῶ φορτίω μὴ βουλομένου, Ἀλλὰ κἀμὲ καὶ ταῦτα πάντα μικρὸν οἴσεις· ὁ καὶ συνέβη τελευτήσαντος αὐτῷ. Οὕτω συμβαίνει τῇ ψυχῇ, μικρὰ χαλάσαι καὶ παρεῖναι μὴ βουλομένῃ πονοῦντι καὶ δεομένῳ, μετ' ὀλίγον πυρετῶ τινος ἢ σκοτώματος ἐμπεσόντος, ἀφεῖσα τὰ βιβλία καὶ τὰς λόγους καὶ τὰς διατριβὰς, ἀναγκάζεται σωννοσεῖν ἐκείνῳ καὶ συγκάμνειν. E Ὀρθῶς ἂν ὁ Πλάτων παρήνεσε, Μήτε σῶμα κινεῖν ἄνευ ψυχῆς, μήτε ψυχὴν ἄνευ σώματος, ἀλλ' οἷόν τινα συνωρίδος ἰσορροπίαν διαφυλάττειν, ὅτε μάλιστα τῇ ψυχῇ συνεργεῖ τὸ σῶμα καὶ συγκάμνει πλείστην ἐπιμέλειαν αὐτῷ καὶ θεραπείαν ἀποδιδόναι, καὶ τὴν καλὴν καὶ ἐράσμιον ὑγίειαν ἀποδιδόναι, ὧν δίδωσιν ἀγαθῶν,

D. 3. ὡς ὁ βοῦς] ὡς addidi ex Voſſiani margine.

D. 7. μικρὰ] Vulgo καὶ μικρά. Delevi καὶ cum Mez.

E. 6. ὑγίειαν ἀποδιδόντας] Ita omnes libri. Attamen corrigendum puto ἀπολαβόντας.

rando æqualem præſtare induſtriam. Cæterum ut camelo uſuvenit, quod ei bos prædixerat, cum eidem ſervirent domino, et parte oneris levare ipſum camelus recuſaſſet, Fore ut paulo poſt et ipſum, et totum onus cogeretur geſtare: (mortuo enim bove id impletum eſt): ita animo quoque contingit, ut dum defatigato corpori et quietem flagitanti nullam remiſſionem concedere vult, paulo poſt febri orta aut vertigine, libris et diſputationibus omiſſis cogatur una ægrotare ac dolere. Recte itaque Plato conſulit, *neque corpus eſſe abſque animo, neque ſine corpore animum movendum, ſed quandam eſſe velut junctorum ad bigas equorum debere momentorum æquabilitatem*, ut quo maxime tempore corpus animi conatus laboreſque adjuvat, eo id maxime etiam curemus atque foveamus, pulchramque ei illam et amabilem ſanitatem præſtemus: idque nobis ſummum ab eo

κάλλιστον ἡγουμένους διδόναι τὸ πρὸς κτῆσιν ἀρετῆς, καὶ ζῆσιν ἔν τε λόγοις καὶ πράξεσιν ἀκώλυτον αὑτῷ.

E. 7. κτῆσιν] Vera hæc lectio revocata eſt ex A. var. lect. Voſſ. Turneb. Alii ſcripti non longe abeunt: E. item A. et Voſſ. in contextu πλῶσιν. Venet. et Pol. πλῆξιν. Editi Ald. Baſ. Xyl. Steph. γνῶσιν.

bonum, omnium quæ poteſt, exhiberi exiſtimemus, cum in cognitione virtutis uſuque in dicendo et agendo nullum nobis objicit impedimentum.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΓΑΜΙΚΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

138

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΓΑΜΙΚΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ

ΠΟΛΛΙΑΝΩ ΚΑΙ ΕΥΡΥΔΙΚΗ.

ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

PLUTARCHI

CONJUGALIA PRÆCEPTA.

PLUTARCHUS

POLLIANO ET EURYDICÆ.

S. P. D.

Β ΜΕΤΑ τὸν πάτριον νεσμὸν, ὃν ὑμῖν ἡ τῆς Δήμητρος ἱέρεια συνειργνυμένοις ἐφήρμοσεν, οἶμαι καὶ τὸν λόγον ὁμοῦ συνεφαπτόμενον ὑμῶν καὶ συνυμναιῶντα, χρήσιμόν ἄν τι ποιῆσαι καὶ τῷ νόμῳ πρόσφορον. Ἐν

POST patriam legem, quam vobis in conjugialem thalamum concluſis antiſtita Cereris impoſuit, arbitror etiam orationem noſtram utile aliquid legique conſonum facturam, ſi vos una compellet, hymenæumque concelebret.

μὴν γὰρ τοῖς μουσικοῖς ἕνα τῶν αὐλητικῶν νόμων ἱππόθοον ἐκάλουν, μέλος τι τοῖς ἵπποις ὁρμῆς ἐπεγερτικόν, ὡς ἔοικεν, ἐνδιδόντα πρὸς τὰς ὀχείας· φιλοσοφίᾳ δὲ πολλῶν λόγων καὶ καλῶν ὄντων, οὐδενὸς ἧττον ἄξιος ἀκουσθῆναι ὁ γαμήλιός ἐστιν οὗτος, ᾧ καταδοῦσα τὰς ὑπὲρ C βίου κοινωνίας συνιοῦσας εἰς ταὐτὸ, πρᾴους τε παρέχῃ καὶ χειροήθεις ἀλλήλοις. Ὧν οὖν ἀκηκόατε πολλάκις ἐν φιλοσοφίᾳ παρατρεφόμενοι, κεφάλαια συντάξας ἔν τισιν ὁμοιότησι βραχείαις, ὡς εὐμνημόνευτα μᾶλλον εἴη, κοινὸν ἀμφοτέροις πέμπω δῶρον, εὐχόμενος τῇ Ἀφροδίτῃ τὰς Μούσας παρεῖναι καὶ συνεργεῖν· ὡς μήτε λύραν τινὰ μήτε κιθάραν μᾶλλον αὐταῖς, ἢ τὸν περὶ γάμου καὶ οἶκον ἐμμέλειαν ἁρμοσαμένῳ παρέχειν, λόγου καὶ ἁρμονίας καὶ φιλοσοφίας πρέπον. Καὶ γὰρ οἱ παλαιοὶ τῇ Ἀφροδίτῃ τὸν Ἑρμῆν συνκαθίδρυσαν, ὡς τῆς περὶ τὸν γάμον ἡδονῆς μάλιστα λόγου δεομένης, τῷ τε Πειθῷ καὶ τὰς Χάριτας, ἵνα πεισθέντες ἁβρύνωνται D

B. 7. περὶ τὰς ὀχείας] A. ἐπὶ τὰς ὀχείας.

De muſicis modis unus Hippothorus appellatus fuit quod ſcilicet eo equi ad coitum excitarentur. Sed cum multæ ſint in philoſophia pulchræ diſputationes, nulli eorum poſtponenda videtur eſſe nuptialis oratio, quæ ad vitæ ſocietatem conjungentes ſeſe demulcens, placidos mutuo ſibi cicureſque reddit. Itaque eorum, quæ vos in philoſophia educati ſæpe audiviſtis, capita ſimilitudinibus quibuſdam brevibus complexus, ut eo facilius memoria teneri poſſent, commune ambobus donum mitto, Muſas comprecans, ut adeſſe Veneri, eique operam ſuam dare dignentur: non enim tam lyræ aut citharæ, quam conjugii et rei familiaris concentum ab iis inſtrui, oratione, concinnitate, et philoſophia, convenit. Quando etiam priſci Mercurium juxta Venerem collocabant, ut oſtenderent matrimonii voluptatem maxime orationis indigere: itemque Suadam et Gratias, ut docerent conjuges in-

παρ' ἀλλήλων ἃ βάλονται, μὴ μαχόμενοι μηδὲ φιλονεικοῦντες.

α'. Ὁ Σόλων ἐκέλευε τὴν νύμφην τῷ νυμφίῳ συγκαταπλίνεσθαι μήλου κυδωνίου καταπραγῆσαν· αἰνιττόμενος, ὡς ἔοικεν, ὅτι δεῖ τὴν ἀπὸ στόματος καὶ φωνῆς χάριν, εὐάρμοστον οὖσαν, ὀφθῆναι καὶ ἡδεῖαν.

β'. Ἐν Βοιωτίᾳ τὴν νύμφην καταπαλύψαντες, ἀσφοδελωνίᾳ στεφανοῦσιν· ἐκείνη τε γὰρ ἥδιστον ἐκ πραχυτάτης ἀκάνθης καρπὸν ἀναδίδωσιν, ἥ τε νύμφη τῷ μὴ φυγόντι μήτε δυσχεράναντι τὴν ὀφθεῖσαν χαλεπότητα καὶ ἀηδίαν αὐτῆς, ἥμερον καὶ γλυκεῖαν παρέξει
E συμβίωσιν. Οἱ δὲ τὰς ὀφθείσας τῶν παρθένων διαφορὰς μὴ ὑπομείναντες, οὐδὲν ἀπολείπουσι τῶν ἀφὰ τὸν ὄμφακα τὴν ταφυλὴν ἑτέρως ὀφθέντων. Πολλαὶ δὲ καὶ τῶν νεογάμων δυσχεράνασαι ἀφὰ τὰ ὀφθέντα τοὺς νυμφίους, ὅμοιον ἔπαθον πάθος τοῖς τὴν μὴ πληγὴν τῆς μελίττης ὑπομείνασι, τὸ δὲ κηρίον ὀφεμένοις.

vicem quæ vellent impetrare debere perſuadendo, non pugnando, aut rixando.

I. Solon jubebat ſponſam cum ſponſo concubituram prius manducare malum Cydonium: innuens ea re, primam quæ ore et voce initur gratiam concinnam debere eſſe et ſuavem.

II. In Bœotia ſponſam velantes aſpharagonia coronant. Hæc enim planta dulciſſimum ex aſperrima ſpina fructum edit: et ſponſa non fugienti aut aſpernanti quod primo inſuavem ſe et difficilem ipſa præbet, manſuetam ac dulcem vitæ ſociam ſe præbet. Qui vero primas virginum diſſenſiones non ſuſtinent, nihilo ſaniores iis ſunt qui immaturæ offenſi uvæ ſapore, maturas aliis relinquunt. Multæ etiam recens nuptæ a maritis ob primas actiones abalienatæ animis, eadem ſunt conditione qua qui ictum apis pertulerunt dimiſſo favo.

γ'. Ἐν ἀρχῇ μάλιστα δεῖ τὰς διαφορὰς καὶ τὰς προσκρούσεις φυλάττεσθαι τὰς γαμικάς, ὁρῶντας ὅτι καὶ τὰ συναρμοσθέντα τῶν σκευῶν, κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τῆς τυχούσης ῥᾳδίως διασπᾶται προφάσεως, χρόνῳ δὲ τῶν ἁρμῶν σύμπηξιν λαβόντων, μόγις ὑπὸ F
πυρὸς καὶ σιδήρου διαλύεται.

δ'. Ὥσπερ ὁ πῦρ ἐξάπτεται μὲν εὐχερῶς ἐν ἀχύροις καὶ θρυαλλίδι καὶ θριξὶ λαγώαις, σβέννυται δὲ τάχιον ἂν μή τινος ἑτέρου δυναμένου τέλεα ἅμα καὶ πέφυκεν ὑπολάβηται, οὕτω τὸν ἀπὸ σώματος καὶ ὥρας ὀξεῖαν ἔρωτα τῶν νεογάμων ἀναφλεγόμενον, δεῖ μὴ διαρκῆ μηδὲ βέβαιον νομίζειν, ἂν μὴ περὶ τὸ ἦθος ἱδρυθεὶς, καὶ τῷ φρονοῦντος ἁφάμενος ἔμψυχον λάβῃ διάθεσιν.

ε'. Ἡ διὰ τῶν φαρμάκων θήρα, ταχὺ μὲν αἱρεῖ 139
καὶ λαμβάνει ῥᾳδίως τὸν ἰχθύν, ἄβρωτον δὲ ποιεῖ καὶ φαῦλον· οὕτως αἱ φίλτρα τινὰ καὶ γοητείας ὑποτεχνώμεναι τοῖς ἀνδράσι, καὶ χειρούμεναι δι' ἡδονῆς αὐτούς, ἐμπλήκτοις καὶ ἀνοήτοις καὶ διεφθαρμένοις συμβι-

III. Sunt inito matrimonio præsertim principio cavendæ dissensiones et offensæ, considerandumque est vasa quæ ex partibus compinguntur, initio facile quavis allisione divelli: ubi vero temporis progressu compages firma est, solideque coaluerunt, vix igni et ferro dissolvi.

IV. Sicut ignis in paleis aut pilis leporum facillime exardescit, mox autem extinguitur, nisi materiam quæ ei sustinendo et nutriendo sit apta, inveniat: ita amor recens conjunctorum a forma corporis incensus, durabilis et stabilis non est putandus, nisi in ipsis animis defixus mentemque occupans vivam nanciscatur affectionem.

V. Quemadmodum pisces medicamentis celeriter capiuntur, sed esui inutiles fiunt: sic mulieres quæ amoris poculis et veneficiis viros captant, voluptateque in suam potestatem redigunt, stupidos eos vecordes, corruptosque dein-

οὖσιν. Οὐδὲ γὰρ τῇ Κίρκῃ ὤνησαν οἱ καταφαρμακευθέντες, οὐδὲ ἐχρήσατο αὐτοῖς οὐδὲν αὐτοῖς ὑσὶ καὶ ὄνοις γενομένοις· τὸν δὲ Ὀδυσέα νοῦν ἔχοντα καὶ σωφρονοῦντα φρονίμως, ὑπερηγάπησεν.

ς'. Αἱ βουλόμεναι μᾶλλον ἀνοήτων κρατεῖν ἀνδρῶν ἢ φρονίμων ἄρχειν, ἐοίκασι τοῖς ἐν ὁδῷ βουλομένοις μᾶλλον ὁδηγεῖν τυφλοῖς, ἢ τοῖς γινώσκουσιν ἀκολουθεῖν καὶ βλέπουσι.

B ζ'. Τῇ Πασιφάῃ ἀπιστοῦσιν ἐραστὴν βοὸς βασιλεῖ συνεῖναι, σύας ὁρῶσαι τοὺς μὲν αὐστηροὺς καὶ σώφρονας βαρυνομένους, τοῖς δ' ἐξ ἀκρασίας καὶ φιληδονίας κεκραμένοις, ὥσπερ κυσὶν ἢ τράγοις, ἥδιον συνοῦσας.

η'. Οἱ τοῖς ἵπποις ἐφάλλεσθαι μὴ δυνάμενοι δι' ἀσθένειαν ἢ μαλακίαν, αὐτοὺς ἐκείνους ὀκλάζειν καὶ ὑποπίπτειν διδάσκουσιν· οὕτως ἔνιοι τῶν λαβόντων εὐγενεῖς ἢ

A. 8. νοῦν ἔχοντα] Steph. νοῦν: operarum vitio, ut prodit accentus: quem Græco-Latinæ ſequentes fecerunt νόον ut nimirum Homerica forma conſtaret. At νῶν habent omnes libri noſtri A. B. E. P. Ald. Baſ. Xyl.

B. 4. κεκραμένοις] Dubium eſt quid præſtet, hocne, an κρεμαμένοις quod habent B. E. P. Turn. MS. et confirmant licet corrupta lectione κρεμαμένων Pol. et Jannot.

ceps vitæ ſocios habent: nam Circæ quidem nihil profuerunt ii quos veneficio mutaverat, neque ullam ad rem eis uſa eſt cum in canes et aſinos degeneraſſent: Ulyſſem autem prudentem virum, prudenterque ſecum verſantem ſupra modum dilexit.

VI. Quæ malunt fatuis imperare viris, quam obtemperare prudentibus, eorum ſunt ſimiles, qui in via cæcos ducere malunt, quam videntes et itineris peritos ſequi.

VII. Non credunt mulieres Paſiphaen, cum regis eſſet uxor, bovem adamaſſe: cum tamen videant quaſdam, quæ auſteros et temperantes non ferunt, intemperantibus et libidinoſis, veluti canibus quibuſdam aut hircis, libentius conſueſcere.

VIII. Qui ob imbecillitatem aut mollitiem non poſſunt inſilire in equos, illos condocefaciunt ut ſe ſubmittant ac ingeniculent: eodem modo quidam ducendis nobilibus vel

πλουσίας γυναῖκας, οὐχ ἑαυτὰς ποιοῦσι βελτίους, ἀλλ' ἐκείνας ταπεινοῦσιν, ὡς μᾶλλον ἄρχοντες ταπεινῶν γενομένων. Δεῖ δὲ, ὥσπερ ἵππου, τὸ μέγεθος φυλάττοντα καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς γυναικὸς, χαλινῷ τῷ χαλινῷ.

θ'. Τῇ σελήνῃ, ὅταν ἀπόσῃ τοῦ ἡλίου, φαινομένη καὶ λαμπρὰν ὁρῶμεν, ἀφανίζει δὲ καὶ κρύπτει πλησίον γενομένη· τῇ δὲ σώφρονα γυναῖκα δεῖ τἀναντίον, ὀφθεῖσα μάλιστα μετὰ τοῦ ἀνδρὸς οὖσαν, οἰκουρεῖν δὲ καὶ κρύπτεσθαι μὴ παρόντος.

ι'. Οὐκ ὀρθῶς Ἡρόδοτος εἶπεν, Ὅτι ἡ γυνὴ ἅμα τῷ χιτῶνι ἐκδύει καὶ τὸν αἰδῶ. Τἀναντίον γὰρ ἡ σώφρων ἀντενδύεται τῷ αἰδοῖ, καὶ τῷ μάλιστα φιλεῖν, τὸ μάλιστα αἰδεῖσθαι, συμβόλῳ χρῶνται πρὸς ἀλλήλους.

ια'. Ὥσπερ ἂν φθόγγοι δύο σύμφωνοι ληφθῶσι, τοῦ βαρυτέρου γίνεται τὸ μέλος· ὅπου πᾶσα πρᾶξις ἐν οἰκίᾳ σωφρονούσῃ πρόσεστι μὴ ἰδίᾳ ἀμφοτέρων ὁμονοούν-

C. 8. τῷ μάλιστα φιλεῖν] Corrigendum cum Mez. τοῦ μάλιστα φιλεῖν τῷ μάλιστα αἰδεῖσθαι.

opulentis uxoribus, non ſeſe meliores redigunt, ſed illas deprimunt, ut humilibus facilius imperare poſſint: cum oportuerit ratione habita ut magnitudinis in equo, ita dignitatis in muliere, fræno uti.

IX. Lunam videmus cum lõnge a Sole diſtat illuſtrem eſſe ac lucidam, obſcurari autem cum ei appropinquat: contra pudica mulier maxime cerni debet cum ſuo marito, eõ autem abſente domi ſe continere et abſcondi.

X. Non recte eſt ab Herodoto dictum, ſimul cum tunica mulierem verecundiam exuere, quæ enim caſta eſt, poſita veſte verecundiam ejus loco induit, maximaque verecundia conjuges teſſera maximi invicem amoris utuntur.

XI. Sicut cum ſumuntur duæ conſonæ voces, cantus graviori adſcribitur: ita in familia recte inſtituta omnes res geruntur quidem conſenſu con-

των, ὑπφαίνει δὲ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἡγεμονίαν, καὶ προαίρεσιν.

ιβ'. Ὁ ἥλιος τὸν Βορέαν ἐνίκησεν. Ὁ γὰρ ἄνθρωπος τοῦ μὲν ἀνέμου βιαζομένου τὸ ἱμάτιον ἀφελέσθαι, καὶ λαμπρὸν καταπνέοντος, μᾶλλον ἔσφιγξε καὶ συνεῖχε τὴν περιβολήν· τοῦ δὲ ἡλίου μετὰ τὸ πνεῦμα θερμοῦ γενομένου θαλπόμενος, εἶτα καυματιζόμενος, καὶ τὸν χιτῶνα τῷ ἱματίῳ προσαπεδύσατο. Τοῦτο ποιοῦσιν αἱ πλεῖσται γυ-
E ναῖκες· ἀφαιρουμένοις τοῖς ἀνδράσι βίᾳ τὴν τρυφὴν καὶ τὴν πολυτέλειαν, μαμάχονται καὶ χαλεπαίνουσιν· ἂν δὲ πείθωνται μετὰ λόγου, πρᾴως ἀποτίθενται καὶ μετριάζουσιν.

ιγ'. Ὁ Κάτων ἐξέβαλε τῆς βουλῆς τὸν φιλήσαντα τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα τῆς θυγατρὸς παρούσης. Τοῦτο
D μὲν οὖν ἴσως σφοδρότερον· εἰ δὲ αἰσχρόν ἐστιν, ὥσπερ ἐστίν, ἑτέρων παρόντων ἀσπάζεσθαι καὶ φιλεῖν καὶ προσβάλλειν ἀλλήλοις, πῶς οὐκ αἴσχιον ἑτέρων παρόντων λοι-

D. 3. καὶ προαίρεσιν] Sic B. E. Turn. P. MS. Vulgo ἢ καὶ προαίρεσιν. Pervulgato errore η ex antecedenti ν ortum.

jugum, viri tamen vel imperium vel consilium elucet.

XII. Sol Aquilonem vicisse aliquando traditur. Cum enim ventus adimere homini pallium vellet copioso flatu, arctius hic id contraxit atque tenuit. Sole autem post ventum calidis radiis eum urente, præ æstu simul cum pallio tunicam exuit. Hoc modo plurimæ agunt mulieres: maritis vi luxum eripere conantibus repugnant et irascuntur: placidis verbis suadentibus missum eum faciunt, mediocritatemque servant.

XIII. Cato senatu movit eum qui præsente filia osculatus erat uxorem: severius fortassis æquo. Sed tamen si est (ut profecto est) turpe conjuges in præsentia aliorum blandiri, osculari, et amplecti sese invicem: qui non sit turpius coram aliis rixari et con-

δορεῖσθαι καὶ διαφέρεσθαι πρὸς ἀλλήλους; Δεῖ τὰς μὲν ἐντεύξεις καὶ φιλοφροσύνας ἀπορρήτους πρὸς τὴν γυναῖκα ποιεῖσθαι, νουθεσίαν δὲ καὶ μέμψει καὶ παρρησίαν ἔξωθεν φανερᾷ καὶ ἀναπεπταμένῃ.

ιδ'. Ὥσπερ ἐσόπτρου κατεσκευασμένου χρυσῷ καὶ λίθοις ὄφελος οὐδέν ἐστιν, εἰ μὴ δείκνυσι τὴν μορφὴν ὁμοίαν· οὕτως οὐδὲ πλουσίας γαμετῆς ὄνησις, εἰ μὴ παρέχει τὸν βίον ὅμοιον τῷ ἀνδρὶ καὶ σύμφωνον τὸ ἦθος. Εἰ χαίροντος μέν, εἰκόνα σκυθρωπὴν ἀποδίδωσι τὸ ἔσοπτρον, ἀχθομένου δὲ καὶ σκυθρωπάζοντος, ἱλαρὸν καὶ σεσηρυῖαν, ἡμαρτημένον ἐστὶ καὶ φαῦλον. Οὕτω γυνὴ φαῦλος καὶ ἄχαρις, ἢ παίζειν μὲν ὁρμημένῳ καὶ φιλοφρονεῖσθαι τῷ ἀνδρὶ, ἐσκυθρωπακυῖα· σπουδάζοντος δὲ, παίζουσα καὶ γελῶσα· τὸ μὲν γὰρ, ἀηδίας, τὸ δὲ, ἀλιγωρίας. Δεῖ δὲ, ὥσπερ οἱ γεωμέτραι λέγουσι τὰς 140

E. 10. Δεῖ τὰς μὲν] δεῖ abeſt ab Ald. Baſ. B. [Addit Pol. Jannot. Exempl. Turneb. Anon. Ejus loco ᾗ habent Xyl. et Mez. Credo legendum eſſe Δεῖ οὖν τὰς μὲν: eſt enim præceptum quod conſtituitur ex reprehenſione antecedentium. *Oportet igitur congreſſus et amplexus facere occultos; querimonia vero et admonitione et corrigendi candore, uti manifeſtis et apertis.*

F. 1. μέμψει καὶ παῤῥησίᾳ] καὶ addidi ex Anon. Vulc. Mez.

vicia mutua jacere? et cum quæ ad amorem pertinent agantur in occulto, qui conveniens ſit maritum in caſtiganda, reprehendendave conjuge libertate uti aperta et omnibus conſpicua?

XIV. Sicut ſpeculum auro et gemmis ornatum nihil valet, niſi ſimilem exhibeat rebus imaginem: ſic divitis mulieris nullus eſt uſus, vitam viro ſimilem, moreſque conſonos non gerentis. Vitioſum eſt ſpeculum et pravum, quod læti imaginem triſtem: triſtis ac tetrici, lætam atque renidentem præbet: ita et uxor inutilis ac intempeſtiva eſt: quæ luſum quærente oblectationemque viro torvum tuetur, ſerias res agente ludit ac ridet: quorum alterum inſuavis eſt, alterum contemnentis maritum. Sed quemadmodum geometræ dicunt lineas et ſuperficies non

γραμμὰς καὶ τὰς ὑπορρήσεις οὐ κινεῖσθαι καθ' ἑαυτάς, ἀλλὰ συγκινεῖσθαι τοῖς σώμασιν, οὕτω τὴν γυναῖκα μηδὲν ἴδιον πάθος ἔχειν, ἀλλὰ κοινωνεῖν τῷ ἀνδρὶ καὶ ἀσθενείας, καὶ παιδιᾶς, καὶ σπουδῆς, καὶ γέλωτος.

ιε'. Ὡς οἱ τὰς γυναῖκας μὴ ἡδέως βλέποντες ἐθιοῦσας καὶ πίνουσι μετ' αὐτῶν, διδάσκουσιν ἐμπίπλασθαι μόνας γενομένας· οὕτως οἱ μὴ συνόντες ἱλαρῶς ταῖς γυναιξὶ, μηδὲ παιδιᾶς κοινωνοῦντες αὐταῖς καὶ γέλωτος, ἰδίας ἡδονὰς χωρὶς αὐτῶν ζητεῖν διδάσκουσιν.

B ις'. Τοῖς τῶν Περσῶν βασιλεῦσιν αἱ γήσιαι γυναῖκες συνακάθηνται δειπνοῦσι καὶ συνεστιῶνται· βουλόμενοι δὲ παίζειν καὶ μεθύσκεσθαι, ταύτας μὲν ἀποπέμπουσι, τὰς δὲ μουσουργοὺς καὶ παλλακίδας καλοῦσιν· ὀρθῶς τοῦτό γε αὐτὸ ποιοῦντες, ὅτι τὸ συναχολαζαίνειν καὶ παροινεῖν οὐ μεταδιδόασι ταῖς γαμεταῖς. Ἂν οὖν ἰδιώτης ἀνὴρ, ἀκρατὴς δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ ἀνάλογος, ἐξαμάρτῃ τι περὶ ἑταίραν ἢ θεραπαινίδα, δεῖ τὴν γαμε-

B. 5. αὐτὸ ποιοῦντες] αὐτὸ abeſt in A. B. E. Turn. MS. Forte corrigendum αὐτοί.

ſeipſis moveri, ſed motus corporum comitari: ita uxor debet non proprias habere affectiones, ſed mariti ſeria, joca, auſteritatem vultus, riſumque ſubſequi.

XV. Qui uxores ſecum edere ac bibere moleſte ferunt, condocefaciunt eas ut ſolæ ſeſe impleant: ſic qui non hilare cum uxoribus ſuis vivunt, jociſque et riſui ſocias non adhibent, docent eas ſeorſim ſibi voluptates quærere.

XVI. Perſarum regibus in cœna ac conviviis adſident reginæ: verum ubi ludendi et inebriandi inceſſit voluntas, eas amandant, et muſicas pelliceſque advocant: recte hoc quidem, quod ebrietatis et libidinis ſuæ participes fieri uxores nolunt. Ergo ſi quis privatus libidinis incontinens et male moratus aliquid ſcorto aut ancilla abuſus deliquerit,

τὴν μὴ ἀγανακτεῖν μηδὲ χαλεπαίνειν, λογιζομένην ὅτι παροινίας καὶ ἀκολασίας καὶ ὕβρεως, αἰδουμένῳ αὐτὴν, ἑτέρᾳ μεταδίδωσιν.

ιζ'. Οἱ φιλόμουσοι τῶν βασιλέων πολλοὺς μουσικοὺς ποιοῦσιν, οἱ φιλολόγοι λογίους, οἱ φιλαθληταὶ γυμναστικούς· οὕτως ἀνὴρ φιλοσώματος καλλωπίσριαν γυναῖκα ποιεῖ, φιλήδονος ἑταιρικὴν καὶ ἀκόλαστον, φιλάγαθος καὶ φιλόκαλος σώφρονα καὶ κοσμίαν. C

ιη'. Λάκαινα παιδίσκη, πυνθανομένου τινὸς, Εἰ ἤδη ἀνδρὶ συνελήλυθεν, Οὐκ ἔγωγε, εἶπεν, ἀλλ' ἐμοὶ ἐκεῖνος. Οὗτος ὁ τρόπος, οἶμαι, τῆς οἰκοδεσποίνης, μήτε φεύγειν μήτε δυσχεραίνειν τὰ τοιαῦτα τῶν ἀνδρῶν ἀρχομένων, μήτε αὐτὴν καταρχέσθαι· τὸ μὲν γὰρ, ἑταιρικὸν καὶ ἰταμὸν, τὸ δὲ, ὑπερήφανον καὶ ἀφιλόστοργον. D

ιθ'. Ἰδίους οὐ δεῖ κτᾶσθαι φίλους τὴν γυναῖκα, κοινοῖς δὲ χρῆσθαι τοῖς τοῦ ἀνδρός. Οἱ δὲ θεοὶ, φίλοι

D. 2. Ἰδίους] Abeſt in A. B. E. MS.

non indignari uxor aut inique ferre debet, ſed exiſtimare maritum veritum ſua libidine et temulentia ipſi eſſe injurioſum alio divertiſſe.

XVII. Reges ſi muſicam ament, multos efficiunt muſicos: ſi litteras, litteratos: ſi athletas, exercitationibus corporis deditos. Ita vir ſi corporis cultui ſtudet, uxorem ornandi corporis ſtudioſam reddit: ſi voluptatibus indulget, libidinoſam et meretriciam: ſi honeſtatem et pulchras res ſectatur, temperantem ac modeſtam.

XVIII. Juvencula quædam Spartana interrogata an jam cum viro rem habuiſſet, Non, inquit, ſed vir mecum: hic modus, ni fallor, matronam decet, ut neque fugiat neque moroſam ſe præbeat viro aliquid tale inceptante, neque ipſa initium faciat: hoc enim meretricium eſt et protervum, illud ſuperbum et ab amore alienum.

XIX. Mulier amicos peculiares habere non debet, ſed viri amicis uti. Ergo cum ex

προῶτοι καὶ μέγιστοι· διὸ καὶ θεοὺς οὓς ὁ ἀνὴρ νομίζει, σέβεσθαι τῇ γαμετῇ καὶ γινώσκειν μόνως προσήκει· τὰς ἐργοις δὲ θρησκείαις, καὶ ξέναις δεισιδαιμονίαις ἀποκεκλεῖσθαι τὸν αὔλειον· οὐδενὶ γὰρ θεῶν ἱερὰ κλεπτόμενα καὶ λανθάνοντα δεκτὰ κεχαρισμένως ὑπὸ γυναικός.

κ'. Ὁ Πλάτων φησὶν εὐδαίμονα καὶ μακαρίαν εἶναι πόλιν ἐν ᾗ τὸ ἐμὸν καὶ οὐκ ἐμὸν ἥκιστα φθεγγομένων
E ἀκούσει, διὰ τὸ κοινοῖς, ὡς ἔνι μάλιστα, χρῆσθαι τοῖς ἀξίοις ἁπάσης τὰς πολίσας. Πολὺ δὲ μᾶλλον ἐκ γάμου δεῖ τὸν τοιούτων φωνῶν ἀνῃρῆσθαι. Πλὴν ὥσπερ οἱ ἰατροὶ λέγουσι τὰς τῶν εὐωνύμων πληγὰς τὴν αἴσθησιν ἐν τοῖς δεξιοῖς ἀναφέρειν, οὕτω τὴν γυναῖκα τοῖς τοῦ ἀνδρὸς συμπαθεῖν, μᾶλλον δὲ καὶ τὸν ἄνδρα τοῖς τῆς γυναικός· ἵνα, ὥσπερ οἱ δεσμοὶ κατὰ τὴν ἐπάλλαξιν ἰσχὺν δι' ἀλλήλων λαμβάνουσιν, οὕτως ἑκατέρα τὴν εὔνοιαν ἀντίστροφον ἀποδιδόντος, ἡ κοινωνία σώζηται δι' ἀμφοῖν.

D. 4. νομίζει, σέβεσθαι] Vulgo interpunctio inficeta, νομίζει σέβεσθαι,.
E. 6. μᾶλλον δὲ χ] Non apta conſtructio. Corrigendum vel συμπαθεῖν μᾶλλον δεῖ, καὶ τὸν ἄνδρα τ. τ. γ. id eſt: *conjux conjugis malis magis quam ſuis doleat*: vel συμπαθεῖν καλὸν, καὶ τὸν ἄνδρα. In A. B. omiſſo δὲ, ita legitur: συμπαθεῖν μᾶλλον, καὶ τὸν ἄνδρα.

amicis primum potiſſimumque locum dii ſibi vindicent, eoſdem quos maritus noſſe deos et colere ſolos uxor debet, ſupervacaneis autem religionibus et alienis ſuperſtitionibus fores occludere: nulli enim deum grata ſunt ſacra, quæ mulier clanculum et furtim facit.

XX. Ait Plato felicem beatamque eam eſſe urbem, in qua hæ voces, meum, non meum, rariſſime audiuntur, quod ibi cives rebus, quæ alicujus ſunt momenti, quam maxime utantur communibus. E conjugio multo magis tolli iſtæ voces debent. Etenim ſicut medici aiunt ictus ſiniſtrorum in dextris partibus ſentiri: ita affici iis quæ viro eveniunt mulierem par eſt, atque adeo viciſſim: ut ſicuti vincula alternis nexibus robur mutuo accipiunt, ita communitas conjugum reciprocam benevolentiam utrinque uſurpantium

Καὶ γὰρ ἡ φύσις μίγνυσι διὰ τῶν σωμάτων ἡμᾶς, ἵν' ἐξ ἑκατέρων μέρος λαβοῦσα, καὶ συγχέασα, κοινὸν ἀμ- F
φοτέρωις ἀποδῶ τὸ γενόμενον· ὥστε μηδέτερον διορίσαι, μηδὲ διαχρῖναι τὸ ἴδιον, ἢ τὸ ἀλλότριον. Αὕτη τοίνυν καὶ χρημάτων κοινωνία πρέπει μάλιστα τοῖς γαμοῦσιν εἰς μίαν οὐσίαν πάντα καταχεαμένοις καὶ ἀναμίξασι, μὴ τὸ μέρος ἴδιον, καὶ τὸ μέρος ἀλλότριον, ἀλλὰ πᾶν ἴδιον ἡγεῖσθαι, καὶ μηδὲν ἀλλότριον. Ὥσπερ τὸ κρᾶμα, καίτοι ὕδατος μετέχον πλείονος, οἶνον καλοῦμεν, οὕτω τὴν οὐσίαν δεῖ καὶ τὸν οἶκον, τοῦ ἀνδρὸς λέγεσθαι, κἂν ἡ γυνὴ πλείονα συμβάληται.

κα'. Φιλόπλουτος ἡ Ἑλένη, φιλήδονος ὁ Πάρις· φρόνιμος ὁ Ὀδυσσεύς, σώφρων ἡ Πηνελόπη· διὰ τοῦτο μακάριος γάμος ὁ τούτων καὶ ζηλωτός· ὁ δὲ ἐκείνων, Ἰλιάδα κακῶν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις ἐποίησεν. 141

κβ'. Ὁ Ῥωμαῖος ὑπὸ τῶν φίλων νουθετούμενος ὅτι σώφρονα γυναῖκα καὶ πλουσίαν καὶ ὡραίαν ἀπεπέμψατο,

constet. Ipsa enim natura miscendis corporibus nostris utrinque partem sumit easque confundit, ut amborum commune sit quod producitur, neutrique liceat quid suum, quid alienum sit discernere. Proinde talis opum communitas maxime conjugium decet, ut in unam omnia congerant commisceantque substantiam, neque pars habitus alia propria, alia aliena habeatur, sed omnia propria ducantur, nihil alienum. Sicut vinum aqua temperatum, tametsi aquæ adsit plus, vinum tamen vocamus: ita rem familiarem æquum est viri appellari, quamvis majorem partem attulerit mulier.

XXI. Inhiabat opibus Helena, voluptatibus erat addictus Paris: contra Ulysses prudens, pudica Penelope: itaque horum conjugium fuit beatum et dignum æmulatione: illorum conjunctio Iliadem malorum Græcis barbarisque intulit.

XXII. Romanus ille amicis castigantibus, quod pudicæ, diviti, formosæque uxori nuncium remisisset, pede por-

τὸν καλτιον αὐτοῖς προτείνας, Καὶ γὰρ οὗτος, ἔφη, καλὸς ἰδεῖν καὶ καινός, ἀλλ' οὐδεὶς οἶδεν ὅπου με θλίβει. Δεῖ τοίνυν μὴ προικὶ, μηδὲ γένει, μηδὲ κάλλει γυναῖκα πιστεύειν, ἀλλ' ἐν οἷς ἄπεσι μάλιστα τῷ ἀνδρὶ, ὁμιλίᾳ τε καὶ ἤθει, καὶ συμπεφορᾷ, ταῦτα μὴ σκληρὰ, μηδ' ἀνιῶντα καθ' ἡμέραν, ἀλλ' εὐάρμοστα καὶ ἄλυπα
B καὶ προσφιλῆ παρέχειν. Ὥσπερ γὰρ οἱ ἰατροὶ τὰς ἐξ αἰτιῶν ἀδήλων καὶ κρυπτῶν μικρὸν συλλογισμῶν γεννωμένους πυρετὰς μᾶλλον δεδοίκασιν, ἢ τὰς ἐμφανεῖς καὶ μεγάλας προφάσεις ἐχούσας· οὕτω τὰ λανθάνοντα τὰς πολλοὺς μικρὰ καὶ συνεχῆ καὶ καθημερινὰ προσκρούσματα γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς, μᾶλλον διίστησι καὶ λυμαίνεται τὴν συμβίωσιν.

κγ'. Ὁ βασιλεὺς Φίλιππος ἤρα Θεσσαλῆς γυ-

A. 4. τὸν κάλτιον] Ita editi libri. Scripti mire variant: καλτίκιον A. B. E. Jannot. τὸ καλλίγιον αὐτῆς Exempl. Turn. Stob. Trincavell. τὸ καλλίγιον αὐτοῖς Stob. Geſner. p. 442. καλλίτιον αὐτῆς T. καλτίκιον αὐτῆς T. V. P. MS. κατίκιον Anon. κάλκεον Mez. Vulgatam cenſeo probam. Eſt item in Vita Æmilii Pauli, cui hoc dictum tribuitur p. 257. B.

B. 5. προσκρούσματα] προσκρούσματα E. Stob. Frequens permutatio: poteſtate tamen differunt hæ voces.

recto, *Hic quoque*, inquit, *calceus pulcher adſpectu eſt ac novus, ſed nemo ſcit ubi me premat.* Ergo non doti, non natalibus, non pulchritudini fidere debet matrona, ſed iis rebus freta eſſe, quibus maxime maritum tangit: conſuetudine, inquam, morum comitate, et obſequio: ut ea in ſingulos dies non dura, neque moleſta, ſed concinna et grata jucundaque præſtet. Quo enim pacto medici febres ex occultis cauſis paulatimque collectis ortas periculoſiores judicant iis quæ illuſtribus et manifeſtis de cauſis exſiſtunt: eodem quæ pleroſque fallunt exiles, continentes, quotidianæque offenſæ conjugum gravius divellunt læduntque convictum.

XXIII. Rex Philippus deperibat Theſſalicam quandam mulierem, quæ veneficio eum

γαικὸς αἰτίαν ἐχούσης καταφαρμακεύειν αὐτόν· ἐπιθυμῆσαι οὖν ἡ Ὀλυμπιὰς λαβεῖν τὴν ἄνθρωπον ὑποχείριον. Ὡς δὲ εἰς ὄψιν ἐλθοῦσα, τό, τε εἶδος εὐπρεπὴς ἐφάνη, καὶ διελέχθη πρὸς αὐτὴν οὐκ ἀγεννῶς οὐδὲ ἀσυνέτως, Χαιρέτωσαν, εἶπεν ἡ Ὀλυμπιὰς, αἱ διαβολαί· σὺ γὰρ C ἐν σεαυτῇ τὰ φάρμακα ἔχεις. Ἄμαχον οὖν τι γίνεται πρᾶγμα γαμετὴ γυνὴ καὶ νόμιμος, ἂν ἐν αὐτῇ πάντα θεμένη, καὶ πρᾶκα, καὶ γένος, καὶ φάρμακα, καὶ τὸν κηδεστὴν αὐτὸν, ἅμα καὶ ἀρετῇ κατεργάσηται τὴν εὔνοιαν.

κδ'. Πάλιν ἡ Ὀλυμπιὰς, αὐλικοῦ τινος νεανίσκου γήμαντος εὐπρεπῆ γυναῖκα κακῶς ἀκούουσαν, Οὗτος, εἶπεν, οὐκ ἔχει λογισμόν· οὐ γὰρ ἂν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔγημε. Δεῖ δὲ μὴ τοῖς ὄμμασι γαμεῖν, μηδὲ τοῖς δακτύλοις· ὥσπερ ἔνιοι ψηφίσαντες πόσα φέρουσαν λαμβάνουσιν, οὐ κρίναντες πῶς συμβιωσομένην. D

κε'. Ὁ Σωκράτης ἐκέλευε τοὺς ἐσοπτριζομένων νεανίσκων τοὺς μὲν αἰσχροὺς, ἐπανορθοῦσθαι τῇ ἀρετῇ, τοὺς δὲ

circumveniſſe dicebatur: operam dedit Olympias, ut eam in ſuam redigeret poteſtatem: cum in conſpectum ea reginæ veniſſet, neque forma tantum videretur egregia, ſed et collocuta eſſet neque abjecte neque imprudenter: Faceſſant, inquit Olympias, calumniæ: tibi tua in teipſa ſunt repoſita veneficia: itidem eam benevolentiam mariti nulla res poteſt abolere quam uxor moribus et virtute ſibi paraverit, dotem, genus, medicamenta, ipſumque adeo Veneris ceſtum in ſeſe ipſa collocans.

XXIV. Rurſum Olympias cum aulicus quidam adoleſcens formoſam, ſed male audientem duxiſſet uxorem: Hic, inquit, ſi ratione eſſet præditus, nunquam profecto oculis matrimonium coiviſſet. Enimvero non oculis, non digitis iſta res agenda eſt: quod faciunt nonnulli, dotem ſupputantes ſponſæ, non explorantes qualis in convictu ſit futura.

XXV. Socratis eſt præceptum, adoleſcentes, ſi in ſpeculum intueantur, turpes, formæ vitium debere morum virtute corrigere: formoſos ad-

καλὸς, μὴ καταισχύνειν τῇ κακίᾳ τὸ εἶδος. Καλὸν οὖν καὶ τ' οἰκοδέσποιναν, ὅταν ἐν ταῖς χερσὶν ἔχῃ τὸ ἔσοπτρον, αὐτὴν ἐν ἑαυτῇ διαλαλεῖν, τὴν μὲν αἰσχρὰν, Τί οὖν ἂν μὴ σώφρων γένωμαι; τὴν δὲ καλὴν, Τί οὖν ἂν σώφρων γένωμαι; τῇ γὰρ αἰσχρᾷ σεμνὸν εἰ φιλεῖται διὰ τὸ ἦθος μᾶλλον ἢ τὸ κάλλος.

κϛ'. Ταῖς Λυσάνδρου θυγατράσιν ὁ τύραννος ὁ Σικελικὸς ἱμάτια καὶ πλόκια τῶν πολυτελῶν ἔπεμψεν· E ὁ δὲ Λύσανδρος οὐκ ἔλαβεν, εἰπών, Ταῦτα τὰ κόσμια καταισχυνεῖ μου μᾶλλον ἢ κοσμήσει τὰς θυγατέρας. Πέμπτερος δὲ Λυσάνδρου Σοφοκλῆς τοῦτο εἶπεν,

Οὐ κόσμος, οὐκ, ὦ τλῆμον, ἀλλ' ἀκοσμία
Φαίνοιτ' ἂν εἶναι, σῶν τε μαργότης φρενῶν.

Κόσμος γάρ ἐστιν, ὡς ἔλεγε Κράτης, τὸ κοσμοῦν· κοσμεῖ δὲ τὸ κοσμιωτέραν γυναῖκα ποιοῦν· ποιεῖ δὲ ταύτην οὐ χρυσὸς, οὔτε σμάραγδος, οὔτε κόκκος,

D. 9. μᾶλλον ἢ τὸ κάλλος] Puto alteram disjunctionis partem excidisse, quæ ad pulchram uxorem refertur.

hibere diligentiam, ne pulchritudinem pravitate morum contaminent. Sic matrona etiam in manibus ſpeculum ubi erit, ſic ſecum loquatur, deformis ſi eſt, Quid eſſem, ſi deforet pudicitia? ſin elegante forma, Quanti fiam ſi accedat pudicitia? majus enim decus adfert deformi amor moribus conciliatus probis, quam ſi ob pulchritudinem deligeretur.

XXVI. Lyſander cum Siciliæ tyrannus filiabus ejus veſtes cincinnoſque pretioſos mitteret, dona iſta repudiavit: quod diceret hoc ornatu filias ſuas dedecoratum potius quam ornatum iri. Sed prior Lyſandro id docuit his verſibus Sophocles:

Non hæc ornatus, ſed deformitas, tuæ
Mentis, miſer, putabunturque inſania.

ornatus enim, ut dicebat Crates, *eſt id quod ornat: præſtant autem hoc ea quæ decentiorem faciunt mulierem: non autem id aurum poteſt, aut ſmaragdus aut coccina tinctura, ſed*

ἀλλ' ὅσα σεμνότητος, εὐταξίας, αἰδοῦς ἔμφασιν παρίστησιν.

κζ'. Οἱ τῇ γαμηλίᾳ θύοντες Ἥρᾳ τὴν χολὴν οὐ συγκαθαιρίζουσι τοῖς ἄλλοις ἱερείοις, ἀλλ' ἐξελόντες ἔρριψαν F
παρὰ τὸν βωμόν· αἰνιττομένου τοῦ νομοθέτου, τὸ μηδέποτε δεῖν χολὴν μηδὲ ὀργὴν γάμῳ παρεῖναι. Δεῖ γὰρ εἶναι τῆς οἰκοδεσποίνης, ὥσπερ οἶνον, τὸ αὐστηρὸν ὠφέλιμον καὶ ἡδύ, μὴ πικρὸν, ὥσπερ ἀλόης, μηδὲ φαρμακῶδες.

κη. Ὁ Πλάτων τῷ Ξενοκράτει βαρυτέρῳ τὸ ἦθος ὄντι, τἆλλα δὲ καλῷ κἀγαθῷ, παρεκελεύετο θύειν ταῖς χάρισιν· οἴμοι δὴ καὶ τῇ σώφρονι μάλιστα δεῖν παρεῖναι τὸν ἄνδρα χαρίτων, ἵν', ὡς ἔλεγε Μητρόδωρος, ἡδέως σπου- 142
δοικῇ, καὶ μὴ ὀργιζομένῃ ὅτι σωφρονεῖ. Δεῖ γὰρ μήτε τὴν εὐτελῆ, καθαριότητος ἀμελεῖν, μήτε τὴν φίλανδρον, φιλοφροσύνης· ποιεῖ γὰρ ἡ χαλεπότης ἀηδῆ τὴν εὐταξίαν ἡ γυναικὸς, ὥσπερ ἡ ῥυπαρία τὴν ἀφέλειαν.

A. 2. ὀργιζομένῃ] Non satis apta sententiæ videatur vox. A. E. T. ὀρχιζομένῃ: quod a correctore profectum putem, cui illud corruptum videbatur.

quæ gravitate, modestia, ac verecundia informant.

XXVII. Qui Junoni nuptiali seu pronubæ sacrificant, ii fel non cum reliqua conficiunt victima, sed exemptum apud altare abjiciunt: quo instituto legis autor obscure significavit, conjugio nunquam debere bilem iramque interesse: nam matrisfamilias austeritatem esse oportet, ut et vini, utilem suavitateque conditam, non aloes in morem acerbam, et quæ medicamenti instar ingrata sit.

XXVIII. Xenocratem Plato, virum bonum et honestum alioqui, sed moribus aliquanto severioribus, hortatus est ut Gratiis sacrificaret: existimo autem pudicæ mulieri apprime apud virum gratiis opus esse, ut quod aiebat Metrodorus, suaviter nec, quia casta est, ideo irata, cum eo vitam degat. Nam neque mundities frugali, neque blanditiæ ei quæ maritum diligit, negligendæ sunt: cum morositas insuavem reddat modestiam, itemque sordes simplicitatem.

κθ'. Ἡ φοβουμένη γελάσαι πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ πρᾶξαί τι, ἵνα μὴ φανῇ θρασεῖα καὶ ἀκόλαστος, οὐδὲν διαφέρει τῆς, ἵνα μὴ δοκῇ μυρίζεσθαι τῷ κεφαλῷ, μηδὲ ἀλειφομένης· καὶ ἵνα μὴ φυκᾶσθαι τὸ πρόσωπον, μηδὲ νιπτομένης. Ὁρῶμεν δὲ καὶ ποιητὰς καὶ ῥήτορας, ὅσοι φεύγουσι τὸ πρὸς τῷ λέξιν ὀχλικὸν καὶ ἀνελεύθερον καὶ κακόζηλον, τοῖς πράγμασι καὶ ταῖς οἰκονομίαις καὶ τοῖς ἤθεσιν ἄγειν καὶ κινεῖν τὸν ἀκροατὴν φιλοτεχνοῦντας. Διὸ δεῖ καὶ τὴν οἰκοδέσποιναν πᾶν τὸ περιττὸν καὶ ἑταιρικὸν καὶ πανηγυρικὸν, εὖ ποιοῦσαν, φεύγειν καὶ προαιρεῖσθαι· μᾶλλον δὲ φιλοτεχνεῖν ἐν ταῖς ἠθικαῖς καὶ βιωτικαῖς χάρισι πρὸς τὸν ἄνδρα, τῷ καλῷ μετ' ἡδονῆς συνεθίζουσαν αὐτόν. Ἂν δ' ἄρα φύσει τις αὐστηρὰ καὶ ἄκρατος γένηται, καὶ ἀνήδυτος, εὐγνωμονεῖν δεῖ τὸν ἄνδρα· καὶ καθάπερ ὁ Φωκίων τῷ Ἀντιπάτρῳ πρᾶξιν

Tamen ſanam eſſe vulgatam apparet ex Plutarchi alio loco Erotic. p. 753. C. ubi eandem ſententiam ſine Metrodori nomine profert. Xylander vertit *neque pudicitia ſua ſtomachum ei moveat*. Correxi.

A. 7. πρᾶξαί τι] Forte legendum παῖξαί τι.

XXIX. Quæ arridere viro metuit, aut aliquid aliud id genus facere, ne videatur proterva et audax, nihil ab ea diſtat, quæ ut non videatur unguento caput habere delibutum, etiam oleo abſtineat: et ne fucare faciem putetur, ne lavet quidem eam. Videmus vero poetas atque oratores, qui genus loquendi plebeium, illiberale, ac male affectatum vitant, rebus ipſis et earum diſpoſitione ac ſententiis artificioſa induſtria comparatis delectare ac movere auditores: ita ſane matrona etiam recte faciet, ſi omnia ſupervacanea, meretricia, et ad pompam pertinentia fugiat atque repudiet: in eoque operam ponat, ut moralibus et ad uſum vitæ pertinentibus officiis maritum demereatur, pulchritudinique vitæ cum voluptate conjunctæ eum adſuefaciat. Si qua tamen natura eſt auſtera, nihilque jucundi admixtum habet ingenio, neque uſu vitæ ſuavior reddi poteſt, æquo animo id ferre maritum decet: et ſicut Phocion Antipatro reſpondit,

ἀπῳ παρῃτήσατο οὐ καλῶ οὐδὲ πρέπουσαν, εἶπεν, Οὐ δύνασαί μοι καὶ φίλῳ χρῆσθαι καὶ κόλακι· οὕτω C
λογίζεται περὶ τῆς σώφρονος καὶ αὐστηρᾶς γυναικός, Οὐ δύναμαι τῇ αὐτῇ, καὶ ὡς γαμετῇ καὶ ὡς ἑταίρᾳ συνεῖναι.

λ'. Ταῖς Αἰγυπτίαις ὑποδήμασι χρῆσθαι πάτριον οὐκ ἦν, ὅπως ἐν οἴκῳ διημερεύσωσι· τῶν δὲ πλείστων γυναικῶν ἂν ὑποδήματα διάχρυσα περιέλῃς, καὶ ψέλλια καὶ περισκελίδας, καὶ πορφύραν, καὶ μαργαρίτας, ἔνδον μένουσιν.

λα'. Ἡ Θεανὼ παρέφηνε τὸν χεῖρα περιβαλλομένη τὸ ἱμάτιον· τινὸς δ' εἰπόντος, Καλὸς ὁ πῆχυς, Ἀλλ' οὐ δημόσιος, ἔφη. Δεῖ δὲ μὴ μόνον τὸν πῆχυν, ἀλλὰ μηδὲ τὸν λόγον δημόσιον εἶναι τῆς σώφρονος, ἀλλὰ D
τὸν φωνὸν, ὡς ἀπογυμνώσιν, αἰδεῖσθαι καὶ φυλάττεσθαι πρὸς τὰς ἐκτός. Ἐνορᾷ γὰρ αὐτῇ ἡ πάθος καὶ ἦθος καὶ διάθεσις καλάσπις.

λβ'. Τὸν Ἠλείων ὁ Φειδίας Ἀφροδίτην ἐποίησε

parum honeſtam a ſe rem petenti, *Non potes me et amico uti et adulatore:* ita judicare de pudica et auſtera matrona, Non poſſe cum eadem ſe et ut uxore et ut ſcorto vivere.

XXX. Ægyptiæ mulieres majorum inſtituto calceis non utebantur, ut domi meminiſſent tempus exigendum: hodie domi manſuræ ſint pleræque, ſi aureos calceos, et armillas, et periſcelides, et purpuram atque uniones auferas.

XXXI. Theano tunica ſe amiciens cubitum exeruit: et dicenti cuidam, *Pulcher hic cubitus eſt:* reſpondit, *Atqui non eſt publicus.* Cæterum pudicæ non cubitus ſolum, ſed et ſermo publicus eſſe non debet, voceque ad alienos, tanquam parum conveniente denudatione, abſtinendum ei eſt: in voce enim inſunt indicia omnis generis animi affectionum.

XXXII. Eleiorum Venerem Phidias fecit, quæ teſtudinem calcaret: quo ſigno

χελώνιον πατῆσαν, οἰκουρίας σύμβολον ταῖς γυναιξὶ καὶ σιωπῆς. Δεῖ γὰρ ἢ πρὸς τὸν ἄνδρα λαλεῖν, ἢ διὰ τοῦ ἀνδρός, μὴ δυσχεραίνουσαν εἰ δι' ἀλλοτρίας γλώττης, ὥσπερ αὐλητής, φθέγξεται σεμνότερον.

λγ'. Οἱ πλούσιοι καὶ οἱ βασιλεῖς τιμῶντες τοὺς φιλοσόφους, αὑτούς τε κοσμοῦσι κἀκείνους· οἱ δὲ φιλόσοφοι
E τοὺς πλουσίους θεραπεύοντες, οὐκ ἐκείνοις ποιοῦσιν ἐνδόξους, ἀλλ' αὑτοὺς ἀδοξοτέρους. Τοῦτο συμβαίνει καὶ πρὸς τὰς γυναῖκας· ὑποτάττουσαι μὲν γὰρ ἑαυτὰς τοῖς ἀνδράσιν, ἐπαινοῦνται· κρατεῖν δὲ βουλόμεναι, μᾶλλον τῶν κρατουμένων ἀχθονοῦσι. Κρατεῖν δὲ δεῖ τὴν ἄνδρα τῆς γυναικός, οὐχ ὡς δεσπότην κτήματος, ἀλλ' ὡς ψυχὴν σώματος, συμπαθοῦντα καὶ συμπεφυκότα τῇ εὐνοίᾳ. Ὥσπερ οὖν σώματος ὄντι κἀκείνῳ μὴ δουλεύοντα ταῖς ἡδοναῖς αὐτῆς, καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, ὅπου γυναικὸς ἄρχειν εὐφραίνοντα καὶ χαριζόμενον.

D. 9. σεμνότερον] Prava interpunctio ex Ald. et Baſ. propagata erat in Steph. φθέγξεται. Σεμνότερον οἱ πλούσιοι. Recte A. B. E. Xyl.

mulieres domi ſibi degendum eſſe, ſervandumque ſilentium monerentur: nam aut viro, aut per virum mulieri loquendum eſt, neque indigne ferendum, ſi ut tibicen aliena lingua vocem edit propria graviorem.

XXXIII. Divites et reges cum philoſophos in honore habent, et ſe et eos ornant: philoſophi divites ſi demerentur, non gloriam illis addunt, ſed ſibi ipſis auferunt. Simili ratione mulieres laudem merentur, cum ſe maritis ſubmittunt: imperium affectantes, plura contra decorum agunt, quam ipſi viri qui dominium hoc ſuſtinent. Imperare autem maritus mulieri debet, non ut dominus rei quam poſſidet, ſed ut animus corpori, iiſdem affectibus obnoxius, et benevolentia devinctus: ut autem animi eſt curam corporis gerere, non tamen voluptatibus ejus inſervire ac cupiditatibus, ita lætum eſſe debet et officioſum mariti imperium.

λδ'. Τῶν σωμάτων οἱ φιλόσοφοι τὰ μὲν ἐκ διεχόντων λέγουσιν εἶναι, καθάπερ στόλον καὶ στρατόπεδον· τὰ δὲ ἐξ συναπτομένων, ὡς οἰκίαν καὶ ναῦν· τὰ δὲ ἡνωμένα καὶ συμφυῆ, καθάπερ ἐστὶ τῶν ζώων ἕκαστον. Σχεδὸν οὖν καὶ γάμος, ὁ μὲν τῶν ἐρώντων, ἡνωμένος καὶ συμφυής ἐστιν· ὁ δὲ τῶν ἀφ' ὡρισμένης ἢ τέκνα γαμόντων, ἐκ συναπτομένων· ὁ δὲ τῶν συγκαθευδόντων, ἐκ διεχόντων, οὓς συνοικεῖν ἄν τις ἀλλήλοις ἢ συμβιοῦν νομίσειεν. Δεῖ δέ, ὥσπερ οἱ φυσικοὶ τῶν ὑγρῶν λέγουσι δι' ὅλων γενέσθαι τὴν κρᾶσιν, οὕτω τῶν γαμούντων, καὶ σώματα καὶ 143
χρήματα, καὶ φίλους, καὶ οἰκείους ἀναμιχθῆναι δι' ἀλλήλων. Καὶ γὰρ ὁ Ῥωμαῖος νομοθέτης ἐκώλυσε δῶρα διδόναι καὶ λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων τοὺς γεγαμηκότας, οὐχ ἵνα μηδενὸς μεταλαμβάνωσιν, ἀλλ' ἵνα πάντα κοινὰ νομίζωσιν.

λε'. Ἐν Λέπτει τῆς Λιβύης πόλει, πάτριόν ἐστι τῇ μέλλουσαν ἡμέρᾳ τῷ νύμφῳ πέμψασαν αἰτεῖσθαι χύτραν· ἣ δὲ οὐ δίδωσιν, οὐδὲ

XXXIV. Corporum philoſophi alia aiunt ex partibus dejunctis conſtare, ut claſſem, exercitum, alia ex compactis, ut domum, ut navim, alia ex unitis et in unam naturam concretis, ut animalium: id ſi huc accommodare libeat, conjugium quoque mutuo amantium, ex unitis conſtat: dotis liberumve gratia cohærens, ex compactis: concubitu ſolo junctorum, ex dejunctis, quales contubernio uti quam vitæ communitate rectius cenſeas. Sicut autem humores phyſici dicunt totos totis permiſceri: ita oportet, matrimonium contrahentium, corpora, opes, amicos, familiareſque invicem confundi. Etenim Romanus legiſlator lege cavit, ne conjugum alter alteri donaret quicquam, non ut nullius rei participes fierent, ſed ut omnia communia judicarent.

XXXV. Lepti, quæ Africæ urbs eſt, moris eſt patrii, ut poſtridie nuptiarum ſponſa ad ſocrum mittat petitum ollam: illa vero negat, neque ſe habere ait, ut novercalem ſo-

φησιν ἔχειν, ὅπως ἀπ' ἀρχῆς ὑπισαμένη τὸ τῆς ἑκυρᾶς μητρῳῶδες, ἵν' ὕστερόν τι συμβαίνῃ παχύτερον, μὴ ἀγανακτῇ, μηδὲ δυσκολαίνῃ. Τοῦτο δεῖ γινώσκουσαν τ' γυ-
B ναῖκα θεραπεύειν τὴν πενθερὰν. Ἔστι δὲ ζηλοτυπία τ μητρὸς ὑπὲρ εὐνοίας πρὸς αὐτόν. Θεραπεία δὲ μία τῶν πάθους, ἰδίᾳ μὲ εὔνοιαν τῷ ἀνδρὶ ποιεῖν πρὸς ἑαυτήν, τὴν δὲ μητρὸς μὴ φθείρειν μηδὲ ἐλαττοῦν.

λς'. Τοὺς μὲν δοκοῦσι μᾶλλον ἀγαπᾶν αἱ μητέρες ὡς δυναμένους αὐταῖς βοηθεῖν, οἱ δὲ πατέρες τὰς θυγατέρας ὡς δεομένας αὐτῶν βοηθούντων· ἴσως δὲ καὶ τιμῇ πρὸς ἀλλήλους, ὁ ἕτερος τὸ μᾶλλον οἰκεῖον τῷ ἑτέρῳ, βούλεται μᾶλλον ἀσπαζόμενος καὶ ἀγαπῶν φανερὸς εἶ).
Καὶ τοῦτο μὲν ἴσως διάφορόν ἐστιν, ἐκεῖνο δὲ ἀξιον, ἂν ἡ γυνὴ μᾶλλον ἀποκλίνασα τῇ τιμῇ πρὸς τοὺς γονεῖς
C τοῦ ἀνδρὸς ἢ τοὺς ἑαυτῆς βλέπηται· κἂν τι λυπῆται,

B. 9. βούλῃται] βούλεται B. Mez.
B. 10. διάφορον] ἀδιάφορον Mez. Reisk. *parum refert*, vel *hac in re non differunt maritus et uxor.*

crus animum initio ſtatim ſponſa experta, ſi quid poſtmodo contingat aſperius, non ferat iniquiore animo. Hoc noſſe convenit mulierem, et obviam ire offenſarum occaſioni: petitur autem hæc ex æmulatione benevolentiæ: cui mederi hac una ratione poteſt, ſi peculiarem ſibi mariti conciliet benevolentiam, eam qua is matrem proſequitur non avertat aut deminuat.

XXXVI. Filios matres magis amare videntur, quod ab his ſe adjuvari poſſe putant: filias patres, ut ſuo præſidio indigentes: et qui ſe mutuo honore afficiunt, operam dant ut quod alteri maxime familiare eſt, id alter gratum habere, eoque apprime ſe delectari præ ſe ferat. Verum id fortaſſe aliquid diverſitatis habet. Illud ſcitum eſt, ſi mulier mariti parentibus conſpiciatur plus honoris tribuere quam ſuis, et ſi quid moleſtum accidit, ſuos id celans ad viri deferat parentes: fidem enim

τοὺς ἐκείνους ἀναφέρουσα, τοὺς δὲ αὑτῆς λανθάνουσα. Ποιεῖ γὰρ καὶ τὸ πιστεύειν δοκεῖν, πιστεύεσθαι, καὶ τὸ φιλεῖν, φιλεῖσθαι.

λζ'. Τοῖς περὶ τὸν Κῦρον Ἕλλησι παρήγγειλαν οἱ στρατηγοί, τοὺς πολεμίους, ἐὰν μὲ βοῶντες ὑπίωσι, δέχεσθαι μὴ σιωπῇ· ἐὰν δὲ ἐκεῖνοι σιωπῶσιν, αὐτοὺς μετὰ βοῆς ἀντεξελαύνειν. Αἱ δὲ νουῦν ἔχουσαι γυναῖκες, ἐν ταῖς ὀργαῖς τῶν ἀνδρῶν κεκραγότων μὴ ἡσυχάζουσιν, σιωπώσας δὲ προσλαλοῦσαι καὶ προμυθοῦνται καταπραΰνουσιν.

λη'. Ὀρθῶς ὁ Εὐριπίδης αἰτιᾶται τοὺς τῇ λύρᾳ D χρωμένους παρ' οἶνον· ἔδει γὰρ ὑπὲ τὰς ὀργὰς καὶ τὰ πένθη μᾶλλον τοῦ μουσικοῦ προσκαλεῖν, ἢ προσεκλύειν τοὺς ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὄντας. Νομίζετε οὖν ὑμεῖς ἁμαρτάνειν τοὺς ἡδονῆς ἕνεκα συγκαθευδούσας ἀλλήλοις, ὅταν δὲ ἐν ὀργῇ τινι γένωνται καὶ διαφορᾷ, χωρὶς ἀναπαυομένους, καὶ μὴ τότε μάλιστα τοῦ Ἀφροδίτου προσκαλουῦσαι, ἰατρὸν οὖσαν τῶν τοιούτων ἀρίστου· ὡς που

nobis paramus apud eos, quibus nos confidere oſtendimus, et amorem apud eos, quos diligere credimur.

XXXVII. Cyri militibus Græcis duces mandaverunt, ut hoſtes cum vociferatione irruentes taciti exciperent, tacentibus autem eis ipſi ſublato clamore occurrerent. Prudentes itidem matronæ viris ex ira vociferantibus tacent, ſilentes alloquio demitigant.

XXXVIII. Recte Euripides incuſat eos qui lyra uterentur ad vini potum: erat enim muſica ad ſedandas iras luctuſque potius vocanda, quam ad enervandum eos qui jam ante erant in voluptate. Vos quoque exiſtimate perperam conjuges facere, qui voluptatis percipiendæ gratia concumbunt, cum vero aliquid iræ et diſſidii obortum eſt, ſecubant, neque tum potiſſimum Venerem advocant, quæ his malis optime ſolet mederi: quod

καὶ ὁ ποιητὴς διδάσκει, τῇ Ἥρᾳ ποιῶν λέγουσαν,

— καὶ σφ' ἄκριτα νείκεα λύσω
E Εἰς εὐνὴν ἀνέσασα ὁμωθῆναι φιλότητι.

λθ'. Ἀεὶ μὲν δεῖ καὶ πανταχοῦ φεύγειν τὸ προσκρούειν τῷ ἀνδρὶ τῇ γυναῖκα, καὶ τῇ γυναικὶ τὸν ἄνδρα, μάλιστα δὲ φυλάττεσθαι τοῦτο ποιεῖν ἐν τῷ συναναπαύεσθαι καὶ συγκαθεύδειν. Ἡ μὲν γὰρ ὠδίνουσα καὶ δυσφοροῦσα πρὸς τὰς κατακλίνουσας αὐτὴν ἔλεγε, Πῶς δ' ἂν ἡ κλίνη ταῦτα θεραπεύσειεν οἷς ἐπὶ τῆς κλίνης προσέπεσον; Ἃς δὲ ἡ κλίνη γεννᾷ διαφορὰς καὶ λοιδορίας καὶ ὀργάς, οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν ἐν ἄλλῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ διαλυθῆναι.

μ'. Ἡ Ἑρμιόνη δοκεῖ τι λέγειν ἀληθές, λέγουσα,

F Κακῶν γυναικῶν εἴσοδοί μ' ἀπώλεσαν.

Τοῦτο δ' οὐχ ἁπλῶς γινόμενόν ἐστιν, ἀλλ' ὅταν αἱ πρὸς τοὺς ἄνδρας διαφοραὶ καὶ ζηλοτυπίαι ταῖς τοιαύταις γυναιξὶ μὴ τὰς θύρας μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς ἀκοὰς ἀνοίγωσι. Τότε οὖν δεῖ μάλιστα τὸ νοῦν ἔχουσαν ἀποκλείειν

et Homerus alicubi docet, Junoni hunc ſermonem tribuens:

Diſſidiis quorum longis imponere finem,
Et thalami inſueto jam dudum jungere nexu
Conſtitui ——

XXXIX. Semper quidem et ubique locorum cavendæ ſunt conjugibus offenſiones mutuæ, maxime autem ne in concubitu incidant opera danda. Quædam cum urgeretur doloribus partus inſtantis, reclinantibus ipſam in lectum dixit: *Et qui poſſit mederi lectus his malis, in quæ in lecto incidi?* ſed quæ in lecto naſcuntur diſſenſiones, jurgia, iræ, difficulter poſſunt alio loco et tempore aboleri.

XL. Hermiones videtur verum eſſe hoc verbum:

Me perdiderunt ad me ventitando mulieres malæ.

verum id non ſimpliciter fit, ſed cum diſcordiæ et obtrectationes adverſus maritos talibus mulieribus non fores duntaxat, ſed aures etiam patefaciunt. Itaque tunc maxime quæ ſapit aures occludet ſuſurris

τὰ ὦτα, καὶ φυλάττεσθαι τὸν ψιθυρισμὸν, ἵνα μὴ πῦρ ὑπὸ πῦρ γένηται· καὶ παρὸν ἔχειν τὸ τοῦ Φιλίππου λέγεται γὰρ ἐκεῖνος ὑπὸ τῶν φίλων παροξυνόμενος ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ὡς εὖ πάσχοντας, καὶ κακῶς αὐτὸν λέγοντας, εἰπεῖν, Τί οὖν, ἂν καὶ κακῶς ποιῶμεν αὐτούς; Ὅταν οὖν αἱ παλλάκαι λέγωσιν ὅτι λυπεῖ σε φιλοῦσαν ὁ ἀνὴρ καὶ σωφρονοῦσαν, Τί οὖν ἂν καὶ μισεῖν αὐτὸν ἄρξωμαι καὶ ἀδικεῖν; 144

μα'. Ὁ τὸν δραπέτην ἰδὼν παρὰ χρόνον, καὶ διώκων, ὡς κατέφυγε φθάσας εἰς μύλωνα, Πῦ δ' ἂν, ἔφη, σὲ μᾶλλον εὑρεῖν ἐβουλήθην ἢ ἐνταῦθα; Γυνὴ τοίνυν παρὰ ζηλοτυπίαν ἀπόλειψιν γράφουσα, καὶ χαλεπῶς ἔχουσα, λεγέτω πρὸς ἑαυτὴν, Πῦ δ' ἂν ἡ ζηλοῦσά με μᾶλλον ἠθείη θεασαμένη, καὶ τί ποιοῦσαν ἢ λυπουμένην καὶ ταπεινοῦσαν πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ τὸν οἶκον αὐτὸν καὶ τὸν θάλαμον προσιεμένην;

μβ'. Ἀθηναῖοι τρεῖς ἀρότους ἱεροὺς ἄγουσι· πρῶτον ὑπὸ Σκίρῳ, τοῦ παλαιοτάτου τῶν ἀρόρων ὑπόμνημα· B

istis, ne ignis igni addatur: habebitque in promptu Philippi illud, qui fertur amicis in Græcos eum concitantibus, quod beneficiis ab ipso affectos maledicere ei dicerent, respondisse. *Quid ergo agent, si male ipsis fecero?* et cum mulierculæ calumniatrices dicent, *Amantem sui te et pudicam vir inique tractat: Quid ergo*, dicet, *fiet, si odisse eum et injuriis afficere incipiam?*

XLI. Fugitivum quidam servum aliquanto post tempore cum vidisset: et insequeretur, isque in pistrinum profugisset, *Non erat*, inquit, *locus ubi te mallem invenire quam hic.* Ita mulier quoque dissidii libellum meditans ob obtrectationem: seque afflictans, ita secum dicat: *quid vero rivalis mea majore cum voluptate cernat, quam sic me excruciari, et cum viro dissidere, domumque ejus et thalamum deserere?*

XLII. Athenienses tres arationes sacras obeunt: unam in Sciro, antiquissimæ segetis

δεύτερον ἐν τῇ Ῥαρίᾳ· τρίτον ὑπὸ Πέλιν τὸν καλούμενον Βουζύγιον· τούτων δὲ πάντων ἱερώτατός ἐστιν ὁ γαμήλιος σπόρος καὶ ἄρτιος ἐπὶ παίδων τεκνώσει· καλῶς τὴν Ἀφροδίτην ὁ Σοφοκλῆς εὐκαρπον Κυθέρειαν προσηγόρευσε. Διὸ δεῖ μάλιστα τούτῳ χρῆσθαι μετ' εὐλαβείας τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα, τῶν ἀνιέρων καὶ παρανόμων πρὸς ἑτέρους ἀγεύστους ὁμιλιῶν, καὶ μὴ σπείρειν ἐξ ὧν οὐδὲν αὐτοῖς φύεσθαι θέλουσιν, ἀλλὰ, κἂν γένηται καρπός, αἰσχύνονται καὶ ἀποκρύπτουσι.

μγ'. Γοργίου τοῦ ῥήτορος ἀναγνόντος ἐν Ὀλυμπίᾳ λόγον περὶ ὁμονοίας τοῖς Ἕλλησιν, ὁ Μέλανθος, Οὗτος c ἡμῖν, ἔφη, συμβουλεύει περὶ ὁμονοίας, ὃς αὐτὸν καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν θεράπαιναν ἰδίᾳ πείσαι οὐκ ἔχει ὁμονοεῖν ἃ πέπεικεν. Ἦν γάρ, ὡς ἔοικε, τις ἔρως τοῦ Γοργίου καὶ ζηλοτυπία τῆς γυναικὸς πρὸς τὸ θεραπαινίδιον. Εὖ τοίνυν ἡρμοσμένον τὸν οἶκον χρὴ δεῖ τῷ μέλλοντι ἁρμόζεσ-

B. 4. καλῶς τὴν Ἀφροδίτην] Puto excidisse particulam hæc cum antecedentibus nectentem. v. c. Καὶ καλῶς τὴν Ἀφροδίτην—.

B. 12. Μέλανθος] Ita omnes libri. Legendum Μελάνθιος, ut vertit Xyl.

monimentum: secundam in Raria: tertiam sub ipsa urbe, quam a jugo boum Buzigium nuncupant. His omnibus sanctior est aratio atque satio procreandorum liberum: et Venerem Sophocles præclare vocavit *fertilem Cytheream*. Itaque huic maxime cum cautione est danda opera viro et mulieri, abstinendumque incestis et contra leges pugnantibus consuetudinibus, neque seminandum unde nihil nasci velint, aut si quis existat fructus, ejus pudeat et occultetur.

XLIII. Gorgia oratore Olympiæ orationem recitante qua concordiam Græcis suadebat, Melanthius, Hic, inquit, nobis de concordia consilium dat, qui sibi ipsi, uxori, et ancillæ, tribus duntaxat privatim hominibus, concordiam non persuasit: videbatur enim amare ancillam Gorgias, et ancillæ ea de causa obtrectare uxor. Ergo probe concinnatam habeat familiam oportet,

θαι καὶ ἀγρεᾶν καὶ φίλους· μᾶλλον γὰρ ἔοικε τὰ τῶν γυναικῶν ἢ τὰ τοὺς γυναῖκας ἁμαρτήματα λανθάνειν τοὺς πολλούς.

μδ'. Τὸν αἴλουρον ὀδμῇ μύρων ἐκταράττεσθαι καὶ μαίνεσθαι λέγουσιν. Εἰ οὕτω τὰς γυναῖκας ἀγριαίνειν καὶ παραφρονεῖν ὑπὸ μύρων συνέβαινε, δεινὸν ἂν μὴ ἀπέχεσθαι μύρου τοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ δι' ἡδονὴν αὐτῶν βραχεῖαν, ὕπω κακυθμίας τοσαύτας ὁρᾶν. Ἐπεὶ τοίνυν ταῦτα πάσχουσιν ὑπὸ μυριζομένων τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ συγγινομένων ἑταίραις· ἄδικόν ἐστιν ἡδονῆς ἕνεκα μικρᾶς, ὅπου τοσούτῳ λυπεῖν καὶ συνταράττειν τὰς γυναῖκας, καὶ μὴ καθάπερ ταῖς μελίτταις, ὅτι δοκοῦσι δυσχεραίνειν καὶ μάχεσθαι τοῖς μετὰ γυναικῶν γινομένοις, ἁγνοὺς καὶ καθαρεύοντας ἑτέρων συνουσίας τοσαύτας ταῖς γυναιξί.

με'. Οἱ τοσοῦτοι ἐλέφαντα λαμπρὰν οὐ

C. 10. Εἰ οὕτω] Sic Steph. nam in Ald. Baſ. deeſt εἰ. Haud ſcio an veriſimilius ſit Οὕτως εἰ. Ita quidem habent A. B. E. Pol. Leonic. Jannot. Schott. Anon. T. V. P. Xyl.

D. 4. ἑταίραις] Legendum videtur ἑτέραις, ut mox.

qui concionem aut amicos concinnare conatur: facilius enim mulierum peccata vulgus fallant, quam quæ ipſi adverſus eas delinquimus.

XLIV. Felem aiunt unguentorum odore ad inſaniam redigi: eodem modo ſi unguentis mulieres afficerentur, flagitium utique eſſet non abſtinere unguentis viros, ſed exiguæ voluptatis cauſa tantam pati illis evenire miſeriam. Quando igitur mulieres ad inſaniam adigit non unguenti uſus, ſed maritorum cum meretricibus coitus: profecto injuſtum eſt, voluptatis gratia parvæ, tantum doloris atque perturbationis uxori inferre, ac non potius purum intactumque ab omnibus aliis mulieribus ad uxorem accedere: ſicut ad apes ſolemus, quas creditum eſt irritari et pugnare, ſi quis re cum muliere habita aggrediatur.

XLV. Qui ad elephantos

λαμβάνουσιν· οὐδὲ φοινικίδας, οἱ ταύροις· ἀφηριαίνε-
E γὰρ ὑπὸ τῶν χρωμάτων τούτων μάλιστα τὰ ζῶα· τὰς δὲ πήχεις φασὶ περιτυμπανιζομένας ἐκμαίνεσθαι παντάπασι, καὶ ἀφαιρεῖν ἑαυτάς. Ἐπεὶ τοίνυν καὶ τῶν ἀνδρῶν οἱ μὲν ἐσθῆτας κοκκίνας καὶ πορφυρᾶς ὁρῶντες δυσανασχετοῦσιν, οἱ δὲ κυμβάλοις καὶ τυμπάνοις ἄχθονται, τί δεινὸν ἀπέχεσθαι τούτων τὰς γυναῖκας, καὶ μὴ ταράττειν μηδὲ παροξύνειν τοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ σωφρονεῖν μετ' εὐσταθείας καὶ πραότητος;

μς'. Γυνή τις πρὸς τὸν Φίλιππον ἀκουσαν ἐφελκόμενον αὐτῇ, Ἄφες με, εἶπε· πᾶσα γυνὴ τῷ λύχνῳ ἀρθέντος ἡ αὐτή ἐστι. Τοῦτο πρὸς τοὺς μοιχικοὺς καὶ
F ἀκολάστους εἴρηται καλῶς· τῇ δὲ γαμετῇ δεῖ μάλιστα τῷ φωτὸς ἀρθέντος εἶναι μὴ τῇ αὐτῇ ταῖς τυχούσαις γυναιξίν, ἀλλὰ φαίνεσθαι, τοῦ σώματος μὴ βλεπομένου, ὃ σῶφρον αὐτῆς καὶ ἴδιον τῷ ἀνδρὶ καὶ τεταγμένον καὶ φιλόστοργον.

E. 11. τὰς μοιχικὰς] Corrigendum cenſeo τὰς μοιχικὰς, i. e. *de mulieribus adulteris ac libidinoſis hoc recte dicitur.*

accedunt, ſplendido: qui ad tauros, puniceo veſtitu non utuntur, quod his coloribus animalia iſta in rabiem vertuntur: tigres traditum eſt tympanorum circum pulſatorum ſonitu omnino in furorem conjici ac divellere ſeipſas. Cum itaque viri quoque ſint, quibus coccinæ et purpureæ veſtis conſpectus ſit moleſtiſſimus, aut qui cymbala et tympana ægre ferant, quid habet difficultatis abſtinere his mulieres, neque perturbare aut irritare maritum, ſed placide et conſtanter cum eo degere?

XLVI. Mulier quædam Philippo invitam ſe trahenti, Miſſam me fac, ait, ſublata enim lucerna quævis mulier cujuſvis eſt ſimilis: id recte dictum eſt in adulteros et libidinoſos. Matrona vero maxime extincta lucerna debet non cujuſvis mulieris ſimilis eſſe, ſed cum corpus cerni nequit, elucere pudicitia ejus, unius viri ſtudium, modeſtiaque et amor.

μζ'. Ὁ Πλάτων τοῖς πρεσβύταις μᾶλλον παρήνει αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους, ἵνα κἀκεῖνοι τοὺς αὐτοὺς αἰδήμονας ἔχωσιν· ὅπου γὰρ ἀναισχυντοῦσιν γέροντες, ὀδεμίαν αἰδὼ τοῖς νέοις οὐδὲ εὐλάβειαν ἐγγίνεσθαι. Τοῦτο δεῖ μεμνημένον τὸν ἄνδρα, μηδένα μᾶλλον αἰδεῖσθαι τὴν γυναικὸς, ὡς τὸν θαλάμου αὐτῇ διδασκαλίου εὐταξίας ἢ 145
ἀκολασίας γενησομένου. Ὁ δὲ τῶν αὐτῶν ἡδονῶν αὐτὸς μὴ ἀπολαύων, ἐκείνῳ δὲ ἀποτρέπων, οὐδὲν διαφέρει τοῦ κελεύοντος διαμάχεσθαι τῷ γυναῖκα τοὺς πολεμίους, οἷς αὐτὸς ἑαυτὸν παρέδωκε.

μη'. Περὶ δὲ φιλοκοσμίας σὺ μὲν, ὦ Εὐρυδίκη, τὰ πρὸς Ἀρίστυλλαν ὑπὸ Τιμοξένας γεγραμμένα ἀναγνοῦσα πειρῶ διαμνημονεύειν· σὺ δὲ, ὦ Πολλιανὲ, μὴ νόμιζε πολυτελείας ἀφέξεσθαι τὴν γυναῖκα καὶ πολυτελείας, ἂν ὁρᾷ σε μὴ καταφρονοῦντα τούτων ἐν ἑτέροις, ἀλλὰ καὶ χαίροντα χρυσώσεσιν ἐκπωμάτων, καὶ γραφαῖς οἰκημάτων, Β

A. 7. Τιμοξένας] Sic A. B. E. T. V. Vulgo Τιμοξένους.

XLVII. Plato ſenes hortabatur, ut coram adoleſcentibus verecunde agerent, ut ſic revereri ſenes illi diſcerent: ubi enim inverecunde ſe gerunt ſenes, ibi nullam cenſebat adoleſcentibus verecundiam ingenerari poſſe. Hoc memoria tenere maritus debet, neque ullibi magis quam apud uxorem verecundiam adhibere, ſentiens ei thalamum ſcholam eſſe aut modeſtiæ aut impudicitiæ. Qui autem ab iis voluptatibus uxorem avertit, quibus ipſe fruitur, perinde agit ac qui jubeat mulierem contra hoſtes depugnare, quibus ſeſe ipſe dediderit.

XLVIII. De ornatus vero ſtudio, te quidem, Eurydice, legere, ac memoriæ mandare velim quæ ad Ariſtyllam ſcripſit Timoxena: tu autem, Polliane, noli putare uxorem ſibi a cultu ſupervacaneo et ſumptuoſo temperaturam, ſi in aliis rebus videat te ſumptui indulgere, et gaudere auro inducendis poculis, ædibus pictura,

καὶ χλιδώσεσιν ἡμιόνων, καὶ ἵππων ἀδιδέρραίοις· ὃ γάρ ἐστιν ἐξελάσαι τῆς γυναικωνίτιδος ἐν μέσῃ τῇ ἀνδρωνίτιδι τὴν πολυτέλειαν ἀναστρεφομένην.

Καὶ σὺ μὴν ὥραν ἔχων ἤδη φιλοσοφεῖν, τοῖς μετ' ἀποδείξεως καὶ κατασκευῆς λεγομένοις ὀπτικόσμει τὸ ἦθος, ἐντυγχάνων καὶ πλησιάζων τοῖς ὠφελοῦσι· τῇ δὲ γυναικὶ πανταχόθεν τὸ χρήσιμον συνάγων, ὥσπερ αἱ μέλιτται, καὶ φέρων αὐτὸς ἐν σεαυτῷ, μεταδίδου καὶ προσαφελέγου, φίλους αὐτῇ ποιῶν καὶ συνήθεις τοὺς λόγους τοὺς ἀρίστους·

C Πατὴρ μὲν γὰρ ἐσσὶ αὐτῇ καὶ πότνια μήτηρ,
Ἠδὲ κασίγνητος.

Οὐχ ἧττον δὲ σεμνὸν ἀκοῦσαι γαμετῆς λεγούσης, Ἀνερ, ἀτὰρ σύ μοι ἐσσὶ καθηγητὴς καὶ φιλόσοφος καὶ διδάσκαλος τῶν καλλίστων καὶ ὁσιοτάτων. Τὰ δὲ τοιαῦτα μαθήματα πρέπον ἀφίεσι τοὺς ἀπόπους τὰς γυναῖκας·

B. 7. καὶ πλησιάζων] Non ausim delere : licet absit in B. E. T. P.

multis et equis phaleris ac tegminibus pretiosis ornando. Non enim potest gyneceo luxuria sumptuosa ejici, quæ in medio obversatur virorum conclavi.

Ac tu quidem ætate jam ad philosophiam matura, iis quæ demonstrantur ac cum apparatu docentur, mores exorna tuos, et eam ob rem cum iis, ex quibus utilitatis capere potes aliquid, versare ac colloquere : apum vero instar optima quæque undique colligens, tecumque domum ferens, mulieri tuæ imperti, colloquendoque amica ei et familiaria optima quæque dicta reddito.

Namque es ei pater et frater, venerandaque mater :

ut illa apud Homerum de suo marito dicebat: ego autem sic judico, non minus facere ad dignitatem viri, si mulier eum suum præceptorem, philosophum, magistrumque appellet, rerum quidem diviniſſimarum ac pulcherrimarum. Hujus enim modi disciplinæ id præcipuum habent, quod ab ineptis rebus studiisque animos mulierum abducunt: pu-

αἰσχυνθήσεσθαι γὰρ ὀρχεῖσθαι γυνὴ γεωμετρεῖν μανθάνουσα, καὶ φαρμάκων ἐπῳδαῖς οὐ προσδέξεσθαι, τοῖς Πλάτωνος ἐπαοιδυνθῆναι λόγοις, καὶ τοῖς Ξενοφῶντος· ἂν δέ τις ἐπαγγέλληται καθαιρεῖν τὴν σελήνην, γελάσεται τὴν ἀμαθίαν καὶ τὴν ἀβελτηρίαν τῶν ταῦτα πειθομένων γυναικῶν, ἀστρολογίας μὴ ἀνηκόως ἔχουσα, καὶ τὴν Λανίκης ἀκηκοῦσα τῆς Ἡγήτορος τοῦ Θεσσαλοῦ θυγατρός, ὅτι τῶν ἐκλειπτικῶν ἔμπειρος οὖσα πανσελήνων, καὶ προειδῶς D τὸν χρόνον ἐν ᾧ συμβαίνῃ τὴν σελήνην ὑπὸ τὴν σκιᾶς ἁλίσκεσθαι, παρεκρούετο καὶ συνέπειθε τὰς γυναῖκας ὡς αὐτὴ καθαιροῦσα τὴν σελήνην. Παιδίον μὲν γὰρ ἀδεμία ποτὲ γυνὴ λέγεται ποιῆσαι δίχα κοινωνίας ἀνδρός, τὰ δὲ ἄμορφα κυήματα καὶ σαρκοειδῆ καὶ σύστασιν ἐν ἑαυτοῖς ἐκ διαφθορᾶς λαμβάνοντα, μύλας καλοῦσι. Τοῦτο δὴ φυλακτέον ἐν ταῖς ψυχαῖς γίνεσθαι τῶν γυναικῶν· ἂν γὰρ λόγων χρηστῶν σπέρματα μὴ δέχωνται,

C. 12. Λανίκης] Forte corrigendum Αγλαονίκης, ut alibi et ab aliis vocatur.

debit nimirum ſaltationis mulierem geometriæ gnaram, et magicis incantationibus ſe capi non patietur, Platonicis Xenophonteiſque incantata diſputationibus. Quod ſi qua erit, quæ ſe de cœlo Lunam detracturam polliceatur, ſtultitiam imperitiamque deridebit mulierum, quæ iſta ſibi perſuaderi paſſæ ſint: quippe non rudis aſtrologiæ, et quæ auditu perceperit, quo pacto Aganice filia Hegetoris Theſſali perita pleniluniorum in quibus deficit lumine luna: cum præcepiſſet ratiocinatione quo tempore luna in umbram illapſura foret, impoſuerit mulieribus, perſuaſeritque ſe lunam cœlo detrahere. Nunquam auditum eſt mulierem abſque viri conſuetudine prolem edidiſſe: informes autem fœtus ac carnis moles, quæ ex corruptis humoribus in uteris coeunt, molas vocant. Quod vitii cavendum eſt ne in animis mulierum contrahatur: qui niſi ſemina honeſtæ doc-

μηδὲ κοινωνῶσι παιδείας τοῖς ἀνδράσιν, αὐταὶ καθ' αὑ-
E τὰς ἄτοπα πολλὰ καὶ φαῦλα βουλεύματα καὶ πάθη
κύουσιν. Σὺ δέ, ὦ Εὐρυδίκη, μάλιστα πειρῶ τοῖς τῶν
σοφῶν καὶ ἀγαθῶν ἀποφθέγμασιν ὁμιλεῖν, καὶ ἀεὶ στό-
ματος ἀεὶ τὰς φωνὰς ἔχειν ἐκείνας ὧν καὶ παρθένος οὖσα
παρ' ἡμῶν ἀνελάμβανες· ὅπως εὐφραίνῃς μὲν τὸν ἄνδρα,
θαυμάζῃ δ' ὑπὸ τ' ἄλλων γυναικῶν, οὕτω κοσμουμένη
σεμνῶς καὶ σεμνῶς ἀπὸ μηδενός. Τὰς μὲν γὰρ τῆσδε
τῆς πλουσίας μαργαρίτας, καὶ τὰ τῆσδε τῆς ξένης σηρι-
κὰ λαβεῖν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ πρίασθαι, μὴ πολλῶ πρια-
μένῳ· τὰ δὲ Θεανοῦς κόσμια, καὶ Κλεοβουλίνης, καὶ Γορ-
F γοῦς τοῦ Λεωνίδου γυναικός, καὶ Τιμοκλείας τῆς Θεαγένους
ἀδελφῆς, καὶ Κλαυδίας τῆς παλαιᾶς, καὶ Κορνηλίας τοῦ
Σκιπίωνος, καὶ ὅσαι ἐγένοντο θαυμασταὶ καὶ περιβόητοι,
ταῦτα δ' ἔξεστι περικειμένῃ πρέπειν καὶ κοσμουμένῃ
αὐτοῖς, ἐνδόξως ἅμα βιοῦν καὶ μακαρίως. Εἰ γὰρ ἡ

E. 3. ἀγαθῶν] Haud ſcio an addendum γυναικῶν quod habet E. Anon. Vulc. Ἀνδρῶν addit T. P. Forte utrumque adjungendum.
F. 1. Θεαγένους] Dedi ex B. E. P. T. Xyl. Vulgo Θεογένους.

trinæ concipiant et inſtituantur virorum opera, ipſi ex ſeſe opiniones abſurdas, affectuſque pravos multos gignunt. Tu vero, Eurydice, in id maxime incumbe, ut ſapientum præſtantiumque hominum ſcite dicta tibi reddas familiaria, ſemperque in ore habeto voces iſtas, quas virgo etiamnum e nobis percepiſti, ut et virum exhilares, et apud alias mulieres ob ornatum ita multiplicem, ita decentem, in admiratione ſis, præſertim nulla partum impenſa. Nam divitis alicujus mulieris uniones, aut alicujus peregrinæ ſericas veſtes adipiſci, iiſque te ornare non poſſis, niſi magna emas pecunia: ſed Theanus ornamenta, et Cleobulinæ, et Gorgus quæ Leonidæ fuit uxor, et Timocleæ quæ Theagenis ſoror, et Claudiæ illius priſcæ, et Corneliæ Scipionis ſororis, aliarumque illuſtris famæ mulierum gratis licet tibi ſumere, iiſque te condecorare, vitamque vivere glorioſam atque felicem. Si enim Sappho ob carminum quæ pangebat

Σαπφὼ δὲ τὴν ἐν τοῖς μέλεσι καλλιγραφίαν ἐφ' ἑαυτῆς τηλικοῦτον, ὥστε γράψαι πρός τινα πλουσίαν, "Κατ- 145
"θανοῦσα δὲ κείσεαι, οὐδέ τις μνημοσύνα σέθεν ἔσται·
"οὐ γὰρ μετέχεις ῥόδων τῶν ἐκ Πιερίης" πῶς οὐκ οἴει μᾶλλον ἂν ἐξέσαι μέγα φρονεῖν ἐφ' ἑαυτῇ καὶ λαμπρύνεσθαι, ἂν μὴ τῶν ῥόδων, ἀλλὰ τῶν καρπῶν μετέχῃς ὧν αἱ Μοῦσαι φέρουσιν καὶ χαρίζονται τοῖς παιδείαν καὶ φιλοσοφίαν θαυμάζουσιν;

A. 3. μετέχεις ῥόδων] An Plutarchus ita ſcripſerit non facile dicam. Stephanus exhibuit et Xyl. et erat in libris Jannot. Schott. Anon. Exempl. Turn. Nam Ald. Baſ. παῖδ' ἔχεις ῥόδων. A. E. παῖδ' ἔχεις ῥόδον. B. παῖδας ἔχεις ῥόδων. Unde apparet ſcriptum fuiſſe Æolicum πεδέχεις, ut dudum correxerunt Viri docti.

elegantiam, tam magnifice de ſeipſa ſenſit, ut ad divitem quandam ſic ſcribere non dubitaverit:

Te ſimul lethum rapiet, jacebis,
Nec ſuo quiſquam celebrabit ore:
Particeps non es quoniam roſarum
Pieriarum.

cur non altiores tibi liceat ducere ſpiritus, quæ non roſarum, ſed fructuum compos facta ſis, quos Muſæ ferunt largiunturque iis qui doctrinam et philoſophiam magnificiunt?

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΣΟΦΩΝ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΠΡΩΤΑ,

ΔΙΟΚΛΗΣ, ΝΙΚΑΡΧΟΣ.

ΔΕΥΤΕΡΑ,

ΝΕΙΛΟΞΕΝΟΣ	ΑΡΔΑΛΟΣ	ΧΕΡΣΙΑΣ
ΘΑΛΗΣ	ΑΙΣΩΠΟΣ	ΒΙΑΣ
ΑΝΑΧΑΡΣΙΣ	ΣΟΛΩΝ	ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ
ΕΥΜΗΤΙΣ	ΧΙΛΩΝ	ΠΙΤΤΑΚΟΣ
ΑΛΕΞΙΔΗΜΟΣ	ΚΛΕΟΔΗΜΟΣ	ΓΟΡΓΙΑΣ
ΠΕΡΙΑΝΔΡΟΣ	ΜΝΗΣΙΦΙΛΟΣ	

PERSONÆ COLLOQUII.

PRIMÆ,

DIOCLES, NICARCHUS.

SECUNDÆ,

NILOXENUS	ARDALUS	CHERSIAS
THALES	ÆSOPUS	BIAS
ANACHARSIS	SOLON	CLEOBULUS
EUMETIS	CHILON	PITTACUS
ALEXIDEMUS	CLEODEMUS	GORGIAS
PERIANDER	MNESIPHILUS	

B

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΣΟΦΩΝ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ.

PLUTARCHI

SEPTEM SAPIENTUM CONVIVIUM.

α'. ΗΠΟΥ πρεσβὺς ὁ χρόνος, ὦ Νίκαρχε, πολὺ σκότος ἐπάξει τοῖς πράγμασι καὶ πᾶσαν ἀσάφειαν, εἰ νῦν ὑπὲ πρεσφάτοις ὕπω καὶ νεαροῖς λόγοι ψευδεῖς συντεθέντες ἔχουσι πίστιν. Οὔτε γὰρ μόνων, ὡς C ὑμεῖς ἀκηκόατε, ἦν ἐπὶ γέγονε τὸ συμπόσιον, ἀλλὰ πλειόνων ἢ δὶς τοσούτων· ἐν οἷς κἀ αὐτὸς ἤμην, συνήθης μὲν ὢν Περιάνδρῳ διὰ τὴν τέχνην, ξένος δὲ Θάλεω· παρ'

I. MAGNAS nimirum tenebras, Nicarche, ingentemque obſcuritatem rebus offundet temporis longinquitas, quando jam nunc falſis ſermonibus compoſitis de rebus quarum recens adhuc memoria eſt fides adhibetur. Nam neque ſeptem tantummodo illi, ſicuti vobis narratum fuit, convivio interfuerunt, ſed numerus hominum duplo iſtius major, quorum unus ipſe quoque fui, ob artis uſum familiaris Periandro, et Thaletis (qui juſſu Periandri

ἐμοὶ γὰρ κατέλυεν ὁ ἀνὴρ, Περιάνδρου κελεύσαντος· ὅτε τὸς λόγους ὀρθῶς ἀπεμνημόνευσεν ὅστις ἦν ὑμῖν διηγούμενος· ἦν δὲ, ὡς ἔοικεν, οὐδεὶς τῶν παραγενομένων. Ἀλλ' ἐπεὶ σχολή τε πάρεστι πολλὴ, καὶ τὸ γῆρας οὐκ ἀξιόπιστον ἐγγυήσασθαι τὴν ἀναβολὴν τοῦ λόγου, πειθομένοις ὑμῖν ἀπ' ἀρχῆς ἅπαντα διηγήσομαι.

Β'. Παρεσκεύακει μὲν γὰρ οὐκ ἐν τῇ πόλει τὴν ἑστιατορίαν ὁ Περίανδρος, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸ τοῦ Λέχαιον ἑστιατορίῳ, πλησίον τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἱερὸν, ἧς ἦν καὶ θυσία. Μετὰ γὰρ τὸν ἔρωτα τῆς μητρὸς αὐτῷ πεφευγυίας τὸν βίον ἑκουσίως, οὐ πεφυκὼς τῇ Ἀφροδίτῃ, τότε πρῶτον ἔκ τινων ἐνυπνίων τῆς Μελίσσης, ὥρμησε τιμᾶν καὶ θεραπεύειν τὴν θεόν. Τῶν δὲ κεκλημένων ἑκάστῳ συνωρὶς ἱκανῶς κεκοσμημένη προσῆκτο· καὶ γὰρ ὥρα θέρους ἦν, καὶ τὴν ὁδὸν ἅπασαν ὑπὸ πλήθους ἁμαξῶν καὶ ἀνθρώπων ἄχρι θαλάττης κονιορτὸς καὶ θόρυβος κατεῖχεν. Ὁ μὲντοι Θάλης τὸ ζεῦγος ἐπὶ ταῖς θύραις ἰδὼν καὶ μει-

apud me diverterat) hoſpes: et quicunque fuit qui ſermones convivarum retulit, (quem quidem ſatis apparet non fuiſſe in convivio præſentem) male rem is expoſuit. Sed quoniam otio abundamus, neque ſenectus idonea cavere ſponſione de differenda in aliud tempus narratione poteſt, ita vobis cupientibus rem totam ab initio enarrabo.

II. Convivium Periander apparaverat non in urbe ipſa, ſed in cœnaculo, quod in Lechæo eſt juxta templum Veneris, cui etiam ſacrificabatur. Cum enim ab eo tempore, quo ipſius mater ob amorem e vita ſeſe ſubduxerat, Veneri rem ſacram nunquam feciſſet: tunc primum quibuſdam Meliſſæ adductus ſomniis, eam ſacrificio placare inſtituerat. Proinde vocatorum unicuique bigæ præclare exornatæ adducebantur: æſtas enim tum erat, totamque uſque ad mare viam ob curruum hominumque multitudinem pulvis tumultuſque occupabant. Cæterum Thales bigas apud oſtia

E ἀφάσας ἀφῆκεν. Ἐβαδίζομεν οὖν ἐκτεταμένοι διὰ τῶν χωρίων καθ' ἡσυχίαν, καὶ μεθ' ἡμῶν τέτος ὁ Ναυκρατίτης Νειλόξενος, ἀνὴρ ἐπιεικὴς καὶ τοῖς περὶ Σόλωνα καὶ Θάλητα γεγονὼς ἐν Αἰγύπτῳ ξυνήθης· ἐτύγχανε δὲ παρὰ Βίαντα ἀπεσταλμένος· ὧν δὲ χάριν, οὐδὲ αὐτὸς ἤδει πλὴν ὑπενόει πρόβλημα δεύτερον αὖθις κομίζειν ἐν βιβλίῳ κατασεσημασμένον· εἰρηκὼς γάρ, εἰ Βίας ἀπαγορεύσειεν, ἐπιδεῖξαι τοῖς σοφωτάτοις Ἑλλήνων. Ἕρμαιον τὸ βιβλίον, ὁ Νειλόξενος ἔφη, μοι γέγονεν, ἐνταῦθα λα-
F βεῖν ἅπαντας ὑμᾶς, καὶ κομίζω τὸ βιβλίον, ὡς ὁρᾷς, ὑπὸ τὸ δεῖπνον. Ἅμα δὲ ἡμῖν ἐπεδείκνυε. Καὶ ὁ Θάλης γελάσας, Εἴ τι κακὸν, εἶπεν, αὖθις εἰς Πριήνην· λαλύσει γὰρ ὁ Βίας, ὡς διέλυσεν αὐτὸς τὸ πρῶτον. Τί δὲ, ἔφην ἐγὼ, τὸ πρῶτον; Ἱερεῖον, εἶπεν, ἔπεμψεν αὖθις, κελεύσας τὸ πονηρότατον ἑλόντα καὶ χρησότατον

F. 1. τὸ βιβλιόν] Non satis congruit loco. Mez. delet. τὸ συμπόσιον T. V. B. Anon. An antecedentia refert Reisk. ut sit ἐπιδεῖξαι τὸ βιβλίον. Ἕρμαιον, ὁ τί.

um conspicatus, leni cum risu dimisit. Itaque ambulavimus via per agros diversa tranquillitatem consectati, tertiusque una nobiscum Niloxenus Naucratites, vir egregius, et cui in Ægypto cum Solone ac Thalete fuisset familiaritatis usus: is tum denuo ad Biantem erat missus, neque causas legationis suæ ipse norat, nisi quod in libello suspicabatur se ei alteram quæstionem sigillo munitam portare: mandatum enim erat, ut si Bias abnueret, sapientissimis Græcorum aperiret. Ac mihi quidem, aiebat Niloxenus, codicilli hi (simulque libellum nobis ostendebat) insperatum hoc lucrum opportune objiciunt, ut hoc in loco universos vos inveniam: defero enim, ut vides, ad cœnam. Ibi tum Thales ridens, Si quid, inquit, mali est, Prienam referas: solvet enim Bias, sicut et priorem solvit ipse quæstionem. Quid, inquam, id erat quæstionis? Victimam, ait Thales, miserat ad eum Amasis Ægypti rex, jubens exemptam ex ea optimam

ἀποπέμψαι κρέας· ὁ δὲ ἡμέτερος εὖ καὶ καλῶς τὴν γλῶτταν ἐξελὼν ἔπεμψεν· ὅθεν εὐδοκιμῶν δῆλός ἐστι καὶ θαυμαζόμενος. Οὐ μὰ ταῦτα, ἔφη, μόνον, ὁ Νειλόξενος, ἀλλ' οὐδὲ φεύγει τὸ φίλος εἶναι καὶ βασιλέων, καθάπερ ὑμεῖς· ἐπεὶ σύ τε καὶ τἄλλα θαυμάζει, καὶ τὴν πυραμίδος ὑπ' μέτρησιν ἐῤῥᾳθύμησεν, ὅτι πάσης ἄνευ στοχασματείας, καὶ μηδενὸς ὀργάνου δεηθείς, ἀλλὰ τὴν βακτηρίαν στήσας ὅπου τῷ πέρατι τῆς σκιᾶς ἅψῃ ἡ πυραμὶς ἐποίει, γενομένων τῇ ἐπαφῇ τὴν ἀκτῖνος δυοῖν τριγώνων, ἔδειξας, ὃν ἡ σκιὰ πρὸς τὴν σκιὰν λόγον εἶχε, τὴν πυραμίδα πρὸς τὴν βακτηρίαν ἔχουσαν. Ἀλλ', ὅπερ ἔφην, διεβλήθης μισοβασιλεὺς εἶναι, καί τινες ὑβριστικά σου πρὸς τυράννων ἀποφάσεις ἀνεφέρουσι πρὸς αὐτόν· ὡς ἐρωτηθεὶς ὑπὸ Μολπαγόρα τοῦ Ἴωνος, τί δοξασδοξότατον εἶπες ἑωρακώς, ἀποκρίναιο, τύραννον γέροντα· καὶ πάλιν ἔν τινι πότῳ, περὶ θηρίων λόγου γενομένου, φαίης κάκιστον εἶναι, τὸ μὲν ἀγρίων θηρίων, τὸν τύραννον, τὸ δὲ

147

ac peſſimam carnem ſibi mittere: at noſter præclare, linguam exſectam ad regem perferri curavit: quæ ei res magnam gloriam admirationemque peperit. Non hoc duntaxat, inquit Niloxenus, ſed et id, quod regum quoque amicitias non refugit, quemadmodum tu facis. Nam cum te quoque ob alia quædam ſuſpicit, tum vero mirum in modum ei arridet quod pyramidis altitudinem abſque ullo labore aut inſtrumento dimenſus es: ſed ſcipione ad umbræ, quam jaciebat pyramis, finem erecto, ac tactu radiorum duobus triangulis conſtitutis, demonſtraviſti altitudinem pyramidis ad ſcipionis altitudinem ea eſſe proportione, quam umbra illius ad hujus umbram haberet. Sed, cujus rei mentionem feci, ob odium in reges male audis apud Amaſin, ſuntque ad eum relata tua quædam contumelioſe in tyrannos dicta: qui interrogatus a Molpagora Ione quidnam vidiſſes inſolens, *Tyrannum* reſponderis *ſenem:* rurſumque alicubi de beſtiis orta diſputatione, pronunciaveris, *Peſſimam fe-*

ἡμέρων, τὸν κόλακα· ταῦτα γὰρ, εἰ καὶ πάνυ φορτικῶς, ἀλλ' ἀφέρειν οἱ βασιλεῖς τῶν τυράννων, οὐκ εὐμενῶς ἀκούσιν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, εἶπεν ὁ Θάλης, Πιττακοῦ ἐστιν, εἰρημένον ἐν παιδιᾷ ποτε πρὸς Μυρσίλον· ἐγὼ δὲ θαυ-
c μάσαιμ' ἄν, ἔφη, ὦ τύραννον ἀλλὰ κυβερνήτην γέροντα θεασάμενος· πρὸς δὲ τὴν μετάθεσιν, τὸ τὸν νεανίσκον πεπονθέναι, τὸν βαλόντα μὲν ὑπὸ τοῦ κύνα, παταξάντος δὲ τοῦ μιτυλήνην, καὶ εἰπόντος, Οὐδὲ οὕτω κακῶς. Διὸ καὶ Σόλωνα σοφώτατον ἡγησάμην, οὐ δεξάμενον τυραν-
νεῖν. Καὶ Πιττακὸς εἰ μοναρχίᾳ μὴ προσῆλθεν, οὐκ ἂν εἶπεν ὡς Χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι. Περίανδρος δὲ ἔοικεν ὡς ἐν νοσήματι παρεῴῳ τῇ τυραννίδι κατειλημ-
μένος, οὐ φαύλως ἐξαναφέρειν, χρώμενος ὁμιλίαις ὑγι-
εινοῖς ἄχρι τε νῦν, καὶ συνουσίαις ἀνδρῶν νοῦν ἐχόντων
D ἐπαγόμενος, ἃς δὲ Θρασύβουλος αὐτῷ κολούσῃς τῶν ἄκρων οὐμὸς πολίτης ὑφηγεῖται, μὴ προσιέμενος.

C. 10. ἄχρι τε νῦν] Forte ἄχρι γε νῦν.

rarum esse tyrannum, de cicuribus adulatorem: hæc enim reges, tametsi nihil minus videri quam tyranni volunt, auribus nequaquam æquis audiunt. Ad hæc Thales: Isthuc quidem, ait, Pittaci est, joco aliquando ad Myrsilum dictum. Ego vero non tyrannum, sed gubernatorem navis si videam senem, pro miraculo sim habiturus: quod autem ab hoc ad illum transfertur hoc dictum, ego id de mutatione hac sentio, quod adolescens ille, qui cum canem saxo petens novercam feriisset, *ne sic quidem male cecidisse* dixit. Itaque ergo et sapientissimum judicavi esse Solonem, qui oblatam tyrannidem recusaverit: et Pittacus, si solus dominari non fuisset aggressus, nunquam dicturus erat, *Difficile est, esse probum.* Ac Periander mihi videtur tyrannide tanquam paterno morbo circumventus non male emergere sese, salutaribus adhuc utens consuetudinibus ac colloquiis hominum prudentum, iisque obsequens, neque admittens Thrasybuli civis mei consilium, qui eum ad oppressionem summorum

Γεωργῶ γὰρ ἀκρίδας καὶ ὄρνιθας ἀντὶ πυρῶν καὶ κριθῶν συλλομίζειν ἐθέλοντος, οὐδὲν διαφέρει τύραννος ἀνδραπόδων μᾶλλον ἄρχειν ἢ ἀνδρῶν βουλόμενος· ἐν γὰρ ἀντὶ πολλῶν κακῶν ἀγαθὸν αἱ δυναστεῖαι τὴν τιμὴν ἔχουσι καὶ τὴν δόξαν, ἄνπερ ἀγαθῶν ὡς κρείττονες ἄρχωσι, καὶ μεγάλων μείζονες εἶναι δοκῶσι· τὴν δὲ ἀσφάλειαν ἀγαπῶντας ἄνδρ' οὐ καλῶ, προβάτων ἔδει πολλῶν καὶ ἵππων καὶ βοῶν ἄρχειν, μὴ ἀνθρώπων. Ἀλλὰ γὰρ εἰς οὐδὲν προσήκοντας ἐμβέβληκεν ἡμᾶς, ἔφη, ὁ ξένος οὗτοι λόγους, ἀμελήσας λέγειν τε καὶ ζητεῖν, ἃ ἁρμόττει ὅτε δεῖπνον βαδίζουσιν. Ἢ γὰρ οὐκ οἴει, καθάπερ ἐπιάσοντος ὅτε τις προσκαλεῖ, καὶ δειπνήσοντος εἶναι; Συβαρῖται μὲν γὰρ, ὡς ἔοικε, πρὸ ἐνιαυτοῦ τὰς κλήσεις ποιοῦνται τοῖς γυναικῶν, ὅπως ἐκγένοιτο χρόνῳ πολλῷ παρεσκευασμέναις ἑαυτῆτι καὶ χρυσῷ φοιτᾶν ὅτε τὸ δεῖπνον· ἐγὼ δὲ πλέονος οἶμαι χρόνου δεῖν τὸν ἀληθινὸν δειπνήσοντος ὀρθῶς προσκευήν· ὅτι

E. 1. ἀμελήσας] ἀμελήσαντας B. E. Voss.

hominum hortatur. Nihil enim discriminis est inter colonum qui loco tritici et hordei locustas comportare velit et aves, atque tyrannum qui mancipiis quam viris malit praeesse. Quippe multa mala dominationis unico hoc compensantur bono, honore videlicet et gloria, siquidem bonis aliquis tanquam melior, et magnis ut major imperet: qui autem securitatem decoro neglecto quaerunt, digni sunt qui non hominibus, sed ovibus, equis, bobusque multis praesint. Verum enimvero hospes iste in sermones nos conjecit nihil ad rem facientes, dum non curat dicere atque inquirere de iis quae congruunt ad coenam euntibus: nisi forte non putas sicut praebitoris, ita etiam invitati suum esse apparatum. Sybaritae feruntur toto ante anno mulieres invitare soliti, ut eis liceret per otium vestibus auroque ornatis ad coenam venire. Ego autem plus temporis requirere puto probe coenaturi legitimam praeparationem: quia difficilius est

χαλεπώτερόν ἐστιν ἢ τὸν πρέποντα κόσμον ἢ σώματι τὸν πρέπον ἐξευρεῖν καὶ ἄχρηστον. Οὐ γὰρ ὡς ἀγγεῖον
F ἥκει κομίζων ἑαυτὸν ἐμπλῆσαι πρὸς τὸ δεῖπνον ὁ νοῦν ἔχων, ἀλλὰ καὶ σπουδάσαι τι καὶ παῖξαι, καὶ ἀκοῦσαι καὶ εἰπεῖν, ἃ ὁ καιρὸς προσκαλεῖ τοὺς συνόντας, εἰ μέλλουσι μετ' ἀλλήλων ἡδέως ἕσεσθαι. Καὶ γὰρ ὄψον πονηρὸν ἐστι παρῶσασθαι, κἂν οἶνος ᾖ φαῦλος, ἐπὶ τὰς νύμφας καταφυγεῖν· συνδεῖπνος δὲ κεφαλαλγὴς καὶ βαρὺς καὶ ἀνάγωγος, παντὸς μὲν οἴνου καὶ ὄψου, πᾶσαν δὲ μουσουργὸν χάριν ἀπόλλυσι καὶ λυμαίνεται, καὶ οὐδὲ ἀποπέμψαι τ
148 τοιαύτην ἀηδίαν ἕτοιμόν ἐστιν, ἀλλ' οἷς εἰς ἅπαντα τ βίον ἐμμένει τὸ πρὸς ἀλλήλους δυσάρεστον, ὥσπερ ἐωλοκρασία τις ὕβρεως ἢ ὀργῆς ἐν οἴνῳ γενομένης. Ὅθεν ἄριστα Χίλων, καλούμενος ἐχθὲς, οὐ πρότερον ὡμολόγησεν ἢ πυθέσθαι τῶν κεκλημένων ἕκαστον· ἔφη γὰρ ὅτι σύμπλουν ἀγνώμονα δεῖ φέρειν καὶ σύσκηνον, οἷς συμ-

F. 8. ἀποπέμψαι] ἀπεμέσαι Anon. T. V. B.
A. 2. ἐωλοκρασία] Dedi ex E. Voss. Jannot. T. V. B. Xyl. Reliqui et vulgo corrupte αἰωλοκρασία.

mores decore componere, quam corporis curiosum inutilemque ornatum conquirere. Qui enim sapit, is non sese tanquam vas implendum ad cœnam apportans venit: sed ut serio jocoque aliquid acturus, auditurusque et dicturus, prout occasio convivarum quemque monebit, siquidem velint suaviter una esse. Licet sane obsonium vitiosum aversari, et si vinum non probetur, ad nymphas confugere: at conviva qui caput obtundat, importunus, atque intractabilis, omnem cum vini et cibi, tum musicæ gratiam corrumpit atque perdit: conceptamque molestiam deponere non est facile, cum nonnullis per omnem vitam inhæreant mutuæ offensæ, velut crapulæ quidam sensus pridianæ, ortæ ex contumelia inter pocula, aut ira. Itaque Chilo rectissime, qui cum heri vocaretur, non ante condixit, quam eorum qui invitarentur eodem nomina singulatim cognovisset: dicebat enim quibuscum necesse esset una navigare aut militare, eorum

πλεῖν ἀνάγκη καὶ συστρατεύεσθαι· πρὸς δὲ τὸ συμπόταις ἑαυτὸν ὡς ἔτυχε καταμιγνύειν, οὐ νοῦν ἔχοντος ἀνδρός ἐστιν. Ὁ δὲ Αἰγύπτιος σκελετὸς, ὃν ὀπτῷκῶς εἰσφέροντες εἰς τὰ συμπόσια περιφέρουσι, καὶ προσκαλοῦσι μεμνῆσθαι τάχα δὴ τοιούτους ἐσομένους, καίπερ ἄχαρις καὶ ἄωρος ὀπτῶμος ἥκων, ὅμως ἔχει τινὰ καιρὸν, εἰ μὴ πρὸς τὸ πίνειν καὶ ἡδυπαθεῖν, ἀλλὰ πρὸς φιλίαν καὶ ἀγάπησιν ἀλλήλων παρορέπει, καὶ προσκαλεῖ τὸ βίον μὴ, τῷ χρόνῳ βραχεῖ ὄντα, πράγμασι κακοῖς μακρὸν ποιεῖν. B

γ'. Ἐν τοιούτοις λόγοις γενόμενοι καθ' ὁδὸν, ἀφικόμεθα πρὸς τὴν οἰκίαν, καὶ λοῦσθαι μὲν ὁ Θάλης οὐκ ἠθέλησεν· Ἀλήλιμμαι γάρ, εἶπεν· ὀπὼν δὲ, τούς τε δρόμους ἐθεᾶτο καὶ τὰς παλαίστρας, καὶ τὸ ἄλσος τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν ἱκανῶς ἠσκημένον, ὑπ' οὐδενὸς ἐκπλητομένου τῶν τοιούτων, ἀλλ' ὅπως μὴ καταφρονεῖν C δοκοίη τοῦ Περιάνδρου, μηδὲ ὑπερορᾶν τῆς φιλοτιμίας.

A. 7. πρὸς δὲ τὸ συμπόταις] Confusa scriptio vitiosa ex duabus melioribus τὸ δὲ πρὸς συμπότας : et τὸ δὲ συμπόταις quod habent Vulc. et Mez.

etiam molesto comitatu ac contubernio utendum esse: ultro autem qualibuscunque admiscere se convivis, non esse sani hominis. Ægyptii in convivia inferre solent sceletum, id est exsiccata hominis, atque inter se compacta ossa, hortarique convivas ut meminerint se non ita multo post tales fore: is quanquam ingratus et intempestivus comessator, tamen suum habet locum, non ad potum et voluptates, sed ad mutuum amorem dilectionemque cohortans, monensque, vitam breve tempus sortitam non debere malis rebus longam reddi.

III. Inter hos sermones ad cœnaculum pervenimus. Ibi Thales lavare recusavit, quod unctum se esse diceret: obiens tamen cursus spatia, et palæstras spectavit, et lucum ad mare probe exornatum: non quod eorum quicquam admiraretur, sed ne contemnere Periandrum ejusve despicere videretur mag-

Τῶν δὲ ἄλλων τὸν ἀλειψάμενον ἢ λουσάμενον οἱ θεράποντες εἰσῆγον εἰς τὸν ἀνδρῶνα ἀφ' τῆς ϛοᾶς. Ὁ δὲ Ἀνάχαρσις ἐν τῇ ϛοᾷ ἐκαθῆτο, καὶ παιδίσκη προεστήκει τῷ κόμῃ ταῖς χερσὶ ἀφαχρίνουσα. Ταύτῃ Θάλης ἐλευθεριώτατά πως αὐτῷ προσδραμοῦσαν ἐφίλησε, καὶ γελάσας, Οὕτως, ἔφη, ποίει καλὸν τὸν ξένον, ὅπως ἡμερώτατος ὢν μὴ φοβερὸς ᾖ τῷ ὄψιν ἡμῖν μηδὲ ἄγριος. Ἐμοῦ δὲ ἐρομένου τὴν παιδὸς ἥτις εἴη, Τῷ σοφῷ, D ἔφη, καὶ τοιοῦτον ἀγνοεῖς Εὔμητιν; οὕτω γὰρ ταύτῃ ὁ πατὴρ αὐτὸς, οἱ δὲ πολλοὶ πατρόθεν ὀνομάζουσι Κλεοβουλίνην. Καὶ ὁ Νειλόξενος, Ἤπου τοῦτο τὰ αἰνίγματα δεινότητα καὶ σοφίαν, ἔφη, τῆς κόρης ἐπαινεῖς· καὶ γὰρ εἰς Αἴγυπτον ἔνια τῶν προβαλλομένων ὑπ' αὐτῆς δίκτυα. Οὐκ ἔγωγε, εἶπε Θάλης, τούτοις γὰρ ὥσπερ ἀτραγάλοις ὅταν τύχῃ παίζουσα χρῆται, καὶ ἀφαβάλλεται πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἀλλὰ καὶ φρόνημα

D. 2. Κλεοβουλήνην] Ita Ald. Baſ. Steph. nec diſſentiunt codices noſtri. Eſt ſane antiqua forma diminutivi, pro Κλεοβουλίνην quod Xyl. exhibuit.

nificentiæ ſtudium. Cæteros, ut quiſque unctus lotuſve erat, famuli per porticum in conclave viris deſtinatum introducebant. Ea tum in porticu Anacharſis ſedebat, et ante eum puella ſtabat cæſariem ejus manibus pectens. Hanc Thales ad ſe perquam liberaliter adcurrentem oſculatus, atque ridens: Fac, ait, hoſpitem nobis pulchrum, ne terribilis adſpectu nobis, feruſque videatur, cum ſit manſuetiſſimus. Mihi autem quærenti quænam hæc eſſet puella: Sapientem, inquit, et famoſam non noſti Eumetidem? ſic enim eam pater, vulgo de patris nomine Cleobulinam appellant. Tum Niloxenus: Nimirum, inquit, eam ob ænigmatum peritiam ac ſapientiam laudas: nam et in Ægyptum quædam ab ea propoſitæ quæſtiones pervenerunt. Non ſane, reſpondit Thales: his enim illa tanquam taxillis, ubi ita res fert, utitur, et concertat cum compellantibus. Sed et animi altitudo in-

θαυμαστὸν καὶ νὴς ἔνεστι πολιτικὸς, καὶ φιλάνθρωπον ἦθος, καὶ τὸν πατέρα τοῖς πολίταις ἡμερώτερον ἄρχοντα παρέχει καὶ δημοτικώτερον. Ἔοικεν, ὁ Νειλόξενος ἔφη, καὶ E
φαίνεται, βλέπουτι πρὸς τὴν λιτότητα καὶ ἀφέλειαν
αὐτῆς· Ἀνάχαρσιν δὲ πόθεν οὕτω τιμελεῖ φιλοστόργως;
Ὅτι, ἔφη, σώφρων ἀνὴρ ὢν καὶ πολυμαθὴς, καὶ τὴν δί-
αιταν αὐτῇ καὶ τὸν καθαρμὸν ᾧ χρῶνται Σκύθαι πρὸς 149
τὰς κάμνουσας, ἀφθόνως καὶ προθύμως ἐδιδάσκει· ᾗ
νῦν οἴομαι πρέπειν αὐτὴν τὸν ἄνδρα καὶ φιλοφρονεῖσθαι,
μανθάνουσάν τε καὶ προσδιαλεγομένην. Ἤδη δὲ πλη-
σίον οὖσιν ἡμῖν τῶν ἀνδρῶνος, ἀπήντησεν Ἀλεξίδημος ὁ
Μιλήσιος· ἦν δὲ Θρασυβούλου τοῦ τυράννου νόθος· καὶ
ἐξήει τεταραγμένος, καὶ σύ ὀργῇ τινι πρὸς αὐτὸν, οὐ-
δὲν ἡμῖν γε σαφὲς προσλεγόμενος. Ὡς δὲ τὸν Θάλην F
εἶδε, μικρὸν ἀνενεγκών, καὶ καταξάς, Οἵαν ὕβριν, εἶπε,

E. 1. Ἔοικεν, ὁ Νειλόξενος ἔφη,] Ita dedi ſecundum Mez. qui proxime ad meliorem codicum ſcripturam accedit a Ven. Voſſ. Ald. Baſ. Καὶ δημοτικώτερον ἔχειν ὁ Νειλόξενος ἔφη. Nam Steph. et reliqui pejus etiam Καὶ δημοτικώτερον εἶναι ὁ Ν. ἔφη. Xylander ex conjectura, καὶ δημοτικώτερον. Εἶεν ὁ Ν. ἔφη, non abſurde.

eſt ei mirabilis, et ingenium civile atque humanum, ac facit ut pater civibus humanius populariterque imperet. Omnino, inquit Niloxenus, ita videtur: idque apparet intuenti tenuitatem in amictu ejus atque ſimplicitatem: ſed quid cauſæ eſt, quod Anacharſin ita amanter curat? Quia, reſpondit Thales, vir is eſt temperans, multarumque rerum gnarus, rationemque victus et purgandi, qua in ægrotis curandis Scythæ utuntur, prolixe ei libenterque tradidit: atque adeo nunc etiam diſcere eam aliquid atque diſputare puto, dum virum tractat iſtum atque mulcet. Cum jam cœnaculo appropinquaremus, occurrit nobis Alexidemus Mileſius, Thraſybuli tyranni filius ſpurius, inde perturbato animo egreſſus, iratuſque ſecum quædam, quæ nos percipere nequivimus, muſſitans. Is ubi Thaletem conſpexit, paululum ſeſe colligens, atque ad ſe reverſus: Atroci, inquit, inju-

πρὸς ἡμᾶς Περίανδρος ὑβρικεν, ἐκπλεῦσαι μὴ ὀκνῶ ἐάσας ὡρμισμένον, ἀλλὰ προσμεῖναι δεηθεὶς τὸ δεῖπνον· ἐλθόντι δὲ νέμων κλισίαν ἄτιμον, Αἰολεῖς δὲ καὶ νησιώτας, καὶ τίνας γὰρ οὐχὶ Θρασυβούλῳ προτιμῶν· Θρασύβουλον γὰρ σὲ ἐμοὶ τὸν πέμψαντα προπηλακίσαι βουλόμενος καὶ καταβαλεῖν, ὡς δὴ προιόντων, δῆλός ἐστιν.
149 Εἶτα, ἔφη, σὺ δέδιας μὴ καθάπερ Αἰγύπτιοι τὰς ἀστέρας ὑψώματα καὶ ταπεινώματα λαμβάνοντας ἐν τοῖς τόποις οὓς διεξίασι, γίνεσθαι βελτίονας ἢ χείρονας ἑαυτῶν λέγουσιν, οὕτως ἡ πρὸς σὲ ἀφὰ τὸν τόπον ἀμαύρωσις ἢ ταπείνωσις γένηται; καὶ τῷ Λάκωνος ἔσῃ φαυλότερος, ὃς σὲ χορῷ τινι καταξιωθεὶς εἰς τὸν ἐσχάτιον χώραν ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος, Εὖ γε, εἶπεν, ἐξεῦρες ὡς καὶ αὐτὸς ἔντιμος γένῃ. Οὐ καταλαβόντας, ἔφη, τόπον μᾶλλον, τίνας καταλείπομεν δεῖ ζητεῖν, μᾶλλον δὲ ὅπως εὐάρμοστοι τοῖς συγκαταλειπομένοις ὦμεν, ἀρχῇ καὶ καθέδρᾳ φιλίας εὐθὺς ἐν

A. 4. ἡ περί σε] ἡ delendum cenſeo cum Reiſkio.
A. 9. δεῖ ζητεῖν] Addidi ex E. In omnibus reliquis deeſt. Fuit qui τῷ μὴ δυσκολαίνειν mallet. Reiſkius etiam ζητοῦντες pro δηλοῦντες. Non opus. Bene reddidit Xyl.

ria nos Periander affecit, non paſſus me ſolvere navim, cum quidem id cuperem, ſed ut ad cœnam manerem exorans: et nunc venienti cœnatum ſedem adſignans indigniſſimam, Æolibus, et inſulanis, ac quibuſvis tandem hominibus Thraſybulo prælatis: ſatis enim evidens eſt, deſpici ab eo patrem qui me miſit, meamque in eum redundare contumeliam. Itane vero, ait Thales, metuis, ne quemadmodum Ægyptii ſtellas aiunt viribus pro loci in quem attolluntur aut devehuntur conditione augeri minuive, ita tibi quoque locus claritatem obſcuritatemve adferat? et Lacone illo deterior es, qui cum ei in choro quodam ultimum locum præfectus adſignaſſet, *Bene*, inquit, *abs te factum eſt, qui rationem hujus quoque loci cohoneſtandi repereris*. Non enim curandum eſt quo loco aut poſt quos collocemur: ſed ut, quibus adſidemus, cum iis bene nobis conveniat, ſtatimque in nobis ipſis

αὐτοῖς δηλοῦντες, μᾶλλον δὲ ἔχοντες, τὸ μὴ δυσκολαίνειν, B
ἀλλ' ἐπαινεῖν ὅτι τοιούτοις συγκατεκλίθημεν· ὡς ὅγε τοπικλισίας δυσχεραίνων, δυσχεραίνει τῷ συγκλιτῇ μᾶλλον ἢ τῷ κεκληκότι, καὶ τοὺς ἀμφοτέρους ἀπεχθάνεται. Λόγος, ἔφη, ταῦτα ἄλλως ἐστὶν, ὁ Ἀλεξίδημος, ἔργῳ δὲ καὶ τὰς σοφὰς ὑμᾶς ὁρῶ τὸ τιμᾶσθαι διώκοντας. Καὶ ἅμα τοιαμειψάμενοι ἡμᾶς ἀπῆλθε. Καὶ ὁ Θάλης τοὺς ἡμᾶς τὴν ἀτοπίαν τοῦ ἀνθρώπου θαυμάζοντας, Ἔμπληκτος, ἔφη, καὶ ἀλλόκοτος φύσει· ἐπεὶ καὶ μειράκιον ἔτι μύρου ἀσυδαίου Θρασυβούλῳ κομισθέντος, εἰς ψυκτῆρα κεράσας μέγαν, καὶ τοσοῦτον ἄκρατον, ἐξ- C
έπιεν, ἔχθραν ἀντὶ φιλίας διαπεπραγμένος. Ἐκ τούτου προελθὼν ὑπηρέτης, Κελεύει σε Περίανδρος, ἔφη, καὶ Θάλητα τοιαῦτα θεασάμενον τοῦτον ὑπισκέψασθαι τὸ κεκομισμένον ἀρτίως αὐτῷ, πότερον ἄλλως γέγονεν, ἢ τι σημεῖόν ἐστι καὶ τέρας· αὐτὸς μὲν γὰρ ἔοικε τεταράχθαι

C. 2. ἔχθραν ἀντὶ φιλίας διαπεπραγμένος] Locus vel affectus vel mutilus: certe obscurus. Nec expedimus post φιλίας interponendo Θρασυβούλῳ cum T. V. B. Anon.

principium ansamque amicitiæ inesse ostendamus, dum non succensemus locanti, sed laudamus quod talibus nos adjunxerit. Etenim qui loci causa iracscitur, is magis ei juxta quem positus est, quam collocanti succenset, et utrique infensus fit. Verba hæc sunt, inquit Alexidemus: ac observavi vos quoque sapientes honorem sectari: simulque præteritis nobis discessit. Nobis autem insolentiam hominis mirantibus, Thales: ingenio est, ait, stupido ac monstroso, qui etiamnum adolescentulus, cum allatum Thrasybulo esset unguentum præclarum, id in magnam crateram infudit, meroque affuso ebibit, inimicitia amoris loco perpetrata. Secundum hæc famulus accedens: Jubet, inquit, Periander te una cum Thalete venire visum quid rei sit quod modo est ad eum allatum, temerene sit natum, an monstrum sit atque prodigium: ipse enim valde videtur perturbatus, contami-

σφόδρα, μίασμα καὶ κηλῖδα τῆς θυσίας ἡγούμενος. Ἅμα δὲ ἀπῆγεν ἡμᾶς εἴς τι οἴκημα τῶν περὶ τὸν κῆπον. Ἐνταῦθα νεανίσκος, ὡς ἐφαίνετο, νομευτικὸς, οὔπω γενείων, ἄλλως τε καὶ τὸ εἶδος οὐκ ἀγεννὴς, ἀναπτύξας τινὰ διφθέραν, ἔδειξε ἡμῖν βρέφος, ὡς ἔφη, γεγονὸς ἐξ ἵππου, τὰ μὲν ἄνω μέχρι τοῦ τραχήλου καὶ τῶν χειρῶν ἀνθρωπόμορφον, τὰ λοιπὰ δὲ ἔχον ἵππου, τῇ δὲ φωνῇ καθάπερ τὰ νεογνὰ παιδάρια κλαυθμυριζόμενον. Ὁ μὲν οὖν Νιλόξενος, Ἀλεξίκακε, εἰπὼν, ἀπεστράφη τὸν ὄψιν. Ὁ δὲ Θάλης περισκέψασθε ὦ νεανίσκῳ πολλὰ χρόνον, εἶτα μειδιάσας (εἰώθει δὲ ἀεὶ παίζειν πρὸς ἐμὲ περὶ τῆς τέχνης) Ἦπου τὸν καθαρμὸν, ὦ Διόκλεις, ἔφη, κινεῖν διανοῇ, καὶ παρέχειν πράγματα τοῖς περὶ τὰ ἱερὰ, ὥς τινος δεινοῦ καὶ μεγάλου συμβάντος; Τί δὲ, εἶπον, ὦ μέλλω; ῥάστως γὰρ, ὦ Θάλη, καὶ ἀφροδῶς τὸ σημεῖόν ἐστι· καὶ

D. 4. προσέβλεψε] Sumpsi ex Voss. margine A. Anon. T. V. B. Vulgo προσέβαλε.

D. 7. πρόπαλοις] Antiquum est pro ἀποπρόπαλοις: quod idcirco non opus hic reponere cum Vulc. Anon. Mez. Salm. Reisk.

nari ac pollui eo sacrificium censens: hæc locutus, in domum quandam nos deduxit, unam ex his quæ circa hortum erant. Ibi adolescens quidam pastoralis, ut videbatur, imberbis adhuc, forma non contemnenda alioqui, explicato scorteo sacculo, monstravit nobis infantem equæ, ut aiebat, partu editum, superne ad cervices usque et manus humana forma, reliquas partes equinas habentem, cæterum in morem hominum recens natorum vagientem. Ac Niloxenus quidem: Dii averruncent, vociferatus, oculos avertit. Thales autem aliquandiu in adolescentem intuitus, deinde subridens, ut solebat identidem de arte mecum jocari: Numnam (inquit) Diocles lustrationem aliquam molieris, negotiumque diis malorum profligatoribus facesses, re terribili scilicet atque magna oblata? Quidni, inquam ego? certe enim, Thales, portenditur seditio ac diffidium, metuoque ne malum

δέδια μὴ μέχρι γάμου καὶ γενεᾶς ἥξηται, πρινὴ τὸ πρῶτον ἐξιλάσασθαι μιάσμα τῆς θεοῦ, δεύτερον ὡς ὁρᾷς, προφαινόμενος. Πρὸς τοῦτο μηδὲν ἀποκρινόμενος ὁ Θάλης, ἀλλὰ γελῶν, ἀπηλλάττετο. Καὶ τῷ Περιάνδρῳ προσ- E
ελθόντες τὰς θύρας ἀπαντήσαντος ἡμῖν, καὶ διαπυθομένου περὶ ὧν ἐσκοπούμεθα, ἀφεὶς ὁ Θάλης με, καὶ λαβόμενος τῆς ἐκείνου χειρός, ἔφη, Ἃ μὲν Διοκλῆς κελεύει, δεῦρος καθ' ἡσυχίαν· ἐγὼ δέ σοι παραινῶ νέοις ὕπω μὴ χρᾶσθαι νομεῦσιν ἵππων, ἢ διδόναι γυναῖκας αὐτοῖς. Ἔδοξε μὲν οὖν μοι τοῦ λόγων ἀκούσας ὁ Περίανδρος ἡδονὴν σφόδρα· καὶ γὰρ ἐξεγέλασε, καὶ τὸν Θάλητα προσελαβών κατησπάσατο. Κἀκεῖνος, Οἶμαι δέ, εἶπεν, ὦ Διόκλεις, κῆρας ἔχει τὸ σημεῖον· ὁρᾷς γὰρ ἡλίκον κακὸν γέγονεν F
ἡμῖν, Ἀλεξιδήμου συνδειπνεῖν μὴ θελήσαντος;

δ'. Ἐπεὶ δὲ εἰσήλθομεν, μεῖζον ἤδη ὁ Θάλης φθεγξάμενος, Ποῦ δέ, εἶπεν, ὁ ἀνὴρ κατακλινόμενος

E. 5. ἔφη, Ἃ] Correxi vulgatum Ἐφ' ἃ, secundum Xylandrum, quem sequuntur Mez. et Reisk.

E. 6. παραινῶ νέοις ὕπω] Ita exhibui ex B. Voss. T. V. B.

in ipsum penetret matrimonium ac posteros, cum dea priore nondum expiata, alteram hanc, ut cernis, iræ significationem edat. Ad hæc nihil respondens Thales, sed ridens discessit: ac Periandro apud fores obviam facto nobis, scisciatoque quid videretur de spectaculo isto, omisso me, manum ejus prænendit, et Quæ, inquit Diocles mandabit, ea tu per otium perages. Ego autem tibi consulo, ut equarum pastoribus non utaris, aut eis des mulieres. Visus est mihi Periander his verbis auditis majorem in modum delectari: nam et risum tollebat, et Thaletem amplexus osculabatur. Tum ille: Existimo, inquit, o Diocles, jam eveniisse quod signo isto portendebatur: vides enim quantum damnum ceperimus, Alexidemo nobiscum cœnare nolente.

IV. Postquam intro pervenimus, majore jam voce Thales, Et ubi tandem, ait, homo ille indigne tulit se col-

ἐδυσχέραινεν; Ἀποδειχθείσης δὲ τῆς χώρας, περιελθὼν ἐκεῖ κατέκλινεν ἑαυτὸν καὶ ἡμᾶς· Ἀλλὰ κἂν ἐφιάμιλλον, εἰπών, Ἀρδάλῳ κοινωνεῖν μιᾶς τραπέζης. Ἦν δὲ
150 Τροιζήνιος ὁ Ἄρδαλος, αὐλῳδὸς καὶ ἱερεὺς τῶν Ἀρδαλίων Μουσῶν, ἃς ὁ παλαιὸς Ἄρδαλος ἱδρύσατο ὁ Τροιζήνιος. Ὁ δὲ Αἴσωπος, (ἐτύγχανε γὰρ ὑπὸ Κροίσου νεωστὶ πρός τε Περίανδρον ἅμα καὶ πρὸς τὸν θεὸν εἰς Δελφοὺς ἀπεσταλμένος, καὶ παρὼν ὅτι δίφρου τινὸς χαμαιζήλου πρὸς τὸν Σόλωνα καθήμενον ἄνω κατακείμενον) Ἡμίονος δ', ἔφη, Λυδὸς ἐν ποταμῷ τῆς ὄψεως ἑαυτῷ καπδὼν εἰκόνα, καὶ θαυμάσας τὸ κάλλος τε καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, ὥρμησε θεῖν ὥσπερ ἵππος ἀναχαιτίσας· εἶτα μύτοι συμφρονήσας ὡς ὄνος ὑὸς εἴη, κατ-
B έπαυσε ταχὺ τὸν δρόμον, καὶ ἀφῆκε τὸ φρύαγμα καὶ τὸν θυμόν. Ὁ δὲ Χίλων λακωνίσας τῇ φωνῇ, Καὶ σύ νυν, ἔφη, βραδὺς καὶ πέχεις τὸν ἡμίονον. Ἐκ τούτου

B. 3. τὸν ἡμίονον] Elegans lectio nec ex uno B. in ὡς ἡμίονος mutanda cum noviſſimo Francico interprete: aut κατὰ τὸν ἡμίονον cum Mez. et Reiſk.

locari? locoque commonſtrato, ibi cum ipſe accubuit, tum nos una accumbere juſſit, inquiens vel pecunia fuiſſe ſe redempturum, ut eadem cum Ardalo menſa poſſet uti. Erat autem Ardalus Trœzenius, tibicen ac ſacerdos Ardalidum Muſarum, quas priſcus Ardalus Trœzenius dedicaverat. Ibi Æſopus, qui nuper a Crœſo ad Periandrum, ac præterea Delphos ad oraculum miſſus, humili ſella juxta Solonem ſuperne accumbentem adſidebat, Mulus, inquit, Lydus ſuam in flumine contemplatus imaginem, pulchritudinemque et magnitudinem corporis ſui admiratus, ferocire et equi in morem procurrere intendit: mox autem recordatus aſini ſe filium eſſe, inhibuit curſum, ferociamque et ſpiritus repreſſit. Ad hæc Chilo Laconica voce, *Tu quoque*, ait, *tardus es, et muli curſum imitaris.* Secundum hæc Meliſſa acceſſit

παρῆλθε μὲν ἡ Μέλισσα, καὶ κατεκλίθη παρὰ τὸν Περίανδρον· ἡ δὲ Εὔμητις ἐκάθισε παρὰ τὸ δειπνεῖν. Καὶ ὁ Θάλης ἐμὲ παρασαγρεύσας ἐπάνω τοῦ Βίαντος κατακείμενον, Τί δὲ σὺ οὐκ ἔφρασας, εἶπεν, ὦ Διόκλεις, Βίαντι τὸν Ναυκρατίτην ξένον ἥκοντα μετὰ παροξυσμάτων βασιλικῶν αὖθις ἐπ' αὐτὸν, ὅπως νήφων καὶ παρέχων ἑαυτῷ τὸν λόγον δέχηται; Καὶ ὁ Βίας, Ἀλλ' ὅτος μὲν, ἔφη, πάλαι δεδίττεται ταῦτα παροινελούμενος· ἐγὼ δὲ τὸν Διόνυσον οἶδα τά τε ἄλλα δεινὸν ὄντα, καὶ Λύσιον ὑπὸ σοφίας παρασαγρούμενον· ὥστε οὐ δέδια τοῦ θεοῦ μεστὸς γενόμενος, μὴ ἀθαρσέστερον ἀγωνίσωμαι. Τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι παρὸς ἀλλήλους ἅμα δειπνοῦντες ἔπαιζον. Ἐμοὶ δὲ τὸ δεῖπνον εὐτελέστερόν τι τοῦ συνήθους ὁρῶντι, ἐννοεῖν ἐπῆλθε παρὸς ἐμαυτὸν, ὡς σοφῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὑποδοχὴ καὶ κλῆσις εὐδαιμίαν παρέχει δαπάνῃ, ἀλλὰ συστέλλει μᾶλλον, ἀφαιροῦσα περιεργίας ὄψων, καὶ μύρα

B. 4. παρῆλθε μὲν] παρῆλθεν A. quod forte præstat.
C. 7. ὑποδοχὴ] Dedi ex Voss. et P. pro vulgato ἀποδοχή.

et juxta Periandrum accubuit. Eumetis autem inter cœnandum sedit. Cæterum me Thales, qui supra Biantem accumbebam, ita compellavit: Cur non significasti, Diocles, Bianti, Naucratitam hospitem iterum ad eum venire cum quæstionibus a rege propositis, ut sobrius et cautus eas percipiat? Ille vero, inquit Bias, jampridem me istis adhortationibus territat. Ego autem novi Bacchum cum alias validum esse, tum a sapientia cognomentum Lysii (quasi Solventem diceres) invenisse: itaque non metuo ne plenus ejus ad certamen minus animi sim habiturus. His illi invicem verbis inter cœnandum ludebant. Mihi vero considerranti cœnam usitata ratione nonnihil frugaliorem, subiit apud animum meum cogitare, sapientum et bonorum virorum convivia non augere impensas, sed minuere potius, dum supervacanei obsoniorum apparatus omittuntur, et un-

ξενικὰ καὶ πέμματα, καὶ πολυτελῶν οἴνων ἀφυσῆς·
D οἷς καθ' ἡμέραν χρώμενος ὑπερηφάνως ὁ Περίανδρος ἐν τυραννίδι καὶ πλούτῳ καὶ τοιούτοις, πότε μὲν τοὺς ἄνδρας ἐκαλλωπίζετο λιτότητι καὶ σωφροσύνῃ δαπάνης. Οὐ γὰρ μόνον τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς ἀφελὼν καὶ ἀποκρύψας τὸν συνήθη κόσμον, ἐπεδείκνυε σὺν εὐτελείᾳ καὶ μετριότητι κεκοσμημένην.

ε'. Ἐπεὶ δὲ ἐπήρθησαν αἱ τράπεζαι, καὶ στεφάνων τοιούτων καὶ τῆς Μελίσσης ἀφαδόντων, ἡμεῖς μὲν ἐσπείσαμεν, ἡ δὲ αὐλητρὶς ὑπηχησαμένη μικρὰ ταῖς σπονδαῖς, ἐκ μέσου μετῆλθε, παρασαλπίσασα τὸν Ἀναχάρσιν ὁ Ἄρδαλος, ἠρώτησεν εἰ παρὰ Σκύθαις αὐλητρίδες εἰσίν· ὁ
E δ' ἐκ τοῦ παραχρῆμα, Οὐ δ' ἄμπελοι, εἶπε. Τοῦ δὲ Ἀρδάλου πάλιν εἰπόντος, Ἀλλὰ θεοί γε Σκύθαις εἰσίν· Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, γλώσσης ἀνθρωπίνης συνιέντες· οὐχ ὥσπερ δὲ οἱ Ἕλληνες οἰόμενοι Σκυθῶν διαλέκτου βέλτιον,

D. 6. μετριότητι] κοσμιότητι A. Voss. Ex his forte vera lectio apparet καθαριότητι.

guenta peregrina ac bellaria, vinorumque pretioſorum diffuſiones: quibus cum Periander quotidie uteretur, utpote in tyrannide, opibuſque et rebus tantis, tum ſeſe iſtis viris tenuitate et frugalitate commendabat: nam non aliarum duntaxat rerum, ſed uxoris quoque demens atque occultans conſuetum mundum, frugaliter eam et modice ornatam oſtendebat.

V. Sublatis menſis, ſertiſque a Meliſſa diſtributis, nos quidem libavimus: et tibicina, cum paululum ad vota noſtra ceciniſſet, e medio abiit. Tunc Ardalus Anacharſin allocutus, interrogavit, an apud Scythas tibicinæ eſſent: qui ex tempore reſpondit, Ne vites quidem apud Scythas eſſe. Rurſumque Ardalo dicente, Atqui dii ſunt Scythis. Omnino, inquit Anacharſis, iique intelligentes humanæ linguæ: neque Scythæ putant, quod Græci: qui quanquam Scythis eloquio præſtare ſe cenſent, tamen Deos oſſium et lignorum ſonos quam

ὅμως τὰς θεὰς ὀστέων καὶ ξύλων ἥδιον ἀκροᾶσθαι νομίζουσιν. Ὁ δὲ Αἴσωπος, Εἴγε, εἶπεν, εἰδείης ὦ ξένε, τὰς νῦν αὐλοποιὰς, ὡς παρέμβυοι τὰ νεβρεῖα, χρώμβυοι τοῖς ὀνείοις, βέλτιον ἠχεῖν λέγουσιν. Διὸ καὶ Κλεόβουλον ἡ πρὸς τὸν Φρύγιον αὐλὸν νεβρογόνος κνήμη κερασφόρων ὕας ἦξε θαυμάζειν ἕκατι κρούσεως· ὥστε θαυμάζειν τὸν ὄνον, εἰ παχύτατος καὶ ἀμουσότατος ὢν τἆλλα, λεπτότατον καὶ μουσικώτατον ὀστέον παρέχεται. Καὶ ὁ Νειλόξενος, Ἀμέλει ταῦτα, ἔφη, καὶ ἡμῖν τοῖς Ναυκρατίταις ἐγκαλοῦσι Βουσιρῖται· χρώμεθα γὰρ ἤδη τοῖς ὀνείοις εἰς τὸν αὐλόν· ἐκείνοις δὲ καὶ σάλπιγγος ἀκούειν ἄθεμιτον, ὡς ὄνῳ φθεγγομένης ὁμοίαν· ὄνον δὲ καὶ Αἰγυπτίων ἴστε δή που διὰ Τυφῶνα πεπλακιζόμενον.

E. 8. Κλεόβουλον ἡ πρὸς τὸν Φρύγιον αὐλὸν κ. τ. λ.] In loco desperato, cui nil medicinæ præbent codices, licet audacius periclitari; non qui eum sanari a nobis confidamus, sed ut alios in vestigio reperiundi certioris remedii ponamus. Igitur adhuc probabilis mihi visa est hæc mutatio: Κλεοβυλίνη πρὸς τὸν φρύγιον αὐλὸν εἶπε, Νεβρογόνος κνήμη κερασβόλον οὖας ἦτε ἕκατι κρόσεως· ὥστε θαυμάζειν τὸν ὄνον κ. τ. λ. *Cleobulina dixit de Phrygia tibia, Hinnulea tibia duræ auri placuit propter ictum, seu crepitum.* Κλεοβουλίνην habent Anon. et Mez. nec dubitandum, quin melius sit vulgata. Nil sani, Κλεόβουλον ἡ πρὸς τὸν φρύγιον αὐλὸν ἦρξαι᾽ κνήμη νεκρογόνος αἷμα κερασφόρων οὖας ἔκ τε κρούσσεως, quod habent A. Voss. Venet. Similiter T. V. B. uno excepto ἐκτοκειώσεως τε; et P. item excepto ἔκτι κράσεως, pro ἕκατι κράσεως. Vulgatam retinui ex

humanam vocem libentius audire opinantur. Quid, intulit Æsopus, si videres, o hospes, nostri temporis fistularum fabros, qui ossa hinnuleorum abjiciunt, et asininis utuntur, melius sonare hæc dicentes? Qua de causa etiam Cleobulum tibia hinnulea ad fistulam Phrygiam impulit mirari aurem cornigeram ictus gratia: ut mirari subeat, asinum animal crassissimum et a musica alieniissimum, tamen ossa tenuissima et maxime canora suppeditare. Hic Niloxenus, Nimirum, inquit, hoc est quod nobis Naucratitis Busiritæ vitio vertunt, qui asininis jam utimur tibiis, cum ipsis etiam tubam audire nefas habeatur, quia ejus sonus asininæ voci est similis: nostis autem, asinum apud Ægyptios propter Typhonem in infamia esse.

ς'. Γενομένης δὲ σιωπῆς, ὁ Περίανδρος θεωρῶν βουλόμενον μὲν, ὀκνοῦντα δὲ ἄρξασθαι τοῦ λόγου τὸν Νι-
151 λόξενον, Ἐγώ τοι, εἶπεν, ὦ ἄνδρες, ἐπαινῶ καὶ πόλεις καὶ ἄρχοντας, ὅσοι ξένοις θεῶτον, εἶτα πολίταις χρηματίζουσι· καὶ νῦν δοκεῖ μοι τοὺς μὲν ἡμετέρους λόγους οἷον ἐπιχωρίους καὶ συνήθεις βραχὺ χρόνον ὑπορρεῖν, θεῶσοδον δ' ὥσπερ ἐν ἐκκλησίᾳ δοῦναι τοῖς Αἰγυπτίοις ἐκείνοις καὶ βασιλικοῖς, ὃς ὁ βέλτιστος ἥκει κομίζων Νειλόξενος Βίαντι, Βίας δὲ βέλεται κοινῇ σκέψασθαι μεθ' ἡμῶν. Καὶ ὁ Βίας, Πῶς γὰρ ἢ μὴ πίνων, ἔφη, θεθυμότερον ἄν τις ἀποκινδυνεύσειεν, εἰ δεῖ θεὸς τοιαύτας ἀποκρίσεις, ἄλλως τε τοῦ βασιλέως κελεύσαντος ἄρξασθαι μὲν ἀπ' ἐμοῦ, θεριελθεῖν δὲ εἰς ἅπαντας ὑμᾶς τὸν λόγον;

Ald. Baſ. Xyl. Steph. B. E. G. Cleobulinæ dictum eſt totum ad παρέχεται. Tragicum colorem Plutarchus addidiſſe videtur ex Euripidis Polyido: ut ex ſimili loco ſuſpicor, apud Plutarch. II. p. 1104. D. apud Valckenar. Diatrib. p. 203.

F. 8. περιορῶν] Forte ἔτι ὁρῶν.

A. 5. ἐν ἐκκλησίᾳ] ἐκκλησίαν Mez. Exempl. Turneb. ἐκκλησίᾳ, vulgo. Receptam lectionem dedi ex Anon. T. V. B.

A. 7. μεθ' ἡμῶν] μεθ' ὑμῶν Mez. Recte, opinor.

A. 9. εἰ δεῖ πρὸς τοιαύτας ἀποκρίσεις] εἰ δεῖ in parentheſi acceptum a Xylandro, friget meo ſenſu. Forte fuit ἔφη, quod proxime in antecedentibus poſitum omiſit Venet. et P. Forte etiam legendum πρὸς τοιαῦτα ἀποκρίνεσθαι.

VI. Facto deinde ſilentio Periander cernens Niloxenum cupere quidem, ſed tamen non audere ſermonis facere principium, Ego vero, ait, civitates magiſtratuſque laudo, qui priore loco hoſpitibus, deinde civibus reſponſa dant: itaque placet, ut in præſentia noſtri ſermones, quippe indigenæ et familiares, aliquantulum ceſſent, et quaſi in concionem aditus permittatur Ægyptiis iſtis ac regiis quæſtionibus, quas optimus hic Niloxenus ad Biantem adfert, Bias autem vult una nobiſcum excutere. Et Bias: ubi enim, aut quibuſcum malit quiſquam de his experiri, ſi ita uſus ferat, quæſtionibus ſolvendis? præſertim cum rex mandaverit, ut a me principium fiat diſputationis, et ea ordine per vos

Οὕτω δὴ παρεδίδου μὲν αὐτῷ τὸ γραμματεῖον ὁ Νειλόξε- B
ενος, αὐτὸν δὲ ἐκέλευσε λύσαντα, πάντα πᾶσιν ἐς μέσον
ἀναγνῶναι. Διάνοιαν δὲ τοιαύτην εἶχε τὰ γεγραμμένα.
" Βασιλεὺς Αἰγυπτίων Ἄμασις λέγει Βίαντι σοφωτάτῳ
" Ἑλλήνων. Βασιλεὺς Αἰθιόπων ἔχει πρὸς ἐμὲ σο-
" φίας ἅμιλλαν· ἡττώμενος δὲ τοῖς ἄλλοις, ὑπὲρ πᾶσι
" συντέθεικεν ἄτοπον ὑπέταγμα καὶ δεινόν, ἐκπιεῖν με
" κελεύων τὴν θάλασσαν· ἐπὶ δὲ λύσαντι μὲν, ἔχειν
" κώμας τε πολλὰς καὶ πόλεις τὰς ἐκείνου· μὴ λύ-
" σαντι δέ, ἄστεων τὰς περὶ Ἐλεφαντίνην ἀποζῆναι·
" σκεψάμενος οὖν εὐθὺς ἀπόπεμπε Νειλόξενον· ἃ δὲ C
" δεῖ φίλοις σοῖς ἢ πολίταις γενέσθαι παρ' ἡμῶν, οὐ
" ταμιεύσῃ." Τούτων ἀναγνωσθέντων, οὐ πολὺν
χρόνον ὑποσχὼν ὁ Βίας, ἀλλὰ μικρὰ μὲν αὐτὸς πρὸς
αὑτῷ γενόμενος, μικρὰ δὲ πρὸς Κλεοβούλῳ προσομιλήσας,
ἐγγὺς κατακειμένῳ, Τί λέγεις, εἶπεν, ὦ Ναυκρατῖτα,

B. 1. ὁ Νειλόξενος, αὐτὸν δὲ] Secutus sum Xylandri editionem, codicem B. et Mez. Vulgo, ὁ Νειλόξενος δὲ αὐτόν. Paulo ante, dedi ὑμᾶς ex B. Voss. Mez. pro ἡμᾶς. Mox distinxi verba, pro vulgato λύσαντα παντάπασιν.

omnes circumeat. Ad hæc verba codicillos Bianti porrexit Niloxenus, jussitque apertos coram omnibus legere. Eorum quæ continebantur scripta, hæc erat sententia. *Amasis rex Ægyptiorum, Bianti Græcorum sapientissimo S. Certat mecum Æthiopum rex de sapientiæ præstantia: victusque aliis in rebus, ultimo loco absurdam a me et immanem rem postulat, mare me jubens ebibere: idque ea conditione ut si præstem, multi ejus pagi multæque urbes meæ fiant ditionis: sin vero, oppida quæ circa Elephantinam sunt, amittam. Tu quo pacto id fieri possit dispice, et statim nos remisso huc Niloxeno doce. Si quid a me cives amicique tui desiderabunt, non deero iis. Vale.* His recitatis, non multum temporis cunctatus Bias, sed paululum secum meditatus, et paucula cum Cleobulo, qui pone accumbebat, collocutus, Quid

βασιλεύων τοσούτων ἀνθρώπων Ἄμασις, κεκτημένος δὲ χώραν ἀρίστην τοσαύτην, ἐθελήσῃ ὑπὲρ κώμαις ἀδόξοις καὶ λυπραῖς ἐκπιεῖν θάλασσαν; Καὶ ὁ Νειλόξενος γελάσας, Ὡς θελήσαντος, εἶπεν, ὦ Βία, σκόπει τὸ δυνατόν.
D Φράζέτω τοίνυν, ἔφη, τῷ Αἰθίοπι τὰς ἐμβαλλούσας εἰς τὰ πελάγη ποταμὰς ὑπισχεῖν ἕως αὐτὸς ἐκπίνῃ τὴν νῦν οὖσαν θάλασσαν· σοὶ ταύτης γὰρ τὸ ὑπίταγμα γέγονεν, ὑπὲρ τῆς ὕστερον ἐσομένης. Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Βίας, ὁ μὲν Νειλόξενος ὑφ' ἡδονῆς ὥρμησε περιβάλλειν τὸν Βίαντα καὶ φιλῆσαι· τῶν δὲ ἄλλων ἐπαινεσάντων καὶ ἀποδεξαμένων, γελάσας ὁ Χίλων, Ὦ Ναυκρατίτα, ἔφη, ξένε, πρὶν ἀπολέσθαι τὴν θάλασσαν ἐκποθεῖσαν, ἀπάγγελλε πλεύσας Ἀμάσιδι, μὴ ζητεῖν ὅπως ἅλμην ἀναλώσῃ τοσαύτην, ἀλλὰ μᾶλλον ὅπως πότιμον καὶ γλυκεῖαν τοῖς ὑπηκόοις παρέξῃ τὴν βασιλείαν· σοὶ

C. 10. ὡς θελήσαντος] Ita Steph. Anon. Exempl. Turneb. neque varietas notata est ex B. E. G. At vero Ald. Bas. Xyl. A. Voss. ὡς θέλεις αὐτός. Venet. ὡς θέλης αὐτός. Jannot. ὡς θέλει αὐτός. Xylander vertit, *tuo arbitrio*; quod correxi modo in Καὶ ὁ Νειλόξενος, addidi καὶ ex P.
D. 9. ἀπαγγέλλε] Unus ita Voss. Alii omnes ἀπάγγελε.
D. 10. ἀναλώσῃ] Sumpsi ex G. Anon. T. V. B. Cæteri ἀναχώσῃ.

narras, inquit, Niloxene? tot hominum rex Amasis, tantumque ditionis præstantissimæ possidens, ebibere mare volet obscurorum et vilium pagorum gratia? Tu vero, inquit Naucratites, ut si ebibere velit rex, ita perpende quid fieri possit. Indicet ergo, ait Bias, Æthiopum regi, debere eum interim dum ipse mare quod nunc est ebibit, in mare exeuntes fluvios inhibere: nam de eo quod nunc est mari, non de futuro, mandatum fuit. Quæ simulatque dixit, Niloxenus præ voluptate non continuit se, quin amplecteretur atque oscularetur hominem. Reliquis autem responsum Biantis laudantibus atque approbantibus, ridens Chilo: Hospes, inquit, Naucratita, antequam mare ebibatur, domum navigans Amasidi indica, non esse ei quærendum quomodo tantum salsuginis exhauriat, sed potius ut potabile ac dulce subditis regnum suum faciat: harum rerum callentissimus,

ταῦτα γὰρ δεινότατος Βίας, καὶ διδάσκαλος τούτων ἄριστος E
ἃ μαθὼν Ἄμασις οὐδὲν ἔτι τῷ χρυσοῦ δεήσεται ποδονιπτῆρος ὑπὸ τὰς Αἰγυπτίους, ἀλλὰ θεραπεύσουσι πάντες αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσουσι χρηστὸν ἐόντα, κἂν μυριάκις ἦ νεῶ ἀναφανῆ δυσγενέστερος. Καὶ μὰ, ἔφη ὁ Περίανδρος, 152
ἄξιόν γε τοιαύτας ἀπαρχὰς τῷ βασιλεῖ συνεισενεγκεῖν ἅπαντας ἀνθρακὰς, ὥσπερ ἔφησεν Ὅμηρος· ἐκείνῳ τε γὰρ ἂν γένοιτο πλέονος ἀξία τῆς ἐμπορίας ἡ παρενθήκη, καὶ ἡμῖν ἀντὶ πάντων ὠφέλιμος.

ζ'. Εἰπόντος οὖν τοῦ Χίλωνος, ὡς Σόλων κατάρχεσθαι τοῦ λόγου δίκαιός ἐστιν, ὃ μόνον ὅτι πάντων τῷ F
ἥκει κατ' ἡλικίαν, καὶ τυγχάνει κατακείμενος πρῶτος, ἀλλ' ὅτι τὴν μεγίστῳ καὶ τελεωτάτῳ ἀρχῇ ἄρχει, νόμους Ἀθηναίοις θέμενος. Ὁ οὖν Νειλόξενος ἡσυχῇ πρὸς ἐμὲ, Πολλάγε, εἶπεν, ὦ Διόκλεις, πιστεύῃ ψευ-

E. 5. δυσγενέστερος] Omnes libri δυσμενέστατος: exceptis G. Exempl. Turneb. δυσενέστατος, et T. δυσμενέστερος. Unde effeci id quod exhibui. Modo ἔοντα omnes libri; non ab Auctore putem profectum.

E. 10. ὡς Σόλων] Dedi ex Anon. T. V. B. pro vulgato ὁ Σόλων.

optimuſque magiſter eſt Bias: quibus perceptis Amaſis nihil opus habebit aurea ad lavandos pedes pelvi qua terreat Ægyptios, ſed omnes ipſum demerebuntur atque diligent ob virtutem, etiam ſi millies eſſet quam nunc videtur inviſior. Eſt vero, inquit Periander, operæ pretium ut univerſi *viritim* (ut Homerico more loquar) Amaſidi tales contribuamus primitias. Sic enim et illi additamentum ipſa negotiatione præſtabilius fiet, et nobis ſingulis aliquid utilitatis accedet.

VII. Tum Chilo: Principium, inquit, dicendi Solon æquum eſt ut faciat, non tantum quia natu omnibus reliquis eſt grandior, et primo accumbit loco, ſed maximum ac perfectiſſimum quia gerit magiſtratum, Athenienſium legiſlator. Ibi tum Niloxenus ſubmiſſa ad me voce: Profecto, inquit, multa falſo creduntur,

δῶς, καὶ χαίρουσιν οἱ πολλοὶ λόγοις ἀνεπιτηδείοις περὶ σοφῶν ἀνδρῶν αὐτοί τε πλάττοντες καὶ δεχόμενοι παρ' ἑτέρων ἕτοιμοι· οἷα καὶ περὶ ἡμᾶς εἰς Αἴγυπτον ἀπηγγέλη περὶ Χίλωνος, ὡς ἄρα ἐφιλύσαιτο τὴν πρὸς
152 Σόλωνα φιλίαν καὶ ξενίαν, ὅτι τοὺς νόμους ὁ Σόλων ἔφη μεταχινητοὺς εἶ). Καὶ ἐγώ, Γελοῖος, ἔφην, ὁ λόγος· ὥσπερ γὰρ δεῖ πρῶτον ἀποποιεῖσθαι τὸν Λυκοῦργον αὐτοῖς νόμοις ὅλην μεταχινήσαντα τὴν Λακεδαιμονίων πολιτείαν. Μικρὸν ὕστερον ὁ Σόλων, Ἐμοὶ μὲν οὖν, ἔφη, δοκεῖ μάλις' ἔνδοξος γενέσθαι καὶ βασιλεὺς καὶ τύραννος, εἰ δημοκρατίαν ἐκ μοναρχίας κατασκευάσαι τοῖς πολίταις. Δεύτερος δὲ ὁ Βίας εἶπεν, Εἰ πρῶτος χρῷτο τοῖς νόμοις τῆς πατρίδος. Ἐπὶ τούτῳ δὲ Θάλης ἔφησεν, Εὐδαιμονίαν ἄρχοντος νομίζειν εἰ ἐτελεύτησε μεγάσας τὴν φύσιν. Τέταρτος Ἀνάχαρσις, Εἰ μόνος εἴη φρόνιμος. Πέμπτος
B δὲ Κλεόβουλος, Εἰ μηδενὶ πιστεύοι τῶν πολιτῶν. Ἕκτος

A. 2. μεταχινητὰς] Malim μὴ κινητάς.
A. 8. πρῶτος] τρόπους Stob. p. 328. Forte melius.

multique ſunt qui ſiniſtris rumoribus de ſapientibus viris delectantur, quos vel ipſi ſibi confingunt, vel ab aliis prompte accipiunt: quomodo etiam ad nos in Ægyptum renunciatum fuit, Chilonem amicitiæ atque hoſpitii jus reſignaſſe Soloni, quod hic leges mutabiles eſſe dixiſſet. Ridicula, inquam, narratio: ita enim primus Chiloni erat repudiandus Lycurgus, qui una cum legibus totam convellit atque immutavit rempublicam Lacedæmoniorum. Cæterum Solon paululum moratus, *Mihi*, ait, *videtur hac ratione maxime gloriam conſecuturus ſive rex ſive tyrannus, ſi unius imperium in popularem reipublicæ ſtatum civibus convertat.* Subjecit Bias, *Si primus pareat legibus patriæ.* Poſt hos Thales pronunciavit, *Eum ſibi principem videri beatum qui naturæ ordine ſenex moriatur.* Quartus Anacharſis, *Si ſolus ſit prudens.* Quintus Cleobulus, *Si familiarium nemini fidat.* Sex-

δὲ ὁ Πιττακὸς, Εἰ τοὺς ὑπηκόους ὁ ἄρχων φοβεῖσθαι μὴ αὐτὸν, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν. Μετὰ τοῦτον ὁ Χίλων ἔφη, Τὸν ἄρχοντα χρῆναι μηδὲν φρονεῖν θνητὸν, ἀλλὰ πάντα ἀθάνατα. Ῥηθέντων δὲ τούτων ἠξιοῦμεν ἡμεῖς καὶ αὐτὸν εἰπεῖν τι τὸν Περίανδρον. Ὁ δὲ, οὐ μάλα φαιδρὸς, ἀλλὰ συσπάσας ὃ πρόσωπον, Ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, προσαποφαίνομαι τὰς εἰρημένας γνώμας ἁπάσας σχεδὸν ἀφεστάναι τοῦ ἄρχειν τὸν νοῦν ἔχοντα. Καὶ ὁ Αἴσωπος, οἷον ἐλεγκτικὸς, Ἔδει τοίνυν, ἔφη, τοῦτο καθ' ἑαυτοὺς περαίνειν, καὶ μὴ, συμβούλους φάσκοντας εἶναι καὶ c φίλους, κατηγόρους γίνεσθαι τῶν ἀρχόντων. Ἀφαμυθοῦντος οὖν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς ὁ Σόλων, καὶ μειδιάσας εἶπεν, Οὐκ ἂν δοκῇ σοι μετριώτερον ἄρχοντα ποιεῖν, καὶ τύραννον ὑπεικέστερον, ὁ πείθων ὡς ἄμεινόν ἐστι τὸ μὴ ἄρχειν ἢ τὸ ἄρχειν; Τίς δ' ἂν, ἔφη, σοὶ τοῦτο πιθοίτο, ἢ τῷ θεῷ φράσαντι περὶ τοῦ πρᾶξαι σε χρησμὸν,

Εὔδαιμον πολίεθρον ἑνὸς κήρυκος ἀκούειν.

B. 9. ἀφεστάναι] Rectius erat ἀφιστάναι, in præsenti.

tus Pittacus, *Si subditos princeps ita condocefaciat, ut non ipsum, sed ipsius causa metuant.* Ultimus Chilo, *Principem nihil meditari debere mortale, sed omnia immortalia.* His dictis a Periandro postulavimus, ut ipse quoque diceret aliquid. Ille vero vultu non admodum hilari, sed ad severitatem composito: addo ergo, inquit, dictas sententias omnes fere sanæ mentis hominem ab imperio gerendo deterrere. Et Æsopus, ut erat reprehendendi studiosus: Hæc igitur, ait, oportebat nos seorsim tractare, ne dum consiliarii volumus esse et amici principum, eorum fiamus accusatores. Hujus caput tangens Solon ac renidens, Non, inquit, videtur tibi moderatiorem principem ac tyrannum æquiorem reddere, qui ei persuadet præstare non imperare, quam imperare? Quis vero respondit Æsopus, tibi malit credere, quam Deo? cujus sententia ex hoc tibi dato oraculo apparet,

Felix urbs, vocem præconis quæ unius audit.

Καὶ ὁ Σόλων, Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, καὶ νῦν Ἀθηναῖοι ἑνὸς
D κήρυκος ἀκροῶνται, καὶ ἄρχοντος τὸν νόμου, δημοκρατίαν
ἔχοντες. Σὺ δὲ δεινὸς εἶ κορώνων ἐπαΐειν καὶ κολοιῶν,
τῆς δὲ σοῦ φωνῆς οὐκ ἀκριβῶς ἀκούεις· ἀλλὰ πόλιν
μὴν οἴει χρῆν θεὸν ἄριστα φράζειν τὴν ἑνὸς ἀκούουσαν,
συμποσίου δὲ ἀρετὴν νομίζεις τὸ πᾶσι συναρέσκεσθαι
καὶ περὶ πάντων. Σὺ γάρ, ἔφη ὁ Αἴσωπος, ὅπου γέ-
γραφας ὅτι ὅμοιον οἰκέσαι μὴ μεθύειν, ὡς ἔγραψας Ἀ-
θηναίοις οἰκέσαι μὴ ἐρᾶν, μηδὲ ξηραλοιφεῖν. Γελάσαντος
οὖν τοῦ Σόλωνος, Κλεόδωρος ὁ ἰατρὸς, Ἀλλ' ὅμοιον,
ἔφη, τὸ ξηραλοιφεῖν τῷ λαλεῖν ἐν οἴνῳ βρεχόμενον· ἥδιστον
E γάρ ἐστι. Καὶ ὁ Χίλων ὑπολαβὼν ἔφη, Διὰ τοῦτό τοι
μᾶλλον ἀφεκτέον αὐτοῦ. Πάλιν δὲ ὁ Αἴσωπος, Καὶ μὴν,
ἔφη, Θάλης ἔδοξεν εἰπεῖν ὅτι τάχιστα γηράσῃ.

D. 7. ὅτι ὅμοιον] Aut delendum, aut aliquid in eo latet quod proximo Ἀθήνῃσιν opponatur, et ejuſmodi fere ſententiam habeat: *Nondum profecto legem convivalem tuliſti ne ſervi inebrientur: prouti Athenis Civilem legem tuliſti, ne ament nec ficca unctione utantur.* Mez. corrigit ὅτι νόμιμον, quod item friget.

D. 9. Κλεόδωρος] Ita omnes libri. Tamen legendum Κλεόδημος.

D. 9. Ἀλλ' ὅμοιον] Forte Ἀνόμοιον: quod nexus requirit.

E. 3. Θάλης ἔδοξεν εἰπεῖν] Hujus dicterii ratio non ſatis apparet: licet appareat, id referri ad dictum Thaletis modo memoratum. Forte quid excidit.

Et Solon: Enimvero, inquit, nunc quoque Athenienſes unicum audiunt præconem, nimirum legem, quanquam penes populum reipublicæ ſit poteſtas. Tu autem corvorum graculorumque voces audire peritus, tuam ipſius vocem non accurate exaudis: ſed qui urbem de Apollinis ſententia beatiſſimam fore putes quæ unum audit, convivii hanc laudem eſſe cenſes ut omnes diſſerant ac de omnibus. Tu enim, infert Æſopus, nullam legem poſuiſti, ne inebrientur ſervi, ſicut Athenis ſervis amoribus et ſicca unctione interdixiſti. Cum riſiſſet Solon, Cleodemus medicus: Atqui ſiccæ unctioni, inquit, ſimile eſt, vino rigatum loqui: eſt enim ſuaviſſimum. Et Chilo id ſic excepit: Itaque eo tanto magis abſtinendum eſt. Rurſum Æſopus, Et quidem, ait, Thales viſus eſt dicere, fore ut celerrime conſeneſcat.

η'. Γελάσας οὖν ὁ Περίανδρος, Ἔχομεν, εἶπεν, Αἴσωπε, τὴν δίκην προσηκόντως, ὅτι πρινὴ τὸν Ἀμάσιδος, ὃν προειλόμεθα, πάντας εἰσαγαγεῖν λόγους εἰς ἑτέρους ἐμπεσόντες. Ὅρα δή, Νειλόξενε, τὰ λοιπὰ τῆς ὑποθέσεως, καὶ λέγε παρὼν ἐν τούτῳ τοῖς ἀνδράσιν. Ἀλλὰ μήν, ὁ Νειλόξενος ἔφη, τὴν μὲν τοῦ Αἰθίοπος ὑπόταξιν οὐδὲν ἂν τις ἄλλο πλὴν ἀγχυμόνιον σκυτάλην προσείποι κατ' Ἀρχίλοχον· ὁ δὲ σὸς ξένος Ἄμασις ἡμερώτερος ἐν τοῖς τοιούτοις προβλήμασι καὶ μουσικώτερος γέγονεν· ἐκέλευσε γὰρ αὐτὸν εἰπεῖν τὸ πρεσβύτατον, καὶ τὸ κάλλιστον, καὶ τὸ μέγιστον, καὶ τὸ σοφώτατον, καὶ τὸ κοινότατον· καὶ ναὶ μὰ Δία πρὸς τούτοις τὸ ὠφελιμώτατον, καὶ βλαβερώτατον, καὶ τὸ ἰσχυρότατον, καὶ τὸ ῥᾷστον εἰπεῖν. Ἆρ' οὖν ἀπεκρίνατο καὶ διέλυσε τούτων ἕκαστον; Οὕτως· ὁ Νειλόξενος ἔφη, κρίνετε δὲ ὑμεῖς ἀκούσαντες·

E. 6. ὃς προειλόμεθα] ὃς addidi ex B. Paulo ante, ὅτι vel delendum cum Reiſkio, vel mutandum in ἅτε quod Francico interpreti viſum.
E. 8. ἐν τούτῳ] Malim ἐν ταυτῷ, *uno in loco*, ut Reiſk.
F. 5. τὸ ῥᾷστον εἰπεῖν.] Ita omnes libri. Corrigendum τὸ ῥᾷστον. Ἆρ' οὖν, εἶπεν, ἀπεκρίνατο κ. τ. λ.

VIII. Hic ridens Periander, ſic eſt locutus: Merito quidem nos, Æſope, pœnam dedimus, qui priuſquam Amaſidis ſermonem reliquum in medium proponeremus, in alias incidimus diſputationes. Tu itaque, Niloxene, reliquum epiſtolæ inſpice, viriſque his præſentibus utere. Tum Niloxenus hæc: Equidem poſtulatum illud Æthiopicum nihil aliud quam ut eſt apud Archilochum ſcuticam confractam appellare quis jure poſſit. Tuus autem hoſpes Amaſis in hoc quærendi genere humanior eſt et elegantior. Juſſit enim eum explicare quid ſit vetuſtiſſimum, quid pulcherrimum, quid maximum, quid ſapientiſſimum, quid communiſſimum, atque adeo quid utiliſſimum, quid damnoſiſſimum, quid fortiſſimum, quid facillimum. Quid, inquit Periander, reſponditne, et ſolvit ſingula iſthæc? Audietis, ait Niloxenus, quomodo, et veſtrum erit judicium. Summam

153 ὡς πολλῶ γὰρ ὁ βασιλεὺς ποιῆται, μήτε συκοφαντῶν ἀλῶναι τὰς ἀποκρίσεις, εἴτέ τι σφάλληται καὶ ταύτας ἀποκρινάμενος, τοῦτο μὴ διαφυγεῖν ἀνεξέλεγκτον· ἀναγνώσομαι δὲ ὑμῖν ὥσπερ ἀπεκρίνατο. Τί πρεσβύτατον; χρόνος. Τί μέγιστον; κόσμος. Τί σοφώτατον; ἀλήθεια. Τί κάλλιστον; φῶς. Τί κοινότατον; θάνατος. Τί ὠφελιμώτατον; θεός. Τί βιαιοτέρατον; δαίμων. Τί ῥωμαλεώτατον; τύχη. Τί ῥᾷστον; ἡδύ.

Θ'. Τούτων πάλιν ἀναγνωσθέντων, ὦ Νίκαρχε, γενομένης σιωπῆς, Θάλης ἠρώτησε τὸν Νιλόξενον, Εἰ πρέποντα τὰς λύσεις ὁ Ἄμασις. Ἐκείνου δὲ εἰπόντος, Ὅτι
B τὰς μὲν ἀπεδέξατο, ταῖς δὲ ἐδυσκόλαινε, Καὶ μὴν ὦδέν, ἔφη ὁ Θάλης, ἀνεπίληπτόν ἐστιν, ἀλλ' ἔχει πάντα διαμαρτίας μεγάλας καὶ ἀγνοίας. Οἷον εὐθύς, ὁ χρόνος πῶς ἂν εἴη πρεσβύτατον, εἰ τὸ μὲν οὐχὶ γεγονός, τὸ δὲ ἐνεστώς ἐστι, τὸ δὲ μέλλον· ὁ γὰρ μεθ' ἡμᾶς ἐσόμενος χρόνος, καὶ πραγμάτων τοῖς νῦν καὶ ἀνθρώπων νεώτερος

enim in hoc rex noſter impendit operam, ut neque calumniari reſponſa poſſit dici vere, neque lateat et non arguatur ſi quid erratum eſt reſpondendo. Recitabo autem vobis quomodo reſpondit. *Quid antiquiſſimum? Tempus. Quid maximum? Mundus. Quid ſapientiſſimum? Veritas. Quid pulcherrimum? Lux. Quid communiſſimum? Mors. Quid utiliſſimum? Deus. Quid damnoſiſſimum? Genius. Quid robuſtiſſimum? Fortuna. Quid facillimum? Quod ſuave eſt.*

IX. His ita recitatis, Nicarche, factoque ſilentio, Thales Niloxenum interrogavit, an has ſolutiones probaſſet Amaſis. Reſpondenteque eo quaſdam admiſſas ab eo fuiſſe, quaſdam improbatas, Et vero, inquit Thales, examinandæ ſunt: omnes enim vitia magna erroreſque habent: quale eſt, (verbi gratia) quod tempus omnium rerum vetuſtiſſimum dixit: quod qui poteſt eſſe verum? cum pars ejus præterierit, alia ſit præſens, alia futura: et quod poſt nos erit tempus, rebus hominibuſque qui nunc ſunt recentius

ἂν φανείη. Τὸ δὲ τὴν ἀλήθειαν ἡγεῖσθαι σοφίαν, οὐδὲν ἐμοὶ δοκεῖ διαφέρειν τοῦ τὸ φῶς ὀφθαλμὸν ἀποφαίνειν· εἰ δὲ ὃ φῶς, ὥσπερ καλόν ἐστιν, ἐνόμιζε, πῶς τὸν ἥλιον αὐτὸν παρεῖδε; Τῶν δὲ ἄλλων, ἡ μὲν περὶ θεῶν καὶ δαιμόνων ἀπόκρισις, θράσος ἔχει καὶ κίνδυνον· ἀλογίαν δὲ καὶ πολλὴν ἡ περὶ τῆς τύχης· ἡ γὰρ ἂν μετέπιπτε C ῥᾳδίως, ὕπως ἰσχυρότατον οὖσα τῶν ὄντων καὶ ῥωμαλεώτατον. Οὐ μὴν οὐδὲ θάνατος κοινότατόν ἐστιν· ἡ γάρ ἐστι πρὸς τὰς ζώσας. Ἀλλ' ἵνα μὴ δοκῶμεν εὐθύνειν τὰς τῶν ἑτέρων, ἰδίας ἀποφάσεις ταῖς ἐκείνων παραβάλλωμεν· ἐμαυτὸν δὲ παρέχω πρῶτον, εἰ βούλεῖ Νειλόξενος, ἐρωτᾶν καθ' ἕκαστον. Ὡς ἂν ἐγένοντο τότε, καγὼ νῦν διηγήσομαι τὰς ἀποκρίσεις καὶ τὰς ἐρωτήσεις. Τί πρεσβύτατον; θεός· ἔφη Θάλης, ἀγέννητον γάρ ἐστι. Τί μέγιστον; τόπος· τἆλλα μὲν γὰρ ὁ κόσμος, τὸν δὲ D

B. 9. ὥσπερ καλόν ἐστιν, ἐνόμιζε] Forte, καλὸν, ὥσπερ ἐστὶν, ἐνόμιζε: atque ita et Reisk.

B. 11. ἀλογίαν δὲ καὶ πολλὴν] Malim ἀλογίαν δέ γε πολλὴν ut Exempl. Turneb. Vulgato etiam pejus T. V. B. ἀλογίαν γέ καὶ πολλήν.

esse quivis videat. Jam quod veritatem putat esse sapientiam, tantundem mihi videtur ac si lumen oculum vocaret. Quod si lumen, ita ut est, pulchrum esse censuit, quomodo factum est ut ipsum Solem præteriret? De cætero quod respondit de diis ac geniis, id audax atque periculosum est responsum: valde etiam a ratione alienum est, quod de fortuna dixit: non enim ea tam facile mutaretur, si ita validissima rerum esset atque robustissima. Sed neque mors communissimum est, quæ nihil ad vivos pertinet. Cæterum ne videamur in aliorum pronunciata inquirere, nostra cum eorum dictis componantur: et, si Niloxeno ita videtur, primum ego me offero qui de singulis interrogetur. Exponam deinceps quid quæsitum, quid responsum fuerit. *Quid est antiquissimum? Deus*, inquit Thales; ortu enim caret. *Quid maximum? Locus*; reliqua enim mundus con-

κόσμον ἔτος ἀφελέχει. Τί κάλλιστον; κόσμος, πᾶν γὰρ ὃ κατὰ τάξιν, τοῦτο μέρος ἐστί. Τί σοφώτατον; χρόνος· τὰ μὲν γὰρ εὕρηκεν ἔτος ἤδη, τὰ δὲ εὑρήσει. Τί κοινότατον; ἐλπίς· καὶ γὰρ οἷς ἄλλο μηδέν, αὕτη πάρεστι. Τί ὠφελιμώτατον; ἀρετή· καὶ γὰρ τἆλλα τῷ χρῆσθαι καλῶς ὠφέλιμα ποιεῖ. Τί βλαβερώτατον; κακία· καὶ γὰρ τὰ πλεῖστα βλάπτει παραγενομένη. Τί ἰσχυρότατον; ἀνάγκη· μόνον γὰρ ἀνίκητον. Τί ῥᾷστον; τὸ κατὰ φύσιν· ἐπεὶ καὶ ἡδοναί γε πολλάκις ἀπαγορεύουσιν.

E ι'. Ἀποδεξαμένων δὲ πάντων τὰ Θάλεω, ὁ Κλεόδημος εἶπεν, Τὸ ταῦτα ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνασθαι βασιλεῦσιν, ὦ Νειλόξενε, φορτικόν ἐστιν. Ὁ δὲ παρὰ τὸν θάλαττον Ἀμάσιδι βάρβαρος, ἐδεῖτο τῆς Πιττακοῦ βραχυλογίας, ἣ πρὸς Ἀλυάττην ἐχρήσατο πρᾳότατόν τι καὶ γράφοντα Λεσβίοις ὑπερήφανον, ἀποκρινάμενος οὐδέν, ἀλλ' ἢ μόνον κελεύσας κέμμια καὶ θερ-

E. 2. Τὸ ταῦτα] Ita Steph. nescio, unde. Malim τοιαῦτα. Ald. Bas. Xyl. A. Voss. P. τοσαῦτα. Nil varietatis a Stephaniana notatum ex Venet. B. E. G.

tinet, ab hoc continetur. *Quid pulcherrimum? Mundus*; omnes enim ejus partes ordine aptæ sunt. *Quid sapientissimum? Tempus*; id enim alia invenit, reliqua inveniet. *Quid communissimum? Spes*; quibus enim reliqua omnia desunt, hæc adest. *Quid utilissimum? Virtus*; hæc enim reliqua etiam recte utendo utilia facit. *Quid damnosissimum? Animi vitium*; hujus enim præsentia plurima bona corrumpuntur. *Quid validissimum? Necessita*; ea enim sola est insuperabilis. *Quid facillimum? Quod est naturæ consentaneum*; nam voluptates etiam sunt, quæ sæpenumero respuantur.

X. Cum Thaletis dicta omnes approbassent, Cleodemus, Hujusmodi, inquit, Niloxene, quæstiones proponere et solvere regibus convenit: barbarus autem iste, qui mare Amasidi propinabat, brevitate sermonis refellendus fuit ea, qua usus est adversus Alyatten Lesbiis scripto superbe aliquid insolens mandantem Pittacus, nihil enim respondit aliud,

μὸν ἄρζον ἐσθίειν. Ὑπολαβὼν οὖν ὁ Περίανδρος, Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς παλαιοῖς Ἕλλησιν ἔθος ἦν, ὦ Κλεόδημε, τοιαύτας ἀλλήλοις ἀπορίας προβάλλειν. Ἀκούομεν γὰρ ὅτι καὶ πρὸς τὰς Ἀμφιδάμαντος ταφὰς εἰς Χαλκίδα F
τῶν τότε σοφῶν οἱ δοκιμώτατοι ποιηταὶ συνῆλθον· ἦν δὲ ὁ Ἀμφιδάμας ἀνὴρ πολιτικὸς, καὶ πολλὰ πράγματα παρασχὼν Ἐρετριεῦσιν ἐν ταῖς πρὸς Λιλάντου μάχαις ἔπεσεν· ἐπεὶ δὲ τὰ παρεσκευασμένα τοῖς ποιηταῖς ἔπη χαλεπὸν καὶ δύσκολον ἐποίει τὴν κρίσιν, διὰ τὸ ἐφάμιλλον, ἥ τε δόξα τῶν ἀγωνιστῶν Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου πολλὴν ἀπορίαν μετ' αἰδοῦς τοῖς κρίνουσι παρεῖχεν, ἐτράποντο πρὸς τοιαύτας ἐρωτήσεις, καὶ προβάλλουσιν 154
ὡς φησι Λέσχης,

Μοῦσά μοι ἔννεπε ἐκεῖνα τὰ μήτ' ἐγένοντο πάροιθεν,
Μήτ' ἔσαι μετόπισθεν·—

F. 3. πολιτικὸς] B. G. forte verius, πολεμικός.

A. 1. καὶ πρὸβάλομεν ὡς φησι Λέσχης] Varie diſſentiunt libri. Legendum puto πρὸβαλ' Ὅμηρος, φησὶ Λέσχης. Verſus eſt Leſchis Poetæ, de Certamine Homeri et Heſiodi.

quam debere eum cepas et calidum panem edere. Hunc ejus ſermonem ſic excepit Periander: Enimvero priſcis quoque Græcis in more poſitum fuit, Cleodeme, hujuſmodi inter ſe quæſtiones proponere. Auditu enim accepimus, Chalcidem ad Amphidamantis exequias conveniſſe poetas, quorum tum inter ſapientes maxime vigebat gloria. Fuerat autem is Amphidamas vir civilis, cumque multum negotii exhibuiſſet Eretrienſibus, in pugnis ob Lilantem commiſſis ceciderat. Sed cum poetarum carmina arte elaborata difficilem moleſtamque facerent dijudicationem ambigua victoria, et concertatores glorioſi Homerus atque Heſiodus præ ſui reverentia plurimum arbitris dubitationis afferrent: ventum eſt ad hujuſmodi quæſtiones, propoſueruntque, inquit Leſches, talia:

Muſa mihi refer hæc, quæ nec prius evenerunt,
Nec poſt evenient—

ἀπεκρίνατο δὲ Ἡσίοδος ὁκ τῦ ἀδατυχόντος,

Ἀλλ' ὅταν ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ καναχήποδες ἵπποι
Ἅρματα συντρίψωσιν ἐπειγόμενοι περὶ νίκης,

καὶ ἀφ' τῦτο λέγεται μάλιστα θαυμασθεὶς τῦ τρίποδος τυχεῖν. Τί δὲ ταῦτα, ὁ Κλεόδημος εἶπε, διαφέρει τῶν Εὐμήτιδος αἰνιγμάτων; ἃ ταύτῃ μὲ ἴσως, ὁκ ἀπρεπές ὄθι παίζουσαν, καὶ ἀφαπλέκουσαν, ὥσπερ ἑτέραι ζώνια καὶ κεκρυφάλους, προβάλλειν ταῖς γυναιξὶν, ἄνδρας δὲ νοῦν ἔχοντας ἔν τινι σπουδῇ πᾶσθαι γελοῖον. Ἡ μὲ οὖν Εὔμητις ἡδέως ἂν εἰπῦσά τι πρὸς αὐτὸν, ὡς ἐφαίνετο, κατέσχεν ἑαυτὴν ὑπ' αἰδῦς, καὶ ἀνεπλήσθη τὸ πρόσωπον ἐρυθήματος. Ὁ δὲ Αἴσωπος, οἷον ἀμυνόμενος αὐτὴν, Οὐ γελοιότερον οὖν, εἶπε, τὸ μὴ δύασθαι ταῦτα ἀφελύειν, οἷόν ἐστιν ὃ μικρὸν ἔμπροσθεν ἡμῖν τῦ δείπνυ προβάλλει,

Ἄνδρ' εἶδον πυρὶ χαλκὸν ἐπ' ἀνέρι κολλήσαντα·

8. 2. ἑτέραι] Dedi hoc ſenſu flagitante, et probantibus libris B. varia lectione in margine codicum A. et Voſſ. Xyl. Anon. Mez. T. V. B. Thom. Mag. Voc. ζώνιον: ubi plane deeſt in ſcriptis exemplis. Vulgo ἑταῖραι.

et reſpondit Heſiodus ex tempore:

Sed Jovis ad buſtum ſonitu cum quadrupedante
Frangentur currus ab equis certamine anhelo.

diciturque ea maxime de cauſa magnifactus ac tripode donatus. Quid vero, inquit Cleodemus, hæc a ſcirpis Eumetidis differunt? quos illam animi jocique cauſa nectentem, ut aliæ cingula ſolent et reticula, mulieribus proponere fortaſſis indecorum non eſt: ridiculum vero, ſi eos ut rem ſeriam tractent viri cordati. Ac Eumetis quidem, cum, ut apparebat, dicere aliquid adverſus Cleodemum cuperet, præ verecundia ſeſe cohibuit, facieſque ejus tota rubore oppleta fuit. Sed Æſopus, veluti ulciſcens eam, An vero, ait, non magis ridiculum eſt, non poſſe nos iſta ſolvere? quale eſt quod paulo ante cœnam nobis propoſuit:

Igni hominem æs humano in corpore figere vidi:

τί τοῦτ' ἔστιν, ἔχοις ἂν εἰπεῖν; Ἀλλ' οὐδὲ μαθεῖν δέο- C
μαι, ἔφη ὁ Κλεόδημος. Καὶ μὰ οὐδείς, ἔφη, σοῦ τοῦτο
μᾶλλον οἶδεν, οὐδὲ ποιεῖ βέλτιον· εἰ δὲ ἀρνῇ, μάρτυρας
ἔχω σικυωνίας. Ὁ μὲν οὖν Κλεόδημος ἐγέλασε· καὶ γὰρ
ἐχρῆτο μάλιστα ταῖς σικυωνίαις τῶν καθ' αὑτὸν ἰατρῶν,
καὶ δόξαν οὐκ ἤκιστα τοῦτο διὰ ταῦτ' ἔσχηκε.

ια'. Μνησίφιλος δὲ ὁ Ἀθηναῖος, ἑταῖρος ὢν καὶ
ζηλωτὴς Σόλωνος, Ἐγώ τοι, εἶπεν, ὦ Περίανδρε, τὸν
λόγον ἀξιῶ καθάπερ τὸν οἶνον μὴ πλατύνδην μηδὲ
ἀριστίνδην, ἀλλ' ἰσίοις πᾶσιν ὥσπερ ἐν δημοκρατίᾳ νέ- D
μεσθαι καὶ κοινὸν εἶναι· τῶν δὲ ἄρτι περὶ ἀρχῆς καὶ βασι-
λείας εἰρημένων οὐδὲν ἡμῖν τοῖς δημοτικοῖς μέτεστιν· ὅθεν
οἰόμεθα δεῖν πάλιν ἕκαστον ὑμῶν περὶ πολιτείας ἰσονόμου
γνώμην τινὰ συμβαλέσθαι, ἀρξαμένους αὖθις ἀπὸ Σό-
λωνος. Ἐδόκει δὴ ταῦτα ποιεῖν. Καὶ πρῶτος ὁ Σό-
λων, Ἀλλ' ἀκήκοας μέν, εἶπεν, ὦ Μνησίφιλε, μὴ πάντων

C. 2. ἔφη, σοῦ] Exhibui ex Anon. et Mez. pro vulgato ἔφησε.

poteſne explicare, hoc quid ſit? Ne ſcire quidem opus habeo, reſpondit Cleodemus. Et vero, inquit ille, nemo te melius iſtam rem novit aut uſurpat: quod ſi inficias ire velis, teſtes habeo cucurbitulas. Riſit Cleodemus: nemo enim medicorum ea tempeſtate frequentius cucurbitulis utebatur, idque remedii propter uſum non parum laudis invenerat.

XI. Cæterum Mneſiphilus Athenienſis ſocius imitatorque Solonis Periandrum ſub hæc ita compellavit: Equidem æquum judico, ut ſicut vinum, ita ſermo quoque non pro ſenſu aut præſtantia virtutis, ſed ex æquo inter omnes diſtribuatur, ſicut in populari ſtatu reipublicæ. At quæ jam a vobis dicta ſunt de dominatione et regno, ad nos qui populares ſumus, nihil pertinent. Itaque cenſeo debere vos denuo ea de reipublicæ forma, in qua æquali omnes jure vivunt, viritim aliquid conferre, auſpicante iterum Solone. Placuit hæc ſententia omnibus. Primuſque Solon: Tu quidem, inquit, Mneſiphile audi-

Ἀθηναίων ἰὼ ἔχω γνώμην περὶ πολιτείας· εἰ δὲ βέλει καὶ νῦν ἀκούειν, Δοκεῖ μοι πόλις ἄριστα πράττειν καὶ μάλιστα σώζειν δημοκρατίαν, ἐν ᾗ τὸν ἀδικήσαντα τῶν
E ἀδικηθέντος οὐδὲν ἧττον οἱ μὴ ἀδικηθέντες προσβάλλονται καὶ κολάζουσιν. Δεύτερος δὲ ὁ Βίας ἔφησε, Κρατίστην εἶναι δημοκρατίαν ἐν ᾗ πάντες ὡς τύραννον φοβοῦνται τὸν νόμον. Ἐπὶ τούτῳ Θάλης, Τὼ μήτε πλουσίους ἄγαν μήτε πένητας ἔχουσαν πολίτας. Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Ἀνάχαρσις, Ἐν ᾗ τῶν ἄλλων ἴσων ὁριζομένων, ἀρετὴ τὸ βέλτιον ὁρίζεται, καὶ κακία τὸ χεῖρον. Πέμπτος Κλεόβουλος ἔφη, Μάλιστα σωφρονεῖν δῆμον ὅπου τὸν φόβον μᾶλλον οἱ πολιτευόμενοι δεδοίκασιν ἢ τὸν νόμον. Ἕκτος δὲ Πιττακός, Ὅπου τοῖς πονηροῖς οὐκ ἔξεστιν ἄρχειν, καὶ τοῖς ἀγαθοῖς οὐκ ἔξεστι μὴ ἄρχειν. Μεταπεμπτὸς δὲ ὁ
F Χίλων ἀπεφήνατο, Τὴν μάλιστα νόμων, ἥκιστα δὲ ῥητόρων ἀκούουσαν πολιτείαν ἀρίστην εἶναι. Τελευταῖος δὲ πάλιν

E. 11. οὐκ ἔξεστι μὴ ἄρχειν] Ita dedi ex B. Paulo aliter G, ἔξεστι μὴ ἄρχειν. Vulgo ἔξεστι ἄρχειν.

visti cum universis Atheniensibus, quis meus sit de republica sensus. Quando autem nunc quoque vis audire, *videtur mihi civitas maxime beata fore et conservatura popularem statum, in qua injuriæ alicujus autorem non minus illæsi, quam qui læsus est in jus rapiant atque puniant.* Secundus Bias dixit, *eum popularem reipublicæ statum esse optimum, in quo legem universi tanquam tyrannum metuant.* Thales: *ubi neque divites nimis, neque pauperes sint cives.* Anacharsis: *in qua cum reliqua omnia æqualia habeantur, virtuti tamen potior, vitio deterior conditio deferatur.* Quintus Cleobulus pronuntiavit, *populum maxime facturum officium, si cives reprehensionem magis metuant quam legem.* Sextus Pittacus: *ubi magistratum gerere non licet malis, licet bonis.* Conversus deinde Chilo: *ea*, inquit, *optima est respublica, in qua maxime leges, minime oratores audiuntur.* Rursum ultimus

ὁ Περίανδρος ὑπεκρίνων ἔφη, Δοκεῖν αὐτῷ πάνυ, ἐπαινεῖν δημοκρατίαν τὴν ὁμοιοτάτην ἀριστοκρατίᾳ.

ιβ'. Τέλος δὲ καὶ τούτου τοῦ λόγου λαβόντος, ἠξίουν ἐγὼ καὶ τοὺς οἴκου ἢ χρηστέον, εἰπεῖν τοὺς ἄνδρας ἡμῖν· βασιλείας μὲν καὶ πόλεις ὀλίγοι κυβερνῶσιν, ἑστίας δὲ πᾶσιν ἡμῖν καὶ οἴκου μέτεστι. Γελάσας οὖν ὁ Αἴσωπος, Οὐκ, εἰγε τῶν πάντων, ἔφη, καὶ Ἀνάχαρσιν ἀριθμεῖς· τούτῳ γὰρ οἶκος οὐκ ἔστιν· ἀλλὰ καὶ σεμνύεται τῷ ἄοικος εἶναι, χρῆσθαι δ' ἁμάξῃ, καθάπερ τὸν ἥλιον ἐν ἅρμασι λέγουσι περιπολεῖν, ἄλλοτε ἄλλῃ ὑπνεμόμενον τοῦ οὐρανοῦ χώραν. Καὶ ὁ Ἀνάχαρσις, Διὰ τοῦτό τοι, εἶπεν, ἢ μόνος, ἢ μάλιστα τῶν θεῶν ἐλεύθερός ἐστι, καὶ αὐτόνομος, καὶ κρατεῖ πάντων, κρατεῖται δὲ ὑπ' οὐδενός· ἀλλὰ βασιλεύει καὶ ἰδιοκρατεῖ· πλὴν σέ γε λέληθε τὸ ἅρμα αὐτοῦ, ὡς ὑπερφυὲς κάλλει καὶ μεγέθει θαυμάσιόν ἐστιν·

F. 3. πάντας] Ita Jannot. Vulgo πάντα.
F. 7. βασιλείας μὲν καὶ] Mez. βασιλείας μὲν γάρ.
A. 3. δ' ἁμάξῃ] Addidi δ' ex B.
A. 3. ἅρμασι] Forte legendum ἅρματι.

omnium Periander de dictis horum ita cenſuit, videri ſibi omnibus his pronunciatis eam commendari popularem reipublicæ formam, quæ ſimillima ſit optimatum in civitate gubernationi.

XII. Hac quoque diſputatione finita, poſtulavi ego ut domus quomodo regenda ſit nobis, illi explicarent: quod regni et civitatis gubernatio paucis obveniret, quivis autem noſtrum larem domeſticum familiamque haberet. Hic ridens Æſopus: Non ita, inquit, res habet, ſiquidem in quibuſvis illis Anacharſidem numeras, qui non modo non habet domum, ſed et jactat ſe hoc nomine, quod domo carens, curru utatur, quomodo Solem aiunt curru circumvehi, aliaſque aliam cœli obire regionem. Reſpondit Anacharſis: Itaque ergo aut ſolus deorum liber, aut omnium liberrimus ille eſt, omnibuſque imperat, nulli paret, ſed regnat ac habenas tenet. Verum Solis currus quam pulchrituidne excellens, magnitudine-

B ἃ γὰρ ἂν παίζων ὑπὸ γέλωτι παρέβαλες ἐκεῖνο τοῖς ἡμετέροις· οἶκον δέ μοι δοκεῖς, ὦ Αἴσωπε, ταυτὶ τὰ πήλινα καὶ ξύλινα καὶ κεράμεα τεγάσματα νομίζειν, ὥσπερ εἰ κοχλίαν ἠργάσω τὸ κέλυφος, ἀλλὰ μὴ τὸ ζῶον. Εἰκότως οὖν σοι γέλωτα παρέσχεν ὁ Σόλων, ὅτι τῷ Κροίσου τὴν οἰκίαν κεκοσμημένην πολυτελῶς θεασάμενος, οὐκ εὐθὺς ἀπεφήνατο τὸν κεκτημένον εὐδαιμόνως οἰκεῖν καὶ μακαρίως, ἅτε δὴ τῶν ἐν αὐτῷ μᾶλλον ἀγαθῶν ἢ τῶν παρ' αὐτῷ βουλόμενος γενέσθαι θεατής· σὺ δὲ ἔοικας οὐδὲ τῶν ἑαυτοῦ μνημονεύειν ἀλώπεκος· ἐκείνη μὲν γὰρ εἰς ἀγῶνα ποικιλίας καταστᾶσα πρὸς τὴν πάρδαλιν, ἄξιον τὰ C ἐντὸς αὐτῆς καταμαθεῖν τὸν δικαστήν, ποικιλώτερα γὰρ ἐκεῖθεν φανεῖσθαι· σὺ δὲ τὰ τεκτόνων καὶ λιθοξόων ἔργα θεωροῦντι, οἶκον ἡγούμενος ἃ τὰ ἐντὸς ἑκάστου καὶ οἰκεῖα, καὶ παῖδας, καὶ γάμους, καὶ φίλους, καὶ θεράποντας, οἷς κἂν ἐν μυρμηκιᾷ τις ἢ νεοττίᾳ νοῦν ἔχουσι καὶ σωφρο-

B. 1. ἐκεῖνο] Sic Anon. Vulgo ἐκεῖνα.

que mirabilis ſit, te fefellit: alioqui non eras eum cum noſtro joci gratia comparaturus. Videris autem mihi, Æſope, pro domo habere lutea et figlina iſta clauſtra, perinde ac ſi teſtam, non ipſum animal cochleæ nomine afficeres: itaque non injuria riſum tibi movit Solon, qui cum domum Crœſi ſumptuoſe ornatam vidiſſet, non ſtatim pronuntiavit dominum ejus beate ac feliciter habitare: quod bona in ipſo domino ſita potius, quam quæ circa ipſum erant, ſpectare cuperet. Atque apparet te tuæ oblitum vulpis, quæ cum in certamen de varietate ornatus cum panthera veniſſet, ea quæ intus ſibi eſſent ornamenta diſceptatorem inſpicere jubebat: his enim ſe magis varie, quam panthera eſſet, ornatam. Tu vero fabrorum et lapicidarum opera circumſpicis, eaque pro domo habes: non ea quæ intus quiſque ſua habet, liberos, conjugium, amicos, familiam: cum quibus probe compoſitis ſi quis vel in fovea formicaria, vel in nido aliquo degit, re-

νῶσι κοινωνῇ τῶν ὑπαρχόντων, χρηστὸν οἶκον οἰκεῖ καὶ μακάριον· ἐγὼ μὲν οὖν, ἔφη, ταῦτα καὶ πρὸς Αἴσωπον ἀπεκρινόμην, καὶ πρὸς Διοκλῆν συμβάλλομαι· τῶν δὲ ἄλλων ἕκαστος ἀποφαίνεσθαι δίκαιός ἐστι τὴν ἑαυτοῦ γνώμην. Οὕτως ὁ Σόλων, Ἄριστον αὐτῷ δοκεῖν οἶκον, ὅπου τὰ χρήματα μήτε κτωμένοις ἀδικία, μήτε φυλάττουσιν D ἀπιστία, μήτε δαπανῶσι μετάνοια πρόσεστιν. Ὁ δὲ Βίας, Ἐν ᾧ τοιοῦτός ἐστιν ὁ δεσπότης δι' αὐτόν, οἷος ἔξω διὰ τὸν νόμον. Ὁ δὲ Θάλης, Ἐν ᾧ πλείστῳ ἄγχιν τῷ δεσπότῃ σχολὴν ἔχειν. Ὁ δὲ Κλεόβουλος, Εἰ πλείονας ἔχει τῶν φοβουμένων αὐτὸν τοὺς φιλοῦντας ὁ δεσπότης. Ὁ δὲ Πιττακὸς εἶπεν, Ὡς ἄριστος οἶκός ἐστιν ὁ τῶν περιττῶν μηδενὸς δεόμενος, καὶ τ' ἀναγκαίων μηδενὸς ἐνδεόμενος. Ὁ δὲ Χίλων ἔφη, Δεῖ μάλιστα βασιλευομένην πόλει προσοικέναι τ' οἶκον· εἶτα προσ-

C. 6. ὑπαρχόντων, χρηστὸν οἶκον οἰκεῖ] Ita B. G. et margo Voſſ. Mez. Vulgo ὑπαρχόντων χρηστῶν, οἶκον οἰκεῖ κ. μ.

C. 10. Οὕτως ὁ Σόλων] Stob. p. 484. Τοῦτον ἂν ἄριστον ὁ Σόλων εἶπεν αὐτῷ δοκεῖν οἶκον: quod præ vulgata probo: quæ δοκεῖ etiam pro δοκεῖν habet. At δοκεῖν ſumpſi tamen ex Stob. G. Pol. Leonic. Schott. Mez.

D. 8. μηδενὸς δεόμενος] Veriſſima lectio duabus his vocibus ſuppletis ex Stob. Serm. lxxxiii. p. 484. edit. Geſner. et item Trincavelliana. Abſunt in omnibus Plutarchi exemplis cum ſcriptis tum editis. Xylander tamen expreſſit.

rumque communitate utitur, domum is bonam et beatam incolit. Hæc ego cum Æſopo reſponſa volo, tum pro mea ſtipe Diocli collata: reliqui pro ſe ſuam quiſque ſententiam pronuncianto. Tum Solon: *Ea*, inquit, *mihi optima videtur domus, ubi res eſt neque injuſte parta, neque in ea vel conſervanda, diffidentiæ, vel inſumenda, pœnitentiæ eſt locus.* Bias: *in qua dominus ſua ſponte talem ſe gerit, qualem foris propter leges.* Thales: *in qua plurimum otii domino conceditur.* Cleobulus: *in qua plures ſunt qui diligant, quam qui metuant dominum.* Pittacus: *ubi neque requiruntur ſupervacanea, neque deſiderantur neceſſaria.* Chilon: *maxime oportet domum urbi quæ ſub rege eſt ſimilem eſſe:*

εἶπεν ὅτι Λυκοῦργος τοὺς τὴν κελεύοντα δημοκρατίαν ἐν
E τῇ πόλει καταστῆναι, Πρῶτος, ἔφη, ποίησον ἐν τῇ οἰκίᾳ
σου δημοκρατίαν.

ιγ'. Ἐπεὶ δὲ καὶ οὗτος ἔσχεν ὁ λόγος τέλος, ἡ μὲν
Εὐμητις ἐξῆλθε μετὰ τῆς Μελίσσης· τοῦ δὲ Περιάνδρου
τῷ Χίλωνι τοσοῦτον εὐμεγέθη κύλικα, τῷ δὲ Βίαντι
τοῦ Χίλωνος, Ἄρδαλος ἐπαναστὰς καὶ τοσαυτρεύσας τὸν
Αἴσωπον, Σὺ δὲ οὐκ ἂν, ἔφη, διαπέμψαιο δεῦρο τὸ
ποτήριον πρὸς ἡμᾶς, ὁρῶν τούτους ὥσπερ τὸν Βαθυκλέους
κύλικα διαπεμπομένους ἀλλήλοις, ἑτέρῳ δὲ μὴ μετα-
διδόντας; Καὶ ὁ Αἴσωπος, Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο, ἔφη, τὸ
F ποτήριον δημοτικόν ἐστι, Σόλωνι γὰρ ἔκπαλαι προσκέκται
μόνῳ. Τὸν οὖν Μνησίφιλον προσαυτρεύσας ὁ Πιττακὸς
ἠρώτησε τί ἆρα πίνει ὁ Σόλων, ἀλλὰ καταμαρτυρεῖ τοῖς
ποιημάτων ἐν οἷς γέγραφε,

Ἔργα δὲ Κυπρογενοῦς νῦν μοι φίλα καὶ Διονύσου,
Καὶ Μουσέων, ἃ τίθησ' ἀνδράσιν εὐφροσύνας.

Ὑποφθάσας δὲ Ἀνάχαρσις, Σὲ γὰρ, ὦ Πιττακέ, καὶ τὸν

adjecitque, Lycurgum cuidam qui populare imperium Spartæ inſtituere ipſum juberet, reſpondiſſe, Prius tu hoc domi tuæ facito.

XIII. Hoc quoque ſermone exacto, Eumetis cum Meliſſa exivit. Cum autem Periander Chiloni bene magnum calicem præbibiſſet, ac Chilo Bianti: Ardalus adſurgens Æſopo ait: Tu vero non huc ad nos poculum tranſmittes, cum videas iſtos calicem tanquam Bathyclis poculum inter ſeſe circummittere, nemini alteri impertire? Et Æſopus: ne hoc quidem, inquit, publicum eſſe videtur poculum, ita jamdiu ſoli adſtat Soloni. Tum Mneſiphilum compellans Pittacus: Cur, ait, Solon non bibit, ſed verſus ſuos teſtimonio ſuo impugnat hoſce,

Nunc Veneris mihi grata, et læti munera Bacchi,
Muſarumque: viris dant ea lætitiam.

Subjecit autem Anacharſis: quia tuam illam duram timet

σὸν ἐκεῖνον τ' χαλεπὸν φοβεῖται νόμον ἐν ᾧ γέγραφας, Ἐάν τις ὀτιοῦν μεθύων ἁμάρτῃ, διπλασίαν ἢ τῷ νήφοντι τὴν ζημίαν. Καὶ ὁ Πιττακὸς, Σὺ δέ γε, εἶπεν, ὥσπως ὑξύβρισας εἰς τὸν νόμον, ὥστε πέρυσι γὰρ καὶ νυνὶ μεθυσθεὶς, ἆθλον αἰτεῖν καὶ στέφανον. Τί δὲ οὐκ ἔμελλον, ἔφη ὁ Ἀνάχαρσις, τῷ πλεῖον πίοντι προκειμένων ἄθλων, προῖτος μεθυσθεὶς ἀπαιτεῖν τὸ νικητήριον; ἢ διδάξατέ με ὑμεῖς τί τέλος ὀφὶ τοῦ πολὺν πιεῖν ἄκρατον ἢ τὸ μεθυσθῆναι; Τοῦ δὲ Πιττακοῦ γελάσαντος, ὁ Αἴσωπος λόγον εἶπε τοιοῦτον, Λύκος ἰδὼν ποιμένας ἑστιωμένους ἐν σκιερῷ προβάτου, ἐγγὺς προσελθών, Ἡλίκος ἂν ἦν ὑμῖν θόρυβος εἰ ἐγὼ τοῦτο ἐποίουν; Καὶ ὁ Χίλων, Ὀρθῶς, ἔφη, Αἴσωπος ἠμύνατο, μικρὸν ἔμπροσθεν ὀπισθομισθεὶς ὑφ' ἡμῶν, εἶτα νεῦ ὁρῶν ἕτερος τὸν Μνησιφίλου λόγον ὑφηρημένος. Μνησίφιλος γὰρ ἠτήθη τὸν ὑπὲρ Σόλωνος

F. 10. τὴν ζημίαν] τὴν ζημίαν εἶναι A. Venet. Voſſ. Anon. T. V. B. P.
F. 11. πέρυσι γὰρ καὶ νυνὶ] Sine dubio, corruptus locus. Varie diſſentiunt libri. A. περισὺ γ. κ. ν. Venet. περί συ γ. κ. ν. Anon. T. V. B. παρὰ λίθου (T. V. B. λίθῳ) τ' ἀδελφῷ. Mihi in mentem venit παρ' Ἀθηναίῳ ξένῳ μεθ'. Vel, ὡς πέρυσι, καὶ νυνὶ μεθ'.
A. 9. ἔμπροσθεν] Dedi ſic ex B. Vulgo ὄπισθεν.
A. 11. ἠτήθη] *rogatus erat*, pro vulgato ἠτιάθη, ſumpſi ex Jannot. Anon. T. V. Xyl.

legem, qua ſi quis per ebrietatem delinquat, duplam ejus, quæ ſobrio infligeretur, pœnam conſtituiſti. Tu vero, inquit Pittacus: ita contumelioſe in legem meam peccaſti, ut et ſuperiore anno, et nunc ebrius, præmium popoſceris atque coronam. Quidni, ait Anacharſis, propoſito ei qui plus bibiſſet præmio, primus inebriatus præmium victoriæ poſcerem? aut vos me docete quis alius ſit multum bibendi merum finis, quam inebriari? Cum riſiſſet ad hæc Pittacus, Æſopus talem narravit fabulam: Lupus cum videret paſtores in tabernaculo ovem comedere, propius accedens, Quantus, inquit, tumultus exortus eſſet, ſi hoc ego feciſſem? Tum Chilo: Recte, ait, Æſopus ſeſe ultus eſt, cui paulo ante cum os obthuraverimus, nunc videt a nobis Mneſiphilo præripi facultatem reſpondendi, interrogato cur So-

ἀπόκρισιν. Καὶ λέγω, ὁ Μνησίφιλος ἔιπεν, εἰδὼς ὅτι
B Σόλωνι δοκεῖ πάσης τέχνης καὶ δυνάμεως ἀνθρωπίνης τε καὶ θείας ἔργον εἶ) τὸ γινόμενον μᾶλλον, ἢ δι' ὃ γίγ· καὶ τὸ τέλος, ἢ τὰ πρὸς τὸ τέλος· ὑφάντης γὰρ ἂν, οἶμαι, χλαμύδα ποιήσαι μᾶλλον ἔργον αὐτῇ ἢ ἱμάτιον, ἢ κανόνων διάθεσιν καὶ ἀνέγερσιν ἀγκύλων· χαλκεύς τε κόλλησιν σιδήρου καὶ κόμωσιν πελέκεως, μᾶλλον ἤ τι τούτων ἕνεκα τούτου γενομένων ἀναγκαίων, οἷον ἀνθράκων ἐκζωπύρησιν, ἢ λατύπης καταβολήν· ἔτι δὲ μᾶλλον ἀρχιτέκτων μέμψαιτ' ἂν ἡμᾶς ἔργον αὐτῆς μὴ ναοῦ μηδὲ οἰκίαν ἀποφαίνοντας, ἀλλὰ τρυπῆσαι ξύλα, καὶ φυράσαι
C πηλόν· αἱ δὲ Μοῦσαι καὶ παντάπασιν, εἰ νομίζομεν αὐτῶν ἔργον εἶ) κιθάραν καὶ αὐλούς, ἀλλὰ μὴ τὸ παιδεύειν τὰ ἤθη, καὶ παρηγορεῖν τὰ πάθη τοῖς ἐμμελέσι καὶ ἁρμονίαις· ὀκνοῦ δὲ τῆς Ἀφροδίτης ἔργον ἐστὶ συν-

A. 12. Καὶ λέγω] Ita correxi leniter lectionem codicum A. Venet. Anon. T. V. B. καὶ λέγων. Vulgo eſt ἀπόκρισιν καὶ λόγου ὁ Μνησίφιλος εἶπεν. Correxi Latina ad hanc rationem.

lon non biberet. Atqui, inquit Mneſiphilus, ſciens affirmo Solonis hanc eſſe ſententiam, uniuſcujuſvis artis ſeu facultatis tam divinæ quam humanæ opus eſſe id potius quod ab ea efficitur, quam quo id conſit: et finem, quam quæ ad finem pertinent. Nimirum enim textor ſuum opus magis dixerit lænam aut tunicam, quam radiorum diſpoſitionem, et inſubulorum excitationem: ac faber ferruminationem potius, aut ſecuris aciem ſolidam, quam aliquid eorum quæ ejus gratia neceſſario fiunt, ut carbonum ſuccenſio, et apparatus ramenti lapidum: ſed et architectus multo magis nos reprehendat, ſi opus ejus affirmemus eſſe non navim aut domum, ſed ligna terebrare, et lutum miſcere. Muſæ autem omnino indignentur, ſi putemus ipſarum opus eſſe citharam et fiſtulam, non morum inſtitutionem, et affectuum animi moderationem, quæ conſequuntur qui cantilenis et concentibus utuntur. Ergo Veneris

ʋσία καὶ μίξις, οὐδὲ τοῦ Διονύσου, μέθη καὶ οἶνος, ἀλλ' ἰὼ ἐμποιοῦσι λόγοι περὶ τούτων φιλοφρονούμενοι, καὶ πόθον, καὶ ὁμιλίαν ἡμῖν, καὶ συνήθειαν πρὸς ἀλλήλους· ταῦτα δ' ἔργα θεῖα καλεῖ Σόλων, καὶ ταῦτά φησιν ἀγαπᾶν καὶ διώκειν μάλιστα πρεσβύτης γενόμενος· ἔστι δὲ τῆς μὲν πρὸς γυναῖκας ἀνδρῶν ὁμοφροσύνης καὶ φιλίας δημιουργὸς ἡ Ἀφροδίτη, τοῖς σώμασιν ὑφ' ἡδονῆς ἅμα συμμιγνύουσα καὶ συντήκουσα καὶ συντήκουσα τὰς ψυχάς· τοῖς δὲ πολλοῖς καὶ μὴ πάνυ συνήθεσι, μηδὲ ἄγαν γνωρίμοις, ὁ Διόνυσος ὥσπερ ἐν πυρὶ τῷ οἴνῳ μαλάττων τὰ ἤθη καὶ ἀνυγραίνων ἀρχήν τινα συγκράσεως πρὸς ἀλλήλους καὶ φιλίας ἐνδίδωσιν· ὅταν δὲ τοιοῦτοι συνέλθωσιν ἄνδρες οἷος ὁ Περίανδρος ὑμᾶς παρακέκληκεν, οὐθὲν ἔργον ὄψιν, οἶμαι, κύλικος, οὐδὲ οἰνοχόης, ἀλλ' αἱ Μοῦσαι, καθάπερ κρατῆρα νηφάλιον, ἐν μέσῳ προθέμεναι τὸν λόγον, ᾧ πλεῖστον ἡδονῆς ἅμα καὶ παιδιᾶς καὶ σπουδῆς ἔνεστιν, ἐγείρουσι τούτῳ καὶ καταρδοῦσι καὶ διαχέουσι τὴν φιλοφροσύνην,

etiam opus non eſt concubitus et corporum mixtio, neque vinum et ebrietas Bacchi: ſed qui his conciliatur amor, et deſiderium, ac mutua conſuetudo et familiaritas. Hæc divina opera Solon vocat, eaque ſe ait diligere et conſectari maxime in ſenectute. Eſt autem amoris virorum ac mulierum mutui effectrix Venus, ob voluptatem corporibus ſimul commiſcens ac colliquefaciens animos. Multi porro non admodum inter ſe noti aut familiares a Baccho vini veluti ignis opera cujuſdam ingeniis emollitis atque humectatis principium aliquod contemperationis inter ſe amicitiæque nanciſcuntur. Cæterum ubi tales conveniunt viri, quales vos Periander convocavit, nihil (puto) eſt quod calix aut poculum agat: ſed ipſæ Muſæ propoſito in medium ſermone, tanquam ſobrietatis cratera, cui plurimum voluptatis, joci, ſeriæque rei item permultum adeſt, eo excitant, rigantque et diffundunt amicitiam: plerumque ſinentes

ἐῶσαι τὰ πολλὰ τῷ οἰνοχόῳ ἀτρέμα κεῖσθαι κρατῆρος ὑπερθεν, ὅπερ ἀπηγόρευσεν Ἡσίοδος, ἐν τοῖς πίνειν μᾶλλον ἢ ἀλαλήτοις δυναμένοις·

Εἴπερ γάρ τ' ἄλλοι γε καρηκομόωντες Ἀχαιοὶ
Δαιτρὸν πίνωσιν, σὸν δὲ πλεῖον δέπας αἰεὶ
Ἔσηκεν·

ἐπεὶ τάς τε προπόσεις αὐτὰς, ἔφη, συνῳδάνομαι λέγειν τοῖς παλαιοῖς, ἔνδεινον, ὡς Ὅμηρος ἔφη, καὶ μετρητὸν ἑκάστῳ πίνοντος, εἶτα, ὥσπερ Αἴας, μερίδας μεταδιδόντος αὖ τῷ πλησίον. Εἰπόντος δὲ ταῦτα τοῦ Μνησιφίλου, F Χερσίας ὁ ποιητὴς· ἀφεῖσο γὰρ ἤδη τῆς αἰτίας καὶ διήλλακτο τῷ Περιάνδρῳ νεωστὶ, Χίλωνος δεηθέντος· Ἀρα οὖν, ἔφη, καὶ τοῖς θεοῖς ὁ Ζεὺς, ὥσπερ τοῖς ἀριστεῦσιν ὁ

E. 5. Εἴπερ γάρ τ' ἄλλοι—τῷ πλησίον] Locus et mutilus et corruptus, nec e libris adhuc adhibitis ſanandus, quippe nil medelæ præbentibus. Ergo res ad conjecturam redit. Primum adſentior Meziriaco verſus Homeri non a Plutarcho, ſed ab annotatore aliquo adjectos eſſe ad marginem libri ut indicaret, ubi Poeta dixiſſet δαιτρὸν πίνειν. Sed quod idem Mez. pro ἔνδεινον corrigit δαιτρὸν, minime rem conficit. Equidem puto non procul me a veteri Plutarchi ſcriptura aberraturum ita corrigenda reliqua loci parte. Ἐπὶ δὲ ταῖς προπόσεσι αὐταῖς, ἔφη, συνῳδάνομαι λέγειν τοῖς παλαιοῖς ἐν ἔθει εἶναι (vel τὰς παλαιὰς εἰωθέναι)· καὶ δαιτρὸν τὸν οἶνον Ὅμηρος ἔφη, ὡς κρέως μερίδας, μετρητὸν ἑκάστῳ πίνοντος καὶ μεταδιδόντος αὖ τῷ πλησίον· id eſt: *In ipſis autem propinationibus reperio, inquit Mneſiphilus, Veteres aliquid dixiſſe, ſermonem habuiſſe: et Homerus ait vinum fuiſſe* δαιτρὸν, *id eſt, diſpenſatum, ut portiones carnis, bibente unoquoque conviva vini certam menſuram ac tradente ei qui proximus eſſet.*

cyathum ſuper cratera quieſcere, quod Heſiodus prohibuit fieri apud eos qui bibere potius quam diſſerere norunt.

Namque ubi ſe vino criniti forſan Achivi
Largius invitant, plenus ſcyphus eſt tibi ſemper.

Alioqui teneo, apud antiquos moris fuiſſe ut propinarent invicem, certaque, ut apud Homerum eſt, menſura biberent per ordinem, quomodo Ajax partes carnis ei qui juxta adſidebat obtulit. Hæc cum dixiſſet Mneſiphilus, Cherſias poeta (jam enim crimine eum Periander abſolverat, inque gratiam Chilone deprecante receperat) Nonne, inquit, Diis Jupiter, ſicut heroibus Aga-

Ἀγαμέμνων, μετρητὸν ἔχει ὁ ποτόν, ὅτε πρὸς πῖνον ἀλλήλοις ἐπιῶμνοι παρ' αὐτῷ; Καὶ ὁ Κλεόδημος, Σὺ δὲ ὦ Χερσία, εἶπεν, εἰ τὴν ἀμβροσίαν τῷ Διὶ Πελειάδες τινὲς κομίζουσιν, ὡς ὑμεῖς λέγετε, τὰς Πλαγκτὰς ὑφαρπετόμεναι χαλεπῶς καὶ μόλις, ἃ νομίζεις καὶ τὸ νέκταρ αὐτῷ δυσπόριστον εἶ) καὶ σπάνιον, ὥστε φείδεσθαι καὶ παρ- 157
έχειν ἑκάστῳ τεταμιευμένον;

ιδ'. Καὶ ἴσως, εἶπεν ὁ Χερσίας· ἀλλ' εἴτε πάλιν οἰκονομίας λόγος γέγονε, τίς ἂν ὑμῶν φθάσειεν ἡμῖν τὸ ἀπολειπόμενον; ἀπολείπεται, δέ, οἶμαι, κτήσεώς τι λαβεῖν μέτρον αὐτάρκους καὶ ἱκανῆς εὐπορίας. Καὶ ὁ Κλεόβουλος, Ἀλλὰ τοῖς μὲν σοφοῖς, ἔφη, τὸ μέτρον ὁ νόμος δέδωκε, πρὸς δὲ τοὺς φαύλους ἐρῶ λόγον τῆς ἐμῆς μητρὸς, ὃν πρὸς τὸν ἀδελφὸν εἶπεν· ἔφη γὰρ τὴν Σελήνην δεῖσθαι τῆς ἑαυτῆς μητρὸς ὅπως αὐτῇ χιτώνιον

F. 4. ἔχει τὸ πολὺν, ὅτε] ὅτε sumpsi a Mez. pro vulgato ὅτι. At ἔχει nolui mutare; licet habeat P. E. ἔχεεν. B. G. marg. A. Anon. T. V. B. ἐνέχεεν.

A. 3. Καὶ ἴσως, εἶπεν ὁ Χ.] Lego τεταμιευμένον καὶ ἴσον. Εἶεν, εἶπεν ὁ Χερσίας· ἀλλ' ἐπεὶ πάλιν περὶ οἰκονομίας κ. τ. λ.

A. 9. μητρὸς] G. θυγατρός: forte, rectius.

memnon, potum fundit dimenſum, ut apud eum convivantes invicem propinarent? Et Cleodemus, Si, ait, palumbes quædam, ſicut vos narratis, Jovi ambroſiam adferunt, volatu difficulter ægreque ſuperatis ſaxis concurrentibus, quas Planctas Homerus vocat: non cenſes etiam nectar ipſum paratu difficile ac rarum eſſe, ut parce depromptum cuique deorum tribuatur?

XIV. Fortaſſe ita eſt, reſpondit Cherſias. Sed vellem de re familiari diſputationem repeti, ut quod ei deeſt ab aliquo veſtrum explicetur: puto enim omiſſum eſſe, quis modus rei faciundæ ſit ſufficiens. Ad hæc Cleobulus: Atqui, inquit, lex menſuram ſapientibus præſcripſit: ineptis fabulam narrabo, quam mater mea fratri objecit. Aiebat enim Lunam a matre petiiſſe, ut ſibi

ὑφάνῃ σύμμετρον· τὴν δὲ εἰπεῖν, καὶ πῶς σύμμετρον
B ὑφήνω, νεῦ μὴν γὰρ ὁρῶ σε πανσέληνον, αὖθις δὲ μηνοειδῆ, ποτὲ δὲ ἀμφίκυρτον; ὕπνῳ δή, ὦ φίλε Χερσία, τῷ τοῖς ἀνθρωπον ἀνόητον καὶ φαῦλον οὐδέν ἐστι μέτρον οὐσίας· ἄλλοτε γὰρ ἄλλος ἐστὶ ταῖς χρείαις, ἀφ' ἃς ὑπὸ ἐπιθυμίας καὶ τὰς τύχας, ὥσπερ ὁ Αἰσώπου κύων, ὃν ὑπνοῦντα φασιν ἐν τῷ χειμῶνι συστρεφόμενον, καὶ συναπειρόμενον ἀφ' ἑαυτοῦ, οἰκίαν ποιεῖν ἀφ' ἧς θάλψεται, θέρους δὲ αὖ πάλιν ἐκτεταμένον καθεύδοντα, φαίνεσθαι μέγαν ἑαυτῷ, καὶ μήτε ἀναγκαῖον ἡγεῖσθαι, μήτε μικρὸν ἔργον οἰκίαν ἐπιβάλλεσθαι τοσαύτην. Ἢ γὰρ οὐχ ὁρᾷς, εἶπεν, ὦ Χερσία, καὶ τοὺς μικροὺς νεῦ μὴν εἰς μικρὰ κο-
C μιδῇ συστέλλοντας ἑαυτοὺς ὡς τροχύλως καὶ Λακωνικῶς βιωσομένους, νεῦ δέ, εἰ μὴ τὰ πάντων ἔχουσιν ἰδιωτῶν ἅμα καὶ βασιλέων, ὑπ' ἐνδείας ἀπολεῖσθαι νομίζοντας; Ὡς οὖν ὁ Χερσίας ἀπεσιώπησεν, ὑπολαβὼν ὁ Κλεό-

B. 6. ὑτωσί φασιν] Legendum ἑτοσί φησιν· id est, *Æsopus dicit.*

B. 6. συστπειρόμενον] συσπειρώμενον corrigendum Reisk. etiam vidit.

B. 11. μικροὺς] Vitiosum et ortum ex proximis: forte legendum μωρούς. Mez. πονηρούς.

tuniculam congruentem texeret: ac matrem respondisse: Qui possim vero, cum te jam plenam, mox in cornua attenuatam, rursum dimidio orbe videam? Sic etiam, mi Chersia, homini fatuo et vitioso nulla mensura opum est: necessitates enim ejus subinde cupiditatibus et fortuitis casibus mutantur, suntque similes Æsopi cani, quem is ait hyeme sese contrahentem ob frigus ac convolventem cogitare de domo sibi paranda: æstate autem cum porrectus dormiat, magnum sibi videri, et putare neque necessarium, et magni laboris opus esse tantam exstruere domum. Nonne enim vides, Chersia, eos qui modo humiles plane in arctum se cogunt, utpote præcise ac Laconice victuri, paulo post nisi omnes privatorum regumque res possideant, existimare se ob inopiam perituros? Postquam Chersias tacuit, excipi-

δημος, Ἀλλὰ χὴ τὰς σοφὰς, εἶπεν, ὑμᾶς ὁρῶμεν ἀνίσοις μέτροις τὰς κλήσεις νενεμημένας πρὸς ἀλλήλους ἔχοντας. Καὶ ὁ Κλεόβουλος, Ὁ γὰρ τοι νόμος, εἶπεν, ὦ βέλτιστε ἀνδρῶν, ὡς ὑφάντης ἑκάστῳ τὸ πρέπον ὑμῶν καὶ τὸ μέτριον καὶ ἁρμόττον ἀποδίδωσι· καὶ σὺ, καθάπερ τῷ νόμῳ, τῷ λόγῳ πρέφων καὶ διαιτῶν καὶ διαφαρμακεύων τὰς κάμνοντας, οὐκ ἴσον ἑκάστῳ, τὸ δὲ πρέπον ἀπονέμεις ἅπασιν. Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἄρδαλος, Ἆρ' οὖν, ἔφη, καὶ τὸν ἑταῖρον ἡμῶν, Σόλωνος δὲ ξένον, Ἐπιμενίδην, νόμος τὶς ἀπέχεσθαι τῶν ἄλλων σιτίων κελεύει, τῆς δὲ ἀλίμου δυνάμεως, ἣν ἡδονὴν αὐτὸς συντίθησι, μικρὸν εἰς τὸ στόμα λαμβάνοντα διημερεύειν ἀνάριστον καὶ ἄδειπνον; Ἐπιρρήσαντος δὲ τοῦ λόγου τὸ συμπόσιον ὁ μὲν Θάλης ὑποσκώπτων, Εὖ ποιεῖν ἔφη τὸν Ἐπιμενίδην, ὅτι μὴ βέλεται πράγματα ἔχειν ἀλῶν τὰ σιτία, καὶ πέτρων ἑαυτῷ, καθάπερ Πιττακός· Ἐγὼ γὰρ, εἶπε, τῆς ξένης

D. 6. ἡδονὴν] Forte ἰδίαν. Mez. ἰδίᾳ. Deest in A. et B. Forte et ortum ex ἣν δή: ut legendum sit ἣν δὴ αὐτὸς συντίθησι.

ens sermonem Cleodemus: Veruntamen, inquit, videmus vos quoque, qui sapientes estis, inæqualibus mensuris, si quis comparationem instituat, distributa bona possidere. Tum Cleobulus: Nimirum, ait, mi homo, lex veluti textor cuique congruam decentemque et mediocrem portionem attribuit: nam tu quoque ratione legis instar in alendis corporibus, victus ratione præscribenda, adhibendisque medicamentis utens, non æqualia omnibus, sed convenientia singulis tribuis. Subjecit Ardalus hæc: Numnam ergo etiam sodalem nostrum, Solonis hospitem, Epimenidem lex aliqua reliquis abstinere cibis jubet, ac tantum exiguam partem arcentis famem materiæ, Alimum Græci vocant, quam ipse sibi componit voluptatem, sumere ore, itaque impransum incœnatumque perdurare? Hæc oratio cum omnes convivas attentos tacitosque reddidisset, Thales jocans, probe facere Epimenidem dixit, qui molendo coquendoque cibos molestias sibi ipsi facere nollet: quod Pittaco usuveniret:

ἤκουον ἀδούσης πρὸς τὸν μύλιν, ἐν Λέσβῳ γενόμενος, Ἄλει μύλα, ἄλει, καὶ γὰρ Πιττακὸς ἀλεῖ μεγάλας Μιτυλήνας βασιλεύων. Ὁ δὲ Σόλων ἔφη, Θαυμάζειν τὸν Ἄρδαλον, εἰ τὸν νόμον οὐκ ἀνέγνωκε τῆς διαίτης τοῦ ἀνδρὸς ἐν τοῖς ἔπεσι τοῦ Ἡσιόδου γεγραμμένον· ἐκεῖνος γὰρ ἐστὶν ὁ πρῶτος Ἐπιμενίδῃ σπέρματα τῆς τροφῆς ταύτης παραδοὺς, καὶ ζητεῖν ὁ διδάξας,

— ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.

Οἴει γὰρ, ὁ Περίανδρος εἶπε, τὸν Ἡσίοδον ἐννοῆσαί τι τοιοῦτον, οὐκ ἐπαινέτην ὄντα φειδοῦς αἰεὶ, καὶ πρὸς τὰ λιτότατα τῶν ὄψων ὡς ἥδιστα παρακαλεῖν ἡμᾶς; ἀγαθὴ μὲν γὰρ ἡ μαλάχη βρωθῆναι, γλυκὺς δὲ ὁ ἀνθέρικος· τὰ δὲ ἅλιμα ταῦτα καὶ ἄδηλα φάρμακα μᾶλλον ἢ σιτία πεφάνται, καὶ μέλι καὶ τυρόν τινα βαρβαρικὸν δέχεσθαι, καὶ σπέρματα πάμπολλα τῶν οὐκ εὐπορίστων· πῶς οὖν

F. 7. οὐκ εὐπορίσαν] οὐκ addidi ex B. et Mez. Voſſ. habet ita ἀεὶ εὐπορίστων.

F. 7. πῶς οὖν οὐκ κ. τ. λ.] Hæc ita conſtituenda putem: πῶς ἂν οὖν ἂν τῷ Ἡσιόδῳ τ. π. ὑ. κ. κ. Ἔργα βοῶν τ' ἀπόλοιτο—. *Quomodo igitur Heſiodo* (i. e. *ſecundum Heſiodum*), *clavus ſupra fumum poſitus, et boum opera perirent*—. ἂν dedit Mez. pro eodem Xylander volebat σύν.

ſe enim, cum in Leſbum veniſſet, audiviſſe hoſpitam ſic cantare ad piſtrinum: *Mole piſtrinum, mole, nam et Pittacus molit, rex magnæ Mitylenæ.* Solon autem: Miror, inquit, Ardale, legem de victus Epimenidis ratione non legiſſe te in Heſiodi ſcriptam verſibus: is enim eſt, qui primus Epimenidi ſemina hujus alimenti præbuit, dum eum docuit quærere,

Quanta ſit utilitas in malvis aſphodeliſque.

Exiſtimas vero, inquit Periander, tale aliquid Heſiodo in mentem veniſſe, ac non potius eum, ut eſt aſſiduus parſimoniæ laudator, ad cibos viliſſimos nos, quippe dulciſſimi qui ſint, voluiſſe adhortari: utilis enim eſt malvæ eſus, et ſuavis haſtula regia? iſta vero famem ac ſitim arcentia, medicamenta potius eſſe audio quam cibos, recipientia mel et caſeum barbaricum, et multa minime vulgarium ſeminum: quomodo ergo non, quod eſt

οὐκ ἐν τῷ Ἡσιόδῳ τὸ πηδάλιον ὑπὲρ καπνοῦ κείμενον,

Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο, καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν,

εἰ τοσαύτης δέησε παρασκευῆς. Θαυμάζω δέ σε τὸν ξένον, ὦ Σόλων, εἰ Δηλίοις ἔναγχος ποιησάμενος τὴν μέ- 158
γαν καθαρμὸν, οὐκ ἐσήρησε παρ' αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν κομιζόμενα τῆς σοφίας ὑπομνήματα πρώτης καὶ δείγματα, μετ' ἄλλων εὐτελῶν καὶ αὐτοφυῶν, μαλάχης καὶ ἀνθερίκου· ὧν εἰκὸς ἦν καὶ τὸν Ἡσίοδον σοὶ ξενεῖν ἡμῖν τὴν λιτότητα καὶ ἀφέλειαν. Οὐ ταῦτα, ἔφη, μόνα, ὁ Ἀνάχαρσις, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑγίειαν ἐν τοῖς μάλιστα τῶν λαχάνων ἑκάτερον ἐπαινεῖται. Καὶ ὁ Κλεόδημος, Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις· ἰατρικὸς γὰρ Ἡσίοδος, ὡς δῆλός ἐστιν, οὐκ ἀμελῶς οὐδὲ ἀπείρως περὶ διαίτης, καὶ κράσεως Β
οἴνου, καὶ ἀρετῆς ὕδατος, καὶ λουτροῦ, καὶ γυναικῶν διαλεγόμενος, καὶ συνουσίας καιρῶν, καὶ βρεφῶν καθίσεως.

A. 4. μετ' ἄλλων] Sic Anon. V. P. Mez. Xyl. Vulgo et reliqui μετάλλων.
A. 9. ὡς δῆλός ἐστιν] Lego ὧν δῆλός ἐστιν: ut Xylander vertendo reddidit.
B. 2. καὶ λουτροῦ, καὶ γυναικῶν] καὶ abeſt in B. perinde eſt utrum adſit an deſit; nam utrumque valet in Heſiodum. Vid. Ἐργ. 753.
B. 3. καθίσεως] Male καθάρσεως correctoris manus in Voſſ. Significatur locus Ἐργ. 747.

apud Heſiodum, *in fumo poneretur clavus, et*

Mulorumque opera, atque boum jam cuncta perirent,

ſi tanto opus foret apparatu? Miror autem tuum, Solon, hoſpitem, ſi nuper cum Deliis magnam luſtrationem faceret, non obſervavit ab ipſis in templum inferri monimenta atque exempla primi alimenti, cum aliis ſponte ſua naſcentibus, malvam et albucum: quorum probabile eſt Heſiodum quoque nobis utilitatem ac ſimplicitatem commendare. Non hæc modo, inquit Anacharſis, ſed et ut ad ſanitatem inter præcipua conducens utraque planta laudatur. Recte dicis, ait Cleodemus: apparet enim Heſiodum medicum fuiſſe, qui tam accurate et perite de victus ratione, vini temperie, aquæ bonitate, lavacris, mulieribus, coitus tempore, et infantium ſeſſione diſſeruerit.

Ἀλλ' Ἡσιόδου μὲ ἐμοὶ δοκεῖ δικαιότερον Αἴσωπος αὐτὸν ἀποφαίνειν μαθητὴν ἢ Ἐπιμενίδης· τούτῳ γὰρ ἀρχὴν τῆς καλῆς ταύτης καὶ ποικίλης καὶ πολυγλώσσου σοφίας ὁ τοῦ τ' ἀηδόνα λόγος καὶ ἱέρακος παρέσχηκεν· ἐγὼ δ' ἂν ἡδέως ἀκούσαιμι Σόλωνος· εἰκὸς γὰρ αὐτὸν πεπύσθαι, πολὺν χρόνον Ἀθήνησιν Ἐπιμενίδῃ συγγενόμενον, ὅ, τι δὴ παθὼν ἢ σοφιζόμενος ὑπὲρ τοιαύτης ἦλθε δίαιταν.

ιε'. Καὶ ὁ Σόλων ἔφη, Τί δὲ τοῦτο ἐκεῖνον ἐρωτᾶν
C ἔδει; δῆλον γὰρ ἦν ὅτι τοῦ μείζονος τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κρατίστου δεύτερόν ἐστι τὸ δεῖσθαι τροφῆς βραχυτάτης· ἢ εἰ τὸ μέγιστον εὐδοκεῖ, τὸ μηδὲ ὅλως τροφῆς δεῖσθαι. Οὐδαμῶς, ὁ Κλεόδημος, ἔμοιγε, εἶπεν, εἰ δεῖ τὸ φαινόμενον εἰπεῖν, ἡ μάλιστα παρακειμένης τραπέζης, ἀναιρεῖσι αἱρομένης τροφῆς φιλίων θεῶν βωμὸν ὅσιον καὶ ξενίων.

C. 2. ἢ εἰ τὸ μέγιστον εὐδοκεῖ] Unus Xyl. εὖ δοκεῖ; quod etiamsi non frigeret, ut friget, locum non perſanat. Lego εἴγε τὸ μέγιστον σοὶ δοκεῖ.

C. 5. ἀναιρεῖσι] Corrupto hæc ſine dubio. Anon. corrigit ἦν ἀναιρεῖσι. Mez. ἦν συναναιρῶσι. Neutrum ſatisfacit. Senſum quidem vidit Xylander, probabiliter vertens. Equidem αἱρομένης τροφῆς reponam infra poſt εἴκω διάλυσίς ἐστι, ubi manifeſto deſideratur: et hic corrigam—παρακειμένης τραπέζης, ἣν αἰδοῦμαι φιλίων θεῶν βωμὸν ὅσιον καὶ ξενίων.

Mihi autem videtur Æſopus rectius ſeſe Heſiodi diſcipulum profeſſurus quam Epimenides: ille enim pulchræ ſuæ et variæ ac multarum linguarum uſu ornatæ ſapientiæ initium ſumpſit ex accipitris ad luſciniam ſermone. Cuperem autem Solonem audire: probabile enim eſt hunc cum Athenis Epimenide multum temporis uſus ſit familiariter, noſſe qua de cauſa quove inſtituto is talem amplexus ſit victus rationem.

XV. Quid attinebat, reſpondit Solon, ex eo cauſam quærere? cum in promptu ſit, proximum a ſummo et maximo bono eſſe hoc, quam minimum requirere nutrimentum: ſiquidem recte creditum eſt ſummum bonum eſſe, nullo prorſus alimento indigere. Hoc vero mihi nequaquam videtur, inquit Cleodemus, ſi quidem licet dicere quod ſentio: maxime menſa appoſita, quæ alimento ſublato tollitur, cum ſit diis amicitiæ hoſpitiique patronis conſecrata. Sicut autem

Ὡς δὲ Θάλης φησί, τῆς γῆς ἀναιρεθείσης σύγχυσιν τὸν ὅλον ἔσχεν κόσμον, ὅπως οἴκοι διάλυσίς ἐστι· συναναιρεῖ γὰρ αὐτῇ πῦρ ἑστιῶν, ἑστία, κρατῆρες, συνοδοχαί, ξενισμοί, φιλανθρωπότατα καὶ θεῖα κοινωνήματα θεὸς D ἀλλήλοις, μᾶλλον δὲ σύμπας ὁ βίος, εἴγε διαγωγή τις ἐστὶν ἀνθρώπων θεάσεων ἔχουσα διέξοδον, ὧν ἡ τῆς τροφῆς χρεία καὶ παρασκευὴ τὰς πλείστας παρακαλεῖ. Δεινὸν μὴν οὖν, ὦ ἑταῖρε, καὶ τὸ γεωργίας αὐτῇ. διαλυομένη γὰρ αὕτη, ἀπολείπει γῆν ἡμῖν ἄμορφον καὶ ἀκαθαρτον, ὕλης ἀκάρπου καὶ ῥυμάτων πλημμελῶς φερομένων ὑπὸ ἀργίας ἀνάπλεων· συναπόλλυσι δὲ καὶ τέχνας πάσας καὶ ἐργασίας ὧν ἔξαρχός ἐστι, καὶ παρέχει βάσιν πάσαις καὶ ὕλην· καὶ τὸ μηδὲν εἶσι, ταύτης ἐκ ποδὼν γενομένης· καταλύονται καὶ τιμαὶ θεῶν, Ἡλίῳ E δὲ μικράν, ἔτι δὲ ἐλάττω Σελήνῃ, χάριν αὐγῆς μόνον

D. 2. εἴγε διαγωγή] Ita Anon. Mez. pro vulgato εἴτε διαγωγή.
D. 5. αὐτῇ· διαλυομένη γὰρ] Corrigendum puto: γεωργίας· αὕτη γὰρ διαλυομένη αὖθις.
D. 10. βάσιν] Haud ſcio an Plutarchus ſcripſerit φύσιν. Mox turbata ordinavi interpungendo. Ἡλίῳ μὲν μικρὰν corrigunt Mez. et Reiſk. poſſis et τε ſubſtituere.

Thales ait igne dempto totius univerſi exſtituram confuſionem: ſic menſa abolita neceſſe videtur eſſe omnes familiæ partes deletum iri: ſimul enim tollitur ignis Veſtalis, focus ſacer, crateres, convivia, hoſpitia, quæ prima ſunt et humaniſſima hominum inter ſe commercia: atque adeo tota vitæ ratio peribit, ſiquidem a negotiis aliquod eſt hominibus ad oblectationes diverticulum, quibus victus apparatio et uſurpatio plurimum præbet materiæ. Jam et in agriculturam hoc mali redundabit, qua ceſſante tellus nobis relinquetur informis, atque inculta, ob vacationem operum repleta ſterilis materiæ, et fluviorum eluvione inundata: unaque peribunt artes omnes atque opificia quibus illa præeſt, fundamentumque et materiam ſuppeditat, ac quæ, illa remota, nihil ſunt. Quin et honor diis nullus porro erit: qui Soli exiguus, Lunæ etiam minor habebitur, ubi ad

καὶ ἀλέας ἀνθρώπων ἐχόντων, ὀμβρίῳ δὲ Διΐ, καὶ θερισμοῖς Δήμητρι, καὶ φυταλμίῳ Ποσειδῶνι πῦ βωμός ἐστι; ποῦ δὲ θυσία; πῶς δὲ χαριτοδότης ὁ Διόνυσος, εἰ δεησόμεθα μηδενὸς ὧν δίδωσι; τί δὲ θύσομεν, ἢ σπείσομεν; τίνος δὲ ἀπαρξόμεθα; Πάντα γὰρ ταῦτα τῶν μεγίστων ἀνατροπὴν καὶ σύγχυσιν ἔχει πραγμάτων. Ἡδονῆς δὲ πάσης μὲν θρέγεσθαι καὶ πάντως, ἀλόγιστόν ἐστι, πᾶσαν δὲ φεύγειν, καὶ πάντως, ἀναίσθητον. Τίνι μὲν οὖν ψυχῇ ἑτέρας τισὶν ἡδοναῖς χρῆσθαι κρεῖττόσιν
F ἀπαρχέτω· τῷ δὲ σώματι λαβεῖν ἡδονὴν τῆς ἀπὸ τῆς τροφῆς δικαιοτέραν οὐκ ἔστιν εὑρεῖν, ὅπερ ἅπασιν ἀνθρώποις· ἣν γὰρ ἐν μέσῳ θέμενοι κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις δείπνων καὶ τραπέζης· ἀφροδισίων δὲ νύκτα καὶ πολὺ περιβάλλονται σκότος, ἡγούμενοι ταύτης τὸ κοινωνεῖν,

E. 4. *ποῦ βωμός ἐστι*] Legendum *ἔσται*, quod et Reiſkius vidit.

F. 1. *λαβεῖν—εὑρεῖν*] Alterutrum, ut nunc eſt, infititium videtur. Forte *λαβεῖν—οὐκ ἔστιν ἀφ' εὑρεῖν*. Vel *λαβεῖν—οὐκ ἔστιν εἰπεῖν*, Plutarchea forma, de qua alibi dicemus.

F. 3. *ἣν γὰρ ἐν μέσῳ*] Verum eſt forte, *τροφὴν γὰρ ἐν μέσῳ*: ita Anon. et Mez. potuit ſane *τρόφην* ab antecedente *ἀνθρώπων* ſubductum eſſe. T. V. et Exempl. Turn. *ταύτην*.

homines ab iis præter lucem et teporem nihil rediturum ſit. Jovi autem pluvio, et Cereri arationis auſpici, et Neptuno ſtirpibus proſpero, ubi ara erit? ubi ſacrificium? Aut quomodo gratiarum dator Bacchus erit, ſi nihil eorum quæ largitur ipſe requiremus? Quid ſacrificabimus, quid libabimus, quas offeremus primitias? Omnia hæc cum ſummarum ſubverſione rerum conjuncta ſunt. Equidem brutum eſt omnes et uſquequaque conſectari voluptates: fugere autem omnes, idque omnino, voluptates, ſtupidi eſt. Eſto enim ſuas quaſdam peculiares et præſtantiores animi eſſe, quibus is fruatur, voluptates: certe nulla eſt corpori alia, qua innocentius frui poſſit, quam ab alimento voluptas: quod omnibus eſt compertum hominibus. Menſa enim in medio propoſita, communicant cœnis: rei venereæ tenebras prætexunt denſas: quia hujus voluptatis communicationem bel-

ἀναίσχυντον εἶ) καὶ θηριώδες, ὡς τὸ μὴ κοινωνεῖν ἐκείνης. Ὑπολαβὼν οὖν ἐγὼ τῷ Κλεοδήμῳ ἀφαλιπόντος, Ἐκεῖνο δέ, ἔφην, ὃ λέγεις, εἶπον, ὅτι καὶ τὸ ὕπνον ἅμα τῇ τροφῇ συνεκβάλλομεν; ὕπνος δὲ μὴ ὄντος, οὐδὲ ὄνειρός ἐστιν, ἀλλ' οἰκεία τὸ παρεσβύτερον ἡμῖν μαντεῖον· ἔσται δὲ μονοειδὴς ὁ βίος, καὶ τέρπον τινὰ μάτην τὸ σῶμα περικείσεται τῇ ψυχῇ· τὰ πλεῖστα γὰρ αὐτῆς καὶ κυριώτατα τῶν μερῶν ὑπὸ τῆς τροφῆς ὄργανα παρεσκεύασται, γλῶττα, καὶ ὀδόντες, καὶ στόμαχος, καὶ ἧπαρ· ἀργὸν γὰρ οὐδέν ἐστιν, οὐδὲ πρὸς ἄλλην συντεταγμένον χρείαν· ὥστε ὁ μὴ δεόμενος τροφῆς, οὐδὲ σώματος δεῖται· τοῦτο δὲ ἴσως αὐτὸ αὐτῆς μὴ δεῖσθαι· σὺν σώματι γὰρ ἡμῶν ἕκαστος. Ἡμεῖς μὲν οὖν, ἔφην ἐγώ, ταύτας τῇ γαστρὶ συμβολὰς εἰσφέρομεν· εἰ δὲ Σόλων ἢ τις ἄλλος τι κατηγορεῖ, ἀκουσόμεθα. 159

A. 1. πρεσβύτερον] Malim πρεσβύτατον, ut Mez. Xyl.

A. 7. ἦν αὐτὸ αὐτοῦ μὴ δεῖσθαι] Legendum αὐτὸν αὐτοῦ, ut Mez. Nil variant libri, exceptis A. et Venet. αὐτὸ ἦν αὐτοῦ μὴ δεῖσθαι.

luinam impudentemque judicant perinde atque illius abſtinentiam. Ubi finem dicendi fecit Cleodemus, ego ſuccedens in partes ejus, Hoc vero, inquam, præteris, quod ſomnus ſimul cum nutrimento proſcribitur: et ſomno ſublato, ſomnia nulla ſunt, ac vetuſtiſſima nobis divinandi ratio aboletur. Ad hæc vita informis erit noſtra, ac quodammodo corpus animo fruſtra fuerit circundatum: plurimæ enim ejus, et præcipuæ partes ita ſunt factæ, ut inſtrumenta ſint nutritionis: lingua videlicet, dentes, ſtomachus, jecur: quorum nihil vel fruſtra, vel ad alios comparatum eſt uſus. Itaque alimento qui non opus habet, ne corpore quidem is indiget: quod eſt nihil aliud, quam ipſum ſeipſo opus non habere: nemo enim noſtrum ſine corpore eſt. Atque hæc quidem, inquam, ego veluti ſymbolum ad patrocinandum ventri dare volui: ſi Solon, aut alius habet aliquis quod objiciat criminis, paratus ſum audire.

B ις'. Πάνυ μὴν οὖν, ἔφη ὁ Σόλων, μὴ καὶ τῶν Αἰγυπτίων ἀκριτώτεροι φανῶμεν, οἱ τὸν νεκρὸν ἀνατέμνοντες ἔδειξαν τῷ ἡλίῳ, εἶτ' αὐτὰ μὲν εἰς τὸν ποταμὸν κατέβαλον, τὸ δὲ ἄλλο σῶμα ὃν ἤδη καθαρὸν γεγονότος ὀπιμέλονται· τῷ γὰρ ὄντι τοῦτό ἐστι τὸ μίασμα τῆς σαρκὸς ἡμῶν, καὶ ὁ τάρταρος, ὡς ἐν ᾄδω, δεινῶν τινων ῥευμάτων, καὶ πνεύματος ὁμοῦ καὶ πυρὸς συμπεφυρμένου καὶ νεκρῶν πολύπλεως. Ζῶν γὰρ ἀπ' οὐδενὸς τρέφεται ζῶντος, ἀλλὰ θανατοῦντες τὰ ἔμψυχα καὶ τὰ φύόμενα τῷ τρέφεσθαι καὶ αὔξεσθαι μετέχοντα τοῦ ζῆν ἀπολλύοντες
C ἀδικοῦμεν· ἀπόλυσις γὰρ ἐξ οὗ πέφυκε τὸ μεταβάλλον εἰς ἄλλο, καὶ πᾶσαν φθείρεται φθορὰν, ὅπως ἂν θατέρου τροφὴ γένοιτο. Τὸ δὲ ἀπέχεσθαι σαρκῶν ἐδωδῆς, ὥσπερ Ὀρφέα τὸν παλαιὸν ἱστοροῦσι, σόφισμα μᾶλλον ἢ φυγὴ τῶν περὶ τὸν τρυφὸν ἀδικημάτων ἐστί. Φυγὴ δὲ μία καὶ καθαρμὸς εἰς δικαιοσύνην τελοῦσι αὐτάρκη καὶ ἀφροσ-

B. 3. εἶτ' αὐτὰ μὲν] Excidit aliquid. Xylander τὰ σπλάγχνα adfuiſſe putat. Mez. inſerit τὰ ἔντερα poſt ἔδειξαν. Forte χοιλίαν additum erat: ut II. 996. E.

C. 5. τρυφὴν] Forte τροφὴν ut G. Mez. Reiſk.

XVI. Maxime vero, inquit Solon; niſi ſi volumus videri judicio quam Ægyptii minus valere: ii enim mortuum diſſecto ventre Soli oſtendunt, deinde inteſtinis in profluentem abjectis, reliquum cadaver ut jam purgatum procurant. Revera enim corporis noſtri contaminatio ſunt iſta, atque orcus, veluti apud inferos, exitioſis quibuſdam fluminibus, et ventis ſimul atque igni confuſis, cadaveribuſque oppletus. Vivum quippe nullum vivo nutritur alimento: ſed nos necantes ea, quæ animata ſunt atque naſcuntur, et vita non carere eo liquet quod aluntur et augeſcunt, injuſte agimus. Enimvero eſu carnium abſtinere, quod factitaſſe Orpheum illum priſcum accepimus, calumnia magis arguta eſt, quam vera depulſio criminis injuriarum a luxu profectarum. Unica eſt ratio vitandi ſceleris, et purum ſe præſtandi, ſi quis ſe ipſo contentus, nihilque extra

δεῖ γενέσθαι. Ὦ δὲ ἄνευ κακώσεως ἑτέρου τινὸς αὐτῷ σωτηρίαν ἀμήχανον ὁ θεὸς πεποίηκε, τούτῳ τὴν φύσιν ἀρχὴν ἀδικίας ἐνέστησεν. Ἆρ' οὖν οὐκ ἄξιον, ὦ φίλε, συνεκτεμεῖν ἀδικίᾳ κοιλίαν καὶ στόμαχον καὶ ἧπαρ; ἃ καλῶς μὲν οὐδενὸς αἰσθησιν ἡμῖν οὐδὲ ὄρεξιν ἐνδίδωσι, D σκεύεσι δὲ μαγειρικοῖς, οἷα κοπίδες καὶ λέβητες, τὰ δὲ μυλωθρικοῖς καὶ καμίνοις καὶ φρεωρύχοις καὶ μαχτηρίοις ἔοικεν. Ἀπεχνῶς δὲ τῶν πολλῶν ἴδοι τις ἂν, ὥσπερ ἐν μύλωνι, τῷ σώματι τὴν ψυχὴν ἐγκεκαλυμμένην, ἀεὶ περὶ τὴν τῆς ψυχῆς χρείαν κυκλοῦσαν· ὥσπερ ἀμέλει καὶ ἡμεῖς ἄρτι μὴ πρὸ ἑαυτῶν ἀλλήλους ὅτε ἠκούομεν, ἀλλ' ἕκαστος ἐγκεκυφὼς ἐδούλευε τῇ περὶ τὸ τροφὸν χρείᾳ· νυνὶ δὲ παρατεθεισῶν τραπεζῶν, ἐλεύθεροι γεγονότες, ὡς ὁρᾷς, ἐστεφανωμένοι περὶ λόγους ἀφικόμεθα, καὶ

D. 5. ἀεὶ περὶ τὴν τῆς ψυχῆς] ἀεὶ sumpsi a var. lect. in marg. Voss. Reiskius item correxerat. Pro eo T. V. Anon. θεῖν. Mox pro ψυχῆς corrigam τροφῆς cum Amiot. Anon. Reisk.

D. 9. παρατεθεισῶν] Immo ἀπαρθεισῶν *sublatis mensis*, vel *remotis* ut vertit Xyl. Ἀφαιρεθεισῶν Mez Ἀρθεισῶν Reisk. Omnia eodem sensu: sed nostrum ad vestigia literarum et Plutarchi consuetudinem propius.

se positum desiderans vivat. Quem vero Deus ita comparavit, ut citra aliorum damnum suam salutem tutari non possit, huic ille naturam injustitiæ principium destinavit. Nonne igitur, mi Diocles, æquum erat cum injustitia simul exscindere ventrem et stomachum et jecur? quæ membra nullius bonæ rei sensum appetitumve ingenerant: coquorum autem instrumentis similia sunt, cultris puta, lebetibus, tum molitoriis, caminis, et puteorum fossioni, panique coquendo inservientibus. Nimirum enim possis animadvertere in multis hominibus animam in corpore esse tanquam in pistrino abditam, ejus tantum necessitatum causa hac illac circumcursitantem. Quemadmodum profecto nos quoque paulo ante invicem non vidimus neque audivimus, sed quivis nostrum pronus necessitati nutritionis inserviebat: nunc mensis remotis liberati, ut vides, sertisque redimiti, in-

E ἀλλήλοις συνέσωμεν, καὶ φολιὼ ἀγώμεν, εἰς τὸ μὴ δεῖσθαι τροφῆς ἑλκυθότες. Ἆρ' ἂν ἄνπερ ἡ νεῶ ὅσα νῦν ἡμᾶς ἕξις, ἄπαυστος ἀφαμένη τοῦδε πάντα τὸν βίον, οὐκ ἀεὶ φολιὼ ἕξομεν ἀλλήλοις, ἵνα μηδὲ δεδιότες πενίαν, μηδὲ εἰδότες πλοῦτον; Ὁ γὰρ τῶν περιττῶν ζῆλος εὐθὺς ἀκολουθεῖ, καὶ συνοικίζεται τῇ χρείᾳ τῶν ἀναγκαίων. Ἀλλ' οἴεται δεῖν τροφὴν εἶναι Κλεόδημος, ὅπως τράπεζαι καὶ κρατῆρες ὦσιν, ἃ Δήμητρι καὶ Κόρῃ θύεται ἔτι. Ἕτερος δέ τις ἀξιούτω μάχας εἶναι καὶ πόλεμον, ἵνα καὶ τείχη καὶ νεωσοίκους καὶ ὁπλοθήκας ἔχωμεν, καὶ θύωμεν F ἑκατόμφονια, καθάπερ φασὶ νόμον εἶναι Μεσσηνίοις. Ἄλλον δὲ τὼς τὴν ὑγίειαν οἶμαι χαλεπαίνειν· δεινὸν γὰρ εἰ μηδενὸς νοσοῦντος ὁ τρωμῆς ἔτι μαλακῆς ὄφελος, ὁ κλίνης· οὐκ Ἀσκληπιῷ θύσομεν, οὐκ ἀποτροπαίοις· ἰατρικὴ δὲ μὴ ὀργάνων καὶ φαρμάκων ἀποκείσεται τοσού-

E. 4. ἀλλήλοις, ἵνα—εἰδότες πλοῦτον] Ita omnes libri. ἵνα sine dubio corruptum: εἰδότες hic quidem ineptum. Conjeci ἀλλήλοις συνεῖναι, μηδὲ δεδιότες πενίαν, μηδὲ ἐνδέοντες πλούτου.

E. 8. ἃ Δήμητρι καὶ Κόρῃ θύεται] Lego καὶ Δήμητρι καὶ Κόρῃ θύηται ἔτι.

ter nos differimus, mutuaque fruimur consuetudine, et otio, soluti necessitate expetendi alimenti. Quod si is status, in quo sumus in præsentia, per omnem nostram duraret vitam, nonne in perpetuo degeremus otio, neque paupertatem metuentes, et divitiarum ignari? Studium enim rerum supervacanearum statim comitatur necessariorum appetitionem. Jam quod alimentum debere esse putat Cleodemus, ut mensæ sint, et crateres, posſitque Cereri et Proserpinæ sacrificari: alius eodem jure dixerit bella debere esse et pugnas, ut muros, navalia, armamentariaque habeamus, et centum hostibus occisis Hecatomphonia immolemus, quam ferunt apud Messenios legem valere: alius etiam sanitatem indigne ferat: scilicet inique fuerit comparatum, si nemine ægrotante lecti mollis nullus sit usus, nullus culcitræ, neque Æsculapio sacrificemus, neque diis averruncatoribus, et medicina cum instrumentis medicamentisque suis ingloria

των ἀκλεὴς καὶ ἀπόθετος. Ἢ τί ταῦτα ἐκείνων διαφέρει; καὶ γὰρ ἡ τροφὴ λιμοῦ φάρμακον παρασάγεται, καὶ θεραπεύειν ἑαυτοὺς λέγονται πάντες οἱ τρεφόμενοι δίαιταν, οὐχ ὡς ἡδύ τι καὶ κεχαρισμένον, ἀλλ' ὡς ἀναγ- 160
καῖον τοῦτο τῇ φύσει παράπτοντες. Ἐπεὶ λύπας τε πλείονάς ἐστιν ἀπὸ τῆς τροφῆς τῶν ἡδονῶν γινομένας καταριθμῆσαι· μᾶλλον δὲ ἡ μὲν ἡδονὴ καὶ τόπον ἔχει βραχὺν ἐν τῷ σώματι, καὶ χρόνον ὀλίγον· ἡ δὲ περὶ τὴν διοίκησιν αὐτῆς ἀσχολία καὶ δυσχέρεια, τί δεῖ λέγειν ὅσων αἰσχρῶν καὶ ὀδυνηρῶν ἡμᾶς ἐμπίπλησιν; Οἶμαι γὰρ εἰς τοσαῦτα βλέψαντα τὸν Ὅμηρον ἀποδείξει κεχρῆσθαι περὶ θεῶν τῷ μὴ ἀποθνήσκειν, τῷ μὴ τρέφεσθαι,

Οὔ γὰρ σῖτον ἔδουσ', οὐ πίνουσ' αἴθοπα οἶνον·
Τοὔνεκ' ἀναίμονές εἰσι· καὶ ἀθάνατοι καλέονται·

ὡς μὴ μόνον τοῦ ζῆν ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀποθνήσκειν τὴν B
τροφὴν ἐφόδιον οὖσαν. Ἐκ ταύτης γὰρ αἱ νόσοι,

A. 2. Ἐπεὶ λύπας τε] Legendum γε pro τε.

et abjecta negligetur: quid enim hæc ab illo differunt? certe enim cibus ut remedium famis ſumitur: et curare ſeipſos dicuntur, qui victus ratione utuntur certa: quod non voluptatem aut jucunditatem aliquam conſectentur, ſed naturæ neceſſitati obſequantur. Etenim moleſtias quam voluptates plures enumerare licet a cibo ortas: immo autem voluptati in corpore et locus exiguus, et temporis parum eſt: cibi apparandi occupatio et difficultas quantis nos impleat turpitudinibus et doloribus, quid attinet dicere? Equidem Homerum arbitror eo reſpexiſſe, cum Deos immortales eſſe eo argumento demonſtraret, quod alimento nullo uterentur.

Nam neque edunt Cereris, neque Bacchi munera potant:
Hinc immortales, et caſſi ſanguine habentur.

ſignificat enim, non vivendi modo, ſed et moriendi viaticum eſſe nutrimentum. Hinc

συγρεφόμεναι τοῖς σώμασιν, οὐκ ἔλαττον ἀνδείας κακὸν ἔχουσι τὴν πλήρωσιν· πολλάκις δὲ καὶ μεῖζόν ἐστιν ἔργον τὸ πορίσαι τροφὴν καὶ συναγαγεῖν, τὸ καταναλῶσαι καὶ τὸ διαφορῆσαι πάλιν εἰς τὸ σῶμα παραγενομένην. Ἀλλ' ὥσπερ εἰ διαπορεῖεν αἱ Δαναΐδες τίνα βίον βιώσονται, καὶ τί πράξουσιν ἀπαλλαγεῖσαι τῆς περὶ τὸν πίθον λατρείας καὶ πληρώσεως· οὕτω διαπορῶμεν ἡμεῖς, εἰ γένοιτο παύσασθαι φορυτὸν εἰς τὴν σάρκα τὴν ἄτρυτον
c ἐκ γῆς ἅμα καὶ θαλάττης ζητοῦντα, τί πράξομεν, ἀπορίᾳ τῶν καλῶν τὸν ἐπὶ τοῖς ἀναγκαίοις πόνον ἔργοντες βίον. Ὥσπερ οὖν οἱ δουλεύσαντες, ὅταν ἐλευθερωθῶσιν, ἃ πάλαι τοῖς δεσπόταις ἔπραττον ὑπηρετοῦντες, ταῦτα πράττουσιν αὑτοῖς καὶ δι' αὑτούς· οὕτως ἡ ψυχὴ νῦν μὲν τρέφει τὸ σῶμα πολλοῖς πόνοις καὶ ἀσχολίαις, εἰ δὲ ἀπαλλαγείη τῆς λατρείας, αὑτῇ δήπουθεν ἐλευθέραν γενομένην θρέψει, καὶ βιώσεται εἰς αὑτὴν ὁρῶσα καὶ τὴν

B. 3. συγρεφόμεναι] Malim συντρεφόμεναι.
B. 10. εἰς τὴν σάρκα] G. εἰς τὴν γαστέρα : quod melius videtur.

enim morbi corporibus adhæreſcunt, quibus repletio ſæpius quam inedia cauſam præbet: ac plerumque majoris eſt laboris ingeſtum conſumere et diſſipare alimentum, quam comparare. Sed perinde ac ſi Danaides quærerent anxie qualem acturæ vitam forent, et quid rei geſturæ, ſi dolii ſui tractatione liberarentur: ita nos percunctamur, ſi contingeret nobis finem facere tam varia terra marique conquirendi et congerendi in carnem noſtram inexplebilem, quidnam eſſemus acturi: quia ob imperitiam rerum pulchrarum vitam neceſſitatibus inſervientem amamus. Quemadmodum igitur qui ſervierunt, libertatem conſecuti pro ſeſe ac propter ſeipſos ea faciunt quæ olim dominorum obeuntes miniſteria fecerant: ſic anima nunc quidem multis occupata eſt laboribus in alendo corpore: ſed eo miniſterio ubi fuerit exonerata, ſeipſam nimirum libertate potitam alet, vivetque in ſeſe et in veritatem intuens, nemine alio abripiente

ἀλήθειαν, ὀδενὸς φθειροῦντος ὀδὲ ἀπάγοντος. Τὰ μὲν οὖν ῥηθέντα περὶ τροφῆς, ὦ Νίκαρχε, ταῦτ' ἴσως.

ιζ'. Ἔτι δὲ τοῦ Σόλωνος λέγοντος, εἰσῆλθε Γοργίας ὁ Περιάνδρου ἀδελφός· ἐτύγχανε γὰρ εἰς Ταίναρον ἀπεσταλμένος ἔκ τινων χρησμῶν, τῷ Ποσειδῶνι θυσίαν καὶ θεωρίαν ἀπάγων· ἀσπασαμένων δ' ἡμῶν αὐτόν, καὶ τοῦ Περιάνδρου προσαγορευθέντος καὶ φιλήσαντος, καθίσας παρ' αὐτὸν ὑπὲρ τῆς κλίνης, ἀπήγγειλεν ἄττα δὴ πρὸς μόνον ἐκεῖνον· ὁ δὲ ἠρώτα, πολλὰ πάσχοντι πρὸς τὸν λόγον ὅμοιος ὤν· τὰ μὲν γὰρ ἀχθόμενος, τὰ δὲ ἀγανακτῶν ἐφαίνετο, πολλάκις δὲ ἀπιστῶν, εἶτα θαυμάζων· τέλος δὲ γελάσας πρὸς ἡμᾶς, Βούλομαι μέν, ἔφη, πρὸς τὸ παρὸν φράσαι τὸ προσηγγελμένον· ὀκνῶ δέ, ἀκούσας Θάλεώ ποτε εἰπόντος, Ὅτι δεῖ τὰ μὲν εἰκότα λέγειν, τὰ δὲ ἀμήχανα σιωπᾶν. Ὑπολαβὼν ἔν ὁ Βίας, Ἀλλὰ καὶ τοῦτ', ἔφη, Θάλεω τὸ σοφόν ἐστιν, Ὅτι δεῖ τοῖς ἐχθροῖς καὶ περὶ τῶν πιστῶν ἀπιστεῖν, τοῖς δὲ φίλοις καὶ

aut abducente. Hæc, Nicarche, de alimento fuerunt diſputata.

XVII. Nondum finem dicendi fecerat Solon, cum intro venit Gorgias Periandri frater, a Tænaro reverſus, quo miſſus fuerat ut oraculis quibuſdam ita monentibus rem ſacram faceret, ac pompam duceret. Eum a nobis ſalutatum Periander amplexus atque oſculatus, juxta ſe collocavit. Ibi fratri Gorgias ſeorſim quædam renunciavit, ita audienti, ut ſatis appareret varie ea narratione affici eum, modo dolentis, mox indignantis, ſæpe diffidentis, mox admirantis ſpeciem præbentem. Tandem ridens nos ita affatur: Cupio, inquit, jam nunc vobis narrare quid nuncii acceperim: ſed vix audeo, qui meminerim Thaletem aliquando dixiſſe, *Efferenda ea eſſe quæ ſunt probabilia, reticenda incredibilia.* Sub hæc Bias: Atqui, ait, Thaletis hoc quoque ſapienter dictum eſt, *Hoſtibus etiam ubi credibilia narrant fidem derogandam, amicis*

τὰ ἄπιστα πιστεύειν· ἐχθροὺς μὲν, ἐγὼ ἡγοῦμαι, τοὺς πονηροὺς καὶ ἀνοήτους, φίλους δὲ, τοὺς χρηστοὺς καὶ φρονίμους, ἀκούειν καλοῦντος. Οὐκοῦν, ἔφη, λεκτέον εἰς ἅπαντας, ὦ Γοργία, μᾶλλον δὲ ἀκτέον ὅπῃ τοὺς νέους τούτους διθυράμβους ὑποφθεγγόμενον ὃν ἥκεις λόγον ἡμῖν κομίζων.

ιη'. Ἔφη τοίνυν Γοργίας, ὅτι τῆς θυσίας ἐφ' ἡμέρας τρεῖς συντελεσθείσης ὑπ' ἀκοῆς, καὶ τῇ τελευταίᾳ
F πανυχίδος οὔσης, καὶ χορείας τινὸς καὶ παιδιᾶς περὶ τὸν αἰγιαλόν, ἡ μὲν Σελήνη κατέλαμπεν εἰς τὸ πέλαγος· οὐκ ὄντος δὲ πνεύματος ἀλλὰ νηνεμίας καὶ γαλήνης, πόρρωθεν ἀφεωρᾶτο φρίκη καθοῦσα πρὸς τὴν ἄκραν, ἀφρόν τινα καὶ ψόφον ἄγουσα τῷ ῥοθίῳ περὶ αὐτὴν πολύν, ὥστε πάντας ὅπῃ τὸν τόπον ἔμελλε καταδραμεῖν θαυμάσαντας· πρὶν δὲ εἰκάσαι τὸ προσφερό-

E. 7. ἀκλέον ἐπὶ τὰς νέας τούτους διθυράμβους κ. τ. λ.] Locus, meo judicio, ſanus, ſed ſubobſcurus; ut interpretationem magis quam emendationem exſpectet. Nec libri quid variant. Reſpicitur ad Dithyrambos recens ab Arione inventos. Vertam: *Dic rem, quam adfers, ad nos omnes præſentes: immo potius eam traducens ad novos illos dithyrambos* (i. e. *ei adhibens novos illos dithyrambos*: vel, *more Dithyramborum illorum recens inventorum*) *elata voce enuncia.* Plura in Animadverſionibus.

F. 6. προσέμελλε] Ita omnes libri. Corrigendum προσιέναι ἔμελλε: vel προσεβάλλειν ἔμελλε: vel ſimpliciter προσέβαλλε audaciori quidem uſu.

etiam quæ fidem excedunt credenda eſſe: inimicos autem ego cenſeo malos et fatuos, amicos ab eo dici bonos et prudentes. Proinde, inquit Periander, coram univerſis, Gorgia, rem expone, aut potius ad novos iſtos dithyrambos illis, quæ affers, recitandis deduc.

XVIII. Tum Gorgias hujuſmodi narrationem habuit. Cum ſacrificium tribus diebus exactis confeciſſemus, ultimaque ſolemniter univerſi noctem inſomnem ad litus cum chorea et joco duceremus, Luna mare illuſtrante, nulloque ſpirante vento, ſed malacia ac tranquillitate obtinente, eminus horror quidam maris conſpectus eſt verſus promontorium vergens, incitatione aquæ ſpumam ſtrepitumque edente magnum, ut univerſi non ſine admiratione ad locum quo appellebat adcurrerimus. Priuſquam vero poſſemus conjicere

μῆνον ὑπὸ τάχους, δελφῖνες ὤφθησαν, οἱ μὲν ἀθρόοι περὶξ κυκλοῦντες, οἱ δὲ ὑφηγούμενοι τῆ αἰγιαλῶ πρὸς τὸ λειότατον, ἄλλοι δ' ἐξόπιθεν, οἷον προπέμποντες, ἐν 161
μέσῳ δὲ ἀνεῖχεν ὑπὲρ τῆς θαλάττης ὄγκος ἀσαφὴς καὶ ἄσημος, ὀχουμένῳ σώματος· μέχρις ὃ συνάγοντες εἰς αὐτὸ καὶ συνεπισείλαντες, ἐξέθηκαν ὀπὶ τὴν γῆν ἄνθρωπον ἔμπνουν καὶ κινούμενον· αὐτοὶ δὲ πάλιν πρὸς τὴν ἄκραν ἀναφερόμενοι μᾶλλον ἢ πρότερον ἐξήλουντο, παίζοντες ὑφ' ἡδονῆς τινος, ὡς ἔοικε, καὶ σκιρτῶντες. Ἡμῶν δέ, Γοργίας ἔφη, πολλοὶ μὲν ἀφαπεφοβημένοι ἔφυγον ἀπὸ τῆς θαλάττης, ὀλίγοι δὲ μετ' ἐμοῦ θαρρήσαντες προσελθεῖν ἐγνώρισαν Ἀρίονα τὸν κιθαρῳδόν, αὐτὸν τοὔνομα φθεγγόμενον αὑτῶ, καὶ τῇ στολῇ καταφανῆ Β
γενόμενον· τὸν γὰρ συναγώνιον ἐτύγχανεν ἀμπεχόμενος κόσμον, ᾧ κιθαρῳδῶν ἐχρήσατο. Κομίσαντες οὖν ὀπὶ

A. 3. συνάγοντες εἰς αὐτὸ] *congregantes ſe ad illud* (σῶμα) *corpus.* Rarior uſus, συνάγειν pro συνάγειν ἑαυτόν. Forte tamen, nonnihil vitii ſubeſt: ut legendum ſit σ· εἴσω αὐτὸ *illud intra ipſos includentes.*

quid eſſet quod advehebatur, (celeritate enim impediebamur) delphines conſpecti ſunt, alii confertim in orbem circumnatantes, alii ad litus qua lævissimum erat præeuntes, alii ſubſequentes a tergo et agmen claudentes, in medio autem ſuper mare extabat moles quædam vehentis corporis, ignota nobis et indiſcreta: donec delphini coeuntes et ad litus una applicantes in terram expoſuerunt hominem viventem ac moventem ſeſe: inde ipſi rurſum ad promontorium reverſi majore quam ante ſaltatione luſerunt, præ voluptate (ut apparebat) quadam exſultim laſcivientes. Ibi vero plerique de noſtris conſternati a mari profugerunt: ego et mecum pauci ſumus auſi accedere. Invenimus ergo et agnovimus Arionem citharœdum, qui et nomen ſuum edebat ipſe, et amictu innoteſcebat: gerebat enim veſtem qua in certaminibus muſicis ſolebat uti. Hunc nos in tabernaculum de-

σκηνῆς αὐτὸν, ὡς οὐδὲν εἶχε κακὸν, ἀλλ' ἢ ἀφὰ τάχος καὶ ῥοῖζον ἐφαίνετο τῆς φορᾶς ἐκλελυμένος καὶ κεκμηκώς, ἠκέσαμεν λόγον ἄπιστον ἅπασι, πλὴν ἡμῶν τῶν θεασαμένων τὸ τέλος. Ἔλεγε γὰρ Ἀρίων ὡς πάλαι μὲν ἐγνωκὼς ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀπαίρειν, Περιάνδρου δὲ γράψαντος αὐτῷ σπουδαιότερος γενόμενος, ὁλκάδος Κορινθίας παραφανείσης εὐθὺς ὑπιβὰς ἀνήχθη· μετεῖχε δὲ πνεύματι χρωμένων, αἰσθόμενος τοὺς ναύτας ὑπιβουλεύοντας
c ἀνελεῖν αὐτὸν, εἶτα καὶ παρὰ τοῦ κυβερνήτου πύθοιτο λάθρα μηνύσαντος, ὡς τῇ νυκτὶ τοῦτο δρᾶν αὐτοῖς εἴη δεδογμένον· ἔρημος οὖν ὢν βοηθείας καὶ ἀπορῶν, ὁρμῇ τινι χρήσαιτο δαιμονίῳ, τὸ μὲν σῶμα κοσμῆσαι, καὶ λαβεῖν ἐπιτάφιον αὑτῷ τὸν ἀναγώνιον ἔπι ζῶν κόσμον, ἐξᾶσαι δὲ καὶ τῷ βίῳ τελευτῆσαι, καὶ μὴ γενέσθαι κατ' οὐδὲν τῶν κύκνων ἀγενέστερος· ἐσκευασμένος οὖν, καὶ πεφηνὼς ὅτι πρόθυμός τις αὐτὸν ἔχει τὸν νόμον διελθεῖν τὸν Πυθικὸν

B. 4. ὡς οὐδὲν εἶχε κακὸν] ὡς additum ex B.

tulimus: neque quicquam illi erat mali, nisi quod a celeritate et impetu vectationis defatigatus nonnihil languebat. Audivimus autem ex eo narrationem omnibus incredibilem, præterquam nobis, qui finem et exitum rei spectavimus. Aiebat enim se, cum jampridem ex Italia discedere in animum induxisset, litteris Periandri ut id maturaret permotum, Corinthiam navim onerariam forte tum oblatam conscendisse: cumque vento veherentur satis commodo, animadvertisse se nautas ipsi necem machinari, idque se deinde etiam ex rectore navis cognovisse, clanculum monente statuisse nautas consilium suum noctu exsequi. Tum se omni destitutum auxilio, et in extremis hærentem difficultatibus, divino quodam animi instinctu impulsum ut corpus exornaret, ac vestem qua in certaminibus obeundis fuisset usus, pro funebri sumeret, et sub finem vitæ caneret, neque hac in parte oloribus palmam concederet. Sic ergo ornatum se dixisse nautis, venisse sibi in mentem ut Pythicam cantilenam pro sua na-

ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῷ καὶ τῆς νεὼς καὶ τῶν ἐμπλεόντων, καταστὰς ἐπὶ τὸν τοῖχον ἐν πρύμνῃ, καί τινα θεῶν πελαγίων ἀνάκλησιν προαναχρεσάμενος, ᾄδει τὸν νόμον· καὶ ὅσον ὕπω μεσουῦτος αὐγῇ καταδύοιτο μὴν ὁ ἥλιος εἰς τὴν θάλατταν, ἀναφαίνοιτο δὲ ἡ Πελοπόννησος· ἐκέτ' οὖν τῶν ναυτῶν τὴν νύκτα προειμένων, ἀλλὰ χαρέντων ὑπὸ τὸν φόνον, ἰδὼν ξίφη γεγυμνωμένα, καὶ παραλυπούμενον ἤδη τὸν κυβερνήτην, ἀναδραμὼν ῥίψειεν ἑαυτὸν ὡς δυνατὸν ἐπὶ μάλιστα πόρρω τῆς ὁλκάδος· πρὶν δὲ ὅλον καταδῦναι τὸ σῶμα, δελφίνων ὑποδραμόντων ἀναφέρεσθαι, μετὸς ὢν ἀπορίας καὶ ἀγνοίας καὶ ταραχῆς τοιαύτης· ἐπεὶ δὲ ῥαστώνη τῆς ὀχήσεως ἦν, καὶ πολλοὺς ἑώρα ἀθροιζομένους περὶ αὐτὸν εὐμενῶς, καὶ συμφερομένους ὡς ἀναγκαῖον ἐν μέρει λειτούργημα καὶ προσῆκον πᾶσιν, ἡ δὲ ὁλκὰς ἀπολειφθεῖσα πόρρω τὴν τάχους αἴσθησιν παρεῖχε· μήτε τοσοῦτον, ἔφη, δέους περὶς θάνατον αὐτῷ, μήτε ἐπιθυμίας τοῦ ζῆν, ὅσον φιλοτιμίας ἐγγενέσθαι

visque et comitum salute cantaret: adstitisseque in puppi ad foros, invocationeque marinorum numinum quadam præmissa, inde ad fides ceciniſſe Pythiam odam. Nondum plane medium cantilenæ cum absolviſſet, occubuiſſe Solem, conſpectamque fuiſſe Peloponneſum. Nautis vero non jam ulterius noctem præſtolantibus, ſed ad cædem ſe convertentibus, cum nudari gladios, et gubernatorem caput velare jam videret, ſeſe quam potuiſſet longiſſime a navi in altum projeciſſe. Verum priuſquam totum corpus ſubſideret, delphinis ſubeuntibus elatum ſe fuiſſe, plenum initio anxietatis et ignorationis atque perturbationis: cum autem leniter veheretur, multoſque circa ſe congregari delphinos cerneret placide, onerique per vices veluti neceſſario et publico ſubire, ſimulque navis procul a tergo relicta velocitatem vectationis argueret: tum vero aiebat ſibi neque mortis tantum metum, neque vitæ cupiditatem tantam ad animum accidiſſe, quantum ſibi ſtudium inceſſiſſet, ut ſervatus et

πρὸς τὴν σωτηρίαν, ὡς θεοφιλὴς ἀνὴρ φανείη, καὶ λάβοι παρὰ θεῶν δόξαν βέβαιον· ἅμα δὲ καθορῶν τὸν οὐρανὸν ἀστέρων πρέπλεων, καὶ τὴν σελήνην ἀνίσχουσαν εὐφεγγῆ καὶ καθαράν, ἐστώσης δὲ πάντη τῆς θαλάσσης ἀκύμονος,
F ὥσπερ τεῖχον ἀναχιζόμενον τῷ δεύματι, διανοεῖσθαι πρὸς αὑτόν, ὡς οὐκ ἔστιν εἷς ὁ τῆς δίκης ὀφθαλμός, ἀλλὰ πᾶσι τούτοις ἐπισκοπεῖ κύκλῳ ὁ θεὸς τὰ πραττόμενα παρὰ γῆν τε καὶ θάλατταν· τούτοις δὲ δὴ τοῖς λογισμοῖς, ἔφη, τὸ κάμνον αὖπαρ καὶ βαρυνόμενον ἤδη τοῦ σώματος ἀναφέρεσθαι, καὶ τέλος ἐπεὶ τῆς ἄκρας ἀπαντώσης ἀποτόμου καὶ ὑψηλῆς, εὖ πως φυλαξάμενοι καὶ κάμψαντες (οὐ γὰρ οἰήγοντο) τὴν γῆν, ὥσπερ εἰς λιμένα
162 σκάφος ἀσφαλὲς καταγόντες, παντάπασιν αἰσθέσθαι θεοῦ κυβερνήσαντος γεγονέναι τὸν κομιδήν. Ταῦτα, ὁ Γοργίας ἔφη, τοῦ Ἀρίονος εἰπόντος, ἠθύμουν αὐτὸν, ὅπου τὴν ναῦν

E. 6. φανείη, καὶ λάβοι] Ita libri ſcripti. Ald. Baſ. Xyl. φανείη καὶ λάβῃ. Steph. et reliquæ editiones vitioſe φανείοι καὶ λάβοι.

F. 8. τὴν γῆν] τῆς γῆς Voſſ. Exempl. Turneb. Ita non opus parentheſis ſigno.

A. 1. κατάγοντες] Legend. κατάγοιεν.

diis charus videretur, et firmam de iis opinionem conciperet. Simulque ſe cum cœlum intueretur ſtellis frequentiſſimis nitens, lunamque fulgidam et puram exorientem, ſtante mari tranquillo undequaque, et ſine fluctibus curſum veluti ſemitam ſciſſam præbente: cogitaſſe ſe cum animo ſuo, non unum duntaxat juſtitiæ eſſe oculum, ſed his omnibus circumcirca Deum obſervare quæ terra marique agantur. His cogitationibus corporis partes gravatas jam et laſſas fuiſſe recreatas. Tandem cum ad promontorium appuliſſent delphini, quod ſublime erat ac præruptum, optime ejus aſperitatem eos caviſſe ac circumflexiſſe, pone adnatantes: donec in terra ipſum, velut navim in portum tutum, depoſuiſſent: ut plane ſenſerit, Dei procuratione ſic vectum ſeſe fuiſſe. Hæc cum Arion expoſuiſſet: ego, addebat Gorgias, percunctatus ſum, ubi putaret navim iſtam

οἴεται καταιχήσαι· ὁ δέ, πάντως μὲν εἰς Κόρινθον, πολὺ μέντοι καθυστερεῖν· αὐτὸν γὰρ ἑσπέρας ἐκπεσόντα, πεντακοσίων ὑ μεῖον οἴεσθαι δρόμον σταδίων κομισθῆναι, καὶ ταλαιπωρίαν εὐθὺς καταιχεῖν. Οὐ μὴν ἀλλ' ἑαυτὸν ὁ Γοργίας ἔφη πυθόμενον τὸν τε ναυκλήρου τοὔνομα καὶ τὸν κυβερνήτην, καὶ τὸ νεὼς τὸ σημεῖον, ἐκπέμψαι πλοῖα καὶ στρατιώτας τὰς καταίρουσας φυλάξοντας· τὸν δὲ Ἀρίονα μετ' αὐτῶν κομίζειν ἀποκεκρυμμένον, ὅπως μὴ B πεφοβημένοι τὴν σωτηρίαν, ἀφύγοιεν· ὄντως οὖν ἐοικέναι θεία τύχη τὸ πρᾶγμα· παρεῖναι γὰρ αὐτοὺς ἅμα δεῦρο, καὶ πυθέσθαι, τῆς νεὼς κεκραγμένης ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, συνειλῆφθαι τοὺς ἐμπόρους καὶ ναύτας. Ὁ μὲν οὖν Περίανδρος ἐκέλευσεν εὐθὺς ἐξαναστάντα τὸν Γοργίαν, εἰς φυλακὴν ἀποθέσθαι τοὺς ἄνδρας ὅ μηδεὶς αὐτοῖς πρόσοιτο, μηδὲ φράσῃ τὸν Ἀρίονα σεσωσμένον.

ιθ'. Ὁ δὲ Αἴσωπος, Ἀλλ' ὑμεῖς, ἔφη, κλευάζετε

A. 5. καθυστερεῖν] καθυστερήσειν Voſſ. Venet. P.

appulſuram: reſpondit, omnino ad Corinthum, ſed multo poſt venturam: nam ſe veſperi elapſum e navi exiſtimare vectum eſſe non minus quingentis ſtadiis ſpatium: et ſtatim malaciam fuiſſe obortam. Dicebat præterea Gorgias ſe et naucleri nomine, et gubernatoris, et inſigni navis cognito, emiſiſſe naves et milites qui loca navibus appellendis idonea obſervarent, diſſimulato quod ſecum ferrent Arionem, ne ſontes fuga elabi re cognita poſſent: omnino autem divino caſui fortunæ hanc rem reſpondere: ſimul enim et ſe huc adveniſſe, et ſignificatum ſibi eſſe navim in eorum quos emiſerat militum poteſtatem una cum negotiatoribus et nautis veniſſe. Sub hæc Periander Gorgiam ſtatim ſurgere juſſit, deprehenſoſque iſtos in carcerem compingere, ubi nemo accedere, aut de ſervato Arione eos certiores reddere poſſet.

XIX. Tum Æſopus: Vos vero, inquit, graculos meos et

τὰς ἐμὰς κολοιὰς καὶ κόρακας, εἰ ἀμαλέγονται· δελφῖνες δὲ τοιαῦτα νεανιεύονται; Ἄλλό τι λέγωμεν, ἔφην,
C ὦ Αἴσωπε· τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ πιστευομένῳ καὶ γραφομένῳ παρ' ἡμῖν πλέον ἢ χίλια ἔτη ἀφεστήκασι, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰνοῦς καὶ Ἀθάμαντος χρόνων. Ὁ δὲ Σόλων ὑποπλαβὼν, Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὦ Διόκλεις, ἐγγὺς θεῶν ἔστω καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς· ἀνθρώπινον δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς τὸ τοῦ Ἡσιόδου πάθος· ἀκήκοας γὰρ ἴσως τὸν λόγον. Οὐκ ἔγωγε· εἶπεν. Ἀλλὰ μὴν ἄξιον πυθέσθαι. Μιλησίου γάρ, ὡς ἔοικεν, ἀνδρὸς ᾧ ξενίας ὁμοιοῦται Ἡσίοδος καὶ διαίτης ἐν Λοκροῖς, τῇ τοῦ ξένου θυγατρὶ κρύφα συγγενομένου καὶ φωραθέντος, ὑποψίαν ἔσχεν ὡς γνοὺς ἀπ'
D ἀρχῆς καὶ συνεπικρύψας τὸ ἀδίκημα, μηδενὸς ὢν αἴτιος,

B. 12. λέγωμεν] Ita Venet. Voſſ. P. Vulgo λέγομεν. Proxime ἔφην, quod Xylander conjecerat, dedi ex B. Anon. T. V. pro ἔφη.

C. 1. τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ] Xyl. putat hic quædam excidiſſe. Idem ſentit Mez. *deſunt hic multa*, inquit, quibus Inus et Athamantis fabula narrabatur. Forte non erit quod excidiſſe quid ſtatuamus, ſi τούτῳ τῷ λόγῳ accipiamus pro *huic traditioni, homines a delphinis ſervari.*

C. 6. οὐκ ἔγωγε· εἶπεν] Legendum οὐκ ἔγωγε εἶπον. Nam Dioclis ſunt hæc verba. Ἀλλὰ μὴν et ſequentia Solonis ſunt qui Heſiodi obitum narrat. Ita recte vertit Xylander.

corvos diſſerentes ſubſannate porro, cum delphini hoc modo juvenentur? Ego autem: aliud, inquam, Æſope, eſt quod dicimus: hæc enim oratio, cui nos fidem adhibemus, amplius mille jam annos duravit, ab Inus et Athamantis uſque temporibus. Solon vero hunc excipiens ſermonem: hæc quidem, inquit, Diocles, ad Deos propius pertinent, ſuntque nobis ſuperiora: humanum eſt, et ad nos attinet, quod Heſiodo evenit: puto enim te narrari audiviſſe. Non ſane, inquam. Atqui, ait, auditu digna res eſt. Mileſius quidam, cum quo hoſpitii ac convictus uſus Heſiodo intercedebat, apud Locros hoſpitis filiæ pudicitiam clam imminuerat: re comperta creditum eſt Heſiodum ab initio conſcium flagitii fuiſſe, in eoque occultando operam navaſſe: cum quidem hic inſons, nulla ſua culpa in iram hominum

ὀργῆς δὲ καιρῷ καὶ διαβολῇ περιπεσὼν ἀδίκως. Ἀπέκτειναν γὰρ αὐτὸν οἱ τῆς παιδίσκης ἀδελφοὶ περὶ τὸ Λοκρικὸν Νέμειον συνεδρεύσαντες, καὶ μετ' αὐτῶν τὸν ἀκόλουθον, ᾧ Τρώϊλος ἦν ὄνομα· τῶν δὲ σωμάτων εἰς τὴν θάλασσαν ὠθέντων, τὸ μὲν τοῦ Τροίλου εἰς τὸν Δάφνον ποταμὸν ἔξω φερόμενον, ἐπεσχέθη περιλύσῳ χερσάδι μικρὸν ὑπὲρ τὴν θάλασσαν ἀπεχούσῃ· καὶ μέχρι νῦν Τρώϊλος ἡ χερσὰς καλεῖται· τοῦ δὲ Ἡσιόδου τὸν νεκρὸν εὐθὺς ἀπὸ γῆς ὑπολαβοῦσα δελφίνων ἀγέλη περὶ τὸ Ῥίον ἐκόμιζε, καὶ τὴν Μολυκρίαν. Ἐπύγχανε δὲ Λοκρῶν ἡ τῶν Ῥίων καθεζῶσα θυσία καὶ πανήγυρις, ἣν ἄγουσιν ἔτι νῦν περιφανῶς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον· ὡς δὲ ὤφθη περιφερόμενον τὸ σῶμα, θαυμάσαντες, ὡς εἰκός, ὅπη τὴν ἀκτὴν κατέδραμον, καὶ γνωρίσαντες ἔτι προσφατον νεκρόν, ἅπαντα δεύτερα τοῦ ζητεῖν τὸ φόνον

D. 8. ἀπεχούσῃ] Præstat ἀνεχούσῃ cum Anon. T. V. B. *ad scopulum paululum ex mari exstantem.*

E. 1. καὶ τὴν Μολυκρίαν] Forte rectius legatur κατὰ τὴν Μολυκρίαν, ut corrigit Palmerius Græc. Antiq. IV, 20. p. 485.

E. 2. ἡ τῶν Ῥίων] Assentior Reiskio corrigenti ἡ τῶν Ῥιείων: sacrum τὰ Ῥίεια.

E. 6. πρόσφατον νεκρὸν] Aliquanto melius πρόσφατον τὸν νεκρὸν T. V. B.

per calumniam et siniſtras incidiſſet ſuſpiciones. Nihilominus eum puellæ fratres apud Locrenſe Nemeium ſive nemus ex inſidiis trucidaverunt: unaque aſſeclam ipſius Troilum. Cæterum cadaveribus in mare devolutis, Troili cadaver foras in Daphnum fluvium delatum, apud ſcopulum aquis ambitum et non procul a mari diſſitum detentum fuit: qui ſcopulus etiamnum Troilus dicitur. Heſiodi autem cadaver, ubi primum a terra excidit, excipiens delphinorum grex ad Rium et Molycriam deportavit. Forte tum Locri ſolennem conventum agebant apud Rium, ac ſacris operabantur publicis, quæ etiamnum ſplendide iſto in loco peraguntur. Cum vero cadaver videretur adferri, mirati (ut par erat) ad litus adcurrerunt: cumque cadaver recens interfecti Heſiodi agnoſcerent, gloria hominis permoti nihil antiquius

ἐποιοῦντο, ἀφὰ τὴν δόξαν τῦ Ἡσιόδου. Καὶ τῦτο μὲ ταχέως ἔπραξαν, εὑρόντες τὰς φονεῖς· αὐτούς τε γὰρ κατεπόντισαν ζῶντας, καὶ τὴν οἰκίαν κατέσκαψαν. Ἐτάφη δὲ Ἡσίοδος πρὸς τῷ Νεμείῳ· τὸν δὲ τάφον οἱ πολλοὶ τῶν ξένων οὐκ ἴσασιν, ἀλλ' ἀποκέκρυπται ζητύμενος ὑπ' Ὀρχομενίων, ὡς φασι, βελομένων κατὰ χρησμὸν ἀνελέσθαι τὰ λείψανα, καὶ θάψαι παρ' αὐτοῖς. Εἴπερ οὖν ἅπτως ἔχουσιν οἰκείως καὶ φιλανθρώπως πρὸς τὰς ἀποφανούσας, ἔτι μᾶλλον εἰκὸς ἐστὶ τοῖς ζῶσι βοηθεῖν, καὶ μάλιστα κεκλημένους αὐλοῖς, ἢ τισι μέλεσι. Τοῦτο γὰρ ἤδη πάντες ἴσμεν, ὅτι μουσικῇ τὰ ζῶα ταῦτα χαίρει καὶ διώκει, καὶ παραινήκεται τοῖς ἐλαυνομένοις πρὸς ᾠδὴν καὶ αὐλὸν ἐν εὐδίᾳ πορείας περπόμενα. Χαίρει δὲ καὶ νήξεσι παιδῶν, καὶ κολύμβοις ἀμιλλᾶται. Διὸ καὶ νόμος ἀδείας ἄγραφός ἐστιν αὐτοῖς. Θηρᾷ γὰρ οὐδεὶς οὔτε λυμαίνεται, πλὴν ὅταν ἐν δικτύοις γενόμενοι κα-

F. 8. πορείας] Forte χορείαις.

habuerunt quam cædis actores quærere: ac cito iis ſucceſſit res, inventoſque percuſſores vivos in mare præcipitaverunt, et eorum domum diruerunt. Ipſe Heſiodus apud Nemeium ſepultus eſt: et ſepulchrum ejus plerique peregrini ignorant: occultatur enim propter Orchomenios, qui id quærunt, et reliquias Heſiodi, monitu oraculi cujuſdam, auferre, et apud ſe humare cupiunt. Itaque ſi delphini ita ſunt adverſus mortuos humani atque familiariter affecti, multo probabilius eſt vivis eos opem ferre, maxime ubi fiſtulis aut cantu invitantur. Hoc enim jam omnibus nobis compertum eſt, muſica animalia iſta delectari, eamque aſſectari, et juxta vehentes in tranquillo cum cantu ac tibia adnatare. Natatione etiam puerorum gaudent, certantque cum nantibus. Itaque lege non ſcripta cautum iis eſt de ſecuritate: nemo enim eos piſcatur aut lædit: niſi ſi quan-

κυργῶσι περὶ τὴν ἄλφαν, πληγαῖς κολάζον), καθάπερ παῖδες ἁμαρτάνοντες. Μέμνημαι δὲ καὶ τῶν Λεσβίων ἀνδρῶν ἀκούσας σωτηρίαν τινὰ κόρης ὑπὸ δελφῖνος ἐκ θαλάττης γενέσθαι, λεγόμενον ἀκριβῶς· ἀλλ' ὁ Πιττακὸς ἐπιγινώσκει· δίκαιον δ' ἐστὶ περὶ τούτων διελθεῖν.

κ'. Ἔφη τοίνυν ὁ Πιττακὸς, ἔνδοξον εἶναι καὶ μνημονευόμενον ὑπὸ πολλῶν τὸν λόγον. Χρησμὸν γὰρ γενομένου τοῖς οἰκίζουσι Λέσβον, ὅταν ἔρματι πλέοντες περιτύχωσιν ὃ καλεῖ Μεσόγαιον, τότε σφαγιάζειν Ποσειδῶνι μὲν ταῦρον, B Ἀμφιτρίτῃ δὲ καὶ Νηρηΐσι ζῶσαν καθιέναι παρθένον· ὄντων οὖν ἀρχηγετῶν ἑπτὰ καὶ βασιλέων, ὀγδόου δὲ τοῦ Ἐχελάου πυθοχρήστου τῆς ἀποικίας ἡγεμόνος, ἕτος μὲν ἤδη ἐστὶν ὃ ἔτι, τῶν δὲ ἑπτὰ κληρουμένων ὅσοις ἄγαμοι παῖδες ἦσαν, καταλαμβάνει θυγατέρα Σμινθέως ὁ κλῆρος· ἣν ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ κοσμήσαντες, ὡς ἐγένοντο κατὰ τὸν τόπον, ἔμελλον εὐξάμενοι καθήσειν. Ἔτυχε δέ τις

A. 7. γενέσθαι, λεγόμενον ἀκριβῶς· κ. τ. λ.] Puto legendum: γενέσθαι λεγομένην· ἀλλ' ὁ Πιττακὸς ἐπεὶ γινώσκει ἀκριβῶς, δίκαιός ἐστι π. τ. δ.

do in retia ingreſſi piſcationi nocent: tunc enim puerorum inſtar delinquentium verberibus caſtigantur. Ac memini me de Leſbiis audire, puellam quandam e mari a delphino fuiſſe ſervatam.

XX. Vere, inquit Pittacus, hoc narratum tibi fuit: eſt enim res nota, et multorum memoria confirmata. Leſbum condentibus oraculum mandaverat, ut cum navigando ad ſtationem appuliſſent nomine Meſogeium, quaſi Mediterraneum dicas, ibi tum Neptuno taurum, Amphitritæ ac Nereidibus vivam virginem demitterent in mare. Septem erant duces ac reges, octavus Echelaus princeps deducendæ coloniæ oraculo conſtitutus, iſque etiamnum cœlebs. Cum reliqui ſeptem ſorte de innuptis liberis comparaſſent, ea ſorori Sminthei obtigit: hanc igitur veſtibus et auro exornarunt, erantque, cum loco appropinquaſſent, conceptis votis in mare abjecturi. Erat

ἐρῶν αὐτῆς τῶν συμπλεόντων, οὐκ ἀγεννὴς, ὡς ἔοικε, νεανίας, οὗ καὶ τὸ ὄνομα διαμνημονεύουσιν Ἔναλον· C ὅτος ἀμήχανόν τινα τῷ βοηθεῖν τῇ παρθένῳ προθυμίαν ἐν τῷ τότε πάθει λαβὼν, παρὰ τὸν καιρὸν ὥρμησε, καὶ προϊπλακεὶς ὁμοῦ συγκαθῆκεν ἑαυτὸν εἰς τὸν θάλασσαν. Εὐθὺς μὲν οὖν φήμη τὶς οὐκ ἔχουσα τὸ βέβαιον, ἄλλως δὲ πεῖθουσα πολλοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, διεκέχυτο περὶ σωτηρίας αὐτῶν καὶ κομιδῆς. Ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ τὸν Ἔναλόν φασιν ἐν Λέσβῳ φανῆναι, καὶ λέγειν ὡς ὑπὸ δελφίνων φορηθεὶς διὰ θαλάττης ἐκπέσοιεν ἀβλαβῶς εἰς τὴν ἤπειρον. Ἔστι δὲ ἄλλα θαυμαστότερα τούτων, ἐκπλήττοντα καὶ κηλοῦντα τοὺς πολλοὺς, διηγεῖσθαι· D πάντων δὲ πίστιν ἔργον παρασχεῖν. Κύματος γὰρ ἠλιβάτου περὶ τὴν νῆσον διεσμήνου, καὶ τῶν ἀνθρώπων ἁπάντων δεδιότων, μόνον θαλάττῃ ἕπεσθαι πολύποδας αὐτῷ περὶς

C. 8. ἐκπέσειεν] Malim ἐκπέσοιεν ut unus habet P. et vertit Xyl.
D. 3. μόνον θαλάττῃ] Exciderunt quædam. Forte ita restituenda: μόνον ἐκβῆναι τῆς θαλάττης, καὶ ἕπεσθαι πολύποδας αὐτῷ. Res eadem narratur ab Athenæo XI. p. 466. C. et brevius a Plutarcho II. p. 984. D. ex duobus auctoribus.

inter eos qui una navigabant adolescens quidam indolis nequaquam malæ, cujus nomen Enalus perhibetur: is cum puellæ istius amore teneretur, et studio ejus servandæ ineffabili duceretur, sub ipsum temporis articulum impetu dato eam complexus, una se in mare demisit. Ac statim quidem fama certitudinis expers, sed cui tamen multi de exercitu fidem adhiberent, dicta fuit incolumes eos fuisse in terram delatos. Postea vero temporis aiunt ipsum in Lesbo fuisse visum Enalum, ac narrasse, a delphinis se e mari in continentem citra periculum fuisse evectos. Possem alia his diviniora, ac multorum animos qua percellentia qua demulcentia commemorare: sed difficile est omnibus fidem facere. Cum enim fluctus ingens circa insulam attolleretur, hominesque ad mare accedere non auderent, solum ferunt Enalum accessisse, et secutam eum esse polypodum multitu-

τὸ ἱερὸν τῦ Ποσιδῶνος, ὧν τῦ μεγίσυ λίθον νομίζοντας, λαβεῖν τὸν Ἐναλον, καὶ ἀναθεῖναι· καὶ τῦτον Ἐναλον καλοῦμεν. Καθόλυ δὲ, εἶπεν, εἴ τις εἶδεν ἢ διαφορὰν ἀδυνάτυ καὶ ἀσυνήθους καὶ παραλόγυ καὶ παραδόξυ, μάλιςα ἂν ὁ Χίλων, μήτε πιςεύων, ὡς ἔτυχε, μήτε ἀπιςῶν, τὸ, Μηδὲν ἄγαν, ὡς σὺ προσέταξας, διαφυλάτ̣των.

κα'. Μετὰ δὲ τῦτον ὁ Ἀνάχαρσις εἶπεν, ὅτι τῦ Θάλεω καλῶς ὑπολαμβάνοντος ἐν πᾶσιν (εἰ) τοῖς κυριωτάτοις μέρεσι τῦ κόσμου καὶ μεγίσοις ψυχὴν, οὐκ ἄξιόν ἐςι θαυμάζειν εἰ τὰ κάλλιςα περαίνε) θεῦ γνώμῃ· ψυχῆς γὰρ ὄργανον τὸ σῶμα, θεῦ δὲ ἡ ψυχή· καὶ καθάπερ σῶμα πολλὰς μὲν ἐξ αὑτῦ κινήσεις ἔχ̣ι, τὰς δὲ πλείςας καὶ καλλίςας ὑπὸ ψυχῆς, ὅπως αὖ πάλιν ἡ

D. 5. ἀναθεῖναι] Ita Ald. Baſ. Xyl. Voſſ. Exempl. Turn. Quod quare et unde Stephanus mutavit in ἀναθῆναι, neſcio.

D. 5. τῦτον Ἐναλον καλῦμεν] Ita Stephanus forte ex Exempl. Turn. in quo duæ ſunt lectiones; altera hæc: altera non minus bona, τύτου ἕτε καλῦμεν: forte utroque a correctore vulgatæ quam reliqui editi et ſcripti libri habent τοῦτον Εἰ καλῦμεν.

D. 6. Καθόλυ δὲ, εἶπεν—διαφυλάτ̣των] Oratio nec apta nec integra, forte ita corrigenda: Καθ' ὅλυ δὲ εἶπεν, εἴτις οἶδεν διαφορὰν ἀδυνάτυ καὶ ἀσυνήθους, ἢ παραλόγυ καὶ παραδόξυ, μάλιςα ἂν, ὦ Χίλων, μήτε πιςεύων ὡς ἔτυχε, μήτε ἀπιςῶν, τὸ Μηδὲν ἄγαν, ὡς σὺ προσέταξας, διαφυλάτ̣τοι.

dinem ad templum uſque Neptuni, maximo lapidem geſtante, quem Enalus dedicaverit: iſque lapis a nobis ita dicitur. In univerſum autem ut verbo dicam, qui inter id quod fieri nefas eſt, et id quod inuſitatum eſt diſtinguere poſſit, intelligatque aliud eſſe a vero, aliud ab opinione hominum alienum, is, O Chilo, tuum illud, *Ne quid nimis*, ſervans, modum in habenda derogandaque fide tenebit.

XXI. Poſt hæc Anacharſis ita locutus eſt: Cum recte ſenſerit Thales in omnibus præcipuis mundi partibus ac maximis animam eſſe, admiratione dignum non eſt quod pulcherrima quæque divino nutu efficiuntur. Corpus enim animæ, anima inſtrumentum eſt Dei: et ſicut corpus a ſeſe multos habet, plurimos vero et optimos motus ab ani-

ψυχὴ τὰ μὴν ὑφ' ἑαυτῆς κινουμένη προάγει, τὰ δὲ τῷ θεῷ παρέχει χρωμένῳ κατευθύνειν καὶ τρέπειν ἑαυτὴν ᾗ βούλοιτο, πάντων ὀργάνων εὐπρεπέστατον ὄσα. Δεινὸν γάρ, εἶπεν, εἰ πῦρ μὴν ὄργανόν ἐστι θεοῦ, καὶ πνεῦμα καὶ
F ὕδωρ καὶ νέφη καὶ ὄμβροι, δι' ὧν πολλὰ μὴν σώζει τε καὶ τρέφει, πολλὰ δὲ ἀπόλλυσι καὶ ἀναιρεῖ· ζώοις δὲ χρῆσθαι πρὸς οὐδὲν ἁπλῶς ὑδέπω τοῦ ὑπ' αὐτοῦ γινομένων· ἀλλὰ μᾶλλον εἰκὸς ὑξηρτημένα τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως ὑπουργεῖν, καὶ συμπαθεῖν ταῖς τοῦ θεοῦ κινήσεσιν, ἢ Σκύθαις τόξα, λύραι δὲ Ἕλλησι καὶ αὐλοὶ συμπαθοῦσιν. Ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ ποιητὴς Χερσίας, ἄλλων τε σωθέντων ἀνελπίστως ἐμέμνητο, καὶ Κυψέλου τοῦ Περιάνδρου πατρός· ὃν οἱ πεμφθέντες ἀνελεῖν νεογνὸν ὄντα προσομιλήσαντα αὐτοῖς ἀπετράποντο· καὶ πάλιν μετανοήσαντες

E. 8. εὐπρεπέστατον] Ita libri omnes. Attamen malim εὐτρεπέστατον *paratissimum*, quod et Mez. et Reisk. viderunt.

F. 3. ὐδέπω] Manere nequit. Forte fuit olim varietas lectionum duarum ἁπλῶς et ὐδαμῶς, unde hoc ortum sit. Delet quoque Reiskius.

F. 4. ἐξηρτημένα] Sumpsi ex Mez. et T. V. in quibus operarum error est ἐξητημένα. Vulgo ἐξηρτημένων. Xylandri Editio ἐξηρτημένον.

F. 9. προσομιλήσαντα] Legendum προσμειδιάσαντα, auctoritate historiæ, quæ est apud Herodotum, V. 92, 3. Vid. Valckenarium.

ma: sic rursum anima alia suopte instinctu agit, in aliis deo sese utenti præbet dirigendam atque ejus arbitrio movendam, cum sit omnium instrumentorum pulcherrimum. Inique enim fuerit comparatum, si ignis instrumentum sit, et ventus, et aqua, et nubes, et pluviæ, quibus multa Deus servat et alit, multa perdit atque abolet: animalibus eum ad nullum prorsus suum opus uti: cum rationi magis consentaneum sit animalia suspensa a vi divina ei subservire motusque ejus subsequi, quam Scythis arcus, Græcis lyras et tibias obtemperare. Deinceps Chersias poeta cum aliorum mentionem intulit mirabiliter servatorum, tum Cypseli qui pater Periandri fuit: eum enim, cum missi occisum puerum admodum oblatum declinassent, pœnitentiaque ducti rursum quærerent, inventum non fuisse, cum esset a matre

ἐζήτουν, καὶ οὐχ εὗρον, εἰς κυψέλην ὑπὸ τῆς μητρὸς 164
ἀποτεθέντα. Διὸ καὶ τὸν οἶκον ἐν Δελφοῖς κατεσκεύασεν ὁ Κύψελος, ὥσπερ θεῷ τότε τὸν κλαυθμυρισμὸν ὀπιθόντος, ὅπως ἀμελάθοι τὰς ζητούσας. Καὶ ὁ Πιττακὸς παρασαλεύσας τὸν Περίανδρον, Εὖ γε, ἔφη, Περίανδρε, Χερσίας ἐποίησε μνησθεὶς τοῦ οἴκου· πολλάκις γὰρ ἐβουλόμην ἔρεσθαί σε τὴν αἰτίαν τοῦ βατράχων ἐκείνων, τί βάλλονται περὶ τὸν πυθμένα τοῦ φοίνικος ἐντετορνευμένοι τοσοῦτοι, καὶ ἵνα πρὸς τὸν θεὸν ἢ τὸν ἀναθέντα λόγον ἔχωσι. Τοῦ δὲ Περιάνδρου τὸν Χερσίαν ἐρωτᾶν κελεύσαντος· εἰδέναι γὰρ ἐκεῖνον, καὶ παρεῖναι τῷ B
Κυψέλῳ καθιερωμένῳ τὸν οἶκον· ὁ Χερσίας μειδιάσας, Ἀλλ' οὐκ ἂν, ἔφη, φθάσαιμι πρότερον ἢ πυθέσθαι παρὰ τούτων ὅ, τι βάλεται τὸ Μηδὲν ἄγαν αὐτοῖς, καὶ τὸ γνῶθι σαυτόν, καὶ τοῦτο δὲ τὸ πολλοὺς μὲν ἀγάμους, πολλοὺς δὲ ἀπίστους, ἐνίους δὲ καὶ ἀφώνους πεποικός,

B. 5. τοῦτο δὲ—ἀπίστους] Loco prioris habent τοῦτο δὴ Anon. T. V. B. utrumque ſuo ſenſu et hoc loco bonum. Ἀπίστους dedi ex Vulc. Anon. Xyl. Mez. pro vulgato πιστούς. Forte melius etiam ſit ἀσπίστους.

in cypſelam, id eſt cumeram, abditus: itaque ædem etiam Cypſelum Delphis dedicaſſe, quod tunc temporis a Deo ſe inhibitum fuiſſe crederet ne vagiret, itaque lateret inquiſitores. Tum Pittacus Periandrum alloquens: Bene, inquit, a Cherſia factum eſt, qui ædis iſtius mentionem propoſuit. Sæpenumero enim ex te volui quærere cauſam ranarum iſtarum, cur tam multæ ad fundum palmæ torno inſculptæ ſint ac qua ratione Deum dedicantemve attingant. Hic cum Periander Cherſiam interrogandum diceret, cui notum id eſſet, utpote qui in dedicatione adfuiſſet Cypſelo, ſubridens Cherſias: Non, inquit, prius ego id explicavero, quam ex his intelligam, quid ſibi velit eorum iſthuc; *Ne quid nimis*, et *Noſce teipſum*, et (quæ vox multos a nuptiis, alios a fide interponenda deterruit, nonnullos plane mutos

Ἐγγύα, πάρα δ' ἄϊα. Τί δὲ, εἶπεν ὁ Πιττακὸς, ἡμῶν δεῖ ταῦτα φραζόντων; πάλαι γὰρ Αἰσώπου λόγον εἰς ἕκαστον, ὡς ἔοικε, τούτων συντεθῆκότος ἐπαινεῖς. Καὶ ὁ Αἴσωπος, ὅταν γε παίζῃ πρὸς ἐμὲ Χερσίας, εἶπε, σπουδάζων δὲ, τούτων Ὅμηρον εὑρετὴν ἀποδείκνυσι· καὶ φησι
C τὸν μὲν Ἕκτορα γινώσκειν ἑαυτόν· τοῖς γὰρ ἄλλοις ὑπιπτέμην Θ',

Αἴαντος ἀλεείνε μάχην Τελαμωνιάδαο·

τὸν δ' Ὀδυσσέα τῶν Μηδὲν ἄγαν ἐπαινέτην, τῷ Διομήδει παρακελεύεσθαι,

Τυδείδη, μήτ' ἄρ' με μάλ' αἴνεε, μήτέ τι νείκει.

Τὸ δ' ἐγγύᾳ οἱ μὲν ἄλλοι λοιδορεῖν αὐτὸν ὡς πρᾶγμα δείλαιον καὶ μάταιον οἴονται, λέγοντα,

Δειλαί τοι δειλῶν γε καὶ ἐγγύαι ἐγγυάασθαι.

Χερσίας δὲ ὑποσί φησι τὴν ἄτην ὑπὸ τοῦ Διὸς ριφῆναι τῇ ἐγγύῃ παραγινόμενον, ὑφ' ἐγγυησάμενος ὁ
D Ζεὺς ἐσφάλη περὶ τῆς τοῦ Ἡρακλέους γενέσεως. Ὑπο-

fecit) *Sponde, præſto noxa eſt.* Quid vero, inquit Pittacus, neceſſe eſt tibi nos ea enarrare, cum Æſopi orationem de ſingulis iſtis compoſitam laudes? Et Æſopus: Cherſias, ait, quoties mecum jocatur, jocatur autem ſerio, Homerum iſtorum dictorum autorem facit. Hectorem enim ſui ipſius notitiam habuiſſe dicit, qui alios invadens,

Majori tamen Ajaci concurrere cavit.

et Ulyſſem laudatorem hujus ſententiæ, *Ne quid nimis*, ſic præcipere Diomedi:

Tydide, nimium neque me lauda, neque culpa.

Sponſionem autem alii putant eum traducere ut rem periculoſam et futilem, his verbis:

Pro pravis ſpondere equidem eſt res plena periculi.

Cherſias autem noſter Aten ait propterea fuiſſe a Jove de cœlo præcipitatam, quod interfuiſſet ſponſioni de Herculis natalibus, qua Jupiter circumventus fuit. His ſubjecit So-

λαβὼν δὲ ὁ Σόλων, Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ τῷ σοφωτάτῳ πιστευτέον Ὁμήρῳ,

Νὺξ δ' ἤδη τελέθει· ἀγαθὸν καὶ νυκτὶ πιθέσθαι.

ἀπείσαντες οὖν Μούσαις καὶ Ποσειδῶνι καὶ Ἀμφιτρίτῃ, ἀφαιρώμεθα, εἰ δοκεῖ, τὸ συμπόσιον. Τοῦτο ἔσχεν, ὦ Νίκαρχε, πέρας ἡ τότε συνουσία.

lon hæc verba: proinde pareamus ſapientiſſimo Homero,

Jam nox inceſſit: nocti nos cedere verum eſt.

ergo libemus Muſis, Neptuno, Amphitritæque: eoque facto, niſi vobis contra videtur, convivium diſſolvamus. Hic fuit, Nicarche, iſtius conventus finis.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΣ.

E

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΣ.

PLUTARCHI

DE SUPERSTITIONE.

α'. ΤΗΣ περὶ θεῶν ἁμαθίας καὶ ἀγνοίας εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς δίχα ῥυείσης, τὸ μὲν, ὥσπερ ἐν χωρίοις σκληροῖς, τοῖς ἀντιτύποις ἤθεσι τὴν ἀθεότητα, τὸ δὲ, ὥσπερ ἐν ὑγροῖς, τοῖς ἁπαλοῖς τὴν δεισιδαιμονίαν ἐμπεποίηκεν. Ἅπασα μὲν οὖν κρίσις ψευδὴς, ἄλλως

E. 7. τοῖς ἀντιτύποις—τοῖς ἁπαλοῖς] Locus vulgo turbatus falsa lectione καὶ ἀντιτύποις—καὶ ἁπαλοῖς: quem tamen recte jam et verterat Xylander et e suo ipse codice ediderat: quocum consentit Amiot. et unus ex meis Parisinus D. antiquus sane et bonæ notæ. Modo erat χωρίοις τισὶ σκληροῖς: delevi τισὶ secutus plerosque codices C. D. E. G. Mosc. 1. et 2. Venet.

I. INSCITIA deorum atque ignoratio jam inde ab initio in duos quasi rivos dimanans, ab una parte in duris ac refractariis ingeniis, tanquam in aspero solo, Impietatem, quæ nullos putat esse deos, ab altera, veluti in molli ac tenero solo, Superstitionem animis lenibus ingeneravit. Est quidem omnis falsa opinio, maxime de talibus rebus, per-

τε καὶν ᾖ περὶ ταῦτα, μοχθηρόν· ἢ δὲ καὶ πάθος προσῇ, μοχθηρότερον. Πᾶν γὰρ πάθος ἔοικεν ἀπάτῃ φλεγμαίνουσα τῇ εἰ· καὶ καθάπερ αἱ μετὰ τραύματος ἐκβολαὶ τῶν ἄρθρων, ὕστως αἱ μετὰ πάθους ἁμαρτίαι τῆς ψυχῆς χαλεπώτεραι. Ἀτόμους τις οἴεται καὶ κενὸν ἀρχὰς εἶ τῶν ὅλων; ψεῦδός ἡ ὑπόληψις, ἀλλὰ ἕλκος ὃ ποιᾷ, οὐδ' σφυγμὸν, οὐδὲ ὀδυνῶν παρατίθησαν. Ὑπολαμβάνει τις τὸν πλοῦτον ἀγαθὸν εἶναι μέγιστον; τοῦτο τὸ ψεῦδος ἰὸν ἔχει, νέμεται τὴν ψυχὴν, ἀφίησιν, οὐκ ἐᾷ καθεύδειν, οἴστρων ἐμπίπλησιν, ὠθεῖ κτλ τῶν πετρῶν, ἄγχει, τὴν παῤῥησίαν ἀφαιρεῖται. Πάλιν, οἴονταί τινες εἶναι σῶμα τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν; αἰσχρὸν ἴσως τὸ ἀγνόημα, θρήνων δὲ καὶ ὀδυρμῶν οὐκ ἄξιον· ἀλλ' αἵτινές εἰσι τοιαῦται κρίσεις καὶ ὑπολήψεις,

Ὦ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρ' ἦσθ', ἐγὼ δέ σε
Ὡς ἔργον ἤσκουν,——

E. 10. ᾗ δὲ] Ita D. et Xyl. Vulgo τῇδε.

A. 5. ἀλλ' αἵτινές] Ita dedi, ne litera quidem mutata, pro vulgato ἄλλαί τινες, ut et Reiskius vidit et codice Mosc. 2. confirmatum reperit Matthæus. Correxi Versionem.

A. 7. ἄρ' ἦσθ', ἐγὼ δέ σε Ὡς ἔργον ἤσκουν] Ita Grotius Exc. incert. Trag. p. 467.

nicioſa: cui vero animi perturbatio adjungitur, perniciosiſſima exiſtit. Omnis enim animi perturbatio, inſtar morbi eſt cum inflammatione conjuncti: et, ſicut luxationes artuum humani corporis accedente vulnere, ita animi errores perturbatione comitante periculoſiores ſunt. Putat aliquis individua corpuſcula et inane univerſi eſſe principia? falſa eſt opinio; ſed ulcus non gignit, neque palpitationem, neque dolorem perturbantem. Opinatur aliquis divitias ſummum eſſe bonum? hic error venenatus eſt, animam depaſcitur, abalienatque, dormire non patitur, identidem exſtimulat, de ſaxis præcipitat, ſtrangulat, libertatem adimit. Sunt rurſus qui virtutem et vitia putent corpora eſſe? turpis profecto hic error, non tamen dignus deploratione et lamentis. Sed quæ tales ſententiæ ſunt et opiniones, ut

O miſera virtus, verba tu cum ſis, ego
Tanquam rei navavi operam tibi,—

ἀφεὶς τὴν πλουτοποιὸν ἀδικίαν, καὶ τὴν γόνιμον ἁπάσης
ἡδονῆς ἀκολασίαν· ταύτας ἄξιόν ἐστιν οἰκτείρειν ὁμοῦ καὶ
B δυσχεραίνειν, ὅτι πολλὰ νοσήματα καὶ πάθη, καθάπερ
εὐλὰς καὶ σκώληκας, ἐντίκτουσι ταῖς ψυχαῖς παροῦσαι.

β'. Οὐκοῦν καὶ περὶ ὧν ὁ λόγος, ἡ μὲν Ἀθεότης,
κρίσις οὖσα φαύλη τοῦ μηδὲν εἶ) μακάριον καὶ ἄφθαρτον,
εἰς ἀπάφὰν τινα δοκεῖ τῇ ἀπιστίᾳ τοῦ θείου φέρειν, ᾧ
τέλος ἐστὶν αὐτῇ τοῦ μὴ νομίζειν θεὺς, τὸ μὴ φοβεῖσθαι·
τὴν δὲ Δεισιδαιμονίαν καὶ μιμεῖται τοιῶμα, δόξαν ἐμ-
παθῆ καὶ δέους ποιητικὴν ὑπόληψιν οὖσαν ἐκταπει-
νοῦντος καὶ συντέβοντος τὸν ἄνθρωπον, οἰόμενον μὲν εἶ)
θεοὺς, εἶ) δὲ λυπηρὰς καὶ βλαβερές. Ἔοικε γὰ ὁ μὲν
ἄθεος, ἀκίνητος εἶ) πρὸς τὸ θεῖον· ὁ δὲ δεισιδαίμων,
C κινούμενος ὡς ὐ προσήκῃ διαφέρεσθαι. Ἡ γὰ ἄγνοια
τῷ μὲν ἀπιστίαν τοῦ ὠφελοῦντος ἐμπεποίηκε, τῷ δὲ καὶ

et Dio Caſſ. XLVII, 49. item Xylander. Vulgo ἆρα ἴσθα, ἐγὼ δὲ ὡς ἔργον σε ἴσχων.

B. 9. μὲν εἶναι θεὺς] Sumpſi μὲν a D. Anon. Mez. Xyl. Vulcob. Vulgo eſt τ'.

omiſſa divitias largiente injuſtitia, et omnis voluptatis ferace intemperantia: hujuſmodi opiniones cum deplorandæ ſunt, tum indigne ferendæ, quia ubi animo inſunt, ibi multos morbos multaſque perturbationes vermium inſtar ac lumbricorum ingenerant.

II. Proinde, ut de iis dicam de quibus inſtitutus eſt nobis ſermo vitiis, Impietas prave ſentiens nihil eſſe beatum, nihil interitus expers, animo quendam videtur ſtuporem inducere negatione numinis, finiſque ei non credendi deum eſſe, eſt metu vacare. Superſtitionem Græci deiſidæmoniam nominant: qua voce intelligitur opinionem de diis eſſe turbulentam, ac timorem incutere homini, quem conſternat et deprimit, exiſtimantem quidem eſſe deos, ſed eos acerbos damnoſoſque eſſe putantem. Ac videtur is qui nullos putat eſſe Deos (quem *Impii* voce intelligi volumus) nihil moveri numinis mentione: ſuperſtitioſus autem moveri quidem, ſed perverſe. Illi enim ignoratio adfert, ne credat eſſe quod prodeſt: huic,

δόξαν ὅτι βλάπτει προσέσχεν. Ὅθεν ἡ μὲν ἀθεότης λόγος ἐστὶ διεψευσμένος· ἡ δὲ δεισιδαιμονία πάθος ἐκ λόγου ψευδοῦς ἐγγεγενημένον.

γ'. Αἰσχρὰ μὲν δὴ πάντα τὰ ψυχῆς νοσήματα καὶ πάθη· τὸ δὲ γαῦρον οἰήσεις ὅμως καὶ ὑψηλὸν καὶ διηρμένον ἔνεστιν ἐνίοις ἀπὸ κουφότητος· ἀπραγμοσύνη δὲ ὁρμῆς οὐδεμίαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀπεφέρηται. Ἀλλὰ τοῦτο δὴ καὶ τὸ κοινὸν ἔγκλημα παντὸς πάθους ἐστίν, ὅτι ταῖς πρακτικαῖς ὁρμαῖς ἐνβιαζόμενα, κατεπείγει καὶ συντείνει τὸν λογισμόν. D Μόνος δὲ ὁ φόβος οὐκ ἄτολμον ὄντα τολμηρὸν ἢ λογισμοῦ, ἄπρακτον ἔχει καὶ ἄπορον καὶ ἀμήχανον τὸ ἀλόγιστον· ἣν καὶ δεῖμα καὶ τάρβος αὐτῷ τὸ συνδέον ὁμοῦ τὴν ψυχὴν καὶ ταράττον ὠνόμασαν. Φόβων δὲ πάντων ἀπρακτότατος καὶ ἀπορώτατος ὁ τῆς δεισιδαιμονίας. Οὐ φοβεῖται θάλασσαν ὁ μὴ πλέων, οὐδὲ πόλεμον ὁ μὴ στρατευόμενος, οὐδὲ λῃστὰς ὁ οἰκουρῶν, οὐδὲ συκοφάντην ὁ πένης, οὐδὲ φθόνον ὁ ἰδιώτης, οὐδὲ σεισμὸν ὁ ἐν Γαλάτῃ,

idipsum ut credat esse damnosum. Ergo Impietas opinio est falsa, Superstitio affectus animi ex errore ortus.

III. Turpes quidem sunt omnes animi morbi, fœda omnia ejus vitia: tamen alacritas quibusdam et elatio animi adest ob levitatem, neque impetu ad agendum quidquam fere caret. Hoc commune omnium animi perturbationum crimen est, quod ad agendum vi quadam incitant, rationemque urgent et corripiunt. Solus metus, cum non minus expers audaciæ sit quam rationis, vacuitatem rationis habet segnem, otiosamque et perplexam; animumque perturbat et vincit territum: unde metum *deima*, quasi ligamentum, ac *tarbos*, quasi turbans, Græci dixerunt. Neque vero ullus metus est qui perinde ab agendo abducat et hæsitare cogat, atque Superstitio. Non metuit a mari sibi qui non navigat: non bellum, militiæ exsors: non latrones timet qui domi se continet, non sycophantam pauper, non invidiam plebeius, non terræ motum in Galatia, non fulmen in Æthi-

φόβδε κεφαλὴν ὁ ἐν Αἰθίοψιν. Ὁ δὲ θεὸς δεδιὼς, πάντα
E δέδιε, γῆν, θάλατταν, ἀέρα, οὐρανὸν, σκότος, φῶς, κλη-
δόνα, σιωπὴν, ὄνειρον. Οἱ δοῦλοι τῶν δεσποτῶν ὑπολαν-
θάνοντας καθεύδοντες, τοῖς πεδήταις ἐπελαφρύνει τὸ δεσ-
μὸν ὁ ὕπνος, φλεγμονὰς τοῦ τραύματα καὶ νομὰς
σαρκὸς ἰκριώδεις καὶ τοῦ ἑρπετώδους κοιμωμένων ἀφίησιν.

Ὦ φίλον ὕπνου θέλγητρον ἐπίκουρον νόσου,
Ὡς ἡδύ μοι προσῆλθες ἐν δέοντί γε.

τοῦτο δὲ δίδωσιν εἰπεῖν ἡ Δεισιδαιμονία· μόνη γὰρ ἡ ἀσέν-
δεκτος) πρὸς τὸν ὕπνον, οὐδὲ τῇ ψυχῇ ποτὲ χρόνῳ δίδωσιν
ἀναπνεῦσαι καὶ ἀναθαρρῆσαι, τὰς πικρὰς καὶ βαρείας
F περὶ τοῦ θεοῦ δόξας ἀπωσαμένῃ. Ἀλλ' ὥσπερ ἐν ἀσεβῶν
χώρᾳ, τῷ ὕπνῳ τῶν δεισιδαιμόνων, εἰδώλα φρικώδη καὶ
περάσια φάσματα, καὶ ποινάς τινας, ἐγείρουσα καὶ στρο-
βοῦσα τὴν ἀθλίαν ψυχὴν, ἐν τοῖς ὕπνοις ἐκδιώκει

F. 1. ἀπωσαμένη] Sic Anon. et Vulc. Vulgo in Nominativo ἀπωσαμένη.

F. 3. φάσματα] Exhibui ex D. et Xylandri codice. Vulgo φαρμάκων. Vertendum: *Sed, veluti in impiorum apud inferos regione, in ſomno ſuperſtitioſorum, Superſtitio excitans ſimulachra terribilia et monſtroſa viſa et furias quaſdam, excitans ac verſans miſeram animam ſomniis ſomno exturbat &c.*

opia formidatur. Qui deos metuit, omnia metuit, terram, mare, aërem, cœlum, tenebras, lucem, rumorem, ſilentium, ſomnium. Obliviſcuntur herilium minarum ſervi dormientes: qui in compedibus ſunt, iis vincula ſomnus allevat: inflammationes, vulnera, ſæva carnis et ſerpentia ulcera, doloreſque acerrimi ſomno mitigantur.

Morbi levamen ſuave, et oblectatio
Jucunda, ſomne, quam tempeſtive mihi
Nunc obtigiſti.——

inquit ille. Hoc dicere non ſinit Superſtitio: ſoli huic nullæ ſunt cum ſomno induciæ, neque unquam quieſcere animum patitur, neque ſe colligere eum, acerbis et moleſtis de numine opinionibus dimotis: ſed, veluti in impiorum regione, in ſomno ſuperſtitioſorum, ſimulachra terribilia, et viſa monſtroſa feruntur: et Superſtitio ſemper pœnas quaſdam exercens, miſeramque agitans animam ſomniis ſomno exturbat, a ſeipſa tan-

τοῖς ὀνείροις, μαιζομένῳ καὶ κολαζομένῳ αὐτὸ ὑφ' αὑτῆς, ὡς ὑφ' ἑτέρας, καὶ δεινὰ προστάγματα καὶ ἄλλοκοτα λαμβάνουσαν. Εἶτ' ἐξαναστάντες ὑπὸ κατεφρόνησαν, οὐδὲ ἐγέλασαν, οὐδ' ἠθήσαν ὅτι τῶν παρεξάντων οὐδὲν ἦν ἀληθινόν, ἀλλὰ σκιὰν φεύγοντες ἀπάτης οὐδὲν κακὸν ἐχούσης, ὕπαρ ἐξαπατῶσιν ἑαυτοὺς καὶ δαπανῶσι καὶ ταράττουσιν εἰς ἀγύρτας καὶ γόητας ἀνθρώπους ἐμπεσόντες, λέγοντας, 166

Ἀλλ' εἴτ' ἔνυπνον φάντασμα φοβῇ,
Χθονίας θ' Ἑκάτης κῶμον ἐδέξω,

τὸν θεριμάκτριαν κάλει γραῦν, καὶ βάπτισον σεαυτὸν εἰς θάλασσαν, καὶ καθίσας ἐν τῇ γῇ διημέρευσον.

Ὦ βάρβαρ' ἐξευρόντες Ἕλληνες κακά,

τῇ δεισιδαιμονίᾳ, πτηλώσεις, καταβορβορώσεις, σαββα-

A. 1. ὕπαρ ἐξαπατῶσιν] Hoc in codice ſuo habuit Xylander: probant Faber et Reiſk. immo, quod majus eſt, res ipſa poſtulat. Vulgo ὑπερεξαπατῶσιν.

A. 4. Ἀλλ' εἴτ' ἔνυπνον κ. τ. λ.] Hæc ita diſtinxit Xylander: videntur Comici eſſe Tragicum imitantis. Reliqua ſunt Plutarchi, inde ad τὴν περιμάκτριαν. Hoc Amiotus et Xylander male verterant *vetulam quæ piſtrino adſidet*. Correxi. Errorem item notaverat Faber.

A. 8. Ἕλληνες κακὰ] Neſcio quo errore Steph. dedit κατὰ, quod tres deinceps Græco-Latinæ editiones ſecutæ ſunt. Κακὰ diſerte, Ald. Baſ. Xyl. A. D. Moſc. 1. 2. Colleg. Nov. Mez. Et ita Euripides cujus eſt verſus Troad. 759.

A. 9. πτηλάσεις] Recte Xylander vertit; ne forte quis πτηρώσεις corrigendum putet. Utrumque ſolitum Barbaris in luctu: at πτήλωσις erat Ægyptiorum. Vid. Herodot. II. 85. Infra p. 160. D.

quam ab alio aliquo excarnificatam, duriſque et abſurdis parentem mandatis. Poſtquam evigilaverunt, non contemnunt ſomnia ſua, neque rident aut delectantur eo, quod nihil eorum quibus turbati fuerunt verum ſit, ſed umbram fugientes fraudis innoxiæ, re vera ſeſe decipiunt, ac conturbant, ſumptuſque faciunt in agyrtas atque impoſtores incidentes, qui eis ſic dicant:

Si te nocturna viſa tenuerunt,
Hecateſve commeſſatio terrenæ:

vetulam voca expiatricem, et mari corpus merge tuum, ac per totum diem humi deſide.

Hui, quam mala inveniſtis Græci barbara,

cœno contaminari, deſidere in ſterquilinio, ſabbatum ſervare,

τισμὸς, ῥίψεις ὑπὸ πρόσωπον, αἰσχρὰς προκαθίσεις, ἀλλοκότους προσκυνήσεις. Δικαίῳ τῷ στόματι τοὺς κιθαρῳδοὺς ἐκέλευον ᾄδειν οἱ τὴν νόμιμον μουσικὴν σώζειν δοκοῦντες· ἡμεῖς δὲ τοῖς θεοῖς ἀξιοῦμεν ὀρθῷ τῷ στόματι καὶ δικαίῳ προσεύχεσθαι, καὶ μὴ τὴν ὑπὸ τῶν παλάγχνων μὴν γλῶτταν, εἰ καθαρὰ καὶ ὀρθὴ, σκοπεῖν· τὴν δὲ αὐτῶν διαστρέφοντας καὶ μολύνοντας, ἀτόποις ὀνόμασι, καὶ ῥήμασι βαρβαρικοῖς καταισχύνειν καὶ προδανομεῖν τὸ θεῖον καὶ πάτριον ἀξίωμα τῆς εὐσεβείας. Ἀλλ' ὅγε κωμικὸς οὐκ ἀπὸ τῶν εἴρηκέ που πρὸς τοὺς καταχρυσοῦντας τὰ κλινίδια καὶ καταργυροῦντας, Ὅτι μόνον ἔδωκαν ἡμῖν οἱ θεοὶ πρὸς τὸν ὕπνον· τί καὶ τοῦτο πολυτελὲς σεαυτῷ ποιεῖς; Ἔστι δὲ καὶ πρὸς τὸν δεισιδαίμονα εἰπεῖν, Ὅτι τὸν ὕπνον οἱ θεοὶ λήθην κακῶν ἔδοσαν ἡμῖν, καὶ ἀνάπαυσιν, τί τοῦτο κολαστήριον σαυτῷ ποιεῖς ὀπίμονον καὶ ὀδυνηρὸν, ἢ ἀθλίας ψυχῆς εἰς ἄλλον

A. 10. προκαθίσεις] Vulgo προσκαθίσεις quod Stephanus dedit. Utrumque probabile: at illud auctoritate librorum ductus reposui: ita enim Ald. Bas. Xyl. A. C. D. E. G. Mosc. 2.

projicere se in faciem, turpiter sedere, ritu alieno adorare Superstitionis causa jubentes. Qui videbantur legitimam conservare musicam, ii *justo ore* citharœdos *canere* jubebant. Nos quoque postulamus, ut recto et justo ore deum invocetis, neque in hostia quidem examinetis an pura sit et recta lingua, interim vero vestras ipsorum linguas pervertentes et inquinantes, absurdis nominibus ac barbaricis vocibus fœdetis ac pervertatis divinam atque a majoribus acceptam religionis auctoritatem. In comœdia quidam adversus eos qui spondas auro argentove obducerent, non ineleganter dicit, *Non debere eos sibi ipsis somnum sumptuosum facere, quem solum gratis dii nobis largirentur.* Idem possis superstitioso dicere, Somnum dii nobis dederunt requiem et oblivionem laborum: cur tu eum tibi perpetuum redigis tormentum ac dolores miseræ animæ eo excitas, quæ alium ad

ὕπνον ἀποδράναι μὴ δυναμένης; Ὁ Ἡράκλειτός φησι, Τοῖς ἐγρηγορόσιν ἕνα καὶ κοινὸν κόσμον εἶναι, τῶν δὲ κοιμωμένων ἕκαστον εἰς ἴδιον ἀποστρέφεσθαι· τῷ δὲ δεισιδαίμονι κοινὸς οὐδείς ἐστι κόσμος· ὅτε γὰρ ἐγρηγορὼς τῷ φρονοῦντι χρῆται, οὔτε κοιμώμενος ἀπαλλάττεται τοῦ παράπλοντος, ἀλλ' ὀνειρώττει μὲν ὁ λογισμός, ἐγρήγορε δὲ ὁ φόβος ἀεί, φυγὴ δὲ οὐκ ἔστιν, οὐδὲ μετάστασις.

δ'. Ἦν φοβερὸς ὁ Σάμῳ Πολυκράτης τύραννος, ἀλλ' ὁ Κορίνθῳ Περίανδρος, ἀλλ' οὐδεὶς ἐφοβεῖτο τούτους μεταστὰς εἰς πόλιν ἐλευθέραν καὶ δημοκρατουμένην. ὁ δὲ τὸν τῶν θεῶν ἀρχὸν ὡς τυραννίδα φοβούμενος σκυθρωπὸν καὶ ἀπαραίτητον, ποῦ μεταστῇ, ποῦ φυγῇ, ποίαν γῆν ἄθεον εὑρήσει, ποίαν θάλασσαν; εἰς τί καταδὺς τοῦ κόσμου μέρος, καὶ ἀποκρύψας σεαυτὸν, ὦ ταλαίπωρε, πιστεύσεις ὅτι τὸν θεὸν ἀποπέφυγας; Ἔστι καὶ δούλοις νόμος ἐλευθερίαν ἀπογνοῦσι, τοιοῦτον αἰτεῖσθαι, καὶ δεσπότην μεταβάλλειν ὑπεικέστερον· ἡ δὲ δεισιδαιμονία, θεῶν

quem confugiat ſomnum non habet? Heracliti eſt, *Vivis unum eſſe et communem omnibus mundum, dormientium quemque in peculiarem divertere.* Superſtitioſo autem nullus eſt communis mundus: nam neque vigilans ratione recta utitur, neque ab eo quod ipſum perturbat, ſomno liberatur: ſed dormit ratio, ſemper vigilat metus, fuga mali aut diſceſſio nulla datur.

IV. Terribilis fuit Sami tyrannus Polycrates, Corinthi Periander, nemo tamen hos timuit qui in liberam et populari forma conſtitutam civitatem ſeceſſiſſet. Qui vero deorum imperium tanquam tyrannidem metuit tetricam et inexorabilem, quo concedat, quo fugiat, quam terram dei expertem, quod mare inveniat? in quam mundi partem penetrabis, ibique te abſcondens, effugiſſe te deum putabis, miſer? Lex ſervis hoc largitur, ut libertate deſperata vendi ſe poſtulent, æquioreque domino præſentem mutent. Superſtitio deorum mutationem non

ἀλλαγὴν ἀ δίδωσιν, ἀδ' ἔστιν εὑρεῖν ὃν ἀ φοβήσεται θεὸν, ὁ φοβούμενος τὰς πατρῴας καὶ γενεθλίας, ὁ φρίττων τὰς σωτῆρας καὶ τὰς μειλιχίας, τρέμων καὶ δεδοικὼς παρ' ε ὧν αἰτώμεθα πλοῦτον, εὐπορίαν, ὁμόνοιαν, εἰρήνην, ὄρθωσιν λόγων καὶ ἔργων τῶν ἀρίστων. Εἶτα ὅτοι τὸ δουλεύειν ἀτύχημα ἡγοῦν), καὶ λέγουσι,

Δεινή τις ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ συμφορὰ,
Δῃλυς γενέσθαι, δεσπότας τε δυσχεεῖς
Λαβεῖν·

πόσῳ δὲ δεινότερον οἴεσθε πάσχειν αὐτὰς, ἀνεκφεύκτους, ἀναποδράστους, ἀναποσπάστους; Ἔστι δούλῳ φεύξιμος βωμὸς, ἔστι καὶ λῃσταῖς ἀβέβηλα πολλὰ τῶν ἱερῶν· καὶ πολεμίους φεύγοντες, ἂν ἀγάλματος λάβωνται ἢ ναοῦ, σῴζονται· ὁ δὲ δεισιδαίμων ταῦτα μάλιστα φρίττει καὶ

ε. 7. πόσῳ δὲ δεινότερον] Locus mutilus. Exempl. Turneb. πόσῳ δεῖ δεινότερον. Pro οἴεσθε habent οἴεσθαι. Porro αὐτὰς addidit Stephanus nec diſſentiunt quidam codices: abeſt tamen in Ald. Baſ. Xyl. A. C. Colleg. Nov. Moſc. 1. 2. Quod Bryanus ad Vitas Plut. T. II. p. 567, 1. nec neceſſarium eſt nec ſalutare, ſed ex corrigendi pruritu ortum: reponens ἀνυποσπάστους pro ἀναποσπάστους. Nec melior lectio Colleg. Nov. ἀναποσπάσους. Aliud latet. Forte ſubaudiendum ex antecedentibus λαβεῖν δεσπότας, atque cæterum corrigendum πόσῳ δεῖ δεινότερον οἴεσθαι πάσχειν αὐτὰς (λαβόντας δυσχεεῖς δεσπότας) κ. τ. λ. *Quanto eum graviora putemus pati qui ſibi ipſe ſit dominus infelix, a quo effugere, tranſfugere, diſcedere, nequeat.*

relinquit, neque inveniet deum quem non formidet is qui paternos et natalitios timet, qui Servatores et Propitios metuit, horretque eos, a quibus petimus divitias, copiam, concordiam, pacem, et verborum factorumque optimum ſucceſſum. Jam iſti ſervitutem pro calamitate habent, referuntque iſthæc:

Gravis viro, gravis eſt mulieri calamitas,
Servire ſub dominis parum felicibus.

Quanto deteriorem putatis eſſe eorum ſortem, qui metuunt quos evitare, a quibus profugere vel tranſire non licet? Aræ ſunt, ad quas confugere tuto ſervus poſſit; multa ſunt, quæ a latronibus non violantur templa; et qui hoſtem fugit, ſimulachrum aut fanum tenens, animum recipit. Superſtitioſus hæc maxime timet et expaveſcit, in quibus ſpem

φοβεῖται καὶ δέδοικεν, ἐν οἷς οἱ φοβούμενοι τὰ δεινότατα τὰς ἐλπίδας ἔχουσι. Μὴ ἀπόσπα τὸν δεισιδαίμονα τῶν ἱερῶν· ἐνταῦθα κολάζεται καὶ τιμωρεῖται. Τί δεῖ μακρὰ λέγειν; Πέρας ἐστὶ τοῦ βίου πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ θάνατος· τῆς δὲ δεισιδαιμονίας, οὐδ' ὅτος· ἀλλ' ὑπερβάλλει τοὺς ὅρους ἐπέκεινα τοῦ ζῆν, μακρότερον τοῦ βίου ποιοῦσα τὸν φόβον, καὶ συνάπτουσα τῷ θανάτῳ κακῶν ὀπίνοιαν ἀθανάτων· καὶ ὅτε παύεται τεθνηκότων, ἄρχεσθαι δοκοῦσα μὴ παυομένων. Ἅιδου τινὲς ἀνοίγονται πύλαι βαθεῖαι, καὶ ποταμοὶ πυρὸς ὁμοῦ καὶ φυγὲς ἀπορρῶγες ἀναπετάννυνται, καὶ σκότος ἐφήπλωται πολυφάνταστον, εἰδώλων τινῶν χαλεπὰς μὲ ὄψεις, οἰκτρὰς δὲ φωνὰς ὀπφερόντων, δικασταὶ δὲ καὶ κολασταί, καὶ χάσματα καὶ μυχοὶ, κακῶν μυρίων γέμοντες. Οὕτως ἡ κακοδαίμων Δεισιδαιμονία,

F. 1. ἀπόσπα] Dedi ex D. Anon. Vulcob. ἀποσπᾶν.

A. 2. Ἅιδου τινὲς κ. τ. λ.] Grandia verba, non tamen ex aliquo poetæ loco ſumpta, ſed quæ Auctor ſuo ipſe ingenio ad argumenti gravitatem accommodavit. Eundem locum in Florilegia ſua retulerunt Maximus et Antonius Ed. Stob. p. 906. ac Joh. Damaſcenus Parallel. MS. Florent. Τινὲς pro τινὲς eſt in Ald. Baſ. Xyl. A. C. E. Colleg. Nov. Moſc. 1. 2. Damaſc. Porro ἀνακεράννυνται pro ἀναπετάννυνται habent Maxim. et Anton. item Joh. Damaſc. Turn. pro ἐφήπλωται eſt ἐμπέπλωται Ald. Baſ. Xyl. A. C. E. Colleg. Nov. Max. et Anton. item Damaſc. Levioris etiam varietatis ſcripturæ ſuo loco exhibebuntur.

habent repoſitam ii qui extremorum malorum ſunt in metu. Noli avellere templo ſuperſtitioſum: ibi enim punitur atque excruciatur. Quid multis? Omnibus hominibus vitæ finis eſt mors: Superſtitioni ne ea quidem: profert enim hæc ſuos terminos ultra vitæ exitum, metumque vita diuturniorem facit, annectitque morti malorum cogitationem immortalium; etiam tum cum ſolvitur malis, ingredi ſe putans in mala nullum habitura finem. Orci neſcio cujus portæ aperiuntur profundæ, et fluvii ſimul ignis, ſtygiſque panduntur rivi, tenebræque obducuntur viſis multis refertæ ſimulachrorum adſpectu terribilium, ac voces horrendas emittentium: tum judices et carnifices, hiatuſque et penetralia malis infinitis plena. Ita infelix Superſtitio id ipſum

καὶ θεῷ τὸ μὴ παθεῖν ἐκπέφυγεν, ἀφυλάκτῳ προσδοκᾶν αὐτῇ πεποίηκε.

ε'. Τούτων οὐδὲν τῇ Ἀθεότητι πρόσεστιν· ἀλλ' ἡ μὲ ἄγνοια χαλεπὴ, καὶ τὸ παραφρᾶν, καὶ τυφλώττειν περὶ
3 τηλικαῦτα, συμφορὰ μεγάλη ψυχῆς, ὥσπερ ὀμμάτων πολλῶν τὸ φανώτατον καὶ κυριώτατον ἀπεσβεσμένης τῆ τοῦ θεοῦ νόησιν· ταύτῃ δὲ τὸ ἐμπαθὲς, ὥσπερ εἴρηται, καὶ ἑλκῶδες, καὶ παρακτικὸν καὶ καταδεδουλωμένον, εὐθὺς πρόσεστι τῇ δόξῃ. Μουσικὴν φησιν ὁ Πλάτων, ἐμμελείας καὶ εὐρυθμίας δημιουργὸν, ἀνθρώποις ὑπὸ θεῶν ἐπὶ τρυφῆς ἕνεκα καὶ κνήσεως ὤτων δοθῆναι, ἀλλὰ τὸ τῆς ψυχῆς περιόδων καὶ ἁρμονιῶν παρακῶδες καὶ πεπλανημένον ἐν σώματι, μούσης τε καὶ χάριτος ἐπιδεᾶ πολ-

A. 8. καὶ θεῷ τὸ μὴ παθεῖν—πεποίηκε] Hæc eſt lectio Ald. Baſ. Xyl. Steph. quacum fere omnes noſtri codices conſentiunt, excepto D. Venet. Codice Xylandri, Pol. Jannot. profectam illiam a librario qui vulgatam corruptam nec intelligeret nec facile corrigere poſſet: quod vere judicavit Xylander: eſt autem iſta τῇ περιττῇ πρὸς ἅπαν τὸ δοκοῦν δεινὸν εὐλαβείᾳ λανθάνει ἑαυτὴν ὑποβάλλουσα παντοίοις δεινοῖς. Venet. et Mez. utramque lectionem jungit. At ſola retinenda eſt vulgata, ita quidem emendata: καὶ ὃ τῷ μὴ παθεῖν ἐκπέφευγεν, ἀφύλακτον τῷ προσδοκᾶν αὐτῇ πεποίηκε: ut et monuit et reddidit idem Xylander.

B. 4. εὐθὺς πρόσεσι] Ita habent Ald. Baſ. Xyl. A. C. D. E. G. Moſc. 1. 2. Colleg. Nov. At Stephanus invexerat εὐθὺς οὐ πρόσεσι: quod habent Exempl. Turneb. Pol. Leonic. Schott. Anon. Modo ante ἐμπαθὲς poſui τὸ ex D. et Jannot. Aliter Ald. Baſ. Xyl. A. C. Colleg. Nov. Moſc. 1. 2. τὸ δὲ ἐμπαθὲς ſine ταύτῃ. Cæterum ταύτῃ refertur ad *Superſtitionem*: quod vertendo non expreſſerunt Amiot. et Xyl. Hunc correxi.

quod non patiendo effugit, expectando ſibi calamitoſum reddit.

V. Nihil horum eſt in Impietate: ſed ignoratio damnoſa, magnaque animæ calamitas eſt cæcutire in tantis rebus, notitiam Dei, de multis mentis oculis longe lucidiſſimum, excæcans: ſed hanc opinionem ſicuti dixi, perturbationes animi, ulcera, tumultus, et ſervitus deorum ſequuntur. Muſicam ait Plato concinnitatis opificem hominibus a diis datam, non luxus gratia et pruritus aurium, ſed ut animi circuitiones ac rationes turbulentæ et vagæ in corpore Muſæ et Gratiæ inopia, ſæ-

λαχῇ δι' ἀχολασίαν χαὶ πλημμέλειαν ἐξυβρίζον, αὖθις εἰς τάξιν ἀνελίτθσαν οἰχείως χαὶ θεράπευσαν παρῆναι.

Ὅσα γὰρ μὴ πεφίληκε
Ζεὺς, ἔφη Πίνδαρος, ἀτύζονται βοὰν
Πιερίδων ἀίοντα ——

χαὶ γὰρ ἀφαιρεῖσθαι χαὶ ἀγανακτεῖ· χαὶ τὰς πόρεις φασὶ θεινομπανιζομένας ἐμμαίνεσθαι χαὶ σπαράττεσθαι, χαὶ τέλος αὐτὰς ἀφανῶν. Ἔλαττον οὖν χαχὸν, οἷς ἀφῃ χωφότητα χαὶ πήρωσιν ἀχοῆς, ἀπάθεια θεῶν μουσιχῆς χαὶ ἀναισθησία συμβέβηχεν. Ὁ Τειρεσίας ἐχρῆτο δυστυχίᾳ μὴ βλέπων τὰ τέχνα μηδὲ τοὺς σωθῆς· ὁ δὲ Ἄθαμας μείζονι, χαὶ ἡ Ἀγαύη, βλέποντες ὡς λέοντας χαὶ ἐλάφους. Καὶ τῷ Ἡραχλεῖ δήπου μανέντι τὸν ἰδίων ἐλυσιτέλει μήτε ἰδεῖν μήτε αἰσθέσθαι παρόντας, ἢ λυπεῖσθαι τοῖς φιλτάτοις ὡς πολεμίοις.

ϛ'. Τί οὖν; ὃ δοκεῖ σοι χαὶ τὸ τῶν ἀθέων θεοὺς τοὺς δεισιδαίμονας πάθος ἔχειν τοιούτῳ διαφορᾶν; οἱ μὲν οὖν οὐχ ὁρῶσι τοὺς θεοὺς τοπαράπαν, οἱ δὲ

penumero per incontinentiam et errorem luxuriantes, rursum in ordinem ejus opera redigi possint. Nam, ut Pindarus ait,

Quæcunque Jupiter non dilexit,
Perturbantur vocem Pieridum audientia:

etenim efferuntur, et indignantur: quomodo tigres aiunt circumsonantibus tympanis in rabiem agi, ita ut ad extremum seipsas dilanient. Minus igitur mali iis est, qui ob surditatem Musicam prorsus non sentiunt, neque ea quicquam afficiuntur. Infortunatus fuit Tiresias, quod videre liberos et amicos non potuit: infeliciores eo fuerunt Athamas et Agave, qui liberos videntes, leones et cervos esse putaverunt. Ac nimirum Herculi furenti utilius erat præsentes filios neque cernere neque sentire, quam carissimos ita ut hostes tractare.

VI. Quid ergo? non videtur tibi impiorum affectus eo modo a sensu superstitiosorum differre? Illi omnino nullum agnoscunt numen, hi deos

ὑπάρχειν κακοὺς νομίζουσιν· οἱ μὲν παροῤῥῶσιν, οἱ δὲ δοξάζουσι φοβερὸν τὸ εὐμενὲς, καὶ τυραννικὸν τὸ πατρικὸν, καὶ βλαβερὸν τὸ κηδεμονικὸν, καὶ ὃ ἄμικτον ἄγριον τοῖς εἰ) καὶ θηριώδες. Εἶτα χαλκοτύποις μὲν πείθονται καὶ λιθοξόοις καὶ κηροπλάσταις ἀνθρωπόμορφα τὰ θεῶν τὰ σώματα τοῖς εἰ), καὶ τοιαῦτα πλάττουσι καὶ κατασκευάζουσι καὶ προσκυνοῦσι· φιλοσόφων δὲ καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν καταφρονοῦσιν, ἀποδεικνύοντων τὴν τοῦ θεοῦ σεμνότητα μετὰ χρηστότητος καὶ μεγαλοφροσύνης, καὶ εὐμενείας καὶ κηδεμονίας. Περίεστιν οὖν τοῖς μὲ ἀναισθησία καὶ ἀπιστία τῶν ὠφελούντων καλῶν, τοῖς δὲ ταραχὴ καὶ φόβος περὶ τὰ ὠφελοῦντα. Καὶ ὅλως ἡ μὲν Ἀθεότης, ἀπάθεια περὶ τὸ θεῖόν ἐστι, μὴ νοῦσα τὸ ἀγαθόν· ἡ δὲ Δεισιδαιμονία, πολυπάθεια κακὸν τὸ ἀγαθὸν οἰομένη· φοβοῦνται τοὺς θεοὺς, καὶ καταφεύγουσιν ἐπὶ τοὺς θεοὺς· κολα-

D. 6. ὑπάρχειν κακοὺς νομίζουσιν] κακοὺς addidi ex antiquiſſimo codice D. Totum locum aliter verti.
D. 8. τὸ ἄμικτον] Legendum τὸ ἀμήνιτον, ut vidit Mez et Reiſk.
E. 3. καὶ εὐμενείας] Sic D. et Codex Xyl. Vulgo perperam μετὰ βίας.

malos eſſe cenſent: illi negligunt, hi terribile opinantur, quod benignum eſt: quod paternum eſt, tyrannicum: quod tutelarem curam gerit, damnoſum: quod mite ac placidum eſt, immane ac ſævum exiſtimant. Ergo fabris ærariis, lapicidis, ac iis qui cerea ſigilla fingunt credentes, humano corpori ſimilia putant eſſe deorum corpora, ac talia fingunt adornantque et adorant: philoſophos autem et civiles viros deſpiciunt, qui deorum majeſtatem docent cum bonitate, magnanimitate, benignitateque et procuratione eſſe conjunctam. Ergo illi nimis ſunt ſtupidi et fidem non habent bonis utilibus: hi perturbantur, metuuntque unde utilitatem percipere debebant. Omninoque Impietas ſtupor quidam eſt deos non ſentientium, neque ſuum bonum agnoſcentium. Superſtitio varios affectus animi procreat, bonum pro malo ducentis. Metuunt deos ſuperſtitioſi, et ad eoſdem confugiunt, adulantur iis et maledicunt, invo-

κεύσιν, καὶ λοιδορῶσιν· εὔχονται, καὶ καταμέμφονται. Κοινὸν ἀνθρώπων τὸ μὴ πάντα δι' εὐτυχεῖν.

Κεῖνοι γὰρ ἄνοσοι καὶ ἀγήραοι, πόνων τε ἄπειροι, βαρυβόαν πορθμὸν πεφευγότες Ἀχέροντος,

ὁ Πίνδαρος θεός φησι· τὰ δὲ ἀνθρώπινα πάθη καὶ πεφυρμένα μέμικται συντυχίαις ἄλλοτε ἄλλως ῥεούσαις.

ζ'. Φέρε δὴ πρῶτον ἐν τοῖς ἀβουλήτοις σκόπει τὸν ἄθεον καὶ καταμάνθανε τὴν ἀφόρητον, ἐὰν ἢ τἆλλα μέτριος, χρωμένου σιωπῇ τοῖς παροῦσι, καὶ πορίζοντος αὐτῷ βοηθείας καὶ παρηγορίας· ἂν δὲ δυσφορῇ καὶ βαρυπαθῇ, πάντας ὅτι τὴν τύχην καὶ τὸ αὐτόματον ἀπερειδομένου τὰς ὀδυρμούς, καὶ βοῶντος ὡς οὐδὲν κατ' δίκην, 168
ἀλλ' ἐκ προνοίας, ἀλλὰ πάντα συγκεχυμένως καὶ ἀκρίτως φέρεται, καὶ ἁρπάζεται τὰ τῶν ἀνθρώπων. Τῷ δὲ δεισιδαίμονος οὐχ ὅτος ὁ τρόπος, ἀλλ' εἰ καὶ μικρότατον αὐτῷ κακὸν τὸ συμπεπτωκὸς ἔστιν, ἄλλα κάθηται πάθη

A. 5. ἄλλα κάθηται πάθη] *Sedet otioſus, alias calamitates ad triſtitiam ſuam adjungens.* Hic eſt ſenſus: nec opus correctione. Mox pro ἀνθρωπῶν dedi ἄνθρωπον ex Ald. Baſ. Xyl. Moſc. 2. Colleg. Nov. A. C. D.

cant et incuſant. Commune hoc omnium eſt hominum, non ſemper ſecunda uti fortuna. *Dii enim morborum, ſenii, ærumnarumque ſunt expertes*, ut ait Pindarus, *et effugerunt raucum ſonantis fretum Acherontis.* Res humanæ alias aliter evenientibus temperantur caſibus.

VII. Jam primum in iis quæ contra animi ſententiam contingunt, mecum conſidera quomodo ſit affectus qui nullos credit eſſe deos: ſiquidem alias moderatus fuerit homo, tacitus fert fortunam ſuam, auxiliaque ſibi et ſolatia comparat: quod ſi iniquius eam fert, omnes ſuas querelas in fortunam et caſum dirigit, vociferaturque non juſte aut a providentia diſpenſari humanas res, ſed omnia confuſe ac promiſcue ferri atque raptari. Non hic mos eſt ſuperſtitioſi: ſed etiamſi leviſſimum aliquid acciderit malum, ſedet mœrendo, alios ſibi difficiles affectus, magnoſque et pertina-

χαλεπὰ καὶ μεγάλα, καὶ δυσαπάλακτα τῇ λύπῃ προσοικοδομῶν, καὶ προσεμφορῶν αὑτῷ δείματα καὶ φόβους, καὶ ὑποψίας καὶ ταραχάς, παντὶ θρήνῳ καὶ παντὶ στεναγμῷ καθαπλόμενος· ὅτε γὰρ ἄνθρωπον, οὔτε τύχην, ὅτε καιρὸν, ἔθ' αὑτὸν, ἀλλὰ πάντων τὸν θεὸν
B αἰτιᾶται, κἀκεῖθεν ἐπ' αὐτὸν ἥκειν καὶ φέρεσθαι ῥεῦμα δαιμόνιον ἄτης φησί, καὶ, ὡς ὁ δυσκόλως ὢν, ἀλλὰ θεομισής τις ἄνθρωπος, ὑπὸ τῶν θεῶν κολάζεσθαι, καὶ δίκην διδόναι, καὶ πάντα πάσχειν προσηκόντως δι' αὐτὸν οἴεται. Νοσῶν τε ὁ ἄθεος ἐκλογίζεται καὶ ἀναμιμνήσκεται πλησμονὰς αὐτῷ καὶ οἰνώσεις, καὶ ἀταξίας περὶ δίαιταν, ἢ κόπους ὑποβάλλουσαι, ἢ μεταβολὰς ἀέρων ἀήθεις καὶ ἀτόπους, ἔπειτα προσκρούσας ἐν πολιτείαις, καὶ προπετεσὼν ἀδοξίαις πρὸς ὄχλον, ἢ διαβολαῖς πρὸς ἡγεμόνα, τὴν αἰτίαν ἐξ αὐτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἀνασκοπεῖ,

A. 8. παντὶ θρήνῳ καὶ παντὶ στεναγμῷ καθαπλόμενος] Non ſanum puto. Reiſkius corrigit καταδαπλόμενος, vel ἑαυτῷ καθαπλόμενος. Non ſatisfacit meo judicio. Forte melius ſit, παντὸς θρήνου καὶ παντὸς στεναγμοῦ καθαπτόμενος: *nil non cum ploratu arripiens, nil non cum gemitu.*

B. 5. οἴεται] Ita D. Vulgo vitioſe τὸν θεόν. Neutrum habuit in ſuo codice Xylander, qui male vertit tamen: *quod non injuria credit, ita animo affectus.* Correxi verſionem.

ces affingens, ultroque ſibi ingerens metus ac terrores, ſuſpiciones, trepidationes, omnique luctu et gemitu percellitur: non enim hominem, fortunam, occaſionem, ſeve accuſat, ſed omnia deo imputat: ab eo in ſe ingruiſſe ait fluxum calamitatis divinitus immiſſæ neque infortunatum ſe, ſed diis exoſum hominem a diis puniri, iſtaque perpeti merito ſuo. Rurſum impius ægrotans reputat memoriaque recolligit quoties cibo ſe nimio aut vino oneraverit, aut victus rationem conturbaverit, aut labore contentiore defatigaverit, tum aëris aut loci mutationes inſolitas. Quod ſi in gerenda republica offendit, et a populo ignominia affectus, aut apud principem falſo crimine delatus eſt, cauſam in ſeipſo et ſuis perquirit,

Πῆ παρέδην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

Τῷ δὲ δεισιδαίμονι καὶ σώματος ἀῤῥωστία πᾶσα, καὶ C
ζημάτων ἀποβολὴ, καὶ τέκνων θάνατοι, καὶ περὶ πο-
λιτικὰς πράξεις δυσημερία καὶ ἀποτεύξεις, πληγαὶ
θεοῦ καὶ προσβολαὶ δαίμονος λέγονται· ὅθεν οὐδὲ βλη-
μᾶ βοηθεῖν, οὐδὲ μαλύειν τὸ συμβεβηκὸς οὐδὲ θερα-
πεύειν, οὐδὲ ἀντιτάττεσθαι, μὴ δόξῃ θεομαχεῖν καὶ
ἀντιτείνειν κολαζόμενος· ἀλλ' ὠθεῖται μὴ ἔξω νοσῶν ὁ
ἰατρὸς, ἀποκλείεται δὲ πενθοῦντος ὁ παραμυθούμενος φιλόσοφος· Ἔα με, φησίν, ἄνθρωπε, δίδυναι δίκην, τὸν ἀσεβῆ, τὸν ἐπάρατον, τὸν θεοῖς καὶ δαίμοσι μεμισημένον. Ἔστιν ἀνθρώπῳ μὴ πεπεισμένου D
θεὸν εἶναι, λυπουμένῳ δ' ἄλλως καὶ πεπαυσμένου, ἀπο-
μάξαι δάκρυον, ἀποκεῖραι κόμην, ἀφελέσθαι τὸ ἱμά-
τιον· τὸν δὲ δεισιδαίμονα πῶς ἂν προσείποις; ἢ πῶς
βοηθήσοις; ἔξω κάθηται σακκίον ἔχων, ἢ περιεζωσμένος
ῥάκεσι ῥυπαροῖς· πολλάκις δὲ γυμνὸς ἐν πηλῷ καλιν-

D. 1. πεπεισμένῳ] Ita D. et codex Xyl. Vulgo πεπειραμένῳ. Cæterum in tota hac enunciatione aliquid desidero. Fabri ἀποτέξαι pro ἀπομάξαι non satis probo.

Quæ prætergressus, quid gestum in tempore, quid non?

At superstitioso quævis et corporis invaletudo, et pecuniæ jactura, et liberorum mors, et in actionibus civilibus offensio aut repulsa pro diritate divinitus invecta et ictu numinis habetur: itaque non audet opitulari, aut corrigere casum, neque mederi aut reluctari, ne videatur repugnare deo, eique pœnam infligenti resistere. Si ægrotat, excluditur medicus: si in luctu est, arcetur philosophus consolatum veniens: *Sine*, inquit, *me pœnas dare, hominem impium et detestabilem, diis geniisque exosum.* Hominis est deum esse ignorantis, ubi ingens dolor incessit, lachrymas abstergere, comam desecare, vestem ponere. Sed superstitiosum alloquendi aut sublevandi nulla permittitur occasio: foris sedet amictus sacco, aut sordidis cinctus centonibus: sæpe etiam nudus

δούμενος ἐξαγορεύει τινὰς ἁμαρτίας αὐτῷ καὶ πλημμελείας, ὡς τόδε φαγόντος, ἢ πιόντος, ἢ βαδίσαντος ὁδὸν ἣν οὐκ ἐᾶ τὸ δαιμόνιον· ἂν δὲ ἄριστα πράττῃ, καὶ σωτὴρ πρόῳ δεισιδαιμονίᾳ, πρεσβυόμενος οἴκοι κάθηται, πρεσβατόμενος, αἱ δὲ γρᾶες καθάπερ πατάλῳ, φησὶν
E ὁ Βίων, ὅ, τι ἂν τύχωσιν αὐτῷ προάπτουσι φέρουσαι καὶ προαρτῶσι.

η'. Τὸν Τηρίβαζον φασὶν ὑπὸ τῶν Περσῶν συλλαμβανόμενον, ἀπάσασθαί τε τὸ ἀκινάκιον, εὔρωστον ὄντα, καὶ ἀμυνάσθαι· μαρτυρομένων δὲ καὶ βοώντων ὅτι συλλαμβάνουσιν αὐτὸν βασιλέως κελεύσαντος, αὐτίκα ὁ ξίφος καταβαλεῖν, καὶ τὼ χεῖρε σωθῆναι προσχεῖν. Ἆρ' οὖν οὐχ ὅμοιόν ἐστι τὸ γινόμενον; οἱ μὲν ἄλλοι διαμάχονται συμφοραῖς, καὶ διωθοῦνται τὰ πράγματα, φυγὰς ἑαυτοῖς μηχανώμενοι, καὶ προπετοπὰς τῶν ἀβουλήτων· ὁ δὲ δεισιδαίμων, θρηνοῦσας, αὐτὸς πρὸς
F αὑτὸν εἰπών, Ταῦτα πάσχεις, ὦ κακόδαιμον, οὐκ προ-

E. 7. καταβαλεῖν] Ita D. et codex Xyl. Vulgo μεταβαλεῖν.

in cœno se volutans, peccata quædam sua aut delicta eloquitur, quod aliquid ederit, biberitve, aut aliquo ambulaverit invito numine. Si vero optime cum ipso agatur, et superstitione laboret benigna, domi sedet, omnis generis sacrificiis circumdatus; vetulæ enim ei tanquam paxillo, ut Bio dicebat, in quamcunque inciderint rem, eam pro amuleto appendunt.

VIII. Teribazum ferunt, cum a Persis comprehenderetur, stricto acinace, ut erat vir robustus, sese defendere aggressum, testantibus iis ac vociferantibus jussu regis se ipsum capere statim abjecto, ense manus ligandas porrexisse. Nonne id de quo disputamus, eodem modo habet? Alii repugnant rebus adversis, easque repellunt, et effugia sibi machinantur aversionesque incommodorum. Superstitiosus vero nemine alio hoc dicente, ipse sibi denuncians, miserum se providentia jussu-

νοίας καὶ θεῶ κελεύοντος, ἔρριψε πᾶσαν ἐλπίδα, προσήκατο ἑαυτὸν, ἔφυγε, διεκρούσατο τὰς βοηθοὺς αὐτῷ. Πολλὰ τῶν μετρίων κακῶν ὀλέθρια ποιοῦσιν αἱ δεισιδαιμονίαι. Μίδας ὁ παλαιὸς, ὡς ἔοικεν, ἔκ τινων ἐνυπνίων ἀθυμῶν καὶ ταραττόμενος, ὥστε κακῶς ἔχειν τὴν ψυχὴν ὥστε ἑκουσίως ἀποθανεῖν, αἷμα ταύρου πιών. Ὁ δὲ τῶν Μεσσηνίων βασιλεὺς Ἀριστόδημος, ἐν τῷ πρὸς Λακεδαιμονίους πολέμῳ, κυνῶν λύκοις ὠρυομένων ὅμοια, καὶ περὶ τὴν ἑστίαν αὐτῷ τὴν πατρῴαν ἀγρώστεως ἀναβλαστανούσης, καὶ τῶν μάντεων τὰ σημεῖα φοβουμένων, ἐξαθυμήσας καὶ καταπεσὼν ταῖς ἐλπίσιν αὐτὸς ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν. Ἦν δὲ ἴσως καὶ Νικίᾳ τῷ Ἀθηναίων στρατηγῷ κρά- 169
τιστον ἦν ἀπαλλαγῆναι τῆς δεισιδαιμονίας ὡς Μίδας ἢ Ἀριστόδημος, ἢ φοβηθέντι τὴν σκιὰν ἐκλιπούσης τῆς σελήνης καθῆσθαι περιτρεχόμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων· εἶτα ὁμοῦ τέτταρσι μυριάσιν ἀνθρώπων φονευθέντων ἢ ζώντων ἁλόντων, ὑποχείριον γενέσθαι, καὶ δυσκλεῶς ἀποθανεῖν.

F. 8. πρὸς Λακεδαιμονίους] Sumpſi a Xyl. et Mez. correctio, ut manifeſta, ita indubitata. Libri omnes vitioſe πρὸς Μεσσηνίους.

que divino iſta pati, omnem abjicit ſpem, prodit ſeipſum, averſatur opitulantes. Multa mala de mediocribus exitialia redegit ſuperſtitio. Midas ille priſcus perturbatus quibuſdam ut fertur ſomniis, animique anxius, eo pervenit mœſtitiæ, ut poto tauri ſanguine mortem ultro ſibi conſciſceret. Ariſtodemus Meſſeniorum rex, in bello contra Lacedæmonios, cum canes luporum inſtar ululaſſent, et circa lares paternos *agroſtis* herba enata eſſet, eaque ſigna arioli metuerent, animum deſpondit, ſibique manus attulit. Ac, ni fallor, Niciam quoque Athenienſium ducem multo erat melius Midæ aut Ariſtodemi exemplo ſuperſtitione liberari, quam nietu umbræ Lunæ delinquentis otioſum ſedere, dum ab hoſtibus circumcluderetur, ac deinde quadraginta millibus ſuorum partim occiſis partim captis in poteſtatem hoſtium veniret, turpique morte periret. Nihil

Οὐ γὰρ γῆς ἀντίφραξις ἐν μέσῳ γενομένης φοβερόν, οὐδὲ δεινὸν ἐν καιρῷ ποδῶν σκιᾶς τοῖς σελήνῃ ἀπάντησις· ἀλλὰ δεινὸν τὸ τῆς δεισιδαιμονίας σκότος, ἐμπεσόντος ἀνθρώπου συγχέαι, καὶ τυφλῶσαι λογισμὸν ἐν
B τοῖς μάλιστα λογισμοῦ δεομένοις.

Γλαῦκε ὄρα· βαθὺς γὰρ ἤδη κύμασι ταράσσεται
Πόντος, ἀμφὶ δ' ἄκρα γυρεῦον ὀρθὸν ἵσταται νέφος,
Σῆμα Χειμῶνος·

τοῦτο ἰδὼν κυβερνήτης εὔχεται μὴ ὑποφυγεῖν, ἀλλ' θεὸς ὁπαλέξαι σωτῆρας, εὐχόμενος δὲ τὸν οἴακα προσάγει, τῇ κεφαίαν ὑφίησι,

Φεύγει μέγα λαῖφος ὑποσχίσας ἐρεβώδεος ἐκ θαλάσσης.

169 Ὁ Ἡσίοδος κελεύει πρὸ ἀρότου καὶ σπόρου τὸν γεωργὸν εὔχεσθαι Διΐ τε χθονίῳ Δημήτερί θ' ἁγνῇ τῆς ἐκτελοῦς ἐχέμεν· Ὅμηρος δὲ ὁ Αἴαντά φησι τῷ Ἕκτορι μέλ-

A. 8. ἐν καιρῷ ποδῶν—ἀπάντησις] Ultimum dedi pro vulgato ἀπαντησάσης ex D. Venet. Jannot. At ποδῶν quamvis vitiosum tuentur codices. Exempl. Turn. ἐμποδών. Malim Xylandri conjecturam περιόδων.

A. 9. ἐμπεσόντος] Malim ἐμπεσὼν τὸν, ut fere Faber, et Reiskius.

B. 2. Γλαῦκε ὄρα· βαθὺς] Ita Stephanus dedit, credo admonitus a Theod. Cantero Var. Lect. II, 15. qui ita emendavit ex Heraclidis libello de Allegoriis: ubi hic locus, sanior, nomine Archilochi exstat Vulgo omnes libri Γλαυκεοράδοις. Dedi σῆμα Χειμῶνος ex C. D. E. G. Mosc. 1. 2. Γύρεον, melius, Heraclides. D. γυρῶν. Reliqua varietas suo loco enumerabitur.

enim mali est, quod interjectu terræ Luna a Sole aliquando non illustratur, et in terræ umbram Luna certis circuitionibus incidit. Id miserum est, quod Superstitionis caligini incidens homo ita confunditur, rationisque usus ejus excæcatur, cum eum res maxime flagitant.

Fluctus cærulei jam mare concitant,
Et nubes rapidi prævia turbinis
In gyrum celeri volvitur impetu:

hoc videns gubernator, votis quidem salutem expetit, ac deos Servatores invocat: inter vota nihilominus clavum adducit, antennas demittit,

Atque inflata Noto carbasa contrahens
Obducto tenebris effugit e mari.

Hesiodus agricolæ præcipit, *ut ante arationem atque sationem stivam tenens vota nuncupet Diti ac Cereri.* Et apud Homerum Ajax singulari prœlio cum Hectore con-

λοντα μονομαχεῖν, εὔχεσθαι κελεύειν τοὺς Ἕλληνας ὑπὲρ αὐτῶ τοῖς θεοῖς, εἶτα εὐχομένων ἐκείνων ὁπλίζεσθαι. Καὶ ὁ Ἀγαμέμνων ὅτε τοῖς μαχομένοις προσέταξεν,

Εὖ μέν τις δόρυ θηξάσθω, εὖ δ' ἀσπίδα θέσθω,

τότε πρὸς τὸν Διὸς αἰτεῖ,

Δός με κατὰ πρηνὲς βαλέειν Πριάμοιο μέλαθρον.

ἀρετῆς γὰρ ἐλπὶς ὁ θεός ἐστιν, οὐ δειλίας πρόφασις. Ἀλλὰ Ἰουδαῖοι σαββάτων ὄντων ἐν ἀγκάμπτοις καθεζόμενοι, τῶν πολεμίων κλίμακας προσιόντων, καὶ τὰ τείχη καταλαμβανόντων, οὐκ ἀνέστησαν, ἀλλ' ἔμειναν ὥσπερ ἐν σαγήνῃ μιᾷ τῇ δεισιδαιμονίᾳ συνδεδεμένοι.

θ'. Τοιαύτη μὲν ἐν τοῖς ἀβουλήτοις καὶ πρᾶξαι- D
τικοῖς λεγομένοις πράγμασι καὶ καιροῖς ἡ Δεισιδαιμονία· βελτίων δὲ πρὸς οὐδὲν οὐδὲ ἐν τοῖς ἡδίοσι, τ' Ἀθεότητος. Ἥδιστα δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἑορταί, καὶ εἰλαπίναι πρὸς ἱερῶν, καὶ μύησις καὶ ὀργιασμοί, καὶ κατευχαὶ θεῶν

D. 3. οὐδὲν οὐδὲ] οὐδὲν addidi ex D. Hoc malui quia aderat auctoritas: magis quidem loquendi consuetudine congruebat simplex οὐδέν.

greſſurus, Græcos jubet Deos pro ſe comprecari, ipſe illis precantibus ſe armat. Et Agamemnon poſtquam pugnaturis præcepit,

Haſtam quiſque acuat, clypeumque fideliter aptet:

tum demum Jovem ſic precatur,

Da Priami nobis evertere funditus aulam.

virtutis enim ſpes, non timiditatis prætextus eſt Deus. At vero Judæi ſabbato deſidentes ſordidis in veſtibus, hoſtibus ſcalas muris admoventibus, muroſque occupantibus nihil ſe moverunt, ſed ſuperſtitione tanquam reti capti ſe continuerunt.

IX. Talis eſt Superſtitio rebus et occaſionibus voluntati noſtræ non convenientibus, et cum periculo conjunctis. Sed ne in jucundis quidem rebus præſtat Impietati ſuperſtitioſus. Sunt vero jucundiſſimæ hominibus res, feriæ, epulæ ad templa, invitationes, orgia, votorum nun-

καὶ θεοσεμνήσῃς. Ἐνταῦθα τοίνυν σκόπει τὸν ἄθεον, γελῶντα μὲν μανικὸν καὶ Σαρδώνιον γέλωτα τύττοις ποιυμένοις, καὶ πᾶν ἀνάφθεγμένον ἀτεμα θεὸς τὰς συνήθεις, ὅτι τετύφωνται καὶ δαιμονῶσιν οἱ θεοῖς ταῦτα δρᾶσθαι νομίζοντες, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἔχοντα κακόν. Ὁ δὲ δεισιδαίμων βάλεται μὲν, ὐ δύναται δὲ χαίρειν, οὐδὲ ἥδεται·

E Πόλις δὲ ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμει,
Ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων

ἡ ψυχὴ τῦ δεισιδαίμονος. Ἐστεφανωμένος ὠχριᾷ, θύει καὶ φοβεῖ), εὐχὴ φωνῇ παλλομένῃ, καὶ χερσὶν ὑπθυμιᾷ πεμέσαις· καὶ ὅλως ἀποδείκνυσι τὸν Πυθαγόρου λόγον φλυαρῶν, εἰπόντος Ὅτι βέλτιστοι γινόμεθα πρὸς τοὺς θεοὺς βαδίζοντες· τότε γὰρ ἀθλιώτατα καὶ κάκιστα πεφύκασιν οἱ δεισιδαίμονες, ὥσπερ ἄρκτων φωλεοῖς, ἢ χάσκουσιν ἀκόντων, ἢ μυχοῖς κητῶν, τοῖς τῶν θεῶν μεγάροις ἢ ἀνακτόροις προσιόντες.

ι'. Ὅθεν ἔμοιγε καὶ θαυμάζειν ἔπεισι τὰς τ ἀθεό-

cupationes, et venerationes. Hic si consideres impium, videbis eum insano diffluentem cachinno, Sardonioque ista risu ludentem, et alicubi ad familiares submissa voce dicentem, vano fastu agi et insanire qui deos his rebus coli opinentur, præterea autem mali nihil eum habentem. Superstitiosus autem cupit quidem, sed non potest gaudere aut delectari,

Urbs tota cum suffitibus referta sit,
Pæanibusque: gemitibus et suspiriis

anima superstitiosi occupatur. Pallet coronatus, sacrificans trepidat, tremente voce vota facit, manibus adolet titubantibus, omninoque ostendit nugatum esse Pythagoram, cum diceret *optime nos habere cum ad deos accedimus*: tunc enim miserrime pessimeque affecti animo sunt superstitiosi, non aliter quam si ad ursorum caveas, aut draconum foveas, cetorumve specus irent, ad templa delubraque deorum adeuntes.

X. Itaque mirari me subit, eos a quibus Impietatis dam-

λοντα μονομαχεῖν, εὔχεσθαι κελεύειν τὰς Ἕλλησας ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς θεοῖς, εἶτα εὐχομένων ἐκείνων ὁπλίζεσθαι. Καὶ ὁ Ἀγαμέμνων ὅτε τοῖς μαχομένοις προστάττει,

Εὖ μέν τις δόρυ θηξάσθω, εὖ δ' ἀσπίδα θέσθω,

τότε πρὸς τὸν Διὸς αἰτεῖ,

Δός με κατὰ πρῆνὶς βαλέειν Πριάμοιο μέλαθρον.

ἀρετῆς γὰρ ἐλπὶς ὁ θεός ἐστιν, οὐ δειλίας πρόφασις. Ἀλλὰ Ἰουδαῖοι σαββάτων ὄντων ἐν ἀγκάμπτοις καθεζόμενοι, τῶν πολεμίων κλίμακας προτιθέντων, καὶ τὰ τείχη καταλαμβανόντων, οὐκ ἀνέστησαν, ἀλλ' ἔμειναν ὥσπερ ἐν σαγήνῃ μιᾷ τῇ δεισιδαιμονίᾳ συνδεδεμένοι.

θ'. Τοιαύτη μὲν ἐν τοῖς ἀβουλήτοις καὶ πρᾶξαι- D
τικοῖς λεγομένοις πράγμασι καὶ καιροῖς ἡ Δεισιδαιμονία· βελτίων δὲ οὐδὲν οὐδὲ ἐν τοῖς ἡδίοσι, τὸ Ἀθέοτητος. Ἥδιστα δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἑορταὶ, καὶ εἰλαπίναι πρὸς ἱεροῖς, καὶ μυήσεις καὶ ὀργιασμοὶ, καὶ κατευχαὶ θεῶν

D. 3. οὐδὲν οὐδὲ] οὐδὲν addidi ex D. Hoc malui quia aderat auctoritas: magis quidem loquendi conſuetudine congruebat ſimplex οὐδέν.

greſſurus, Græcos jubet Deos pro ſe comprecari, ipſe illis precantibus ſe armat. Et Agamemnon poſtquam pugnaturis præcepit,

Haſtam quiſque acuat, clypeumque fideliter aptet:

tum demum Jovem ſic precatur,

Da Priami nobis evertere funditus aulam.

virtutis enim ſpes, non timiditatis prætextus eſt Deus. At vero Judæi ſabbato deſidentes ſordidis in veſtibus, hoſtibus ſcalas muris admoventibus, muroſque occupantibus nihil ſe moverunt, ſed ſuperſtitione tanquam reti capti ſe continuerunt.

IX. Talis eſt Superſtitio rebus et occaſionibus voluntati noſtræ non convenientibus, et cum periculo conjunctis. Sed ne in jucundis quidem rebus præſtat Impietati ſuperſtitioſus. Sunt vero jucundiſſimæ hominibus res, feriæ, epulæ ad templa, invitationes, orgia, votorum nun-

καὶ προσκυνήσῃς. Ἐνταῦθα τοίνυν σκόπει τὸν ἄθεον, γελῶντα μὲν μανικὸν καὶ Σαρδόνιον γέλωτα τίττις ποιουμένοις, καὶ τι προσφερόμενον ἀτέμα πρὸς τὰς συνήθεις, ὅτι τετύφωνται καὶ δαιμονῶσιν οἱ θεοῖς ταῦτα δρᾶσθαι νομίζοντες, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἔχοντα κακόν. Ὁ δὲ δεισιδαίμων βάλεται μὲν, ἃ δύναται δὲ χαίρειν, οὐδὲ ἥδεται·

E Πόλις δὲ ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων πλέως,
Ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων

ἡ ψυχὴ τοῦ δεισιδαίμονος. Ἐστεφανωμένος ὠχριᾷ, θύει καὶ φοβεῖται, εὐχὴν φωνῇ παλλομένῃ, καὶ χερσὶν ὑπερθυμίᾳ τρεμούσαις· καὶ ὅλως ἀποδείκνυσι τὸν Πυθαγόρου λόγον φλυαρῶν, εἰπόντος Ὅτι βέλτιστοι γινόμεθα πρὸς τοὺς θεοὺς βαδίζοντες· τότε γὰρ ἀθλιώτατα καὶ κάκιστα πεφύκασιν οἱ δεισιδαίμονες, ὥσπερ ἄρκτων φωλεοῖς, ἢ χάσμασι δρακόντων, ἢ μυχοῖς κητῶν, τοῖς τῶν θεῶν μεγάροις ἢ ἀνακτόροις προσιόντες.

ι'. Ὅθεν ἔμοιγε καὶ θαυμάζειν ἔπεισι τοὺς τ' ἀθεό-

cupationes, et veneraciones. Hic ſi conſideres impium, videbis eum inſano diffluentem cachinno, Sardonioque iſta riſu ludentem, et alicubi ad familiares ſubmiſſa voce dicentem, vano faſtu agi et inſanire qui deos his rebus coli opinentur, præterea autem mali nihil eum habentem. Superſtitioſus autem cupit quidem, ſed non poteſt gaudere aut delectari,

Urbs tota cum ſuffitibus referta ſit,
Pæanibuſque: gemitibus et ſuſpiriis

anima ſuperſtitioſi occupatur. Pallet coronatus, ſacrificans trepidat, tremente voce vota facit, manibus adolet titubantibus, omninoque oſtendit nugatum eſſe Pythagoram, cum diceret *optime nos habere cum ad deos accedimus*: tunc enim miſerrime peſſimeque affecti animo ſunt ſuperſtitioſi, non aliter quam ſi ad urſorum caveas, aut draconum foveas, cetorumve ſpecus irent, ad templa delubraque deorum adeuntes.

X. Itaque mirari me ſubit, eos a quibus Impietatis dam-

τιτα φάσκοντας ἀσέβειαν εἶ), μὴ φάσκοντας δὲ τὴν δεισιδαιμονίαν. Καίτοι γε Ἀναξαγόρας ἀθέου ἔφυγεν ἀσεβείας ὅτι τὸν ἥλιον εἰπεῖν τὸν ἥλιον. Κιμμερίους δὲ οὐδεὶς εἶπεν ἀσεβεῖς ὅτι τὸν ἥλιον οὐδ' εἶ) τοπαρέπαν νομίζουσι. Τί σὺ λέγεις; ὁ μὴ νομίζων θεὸς εἶ), ἀνόσιός ἐστιν; ὁ δὲ τοιούτους νομίζων οἵους οἱ δεισιδαίμονες, οὐ μακρῷ δεξαις ἀνοσιωτέραις συνέστιν; Ἐγωγ' οὖν ἂν ἐθέλοιμι μᾶλλον τὸς ἀνθρώπους λέγειν περὶ ἐμοῦ, μήτε γεγονέναι τοπαρέπαν μηδὲ εἶναι Πλούταρχον, ἢ λέγειν ὅτι Πλούταρχός ἐστιν ἄνθρωπος ἀβέβαιος, εὐμετάβολος, εὐχερὴς πρὸς ὀργὴν, ὑπὸ τοῖς τυχοῦσι πμωρητικὸς, μικρόλυπος· ἂν καλῶν ὑπὸ δεῖπνον ἕτερος, παραλίπῃς ἐκεῖνον· ἂν ἀσχολίας σοι γενομένης, ὑπὸ φύσεως μὴ ἔλθῃς· εἰ μὴ προσείπῃς· διέδεται σου τὸ σῶμα προσφὺς, καὶ συλλαβὼν ἀποτυμπανιεῖ τὸ παιδίον, ἢ θηρίον ἔχων τοῖς καρποῖς ἐφήσῃ, καὶ λυμανεῖται τὴν ὀπώραν. Τοῦ Τιμοθέου τὴν Ἄρτεμιν ᾄδοντος ἐν Ἀθήναις, καὶ λέγοντος,

nantur qui deos esse negant, et Superstitio Impietas esse non putatur. Atqui Anaxagoras Impietatis damnatus est, quod Solem dixisset esse lapidem. Cimmerios nemo impios judicavit, qui ne esse quidem ullum censent Solem. Quid ais? qui opinatur nullos esse deos, Impius est? qui tales esse credit quales superstitiosus, non longe magis impiis opinionibus tenetur? Ego sane malim inter homines de me hunc esse sermonem, nullum omnino esse Plutarchum, quam hoc dici, Plutarchum hominem inconstantem, mutabilem, pronum ad iram, vindictæ ob levissimas causas cupidum, ob minima quæque indignantem: qui si vocandis ad cœnam aliis ipsum prætereas, aut occupatione impeditus ad eum non veneris salutatum, mordicus arrepto tibi corpus exedat, aut filium abreptum excarnificet, aut belluam ad hoc educatam frugibus tuis immittat vastetque proventus telluris. Athenis cum Timotheus caneret Dianam *insanam, furiosam, divino instinctu concitam, ra-*

Θυάδα, φοιβάδα, μαινάδα, λυσσάδα, Κινησίας ὁ μελοποιὸς ἐκ τῶν θεατῶν ἀναρὰς, Τοιαύτη σοὶ, εἶπε, θυγάτηρ γένοιτο. Καὶ μὴν ὅμοια τούτοις καὶ χείρονα περὶ Ἀρτέμιδος οἱ δεισιδαίμονες ὑπολαμβάνουσιν, ἅ τε κἂν ἀπ' ἀγχόνας ἀΐξασα, ἅ τε καλεχόνα κναίσατε, ἅ τε κἂν ἔκκηρος μαίσσα ἂν περφυρμένα ἐσῆλθες, ἅ τε καὶ ἐκ τριπόδων καθ' ἑρμάτβυσιν ὀπισθώμενα τῷ παλαμναίῳ συμπλεχθεῖσα. Οὐδὲν δὲ τούτων ὀπιφλέγετα φρονήσουσι περὶ Ἀπόλλωνος, περὶ Ἥρας, περὶ Ἀφροδίτης· πάντας γὰρ τούτους τρέμουσι καὶ δεδοίκασι. Καίτοι τί τοσοῦτον ἡ Νιόβη περὶ τῆς Λητοῦς ἐβλασφήμησεν, οἷον ἡ Δεισιδαιμονία πέπεικε περὶ τῆς θεοῦ τοὺς ἄφρονας; ὡς ἄρα λοιδορηθεῖσα κατετόξευσε τῆς ἀθλίας

B. 3. αἵ τε καλεχόνα] Locus conclamatus, quem et attingere, et non attingere, vereor. Nec in libris eſt quid medicinæ: nec in virorum doctorum conjecturis, quæ nullæ adhuc, nedum probabiles, exſtant: Nec locum alibi vel in carminibus quæ ſuperſunt, vel perditorum reliquiis, adhuc deprehendi. Labes præterea eſt antiquiſſima. Nam codex antiquiſſimus D. vacuum reliquit, adjecta admonitione et ipſa corrupta; quod argumento eſt eam antiquiorem eſſe ultimo Deſcriptore quamvis antiquo. Ergo veniam nobis habebunt viri docti ſi quid erraverimus, et religionem potius noſtram probabunt, qui malumus exiguum quod videmus dicere, quam, quia non omnia videmus, tacere. Ad ejuſmodi igitur formam ſententiamque revocandus videtur locus: Ἦτ' ἐπ' ἀγχόνας ἀΐξασαν, Ἦτε καὶ λεχὼ ναιαύσειεν, Ἦτε κἂν νεκρῷ μιανθεῖσα, Κἂν περφυρμένα γ' ἐπεισῆλθεν, Ἦτε κἂν τριόδῳ καθαρμάτεσσιν Ἐμπεταμένα, παλαμναίῳ Συμπλέκοι σέ—De ſenſu non adeo dubito, quem in verſione addidi. Plura alibi.

bioſam, ſurgens de ſpectatoribus Cineſias cantilenarum conditor, *Talis*, inquit, *tibi detur filia.* At qui ſimilia his atque etiam deteriora ſuperſtitioſi de Diana ſentiunt: *Quæ et ad ſuſpendium ruentem fœminam, Quæ et puerperam incendat: Quæ et e domo funebri inquinata et conſpurcata tibi ſuperveniat: Quæ et in trivio purgamentis involans, Piaculo te implicet.* Neque his meliora de Apolline, Junone, et Venere: omnes enim hos deos metuunt ac tremunt. Et vero quid tam contumelioſe dixit Niobe de Latona, quam de hac credere fecit Superſtitio fatuos homines? ſcilicet eam maledicto irritatam ſagittis confeciſſe

γυναικὸς,

Ἓξ μὲν θυγατέρας, ἓξ δ' υἱεῖς ἡβώοντας.

Οὕτως ἄπληστος ἀλλοτρίων κακῶν ἦν καὶ ἀνίλαστος. Εἰ γὰρ ἀληθῶς ἡ θεὸς χολὴν εἶχε, καὶ μισοπόνηρος ἦν, ἡ ἧλγει κακῶς ἀκούουσα, καὶ μὴ κατεγέλα τῆς ἀνθρωπίνης ἁμαρτίας καὶ ἀγνοίας, ἀλλ' ἠγανάκτει· τούτους ἔδει τοξεῦσαι τοὺς τοσαύτην ὠμότητα καὶ πικρίαν καταψευδομένους αὐτῆς, καὶ τοιαῦτα γεγράφοντας καὶ λέγοντας. Τῆς γοῦν Ἑκάβης περβαλλόμεθα τὴν πικρίαν ὡς βάρβαρον καὶ θηριώδη, λεγούσης,

— τοῦ ἐγὼ μέσον ἦπαρ ἔχοιμι
Ἐσθέμεναι προσφῦσα.

Τὴν δὲ Συρίαν θεὸν οἱ δεισιδαίμονες νομίζουσιν ἂν μαινίδα τις ἢ ἀφύας φάγῃ, τὰ ἀντικνήμια διεσθίειν, ἕλκεσι τὸ σῶμα πιμπλάναι, σιωπᾶν τὸ ἧπαρ.

ια'. Ἆρ' οὖν τὸ μὴ λέγειν τὰ φαῦλα περὶ τῶν

D. 1. ἔχοιμι] Verum hoc; et exhibui, non quia eſt in Homeri exemplis Il. Ω, 212. ſed quia noſtri codices habent D. Mez. Xyl. Vulgo ἔδοιμι.
D. 5. πιμπλάναι] Eleganter D. πιμπεράναι. Mox ὃν ἀνόσιον omnes libri: at Stephanus operarum vitium ex Aldina retinuit ὃ κἀνοσιον.

miſeræ Niobes

Sex natas, totidem natoſque ætate vigentes:

adeo implacabilis ſcilicet erat, ut exſatiari alienis calamitatibus nequiret. Quæ dea ſi revera fel habebat, maloſque oderat, et ferre maledicta nequibat, neque ridebat potius inſcitiam ignorationemque humanam; ſuccenſere profecto iis debuit, qui tantam ei acerbitatem ſævitiamque falſo tribuunt, taliaque de ipſa dicunt ac literis mandant. Objicimus Hecubæ immanitatem ut belluinam et barbaram, quæ dicit

—Utinam medium jecur ejus
Nacta vorare queam.—

At Syriam deam ſuperſtitioſi putant, ſi quis mænam aut apuam edat, ejus crura corrodere, corpus ulceribus opplere, jecur colliquare.

XI. An ergo dicere de diis prava impium eſt, ſentire

θεῶν, ἀνόσιον, τὸ δὲ δοξάζειν, οὐκ ἀνόσιον; ἢ καὶ τῷ φωνῷ ἄτοπον ἡ δόξα ποιεῖ τῶ βλασφημοῦντος; Καὶ γὰρ ἡμεῖς τὴν βλασφημίαν, ὅτι δυσμενείας σημεῖόν ἐστι, προβαλλόμεθα· καὶ τὰς κακῶς ἡμᾶς λέγοντας, ἐχθροὺς νομίζομεν, ὡς καὶ ἀπίστους καὶ κακῶς φρονοῦντας. Ὁρᾷς δὲ οἷα περὶ τῶν θεῶν οἱ δεισιδαίμονες φρονοῦσιν, Ε ἐμπλήκτους, ἀπίστους, εὐμεταβόλους, πικρηλικὰς, ἀμὰς, μικρολύπους ὑπολαμβάνοντες· ἐξ ὧν ἀνάγκη καὶ μισεῖν τὸν δεισιδαίμονα καὶ φοβεῖσθαι τὰς θεάς. Πῶς γὰρ ὃ μέλλει, τὰ μέγιστα τῶν κακῶν αὐτῷ δι' ἐκείνας οἰόμενος γεγονέναι, καὶ πάλιν γενήσεσθαι; μισῶν δὲ θεοὺς καὶ φοβούμενος, ἐχθρός ἐστι· κἂν δέδιε καὶ προσκυνεῖ καὶ θύῃ, καὶ κάπηται πρὸς ἱερῆς, ὁ θαυμαστός ἐστι· καὶ γὰρ τὰς τυράννους ἀποζόνται, προπέμπουσι, χρυσοῦς ἀνιστᾶσιν, ἀλλὰ μισοῦσι σιγῇ, κάρτα θύοντες. Ἀλέξ-

E. 6. προσκυνεῖ καὶ θύει] Dedi pro vulgato προσκυνῇ καὶ θύῃ ex D. Mosc. 2. Colleg. Nov. Magis etiam a vulgata recedit D. qui omisso κἂν δεδιε ita habet: Καί τοι προσκυνεῖ γε καὶ θύει.

E. 9. κάρτα θύοντες] Omisit vertendo Xylander. Ego addidi. Habet et Amiotus. Potest sanum et pars loci poetici censeri. Potest et vera esse lectio, elegans certe, G. et Colleg. Nov. κάρα σείοντες. In κάρα consentiunt et C. et Mosc. 2.

non item? aut vocem potius improbam opinio facit maledicentis? certe enim ideo maledicta damnamus, quia signum sunt malevolentiæ: et qui male nobis dicunt, eos pro inimicis habemus, ut infidos et male de nobis cogitantes. Vides quid de diis sentiant superstitiosi? insanos, infideles, mutabiles, vindictæ cupidos, crudeles, et qui minimis rebus offendantur, eos esse putant; unde necesse est superstitiosum et odisse deos et metuere. Quidni enim? cum ab iis maxima sibi illata esse, illatumque iri mala existimet. Jam qui deum odit et metuit, ejus est inimicus. Neque interim mirum est, quod eos timens, adorat ac sacris veneratur, et ad templa assidet. Nam tyrannos quoque coli videmus et salutari, iisque aureas statuas poni ab iis qui tacite eos oderunt et execrantur quamvis sacrifi-

ανδρον Ἑρμόλαος ἐθεράπευε, Παυσανίας ἐδορυφόρει Φίλιππον, Χαιρέας Γάϊον· ἀλλ' ἕκαστος τούτων ἔλεγε πρὸς τοὺς συνακολουθοῦντας,

Ἦ σ' ἂν τισαίμην, εἴ μοι δύναμίς γε παρείη·

Οὐκ οἴεται θεὸς εἶναι ὁ ἄθεος· ὁ δὲ δεισιδαίμων ὑ βέλεται, πιστεύει δὲ ἄκων· ἀπιστεῖν γὰρ φοβεῖται. Καίτοι γε, ὥσπερ ὁ Τάνταλος ἐκκλύσαι τὸν λίθον ὑπαιωρούμενος, οὕτω καὶ οὗτος τὸν φόβον ὡς ὀχληρὸν ἀπὸ αὑτοῦ πιεζόμενος, ἀγαπήσειεν ἄν, καὶ μακαρίσειε τὴν τοῦ ἀθέου ἀφάθειαν, ὡς ἐλευθερίαν. Νυνὶ δὲ τῷ μὲν ἀθέῳ δεισιδαιμονίας οὐδὲν μέτεστιν· ὁ δὲ δεισιδαίμων τῇ προαιρέσει ἄθεος ὢν, ἀνθενέστερός ἐστιν ἢ ὥστε δοξάζειν περὶ θεῶν ὁ βέλεται.

ιβ'. Καὶ μὴν ὁ ἄθεος δεισιδαιμονίας ὑδαμῇ συν- 171
αίτιος· ἡ δὲ δεισιδαιμονία τῇ ἀθεότητι καὶ γενέσθαι παρέσχεν

F. 5. ἀπιστεῖν] Ita unus D. Cæteri ἀποθανεῖν.
F. 5. Καίτοι γε—πιεζόμενος] Sic Stephanus dedit: consentiunt Pol. et Jannot. nec dissentit D. Cæteri omnes: Εἰ δὲ ὥσπερ ὁ Τ. ὑπ. τ. λ. ὑπαιωρούμενος τῷ φόβῳ καὶ πιεζόμενος. Mutavi Stephani ὑπαιωρούμενον ex Mez. Matth.
F. 11. ἢ ὥστε δοξάζειν] Sic D. Vulgo ἢ τῷ δοξάζειν.

cantes. Alexandrum Hermolaus demerebatur, ſtipator Philippi erat Pauſanias, Chærea C. Caligulæ: ſed horum unuſquiſque inter aſſectandum dicebat,

Certe equidem pendes, modo ſint vires mihi, pœnas.

Non credit deos eſſe impius: ſuperſtitioſus nullos eſſe cupit, invituſque eſſe credit, non audens diffidere. Quod ſi poſſet, ſicut Tantalus lapidem cupit a ſe removere, ſuperſtitioſus opinionem ſuam, qua non levius urgetur, abs ſe projicere, amplecteretur utique et beatam duceret impii ſententiam, ut liberalem. Nunc impius quidem Superſtitione vacat, ſuperſtitioſus autem animi inſtituto impius, imbecilior eſt quam ut ſentiat de diis quod vult.

XII. Præterea impius nuſquam Superſtitioni cauſam aliqua ex parte præbet: Superſtitio et initium præbuit

ἀρχὴν, καὶ γενομένῃ δίδωσιν ἀπολογίαν, οὐκ ἀληθῆ μὲν οὐδὲ καλήν, πρόφασεως δέ τινος οὐκ ἄμοιρον οὖσαν. Οὐ γὰρ ἐν ἀέρι τι μεμπτὸν, οὐδ' ἐν ἄστροις, οὐδ' ἐν ὥραις, ἢ περιόδοις σελήνης ἢ κινήσεσιν ἡλίου πρὸς γῆν, ἡμέρας καὶ νυκτὸς δημιουργοῖς, ἢ τροφαῖς ζώων, ἢ καρπῶν γενέσεσι πλημμελὲς καὶ ἄτακτον ἐνιδόντες, οὕτως ἀθεότητα τοῦ παντὸς κατέγνωσαν. Ἀλλὰ τῆς δεισι-
B δαιμονίας ἔργα καὶ πάθη καταγέλασα, καὶ ῥήματα, καὶ κινήματα, καὶ γοητείαν, καὶ μαγείαν, καὶ περιδρομὰς, καὶ τυμπανισμοὶ, καὶ ἀκάθαρτοι μὲν καθαρμοὶ, ῥυπαραὶ δὲ ἁγνείαι, βάρβαροι δὲ καὶ ἀθέμιτοι περὶ ἱεροῖς κολασμοὶ καὶ περιπλακισμοί· ταῦτα δίδωσιν ἐνίοις λέγειν, ὡς μὴ εἶναι θεὸς ἄμεινον, ἢ εἰ), τοιαῦτα μὲν δεχομένους, τοιούτοις δὲ χαίροντας, ὕτω δὲ ὑβριστὰς, ὕτω δὲ μικρολόγους, καὶ μικρολύπους.

ιγ'. Οὐκ ἄμεινον οὖν ἦν Γαλάταις ἐκείνοις καὶ

A. 6. σελήνης] Addidi ex uno D. poſtulante ipſa ratione ac ſententia loci.
A. 8. ὕτως] Putavi aliquando corrigendum eſſe ὁμῶς. Neque nunc plane repudio illam ſententiam: puto tamen idem vulgatum habere nonnihil defenſionis.

Impietati, et ortæ patrocinium non juſtum quidem aut honeſtum, tamen præſcriptionis non exſors. Non enim in hanc ſententiam homines venerunt ut Univerſum diis carere putarent, quod in cœlo, ſideribus, tempeſtatibus, converſionibus et motibus Solis circa terram, quibus dies et nox efficiuntur, aut alimentis animalium, frugumve proventibus culpandum aliquid inordinatumve viderent: ſed ridicula ſuperſtitionis opera atque affectus, verba, motus, præſtigiæ, incantationes, circumcurſitationes, tympanorum pulſationes, luſtrationes impuræ, ſordidæ caſtimoniæ, barbarica et injuſta in templis ſupplicia ac contumeliæ, occaſionem exhibuerunt nonnullis dicendi, præſtare nullos eſſe deos, quam qui talia probent iiſque delectentur, adeoque ſint contumelioſi, ſordidi et moroſi.

XIII. Nonne enim magis expediebat Galatis iſtis et Scy-

Σκύθαις τοπαράπαν μήτε ἔννοιαν ἔχειν θεῶν, μήτε φαντασίαν, μήτε ἱστορίαν, ἢ θεὺς εἶ) νομίζειν χαίροντας ἀνθρώπων σφαττομένων αἵμασι, καὶ τελεωτάτην θυσίαν καὶ ἱερουργίαν ταύτην νομίζοντας; Τί δὲ Καρχηδονίοις C οὐκ ἐλυσιτέλει Κριτίαν λαβοῦσιν ἢ Διαγόραν νομοθέτην ἀπ' ἀρχῆς, μήτε τινὰ θεῶν μήτε δαιμόνων νομίζειν, ἢ τοιαῦτα θύειν οἷα τῷ Κρόνῳ ἔθυον; οὐχ ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς φησι τοὺς τὰ ζῶα θυόντων καθαπτόμενος,

Μορφὴν δ' ἀλλάξαντα πατὴρ φίλον υἱὸν ἀείρας,
Σφάζει, ἐπευχόμενος μέγα νήπιος.

ἀλλ' εἰδότες καὶ γινώσκοντες αὐτοὶ τὰ αὑτῶν τέκνα καθιέρευον· οἱ δὲ ἄτεκνοι τῶν πενήτων ὠνούμενοι παιδία κατέσφαζον καθάπερ ἄρνας ἢ νεοττούς· παρειστήκει δὲ ἡ μήτηρ ἄτεκτος καὶ ἀστένακτος· εἰ δὲ στενάξειεν ἢ δακρύ- D σειεν, ἔδει τῆς τιμῆς στέρεσθαι, τὸ δὲ παιδίον οὐδὲν ἧττον ἐθύετο· κρότου δὲ κατεπίμπλατο πάντα πρὸ τοῦ ἀγάλ-

C. 2. Κριτίαν] Probo vulgatam, nec aſſentior Fabro corrigenti Θεόδωρον.

this nunquam in mentem veniſſe aliquid de diis, nihilque eos de ullo numine imaginatos fuiſſe aut auditu percepiſſe, quam opinari deos eſſe, qui ſanguine jugulatorum hominum gaudeant, idque eſſe perfectiſſimum ſacrificium ſtatuant? Nonne utilius erat Carthaginenſibus jam inde ab initio Critia vel Diagora ad condendas leges adhibito decernere nullum eſſe deum, nullum genium: quam talia ſacra facere, qualibus illi Saturno operabantur? ubi non, ut Empedocles ait, reprehendens eos qui animalia ſacrificant,

Mutata genitor jugulans ſua pignora forma
Immolat, et vanis ſtultus ferit aera votis

ſed ſcientes prudenteſque ſuos ipſi liberos ſacrificabant: et quibus nulla erat proles, ii a pauperibus infantes tanquam agnos aut pullos avium ad eam rem emebant: adſtabatque mater ſine luctu aut gemitu, quæ ſi ederet aut fleret, pretio mulctabatur, et infans nihilominus mactabatur: et ante ſimulachrum omnia ſtrepitu fiſtularum tym-

ματος ἐπαυλώντων καὶ τυμπανιζόντων, ἕνεκα τοῦ μὴ γενέσθαι τῷ βόσιν τῶν θρίων ἐξάκουστον. Εἰ δὲ Τυφῶνές τινες ἢ Γίγαντες ἦρχον ἡμῶν τοὺς θεοὺς ἐκβαλόντες, ποίαις ἂν ἥδοντο θυσίαις, ἢ τίνας ἄλλας ἱεροσυλίας ἀπήτων; Ἀμηστρις δὲ ἡ Ξέρξου γυνὴ δώδεκα κατώρυξεν ἀνθρώπους ζῶντας ὑπὲρ αὐτῆς τῷ ᾅδῃ· ὃν ὁ Πλάτων φησὶ φιλάνθρωπον ὄντα καὶ σοφὸν καὶ πλούσιον, πειθοῖ καὶ λόγῳ κατέχοντα τὰς ψυχάς, ᾅδην ὠνομάσθαι. Ξενοφάνης δὲ ὁ φυσικὸς τοὺς Αἰγυπτίους, κοπτομένους ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ θρηνοῦντας ὁρῶν, ὑπεμίμνησεν οἰκείως, Οὗτοι, φησὶν, εἰ μὲν θεοί εἰσι, μὴ θρηνεῖτε αὐτούς· εἰ δὲ ἄνθρωποι, μὴ θύετε αὐτοῖς.

ιδ'. Ἀλλ' οὐδὲν οὕτω πολυπλανὲς καὶ πολυπαθὲς νόσημα, καὶ μεμιγμένον ἐναντίαις δόξαις καὶ μαχομέναις μᾶλλον, ὡς τὸ τῆς Δεισιδαιμονίας. Φευκτέον οὖν αὐτὴν ἀσφαλῶς τε καὶ συμφερόντως· οὐχ ὥσπερ οἱ λῃστῶν ἢ θηρίων ἔφοδον, ἢ πῦρ ἀπερισκέπτως καὶ ἀλογίστως φεύ-

panorumque opplebantur, ne ejulatus mactati exaudiri posset. Quod si Typhones aliqui aut Gigantes, diis profligatis, nobis imperarent, putasne alia eos sacrificia, aliove ritus fuisse desideraturos? Amestris, quæ Xerxis fuit uxor, Plutoni duodecim pro se vivos homines defodit: quem quidem Ditem sive Haden Plato ait hoc nominis inde habere, quod humanus cum sit, et sapiens, atque dives, persuadendo ac sermone animas detineat. Xenophanes Physicus cum videret in solennibus festivitatibus plangere et ejulare Ægyptios, apte eos sic monuit: *Hi siquidem dii sunt, nolite eos lugere; sin homines sint, nolite iis sacrificare.*

XIV. Cæterum nullus est animi morbus tam multis erroribus perturbationibusque scatens, ac tam inter se dissidentibus et pugnantibus opinionibus refertus, atque Superstitio. Fugienda itaque hæc est: non tamen eo modo, quo nonnulli latronum aut ferarum impetum, ignemve inconsiderate et imprudenter fugientes, incidunt in loca

φεύγοντες, ἐμπίπτουσιν εἰς ἀνοδίας βάραθρα καὶ χρημνοὺς F
ἐχούσας. Οὕτως γάρ ἔνιοι φεύγοντες τὴν Δεισιδαιμονίαν, ἐμπίπτουσιν εἰς Ἀθεότητα τραχεῖαν καὶ ἀντίτυπον, ὑπορπιδήσαντες ἐν μέσῳ κειμένην τὴν Εὐσέβειαν.

invia, ubi præcipitia ſunt et voragines periculoſæ. Sic enim quidam Superſtitionem fugientes, dum tranſiliunt in medio poſitam Pietatem, in aſperam pertinacemque incidunt Impietatem.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ

ΤΡΑΙΑΝΩ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙ

ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

PLUTARCHI

REGUM ET IMPERATORUM APOPHTHEGMATA.

PLUTARCHUS

TRAJANO IMP. S.

B ΑΡΤΑΞΕΡΞΗΣ ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ὦ μέγιστε αὐτοκράτορ, Καῖσαρ Τραϊανὲ, οὐχ ἧττον οἰόμενος βασιλικὸν καὶ φιλάνθρωπον εἶναι τῷ μεγάλα διδόναι τὸ μικρὰ λαμβάνειν εὐμενῶς καὶ προθύμως, ἐπείσθη ἐλαύνοντος αὐτῷ κατ' ὁδὸν, αὐτουργὸς ἄνθρωπος καὶ ἰδιώτης

ARTAXERXES Perſarum rex, Trajane Cæſar, Imperator maxime, exiſtimans non minus regiam majeſtatem decere et humanitatem, parva benigne alacriterque accipere, quam magna largiri, cum ſibi iter facienti operarius quidam ac plebeius homo utraque manu hauſtam

μὴν ἔχων ἕτερον, ἐκ τοῦ ποταμοῦ ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις ὕδωρ ὑπολαβὼν προσήνεγκεν, ἡδέως ἐδέξατο καὶ ἐμεδίασε, τῇ προθυμίᾳ τοῦ διδόντος, ἀ τῇ χρείᾳ τοῦ διδομένου, τὴν χάριν μετρήσας. Ὁ δὲ Λυκοῦργος εὐτελεστάτας ἐποίησεν ἐν Σπάρτῃ τὰς θυσίας, ἵνα ἀεὶ τοὺς θεοὺς τιμᾶν ἑτοίμως δυώνται καὶ ῥᾳδίως ἀπὸ τῶν παόντων. Τοιαύτῃ δή τινι γνώμῃ κἀμοῦ λιτά σοι δῶρα καὶ ξένια καὶ κοινὰς ἀπαρχὰς προσφέροντος ἀπὸ φιλοσοφίας, ἅμα τῇ προθυμίᾳ καὶ τὴν χρείαν ἀπόδεξαι τῶν ἀπομνημονευμάτων, εἴ τι ἔχει τινὰ πρὸς κατανόησιν ἠθῶν καὶ προαιρέσεων ἡγεμονικῶν, ἐμφαινομένων τοῖς λόγοις μᾶλλον ἢ ταῖς πράξεσιν αὐτῶν. Καίτοι καὶ βίους ἔχει τὸ συνταγμα τῶν ἐπιφανεστάτων πρός τε Ῥωμαίοις καὶ παρ' Ἕλλησιν ἡγεμόνων καὶ νομοθετῶν καὶ αὐτοκρατόρων. Ἀλλὰ τῶ μὲν πράξεων αἱ πολλαὶ τύχην ἀναμεμιγμένην ἔχουσιν, αἱ δὲ γινόμεναι πρὸς τὰ

C. 3. δή τινι] Sic Venet. Cento Flor. Anon. Jun. T. V. Vulgo, δέ τινι.
C. 6. εἴ ὅρον ἔχει] ἤ ὅρον ἔχει Pol. Schott. Leonic. Anon. T. V. B. Pet. At εἴ πρόσφορον ἔχει τι, Jun. Cento Flor.
C. 8. Καίτοι καὶ βίους κ. τ. λ.] Locus ſanus, et perperam vitii ſuſpectus; modo ita accipiatur ut eum Latine vertimus.

e profluente aquam (quia nihil habebat aliud) obtuliſſet, hilari vultu accepit, munus non uſu rei oblatæ, ſed ſtudio dantis metiens. Et Lycurgus minimi ſumptus ſacrificia Spartæ conſtituit, ut Deos immortales honorandi ſemper in promptu eſſet copia. Eo conſilio ipſe quoque tenue tibi munus, ac ſtrenam, et primitias philoſophiæ communes cum offeram, auctoris juxta ſtudium, et commentarii utilitatem ut probes rogo; ſi conducet ad perſpicienda ingenia inſtitutaque animi principum virorum, quæ magis in dictis eorum quam actionibus elucent. Sane etiam Vitas habet opus noſtrum de claris apud Romanos et Græcos ducibus, legiſlatoribus, et imperatoribus. Verum enimvero pleræque actiones admixtam habent fortunam: quæ vero inter agendum, interque animi affectiones et

ἔργα καὶ τὰ πάθη καὶ τὰς τύχας ἀποφάσεις καὶ ἀναφωνήσεις, ὥσπερ ἐν κατόπτροις, καθαρῶς παρέχουσι τῷ ἐκάστῳ διάνοιαν ἀποθεωρεῖν. Καὶ Σεμίραμις δὲ ὁ Πέρσης τοὺς θαυμάζοντας ὅτι τῶν λόγων αὐτῷ νῦν ἐχόντων, αἱ πράξεις ὑπ' κατορθοῦνται, τῶν μὲν λόγων ἔφη κύριος αὐτὸς εἶναι, τῶν δὲ πράξεων τῷ τύχῃ μὴ τῷ βασιλέως. Ἐκεῖ μὲν οὖν ἅμα αἱ ἀποφάσεις τῶν ἀνδρῶν τὰς πράξεις ἀδιαλειμμένας ἔχουσαι, φυλάττουσαν φιλησίαν ἀπειμένοις· ἐνταῦθα δὲ καὶ τοὺς λόγους αὐτοὺς καθ' αὑτούς, ὥσπερ δείγματα τῶν βίων καὶ σπέρματα συνειλεγμένους, οὐδέν οἶμαί σοι τὸν καιρὸν ἐνοχλήσειν, ἐν βραχέσιν πολλῶν ἀναθεώρησιν ἀνδρῶν ἀξίων μνήμης γενομένων λαμβάνοντι.

ΚΥΡΟΥ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ.

α'. Πέρσαι τῶν γρυπῶν ἐρῶσι, καὶ καλλίστους ἐπιλαμβάνουσι, διὰ τὸ Κῦρον, ἀγαπηθέντα μάλιστα τῶν βασιλέων, γενόμενον γρυπὸν τὸ εἶδος.

E. 3. τὸν καιρὸν] Legendum puto τὸν κόρον *ſatietatem*.

eventa proferuntur voces atque pronunciata, pure tanquam in ſpeculis contemplandum uniuſcujuſque animi ſenſum proponunt. Ac Seirammes etiam Perſa admirantibus quod cum ſermone uteretur prudenti, actiones tamen ipſius ſucceſſu deſtituerentur, dixit: Se in ſua poteſtate orationem habere ſuam, in actiones ſuas fortunæ ac regi jus eſſe. Cæterum in eo quod dixi opere dicta una cum factis commemorata, auditorem ſtudio cognoſcendi captum, ſed eundem otio fruentem exſpectant: hic ipſos pro ſe collectos ſermones tanquam vitarum judicia et ſemina legendi tempus arbitror tibi non fore moleſtum: cum brevi ejus ſpatio poſſis multos homines memorabiles conſiderare.

CYRI.

I. Perſæ adunco naſo præditos amant, pulcherrimoſque eos judicant: quod tali forma fuit Cyrus, quo neminem regum ii majoris fecerunt.

β'. Ἔλεγε δὲ Κῦρος ἑτέρους ἀναγκάζεσθαι τἀγαθὰ πορίζειν τοῖς αὑτοῖς μὴ θέλοντας· ἄρχειν δὲ μηδενὶ προσήκειν ὃς οὐ χρείττων ἐστὶ τῶν ἀρχομένων.

γ'. Βουλομένους δὲ τοὺς Πέρσας ἀντὶ τῆς ἑαυτῶν, B ὄσπις ὀρεινῆς καὶ τραχείας, πεδιάδα καὶ μαλακὴν χώραν λαβεῖν, οὐκ εἴασεν, εἰπὼν ὅτι καὶ τῶν φυτῶν τὰ σπέρματα καὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ βίοι ταῖς χώραις συνεξομοιοῦνται.

ΔΑΡΕΙΟΥ.

α'. Δαρεῖος ὁ Ξέρξου πατὴρ ἑαυτὸν ἐγκωμιάζων, ἔλεγεν· ἐν ταῖς μάχαις καὶ πρὸς τὰ δεινὰ γίγνεσθαι φρονιμώτερος.

β'. Τοὺς δὲ φόρους τοῖς σατραπικοῖς τάξας, μετεπέμψατο τοὺς πρώτους τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ πρὸς τὸ φόρων ἠρώτησε μὴ βαρεῖς εἰσι· φησάντων δὲ μετρίως ἔχειν, ἐκέλευσε τελεῖν τοὺς ἡμίσεις ἕκαστον. B 173

γ'. Ῥοιὰν δὲ μεγάλην ἀνοίξας, πυθομένου τινὸς τί ἂν ἔχειν βούλοιτο τοσοῦτον ὅσον ἐστὶ τῶν κόκκων τὸ

II. Is dixit, qui ſibi ipſis nollent, eos cogi aliis commoda parare. Item: magiſtratu dignum non eſſe quenquam, qui non ſit melior ſubditis.

III. Cum Perſæ vellent pro ſua regione, montoſa ea et aſpera, aliam planam et mollem occupare, prohibuit: quod diceret et ſtirpium ſemina, et hominum mores locis adſimilari.

DARII.

I. Darius Xerxis pater laudans ſeipſum, dicebat ſe in prœliis et periculis eſſe ſolito prudentiorem.

II. Cum tributa imponeret ſubditis, proceres provinciarum evocatos interrogabat an ea eſſent gravia: cumque reſponderent eſſe mediocria, dimidium ejus quod propoſuerat ſingulos pendere jubebat.

III. Aperto grandi malo punico, interrogatus, cujus rei tantam ſibi optaret multitudinem quanta eſſet grano-

πλῆθος, εἶπε, Ζωπύρους· ἰῶ δὲ ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ φίλος ὁ Ζώπυρος.

δ'. Ἐπεὶ δὲ αὐτὸς ἑαυτὸν αἰκισάμενος ὁ Ζώπυρος, καὶ τὼ ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα ἀφελόμενος, ἐξηπάτησε Βαβυλωνίους, καὶ πιστευθεὶς ὑπ' αὐτῶν παρέδωκε Δαρείῳ τὼ πόλιν, πολλάκις ὁ Δαρεῖος εἶπεν ὅτι ἂν ἐβουλήθην λαβεῖν ἑκατὸν Βαβυλῶνας ἀπὶ τῷ μὴ Ζώπυρον ἔχειν ὁλόκληρον.

ΣΕΜΙΡΑΜΙΔΟΣ.

Σεμίραμις ἢ ἑαυτῇ κατασκευάσασα τάφον, ἐπέγραψεν, Β' Ὅστις ἂν χρημάτων δεηθῇ βασιλεύς, διελόντα τὸ μνημεῖον, ὅσα βούλεται, λαβεῖν. Δαρεῖος οὖν διελών, χρήματα μὲν οὐχ εὗρε, γράμμασι δὲ ἐτέροις ἐνέτυχε τάδε φράζουσιν, Εἰ μὴ κακὸς ἦσθ' ἄνθρωπος καὶ χρημάτων ἄπληστος, οὐκ ἂν νεκρῶν θήκας ἐκίνεις.

ΞΕΡΞΟΥ.

α'. Ξέρξῃ τῷ Δαρείου μετὰ τῆς βασιλείας ἀμφισβητῶν ὁ ἀδελφὸς Ἀριμένης, κατέβαινεν ἐκ τῆς Βακ-

rum ejus mali: reſpondit, Zopyrorum: erat autem Zopyrus amicus regis, et vir bonus.

IV. Is Zopyrus cum ſeipſum naſo et auribus amputatis fœdaſſet, deceptiſque hac fraude Babyloniis, rebus ab iis præfectus urbem Dario prodidiſſet: ſæpenumero Darius dixit, Malle ſe integrum habere Zopyrum, quam centum Babylonibus potiri.

SEMIRAMIDIS.

Semiramis cum ipſa ſibi ſepulchrum condidiſſet, inſcripſit hæc: Si quis rex pecunia indiguerit, is recluſo hoc monimento, ſumat quantum volet. Darius aperto eo, nullam invenit pecuniam, ſed in aliam incidit inſcriptionem, cujus hic erat ſenſus: *Niſi malus fuiſſes homo, et pecuniæ inſatiabilis, nunquam ſane loculos mortuorum invaſiſſes.*

XERXIS.

I. Arimenes cum fratre ſuo Xerxe Darii filio de regno contendens, e Bactriana de-

τειανῆς· ἔπεμψεν οὖν αὐτῷ δῶρα, φράσαι κελεύσας τοῖς διδοῦσιν, Τούτοις σε τιμᾷ νῦν Ξέρξης ὁ ἀδελφός· ἐὰν δὲ βασιλεὺς ἀναγορευθῇ, πάντων ἔσῃ παρ' αὐτῷ μέγιστος· ἀποδειχθέντος δὲ τοῦ Ξέρξου βασιλέως, ὁ μὲν Ἀριμήνης εὐθὺς προσεκύνησε, καὶ τὸ πρόσταγμα περιέθηκεν, ὁ δὲ Ξέρξης ἐκείνῳ τὴν δευτέραν μεθ' ἑαυτὸν ἔδωκε τάξιν. C

β'. Ὀργισθεὶς δὲ Βαβυλωνίοις ἀποστᾶσι, καὶ κρατήσας, προσέταξεν ὅπλα μὴ φέρειν, ἀλλὰ ψάλλειν καὶ αὐλεῖν καὶ πορνοβοσκεῖν καὶ καπηλεύειν, καὶ φορεῖν κολοβοὺς χιτῶνας.

γ'. Ἀττικὰς δὲ ἰσχάδας οὐκ ἂν ἔφη φαγεῖν ὠνίους κομισθείσας, ἀλλ' ὅταν τοῦ φέρουσαν κτήσηται χώραν. Ἕλλωπας δὲ κατασκόπους ἐν τῷ στρατοπέδῳ λαβών, οὐδὲν ἠδίκησεν, ἀλλὰ τοῦ στρατιὰν ἀδεῶς ὁπλεῖν κελεύσας ἀφῆκεν. D

ΑΡΤΑΞΕΡΞΟΥ.

α'. Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξου, ὁ μακρόχειρ προσαγορευθεὶς διὰ τὸ τοῦ ἑτέραν χεῖρα μακροτέραν ἔχειν,

scendebat. Ei Xerxes dona misit, ministris mandans, ut significarent his eum a fratre in præsentia affici, qui si regnum obtineret, primam ei apud se statuerit dignitatem, summamque potentiam deferre. Xerxe rege renunciato, statim coram eo Arimenes genua flexit: Xerxes autem eum a se fecit secundum.

II. Idem Xerxes iratus Babyloniis ob defectionem, cum eos in potestatem suam redegisset, interdixit armorum gestatione: jussitque fidibus et fistulis canere, lenocinium et cauponam exercere, ac tunicas gestare sinuosas.

III. Ficus Atticas negavit se comesturum vænum allatas: sed tum, cum potitus fuerit terra eas producente. Cum in exercitu deprehendisset Græcos exploratores, jussit exercitum tuto perspicere, illæsosque dimisit.

ARTAXERXIS.

I. Artaxerxes Xerxis filius Longimanus cognomento, quod alteram manum haberet

ἔλεγεν ὅτι τὸ πλεονεκτεῖναι τοῦ ἀφελεῖν βασιλικώτερόν ἐστι.

β'. Πρῶτος δὲ περιβολεῖν ἐκέλευσε τοὺς συγκυνηγετοῦντων τοὺς δυναμένους καὶ βουλομένους.

γ'. Πρῶτος δὲ τοῖς ἁμαρτάνουσι τοὺς ἡγεμονικοὺς πυρίαν ἔταξεν, ἀντὶ τοῦ τὸ σῶμα μαστιγοῦν, μαστιγοῦσθαι μὴ ἀποδυσαμένων τὰ ἱμάτια, καὶ ἀντὶ τοῦ τὴν κεφαλὴν ἀποτίλλεσθαι, τὴν τιάραν ἀποθεμένων.

E δ'. Σατιβαρζάνην δὲ τὸν κατακοιμισθὲν αἰτήσαντός τι παρ' αὐτοῦ τῶν μὴ δικαίων, αἰσθόμενος ὅτι τετρακισμυρίοις δαρεικοῖς τοῦτο ποιοῦντα, προσέταξε τῷ ταμίᾳ τετρακισμυρίους δαρεικοὺς κομίσαι· καὶ διδοὺς αὐτῷ, Λάβε, εἶπε, ὦ Σατιβαρζάνη· ταῦτα μὲν γὰρ δοὺς οὐκ ἔσομαι πενέστερος, ἐκεῖνα δὲ πράξας ἀδικώτερος.

ΚΥΡΟΥ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ.

Κῦρος ὁ νεώτερος τοὺς Λακεδαιμονίους συμμαχεῖν αὐτῷ προκαλῶν, ἔλεγε τὸν ἀδελφὸν καρδίαν ἔχειν βαρυτέραν, καὶ

E. 4. διδὺς] Sic Voſſ. Mez. Cæteri διαδούς.

longiorem, dicebat, Magis regium eſſe addere, quam detrahere.

II. Hic primus in venatione juſſit eum ſociorum qui vellet ac poſſet, primum conjicere telum.

III. Idem primus inſtituit, ut cum principes viri ſupplicio afficerentur, non corpora ſed veſtes quibus ſe exuiſſent flagellarentur, et non crines capitis evellerentur, ſed tiara deponeretur.

IV. Satibarzani cubiculario injuſtum aliquid a ſe petenti, cum intelligeret hoc fieri impetrandorum trigeſies millium Dareicorum gratia, eam pecuniam a quæſtore juſſu ſuo allatam tradidit, inquiens: Accipe, Satibarzana: hoc enim largitus, nihilo pauperior fuero: iſthuc vero ſi feciſſem, eſſem injuſtior.

CYRI MINORIS.

Cyrus minor cum Lacedæmonios ad ſocietatem belli hortaretur, dicebat ſe fratre eſſe cordatiorem, pluſque meri

πλείονα πίνειν ἄκρατον αὐτῷ καὶ φέρειν βέλτιον· ἐκεῖνον δὲ μόλις ἐν ταῖς θήραις ὑπὸ τῶν ἵππων μένειν, ἐν δὲ τοῖς δεινοῖς μηδὲ ὑπὸ τοῦ θρόνου. Παρεκάλει δὲ ἀποστέλλειν ἄνδρας πρὸς αὐτόν, ἐπαγγελλόμενος τοῖς μὲν πεζοῖς ἵππους δώσειν· τοῖς δὲ ἵππους ἔχουσιν, ἅρματα· τοῖς δὲ χωρία κεκτημένοις, κώμας· τοὺς δὲ κώμας ἔχουσιν, πόλεων κυρίους ποιήσειν· ἀργυρίου δὲ καὶ χρυσίου οὐκ ἀριθμὸν ἀλλὰ σταθμὸν ἔσεσθαι.

ΑΡΤΑΞΕΡΞΟΥ ΤΟΥ ΜΝΗΜΟΝΟΣ.

α'. Ἀρταξέρξης ὁ τότε μὲν ἀδελφὸς, Μνήμων δὲ κληθούμενος, ὃ μόνον τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἑαυτὸν ἀνέδην παρεῖχεν, ἀλλὰ καὶ τὴν γυναῖκα τ' γνησίαν ἐκέλευσε τῆς ἁρμαμάξης τὰς αὐλαίας ἀφιεμένην, ὅπως οἱ δεόμενοι κτ' τὴν ὁδὸν ἐντυγχάνωσι.

β'. Πένητος δὲ ἀνθρώπου μῆλον ὑποφυὲς μεγέθει 174
προσενεγκάντος αὐτῷ, ἡδέως, Νὴ ἢ Μίθραν, εἶπεν, ὅτος μοι δοκεῖ καὶ πόλιν ἂν ἐκ μικρᾶς μεγάλην πιστευθεὶς ἀπεργάσασθαι. Ἐν δὲ φυγῇ τινι τῆς ἀπο-

illo bibere poſſe ac melius ferre: illum in venatione difficulter in equo, terrore oblato ne in ſolio quidem manere. Hortabatur ut ſibi viros auxilio mitterent, promittens ſe peditibus equos, equitibus currus, iis qui villas poſſiderent, pagos, qui pagos his urbes daturum, et argentum atque aurum non numero ſed pondere largiturum.

ARTAXERXIS MNEMONIS.

I. Hujus frater Artaxerxes, Mnemon (id eſt Memor) cognomine, non tantum compellantibus liberaliſſime vacabat, ſed et uxorem ſuam jubebat pilenti aulæa dimovere, ut poſſet ab iis qui vellent compellari in via.

II. Cum ei pauper quidam pomum eximiæ magnitudinis obtuliſſet, hilare accepto eo: Per Solem, inquit, videtur hic mihi commiſſam ſibi urbem de parva magnam redacturus. Cum impedimenta ejus quadam in fuga

σκεῦης αὐτῷ ἀφαρπαγείσης, ξηρὰ σῦκα καταφαγὼν καὶ κρίθινον ἄρτον, Οἵας, εἶπεν, ἡδονῆς ἄπειρος ἦμεν.

ΠΑΡΥΣΑΤΙΔΟΣ.

Παρύσατις ἡ Κύρου καὶ Ἀρταξέρξου μήτηρ, ἐκέλευε τὸν περὶ βασιλέα μέλλοντα μὴ παῤῥησίας ἀφαλέγεσθαι, βυσσίνοις χρῆσθαι ῥήμασι.

B ΟΡΟΝΤΟΥ.

Ὀρόντης ὁ βασιλέως Ἀρταξέρξου γαμβρὸς, ἀτιμίᾳ περιπεσὼν δι' ὀργὴν, καὶ καταγνωσθεὶς, ἔφη, Καθάπερ οἱ τῶν ἀριθμητικῶν δάκτυλοι νῦν μὲν μυριάδας, νῦν δὲ μονάδα τιθέναι δυνανται, τὸ αὐτὸ καὶ τοὺς τῶν βασιλέων φίλους, νῦν μὲν τὸ πᾶν δύνασθαι, νῦν δὲ τοὐλάχιστον.

ΜΕΜΝΟΝΟΣ.

Μέμνων ὁ Ἀλεξάνδρῳ πολεμῶν ὑπὲρ Δαρείου τοῦ βασιλέως, μισθοφόρων τινὰ πολλὰ βλάσφημα καὶ ἀσελγῆ περὶ Ἀλεξάνδρου λέγοντα τῇ λόγχῃ πατάξας,
C Ἐγώ σε, εἶπε, τρέφω μαχούμενον, ἀλλ' οὐ λοιδορούμενον Ἀλεξάνδρῳ.

essent direpta, ficus comedens aridas et hordeaceum panem, Quantæ, ait, voluptatis imperitus fui.

PARYSATIDIS.

Paryſatis Cyri et Artaxerxis mater eum qui libere cum rege colloqui vellet, byſſinis jubebat uti verbis.

ORONTIS.

Orontes regis Artaxerxis gener ignominia a rege irato affectus ac damnatus, dixit: Quemadmodum digiti rationes ſupputantium modo decem millia, modo unitatem repræſentant: ita regum amicos aliquando ſummo, mox infimo haberi loco.

MEMNONIS.

Memnon, qui Darii exercitum adverſus Alexandrum duxit, militem quendam mercenarium ſuum, qui multis et impuris conviciis Alexandrum proſcindebat, lancea feriens: Ego, inquit, te alo non ut maledicas Alexandro, ſed ut contra eum pugnes.

ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΕΘΟΣ.

Οἱ Αἰγυπτίων βασιλεῖς κατὰ νόμον ἑαυτῶν τὰς δικαστὰς ἐξώρκιζον, Ὅπι κἂν βασιλεὺς παρεγράξῃ κρίναι τῶν μὴ δικαίων, ἃ κρινοῦσι.

ΠΟΛΤΥΟΣ.

Πόλτυς ὁ Θρᾳκῶν βασιλεὺς ἐν τῷ Τρωϊκῷ πολέμῳ παρεσκευασμένων παρ' αὐτὸν ἅμα τῶν Τρώων καὶ τῶν Ἀχαιῶν, ἐκέλευσε τὸν Ἀλέξανδρον ἀποδόντα τῷ Ἑλένῃ, δύο παρ' αὐτῆς λαβεῖν καλὰς γυναῖκας.

ΤΗΡΟΥ.

Τήρης ὁ Σιτάλκου πατὴρ ἔλεγεν, Ὁπότε χολάζοι καὶ μὴ γρατεύοιτο, τῶν ἱππικῶν οἰέας μηδὲν διαφέρειν.

ΚΟΤΥΟΣ.

Κότυς τῷ δωρησαμένῳ πάρδαλιν, ἀντεδωρήσατο λέοντα. Φύσει δὲ ὢν ὀξὺς εἰς ὀργήν, καὶ πικρὸς τὰ ἁμαρτανόντων ἐν ταῖς ἀμαχονίαις κολάσεις, σκεύη ποτὲ κεράμεα κομίσαντος ξένου εὐθραυστα καὶ λεπτὰ, πιθανῶς δὲ καὶ περιττῶς εἰργασμένα γλυφαῖς τισι καὶ τορείαις, τῷ

ÆGYPTIORUM.

Ægyptiorum reges legem ſuam quandam ſervant, qua juramento obſtringunt judices, ut rege ipſo injuſtam flagitante ſententiam, ei morem non gerant.

POLTYIS.

Poltys Thraciæ rex, cum bello Trojano ad ipſum ſimul et a Trojanis et a Græcis veniſſent legati: Paridi ſuaſit, ut Græcis Helenam redderet, ſe ei daturum duas formoſas fœminas pollicens.

TERIS.

Teres Sitalcæ pater dicebat, ſe cum in otio eſſet et a militia vacaret, nihilo meliorem ſuis equiſonibus ſibi videri.

COTYIS.

Cotys eum, qui panthera ipſum donaverat, leone remuneratus eſt. Hic cum natura iracundus, acerbeque in miniſtrorum delicta animadvertens, cum hoſpes quidam fictilia ei vaſa attuliſſet tenuia et fragilia admodum, alioquin eleganter ac ſubtiliter ſculpturis cælaturiſque adornata: hunc

μὴ ξένῳ ἔδωκε δῶρα, τὰ δὲ σκεύη πάντα συνέτριψεν, Ὅπως, εἶπε, μὴ δι' ὀργὴν πιχρότερον κολάζω τοὺς συντρίβοντας.

ΙΔΑΘΥΡΣΟΥ.

Ἰδάθυρσος ὁ Σκυθῶν βασιλεύς, ἐφ' ὃν διέβη Δαρεῖος, ἔπεισε τοὺς Ἰώνων τυράννους τὸ τοῦ Ἴστρου ζεῦγμα λύσαντας, ἀπαλλάττεσθαι· μὴ βουληθέντας δὲ, διὰ τὴν τοῦ Δαρείου πίστιν, ἀνδράποδα χρηστὰ καὶ ἄσπαστα ἐκάλει.

ΑΤΕΟΥ.

Ἀτέας ἔγραφε τῷ τὸν Φίλιππον, Σὺ μὲν ἄρχεις Μακεδόνων, ἀνθρώπων μεμαθηκότων πολεμεῖν· ἐγὼ δὲ Σκυθῶν, οἳ καὶ λιμῷ καὶ δίψει μάχεσθαι δυνανται. Τοὺς δὲ πρέσβεις τοῦ Φιλίππου, ψήχων τὸν ἵππον, ἠρώτησεν, Εἰ τοῦτο ποιεῖ Φίλιππος. Ἰσμηνίαν δὲ, τὸν ἄριστον αὐλητὴν, λαβὼν αἰχμάλωτον, ἐκέλευσεν αὐλῆσαι· θαυμαζόντων δὲ τῶν ἄλλων, αὐτὸς ὤμοσεν ἥδιον ἀκούειν τοῦ ἵππου χρεμετίζοντος.

E. 9. ἀνθρώπων μεμαθηκότων] Sic omnes libri: attamen corrigendum ἀνθρώποις, cum Mez.

quidem donis affecit, ſed vaſa iſta omnia confregit, quod vereri ſe diceret, ne miniſtros, ea ſi confringerent, ſævius puniret.

IDATHYRSI.

Idathyrſus Scytharum rex, cum expeditionem adverſus ipſum Darius feciſſet, Ionum regulis ſuaſit ut pontem quo Iſter inſtratus erat ſolventes, jugum Darii excuterent: cumque ob fidem Dario datam id recuſarent, proba et ignava eos vocavit mancipia.

ATEÆ.

Ateas Philippo ſic ſcripſit, Tu Macedonibus imperas, hominibus bellandi peritis. Ego Scythis, qui etiam adverſus famem ſitimque pugnare norunt. Equum porro ſtrigili purgans, legatos Philippi interrogavit, an hoc quoque rex ipſorum faceret. Ameiniam tibicinem præſtantiſſimum cum cepiſſet, canere juſſit: mirantibuſque reliquis, juravit ſe majore cum voluptate audire hinnitum equi.

ΣΚΙΛΟΥΡΟΥ.

Σκίλουρος ὀγδοήκοντα παῖδας ἄῤῥενας ἀπολιπὼν, ἐπεὶ τελευτᾶν ἔμελλε, δέσμιον ἀκοντίων ἑκάστῳ προστείναν, ἐκέλευσε καταθραῦσαι· πάντων δὲ ἀπαῤῥυσάντων, καθ' ἓν αὐτὸς ἕλκων ἀκόντιον, ἅπαντα ῥᾳδίως συνέκλασε· διδάσκων ἐκείνους, Ὅτι συνεστῶτες, ἰσχυροὶ ἀφήμμυῶσιν, ἀσθενεῖς δ' ἔσονται διαλυθέντες καὶ στασιάσαντες.

ΓΕΛΩΝΟΣ.

α'. Γέλων ὁ τύραννος ὅτε Καρχηδονίους πρὸς Ἱμέραν κατεπολέμησεν, εἰρήνην ποιούμενος πρὸς αὐτούς, ἠνάγκασεν ἐγγράψαι ταῖς ὁμολογίαις, Ὅτι καὶ τὰ τέκνα παύσονται τῷ Κρόνῳ καταθύοντες.

β'. Ἐξῆγε δὲ πολλάκις τοὺς Συρακουσίους ὡς ὑπὲρ στρατείαν καὶ φυτείαν, ὅπως ἥ τε χώρα βελτίων γένηται γεωργουμένη, καὶ μὴ χείρονες αὐτοὶ σχολάζοντες.

γ'. Αἰτοῦντος δὲ χρήματα τοὺς πολίτας, ἐπεὶ ἐταράχθησαν, αἰτῆσαι εἶπεν ὡς ἀποδώσων, καὶ ἀπέδωκε μετὰ τὸν πόλεμον.

SCILURI.

Scilurus moriturus, cum octoginta filios post se essет relicturus, fasciculum hastilium singulis porrexit, ac confringere jussit: cum nullus id præstare posset, ipse singulatim fasci unum post alterum eximens fregit: docens eos, junctos quidem inter se, vires habituros ac perduraturos: sin vero disjungerentur et discordiis agitarentur, infirmos fore.

GELONIS.

I. Gelo tyrannus Carthaginensibus ad Himeram debellatis, pacem componens cum victis, coegit eos inter conditiones pacis hanc quoque adscribere, Ipsos in posterum liberos Saturno nunquam immolaturos.

II. Sæpenumero ad culturam agrorum tanquam in militiam Syracusanos hic eduxit, ut et regio cultu melior redderetur, neque ipsi otio corrumperentur.

III. Cum pecuniam ipso poscente cives tumultuarentur, mutuam se petere dixit, belloque confecto reddidit.

B δ'. Ἐν δὲ συμποσίῳ λύρας περιφερομένης, ἁρμοζομένων τῶν ἄλλων ἐφεξῆς καὶ ᾀδόντων, αὐτὸς τὸν ἵππον εἰσαγαγεῖν κελεύσας, ἐλαφρῶς καὶ ῥᾳδίως ἀνεπήδησεν ἐπ' αὐτόν.

ΙΕΡΩΝΟΣ.

α'. Ἱέρων ὁ μετὰ Γέλωνα τύραννος ἔλεγε, Μηδένα τῶν παῤῥησιαζομένων πρὸς αὐτὸν ἄκαιρον εἶναι.

β'. Τοὺς δὲ ἀπόῤῥητον λόγον ἐκφέροντας, ἀδικεῖν ᾤετο καὶ τοὺς πρὸς οὓς ἐκφέρουσι· μισοῦμεν γὰρ οὐ μόνον τοὺς ἐκφέροντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκούσαντας ἃ μὴ βουλόμεθα.

γ'. Λοιδορηθεὶς δὲ ὑπό τινος εἰς τὴν δυσωδίαν τοῦ στόματος, ἠτιᾶτο τὴν αὐτοῦ γυναῖκα μηδέποτε περὶ τούτου C φράσασαν· ἡ δὲ εἶπεν, Ὠμην γὰρ τοιοῦτον ἅπαντας τοὺς ἄνδρας ὄζειν.

δ'. Πρὸς δὲ Ξενοφάνην τὸν Κολοφώνιον εἰπόντα μό-

B. 9. καὶ τοὺς πρὸς ἕς] τοὺς addidi ex J. et Venet. Idem videtur fuisse in T. V. sed falso notatum καὶ πρὸς τοὺς ἕς.

IV. Cum in convivio lyra circumferretur, eamque convivæ ordine componerent atque canerent, ipse equum jussit adduci, et in eum facile atque expedite insiluit.

HIERONIS.

I. Hiero, qui in tyrannide Geloni successit, neminem dixit sibi intempestivum esse qui libere adversum se loqueretur.

II. Qui arcanum enunciarent, eos facere injuriam dicebat iis quoque, quibus id patefacerent: quod non modo eos qui efferunt, sed hos quoque odimus qui inaudiunt quæ nolumus.

III. Exprobraverat ei quidam oris fœtorem: itaque uxorem suam culpavit, quod nunquam id sibi indicasset: illa vero ita se excusavit, quod diceret, Se putasse omnes viros hoc modo olere.

IV. Xenophani Colophonio ægre se duos servos alere

λις αἰκέσας δύο τρέφειν, Ἀλλ' Ὅμηρος, εἶπεν, ὃν σὺ ἀφανίζεις, πλείονας ἢ μυρίους τρέφει τεθνηκώς.

ε'. Ἐπίχαρμον δὲ τὸν κωμῳδοποιὸν, ὅτι τῆς γυναικὸς αὐτῷ παρούσης εἴπέ τι τῶν ἀπρεπῶν, ἐζημίωσε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ.

α'. Διονύσιος ὁ πρεσβύτερος, κληρωμένων τινὶ γράμμα τῶν δημηγορέντων, ὡς ἔλαχε τὸ Μ, πρὸς τὴν εἰπόντα, Μωρολογεῖς, Διονύσιε, Μοναρχήσω μὴν οὖν, εἶπε· καὶ δημηγορήσεις, οὐδὲν ἧττον τοῦ τῶν Συρακουσίων.

β'. Ἐπεὶ δ' ἐν ἀρχῇ τῆς τυραννίδος ἐπολιορκεῖτο, συστάντων ἐπ' αὐτὸν τῶν πολιτῶν, οἱ μὲν φίλοι συνεβούλευον ἀπαλλαγῆναι τῆς ἀρχῆς, εἰ μὴ βέλτιον κρατηθεὶς ἀποθανεῖν· ὁ δὲ, βοῦν ἰδὼν σφαττόμενον ὑπὸ μαγείρου, καὶ πίπτοντα ταχέως, Εἶτα οὐκ ἀνδές ἐστιν, εἶπεν, ὅπως βραχὺν ὄντα τὸν θάνατον φοβηθέντας ἡμᾶς ἀρχὴν ἐγκαταλιπεῖν τηλικαύτην;

D. 9. ἀνδὲς] Corrigendum vel εὐηθὲς, vel αἰδὲς cum Mez.

querenti, Atqui Homerus, inquit, quem tu traducis, mortuus etiam amplius decem millia alit.

V. Epicharmum poetam mulctavit, quod is indecorum quippiam uxore præsente dixisset.

DIONYSII MAJORIS.

I. Dionysius senior cum oratores publici sorte legerentur, ipsique litera M. obtigisset, dicenti, Morologus eris (id est, stultas orationes habebis) respondit: Imo monarcha sive tyrannus ero: habitaque oratione statim est a Syracusanis imperator creatus.

II. Initio statim tyrannidis cum oppugnaretur a civibus coitione facta, amicique hortarentur ut dimitteret imperium potius quam captus necaretur: cernens bovem a coquo jugulari ac celeriter corruere, Nonne, inquit, indignum est nos metu mortis tam brevis tantum deserere imperium?

γ'. Τὸν δὲ υἱὸν αἰσθόμενος ᾧ ἡ ἀρχὴ ἀπολιπεῖν
E ἔμελλεν, ἀνδρὸς ἐλευθέρᾳ ἀφθείρατα γυναῖον, ἠρώτησε
μετ' ὀργῆς, Τί τοιοῦτον αὐτῷ συνοίδεν; εἰπόντος δὲ τοῦ
νεανίσκου, Σὺ γὰρ οὐκ εἶχες πατέρα τύραννον, Οὐδὲ σύ,
εἶπεν, υἱὸν ἕξεις ἐὰν μὴ παύσῃ ταῦτα ποιῶν.

δ'. Πάλιν δὲ πρὸς αὐτὸν εἰσελθὼν, καὶ θεασάμενος
ἐκπωμάτων χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν πλῆθος, ἀνεβόησεν, Οὐκ
ἔστιν ἐν σοὶ τύραννος, ὃς ἀφ' ὧν λαμβάνεις ἀπ' ἐμοῦ
ποτηρίων τοσούτων, φίλον οὐδένα σεαυτῷ πεποίηκας.

ε'. Χρήματα δὲ ἐισπράσσων τὰς Συρακουσίους, εἶτα
ὁρῶν ὀδυρομένους καὶ δεομένους, καὶ λέγοντας ὡς οὐκ ἔχουσιν,
F ἐκέλευσεν ἕτερα πράττειν, καὶ δὶς ἢ τρὶς τοῦτο ἐποίησεν·
ἐπεὶ δὲ πραξάς πλείονα, γελᾶν ἤκουσεν αὐτοὺς καὶ
σκώπτειν ἐν ἀγορᾷ πρεσβύτας, ἐκέλευσε παύσασθαι·
Νῦν γὰρ οὐδὲν ἔχουσιν, εἶπεν, ὅτε καταφρονοῦσιν ἡμῶν.

ϛ'. Τῆς δὲ μητρὸς αὐτοῦ παρήλικος μὲν οὔσης, δοθῆναι

III. Filium, quem ſucceſſorem tyrannidis erat habiturus, ubi deprehendit viri liberi vitiaſſe uxorem, iratus interrogavit, Ecquid talis facinoris ipſi eſſet conſcius? cumque ei reſponderet adoleſcens, Tu non habuiſti tyrannum patrem: neque tu, inquit, filium habebis tyrannum, ſi ſic pergas.

IV. Rurſus cum in ejus conclave intraſſet, poculorumque aureorum et argenteorum multitudinem ibi offendiſſet, exclamavit: Non eſt in te tyrannidis capax ingenium, qui tot a me acceptis poculis nullo eorum ad parandum tibi amicum uſus es.

V. Pecuniam cum exigeret a Syracuſanis, videretque eos lamentari, ac deprecari, et inopiam prætendere, novam inſtituit exactionem, idque bis terve fecit: cum autem denuo imperans tributum, ridere eos audivit, et in foro obambulantes ſalſe dicta in ipſum jacere, finem fieri juſſit, dicens: Nunc nihil ipſis eſt reliquum pecuniæ, quando nos contemnunt.

VI. Matre, cujus præterierat jam ad nubendum ætas, marito ſe dari poſtu-

δὲ ἀνδρὶ βελομένῃ, ἔφη, τὰς μὲ τῆς πόλεως βιάσασθαι νόμους δυνάσθαι, τὰς δὲ τῆς φύσεως μὴ δυνάσθαι.

ζ'. Πικρῶς δὲ τοὺς ἄλλους κακούργους κολάζων, ἐφείδετο τῶν λωποδυτῶν· ὅπως παύσωνται οἱ Συρακόσιοι τὸ δειπνεῖν καὶ μεθύσκεσθαι μετ' ἀλλήλων.

η'. Ξένου δέ τινος ἰδίᾳ φράσαι φάσκοντος αὐτῷ καὶ διδάξειν ὅπως ῥᾳδίως τοὺς ἐπιβουλεύοντας, ἐκέλευσεν εἰπεῖν· ἐπεὶ δὲ προσελθών, Δός, εἶπε, μοι τάλαντον, 175
ἵνα δόξῃς ἀκριβέναι τὰ σημεῖα τῶν ἐπιβαλλόντων· ἔδωκε προσποιούμενος ἀκριβέναι, καὶ ἐθαύμαζε τὴν μέθοδον τοῦ ἀνθρώπου.

θ'. Πρὸς δὲ τὸν πυθόμενον εἰ χολάζοι, Μηδέποτε, εἶπεν, ἐμοὶ τοῦτο συμβαίη.

ι'. Δύο δὲ ἀκούσας νεανίσκους πολλὰ βλάσφημα περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς τυραννίδος εἰρηκέναι πρὸς πότον, ἀμφοτέρους ἐκάλεσεν ὀπὶ δεῖπνον· ὁρῶν δὲ τὸν μὲν, παροινοῦντα καὶ ληροῦντα πολλὰ, τὸν δὲ σπανίως καὶ μετ' εὐλα-

lante: Ego, inquit, civitatis legibus vim facere poſſum, naturæ legibus nequeo.

VII. Cum maleficia reliqua acerbe vindicaret, veſtium furibus ſolis pepercit, ut Syracuſani cogerentur aliquando finem convivandi et ſeſe invicem inebriandi facere.

VIII. Hoſpes quidam ſeorſim dicebat indicaturum ſe ipſi rationem ac docturum quomodo inſidiantes ſibi prænoſceret: juſſuſque dicere, Da, aiebat, mihi talentum, ut videaris percepiſſe indicia inſidiantium: dedit ei hoc Dionyſius, ſimulans ea ſe cognoviſſe, miratuſque eſt hominis aſtum.

IX. Interrogatus a quodam, otioſuſne eſſet: Iſthuc vero, inquit, abſit ut unquam mihi contingat.

X. Inaudiverat duos adoleſcentes de ipſo et tyrannide multa contumelioſe locutos eſſe inter pocula: utrumque ad cœnam vocavit: quorum cum alterum videret in vino multa ineptire atque effutire, alterum raro et caute

δείας ταῖς πόσεσι χρώμενον· ἐκεῖνον μὴν ἀπέλυσεν, ὡς
B φύσει παροινήσαντα καὶ διὰ μέθην κακολογήσαντα· τὸν δὲ ἀνῆλεν, ὡς δύσνουν καὶ πολέμιον ἐκ προαιρέσεως.

ια'. Αἰτιωμένων δέ τινων ὅτι τιμᾷ καὶ προάγεται πονηρὸν ἄνθρωπον καὶ δυσχεραινόμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, Ἀλλὰ καὶ βέλομαι, εἶπεν, εἴ τῳ ἐμοῦ μᾶλλον μισούμενον.

ιβ'. Ἐπεὶ δὲ Κορινθίων τοῖς πρέσβεσι δῶρα διδόντος αὐτοῦ, παρῃτοῦντο κατὰ τὸν νόμον· ὃς οὐκ ἐᾶ δῶρα λαμβάνειν παρὰ δυνάστου πρεσβεύοντας, Δεινὸν, ἔφη, ποιεῖν αὐτούς, οἱ μόνον οἱ τυραννίδες ἀγαθὸν ἔχουσιν ἀναιροῦντας, καὶ διδάσκοντας ὅτι ὃ εὐπαθεῖν ὑπὸ τυράννου φοβερόν ἐστιν.

ιγ'. Ἀκούσας δέ τινα τῶν πολιτῶν χρυσίον ἔχειν
C οἴκοι κατορωρυγμένον, ἐκέλευσεν ἀνενεγκεῖν πρὸς αὐτόν· ἐπεὶ δὲ παρακλέψας ὀλίγον ὁ ἄνθρωπος, καὶ μεταστὰς εἰς ἑτέραν πόλιν, ἐωνήσατο χωρίον, μεταπεμψάμενος αὐτὸν, ἐκέλευσε πᾶν ἀπολαβεῖν, κεχρημένον τῷ πλούτῳ, καὶ μηκέτι ποιοῦντα τὸ χρήσιμον ἄχρηστον.

bibere: hunc ut malevolum et inſtituto animi hoſtem interfecit: illum ut natura futilem et per temulentiam conviciatum dimiſit.

XI. Reprehendentibus quibuſdam quod ornaret et eveheret malum civibuſque inviſum hominem: Etenim (inquit) volo eſſe aliquem, qui me magis exoſus ſit.

XII. Corinthiorum legati munera quæ iis offerebat, recuſaverunt legis reſpectu, quæ dona a principe ſumere prohibebat: eos indignam rem dixit facere, qui quod unum bonum eſt tyrannidi, aboleant, doceantque beneficia etiam tyrannorum eſſe formidanda.

XIII. Audiverat quemdam civium habere aurum domi defoſſum: id ſibi eum adferre juſſit: cumque is paululum ſuffuratus in aliam migraſſet urbem, fundumque ibi emiſſet, revocatum juſſit reliquum omne aurum ad ſe recipere, neque porro rem utilem inutilem facere.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ.

α'. Ὁ δὲ νεώτερος Διονύσιος ἔλεγε πολλοὺς τρέφειν σοφιστὰς, οὐ θαυμάζων ἐκείνους, ἀλλὰ δι' ἐκείνων θαυμάζεσθαι βουλόμενος.

β'. Πολυξένου δὲ τοῦ διαλεκτικοῦ φήσαντος αὐτὸν ἐξελέγχειν, Ἀμέλει τοῖς λόγοις, εἶπεν, ἐγὼ δέ σε τοῖς ἔργοις ἐλέγχω· τὰ γὰρ σεαυτοῦ καταλιπὼν, ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοὶ θεραπεύεις. D

γ'. Ἐκπεσὼν δὲ τῆς ἀρχῆς, ποῖός μοὶ τὸν εἰπόντα, Τί σε Πλάτων καὶ φιλοσοφία ὠφέλησε; Τὸ τηλικαύτην, ἔφη, τύχης μεταβολὴν ῥᾳδίως ὑποφέρειν.

δ'. Ἐρωτηθεὶς δὲ πῶς ὁ μὲν πατὴρ αὐτῷ πένης ὢν καὶ ἰδιώτης ἐκτήσατο τὴν Συρακουσίων ἀρχὴν, αὐτὸς δὲ ἔχων, καὶ τυράννου παῖς ὤν, πῶς ἀπέβαλεν· Ὁ μὲν πατὴρ, ἔφη, μισουμένης δημοκρατίας ἐπέστη τοῖς πράγμασιν, ἐγὼ δὲ φθονουμένης τυραννίδος.

ε'. Ὑπό ἄλλου δὲ τοῦτο ἐρωτηθεὶς, Ὁ πατήρ, E ἔφη, μοι τὴν τυραννίδα τὴν ἑαυτοῦ κατέλιπεν, οὐ τὴν τύχην.

DIONYSII MINORIS.

I. Dionyſius junior alere ſe aiebat multos ſophiſtas, non quod eos magni faceret, ſed quod propter eos vellet in admiratione eſſe.

II. Polyxeno dialectico dicenti, ego te redargui, reſpondit: nimirum verbis. Ego autem re ipſa te convinco: tuis enim rebus dimiſſis, me et mea ſectaris.

III. Exutus tyrannide, ei quidem, qui quid utilitatis Plato et philoſophia contuliſſent interrogabat, reſpondit: ut tantam mutationem æquo poſſem animo ferre.

IV. Quærenti autem, qui factum ſit, ut pater ipſius pauper et plebeius imperium in Syracuſanos obtinuerit: ipſe tyrannus et tyranni filius id amiſerit: pater (inquit) meus ad res gerendas ſe contulit cum popularis reipublicæ ſtatus eſſet in odio, ego, cum tyrannidi invideretur.

V. Alteri hoc ipſum ſciſcitanti reſpondit, paternæ ſe non fortunæ, ſed tyrannidis relictum hæredem.

ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ.

α'. Ἀγαθοκλῆς υἱὸς ἦν κεραμέως· γενόμενος δὲ κύριος Σικελίας, καὶ βασιλεὺς ἀναγορευθείς, εἰώθει κεραμεᾶ ποτήρια τιθέναι παρὰ τὰ χρυσᾶ, καὶ τοῖς νέοις ὑποδεικνύμενος λέγειν, Ὅτι τοιαῦτα ποιῶν πρότερον, νῦν ταῦτα ποιεῖ χάριν τῆς ὑπομελείας καὶ τῆς ἀνδρίας.

β'. Πολιορκουμένου δὲ πόλιν αὐτοῦ, τῶν ἀπὸ τοῦ τείχους τινὲς ἐλοιδοροῦντο, λέγοντες ὅτι, Ὦ κεραμεῦ, τὸν μισθὸν πόθεν ἀποδώσεις τοῖς στρατιώταις; ὁ δὲ παῖς καὶ μειδιῶν εἶπεν, Αἴκα ταύταν ἕλω· λαβὼν δὲ κατὰ κράτος, ὑπέρασκε τοὺς αἰχμαλώτους, λέγων, Ἐάν με πάλιν λοιδορῆτε, πρὸς τοὺς κυρίους ὑμῶν ἔσομαι μοι ὁ λόγος.

γ'. Ἐγκαλούντων δὲ τοῖς ναύταις αὐτοῦ τῶν Ἰθακησίων· ὅτι τῇ νήσῳ προσβαλόντες, τῶν θρεμμάτων τινὰ ἀπέσασαν, Ὁ δὲ ὑμέτερος, ἔφη, βασιλεὺς ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, οὐ μόνον τὰ πρόβατα λαβών, ἀλλὰ καὶ τὸ ποιμένα προσεκτυφλώσας ἀπῆλθε.

F. 1. πόθεν] πᾶς J. Venet. Voss. T. P. Forte vera lectio est πότε.

AGATHOCLIS.

I. Agathocles filius fuit figuli. Is rex et dominus factus Siciliæ, fictilia pocula interserere solebat aureis, eaque demonstrans adolescentibus dicere, Industria se et fortitudine hoc consecutum ut aurea nunc faceret qui lutea finxisset antea.

II. In oppugnatione urbis cujusdam nonnulli de muris eum convitiis impetiverunt, Figule, dicentes, unde militibus persolves stipendia? Placidus ipse, et subridens, Hanc, inquit, si cepero. Expugnataque vi urbe cum venderet captivos: Posthac, inquit, si mihi maledicetis, cum dominis vestris expostulabo.

III. Accusabant Ithacenses ipsius nautas, quod ad insulam appellentes nonnihil pecoris abstulissent. Atqui inquit Agathocles, cum ad nos veniret rex vester, non ovibus tantum ablatis, sed excæcato insuper pastore abiit.

ΔΙΩΝΟΣ.

Δίων ὁ Διονύσιον ἐκβαλὼν ἐκ τῆς τυραννίδος, ἀκούσας ὑπ' αὐτοῦ βουλεύειν αὐτῷ Κάλλιππον, ᾧ μάλιστα τῶν φίλων καὶ ξένων ὑπίστευεν, οὐκ ἠθέλησεν ἐλέγξαι, Βέλτιον εἶναι, φήσας, ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν μὴ μόνον τοὺς πολεμίους 177
ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους φυλαττόμενον.

ΑΡΧΕΛΑΟΥ.

α'. Ἀρχέλαος αἰτηθεὶς ὑπό τινος τῶν συνήθων, ὃ μὴ ὑπῆρχεν, ἐκέλευσεν Εὐριπίδῃ τὸν παῖδα δοῦναι· θαυμάσαντος δὲ τὸν ἄνθρωπον, Σὺ μὲν γάρ, εἶπεν, αἰτεῖν, οὗτος δὲ λαμβάνειν ἄξιός ἐστι καὶ μὴ αἰτῆσαι.

β'. Ἀδολέσχου δὲ κουρέως ἐρωτήσαντος αὐτὸν, Πῶς σε κείρω; Σιωπῶν, ἔφη.

γ'. Τοῦ δὲ Εὐριπίδου τὸν καλὸν Ἀγάθωνα φιλαμβάνοντος ἐν τῷ συμποσίῳ καὶ καταφιλοῦντος ἤδη γενειῶντα, πρὸς τοὺς φίλους εἶπε, Μὴ θαυμάσητε· τῶν Β
γὰρ καλῶν καὶ τὸ μετόπωρον καλόν ἐστιν.

DIONIS.

Dio, qui Dionyſium tyrannide ejecit, audiens a Callippo ſibi inſidias parari, cui omnium amicorum hoſpitumque maxime fidebat, inquirere noluit, quod diceret moriendum potius eſſe quam vivendum, ubi non ab hoſtibus modo ſed etiam ab amicis ſibi eſſet cavendum.

ARCHELAI.

I. Archelaus in convivio, quodam poculum aureum petente, familiari quidem, ſed improbo, Euripidi id juſſit puerum dare: tu quidem dignus es qui flagites, inquiens: Euripides autem etiam tacens id accipere meretur.

II. A garrulo tonſore interrogatus quomodo tonderi vellet, Tacente, inquit, te.

III. Cum Euripides formoſum Agathonem in convivio amplecteretur atque oſcularetur jam pubeſcentem: ad amicos dixit, Nolite mirari; pulchrorum enim etiam poſt autumnum durat pulchritudo.

δ'. Ἐπεὶ δὲ Τιμόθεος ὁ κιθαρῳδὸς ἐλπίσας πλείονα, λαβὼν δὲ ἐλάττονα, δῆλος ἦν ἐγκαλῶν αὐτῷ, καί ποτε ᾄδων τυτὶ τὸ κομμάτιον, Σὺ δ' ἔτ' γηγενέταν ἄργυρον αἰνεῖς, ἀπεσήμανεν εἰς ἐκεῖνον· ὑπέκρουσεν ὁ Ἀρχέλαος αὐτῷ, Σὺ δέ γε αἰτεῖς.

ε'. Ὕδωρ δέ τινος αὐτῷ κατασκεδάσαντος, ὑπὸ τῶν φίλων παροξυνόμενος ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, Ἀλλ' οὐκ ἐμέ, φησίν, ἀλλ' ἐκεῖνον κατεσκέδασεν ὃν ἔδοξεν ἐμὲ εἶναι.

C ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΤΟΥ ΑΛΕΞ. ΠΑΤ.

α'. Φίλιππον τὸν Ἀλεξάνδρου πατέρα Θεόφραστος ἱστόρηκεν οὐ μόνον μεταξὺ τῶν βασιλέων, ἀλλὰ καὶ τῇ τύχῃ καὶ τῷ τρόπῳ μείζονα γενέσθαι καὶ μετριώτερον.

β'. Ἀθηναίους μὲν οὖν μακαρίζειν ἔλεγεν εἰ καθ' ἕκαστον ἑαυτὸν αἱρεῖσθαι δέκα στρατηγοὺς εὑρίσκουσιν· αὐτὸς γὰρ ἐν πολλοῖς ἔτεσιν ἕνα μόνον στρατηγὸν εὑρηκέναι, Παρμενίωνα.

C. 3. ἢ μόνον μεταξὺ] Ita libri: excepto Voſſ. qui pro μεταξὺ habet μὲν τάξει in margine: et Mez. τῇ τάξει. At hoc forte ſanum: collocatio verborum turbata, ita inſtauranda: τῶν μεταξὺ βασιλέων οὐ μόνον τῇ τύχῃ μείζονα ἀλλὰ καὶ τῷ τρόπῳ μετριάτερον γενέσθαι.

IV. Timotheus citharœdus minus ſua expectatione donum ab eo acceperat, et haud obſcure incuſabat, et aliquando cantans inciſum iſtud, *Tu terrigenum argentum laudas*, in Archelaum torqueret: ſubjecit Archelaus: *Tu vero id poſtulas.*

V. Aqua a quodam perfuſus, amicis adverſus hominem inſtigantibus: atqui, inquit, non me is perfudit, ſed eum quem me putavit eſſe.

PHILIPPI,
PATRIS ALEXANDRI.

I. Philippum Alexandri patrem Theophraſtus tradit non majeſtate modo regni aliis regibus præſtitiſſe, ſed fortuna etiam, moribuſque, et moderatione.

II. Is Philippus Athenienſium laudabat fortunas, qui quotannis decem imperatorum deligendorum copiam haberent: ſe dicebat intra multos annos unum modo ducem reperiſſe, Parmenionem.

γ'. Πολλῶν δὲ κατορθωμάτων αὐτῷ καὶ καλῶν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ προσαγγελθέντων, Ὦ τύχη, εἶπεν, μικρόν τι μοι κακὸν ἀντὶ τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀγαθῶν ποίησον.

δ'. Ἐπεὶ δὲ νικήσαντι τὸς Ἕλληνας αὐτῷ συνεβούλευον ἔνιοι φρουραῖς τὰς πόλεις κατέχειν, ἔφη, Μᾶλλον πολλῷ χρόνον ἐθέλειν ζῆν τὸς, ἢ δεσπότης ὀλίγον καλεῖσθαι.

ε'. Τὸν δὲ λοίδορον ἐξελάσαι τῶν φίλων κελευόντων, Οὐκ ἔφη ποιήσω, ἵνα μὴ πρείων ἐν πλείοσι κακῶς λέγῃ.

ς'. Σμικύθη δὲ Νικάνορα διαβάλλοντος ὡς ἀεὶ κακῶς λέγοντα τὸν Φίλιππον, καὶ τῶν ἑταίρων οἰομένων δεῖν μεταπέμπεσθαι καὶ κολάζειν, Ἀλλὰ μήν, ἔφη, Νικάνωρ ὁ φαυλότατός ἐστι Μακεδόνων, ἐπισκεπτέον οὖν μή τι γένηται παρ' ἡμᾶς· ὡς οὖν ἔγνω τὸν Νικάνορα θλιβόμενον ἰσχυρῶς ὑπὸ πενίας, ἠμελημένον δὲ ὑπ' αὐτῆς, προσέταξε δωρεάν τινα αὐτῷ δοθῆναι. Πάλιν δ' ὃν

III. Cum una die multis de prosperis eventis nuncii ei adferrentur, O fortuna, exclamavit, pro tot tantisque bonis parvum aliquod mihi retribue malum.

IV. Postquam Græcos devicit, non defuerunt qui ei suaderent ut urbibus præsidia imponeret: respondit autem, malle se diu benignum, quam exiguo tempore dominum perhiberi.

V. Maledicum jubentibus amicis ejicere: non, inquit, faciam, ne circumiens apud plures nobis obloquatur.

VI. Deferebat Smicythus Nicanorem, ut qui semper Philippo verbis detraheret: putabantque amici accersendum esse hominem, et supplicio afficiendum. Tum Philippus: profecto, ait, Nicanor non est deterrimus Macedonum, considerandumque est ne penes nos aliqua sit culpa: cognitoque Nicanorem gravi premi inopia neglectum a se, dono aliquo jussit affici. Rursum inde Smicytho narrante, miris re-

E τῶ Σμικύθε λέγοντος ὅτι θαυμαζὰ περὶ αὐτῦ πρὸς ἅπαντας ἐγκώμια λέγων ὁ Νικάνωρ διατελεῖ, Ὁρᾶτε οὖν, εἶπεν, ὅτι πρὸς ἡμᾶς αὐτός ἐστι καὶ τὸ καλῶς καὶ τὸ κακῶς ἀκούειν.

ζ'. Τοῖς δὲ τῶν Ἀθηναίων δημαγωγοῖς ἔφη χάριν ἔχειν, ὅτι λοιδορῦντες αὐτὸν, βελτίονα ποιοῦσι καὶ τῷ λόγῳ καὶ τῷ ἤθει· Πειρῶμαι γὰρ αὐτὸς ἅμα καὶ τοῖς λόγοις καὶ τοῖς ἔργοις ψευδομένους ἐλέγχειν.

η'. Τῶν δὲ Ἀθηναίων ὅσοι περὶ Χαιρώνειαν ἑάλωσαν, ἀφεθέντων ὑπ' αὐτῦ δίχα λύτρων, τὰ δὲ ἱμάτια F καὶ στρώματα προσαπαιτούντων, καὶ τοῖς Μακεδόσιν ἐγκαλούντων, γελάσας ὁ Φίλιππος εἶπεν, Οὐ δοκοῦσιν ὑμῖν Ἀθηναῖοι νομίζειν ὑπ' ἀσπαγάλοις ὑφ' ἡμῶν νενικῆσθαι;

θ'. Τῆς δὲ κλειδὸς αὐτῷ κατεαγείσης ἐν πολέμῳ, καὶ τοῦ θεραπεύοντος ἰατροῦ πάντως τι καθ' ἡμέραν αἰτοῦντος, Λάμβανε, ἔφη, ὅσα βούλει· τὸ γὰρ κλεῖν ἔχεις.

ι'. Δυεῖν δὲ ἀδελφοῖν Ἀμφοτέρου καὶ Ἑκατέρου, τὸν μὲν Ἑκατερὸν ἔμφρονα καὶ πρακτικὸν ὁρῶν, τὸν δὲ

gem laudibus a Nicanore paſſim ferri, Videtis, inquit, in noſtra eſſe poteſtate vel bene vel male audire.

VII. Athenienſium oratoribus gratiam aiebat ſe habere, quod crebris conviciis meliorem ſe redderent: nam conari ſe cum verbis tum factis ſuis eos mendacii convincere.

VIII. In pugna ad Chæroneam Athenienſes quotquot erant capti, gratis dimiſit: qui cum præterea veſtimenta et ſtragula repoſcerent, Macedonibuſque crimina intentarent, ridens Philippus, Nonne, inquit, videntur vobis putare Athenienſes, talorum luſu ſe eſſe a nobis victos?

IX. Clavicula in bello fracta, cum medicus cujus opera in ea ſananda utebatur, quotidie aliquid poſceret, Accipe, ait, quantum lubet: habes enim claviculam.

X. Duo erant fratres, Uterque et Alteruter: de quibus hunc cum videret prudentem

Ἀμφοτερὸν εὐήθη καὶ ἀβέλτερον, ἔφη, Τὸν μὲν Ἑκατερὸν, ἀμφότερον εἶ· τὸν δὲ Ἀμφοτερὸν, οὐδέτερον.

ια'. Τὸς δὲ συμβουλεύοντας αὐτῷ πικρῶς χρῆσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, Ἀτόπως ἔλεγεν εἶ, κελεύοντας ἄνθρωπον ὑπὲρ δόξης πάντα ποιοῦντα καὶ πάσχοντα, ἀποβαλεῖν τὸ τῆς δόξης θέατρον.

ιβ'. Γενόμενος δὲ κριτὴς δυεῖν πονηρῶν, ἐκέλευσε τὸν μὲν φεύγειν ἐκ Μακεδονίας, τὸν δὲ ἕτερον, διώκειν.

ιγ'. Μέλλων δὲ καταστρατοπεδεύειν ἐν χωρίῳ καλῷ, καὶ πυθόμενος ὅτι χόρτος οὐκ ἔστι τοῖς ὑποζυγίοις, Οἷος, εἶπεν, ἡμῶν ὁ βίος ἐστὶν, εἰ καὶ πρὸς τὸν τῶν ὄνων καιρὸν ὀφείλομεν ζῆν;

ιδ'. Φρούριον δέ τι βουλόμενος λαβεῖν ὀχυρὸν, ὡς ἀπήγγειλαν οἱ κατάσκοποι χαλεπὸν εἶ παντάπασι καὶ ἀνάλωτον, ἠρώτησεν, Εἰ χαλεπὸν οὕτως ἐστὶν ὥστε μηδὲ ὄνον πρόσελθεῖν χρυσίον κομίζοντα;

ιε'. Τῶν δὲ περὶ Λασθένην τὸν Ὀλυνθίον ἐγκαλούντων καὶ ἀγανακτούντων ὅτι προδόται αὐτοὺς ἔνιοι τῶ

et rebus agendis aptum, illum fatuum ac ſtolidum, Alteruter, inquit, Uterque eſt, Uterque autem, neuter.

XI. Conſulentes ut acerbe Athenienſes tractaret, abſurde ſentire dixit, qui tot tantaque gloriæ cauſa agentem ac tolerantem juberent gloriæ theatrum evertere.

XII. Judex inter duos malos conſtitutus, alteri ut e Macedonia abiret, alteri ut eum perſequeretur imperavit.

XIII. Opportuno loco caſtra poſiturus, cum audiret ibi non eſſe pro jumentis alimenta: Qualis tandem, inquit, eſt vita noſtra, qui etiam ad aſinorum commoda eam cogimur diſpenſare?

XIV. Caſtellum quodpiam munitum occupare ſtatuerat: ibi exploratoribus referentibus plane expugnari non poſſe: Eſtne, ait, adeo inacceſſum, ut eo aurum portans aſinus non poſſit pervenire?

XV. Laſthenes Olynthius et ſocii indignabantur, conquerebanturque quod nonnulli de Philippi comitatu proditores

τὸν Φίλιππον ἀποκαλῶσι, Σκαιὸς ἔφη φύσει καὶ ἀγροίκους (εἰ) Μακεδόνας, καὶ τὴν σκάφιν λέγοντας.

ιϛ'. Τῷ δὲ υἱῷ παρήνει πρὸς χάριν ὁμιλεῖν τοῖς Μακεδόσι, κτώμενον ἑαυτῷ τὴν πρὸς τοὺς πολλοὺς δύναμιν, ἕως ἔξεστι βασιλεύοντος ἄλλου φιλάνθρωπον (εἶ).

C ιζ'. Συνεβούλευε δὲ τοῖς ἐν ταῖς πόλεσι δυνατοῖς καὶ τοὺς ἀγαθοὺς φίλους κτᾶσθαι καὶ τοὺς πονηρούς, εἶτα οἷς μὲν χρῆσθαι, οἷς δ' ἀποχρῆσθαι.

ιη'. Πρὸς δὲ Φίλωνα τὸν Θηβαῖον εὐεργέτην αὐτῷ γενόμενον καὶ ξένον, ὁπηνίκα δίηγεν ἐν Θηβαῖς, ὁμηρεύων, ὕστερον δὲ μισθαρνίαν παρ' αὐτῷ δωρεὰν προσδεχόμενον, Μή με, εἶπεν, ἀφαιροῦ τὸ ἀνίκητον, εὐεργεσίας καὶ χάριτος ἡττώμενον.

ιθ'. Ληφθέντων δὲ πολλῶν αἰχμαλώτων, ὑπέπρασκεν αὐτὸς ἀνεζωσμένος τὸν χιτῶνα καθήμενος οὐκ εὐπρεπῶς· εἰς οὖν τῶν πωλουμένων ἀνεβόησε, Φεῖσαί

B. 9. δύναμιν] Forte ſcripſit auctor εὐμένειαν vel εὔνοιαν.

ipſos appellarent: ad hæc Philippus, Rudes et agreſtes homines eſſe Macedones, ac ſolere ligonem ligonis nomine afficere.

XVI. Filium hortabatur, ut in colloquio cum Macedonibus gratiam captaret, comitateque ſibi, dum alius regnaret, multorum animis conciliandis potentiam pararet.

XVII. Eidem conſuluit, ut de iis qui in civitatibus largiter poſſent et bonos et malos ſibi amicos faceret, illiſque uteretur, his abuteretur.

XVIII. Philoni Thebano, cujus hoſpitio uſus erat atque beneficia expertus cum obſes Thebis ageret, nullum munus ſuum admittenti: Noli, inquit, opinionem invicti adimere mihi, dum benefaciendo et demerendo te reddar inferior.

XIX. Multos bello captos aliquando ſub haſta vendebat, indecenter ſedens tunica reducta: inter mancipia tum quidam exclamavit, Parce mi-

μοι Φίλιππε, πατρικὸς γάρ εἰμί σοι φίλος· ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ Φιλίππου, Πόθεν ὦ ἄνθρωπε γενόμενος, καὶ πῶς; Ἐγγύς, ἔφη, φράσαι σοι βέλομαι προσελθών· ὡς ἂν προσήχθη, Μικρὸν, ἔφη, καταντέρω τοῦ χλαμύδα ποίησον, ἀκριβοῦς δὲ ὄντος καθήμενος· καὶ ὁ Φίλιππος, Ἄφετε αὐτὸν, εἶπεν, ἀληθῶς δὲ εὔνους ἂν καὶ φίλος ἐλάνθανεν.

κ'. Ἐπεὶ δὲ ὑπό τινος ξένου κληθεὶς ὀπὶ δεῖπνον, ἐν ὁδῷ πολλοὺς ἐπάγεται, καὶ τὸν ξένον ἑώρα θορυβούμενον, ᾗ δὲ οὐκ ἱκανὰ τὰ παρεσκευασμένα, προπέμπων τοὺς φίλων ἑκάστῳ, πλακοῦντι χώραν ἐκέλευεν ἀπολιπεῖν· οἱ δὲ πειθόμενοι καὶ προσδοκῶντες, οὐκ ἤσθιον πολλὰ, καὶ πᾶσιν οὕτως ἤρκεσεν.

κα'. Ἱππάρχου τοῦ Εὐβοέως ἀποθανόντος, δῆλος ἦν βαρέως φέρων· εἰπόντος δέ τινος, Ἀλλὰ μὴν ὡραῖος ὢν ἐκεῖνος ἀποτέθνηκεν, Ἑαυτῷ γε, εἶπεν, ἐμοὶ δὲ ταχέως· ἔφθη γὰρ τελευτῆσαι πρὶν ἢ παρ' ἐμοῦ χάριν ἀξίαν τῆς φιλίας ἀπολαβεῖν.

hi, Philippe, jus enim amicitiæ tibi paternum est mecum: quærentique Philippo occasionem et modum hujus amicitiæ explicaturum se dixit, si propius admitteretur: adductusque, aliquantulum ut demitteret lænam monuit; nunc enim ipsum turpiter sedere. Dimittite hunc, ait Philippus, vere enim, id quod ignorabam, bene mihi vult, et amicus est.

XX. Iter faciens, ab hospite quodam invitatus ad cœnam multos secum adduxerat: quem ubi perturbari vidit, quod non satis esset apparati, misit ad singulos qui placentæ locum relinquere eos juberent: iisque obtemperantibus, et ob placentæ expectationem parcius edentibus, cœna omnibus suffecit.

XXI. Mortuo Hipparcho Euboense, dolorem quem morte ejus ceperat non obscure tulit: cumque illum quidam diceret tempestive vita defunctum: Sibi quidem, inquit, mihi vero præmature, cujus obitu præventus sum, ne dignam ei sua amicitia referrem gratiam.

κβ'. Πυθόμενος δ' ἐγκαλεῖν αὐτῷ τὸν Ἀλέξανδρον ὅτι παῖδας ἐκ πλειόνων ποιεῖται γυναικῶν, Οἰκοῦν, ἔφη, πολλὰς ἔχων περὶ τῆς βασιλείας ἀνταγωνιστὰς γένῃ καλὸς κἀγαθός, ἵνα μὴ δι' ἐμὲ τῆς βασιλείας τύχῃς, ἀλλὰ δι' σεαυτόν· ἐκέλευε δ' αὐτὸν Ἀριστοτέλει προσέχειν, καὶ φιλοσοφεῖν, Ὅπως, ἔφη, μὴ πολλὰ τοιαῦτα πράξῃς ἐφ' οἷς ἐγὼ πεπραγμένοις μεταμέλομαι.

κγ'. Τῶν δὲ Ἀντιπάτρου φίλων τινὰ καταστάξας εἰς τὸν δικαστὰς, εἶτα τὸν πώγωνα βαπτόμενον αἰθανόμενος καὶ τῷ κεφαλίῳ, ἀνέσχισεν, εἰπών, Τὸν ἄπιστον ἐν θριξὶ, μὴ νομίζειν ἀξιόπιστον ἐν πράγμασι.

κδ'. Μαχαίτᾳ δέ τινι κρίνων δίκην καὶ ὑπωνυσάζων, ὃ πάνυ προσεῖχε τοῖς δικαίοις, ἀλλὰ κατέκρινε· ἐκείνου δὲ ἀναβοήσαντος ἐκκαλεῖσθαι τὴν κρίσιν, διοργισθεὶς, Ἐπὶ τίνα; εἶπε· καὶ ὁ Μαχαίτας, Ἐπί σε βα-
179 σιλεῦ αὐτόν, ἂν ἐγρηγόρως καὶ προσέχων ἀκούῃς· τότε μὲ

XXII. Incusari se ab Alexandro audiens, quod filios ex pluribus susciperet mulieribus, ita eum refellit: Quin tu multos nactus de regno tecum certaturos, virtuti operam da, ut eo non propter me, sed propter te potiaris: jussitque eum Aristoteli animum advertere et philosophari, ne, inquiens, multa talia facias, ob quæ ego commissa pœnitudine moveor.

XXIII. Antipatri quendam amicum in judicum collegium cooptaverat: sentiens autem eum barbam caputque tingere, removit, quod diceret fidelem in negotiis tractandis eum se non censere, qui mala fide crines tractaret.

XXIV. Judicio præerat Machætæ cujusdam, dormitansque non observabat quibus ille juribus se tueretur, ideoque damnabat: tum exclamante Machæta se provocare, iratus, Ad quem, inquit, provocas? Ad te ipsum, ait ille, o rex, siquidem vigilans et attentus audias. Ibi excitatus Philippus cum ad se rectius

οὖν ἀνέσῃ· γενόμενος δὲ μᾶλλον ἐφ' ἑαυτῷ, καὶ γνοὺς ἀδικούμενον τὸν Μαχαίταν, τὴν μὲν κρίσιν οὐκ ἔλυσε, τὸ δὲ τίμημα τῆς δίκης αὐτὸς ἐξέτισεν.

κε'. Ἐπεὶ δὲ Ἅρπαλος ὥσπερ συγγενὴς καὶ οἰκείου Κράτητος ἀδικημάτων δίκην ἔχοντος, ἠξίου τὴν ζημίαν εἰσενεγκεῖν, ἀφεθῆναι δὲ τῆς κρίσεως, ἵνα μὴ λοιδορηθῇ, Βέλτιόν ἐστιν, εἶπε, τοῦτον αὐτὸν, ἢ ἡμᾶς ἀφ' ἑτέρου, κακῶς ἀκούειν.

κς'. Ἀγανακτούντων δὲ τῶν φίλων ὅτι συρίττουσιν αὐτὸν ἐν Ὀλυμπίοις εὖ πεπονθότες οἱ Πελοποννήσιοι, Τί οὖν, εἶπεν, ἐὰν κακῶς πάθωσι; B

κζ'. Κοιμηθεὶς δὲ πλείονα χρόνον ὑπὲρ στρατείας, εἶτα ἀναστὰς, Ἀσφαλῶς, εἶπεν, ἐψεύδετο· Ἀντίπατρος γὰρ ἐγρηγόρει.

κη'. Πάλιν δὲ ἡμέρας καθεύδοντος αὐτοῦ, καὶ τῶν ἠθροισμένων ὑπὲρ θύραις Ἑλλήνων ἀγανακτούντων καὶ ἐγ-

A. 2. ἐφ' ἑαυτῷ] Dedi ex J. Venet. Voſſ. Jun. Mez. T. P. Vulgo, ἐφ' ἑαυτόν.

rediiſſet, ſentiretque injuriam Machetæ fieri, non reſcidit quidem ſententiam, ſed mulctam reo imperatam de ſuo perſolvit.

XXV. Rogatus ab Harpalo, ut pro quodam ipſius cognato ac familiari injuriarum quarundam reo mulctam penderet, eumque cauſæ cognitioni ſubtraheret, ob quam videbatur reus ſermonibus hominum vapulaturus: Præſtat eum, reſpondit, quam nos male audire.

XXVI. Indigne ferentibus amicis, quod ipſum Peloponneſii, de quibus erat bene meritus, Olympiaca feſtivitate exſibilarent: quid ergo, inquit, facient ſi maleficium a nobis accipiant?

XXVII. Cum in expeditione quadam diutius dormiviſſet, a ſomno exſurgens, Tuto ſe dormiviſſe dixit, vigilante interim Antipatro.

XXVIII. Rurſum dormiente interdiu ipſo, Græciſque qui ad fores convene-

καλόντων, ὁ Παρμενίων, Μὴ θαυμάσητε, εἶπεν, εἰ καθεύδει νυῦν Φίλιππος· ὅτε γὰρ ἐκαθεύδετε ὑμεῖς, οὗτος ἐγρηγόρει.

κθ'. Ψάλτην δέ τινα βουλομένου παρὰ δεῖπνον ἐπανορθοῦν αὐτῷ καὶ λαλεῖν περὶ κρουμάτων, ὁ ψάλτης, Μὴ γένοιτό σοι, εἶπεν, κακῶς οὕτως, ὦ βασιλεῦ, ἵνα ταῦτα ἐμοῦ βέλτιον εἰδῇς.

c λ'. Ἐπεὶ δὲ διενεχθέντος αὐτῷ πρὸς Ὀλυμπιάδα τὴν γυναῖκα καὶ τὸν υἱόν, ἦκε Δημάρατος ὁ Κορίνθιος, ἐπυνθάνετο πῶς πρὸς ἀλλήλους ἔχουσιν οἱ Ἕλληνες· ὁ δὲ Δημάρατος, Πάνυ γοῦν, ἔφη, σοὶ περὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ὁμονοίας ὁ λόγος ἐστίν, ὅπου πρὸς σε τοὺς οἰκειοτάτους ἐχόντων· ὁ δὲ συμφρονήσας ἐπαύσατο τῆς ὀργῆς, καὶ διηλλάγη πρὸς αὐτούς.

λα'. Πρεσβύτιδος δὲ πενιχρᾶς ἀξιούσης ἐπ' αὐτῷ κριθῆναι, καὶ πολλάκις ἀνοχλούσης, ἔφη, Μὴ σχολάζειν· ἡ δὲ πρεσβύτις ἐγκεκραγυῖα, Καὶ μὴ βασίλευε, εἶπεν· ὁ

rant indignantibus et culpantibus, Parmenio dixit: nolite mirari quod nunc dormit Philippus: vigilabat enim idem vobis dormientibus.

XXIX. Fidicinem quendam in cœna volebat corrigere, ac de pulsandis nervis disserere: ille autem, absit vero a te, rex, ista calamitas, ut me melius isthæc tu noris.

XXX. Quo tempore cum Olympiade et filio diffidebat, venit ad eum Demaratus Corinthius. Is a rege interrogatus quam bene inter se conveniret Græcis: nimirum, respondit, de Græcorum concordia tibi est inquirendum, intimis tuis hoc modo tecum consentientibus: his ille verbis ad rem rectius perpendendam excitatus, posita ira in gratiam cum suis rediit.

XXXI. Anus quædam inops sæpenumero petiverat ut causam suam disceptaret: ac interturbabat frequenter: respondente Philippo, non vacare sibi, subjecit: noli ergo regnare: quod ille dictum ad-

δὲ θαυμάσας τὸ ῥηθὲν, οὐ μόνον ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ τῶν D ἄλλων εὐθὺς διήκουσεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

α'. Ἀλέξανδρος ἔτι παῖς ὢν, πολλὰ τῶν Φιλίππου κατορθωμάτων, οὐκ ἔχαιρεν, ἀλλὰ τοὺς συντρεφομένους ἔλεγε παῖδας, Ἐμοὶ δὲ ὁ πατὴρ οὐδὲν ἀπολείψει· τῶν δὲ παίδων λεγόντων ὅτι, Ταῦτά σοι κτᾶται· Τί δὲ ὄφελος, εἶπεν, ἐὰν ἔχω μὴ πολλὰ, πράξω δὲ οὐδέν;

β'. Ἐλαφρὸς δὲ ὢν καὶ ποδώκης, καὶ προκαλούμενος ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ὀλύμπια δραμεῖν στάδιον, Εἰ γε ἔφη, βασιλεῖς ἕξειν ἔμελλον ἀνταγωνιστάς.

γ'. Ἀχθείσης δὲ παιδίσκης πρὸς αὐτὸν ὡς συναπαυσομένης πρὸ ἑαυτέρας βαθείαν, ἠρώτησεν ὅτι τηνικαῦτα· τῆς δὲ εἰπούσης, Περιέμενον γὰρ τὸν ἄνδρα καταβληθῆναι· πικρῶς ἐπετίμησε τοῖς παισὶν, ὡς μικρῷ δι' αὐτοὺς μοιχὸς γενόμενος.

δ'. Ἐπιθυμιῶντι δὲ τοῖς θεοῖς ἀφειδῶς αὐτοῦ, καὶ πολλάκις ὑπισταμένῳ τῷ λιβανωτῷ, παρὼν Λεωνίδης

miratus, non illam modo, ſed et alios ſtatim audivit.

ALEXANDRI.

I. Alexander puer etiamnum, Philippo multas præclare gerente res, non eſt gaviſus: ſed pueris qui una educabantur dixit, Pater mihi nihil faciet reliquum. Cumque reſponderent patrem ipſi iſta parare, Et quorſum, inquit, proderunt, ſi poſſideam multa, agam nihil?

II. Quia agilis erat et celer pedibus, hortabatur eum pater ut ludis Olympiis ſtadium curreret, Facturum ſe reſpondit, ſi cum regibus certandum curſu foret.

III. Adductam ad ſe jam nocte facta puellam quæ una cubaret, interrogavit cur tam ſero veniret: quæ cum reſpondiſſet præſtolatam ſe dum maritus ſomno ſe daret: acerbe increpavit famulos, quod parum abfuiſſet, quin ipſorum culpa adulter fieret.

IV. Diis adolenti liberalius, ac ſæpe thus corripienti, adſtans Leonidas pædagogus, Sic, inquit, largiter tibi, fili,

ὁ παιδαγωγὸς, Οὕτως, εἶπεν, ὦ παῖ, δαψιλῶς ὀπθυμιάσῃς ὅταν τῆς λιβανωτοφόρου κρατήσῃς. Ὡς οὖν ἐκράτησεν, ἔπεμψεν ὀπίσω πρὸς αὐτὸν, Ἀπέσταλκά σοι τάλαντα ἑκατὸν λιβανωτοῦ καὶ κασίας, ἵνα μηκέτι μικρολογῇ πρὸς τοὺς θεοὺς, εἰδὼς ὅτι καὶ τῆς ἀρωματοφόρου κρατοῦμεν.

ε'. Μέλλων δὲ τῷ ὀπὶ Γρανίκῳ μάχῃ μάχεσθαι, παρεκάλει τοὺς Μακεδόνας ἀφθόνως δειπνεῖν, καὶ πάντα φέρειν εἰς μέσον, ὡς αὔριον δειπνήσοντας ἐκ τῶν πολεμίων.

ς'. Περίλλου δέ τινος τῶν φίλων αἰτήσαντος πρὸς τοῖς θυγατρίοις, ἐκέλευσε πεντήκοντα τάλαντα λαβεῖν· αὐτοῦ δὲ φήσαντος ἱκανὰ εἶναι δέκα, Σοί γε, ἔφη, λαβεῖν, ἐμοὶ δ' οὐχ ἱκανὰ δοῦναι.

ζ'. Ἀναξάρχῳ δὲ τῷ φιλοσόφῳ δοῦναι τὸν διοικητὴν ἐκέλευσεν ὅσον ἂν αἰτήσῃ· οὗ δὲ διοικητοῦ φήσαντος ὡς ἑκατὸν αἰτεῖ τάλαντα, Καλῶς ἔφη, ποιεῖ, γινώσ-

F. 1. ἑκατὸν] Recepit Steph. Nec ex Veneto diſſenſus proditur. In reliquis omnibus editis et ſcriptis deeſt.

adolendum erit, ubi thuriferam regionem in tuam redegeris poteſtatem. Alexander ea potitus, per literas eum ſic compellavit: Talenta aliquot thuris et caſiæ tibi mitto, ut me thuriferæ etiam regionis dominum factum ſciens, ſordidus erga deos eſſe deſinas.

V. Prœlium ad Granicum commiſſurus, Macedones hortatus eſt, ut largiter cœnarent, omniaque in medium conferrent: quippe cras hoſtium opibus cœnam inſtructuri.

VI. Amicorum cuidam Perillo dotem filiabus petenti, quinquaginta talenta obtulit: cumque is ſufficere decem diceret, Tibi, inquit, accipere tantum ſatis eſt, mihi dare non item.

VII. Diſpenſatorem juſſerat Anaxarcho philoſopho dare quantum poſceret: cumque is eum centum talenta petere diceret: Recte, inquit, facit, qui intelligit ſe habere ami-

κων ὅτι φίλον ἔχει καὶ δυνάμενον τηλικαῦτα δωρεῖσθαι καὶ βουλόμενον. 180

η'. Ἐν δὲ τῇ Μιλήτῳ πολλὰς ἀνδριάντας ἀθλητῶν θεασάμενος Ὀλύμπια καὶ Πύθια νενικηκότων, Καὶ ποῦ τὰ τηλικαῦτα ἦν σώματα, ἔφη, ὅτε οἱ βάρβαροι ὑμῶν τὴν πόλιν ἐπολιόρκουν;

θ'. Τῆς δὲ τῶν Καρῶν βασιλίσσης Ἄδας ὄψα καὶ πέμματα παρεσκευασμένα θαυμασίως ἀφ' ἡμιόνων καὶ μαγείρων φιλοτιμουμένης ἀεὶ πέμπειν πρὸς αὐτόν, ἔφη, Κρείττονας ἔχειν αὐτὸς ὀψοποιούς, πρὸς μὲν ἄριστον τὴν νυκτοπορίαν, πρὸς δὲ δεῖπνον τὴν ὀλιγαρκίαν.

ι'. Ἐπεὶ δὲ παρεσκευασμένων πάντων πρὸς μάχην, ἠρώτησαν οἱ στρατηγοὶ, Μή τι πρὸς τούτοις ἕτερον, Οὐδέν, εἶπεν, ἢ ξυρᾶν τὰ γένεια τῶν Μακεδόνων· θαυμάσαντος δὲ τοῦ Παρμενίωνος, Οὐκ οἶδας, εἶπεν, ὅτι βελτίων οὐδὲν ἔστιν ἐν μάχῃ λαβὴ πώγωνος;

ια'. Δαρείου διδόντος αὐτῷ μυρία τάλαντα καὶ τὴν Ἀσίαν νέμεσθαι πρὸς αὐτὸν ἐπίσης, καὶ Παρμενίωνος

cum, qui tantum dare et poſſit et velit.

VIII. Mileti conſpicatus multas ſtatuas athletarum qui Olympia et Pythia viciſſent, Ubi, inquit, iſta tum erant corpora, cum barbari urbem veſtram oppugnarent?

IX. Regina Cariæ Ada cibos et bellaria curioſiſſimo apparata a cupediariis et coquis artificio, ſubinde ad ipſum ſtudio quodam oſtentandi mittente: Meliores ſibi eſſe dixit coquos, iter nocturnum quo prandium, et parcitatem prandii qua cœnam ſibi ſuavem redderet.

X. Omnibus ad pugnam paratis, cum interrogarent duces ecquid præterea mandaret: Nihil, inquit, quam ut menta Macedonum radantur: cumque miraretur Parmenio, An, ait, ignoras in pugna nullibi facilius virum quam barba apprehendi?

XI. Cum Darius millia talenta offerret, Aſiæque fructus æquali portione ſecum

εἰπόντος, Ἔλαβον ἂν εἰ Ἀλέξανδρος ἦμεν, Κἀγὼ νὴ Δία, εἶπεν, εἰ Παρμενίων ἦμεν· ἀπεκρίνατο δὲ Δαρείῳ μήτε τὴν γῆν ἡλίους δύο, μήτε τὴν Ἀσίαν δύο βασιλεῖς ὑποφέρειν.

c ιβ'. Μέλλοντι δὲ αὐτῷ περὶ τῶν ὅλων ἐν Ἀρβήλοις κινδυνεύειν πρὸς ἑκατὸν μυριάδας ἀνεπεταγμένας, προσίεσαν οἱ φίλοι, τῶν στρατιωτῶν κατηγορούντες ὡς ἐν ταῖς σκηναῖς ληλαλουότων καὶ συντιθεμένων ὅπως μηδὲν τῶν λαφύρων εἰς τὸ βασιλικὸν ἀνοίσουσιν, ἀλλ' αὐτοὶ κερδανοῦσιν· ὁ δὲ μειδιάσας, Ἀγαθά, φησὶν, ἀγγέλλετε· νικᾶν γὰρ ἀνδρῶν ἐ φεύγειν παρεσκευασμένων ἀκούω λογισμούς. Καὶ προσιόντες αὐτῷ πολλοὶ τ στρατιωτῶν ἔλεγον, Ὦ βασιλεῦ, θάρρει καὶ μὴ φοβοῦ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, αὐτὸν γὰρ ἡμῶν τ γέρατον οὐχ ὑποφερουσι.

ιγ'. Παρασκευαζομένου δὲ τοῦ στρατεύματος, ἰδών d τινα τῶν στρατιωτῶν τὸ ἀκόντιον ἀναγκυλούμενον, ἐξ-

percipiendos, ac Parmenio dixiſſet accepturum ſe conditionem ſi Alexandri loco eſſet: et ego mehercle, ſubjecit, ſi Parmenio eſſem: Dario autem reſpondit, neque terram duos ſoles, neque Aſiam duos reges ſuſtinere.

XII. Dimicaturum jam ad Arbela de ſumma rerum, cum quidem hoſtis in aciem centum myriades virorum eduxiſſet, acceſſerunt amici de militibus conquerentes, quod ii in tentoriis colloquia agitarent, componerentque inter ſe totam ſe in ſuum lucrum verſuros prædam, nihilque inde in ærarium regis illaturos: tum ſubridens Alexander: Bona, inquit, nunciatis: audio enim colloquia hominum non fugere ſed vincere paratorum. Multi tum ad eum acceſſerunt milites, bono eſſe animo jubentes, neque multitudine hoſtium terreri, qui ne axillarum quidem ipſorum fœtorem eſſent ſubſtituri.

XIII. Explicatis jam aciei ordinibus, militem quendam videns amento haſtile aptare,

ἑωσε τῆς φάλαγγος ὡς ἄχρηστον, ὃς τοῦτο ποιῶν δὴ νεῦ ὅτε δεῖ χρῆσθαι τοῖς ὅπλοις.

ιδ'. Ἐπιστολὴν δέ τινα τῆς μητρὸς ἀναγινώσκων ἀπορρήτους λόγους κατ' Ἀντιπάτρου καὶ διαβολὰς ἔχουσαν, ἅμα τῷ Ἡφαιστίωνος, ὥσπερ εἰώθει, συναναγινώσκοντος, οὐκ ἐκώλυσεν· ὡς δὲ ἀνέγνω, τὸν δακτύλιον ἀφελόμενος τὸν ἑαυτοῦ, τῷ στόματι τῷ ἐκείνου τὴν σφραγῖδα ἐπέθηκεν.

ιε'. Ἐν δὲ Ἄμμωνος ὑπὸ τοῦ προφήτου παῖς Διὸς προσαγορευθείς, Οὐδέν γε, ἔφη, θαυμαστόν, πάντων μὲν γὰρ ὁ Ζεὺς φύσει πατήρ ἐστιν, ἑαυτοῦ δὲ ποιεῖται τοὺς ἀρίστους.

ις'. Τοξεύματι δὲ πληγεὶς εἰς τὸ σκέλος, ὡς πολλοὶ συνέδραμον τῶν πολλάκις εἰωθότων αὐτὸν θεὸν προσαγορεύειν, προσχυθεὶς τῷ προσώπῳ, Τοῦτο μέν, εἶπεν, αἷμα, ὡς ὁρᾶτε, καὶ οὐκ ἰχώρ,

—οἷός πέρ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν.

ιζ'. Ἐπαινούντων δέ τινων τοῦ Ἀντιπάτρου τὴν εὐ-

e phalange ut inutilem ejecit, qui tum demum arma pararet, cum iis eſſet utendum.

XIV. Epiſtolam quandam a matre allatam quæ arcana et quaſdam adverſus Antipatrum criminationes continebat, legens una pro more inſpiciente Hephæſtione, non vetuit: ſed epiſtola pellecta digito manui ſuæ detracto, Hephæſtionis ori ſigillum impoſuit.

XV. In templo Ammonis ab antiſtite Jovis appellatus filius, dixit, non eſſe hoc mirum. Jovem enim qui natura omnium ſit pater, optimos ſuorum filiorum nomine dignari.

XVI. Jaculo crus ictus, multis concurrentibus eorum qui ipſum ſæpenumero ſolebant deum ſalutare, renidente vultu, hoc quidem, inquit, ſanguis eſt, ut videtis, non ille

Humor, qui ſuperum manat de corpore divum.

XVII. Laudantibus nonnullis Antipatri frugalitatem,

τέλειαν ὡς ἀθρύπτως διαιτωμένην καὶ αὐστηρῶς, Ἔξωθεν, εἶπεν, Ἀντίπατρος λευκοπάρυφός ἐστι, τὰ δὲ ἔνδον ὁλοπόρφυρος.

ιη'. Ἐν δὲ χειμῶνι καὶ ψύχει τῶν φίλων τινὸς ἑστιῶντος αὐτὸν, ἐφάραν δὲ μικρὰν καὶ πῦρ ὀλίγον εἰσενεγκάντος, Ἡ ξύλα, ἢ λιβανωτὸν εἰσενεγκεῖν, ἐκέλευεν.

F ιθ'. Ἀντιπατρίδου δὲ καλὴν ψάλτριαν ὑπὸ τὸ δεῖπνον ἀγαγόντος, κινηθεὶς τῇ ὄψει τοῦ αὐτοῦ ὁ Ἀλέξανδρος, ἠρώτησε τὸν Ἀντιπατρίδην μήτι τυγχάνει τῆς γυναικὸς ἐρῶν· ἐκείνου δὲ ὁμολογήσαντος, Ὦ μιαρὲ, εἶπεν, οὐκ ἀπάξεις εὐθὺς ἐκ τοῦ συμποσίου τὴν γυναῖκα;

κ'. Πάλιν δὲ Πύθωνα τὸν Εὐΐου τοῦ αὐλητοῦ ἐρώμενον Κάσανδρος ἐβιάζετο φιλῆσαι· τὸν οὖν Εὔιον ὁρῶν ἀχθόμενον, ἀνεπήδησε μετ' ὀργῆς ἐπὶ τὸν Κάσανδρον, κεκραγώς, Ἀλλ' οὐδ' ἐραστήν τινος ἔξεστιν ἡμᾶς;

κα'. Ἀποστέλλοντος δὲ αὐτοῦ τῶν Μακεδόνων τοὺς
191 νοσώδεις καὶ ἀναπήρους ἐπὶ θάλασσαν, ἐνεδείχθη τις εἰς τοὺς νοσοῦντας ἐπιγεγραμμένος ἑαυτὸν οὐ νοσῶν· ἐπεὶ οὖν

qui auſtere et ſine luxu viveret: foris, inquit, Antipater albo panno prætextus, intus totus eſt purpureus.

XVIII. Hyeme in magno gelu exceptus convivio ab amico quodam, cum is focum ignemque exiguum intuliſſet, aut ligna eum, aut thus adferre juſſit.

XIX. Antipatridas formoſam pſaltriam adduxerat in convivium: ea viſa commotus Alexander, numnam, inquit, eam tu amas? confeſſo, Impure, ait, quin tu eam e convivio educis?

XX. Pythonem Euii tibicinis amaſium Caſander vi oſculabatur, quod cum videret moleſte Euium ferre Alexander, iratus adverſus Caſandrum exſiluit, vociferans: per vos etiam amare non licet quenquam.

XXI. Cum ad mare dimitteret Macedonum quotquot ægroti aut mutilati eſſent, monſtratus ei quidam eſt qui recte valens inter ægrotantes tamen nomen ſuum retulerat. Adductus in con-

εἰς ὄψιν ἀχθεὶς καὶ ἀνακρινόμενος ὡμολόγησε προφασίζεσθαι δι' ἔρωτα Τελεσίππας ἀπιόσης ὅπου θάλασσαν, ἠρώτησεν ὁ Ἀλέξανδρος, Πρὸς τίνα δεῖ περὶ τῆς Τελεσίππης διαλέγεσθαι· πυθόμενος δὲ ἐλευθέραν οὖσαν, Οὐκοῦν, ἔφη, ὦ Ἀντιγένη, πείθωμεν τὴν Τελεσίππαν ἵνα μένῃ μεθ' ἡμῶν, βιάζεσθαι γὰρ ἐλευθέραν οὖσαν, οὐχ ἡμέτερον.

κβ'. Τῶν δὲ μισθοφορούντων Ἑλλήνων πρὸς τοῖς πολεμίοις ὑποχειρίων γενομένων, τοὺς μὲν Ἀθηναίους ἐκέλευσεν ἐν πέδαις φυλάττειν, ὅτι τροφὴν ἔχοντες ἐκ δημοσίου, μισθοφοροῦσι· καὶ τοὺς Θεσσαλούς, ὅτι τὴν ἀρίστην κεκτημένοι γῆν γεωργοῦσι· τοὺς δὲ Θηβαίους ἀφῆκεν, εἰπὼν ὅτι, Μόνοις τούτοις ἤτε πόλις ἤτε χώραν δι' ἡμᾶς ἀπολέλειπται.

κγ'. Τῶν δὲ Ἰνδῶν τὸν ἄριστα τοξεύειν δοκοῦντα, καὶ λεγόμενον διὰ δακτυλίου τὸν οἰστὸν ἀφιέναι, λαβὼν αἰχμάλωτον ἐκέλευσεν ὑποδείξασθαι, καὶ μὴ βουλόμενον ὀργισθεὶς ἀνελεῖν προσέταξε· ἐπεὶ δὲ ἀγόμενος ὁ ἀν-

spectum Alexandri et examinatus, fassus est se hoc prætextu usum ob amorem Telesippæ ad mare proficiscentis: quæsivit rex, quis hujus nomine conveniendus esset: cumque liberam esse comperisset, Proinde, inquit, mi Antigenes, persuadeamus Telesippæ ut nobiscum maneat: liberam enim cogere non est nostrum.

XXII. Cum Græcos qui mercede apud hostem militabant vivos in potestatem redegisset, Athenienses jussit in compedibus adservari, quod æra mererent alimentis e publico suppeditantibus: itemque Thessalos, quod agrum, quem possiderent optimum, non colerent. Thebanos missos fecit, quod his solis diceret se neque urbem neque agrum reliquum fecisse.

XXIII. Ex Indis celeberrimum arte sagittandi, et qui trajicere sagittam per annulum diceretur, cum cepisset, artis suæ specimen edere, recusantemque, ira motus, necari jussit: is cum ad supplicium

ϑρωπος ἔλεγε πρὸς τὰς ἄρνας ὅτι, Πολλῶν ἡμερῶν
ὃ μεμελέτηκε, καὶ ἐφοβήθη διαπεσεῖν, ἀκούσας ὁ Ἀλέξ-
ανδρος ἐθαύμασε, καὶ ἀπέλυσε μετὰ δώρων αὐτὸν, ὅτι
μᾶλλον ἀποθανεῖν ὑπέμεινεν ἢ τῆς δόξης ἀνάξιος φανῆναι.

C κδ'. Ἐπεὶ δὲ Ταξίλης εἷς τῶν Ἰνδῶν βασιλεὺς
ὢν ἀπαντήσας προύκαλεῖτο μὴ μάχεσθαι μηδὲ πολε-
μεῖν Ἀλέξανδρον, ἀλλ' εἰ μὲν ἧττων, εὖ πάσχειν,
εἰ δὲ βελτίων, εὖ ποιεῖν· ἀπεκρίνατο, πρὸς αὐτῷ τούτου
μαχητέον εἰ), πότερος εὖ ποιῶν προσγένηται.

κε'. Περὶ δὲ τῆς λεγομένης ἀόρνου πέτρας ἐν Ἰνδοῖς
ἀκούσας ὅτι τὸ μὲν χωρίον δυσάλωτόν ἐστιν, ὁ δὲ ἔχων
αὐτὸ, δειλός ἐστιν, Νῶϊ, ἔφη, τὸ χωρίον εὐάλωτόν ἐστιν.

κϛ'. Ἐπεὶ δὲ ἄλλος ἔχων πέτραν ἄληπτον δοκοῦσαν
εἶναι), ἐνεχείρισεν ἑαυτὸν μετὰ τῆς πέτρας τῷ Ἀλεξάνδρῳ,
D καὶ τῆς δυνάμεως ἐκέλευσεν ἄρχειν, καὶ προσέθηκε
χώραν, εἰπὼν ὅτι, Φρονεῖν μοι δοκεῖ ὁ ἄνθρωπος, ἀνδρὶ
μᾶλλον ἀγαθῷ πιστεύσας ἑαυτὸν ἢ ὀχυρῷ τόπῳ.

duceretur, dicebat ducentibus ſe exercitationem multis jam diebus intermiſiſſe, ideoque metuiſſe ne aberraret: quod ubi Alexandro renunciatum eſt, donis affectum hominem dimiſit, admiratus eum, quod mori maluiſſet, quam gloria ſua indignus videri.

XXIV. Taxiles de regibus Indorum unus occurrens Alexandro, hortatus eſt ne bellum ſibi inferret, neve pugnam conſereret: ſed ſive inferior eſſet, acciperet, ſive ſuperior, conferret beneficia: huic reſpondit, de hoc ipſo certandum, uter alterum poſſit beneficiis ſuperare.

XXV. Inaudiens Aornum petram in India natura loci inexpugnabilem eſſe, ſed a formidoloſo homine teneri: hoc, ait, facit, ut locus iſte jam facilis captu ſit.

XXVI. Alius qui ſaxum quod inexpugnabile putabatur tenebat, ſeipſum locumque Alexandro dedidit: hunc et copiis præfecit Alexander, et regionem ei adjecit, fatus: Sapere mihi vir hic videtur, viro bono ſe potius credens, quam munito loco.

κζ'. Μετὰ δὲ τὴν τῶν πέτρας ἅλωσιν τῶν φίλων λεγόντων ὑφῃρῆσθαι τὸν Ἡρακλέα ταῖς πράξεσιν, Ἀλλ' ἐγώ, εἶπε, τὰς ἐμὰς πράξεις μὴ τῆς ἡγεμονίας, ἐνὸς ῥήματος ἀνταξίας τοῦ Ἡρακλέους.

κη'. Τῶν δὲ φίλων τινὰς αἰσθόμενος ἐν τῷ κυβεύειν ἀπαίζοντας, ἐζημίωσε.

κθ'. Τῶν δὲ πρώτων φίλων καὶ κρατίστων τιμᾶν μὲν ἐδόκει Κρατερὸν μάλιστα πάντων, φιλεῖν δὲ Ἡφαιστίωνα· Κρατερὸς μὲν γάρ, ἔφη, φιλοβασιλεύς ἐστι, Ἡφαιστίων δὲ φιλαλέξανδρος.

λ'. Ξενοκράτει δὲ τῷ φιλοσόφῳ πεντήκοντα τάλαντα πέμψας, ὡς οὐκ ἐδέξατο, μὴ δεῖσθαι φήσας, ἠρώτησεν, Εἰ μηδὲ φίλον ἔχει Ξενοκράτης, ἐμοὶ μέν γε, ἔφη, μόλις ὁ Δαρείου πλοῦτος εἰς τοὺς φίλους ἤρκεσεν.

λα'. Ἐπεὶ δὲ Πῶρος ἐρωτηθεὶς ὑφ' αὑτοῦ μετὰ τὴν μάχην, Πῶς σοι χρήσομαι; Βασιλικῶς, εἶπε· καὶ πρωτερωτηθεὶς μή τι ἄλλο, Πάντα, εἶπεν, ἐν τῷ Βασιλικῶς ἔνεστι· θαυμάσας καὶ τὸν σωφρονοῦντα αὐτὸν καὶ τὸν

XXVII. Capta petra, cum amici dicerent eum factis Herculem superasse: ego vero, inquit, actiones imperiumque meum ne uni quidem dicto Herculis æqualia arbitror.

XXVIII. Amicorum quosdam sentiens talis serio lusisse, mulctavit.

XXIX. De primis et præstantissimis amicorum, maxime venerari visus est Craterum, amare Hephæstionem: quod ab illo regem, ab hoc Alexandrum diligi diceret.

XXX. Xenocrati philosopho quinquaginta talenta dono miserat: quæ cum is repudiaret, non se indigere inquiens, Nullumne, ait, amicum habet Xenocrates? Mihi quidem Darii divitiæ vix suffecerunt in amicos impendenti.

XXXI. Post prælium Porus ab ipso interrogatus quomodo se vellet tractari, respondit, Regie: rursumque interrogatus, ecquid vellet præterea, omnia in Regie contineri addidit. Miratus itaque Alexander sapientiam viri et vir-

ἀνδραγαθίαν, πλείονα χώραν ἧς πρότερον εἶχε, προσέθηκε.

λβ'. Πυθόμενος δέ τινος λοιδορεῖσθαι, Βασιλικόν, ἔφη, ὄντι εὖ ποιοῦντα, κακῶς ἀκούειν.

λγ'. Ἀποθνήσκων δὲ, πρὸς τοὺς ἑταίρους ἰδών, ἔφη, Μέγαν ὁρῶ μου τὸν ἐπιτάφιον ἀγῶνα.

λδ'. Γελοιάσαντος δέ τινος, Δημάδης ὁ ῥήτωρ, Οἰκτρὸν, ἔφη, τὴν ἀναρχίαν ὁρᾶσθαι τὸ στρατόπεδον τῶν Μακεδόνων ἐκτετυφλωμένῳ τῷ Κύκλωπι.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΤΟΥ ΛΑΓΟΥ.

Πτολεμαῖος ὁ Λάγου τὰ πολλὰ πρὸς τοὺς φίλους ἐδείπνει καὶ ἐκάθευδεν· εἰ δέ ποτε δειπνίζοι, τοῖς ἐκείνων ἐχρῆτο, μεταπεμπόμενος ἐκπώματα καὶ στρώματα καὶ τραπέζας· αὐτὸς δὲ οὐκ ἐκέκτητο πλέω τῶν ἀναγκαίων, ἀλλὰ τῷ πλουτεῖν ἔλεγε τὸ πλουτίζειν τοὺς βασιλικώτερον.

ΑΝΤΙΓΟΝΟΥ.

α'. Ἀντίγονος εἰσέπραττε χρήματα σπουδῆ· εἰ-

tutem, majorem priſtina ditionem ei ſubdidit.

XXXII. Audiens ſibi a quodam maledici, Regium eſt, inquit, male audire cum bene facias.

XXXIII. Moriturus jam in ſocios intuens, Video, inquit, magnum fore meum funebre certamen.

XXXIV. Mortuo ipſo Demades orator dixit exercitum Macedonum imperatore carentem ſimilem videri Cyclopi excæcato.

PTOLEMÆI LAGI FRATRIS.

Ptolemæus Lagi frater crebro apud amicos cœnabat et dormiebat: quod ſi quando convivium præberet, eorum pocula, veſtes ſtragulas, et menſas uſurpabat, ipſe plura neceſſariis non poſſidebat: dicens, Magis regium eſſe ditare quam divitias poſſidere.

ANTIGONI.

I. Antigonus continenter pecuniam exigebat: cumque

πόντος δέ τινος, Ἀλλ' οὐκ Ἀλέξανδρος ἦν τοιοῦτος, Εἰκότως, εἶπεν, ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐθήριζε τὴν Ἀσίαν, ἐγὼ δὲ καλαμῶμαι.

β'. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἰδών τινας ἐν τοῖς θώραξι καὶ τοῖς κράνεσι σφαιρίζοντας, ἥσθη, καὶ τὸν ἡγεμόνας αὐτῶν μετεπέμπετο, ἐπαινέσαι βουλόμενος· ὡς δὲ ἤκουσεν ὅτι πίνουσιν, τὰς ἐκείνων ἡγεμονίας τοῖς στρατιώταις ἔδωκε.

γ'. Θαυμαζόντων δὲ πάντων ὅτι γέρων γενόμενος ἡπίως ἐχρῆτο καὶ σφόδρα τοῖς σώμασι, Πότερον μὲν, εἶπε, δυνάμεως ἐδεόμην, νῦν δὲ δόξης καὶ εὐνοίας.

δ'. Πρὸς δὲ τὸν υἱὸν Φίλιππον πυθόμενον πλείονας παρόντων, Πότε μέλλομεν ἀναζευγνύειν; Τί δέδοικας, εἶπε, μὴ μόνος τῆς σάλπιγγος οὐκ ἀκούσῃς;

ε'. Σπουδάσαντος δὲ τοῦ νεανίσκου λαβεῖν κατάλυσιν παρὰ χηρᾳ γυναικὶ τρεῖς ἐχούσῃ θυγατέρας εὐπρεπεῖς, καλέσας τὸν ἐπὶ τῶν ξενίων, εἶπεν, Οὐκ ἐξάξῃς μου τὸν υἱὸν ἐκ τῆς στενοχωρίας;

diceret quidam Alexandrum non fuiſſe talem: Nec injuria, inquit: ille enim metebat Aſiam, ego ſtipulas colligo.

II. Militum quoſdam videns thoracibus et galeis indutos ludere pila, delectatus eſt, accivitque eorum duces, laudandi gratia: hos autem potare inaudiens, munia ipſorum ad milites tranſtulit.

III. Mirantibus omnibus quod cum jam ſenectutem attigiſſet, benigne humaneque imperaret, hanc reddidit cauſam, Olim ſe potentiam quæſiviſſe, nunc gloriam et benevolentiam captare.

IV. Philippo filio pluribus præſentibus interroganti quando caſtra moturus eſſet, Quid? inquit, an metuis ne ſolus tubam non audias?

V. Cupiente eodem adoleſcente divertere apud viduam quæ tres habebat formoſas filias, vocato ad ſe eo qui hoſpitiis deſignandis præerat, Non, inquit, filium meum ex iſtis anguſtiis expedies?

ϛ'. Νοσήσας δὲ μακρὰν νόσον, ὡς ἀνέῤῥωσεν, Οὐδὲν, ἔφη, χεῖρον· ὑπέμνησε γὰρ ἡμᾶς ἡ νόσος μὴ μέγα φρονεῖν, ὡς ὄντας θνητούς.

ζ'. Ἑρμοδότου δὲ αὐτὸν ἐν τοῖς ποιήμασιν Ἡλίου παῖδα γράψαντος, Οὐ ταῦτά μοι, ἔφη, σαίνοιδεν ὁ λασανοφόρος.

η'. Εἰπόντος δέ τινος, Ὅτι πάντα καλὰ καὶ δίκαια τοῖς βασιλεῦσι, Ναὶ μὰ Δία, εἶπεν, τοῖς τῶν βαρβάρων· ἡμῖν δὲ μόνα καλὰ, τὰ καλά· καὶ μόνα δίκαια, τὰ δίκαια.

θ'. Μαρσύᾳ τῷ ἀδελφῷ δίκην ἔχοντος, ἀξιοῦντος δὲ τὴν κρίσιν αὐτοῦ γενέσθαι κατ' οἰκίαν, Ἐσομαι μὲν οὖν, εἶπεν, ἐν τῇ ἀγορᾷ, καὶ πάντων ἀκουόντων εἰ μηδὲν ἀδικοῦμεν.

ι'. Ἐπεὶ δέ ποτε χειμῶνος ἐν τόποις ἀπανίζουσι τῶν ὀπτηδείων ἠνάγκασε καταζεῦξαι, καὶ τῶν στρατιωτῶν τινες ἐλοιδόρουν αὐτὸν, ἀγνοοῦντες ὅτι πλησίον ὄφιν, τῇ

B. 10. μακρὰν νόσον] Ita J. Voss. Schott. Anon. Jun. Vulgo μικρὰν νόσον.

VI. Diuturno morbo cum laborasset, recepta sanitate dixit, Hunc sibi morbum nequaquam accidisse incommode: eo enim se monitum, ne mortalis cum sit, animo efferatur.

VII. Cum Hermodotus in poemate eum Solis filium appellasset, Diversum, inquit, novit qui matulam mihi fert.

VIII. Dicente quodam, omnia honesta et justa esse regibus, subjecit: Omnino, barbarorum quidem regibus: nobis sola honesta pro honestis, sola justa pro justis sunt habenda.

IX. Causam in judicio habebat Marsyas frater, petebatque ut de ea domi cognosceretur: sed Antigonus: Si culpa, inquit, vacamus, disceptetur in foro et cunctis auscultantibus.

X. Hyeme aliquando castra loco rerum necessariarum copia destituto posuerat necessitate jubente: ibi cum milites, nescientes in propin-

βακτηρίᾳ τὴν σκηνὴν ἀφαιρεῖλας, Οἰμώξετε, εἶπεν, εἰ D μὴ μακρότερον ἀποστάντες λοιδορήσετε ἡμᾶς.

ια'. Ἀριστοδήμου δὲ τῶν φίλων τινὸς ἐκ μαγείρου γεγονέναι δοκοῦντος, συμβουλεύοντος δὲ αὐτῷ τῶν ἀναλωμάτων καὶ τῶν δωρεῶν ἀφαιρεῖν, Οἱ λόγοι σου, εἶπεν, ὦ Ἀριστόδημε, τραπεζώματος ὄζουσιν.

ιβ'. Ἀθηναίων δὲ δοῦλον αὐτῷ τιμώμενον εἰς τὴν πολιτείαν ὡς ἐλεύθερον ἐγγεγραφότων, Οὐκ ἂν, εἶπεν, ἐβουλόμην ἕνα Ἀθηναίων σὲ ἐμοῦ μαγειρεῖσθαι.

ιγ'. Νεανίσκου δέ τινος τῶν Ἀναξιμένους τοῦ ῥήτορος μαθητῶν, λόγον ἐσκεμμένον ἐκ παρασκευῆς εἰπόντος ἐπ' αὐτῷ, βουλόμενός τι μαθεῖν, ἠρώτησεν· ἀποσιωπήσαντος E δὲ τοῦ νεανίσκου, Τί λέγεις; εἶπεν·

Ταῦτ' ἔστι τὰν δέλτοισιν ἐγγεγραμμένα;

ιδ'. Ἑτέρου δὲ ῥήτορος ἀκούων λέγοντος ὅτι χιονοβόλος ἡ ὥρα γενομένη λευκοβοτανεῖν ἐποίησε τὴν χώραν, 183 Οὐ παύσῃ μοι, εἶπεν, ὡς ὄχλῳ χρώμενος;

quo esse, maledicerent ipsi, tentorium baculo dimovens, Infortunium, ait, habebitis, nisi longius hinc digressi me conviciis proscindetis.

XI. Aristodemo uni de amicis, sed qui coqui filius esse credebatur, consulenti ut sumptuum minus faceret, munificentiamque contraheret: Tui, inquit, Aristodeme, sermones cinctum culinarium redolent.

XII. Athenienſibus servum ipsius honoris gratia civitate donantibus: Nollem, aiebat, ullum Atheniensium abs me flagris cædi.

XIII. Adolescente quodam Anaximenis rhetoris discipulo, orationem, quam studiose erat præmeditatus, coram se recitante, volens aliquid melius cognoscere, interrogavit: qui cum obmutuisset, Quid ais? inquit,

Sunt hæc inscripta codicillis quos tenes?

XIV. Alium audiens oratorem, qui diceret anni tempus niviacum factum stirpi defluam feciſſe regionem: Non finem facies, dixit, apud me tanquam apud plebem loquendi?

ιε'. Θρασύλλῳ δὲ τῷ κυνικῷ δραχμὴν αἰτήσαντος αὐτὸν, Ἀλλ' ὦ Βασιλικόν, εἶπε, τὸ δόμα· τῷ δὲ εἰπόντος, Οὐκοῦν τάλαντον δός μοι, Ἀλλ' ὦ κυνικόν, ἔφη, τὸ λῆμμα.

ις'. Πέμπων δὲ Δημήτριον τὸν υἱὸν μετὰ νεῶν πολλῶν καὶ δυνάμεων ἐλευθερώσοντα τοὺς Ἕλληνας, ἔλεγε, Τὴν δόξαν ὥσπερ ἀπὸ σκοπῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν οἰκουμένην πυρσεύεσθαι.

ιζ'. Ἀνταγόρᾳ δὲ τῷ ποιητῇ γόγγρον ἕψοντος καὶ αὐτῷ τὴν λοπάδα σείοντος, ὑπισχὰς ἐξόπιθεν, Οἴει, φησὶ, τὸν Ὅμηρον, ὦ Ἀνταγόρα, γόγγρον ἕψειν τοὺς τοῦ Ἀγαμέμνονος γεφύρους πράξεις; καὶ ὁ Ἀνταγόρας, Σὺ δὲ, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὸν Ἀγαμέμνονα νομίζεις πράττοντα τὰς πράξεις ἐκείνας πολυπραγμονεῖν εἴ τις ἐν τῷ στρατοπέδῳ γόγγρον ἕψει;

183 ιη'. Ἐπεὶ δὲ ὄναρ ἰδὼν χρυσοῦν θέρος ἐξαμῶντα Μιθριδάτῃ, ἐβουλεύσατο κτεῖναι, καὶ Δημητρίῳ τῷ

XV. Thraſyllo Cynico denarium poſcenti, reſpondit, Rege dignum non eſſe hoc donum: ſubjicienti, Da ergo talentum, retulit, Capturam hanc non eſſe Cynico convenientem.

XVI. Demetrium filium cum navibus multis magniſque copiis mittens ad liberandum Græcos, Gloriæ lucem e Græcia tanquam ſpecula, aiebat, in orbem terrarum emicaturam.

XVII. Antagoræ poetæ congrum elixanti, catinumque ſua manu agitanti a tergo adſiſtens, Putaſne, dixit, Antagora, Homerum Agamemnonis res geſtas deſcribentem, congrum elixaſſe? reſpondit ille: Tu vero, rex, Agamemnonem credis iſta res gerentem curioſe inquiſiviſſe an aliquis in exercitu congrum elixet?

XVIII. Per quietem imaginatus erat Antigonus, Mithridatem auream metere ſegetem: hunc itaque interfi-

ὑφ᾽ ᾧ φεύσας ὤρκωσε σιωπῆσαι· ὁ δὲ Δημήτριος Μιθριδάτην τὸν Εὐπάτορα μεταπεμψάμενος εἰς τὸν παράλιον περιπατῶν ἔγραψε τῷ σαυρωτῆρι τοῦ δόρατος, Φεῦγε, Μιθριδάτα. Ἐκεῖνος δὲ νοήσας, ἔφυγεν εἰς Πόντον, κἀκεῖ βασιλεύων διετέλεσε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ.

α΄. Ῥόδιος δὲ πολιορκῶν ὁ Δημήτριος, ἔλαβεν ἔν τινι προαστείῳ πίνακα Πρωτογένους τοῦ ζωγράφου τὸν Ἰάλυσον γράφοντος· ὑποπτήξαντων δὲ τῶν Ῥοδίων καὶ φείσασθαι τοῦ πίνακος παρακαλούντων, ἔφη, Μᾶλλον τὰς τοῦ πατρὸς εἰκόνας ἢ τὸν γραφὴν ἐκείνην ἀφανίσειν. Σπεισάμενος δὲ τοῖς Ῥοδίοις, τὴν ἑλέπολιν ἀπέλιπε παρ᾽ αὐτοῖς, ὑπόδειγμα τῆς αὐτοῦ μεγαλουργίας, ἐκείνων δὲ ἀνδρίας ἐπόμενον. B

β΄. Ἀποστάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων, ἑλὼν τὴν πόλιν ἤδη κακῶς ὑπὸ σιτοδείας ἐχούσαν, εὐθὺς ἐκκλησίας αὐτῷ συναχθείσης, ἐπέδωκε δωρεὰν σῖτον αὐτοῖς· δημη-

cere ſtatuit, Demetrioque filio conſilium aperuit, jurejurando ad tacendum obſtricto. Demetrius accito Mithridate, ad litus maris deambulavit, et ſtimulo qui in haſtili imo eſt in arena inſcripſit, Fuge, Mithridates: atque hic re intellecta in Pontum profugit, ibique regnum ad vitæ uſque finem tenuit.

DEMETRII.

I. Idem Demetrius Rhodum oppugnans, in ſuburbio quodam cepit tabulam, in qua Protogenes Ialyſum pinxerat: cumque Rhodii miſſis præconibus hortarentur ut tabulæ parceret, reſpondit, Patris ſe potius imagines, quam illam picturam corrupturum. Pace cum Rhodiis facta, machinam quam ab expugnandis urbibus Helepolin appellaverat, apud eos reliquit, futuram ſuæ magnificentiæ, et ipſorum fortitudinis argumentum.

II. Defecerant Athenæ, et urbe potitus civibus jam ob cibi inopiam male habentibus, cum ſtatim ei data eſſet concio, frumento cives donavit, interque concionandum de re

γορῶν δὲ ὡς εἰ τύπων, ἐβαρβάρισε· τῶν δὲ καθημένων
c τινὸς ὡς ἔδει τὸ ῥῆμα λεχθῆναι ὑποφωνήσαντος, Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ τῆς ἐπανορθώσεως ταύτης ἄλλους ὑμῖν πεντακισχιλίους ὑπισχνοῦμαι μεδίμνους.

ΑΝΤΙΓΟΝΟΥ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ.

α'. Ἀντίγονος ὁ δεύτερος, Δημητρίου τοῦ πατρὸς ἁλόντος καὶ πέμψαντος τινὰ τῶν φίλων, κελεύοντα μὴ προσέχειν ἄν τι γράφῃ, βιαζόμενος ὑπὸ Σελεύκου, μηδὲ παραχωρεῖν τῶν πόλεων, αὐτὸς ἔγραψε πρὸς Σέλευκον, ὑπισχνούμενος αὐτῷ τὴν ἀρχῆς ἀπόσπασιν, καὶ παραδιδοὺς ὅμηρον ἑαυτὸν ὑπὲρ τοῦ τὸν πατέρα Δημήτριον ἀπολυθῆναι.

β'. Μέλλων δὲ ναυμαχεῖν πρὸς τοὺς Πτολεμαίου
D στρατηγούς, εἰπόντος τοῦ κυβερνήτου πολὺ πλείονας εἶναι τὰς τῶν πολεμίων ναῦς, Ἐμὲ δέ, ἔφη, αὐτὸν παρόντα πρὸς πόσας ἀντιτάξεις;

γ'. Ὑποχωρῶν δέ ποτε τοῖς πολεμίοις ἐπερχο-

præſente, barbariſmum fecit: ibi unus quiſpiam de multitudine aſſidente acclamavit quomodo dicendum congrue fuiſſet: tum Demetrius, Hujus, inquit, correctionis gratia aliis vos quinque millibus medimnis dono.

ANTIGONI SECUNDI.

I. Antigonus ſecundus, Demetrii frater, cum pater captus monuiſſet eum per litteras, ne ſi quid ipſe a Seleuco coactus ſcripto mandaret, obtemperandum, aut urbibus decedendum ſibi putaret, ultro ad Seleucum ſcripſit ſe ei toto regno cedere, obſidemque ſe pro patre, ut hic dimittatur, offerre.

II. Navali prælio cum Ptolemæi legatis congreſſurus, dicente gubernatore multo plures numero eſſe hoſtium naves: Me vero, inquit, ipſum præſentem quam multis comparas?

III. Cedens aliquando hoſtibus ingruentibus, fugere ſe negabat, ſed commodum

μθμοις, Οὐκ ἔφη φεύγειν, ἀλλὰ διώκειν τὸ συμφέρον ὀπίσω κείμθνον.

δ'. Ἐπεὶ δὲ νεανίσκος ἀνδρείω πατρὸς, αὐτὸς δὲ μὴ πάνυ δοκῶν ἀγαθὸς εἶ) στρατιώτης, ἠξίω τὰς τῦ πατρὸς λαμβάνειν ἀποφορὰς, Ἀλλ' ἐγὼ, εἶπεν, ὦ μειράκιον, ἀνδραγαθίας ἀ πατραγαθίας μισθὸς ἢ δωρεὰς δίδωμι.

ε'. Ζήνωνος δὲ τῦ Κιτιέως ἀποθανόντος, ὃν μάλιστα τῶν φιλοσόφων ἐθαύμασεν, ἔλεγε, Τὸ θέατρον αὐτῦ τῶν πράξεων ἀνῄρηται.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ.

α'. Λυσίμαχος ἐν Θράκῃ κρατηθεὶς ὑπὸ Δρομαχέτου, καὶ μετὰ δίψαν ἑαυτὸν καὶ τὸ στράτευμα παραδοὺς, ὡς ἔπιεν αἰσχμάλωτος γενόμενος, Ὦ θεοὶ, εἶπεν, ὡς μικρᾶς ἡδονῆς ἕνεκα δοῦλον ἐμαυτὸν ἐκ βασιλέως πεποίηκα;

β'. Πρὸς δὲ Φιλιππίδην τ κωμῳδοποιὸν φίλον ὄντα καὶ σωήθη, Τίνος σοι, εἶπε, τ ἐμῶν μεταδῶ; κἀκεῖνος, Οὗ βέλει, πλὴν τῶν ἀπορρήτων.

aiebat a tergo ſitum ſe perſequi.

IV. Adoleſcente, qui non admodum bonus videbatur miles, natus patre viro forti, ſtipendium paternum poſtulante: ego, inquit, mi adoleſcens, mercedem et munera dare propriæ, non paternæ virtutis cauſa, dignis ſoleo.

V. Mortuo Zenone Citienſi, quem omnium maxime philoſophorum in pretio habuit, dicebat theatrum ſuarum actionum periiſſe.

LYSIMACHI.

I. Lyſimachus in Thracia circumventus a Dromichæta, cum ſe exercitumque propter ſitim in poteſtatem hoſtium tradidiſſet, poſtquam captivus bibit, Proh deum fidem, inquit, quam exiguæ voluptatis gratia ſervum me de rege feci?

II. Philippidem comœdiarum ſcriptorem amicum familiaremque ſuum interrogavit, Cujus vis rerum mearum participem te faciam? reſpondit ille, cujuſcunque volueris, exceptis arcanis.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΥ.

α'. Ἀντίπατρος ἀκούσας τὸν Παρμενίωνα ὑπὸ
F Ἀλεξάνδρου τελευτῶν, εἶπεν, Εἰ μὲν ἐπεβούλευσε Παρμενίων Ἀλεξάνδρῳ, τίνι πιστευτέον; εἰ δὲ μή, τί ποιητέον;

β'. Δημάδου δὲ τοῦ ῥήτορος ἤδη πρεσβύτου γεγονότος, ἔφη, Καθάπερ ἱερείου ἀφαπτοραγμένου, καταλείπεται μόνιμα τὰ γαστέρα καὶ τὰ γλῶτταν.

ANTIOXOY TOY TPITOY.

α'. Ἀντίοχος ὁ τρίτος ἔγραψε ταῖς πόλεσιν, Ἂν τι γράψῃ παρὰ τοὺς νόμους κελεύων γενέσθαι, μὴ ποιεῖν ὡς ἠγνοηκότι.

β'. Τὸν δὲ τῆς Ἀρτέμιδος ἱέρειαν ἰδὼν ὑπερβολῇ καλλοῦς φανεῖσαν, εὐθὺς ἀνέζευξεν ἐξ Ἐφέσου, φοβούμενος μὴ παρὰ γνώμην ἐκβιασθῇ πρᾶξαί τι τῶν ἀθεμίτων.

184 ANTIOXOY TOY IEPAKOΣ.

Ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς Ἱέραξ ἐπολέμει περὶ βασι-

F. 8. Ἀντίοχος ὁ τρίτος] Ita omnes libri. Xylander tamen, nulla satis idonea causa, vertit *Antigonus tertius*, vel etiam corrigendum putavit Ἀντίοχος ὁ Γρυπός.

ANTIPATRIS.

I. Antipater occisum ab Alexandro Parmenionem cum audivisset, dixit: Si Parmenion insidiatus est Alexandro, cui tandem credendum erit? sin vero, qui agendum est?

II. De Demade oratore jam ætate provecto dicebat, ejus tanquam victimæ confectæ nihil jam præter ventrem restare et linguam.

ANTIOCHI TERTII.

I. Antiochus tertius scribebat civitatibus, si quid contrarium legibus per epistolam mandaturus esset, ne parerent, sed ipsum ignoratione lapsum censerent.

II. Idem cum Dianæ antistitam vidisset excellenter formosam, statim Epheso cum suis discessit, ne quid invitus incestum perpetraret.

ANTIOCHI HIERACIS.

Antiochus cognomento Accipiter (hoc enim Hierax significat) bellum de regno

λείας πρὸς τὸν ἀδελφὸν Σέλευκον· ἐπεὶ δὲ ὁ Σέλευκος ἡττηθεὶς ὑπὸ Γαλατῶν, οὐδαμοῦ φανερὸς ἦν, ἀλλ' ἐδόκει καταπεκόφθαι, θεὶς τὴν πορφύραν ὁ Ἀντίοχος, φαιὸν ἱμάτιον ἀνέλαβε. Μετ' ὀλίγον δὲ πυθόμενος τὸν ἀδελφὸν σώζεσθαι, εὐαγγέλια τοῖς θεοῖς ἔθυσε, καὶ τὰς πόλεις τὰς ὑφ' ἑαυτὸν στεφανηφορεῖν ἐποίησεν.

EUMENOUS.

Εὐμένης ὑποβουλευθεὶς ὑπὸ Περσέως, ἔδοξε τεθνάναι· τῆς δὲ φήμης εἰς Πέργαμον κομισθείσης, Ἄτταλος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ περιτίθεται τὸ διάδημα, καὶ τὴν γυναῖκα γήμας, ἐβασίλευσε· πυθόμενος δὲ πρεσβύτην ζῶντα τὸν ἀδελφὸν, ἀπιώτησεν, ὥσπερ εἰώθει, μὴ τοῦ σωματοφυλάκων δορύφορον ἔχων· ὁ δὲ Εὐμένης φιλοφρόνως ἀσπασάμενος αὐτὸν, καὶ προσὼν τὸ ὖς εἰπών,

Μὴ σπεῦδε γῆμαι πρὶν τελευτήσαντ' ἰδῇς,

οὐδὲν ἄλλο πρὸς πάντα τὸν βίον εἶπεν ὑποπτον, οὔτε ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ τελευτῶν ἐκείνῃ τὴν γυναῖκα κ,

A. 8. ὑφ' ἑαυτὸν] Rectius ὑφ' ἑαυτῷ Venet. T. P.

adverſus fratrem Seleucum gerebat, qui cum a Galatis victus nuſquam appareret, putareturque in pugna conciſus, poſita Antiochus purpura pullam induit veſtem: paulo poſt audita incolumitate fratris, diis rem ſacram ob lætum nuncium fecit, civitatibuſque ſibi ſubditis ut ſerta gererent imperavit.

EUMENIS.

Eumenes ſtructis a Perſeo inſidiis periiſſe putabatur. Quæ fama cum eſſet Pergamum perlata, Attalus ejus frater ſumpto diademate, ductaque ipſius uxore regnum accepit. Poſt fratrem vivere et Pergamum venire inaudiens, cum ſtipatoribus ei pro more obviam ivit, haſtile gerens. Eumenes eum amanter ſalutavit, inque aurem inſuſurravit,

Uxorem haud duc, niſi defunctum videris.

aliud per omnem vitam quod offenſæ ſpeciem præberet nihil neque fecit neque dixit, ſed et moriens uxorem ei regnum-

τὴν βασιλείαν ἀπέλιπεν. Ἀνθ' ὧν ἐκεῖνος οὐδὲν ἐξ ἑαυτοῦ τέκνον ἔθρεψε, πολλῶν γενομένων, ἀλλὰ τῷ Εὐμένους υἱῷ τὴν βασιλείαν ἔτι ζῶν σὺν λίκῳ γενομένῳ παρέδωκε.

C ΠΥΡΡΟΥ ΤΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΟΥ.

α'. Πύρρον οἱ υἱοὶ παῖδες ὄντες ἠρώτων τίνι καταλείψει τὴν βασιλείαν· καὶ ὁ Πύρρος εἶπεν, Ὃς ἂν ὑμῶν ὀξυτέραν ἔχῃ τὴν μάχαιραν.

β'. Ἐρωτηθεὶς δὲ πότερον Πύθων ἢ Καφείσιος αὐλητὴς ἀμείνων, Πολυπέρχης, ἔφη, ὁ στρατηγός.

γ'. Ἐπεὶ δὲ συμβαλὼν Ῥωμαίοις δὶς σὺν νίκησε, πολλοὺς τῶν φίλων καὶ τῶν ἡγεμόνων ἀπολέσας, Ἂν ἔτι μίαν, ἔφη, μάχην Ῥωμαίοις νικήσωμεν, ἀπολώλαμεν.

δ'. Ἐπεὶ δὲ Σικελίας ἀποτυχὼν ἐξέπλει, μεταστραφεὶς ὀπίσω πρὸς τοὺς φίλους, Οἵαν, ἔφη, Ῥωμαίοις D καὶ Καρχηδονίοις ἀπολείπομεν παλαίστραν;

ε'. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀετὸν αὐτὸν προσαγορευόντων,

C. 6. στρατηγός] Ita J. et P. Cæteri et vulgo ὁ στρατηγὸς, obliterato ſententiæ acumine.

que tradidit. Viciſſim Attalus nullum ſuorum liberorum (habebat enim complures) educavit, ſed Eumenis filio adulto vivens regnum detulit.

PYRRHI.

I. Pyrrhus a filiis puſionibus interrogatus cuinam regnum vellet relinquere, Ei, reſpondit, qui de vobis acutiorem habebit gladium.

II. Interrogatus de Pythone et Capheiſio tibicinibus, uter eorum præſtantior eſſet, reſpondit: Polyſperchon imperator.

III. Cum duobus prœliis viciſſet Romanos, multoſque amicorum et ducum amiſiſſet, Si adhuc ſemel, inquit, Romanos vincemus, actum eſt de nobis.

IV. Sicilia excedens, cum inde ſolviſſet, converſus retro ad amicos, dixit: Qualem Romanis et Carthaginenſibus palæſtram relinquimus?

V. Militibus Aquilæ cognomen ei tribuentibus: Quid ni ſim aquila, inquit, veſtris

Τί γάρ, εἶπεν, ὁ μέλλω, τοῖς ὑμετέροις ὅπλοις, ὥσπερ ὑπερίδαις, αἰρόμενος;

ϛ'. Ἀκούσας δὲ ὅτι νεανίσκοι πολλὰ βλάσφημα περὶ αὐτοῦ πίνοντες εἰρήκασιν, ἐκέλευσεν ἀχθῆναι μεθ' ἡμέραν πρὸς αὐτὸν ἅπαντας· ἀχθέντων δὲ, τὸν πρῶτον ἠρώτησεν εἰ ταῦτα εἰρήκασι περὶ αὐτοῦ· καὶ ὁ νεανίσκος, Ταῦτα, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ· πλείονα δ' ἂν τούτων εἰρήκειμεν, εἰ πλείονα οἶνον εἴχομεν.

ANTIOCHI.

65. α'. Ἀντίοχος ὁ στρατεύσας δεύτερον ἐπὶ Πάρθους, ἔν τινι κυνηγεσίῳ καὶ διωγμῷ τῶν φίλων καὶ θεραπόντων ἀποπλανηθεὶς, εἰς ἔπαυλιν πενήτων ἀνθρώπων ἀγνώμων εἰσῆλθε· καὶ πρὸς τὸ δεῖπνον ἐμβαλὼν λόγον περὶ τοῦ βασιλέως, ἤκουσεν ὅτι τἆλλα χρηστός ἐστιν, φίλοις δὲ μοχθηροῖς ἐπιτρέπων τὰ πλεῖστα παροράᾳ, καὶ πολλάκις ἀμελεῖ τῶν ἀναγκαίων διὰ τὸ λίαν φιλόθηρος εἶναι· τότε μὲν οὖν ἐσιώπησεν· ἅμα δὲ ἡμέρᾳ τῶν δορυφόρων παραγενομένων ἐπὶ τὴν ἔπαυλιν, φανερὸς γενόμενος, παρε-

armis tanquam ſolidis alis ſublevatus?

VI. Audiebat adoleſcentes quoſdam multis inter pocula maledictis ipſum proſcidiſſe, eos poſtridie univerſos ad ſe adduci juſſit, primumque ex iis percunctatus eſt, an de ipſo talia dixiſſent: Omnino, reſpondit hic, talia: pluraque his dixiſſemus, ſi plus vini nobis fuiſſet.

ANTIOCHI.

I. Antiochus is qui iterum in Parthos expeditionem fecit, in venatione quadam dum feras inſectatur, ab amicis et famulis aberravit, caſamque hominum egenorum ignotus iis intravit: cumque inter cœnandum mentionem regis intuliſſet, reſponſum eſt eſſe regem alioqui bonum, ſed qui pleraque amicis pravis hominibus mandaret ac negligeret, ac præ nimio venandi ſtudio ſæpenumero res neceſſarias omitteret. Ac tunc quidem tacuit: ſub lucem autem cum ad caſam venirent ſatellites, et

φερομένης τῆς πορφύρας αὐτῷ καὶ τοῦ διαδήματος, Ἀλλὰ ἀφ' ἧς, ἔφην, ἡμέρας ὑμᾶς ἀνείληφα, τοῦτον ἐχθὲς ἀληθινῶν λόγων ἤκουσα περὶ ἐμαυτοῦ.

F β'. Τῶν δὲ Ἰουδαίων, πολιορκουμένους αὐτῷ τὰ Ἱεροσόλυμα, τοῖς τῶν μεγίστων ἑορτῶν αἰτησαμένων ἑπτὰ ἡμερῶν ἀνοχάς, οὐ μόνον ἔδωκε ταύτας, ἀλλὰ καὶ ταύρους χρυσόκερως παρεσκευασμένους, καὶ θυμιαμάτων καὶ ἀρωμάτων πλῆθος, ἄχρι τῶν πυλῶν ἐπόμπευσε· καὶ παραδοὺς τοῖς ἐκείνων ἱερεῦσι τὴν θυσίαν, αὐτὸς ἐπανῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι θαυμάσαντες, εὐθὺς ἑαυτοὺς μετὰ τὴν ἑορτὴν παρεχείρισαν.

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ.

α'. Θεμιστοκλῆς ἔτι μειράκιον ὢν, ἐν πότοις ἐκυλινδεῖτο καὶ παιδιαῖς· ἐπεὶ δὲ Μιλτιάδης στρατηγῶν ἐνίκησεν ἐν Μαραθῶνι τοὺς βαρβάρους, οὐκ ἔτι ἐᾶν τυχεῖν ἀτακτοῦντι Θεμιστοκλεῖ· πρὸς δὲ τοὺς θαυμάζοντας τὴν μεταβολήν, ἔλεγεν ὡς, Οὐκ ἐᾷ με καθεύδειν οὐδὲ ῥᾳθυμεῖν τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον.

allata purpura diademateque agnoſceretur: Ab eo, inquit, die, quo vos recepi, heri primum veros de me ſermones audivi.

II. Obſidentem Hieroſolyma Judæi ut maximam ſuam feſtivitatem poſſent celebrare, ſeptem dierum inducias popoſcerunt. Non id modo conceſſit, ſed et tauros auratis cornibus apparavit, aromatumque copiam, et uſque ad portas cum pompa deduxit, traditaque ipſorum ſacerdotibus victima in caſtra rediit. Quod mirati Judæi, ſtatim poſt exactos feſtos dies deditionem fecerunt.

THEMISTOCLIS.

I. Themiſtocles adoleſcens etiamnum potabat ac ſcortabatur: ſed poſtquam Miltiades imperator ad Marathonem barbaros vicit, non amplius offendere licuit Themiſtoclem aliquid contra officium facientem. Mirantibus mutationem: Non ſinit, inquit, dormire me aut ſocordem eſſe trophæum Miltiadis.

β'. Ἐρωτηθεὶς δὲ πότερον Ἀχιλεὺς ἐβούλετ' ἂν ἢ Ὅμηρος εἶναι, Σὺ δ' αὐτὸς, ἔφη, πότερον ἤθελες ὁ νικᾶν. ἐν Ὀλυμπιάσιν ἢ ὁ κηρύττων τοὺς νικῶντας εἶναι;

γ'. Ξέρξου δὲ καταβαίνοντος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τῷ μεγάλῳ στόλῳ, φοβηθεὶς Ἐπικύδην τὸν δημαγωγὸν αἰσχροκερδῆ καὶ δειλὸν ὄντα, μὴ στρατηγὸς γενόμενος ἀπολέσῃ τὴν πόλιν, ἔπεισεν ἀργυρίῳ τὴν στρατηγίας ἀποφῆναι.

δ'. Ἀδειμάντου δὲ ναυμαχεῖν μὴ τολμῶντος, εἰπόντος πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα τοὺς Ἕλληνας προκαλεῖσθαι καὶ προτρέποντα, Ὦ Θεμιστόκλεις, τοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσι προεξανισταμένους μαστιγοῦσιν ἀεί, Ναὶ, εἶπεν, ὦ Ἀδείμαντε· τοὺς δὲ λειπομένους οὐ στεφανοῦσιν.

ε'. Ἐπαραμένου δὲ τῷ Εὐρυβιάδου τὴν βακτηρίαν ὡς πατάξοντος, Πάταξον μὲν οὖν, εἶπεν, ἄκουσον δέ.

ς'. Μὴ πείθων δὲ τὸ Εὐρυβιάδῃ ἐν τοῖς στενοῖς

A. 11. Ἀδειμάντου] Εὐρυβιάδου Anon. item similiter hic et mox T. V. B. ex historiæ auctoritate. Apophthegmatum compilator, ut sæpe, ita hic oscitabat. Rectius Plutarchus Vita Themist. p. 117. D.

B. 3. μαστιγοῦσιν ἀεὶ] Delendum ἀεὶ ut ortum e proximo ναί. Deest recte apud Plutarchum in Vit. Them. p. 117. D. Monuit et Bryanus t. i. p. 94.

II. Interroganti uter esse mallet, Achilles an Homerus, respondit: Tu vero mallesne Olympico certamine victor esse, an præco qui victorum nomina proclamaret?

III. Xerxe magna illa classe Græciam invadente, metuens ne Epicydes, unus de popularibus oratoribus, homo turpis lucri studiosus et timidus, imperium nactus urbem perderet, pecunia data eum a petendo imperio detraxit.

IV. Adeimanto navali pugna cum hoste decernere trepidante, et sibi Græcos ad eam cohortanti atque animanti dicente, O Themistocles, flagris cædere moris est eos qui in certaminibus prius quam jubentur surgunt: respondit: næ ita est Adeimante: sed neque coronantur qui justo tardius prodeunt.

V. Eurybiade baculum tollente ac plagam minante, Feri sane, inquit, modo audias.

VI. Cum non persuaderet Eurybiadi ut in angustiis na-

ναυμαχῆσαι, κρύφα πρὸς τὸ βάρβαρον ἔπεμψε, προδιδράσκοντας μὴ δεδιέναι τοὺς Ἕλληνας ἀποδιδράσκοντας· ἐπεὶ δὲ πεισθεὶς ἐκεῖνος ἠτίμηται, ναυμαχήσας ὅπερ συνέφερε τοῖς Ἕλλησι, πάλιν ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, κελεύων φεύγειν ὅτι τὸ Ἑλλήσποντον τῷ ταχίστην, ὡς τοὺς Ἕλληνας διανοουμένων λύειν τὸν γέφυραν· ἵνα σώζων τοὺς Ἕλληνας, ἐκεῖνον δοκῇ σώζειν.

ζ'. Τῷ δὲ Σεριφίῳ πρὸς αὐτὸν εἰπόντος ὡς ὐ δι' αὐτὸν, ἀλλὰ διὰ τὴν πόλιν, ἔνδοξός ἐστιν, Ἀληθῆ λέγεις, εἶπεν, ἀλλ' οὔτ' ἂν ἐγὼ Σερίφιος ὢν ἐγενόμην ἔνδοξος, οὔτε σὺ, Ἀθηναῖος.

η'. Ἀντιφάτῃ δὲ τῷ καλῷ πρότερον μὴ ἐρῶντα τὸν Θεμιστοκλέα φεύγοντος καὶ καταφρονοῦντος, ἐπεὶ δὲ δόξαν ἔσχε μεγάλην καὶ δύναμιν, περιερχομένῳ καὶ κολακεύοντος, Ὦ μειράκιον, εἶπεν, ὅτε μὲν ἀμφότεροι, ἀλλὰ νοῦν ἐσχήκαμεν.

θ'. Πρὸς δὲ Σιμωνίδην αἰτούμενόν τινα κρίσιν οὐ δικαίαν, ἔφη, Μὴ τ' ἂν ἐκεῖνον γενέσθαι ποιητὴν ἀγαθὸν,

vale prœlium conſereret, clam ad barbarum miſit, hortans ne metueret Græcos fugientes. Cumque is parens huic conſilio victus eſſet, rurſum miſſo ad eum internuncio ſuaſit ut quam primum ad Helleſpontum fugeret: cogitare enim Græcos de ponte reſcindendo: ut dum ſervaret Græcos, ipſius ſaluti conſulere putaretur.

VII. Seriphio cuidam objicienti, non propter ſeſe, ſed propter urbem, celebrem ipſum eſſe: Verum, ait, dicis: cæterum neque ego ſi Seriphius fuiſſem, factus eſſem nobilis, neque tu, ſi Athenienſis.

VIII. Cum Antiphates formoſus, qui amantem prius ipſum fugerat atque ſpreverat, gloria magna potentiaque auctum accederet atque adularetur: Heus, inquit, adoleſcens, ſero ambo, ſed tamen ſapere cœpimus.

IX. Poſtulanti a ſe Simonidi, ut ſententiam quandam injuſtam ferret: Neque tu, inquit, poeta bonus eſſes ſi

ᾄδοντα παρὰ μέλος· μήτ' αὐτὸν ἄρχοντα ἀρχῆς, δικάζοντα παρὰ τὸν νόμον.

ι'. Τὸν δὲ υἱὸν ὑπερφῶντα τῇ μητρὶ, πλεῖον Ἑλλήνων ἔλεγε δύνασθαι· τῶν μὲν γὰρ Ἑλλήνων ἄρχειν Ἀθηναίους· Ἀθηναίων δὲ, ἑαυτόν· ἑαυτῷ δὲ, τὴν ἐκείνου μητέρα· τῆς δὲ μητρὸς, ἐκεῖνον.

ια'. Τῶν δὲ τὴν θυγατέρα μνωμένων αὐτῷ τὸν ὀφειλὴν τῷ πλούτῳ προτιμήσας, Ἄνδρα ἔφη ζητεῖν ἀρημάτων δεόμενον μᾶλλον ἢ ἀρήματα ἀνδρός.

ιβ'. Χωρίον δὲ πωλῶν, ἐκέλευσε κηρύττειν ὅτι καὶ γείτονα ἀρηστὸν ἔχει.

ιγ'. Τῶν δὲ Ἀθηναίων αὐτὸν προπηλακιζόντων, Τί κοπιᾶτε, εἶπεν, ὑπὸ τῶν αὐτῶν πολλάκις εὐχρηστούμενοι; καὶ ταῖς πλατάνοις ἀπείκαζεν αὐτὸν, αἷς ὑποτρέχουσι χειμαζόμενοι, γενομένης δὲ εὐδίας πάλιν παρερχόμενοι καὶ λοιδορῦσι.

ιδ'. Τοὺς δὲ Ἐρετριεῖς ὀψικώπλων, ἔλεγεν ὥσπερ τευθίδας μάχαιραν μὲν ἔχειν, καρδίαν δὲ μὴ ἔχειν.

præter numerum caneres, neque ego princeps probus, si contra leges judicarem.

X. Filium suum erga matrem petulantius se gerentem, omnibus Græcis potentia antecellere dicebat: Græcis enim imperare Athenienses, Athenienſibus se, sibi uxorem, huic filium.

XI. De filiæ procis probum diviti prætulit: quod diceret virum se malle pecuniæ, quam pecuniam viri egentem adsciscere.

XII. Fundum vendens, præconem indicare jussit commodum ejus esse vicinum.

XIII. Athenienſibus ipsum contumelia afficientibus, Quid laboratis, inquit, sæpe ab iisdem affecti beneficiis? Ac platano sese comparabat, sub quam confugiunt homines orta tempestate, reddita serenitate prætergredientes folia ejus stringunt, ipsamque dicteriis incessunt.

XIV. Eretrienses subsannans, dicebat eos instar teuthidum piscium gladios quidem habere, sed cor non habere.

ιέ. Ἐπεὶ δὲ ἐξέπεσε τῶν Ἀθηναίων τὸ πρῶτον, εἶτα καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἀναβὰς πρὸς βασιλέα καὶ κελευόμενος λέγειν, ἔφη, Τὸν λόγον ἐοικέναι τοῖς ποικίλοις
F τρώμασιν· ὡς γὰρ ἐκεῖνα, καὶ τοῦτον ἐκτεινόμενον μὲν, ἐπιδεικνύειν τὰ εἴδη· συστελλόμενον δὲ, κρύπτειν καὶ ἀφανίζειν.

ιϛ. Ἠτήσατο δὲ καὶ χρόνον, ὅπως τὴν Περσικὴν ἀφάλεκτον καταμάθῃ, ὡς βέλεται, καὶ μὴ δι' ἑτέρου ποιήσαι τὴν πρὸς αὐτὸν ἔνδειξιν.

ιζ. Πολλῶν δὲ δωρεῶν ἀξιωθεὶς, καὶ ταχὺ πλούσιος γενόμενος, πρὸς τοὺς παῖδας εἶπεν, Ὦ παῖδες, ἀπωλόμεθ' ἂν εἰ μὴ ἀπολώλειμεν.

ΜΥΡΩΝΙΔΟΥ.

Μυρωνίδης παρήγγειλεν ἔξοδον Ἀθηναίοις ἐπὶ Βοιωτοὺς στρατεύων· ἐνστάσης δὲ τῆς ὥρας, καὶ τῶν λοχαγῶν
186 λεγόντων μηδέπω πάντας παρεῖναι, Πάρεισιν, εἶπεν, οἱ μέλλοντες μάχεσθαι· καὶ χρησάμενος αὐτοῖς προθύμοις, ἐνίκησε τοὺς πολεμίους.

XV. Ejectus Athenis primum, deinde etiam Græcia, ad Perſarum regem ſe contulit: juſſuſque loqui, Sermonem aulæis ſimilem eſſe dixit; nam eorum in morem, exporrectum quidem oſtendere formas, contractum autem occultare.

XVI. Petiit tempus ſibi dari dum Perſicam linguam addiſceret, ut ſuo arbitrio ſuis ipſius verbis, non per interpretem, regi ſuam poſſet explicare ſententiam.

XVII. Multis donis ornatus, et celeriter ditatus, pueris ſuis dixit: Periiſſemus pueri, niſi periiſſemus.

MYRONIDIS.

Myronides bellum contra Bœotos faciens, expeditionem Athenienſibus denunciaverat: cum inſtaret hora exeundi, ac centuriones ſignificarent nondum omnes ad ſigna conveniſſe: Præſto ſunt, ait, qui pugnaturi ſunt: iiſque uſus alacribus, hoſtem vicit.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ.

α'. Ἀριστείδης δὲ ὁ δίκαιος ἀεὶ καθ' αὑτὸν ἐπολιτεύετο, καὶ τὰς ἑταιρείας ἔφυγεν, ὡς τῆς ἀπὸ τῶν φίλων δυνάμεως ἀδικεῖν ἐπαιρούσης.

β'. Ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων ὁρμώντων ὀπὶ τὸν ὀξοστρακισμὸν, ἄνθρωπος ἀγράμματος καὶ ἄγροικος ὄστρακον ἔχων προσῆλθεν αὐτῷ, κελεύων ἐγγράψαι τὸ ὄνομα τῶ Ἀριστείδου, Γινώσκεις γάρ, ἔφη, τὸν Ἀριστείδην; τῶ δὲ ἀνθρώπου γινώσκειν μὴν οὐ φήσαντος, ἄχθεσθαι δὲ Β τῇ τῶ δικαίου προσηγορίᾳ, σιωπήσας ἐνέγραψε τὸ ὄνομα τῷ ὀστράκῳ, καὶ ἀπέδωκεν.

γ'. Ἐχθρὸς δὲ ὢν τῶ Θεμιστοκλέους, καὶ πρεσβύτης ἐκπεμφθεὶς σὺν αὐτῷ, Βάλε, φησὶν, ὦ Θεμιστόκλεις, ὀπὶ τῶν ὅρων τὴν ἔχθραν ἀπολίπωμεν; ἂν γὰρ δοκῇ, πάλιν αὐτὴν ἐπανιόντες λησόμεθα.

δ'. Τάξας δὲ τὰς φόρους τοῖς Ἕλλησι, τοσοῦτον πλουσιωτέρους ἐπανῆλθεν, ὅσον εἰς τὴν ἀποδημίαν ἀνήλωσεν.

ARISTIDIS.

I. Aristides cognomento Justus semper pro se ac solus rempublicam gessit, societatesque fugit: quod parta amicorum præsidio potentia soleret ad injustos conatus animare.

II. Athenienſibus eo tendentibus, ut ostraciſmo ipſum urbe ejicerent, homo ruſticus litterarumque rudis teſtam ei attulit, petiitque ut nomen Ariſtidis inſcriberet. Noſti vero, inquit, Ariſtidem? Non equidem, reſpondit ruſticus: ſed moleſtum mihi eſt Juſti cognomentum. Tum Ariſtides ſilens nomen ſuum teſtæ inſcripſit, eamque homini reddidit.

III. Intercedebat ei cum Themiſtocle inimicitia: cum eo miſſus aliquo legatus, Viſne, inquit, O Themiſtocles, inimicitiam in finibus deponamus? ſi enim videbitur, reverſi eam rurſum ſuſcipiemus.

IV. Tributa Græcis imponens, tanto rediit pauperior, quantum in peregrinationem inſumptum fuit.

ε'. Αἰσχύλου δὲ ποιήσαντος εἰς Ἀμφιάραον,

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος ἀλλ' εἶναι θέλει,
Βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος,
C Ἀφ' ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα·

καὶ λεγομένων τούτων, πάντες εἰς Ἀριστείδην ἀπέβλεψαν.

ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ.

α'. Περικλῆς, ὁπότε μέλλοι στρατηγεῖν, ἀναλαμβάνων τὴν χλαμύδα, πρὸς ἑαυτὸν ἔλεγεν, Πρόσεχε Περίκλεις, ἐλεύθερων μέλλεις ἄρχειν, Ἑλλήνων καὶ Ἀθηναίων.

β'. Ἐξέλιπε δὲ τὴν Αἴγιναν ὥσπερ λήμην ἀφαιρεῖν τοῦ Πειραιῶς.

γ'. Πρὸς δὲ φίλον τινὰ μαρτυρίας ψευδοῦς δέομενον, ἢ πρόσωπον καὶ ὅρκος, ἔφησε μέχρι τοῦ βωμοῦ φίλος εἶναι.

D δ'. Μέλλων δὲ ἀποθνήσκειν, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐμακάριζεν ὅτι μηδεὶς Ἀθηναίων μέλαν ἱμάτιον δι' αὐτὸν ἐνέδυσατο.

V. Æschylus in Amphiaraum hos fecit versus,

Neque enim videri, sed vult esse is optimus,
Sulcum profundum in pectore consitum suo
Habens, veneranda consilia unde pullulant.

hi cum in theatro recitarentur, omnium oculi sunt in Aristidem conjecti.

PERICLIS.

I. Pericles præturam gesturus, chlænam sumens ita seipsum solebat alloqui: Memento Pericles liberis te imperaturum, Græcis atque Athenienſibus.

II. Æginam abolere jubebat, tanquam oculis Peiræi damnosam.

III. Amico falsum a se testimonium, quod jurejurando erat sanciendum, exigenti, Amicum se usque ad aram esse respondit.

IV. Moriturus seipsum felicem prædicavit, quod nulli Athenienſium atræ vestis gerendæ causa fuisset.

ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ.

α'. Ἀλκιβιάδης ἔτι παῖς ὢν ἐλήφθη λαβὼν ἐν παλαίστρᾳ· καὶ μὴ δυνάμενος ἀπαφυγεῖν, ἔδακε τὸν χεῖρα τὸν καταπαλαίοντος· εἰπόντος δὲ ἐκείνου, Δάκνεις ὡς αἱ γυναῖκες, Οὐμμὰ μὲν, εἶπεν, ἀλλ' ὡς οἱ λέοντες.

β'. Ἔχων δὲ κύνα πάγκαλον ἐωνημένον ἑπτακισχιλίων δραχμῶν, ἀπέκοψεν αὐτῷ τὴν οὐρὰν, Ὅπως, ἔφη, τοῦτο λέγωσιν Ἀθηναῖοι περὶ ἐμοῦ, καὶ μηδὲν ἄλλο πολυπραγμονῶσι.

γ'. Προσελθὼν δὲ διδασκαλείῳ, ῥαψῳδίαν Ἰλιάδος ἤτει· τοῦ δὲ διδασκάλου μηδὲν ἔχειν Ὁμήρου φήσαντος, ἐπελίψας αὐτῷ κόνδυλον παρῆλθεν.

δ'. Ἐλθὼν δὲ ὅπι θύρας τοῦ Περικλέους, καὶ πυθόμενος αὐτὸν μὴ σχολάζειν, ἀλλὰ σκοπεῖν ὅπως ἀποδώσῃ λόγους Ἀθηναίοις, Οὐ βέλτιον, ἔφη, σκοπεῖν ἢ ὅπως μὴ σὺ ἀποδώσῃ;

ε'. Καλούμενος δὲ ὅπι κρίσιν θανατικὴν ὑπὸ τῶν

ALCIBIADIS.

I. Alcibiades etiamnum puer in palæstra ita comprehensus, ut non posset effugere, colluctantis manum momordit: qui cum diceret, Mordes sicut mulieres: respondit, Nequaquam, sed ut leones.

II. Canem possidebat perpulchrum, emptum septem millibus drachmarum: ei caudam amputavit, eo id se facere dicens, ut hoc haberent Athenienses quod de ipso loquerentur, neque in alias inquirerent res ejus.

III. Ad ludum aliquando literarium veniens, rhapsodiam Iliadis popposcit magistrum: eique, cum nihil Homericum se habere diceret, colapho impacto transiit.

IV. Veniens ad fores Periclis, audivit eum occupatum esse, ac circumspicere quomodo rationes posset Atheniensibus reddere: Nonne, inquit, præstabat excogitare rationem, ne eas redderet?

V. Evocatus ab Athenienfibus e Sicilia ad dicendam causam, cum quidem capitis

Ἀθηναίων ἀπὸ Σικελίας, ἔκρυψεν ἑαυτόν· εἰπόντων εὐήθη τὴν δίκην ἔχοντα, ζητεῖν ἀποφυγήν, ὃν δεῖ φυγεῖν.

ς'. Εἰπόντος δέ τινος, Οὐ πιστεύεις τῇ πατρίδι τὴν περὶ σεαυτοῦ κρίσιν; Ἐγὼ μὲν, ἔφη, οὐδὲ τῇ μητρὶ, μή πως ἀγνοήσασα τὸν μέλαιναν βάλῃ ψῆφον ἀντὶ τῆς λευκῆς.

ζ'. Ἀκούσας δὲ ὅτι θανάτῳ αὐτὸν καὶ τὸν σὸν αὐτοῦ κατέγνωσαν, Δείξωμεν ἄν, εἶπεν, αὐτοῖς ὅτι ζῶμεν· καὶ ὁ Λακεδαιμονίων πρεσβύτης, τὸν Δεκελικὸν ἦρεν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους πόλεμον.

ΛΑΜΑΧΟΥ.

Λάμαχος ἐπετίμα τινὶ τῶν λοχαγῶν ἁμαρτόντι· τοῦ δὲ φήσαντος μηκέτι τοῦτο ποιήσειν, Οὐκ ἔστιν, εἶπεν, ἐν πολέμῳ δὶς ἁμαρτεῖν.

ΙΦΙΚΡΑΤΟΥΣ.

α'. Ἰφικράτης, δοκῶν υἱὸς εἶναι σκυτοτόμου, κατεφρονεῖτο· δόξαν δὲ τότε πρῶτον ἔσχε ὅτε πρωτοπάταν

inquireretur, abdidit ſeſe: ſtultum eſſe dicens reum qui cum fugere judicium liceat, quærat qui in eo ſe defendat.

VI. Ac dicenti cuidam, Non fidis patriæ de te judicaturæ? ne matri quidem, inquit: metuerem enim ne per errorem atrum calculum pro albo in urnam injiceret.

VII. Audito ſe et qui cum ipſo erant morti ab Athenienſibus addictos eſſe, Oſtendamus, ait, illis nos vivere. Simulque ſe ad Lacedæmonios contulit, et bellum Decelicum contra Athenienſes excitavit.

LAMACHI.

Lamachus centurionem quendam commiſſi erroris cauſa verbis increpabat: ac reſpondenti, poſthac ſe nihil tale admiſſurum, hoc referebat: In bello non licet bis peccare.

IPHICRATIS.

I. Iphicrates deſpiciebatur, quod cerdonis filius eſſe putaretur. Tunc primum exiſtimationem ſibi peperit, cum ſaucium ipſe hoſtem una cum

πολέμιον ἄνδρα μὴ τῶν ὅπλων ζῶντα συναρπάσας, εἰς τὴν ἑαυτῶν τριήρη μετήνεγκεν.

β'. Ἐν δὲ φιλίᾳ καὶ συμμάχῳ χώρᾳ στρατοπεδεύων καὶ χάρακα βαλλόμενος καὶ τάφρον ὀρύττων ὀπιμελῶς, πρὸς τὸν εἰπόντα, Τί γὰρ φοβούμεθα; Χθρίσην, ἔφησε, στρατηγοῦ φωνὴν εἶ, τὴν, Οὐκ ἂν προσεδόκησα.

γ'. Παρατάττόμενος δὲ τοῖς βαρβάροις, ἔφη δεδιέναι μὴ τὸν Ἰφικράτην οὐκ ἴσασιν, ᾧ καταπλήττει τοὺς ἄλλους πολεμίους.

δ'. Κρινόμενος δὲ θανάτου, πρὸς τὸν συκοφάντην, Οἷα ποιεῖς ὦ ἄνθρωπε, εἶπε, πολέμου προειρῶντος, τὴν πόλιν πρὸς ἐμοῦ πείθων βουλεύεσθαι καὶ μὴ μετ' ἐμοῦ;

ε'. Πρὸς δὲ Ἁρμόδιον τὸν τοῦ παλαιοῦ Ἁρμοδίου ἀπόγονον, εἰς δυσγένειαν αὐτὸν λοιδορέμενον, ἔφη, Τὸ μὲν ἐμὸν ἀπ' ἐμοῦ γένος ἄρχεται, τὸ δὲ σὸν ἐν σοὶ παύεται.

ϛ'. Ῥήτορος δέ τινος ἐπερωτῶντος αὐτὸν ἐν ἐκκλησίᾳ, Τίς ὢν μέγα φρονεῖς; πότερον ἱππεύς, ἢ τοξότης,

armis vivum corripiens in ſuam tranſtulit triremem.

II. Is cum caſtra in regione amica et confœderata poſuiſſet, accurateque ea vallo et foſſa communiviſſet, quærenti cujuſnam metu hoc faceret: reſpondit, *Turpiſſimam eſſe imperatoris vocem, Non putaram.*

III. Pugnam contra barbaros inſtruens, aiebat vereri ſe Iphicratem barbaris non eſſe notum; ſuo enim nomine aliis hoſtibus terrorem ſe incutere.

IV. Rei capitalis poſtulatus, adverſus calumniatorem dixit: *Vide quam rem agas, qui inſtante bello ſuades civitati ut de me potius quam mecum decernat.*

V. Cum ei Harmodius, unus de priſci illius Harmodii poſteris, exprobraret ignobilitatem, reſpondit: *Meum a me incipit genus, tuum in te deſinit.*

VI. Interrogatus a quodam oratore, quis tandem eſſet, qui ita magnifice de ſeipſo ſentiret, equeſne an ſagittarius, an peltam gerens, an pedeſter: *Ni-*

ἢ πελταστὴς, ἢ πεζός; Οὐδείς, ἔφη, τούτων, ἀλλ' ὁ πᾶσι τούτοις ὀψοφάγος ὀπιτάττειν.

ΤΙΜΟΘΕΟΥ.

α'. Τιμόθεος εὐτυχὴς ἐνομίζετο στρατηγὸς εἶ· καὶ φθονοῦντες αὐτῷ τινες ἐζωγράφουν τὰς πόλεις εἰς κύρτον C αὐτομάτως ἐκείνου καθεύδοντος ἐνδυομένας· ἔλεγεν οὖν ὁ Τιμόθεος, Εἰ τηλικαύτας πόλεις λαμβάνω καθεύδων, τί με οἴεσθε ποιήσειν ἐγρηγορότα;

β'. Τῶν δὲ τολμηρῶν στρατηγῶν τινος τραῦμα τοῖς Ἀθηναίοις δεικνύοντος, Ἐγὼ δέ, εἶπεν, ἠχμάλωτον ὅτι με στρατηγοῦντος ὑμῶν ἐν Σάμῳ καταπελτικὸν βέλος ἐγγὺς ἔπεσε.

γ'. Τῶν δὲ ῥητόρων τὸν Χάρητα σεσαγόντων, καὶ τοιοῦτον ἀξιόντων εἶ) τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν, Οὐ τὸν στρατηγὸν, εἶπεν ὁ Τιμόθεος, ἀλλὰ τῷ στρατηγῷ τὰ στρώματα κομίζοντα.

ΧΑΒΡΙΟΥ.

D α'. Χαβρίας ἔλεγε κάλλιστα στρατηγεῖν τὸς μάλιστα γινώσκοντας τὰ τῶν πολεμίων.

hil, inquit, *horum, ſed qui ſciat hiſce omnibus imperare.*

TIMOTHEI.

I. Timotheus fortunatus videbatur eſſe imperator, ac nonnulli invidi pingebant urbes ultro in ipſius dormientis naſſam ſe induentes; dicebat itaque, *Si tantas ego urbes per ſomnum capio, quid me vigilantem putatis facturum?*

II. Quodam de audacibus ducibus vulnus acceptum Athenienſibus demonſtrante: *Me vero*, inquit Timotheus, *puduit quod cum ego dux veſter in Samo eſſem, prope me telum catapultæ decidit.*

III. Oratoribus Charetem commendantibus, talemque debere Athenienſium eſſe imperatorem dicentibus: *Non*, inquit, *imperatorem, ſed eum qui imperatori ſtragulam veſtem portet.*

CHABRIÆ.

I. Chabrias dicebat optimum hunc eſſe imperatorem, qui maxime cognitas habeat res hoſtium.

β'. Δίκην δὲ φεύγων προδοσίας μετὰ Ἰφικράτους, ὑπεμῶντος αὐτῷ τὸν Ἰφικράτην ὅτι κινδυνεύων εἰς τὸ γυμνάσιον βαδίζει καὶ τὴν εἰωθυῖαν ὥραν ἀριστᾷ, Τοιγαροῦν, εἶπεν, ἂν ἄλλό τι γνῶσι περὶ ἡμῶν Ἀθηναῖοι, σὲ μὲν αὐχμῶντα καὶ ἄσιτον, ἐμὲ δὲ ἠριστικότα καὶ ἀλειμμένον ἀποκτενοῦσιν.

γ'. Εἰώθει δὲ λέγειν, ὅτι, Φοβερώτερόν ἐστιν ἐλάφων στρατόπεδον, ἡγεμόνα λέοντος, ἢ λεόντων, ἐλάφου.

ΗΓΗΣΙΠΠΟΥ.

Ἡγησίππου τοῦ Κροβύλου προαγορευομένου παροξυνόντος τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ Φίλιππον, Οὐ προφώνησέ τις ἐκ τῆς ἐκκλησίας, Πόλεμον εἰσαγῇ; Ναὶ μὰ Δία, εἶπε, καὶ μέλανα ἱμάτια, καὶ δημοσίας ἐκφορὰς, καὶ λόγους ἐπιταφίους, εἰ μέλλομεν ἐλεύθεροι βιώσεσθαι, καὶ μὴ ποιήσειν τὸ προσταττόμενον Μακεδόσι.

ΠΥΘΕΟΥ.

Πυθέας ἔτι μειράκιον ὢν, παρῆλθεν ἀντερῶν τοῖς περὶ Ἀλεξάνδρου γραφομένοις ψηφίσμασιν· ἐπόντος δέ τινος,

II. Proditionis una cum Iphicrate accusatus, gymnasium frequentabat, solitaque hora prandebat. Reprehensus eo nomine ab Iphicrate: *Proinde*, inquit, *si quid siniſtrum de nobis statuerint Athenienses, squalidum te et jejunum, me pransum unctumque interficient.*

III. Solebat dicere, *Terribiliorem esse cervorum exercitum leone duce, quam leonum agmen ducente cervo.*

HEGESIPPI.

Hegesippus cognomento Crobylus, adversus Philippum Athenienses instigabat: cumque e concione quidam occlamasset, Bellum introducis? *Omnino*, inquit, *atque atras etiam mehercle vestes, et publicas funerationes, funebresque orationes, siquidem liberi vivere, neque facere Macedonum imperata volumus.*

PYTHEÆ.

Pytheas etiamnum adolescens progrediebatur in publicum, dicturus contra decreta de Alexandro promulgata:

Σὺ νέος ὢν τολμᾷς λέγειν περὶ τηλικούτων; Καὶ μήν, ἔφη, Ἀλέξανδρον, εἶπεν, ὃν ψηφίζεσθε θεὸν, ἐμοῦ νεώτερός ἐστι.

ΦΩΚΙΩΝΟΣ ΤΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ.

F α'. Φωκίων ὁ Ἀθηναῖος οὔτ' ἄδοξος οὔτε γελῶν ὤφθη, οὔτε δακρύων.

β'. Ἐκκλησίας δὲ γενομένης πρὸς τὸν εἰπόντα, Σκεπτομένῳ, ὦ Φωκίων, ἔοικας, Ὀρθῶς, ἔφη, τοπάζεις· σκέπτομαι γὰρ εἴ τι δύναμαι χρήσιμον εἰπεῖν ὧν μέλλω λέγειν πρὸς Ἀθηναίους.

γ'. Μαντείας δὲ γενομένης Ἀθηναίοις ὡς εἷς ἐστιν ἀνὴρ ἐν τῇ πόλει ταῖς πάντων ἐναντιούμενος γνώμαις, καὶ τῶν Ἀθηναίων ζητεῖν κελευόντων ὅστις ἐστὶ, καὶ βοώντων, Φωκίων ἑαυτὸν ἔφησε τοῦτον εἶναι· μόνῳ γὰρ ἑαυτῷ μηδὲν ἀρέσκειν ὧν οἱ πολλοὶ πράττουσι καὶ λέγουσιν.

188 δ'. Ἐπεὶ δὲ λέγων ποτὲ γνώμην πρὸς τὸν δῆμον εὐδοκίμει, καὶ πάντας ὁμαλῶς ἑώρα τὸν λόγον ἀποδεχο-

cumque diceret quidam, Tu adoleſcens cum ſis, de tantis rebus audes dicere? *Enimvero*, inquit, *Alexander, quem vos deum decreto veſtro facitis, natu quam ego minor eſt.*

PHOCIONIS.

I. Phocionem Athenienſem nemo neque ridentem vidit, neque lachrymantem.

II. Coacta concione dicenti, *Videre mihi, O Phocion, cogitabundus: Recte*, inquit, *conjicis; delibero enim an aliquid amputare poſſim de verbis quæ ſum ad populum facturus.*

III. Oraculo Athenienſibus ſignificatum erat, unum eſſe in civitate qui omnium adverſaretur ſententiis. Cum quæri juberent quiſnam ille eſſet, ac vociferarentur, *Se illum eſſe*, Phocion dixit: *Soli enim ſibi nihil eorum probari, quæ vulgo fierent ac dicerentur.*

IV. Aliquando dicens ſuam ſententiam, cum placere ſe, et æqualiter ab omnibus approbari ſuam videret oratio-

μῦθος, ὑπογραφεὶς πρὸς τοὺς φίλους εἶπεν, Οὐ δή που κακόν τι λέγων ἐμαυτὸν λέληθα;

ε'. Πρός δέ τινα τῶν Ἀθηναίων αἰτούντων ὑπόδοσιν, καὶ τῶν ἄλλων ὑποδιδόντων, πληθεὶς πολλάκις, Αἰσχυνοίμην ἄν, εἶπεν, ὑμῖν ὑποδιδοὺς, τούτῳ δὲ μὴ ἀποδιδούς· ἅμα δεικνύων τὸν δανειστήν.

ς'. Δημοσθένους δὲ τοῦ ῥήτορος εἰπόντος, Ἀποκτενοῦσί σε Ἀθηναῖοι ἐὰν μανῶσι, Ναὶ, εἶπεν, ἐμὲ μὲν, ἂν μανῶσι· σὲ δὲ, ἂν σωφρονῶσι.

ζ'. Ἀριστογείτονος δὲ τοῦ συκοφάντου μέλλοντος ἀποθνήσκειν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ κατακρίτου γεγονότος, καὶ δεομένου τὸν Φωκίωνα πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, τῶν δὲ φίλων οὐκ ἐώντων πρὸς ἄνθρωπον πονηρὸν βαδίζειν, Καὶ πῶς τις ἄν, εἶπεν, ἥδιον Ἀριστογείτονι λαλήσειεν; B

η'. Ὀργιζομένων δὲ τοῖς Βυζαντίοις τῶν Ἀθηναίων, μὴ δεξαμένοις τὴν πόλιν Χάρητα πεμφθέντα μετὰ δυνάμεως βοηθὸν αὐτοῖς πρὸς Φίλιππον, εἰπὼν ὁ Φωκίων, ὅτι, Δεῖ μὴ τοῖς ἀπιστοῦσι τῶν συμμάχων, ἀλλὰ τοῖς

nem, converſus ad amicos: *Numnam*, inquit, *mihi imprudenti pravum aliquod dictum excidit?*

V. Poſtulantibus ad ſacrificium quoddam ſtipem Athenienſibus, conferentibuſque reliquis, aliquoties vocatus, *Puderet vero me*, inquit, *vobis donare, huic* (ſimul creditorem demonſtrabat) *non reddere.*

VI. Demoſthene oratore dicente, interficient te Athenienſes ſi inſanient: *Plane*, inquit, *me, ſi inſanient: te, ubi ſapient.*

VII. Ariſtogiton judicum ſententiis morti addictus, cum jam moriturus in carcere flagitaret ut Phocion ad ſe veniret, huncque amici ad malum hominem accedere prohiberent: *Et ubi tandem*, ait Phocion, *Ariſtogitonem mallet aliquis compellare?*

VIII. Iraſcebantur Athenienſes Byzantiis, quod in urbem non admiſiſſent Charetem miſſum cum copiis præſidio ipſis contra Philippum. Ibi Phocion *non ſuccenſendum ſociis diffidentibus, ſed ducibus potius*

ἀπιστουμένοις τῶν στρατηγῶν ὀργίζεσθαι, αὐτὸς ἡρέθη στρατηγός· καὶ πιστευθεὶς ὑπὸ τῶν Βυζαντίων, ἐποίησε τὸν
C Φίλιππον ἀπελθεῖν ἄπρακτον.

θ'. Ἀλεξάνδρου δὲ τῶν βασιλέως ἑκατὸν τάλαντα δωρεὰν αὐτῷ πέμψαντος, ἠρώτησε τοὺς κομίζοντας, τί δή ποτε, πολλῶν ὄντων Ἀθηναίων, αὐτῷ μόνῳ ταῦτα δίδωσιν Ἀλέξανδρος· εἰπόντων δὲ ἐκείνων ὡς μόνον αὐτὸν ἡγεῖται καλὸν κἀγαθὸν εἶναι, Οὐκοῦν, ἔφη, ἐασάτω με καὶ δοκεῖν καὶ εἶναι τοιοῦτον.

ι'. Αἰτουμένου δὲ Ἀλεξάνδρου τριήρεις, καὶ τοῦ δήμου κελεύοντος ὀνομαστὶ παρίεναι τὸν Φωκίωνα καὶ συμβουλεύειν, ἀναστὰς ἔφη, Συμβουλεύω τοίνυν ὑμῖν ἢ κρατεῖν τοῖς ὅπλοις αὐτούς, ἢ φίλους εἶναι τῶν κρατούντων.

ια'. Λόγου δὲ περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς �εμ-
D πεσόντος ἀδεκάστως, καὶ τῶν ῥητόρων ἀναπηδώντων εὐθὺς ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ μὴ μέλλειν ἀλλὰ πολεμεῖν ἤδη κελευόντων, ὁ Φωκίων ἠξίου περιμεῖναι, καὶ γνῶναι βεβαίως.

fidem non merentibus pronuncians, ipse dux est creatus, admissusque a Byzantiis fidem sibi habentibus, effecit ut Philippus re infecta discederet.

IX. Alexandro rege centum talenta dono mittente ipsi, quæsivit ex adferentibus, quam ob rem de tanto Athenienſium numero sibi soli istuc largiretur Alexander. Cum responderent, solum ipsum a rege bonum virum judicari: *Talem ergo*, inquit, *me et videri et esse patiatur.*

X. Poscente Alexandro triremes, populoque nominatim Phocionem prodire jubente et in medium consulere, surgens: *Suadeo igitur*, ait, *ut vel ipsi armis potentiam obtineatis, vel potentium amici sitis.*

XI. Allatus incerto autore erat de morte Alexandri nuncius. Ad quem cum oratores statim in rostra provolassent, bellumque sine mora ulla suscipiendum autumarent, Phocion expectare jubebat, remque certo explorare: *Nam*,

Εἰ γὰρ τήμερον, ἔφη, τέθνηκε, καὶ αὔριον ἔσται καὶ εἰσέτι τεθνηκώς.

ιβ'. Τῶ δὲ Λεωσθένους εἰς τὸν πόλεμον ἐμβαλόντος τὴν πόλιν, ἐλπίσι λαμπραῖς περὶ τὸ τῆς ἐλευθερίας ὄνομα καὶ τῆς ἡγεμονίας ἐπαιρομένην, τὸν λόγον αὐτῆς ταῖς κυπαρίτταις ἀπείκαζε, Καλοὶ γὰρ ὄντες, ἔφη, καὶ ὑψηλοὶ, καρπὸν οὐκ ἔχουσι. Κατορθωμένων δὲ τῶν πρώτων, καὶ τῆς πόλεως εὐαγγέλια θυούσης, ἐρωτηθεὶς εἰ ταῦτα ἤθελεν οὕτω πεπρᾶχθαι, Πεπρᾶχθαι μὲν οὖν, E ἔφη, ταῦτα, βεβουλεῦσθαι δὲ ἐκεῖνα.

ιγ'. Τῆ δὲ Ἀττικῆ τῶν Μακεδόνων προσβαλόντων, καὶ πορθούντων τὴν παραλίαν, ἐξήγαγε τοὺς ἐν ἡλικίᾳ· πολλῶν δὲ συντρεχόντων πρὸς αὐτὸν, καὶ παρεγκελευομένων ἐκεῖνον τὸν λόφον καταλαβεῖν, καὶ ἐνταῦθα τάξαι τὴν δύναμιν, Ὦ Ἡράκλεις, εἶπεν, ὡς πολλοὺς ὁρῶ στρατηγοὺς, στρατιώτας δὲ ὀλίγους· οὐ μὴν

E. 1. οὕτω πεπρᾶχθαι] Legendum, quamvis omnibus in vulgata lectione consentientibus libris, αὐτῷ πεπρᾶχθαι ex sede dicti, quæ est in Vita Phocionis p. 752. B. Vertendum ut acumen appareat: Interrogatus malitne ipse hæc gessisse? respondit, gessisse hæc, suasisse illa.

dicebat, *si hodie mortuus est Alexander, cras etiam ac deinceps erit mortuus.*

XII. Leosthenes Atheniensis in bellum Lamiacum conjecerat, magna spe ob nomen parandæ libertatis et imperii exagitatos. Hujus orationem cupressorum similem dicebat esse Phocion: quæ cum sint pulchræ et proceræ, fructum tamen ferunt nullum. Rebus Leostheni initio prospere succedentibus, et civitate victimas ob lætum nuncium immolante, interrogatus, An rem ita gestam non vellet: *Vellem*, inquit, *altero modo decretum fuisse: hæc sic acta esse placet.*

XIII. Macedonibus Atticam incursantibus, oramque maritimam populantibus, eduxit qui ætate erant ad militiam apti. Multis autem ad ipsum concurrentibus, hortantibusque ut tumulo quem monstrabant occupato ibi aciem instrueret: *Dii boni*, inquit,

ἀλλὰ συμβαλὼν ἐκράτησε, καὶ διέφθειρε Νικίωνα τὸν ἄρχοντα τῶν Μακεδόνων.

ιδ'. Μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τῷ πολέμῳ κρατηθέντες ἐδέξαντο φρουρὰν ὑπὸ Ἀντιπάτρου· Μενύλλου δὲ τοῦ τῆς φρουρᾶς ἄρχοντος χρήματα τῷ Φωκίωνι διδόντος, ἀγανακτήσας εἶπε, μήτε ἀμείνονα Ἀλεξάνδρου βελτίονα εἶναι, καὶ χείρονα τὴν αἰτίαν ἐφ' ἧ λήψεται νοῦν, τότε μὴ δεξάμενος.

ιε'. Ἀντίπατρος δὲ ἔφη, πῶς δυεῖν αὐτῷ φίλων Ἀθηναίοις ὄντων, ὅτε Φωκίωνα λαβεῖν πέπεικεν, ὅτε Δημάδην δίδους ἐμπέπλεκεν.

ις'. Ἀξιοῦντος δὲ Ἀντιπάτρου ποιησάμενόν τι τῶν μὴ δικαίων αὐτόν, Οὐ δυνάσομαι, εἶπεν, Ἀντίπατρε, καὶ φίλῳ Φωκίωνι χρῆσθαι, καὶ κόλακι.

189 ιζ'. Μετὰ δὲ τὴν Ἀντιπάτρου τελευτὴν δημοκρατίας Ἀθηναίοις γενομένης, κατεγνώσθη θάνατος τῶν

A. 2. καὶεγνώσθη] Sic Ald. Baſ. Xyl. Voſſ. Κατεγνώσθη Stephan. et ſequentes.

quam multos duces, paucos milites video! commiſſa tamen pugna vicit, et Nicionem Macedonum ducem interfecit.

XIV. Non multo poſt tempore Athenienſibus bello victis præſidium ab Antipatro eſt impoſitum: cujus præfectus Menyllus pecuniam Phocioni cum offerret, indigne id Phocion tulit, *Neque hunc Alexandro meliorem eſſe*, dicens, *et minus honeſtas accipiendi cauſas habere, qui olim repudiaſſet.*

XV. Antipater autem dicebat duos ſe amicos habere Athenis Phocionem ac Demadem, quorum alterum nunquam adducere potuiſſet ut miſſa dona acciperet, alterum nunquam dandis muneribus exſaturaſſet.

XVI. Eidem abs ſe injuſtam quandam actionem poſtulanti, Phocion: *Non potes*, inquit, *Antipater, Phocionem et amicum habere et adulatorem.*

XVII. Poſt mortem Antipatri forma reipublicæ populari conſtituta, in concione pronunciatum eſt Phocionem

Φωκίωνος ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ τῶν φίλων· οἱ μὲν οὖν ἄλλοι κλαίοντες ἤγοντο· τῷ δὲ Φωκίωνι σιωπῇ βαδίζοντι τ ἐχθρῶν τις ἐνέπτυσεν ἀπαντήσας εἰς τὸ πρόσωπον. Ὁ δὲ πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἀποβλέψας, Οὐ παύσῃ τις, εἶπε, τοῦτον ἀσχημονοῦντα;

ιή. Τῶν δὲ μελλόντων συναποθνήσκειν ἑνὸς ὀδυρομένου καὶ ἀγανακτοῦντος, Οὐκ ἀγαπᾷς, εἶπεν, ὦ Θούδιππε, μὴ Φωκίωνος ἀποθανόμενος;

ιθ'. Ἤδη δὲ τῆς κώνειος αὐτῷ προσφερομένης, ἐρωτηθεὶς εἴ τι λέγει πρὸς τὸν υἱόν, Ἐγώ σοι, εἶπεν, ἐντέλλομαι καὶ παρακαλῶ μηδὲν Ἀθηναίοις μνησι- B κακεῖν.

ΠΕΙΣΙΣΤΡΑΤΟΥ.

α'. Πεισίστρατος ὁ Ἀθηναίων τύραννος, ἐπεὶ τῶν φίλων τινὲς ἀποστάντες αὐτῷ Φυλὴν κατέλαβον, ἦλθε πρὸς αὐτοὺς στρωματόδεσμον αὐτὸς κομίζων. Πυθανομένων δὲ ἐκείνων τί βούλεται, Πείσας ὑμᾶς, εἶπεν,

A. 9. Θούδιππε] Dedi hoc ex Voſſ. Venet. T. P. Conſentiunt Plutarch. Vit. Phocion. p. 758. D. et Ælian. V. H. XIII. 41.

amicoſque ejus morte mulctandos eſſe. Ibi reliqui flentes cum ad ſupplicium ducerentur, Phocioni tacite eunti inimicorum quidam obviam factus in faciem exſpuit. Tum ad magiſtratum reſpiciens Phocion, *Nemone*, inquit, *compeſcet hunc contra decorum agentem?*

XVIII. Una moriturum Euippum, idque deplorantem et indigne ferentem ſic compellavit: *Pigetne te cum Phocione mori?*

XIX. Allato jam cicutæ poculo interrogatus filione aliquid mandaret: *Mando*, inquit, *tibi, fili, atque hortor te, ne Athenienſibus memorem te injuriarum præbeas.*

PISISTRATI.

I. Piſiſtratus Athenienſium tyrannus, cum ab eo facta defectione ſociorum quidam Phylen occupaſſent, venit ad eos veſtem ſtragulam portans. Interrogantibus quid vellet, *Aut vobis*, inquit, *perſuadere*

ἀπαγαγεῖν, ἢ μὴ πείσας, μένειν μεθ' ὑμῶν, καὶ ἀφ' τοῦτο ἀφῖγμαι σκευασάμενος.

β'. Διαβληθείσης δὲ τῆς μητρὸς πρὸς αὐτὸν ὡς ἐρᾷ τινος νεανίσκου, καὶ κρύφα σπένδει φοβουμένῳ καὶ παραιτουμένῳ τὰ πολλὰ, καλέσας ὀψὲ δεῖπνον τὸν νεανίσκον ἠρώτησε δειπνήσαντα, Πῶς γέγονεν· Ἡδέως δὲ φήσαντος, Ταῦτά σοι, ἔφη, καθ' ἡμέραν ἔσται ἐὰν τῇ μητρί μου ἀρέσκῃς.

γ'. Ἐπεὶ δὲ Θρασύβουλος ἐρῶν αὐτῆς τῆς θυγατρὸς ἐφίλησεν ἀπαντήσας, παροξυνόμενος ἐπ' αὐτὸν ὁ πατὴρ τῇ γυναικὸς, Ἂν τοὺς φιλοῦντας, εἶπε, μισῶμεν, τί ποιήσομεν τοὺς μισοῦντας; καὶ ἔδωκεν γυναῖκα τῷ Θρασυβούλῳ τὴν παρθένον.

δ'. Κωμαστῶν δέ τινων ἐπιτυχόντων αὐτοῦ τῇ γυναικὶ, καὶ πολλὰ προπηλακισάντων ἀσελγῶς καὶ εἰπόντων, μεθ' ἡμέραν δὲ τοῦ Πεισιστράτου δεομένων καὶ δακρυόντων, Ὑμεῖς μὲν, ἔφη, πειρᾶσθε σωφρονεῖν τὸ

volo, ut mecum in aſty redeatis, aut, ſi id non conſequor, vobiſcum hic manere, et ad eam rem inſtructus veni.

II. Delata apud ipſum erat mater, quod adoleſcentem quendam deperiret, cum eoque rem haberet metuente ſibi et crebro recuſante. Hunc ad cœnam vocavit, eaque peracta percunctatus eſt, quomodo tractatus eſſet: reſpondentique jucunde: *Hoc*, inquit, *quotidianum tibi erit, ſi matri meæ placueris.*

III. Thraſybulus filiam ipſius amabat, obviamque aliquando factam oſculatus erat. Inſtiganti ea de cauſa adverſus illum uxori Piſiſtratus: *Si*, inquit, *amantes odio proſequimur, quid faciemus iis, quibus in odio ſumus?* Virginem porro nuptum tradidit Thraſybulo.

IV. Comeſſatores quidam in uxorem ipſius inciderant, multaque laſcive dixerant atque fecerant. Qui cum poſtridie lachrymis adhibitis veniam flagitarent a Piſiſtrato: *Vos quidem*, inquit, *in poſte-*

λοιπόν· ἡ δ' ἐμὴ γυνὴ τοπαράπαν ἐχθὲς οὐδαμῆ προῆλθε.

ε'. Τῶν παίδων, αὐτῷ γαμεῖν ἑτέραν γυναῖκα μέλ- D
λοντος, ἀπυνθανομένων μή τι μεμφόμενος αὐτοὺς εἴη, Ἧκιστα, εἶπεν, ἀλλ' ἐπαινῶν, καὶ βουλόμενος ἑτέρους μοι παῖδας τοιούτους γενέσθαι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΟΥ ΦΑΛΗΡΕΩΣ.

Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ παρήνει τὰ περὶ βασιλείας καὶ ἡγεμονίας βιβλία κτᾶσθαι καὶ ἀναγινώσκειν· ἃ γὰρ οἱ φίλοι τοῖς βασιλεῦσιν οὐ θαρροῦσι παραινεῖν, ταῦτα ἐν τοῖς βιβλίοις γέγραπται.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ. E

α'. Λυκοῦργος ὁ Λακεδαιμόνιος ἐθίσαι τοὺς πολίτας κομᾶν, λέγων, Ὅτι τοὺς μὲν καλοὺς ἡ κόμη εὐπρεπεστέρους ποιεῖ, τοὺς δὲ αἰσχροὺς, φοβερωτέρους.

β'. Πρὸς δὲ τὸν κελεύοντα ποιεῖν ἐν τῇ πόλει δημοκρατίαν, Σὺ πρῶτος, εἶπεν, ἐν τῇ οἰκίᾳ σου ποίησον δημοκρατίαν.

rum date operam modeſtiæ: mea uxor heri nuſquam omnino prodiit.

V. Ducturum aliam uxorem interrogantibus filiis ecquid eo id faceret, quod ipſos improbaret: reſpondit, *Nequaquam vero, ſed vos laudo, cupioque alios præterea tales liberos nanciſci.*

DEMETRII PHALEREI.

Demetrius Phalereus regi Ptolemæo ſuadebat ut libros de regno et principatu pararet ac legeret, de quibus enim amici reges monere non audent, ea in libris exſtare.

LYCURGI.

I. Lycurgus Lacedæmonius cives adſuefecit ad alendam comam, inquiens ea formoſos, pulchriores: deformes, terribiliores reddi.

II. Poſcenti ut popularem reipublicæ formam Spartæ inſtitueret, juſſit prius domi ſuæ id facere.

γ'. Ἐκέλευε δὲ τὰς οἰκίας ποιεῖν ἀπὸ πελέκεως καὶ θρίονος μόνον· Αἰσχύνεσθαι γὰρ εἰς οἰκίας λιτὰς ἐκπώματα καὶ στρώματα καὶ τραπέζας πολυτελεῖς εἰσφέρειν.

δ'. Πυγμὴν δὲ καὶ παγκράτιον ἀγωνίζεσθαι ἐκώλυσεν, ἵνα μηδὲ παίζοντες ἀπαυδᾶν ἐθίζωνται.

ε'. Στρατεύειν δὲ πολλάκις ὅπη τὸς αὐτὸς ἐκώλυσεν, ὅπως μὴ ποιῶσι μαχιμωτέρους. Ὑστερον οὖν τοῦ Ἀγησιλάου τρωθέντος, ὁ Ἀνταλκίδας εἶπεν, Καλὰ διδασκάλια τῷδε Θηβαίων λαμβάνειν αὐτὸν, ἐθίσαντα καὶ διδάξαντα πολεμεῖν ἄκοντας.

ΧΑΡΙΛΛΟΥ.

α'. Χάριλλος ὁ βασιλεὺς ἐρωτηθεὶς διὰ τί νόμους ὀλίγους ὅπῳ Λυκοῦργος ἔθηκεν, ἀπεκρίνατο, Τὸς μὲν σωφρόνας ὀλίγοις λόγοις μὴ δεῖσθαι νόμων πολλῶν.

β'. Τῶν δὲ εἱλώτων τινὸς θρασύτερον αὐτῷ προσφερομένου, Νὴ τὼ Σιὼ, εἶπε, κατέκτανον τοῦ εἰ μὴ ὠργιζόμαν.

III. Domos non niſi ſecuri et ſerra ædificare juſſit: fore enim ſic, ut pudeat in vilia domicilia pocula, et ſtragula, et menſas ſumptuoſas inferre.

IV. Pugillatione et pancratio interdixit, ut ne per jocum quidem victos ſe fateri ſui diſcerent.

V. Vetuit iiſdem ſæpius bellum inferre, ne ii hoc pacto pugnaciores reddantur. Itaque inferioribus temporibus Antalcidas Ageſilao vulnerato dixit, præclara eum doctrinæ præmia a Thebanis reportare, quos invitos exercuerit, docueritque bellum gerere.

CHARILLI.

I. Charillus rex interrogatus cur tam paucas leges Lycurgus poſuiſſet, reſpondit, eos qui paucis uterentur verbis non habere opus multis legibus.

II. Ferocius ſe adverſus ipſum gerenti de ſervis helotibus uni, Per Caſtores, inquit, occiderem te niſi iraſcerer.

γ'. Πρὸς δὲ τὸν πυθόμενον διὰ τί κομῶσιν, εἶπεν, Ὅτι τῶν κόσμων ἀδαπανώτατος οὗτός ἐστι.

ΤΗΛΕΚΛΟΥ.

Τήλεκλος ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγκαλοῦντα τοῖς πολίταις ὡς ἀγνωμονέστερον αὐτῷ προσφερομένοις ἢ ἐκείνῳ, Σὺ γάρ, εἶπεν, οὐκ οἶδας ἀδικεῖσθαι.

ΘΕΟΠΟΜΠΟΥ.

Θεόπομπος ἔν τινι πόλει, πρὸς τὸν ὑποδεικνύμενον τὸ τεῖχος αὐτῷ, καὶ περιφανόμενον εἰ δοκεῖ καλὸν καὶ ὑψηλὸν εἶναι, Οὐδ' εἰ γυναικῶν, εἶπεν.

ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ.

Ἀρχίδαμος ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ, τῶν συμμάχων ἀξιούντων ὁρίσαι τὰς φόρους αὐτοῖς, εἶπεν, Ὁ πόλεμος οὐ τεταγμένα σιτεῖται.

ΒΡΑΣΙΔΟΥ.

α'. Βρασίδας ἐν ἰσχάσι συλλαβὼν μῦν, καὶ δηχ-

A. 8. Οὐδ' εἰ γυναικῶν, εἶπεν] Ita J. Voſſ. Pol. Jun. Mez. melius ſaltem vulgato Οὐ δεῖ γυναικῶν, εἶπεν. Cod. Venet. qui alio item habet loco dictum in Apophth. Lacon. p. 221. E. aliquanto melius Οὐδ' εἰ γυναικῶν, εἶπεν, ἦν. Sententia eadem, forma paulo diverſa, in Laconicis Ap. aliquoties exſtat.

III. Interrogatus cur comam Spartani nutrirent? quia, inquit, omnium ornatuum hic minimo conſtat ſumptu.

TELECLI.

Teleclus rex fratri cives apud ipſum accuſanti, quod ſe non tanta quanta ipſum benevolentia proſequerentur, *Cauſa eſt*, inquit, *quod ferre injurias tu non noſti.*

THEOPOMPI.

Theopompus quadam in urbe oſtentanti murum, et quærenti pulcherne videretur et altus, reſpondit, *Ne ſi mulierum quidem ſit.*

ARCHIDAMI.

Archidamus bello Peloponneſiaco ſociis poſcentibus ut tributi certam præſcriberet quantitatem, *Bellum*, ait, *definito non alitur emolumento.*

BRASIDÆ.

I. Braſidas inter caricas murem cum cepiſſet, morſus

θεὶς, ἀφῆκεν· εἶτα τοὺς παρόντας, Οὐδὲν οὕτως, ἔφη, μικρόν ἐστιν ὃ μὴ σώζεται τολμῶν ἀμύνεσθαι τοὺς ἐπιχειροῦντας.

β'. Ἐν δὲ μάχῃ ἀφ' ἧς τῆς ἀσπίδος ἀκοντισθεὶς, καὶ τὸ δόρυ τοῦ τραύματος ἐλκύσας, αὐτῷ τούτῳ τὸν πολέμιον ἀπέκτεινεν· ἐπερωτηθεὶς δὲ πῶς ἐτρώθη, Προδούσης με τῆς ἀσπίδος, εἶπεν.

γ'. Ἐπεὶ δὲ σπεύδοι πεσεῖν αὐτὸν ἐλευθεροῦντα τοὺς ὑπὲ Θράκης Ἕλληνας, οἱ δὲ πεμφθέντες εἰς Λακεδαίμονα τρέσαντες τὴν μητέρ' ἐπῆλθον αὐτοῦ, πρῶτον μὲν ἠρώτησεν εἰ καλῶς ὁ Βρασίδας ἀπέθανεν· ἐγκωμιαζόντων δὲ τὸν Θρᾳκῶν αὐτὸν, καὶ λεγόντων ὡς οὐδεὶς ἄλλως ἔσοιτο τοιοῦτος, Ἀγνοεῖτε, εἶπεν, ὦ ξένοι· Βρασίδας μὲν γὰρ ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς, ἃ δὲ Λακεδαίμων πολλοὺς ἔχει τούτου κἀρρονας.

ΑΓΙΔΟΣ.

α'. Ἄγις ὁ βασιλεὺς οὐκ ἔφη τοὺς Λακεδαιμονίους ἐρωτᾶν πόσοι εἰσὶν, ἀλλὰ ποῦ εἰσιν οἱ πολέμιοι.

ab eo dimiſit: tum iis qui aderant, *Nihil*, inquit, *ita parvum eſt, quod ſalutem ſibi non paret, ſi ulciſci adorientes audeat.*

II. In prælio jaculum ſibi per ſcutum adactum e vulnere extraxit, eoque ipſo hoſtem interfecit: interrogatus autem quomodo vulneratus eſſet, reſpondit: *Prodente me ſcuto.*

III. Poſtquam hic liberatis qui ad Thraciam habitabant Græcis in pugna occubuit, miſſos Spartam legatos ſcitata eſt mater ejus primum, an honeſte mortuus eſſet filius: et laudantibus eum Thracibus, neque ſimilem ejus quenquam futurum dicentibus, *Erratis*, inquit, *hoſpites; fuit Braſidas vir præclarus, ſed habet Lacedæmon multos eo fortiores.*

AGIDIS.

I. Agis rex dicebat *Lacedæmonios non interrogare quam multi, ſed ubi ſint hoſtes.*

β'. Ἐν δὲ Μαντινέᾳ κωλυόμενοι ἁμιλλᾶσθαι τοῖς πολεμίοις πλείοσιν οὖσιν, εἶπεν, Ἀνάγκη πολλοῖς μάχεσθαι τὸν ἄρχειν πολλῶν βουλόμενον.

γ'. Ἐπαινουμένων δὲ τῶν Ἠλείων ὅτι τὰ τὰ Ὀλύμπια καλῶς ἄγουν, Τί δέ, εἶπε, ποιοῦσι θαυμαστὸν εἰ δι' ἐτῶν τεσσάρων μιᾷ ἡμέρᾳ χρῶνται τῇ δικαιοσύνῃ; D

Ἐπιμνόντων δὲ τοῖς ἐπαίνοις, ἔφη, Τί θαυμαστὸν εἰ θεάματι καλῷ καλῶς χρῶνται, τῇ δικαιοσύνῃ;

δ'. Πρὸς δὲ ἄνθρωπον πονηρὸν ἐρωτῶντα πολλάκις τίς ἄριστος εἴη Σπαρτιατῶν, εἶπεν, Ὁ τούτῳ ἀνομοιότατος.

ε'. Ἑτέρου δὲ πυθομένου πόσοι εἰσὶν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ὅσοι, εἶπεν, ἱκανοὶ τοὺς κακοὺς ἀπείργειν.

ϛ'. Καὶ τὸ αὐτὸ ἑτέρου πυθομένου, Πολλοί σοι, ἔφη, δόξουσιν εἶναι, ἐὰν αὐτοὺς ἴδῃς μαχομένους.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ.

α'. Λύσανδρος, Διονυσίου τοῦ τυράννου πέμψαντος E ἱμάτια ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ τῶν πολυτελῶν, οὐκ

II. Et apud Mantineam vetantibus pugnam cum hostibus conferere, quod numero vincerent, dixit: *Adversus multos pugnet necesse est, qui multis vult imperare.*

III. Cum Elei laudarentur quod Olympia juste administrarent, *Quid dignum*, inquit, *admiratione præstant, si toto quadriennio unum per diem justitia utuntur?* Pergentibus autem laudare qui cœperant: *Quasi vero*, inquit, *mirum sit, si re pulchra, nimirum justitia, pulchre utuntur?*

IV. Homini malo sæpius quærenti quisnam Spartanorum sit optimus, respondit, *Is, qui tui est dissimillimus.*

V. Alii interroganti *quanta sit Spartanorum multitudo*, reddidit: *Quanta sufficit malis arcendis.*

VI. Idemque alio quærente, *Multi*, inquit, *tibi videbuntur Lacedæmonii, si eos pugnantes spectes.*

LYSANDRI.

I. Lysander cum filiabus ipsius Dionysius tyrannus pretiosas vestes misisset, non ac-

ἔλαβεν, εἰπών, Δεδιέναι μὴ ἀφ' ταῦτα μᾶλλον αἰσχραὶ φανῶσιν.

β'. Πρὸς δέ τὸς ψέγοντας αὐτὸν ὅτι τῷ δι' ἀπάτης τὰ πολλὰ πράσσειν, ὡς ἀνάξιον τᾶ Ἡρακλέους, ἔλεγεν, Ὅπου μὴ ἐφικνεῖται ἡ λεοντῆ, προσραπτέον ἐστὶ ἐκεῖ τὰν ἀλωπεκῆν.

γ'. Πρὸς δὲ Ἀργείους δικαιότερα τῶν Λακεδαιμονίων λέγοντ περὶ τᾶς ἀμφισβητουμένας χώρας δοκοῦντων, ἀσασάμενος τὰν μάχαιραν, Ὁ ταύτης, ἔφη, κρατῶν, βέλτιστα περὶ γᾶς ὅρων διαλέγεται.

δ'. Τὸς δὲ Λακεδαιμονίους ὁρῶν ὀκνοῦντας προσμάχεσθαι τοῖς τείχεσι τῶν Κορινθίων, ὡς εἶδε λαγὼς ἐξαλλόμενον ἐκ τᾶς τάφρου, Τοιοῦτοι, ἔφη, φοβεῖσθε πολεμίους, ὧν οἱ λαγοὶ δι' ἀργίαν ἐν τοῖς τείχεσιν ἐγκαθεύδουσιν;

ε'. Μεγαρέως δὲ ἀνδρὸς ἐν κοινῷ συλλόγῳ παρρησίᾳ χρησαμένου πρὸς αὐτὸν, Οἱ λόγοι σου, εἶπε, πόλεως δέονται.

cepit: quod vereri ſe diceret, ne filiæ iis indutæ turpiores viderentur.

II. Culpantibus ipſum, quod multa per dolum agendo parum dignum Hercule ſe gereret, dixit: *Ubi leonina pellis non ſufficit, ibi adſuenda eſt vulpina.*

III. De agro controverſo cum viderentur Argivi juſtiora quam Spartani afferre argumenta, ſtringens gladium, *Hunc*, ait, *qui tenet, is optime de agrorum finibus diſputat.*

IV. Cernens Lacedæmonios non ſatis habere animi ad oppugnandos Corinthiorum muros, cum e foſſa leporem proſilire videret, *Hos*, inquit, *metuiſtis hoſtes, quorum ob ignaviam muris lepores indormiunt?*

V. In concilio liberius a Megarenſi quodam compellatus, *Tua*, inquit, *verba civitate indigent.*

ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ.

α'. Ἀγησίλαος ἔλεγε τὰς τῶν Ἀσίαν κατοικούντων, ἐλευθέρους μὲν κακοὺς εἶναι, δούλους δὲ ἀγαθούς.

β'. Εἰθισμένων δὲ αὐτὸν τὸν Περσῶν βασιλέα μέγαν προσαγορεύειν, Τί δὲ ἐκεῖνος, εἶπεν, ἐμοῦ μείζων, εἰ μὴ δικαιότερος καὶ σωφρονέστερος;

γ'. Περὶ ἀνδρείας καὶ δικαιοσύνης ἐρωτηθεὶς ποτέρα βελτίων, Οὐδὲν ἀνδρείας, ἔφη, χρήζομεν ἐὰν πάντες ὦμεν δίκαιοι.

δ'. Νυκτὸς δὲ μέλλων τὴν τάχος ἀναζευγνύειν ἐκ 191
τῆς πολεμίας, καὶ τὸν ἐρώμενον ὁρῶν ἀπολειπόμενον δι' ἀσθένειαν, καὶ δακρύοντα, Χαλεπὸν, εἶπεν, ἅμα ἐλεεῖν καὶ φρονεῖν.

ε'. Μενεκράτης δὲ τῷ ἰατρῷ Διὸς προσαγορευομένῳ, γράψαντος ὑπατολιὼ πρὸς αὐτὸν, Μενεκράτης Ζεὺς βασιλεῖ Ἀγησιλάῳ χαίρειν, ἀντέγραψεν, Βασιλεὺς Ἀγησίλαος Μενεκράτει ὑγιαίνειν.

ϛ'. Λακεδαιμονίων δὲ νικησάντων Ἀθηναίους καὶ

AGESILAI.

I. Ageſilaus dicebat *Aſiæ incolas ſi libertate fruerentur, malos: ſi ſervirent, bonos eſſe.*

II. Cum ſolerent illi Perſarum regem appellare magnum: *Quomodo*, aiebat, *is me major eſt, ſi non juſtior eſt et temperantior?*

III. De fortitudine et juſtitia interrogatus, utra harum major eſſet, reſpondit, *Nihil opus fore fortitudine, ſi omnes juſti eſſemus.*

IV. Noctu ſubito caſtra ex hoſtico moturus, cum amaſium videret ob imbecillitatem relinqui a tergo et flere, *Difficile eſt*, inquit, *ſimul miſereri et ſapere.*

V. Menecrati medico, qui Jupiter cognominabatur, in epiſtola ad ſe ſcribenti, *Menecrates Jupiter Ageſilao regi S.* reſcripſit: *Rex Ageſilaus Menecrati ſanam mentem.*

VI. Cum ad Corinthum Lacedæmonii viciſſent Athe-

τὰς συμμάχους ἐν Κορίνθῳ, πυθόμενος τὸ πλῆθος τῶν
B πολεμίων νεκρῶν, Φεῦ τὰς Ἑλλάδος, εἶπεν, ἃ τοσούτους ὑφ' ἑαυτᾶς ἀπολώλεκεν ὅσοις ἀρκεῖ τοὺς βαρβάρους νικῆσαι ἅπαντας.

ζ'. Χρησμὸν δὲ λαβὼν ἐν Ὀλυμπίᾳ περὶ τοῦ Διὸς ὃν ἤθελεν, εἶτα τῶν Ἐφόρων κελευόντων καὶ τὸν Πύθιον ἐρωτῆσαι περὶ τῶν αὐτῶν, εἰς Δελφοὺς παραγενόμενος, ἠρώτησε τὸν θεὸν, Εἰ ἅπερ τῷ πατρὶ, δοκεῖ καὶ αὐτῷ.

η'. Παραιτούμενος δέ τινα τῶν φίλων περὶ τοῦ Καροὺς Ἰφικράτους, ἔγραψε πρὸς αὐτὸν, Νικίας εἰ μὲ οὐκ ἀδικεῖ, ἄφες· εἰ δὲ ἀδικεῖ, ἡμῖν ἄφες, πάντως δὲ ἄφες.

θ'. Τῷ δὲ μιμουμένῳ τὴν ἀηδόνα φωνὴν ἀκούσας παρακαλούμενος, Αὐτᾶς, εἶπεν, ἀκούσας πολλάκις.

C ι'. Μετὰ δὲ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην, πάντας τοὺς πεσόντας ἀτίμους εἶναι τοῦ νόμου κελεύοντος, ὁρῶντες οἱ ἔφοροι τὴν πόλιν ἀνδρῶν ἔρημον οὖσαν, ἐβούλοντο τὴν

nienſes eorumque ſocios, multitudine hoſtium occiſorum audita dixit: *O infelicem Græciam, quæ tantum hominum ipſa ſibi interemit, quantum ſatis erat ad univerſos vincendum barbaros!*

VII. Olympiæ a Jove oraculum ex animi ſententia conſecutus, Ephoriſque jubentibus Apollinem Pythium eadem de re conſulere, profectus Delphos ex Deo quæſivit, *An quod viſum eſſet patri, idem ipſe probaret.*

VIII. Pro amico quodam apud Hidrieum Carem intercedens, ita ad hunc ſcripſit: ſi inſons eſt Nicias, miſſum eum fac: ſi autem ſons eſt, mea cauſa eum dimitte, omnino autem dimitte.

IX. Invitanti ad audiendum hominem qui luſciniæ vocem imitabatur, dixit, *Ipſam ſæpenumero audivi luſciniam.*

X. A pugna Leuctrica cum lex juberet ignominia omnes affici qui trepidaſſent: Ephori videntes urbem virorum vacuam, ignominiam iſtam abo-

ἀτιμίαν λῦσαι, καὶ νομοθέτην ἀπέδειξαν τὸν Ἀγησίλαον· ὁ δὲ προελθὼν εἰς τὸ μέσον, ἐκέλευσε τοὺς νόμους ἀπὸ τῆς αὔριον κυρίους εἶναι.

ια'. Ἐπεὶ δὲ πεμφθεὶς τῷ βασιλεῖ τῶν Αἰγυπτίων σύμμαχος ἐπολιορκεῖτο μετ' αὐτοῦ, πολλαπλασίονων ὄντων τῶν πολεμίων, καὶ προεπαφρύοντων τὸ στρατόπεδον, κελεύσαντος ἐπεξιέναι καὶ διαμάχεσθαι τοῖς βασιλέως, Οὐκ ἔφη διακωλύσειν τοὺς πολεμίους ἴσους αὐτοῖς γενέσθαι βελομένους. Ἔτι δὲ μικρὸν ἀπολιπούσης τὰ τάφρα σιωπᾷ, κἄπειτα διατάξας ὃ διελείπον, ἐν πρώτοις ἴσοι ἴσοις ἀγωνισάμενοι ἐνίκησαν.

ιβ'. Ἀποθνήσκων δὲ, τοὺς φίλους ἐκέλευσε, Μηδεμίαν πλαστὰν μηδὲ μιμητὰν ποιήσασθαι (τὰς εἰκόνας οὕτω προσαγορεύων)· εἰ γάρ τι καλὸν ἔργον πεποίηκα, τοῦτό μου μνημεῖόν ἐστιν· εἰ δὲ μηδέν, οὐδ' οἱ πάντες ἀνδριάντες.

lere ſtatuerunt, Ageſilaoque legis condendæ auctoritatem detulerunt. Hic igitur progreſſus in publicum, *Jubeo*, inquit, *leges a craſtina die ratas eſſe.*

XI. Miſſus ut regi Ægyptiorum ferret ſuppetias, cum una cum eo obſideretur ab hoſtibus, quorum multitudinis partem tantum aliquantam ſuorum numero æquabat, iique foſſam circum ipſorum caſtra molirentur: juſſus a rege in aciem ſuos educere et pugna decernere, *Ego vero*, inquit, *non impediam quo minus hoſtes nobis fiant, quod inſtituerunt, æquales.* Cum jam foſſam ferme in orbem abſolviſſent, in ea quæ adhuc reſtabat intercapedine aciem inſtruxit, prœlioque commiſſo æquali ordinum utrinque latitudine, victoriam reportavit.

XII. Moriens amicis mandavit, *Ne ullum ſibi fictile aut pictum monimentum* (ſic enim appellabat imagines) *facerent: ſi quid enim egiſſet præclari, id ſibi monimentum fore: alioqui vel magnam ſtatuarum copiam nihil ad gloriam conducturam eſſe.*

ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ.

E Ἀρχίδαμος ὁ Ἀγησιλάου, καταπελτικὸν ἰδὼν βέλος τότε πρῶτον ἐκ Σικελίας κομισθέν, ἀνεβόησεν, Ὦ Ἡράκλεις, ἀπόλωλεν ἀνδρὸς ἀρετή.

ΑΓΙΔΟΣ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ.

α'. Ὁ δὲ νεώτερος Ἄγις, Δημάδου λέγοντος ὅτι τὰ Λακωνικὰ ξίφη διὰ μικρότητα καταπίνουσιν οἱ θαυματοποιοί, Καὶ μήν, ἔφη, μάλιστα οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς πολεμίων τοῖς ξίφεσιν ἐφικνοῦνται.

β'. Τῷ δὲ προδότῃ προδιδοῦναι στρατιώτας τῶν ἐφόρων κελευόντων, Οὐκ ἔφη πιστεύειν τοὺς ἀλλοτρίους τῷ προδόντι τοὺς ἰδίους.

ΚΛΕΟΜΕΝΟΥΣ.

F Κλεομένης πρὸς τὸν ὑποσχόμενον αὐτῷ δώσειν ἀλεκτρυόνας ἀποθνήσκοντας ἐν τῷ μάχεσθαι, Μὴ σύ γε, εἶπεν, ἀλλὰ δός μοι τοὺς κατακτείνοντας ἐν τῷ μάχεσθαι.

ΠΑΙΔΑΡΕΤΟΥ.

Παιδάρετος οὐκ ἐγκριθεὶς εἰς τοὺς τριακοσίους, ἦ τις ἦν ἐν τῇ πόλει πρωτεύουσα τιμὴ τῇ τάξει,

ARCHIDAMI AGESILAI FRATRIS.

Archidamus Ageſilai frater catapultæ cernens telum, tunc primum e Sicilia allatum, exclamavit: *Hercules, actum eſt de virtute viri.*

AGIDIS MINORIS.

I. Agis junior, Demade dicente gladios Laconicos ob parvitatem devorari a præſtigiatoribus: *Atqui*, reſpondit, *gladiis maxime Lacedæmonii ſuos hoſtes tangunt.*

II. Jubentibus Ephoris milites ſuos proditori tradere, negavit alienos ſe crediturum ei qui proprios prodidiſſet.

CLEOMENIS.

Cleomenes promittenti daturum ſe ipſi gallos qui inter pugnandum moriantur: *Ne dederis*, inquit, *mihi iſtos, ſed qui in pugna interficiant.*

PÆDARETI.

Pædaretus inter trecentos, qui primarius in urbe honor erat, non allectus, lætus ac re-

ἱλαρὸς καὶ μειδιῶν ἀπῄει, χαίρειν λέγων εἰ τριακοσίους ἡ πόλις ἔχει πολίτας ἑαυτῆ βελτίονας.

ΔΑΜΟΝΙΔΟΥ.

Δαμονίδας δὲ ταχθεὶς εἰς τὴν τελευταίαν τῆ χορῆ τάξιν ὑπὸ τοῦ τὸν χορὸν ἰσάντος, Εὖγε, εἶπεν, ἄξευρες πῶς καὶ αὐτὸς ἔντιμος γένηται.

ΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΥ.

Νικόστρατος ὁ τῶν Ἀργείων στρατηγὸς ὑπὸ Ἀρχιδάμου χωρίον τι παραδοῦναι παρακαλούμενος ὑπὲρ χρήμασι πολλοῖς, καὶ γάμῳ Λακαίνης ᾧ βούλεται, δίχα τῶν βασιλικῶν, ἀπεκρίνατο, Μὴ σὺ) τ' Ἀρχίδαμον ἀφ' Ἡρακλέους· τὸν μὲν γὰρ Ἡρακλέα, πολλαχοῦ τοὺς κακοὺς κολάζειν, Ἀρχίδαμον δὲ τοὺς ἀγαθοὺς κακοὺς ποιεῖν.

ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΔΟΥ.

α'. Εὐδαιμονίδας ἰδὼν ἐν Ἀκαδημίᾳ Ξενοκράτην πρεσβύτερον ἤδη μετὰ τῶν μαθητῶν φιλοσοφοῦντα, καὶ πυθόμενος ὅτι τὴν ἀρετὴν ζητεῖ, Πότε ἄν, εἶπεν, αὐτῇ χρήσεται;

nidens abiit, *Gaudium ſe ex eo* inquiens *percipere, ſi civitas trecentos ipſo meliores habeat cives.*

DAMONIDÆ.

Damonidas ab eo qui chorum conſtituebat ultimo collocatus loco, *Bene vero*, inquit, *factum: inveniſti enim hujus quoque ſtationis ornandæ rationem.*

NICOSTRATI.

Nicoſtratus Argivorum dux Archidamo petenti ut caſtellum ſibi quoddam proderet, mercediſque loco magnam pecuniam et nuptias Spartanæ mulieris quam vellet, ſolis exceptis regiis, pollicenti, reſpondit: *Non tu es ex Herculis poſteritate: hic enim terras obiens malos ſuppliciis affecit: tu de bonis malos vis reddere.*

EUDAMIDÆ.

I. Eudamidas in Academia videns Xenocratem grandi jam natu cum diſcipulis philoſophantem, audienſque virtutem ab eo quæri: *Et quando*, inquit, *utetur ea?*

B β'. Πάλιν ἀκούσας φιλοσόφου διαλεχθέντος ὅτι μόνος ἀγαθὸς ὁ σοφός ἐστιν, Ὁ μὲν λόγος, ἔφη, θαυμαστός, ὁ δὲ λέγων οὐ θεισεσάλπισεν.

ANTIOCHI.

Ἀντίοχος ἐφορεύων, ὡς ἤκουσεν ὅτι Μεσσηνίοις Φίλιππος τὴν χώραν ἔδωκεν, ἠρώτησεν εἰ χὴ τὸ κρατεῖν αὐτοῖς μαχομένοις θεὶ τῆς χώρας ἔδωκεν.

ANTALCIDÆ.

α'. Ἀνταλκίδας θεὸς τ' Ἀθηναῖον ἀμαθεῖς ἀποκαλοῦντα τοὺς Λακεδαιμονίους, Μόνοι γοῦν, εἶπεν, ἡμεῖς οὐδὲν μεμαθήκαμεν κακὸν παρ' ὑμῶν.

C β'. Ἑτέρου δὲ Ἀθηναίου θεὸς αὐτὸν εἰπόντος, Ἀλλὰ μὴν ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ πολλάκις ὑμᾶς ἐδιώξαμεν, Ἡμεῖς δὲ οὐδέποτε, εἶπεν, ὑμᾶς ἀπὸ γε Εὐρώτα.

γ'. Σοφιστοῦ δὲ μέλλοντος ἀναγινώσκειν ἐγκώμιον Ἡρακλέους, ἔφη, Τίς δ' αὐτὸν ψέγει;

EPAMINONDÆ.

α'. Ἐπαμινώνδου τοῦ Θηβαίου στρατηγοῦντος,

II. Rursum philosophum audiens disputantem, solum sapientem esse bonum imperatorem: *Verba quidem*, ait, *admirationem merentur, sed qui dicit, eum tubæ nunquam circumsonuerunt.*

ANTIOCHI.

Antiochus Ephorus, audito Philippum Messeniis agrum attribuisse, quæsivit, *An id quoque eis dederit, ut pro eo pugnantes possint vincere.*

ANTALCIDÆ.

I. Antalcidas Athenienſi Spartanos appellanti indoctos, *Soli ergo*, inquit, *nos nihil mali a vobis didicimus.*

II. Alii Athenienſi dicenti, *Enimvero nos aliquoties vobis a Cephiſo profligatis inſtitimus*, reſpondit: *Sed nos nunquam vos ab Eurota repulſos perſecuti ſumus.*

III. Sophiſta laudationem Herculis recitaturo, *Quis vero*, inquit, *eum vituperat?*

EPAMINONDÆ.

I. Epaminonda Thebanorum imperatore, nunquam Pa-

ὀδέποτε πανικὸς θόρυβος ἐνέπεσεν εἰς τὸ στρατόπεδον.

β'. Ἔλεγε δὲ τὸ ἐν πολέμῳ θάνατον τοῦ εἰ καλλιστον.

γ'. Τῶν δὲ ὁπλιτῶν δεῖν ἀπέφαινεν τοῦ εἰ τὸ σῶμα γεγυμνασμένον οὐκ ἀθλητικῶς μόνον, ἀλλὰ καὶ στρατιωτικῶς· διὸ καὶ τοῖς πολυσάρκοις ἐπολέμει, καί τινα τοιοῦτον ἀπήλασε τῆς στρατιᾶς, εἰπών, Ὅτι μόλις αὐτῷ σκέπουσι τὴν γαστέρα ἀσπίδες τρεῖς ἢ τέτταρες, δι' ἣν οὐκ ἑώρακεν αὑτοῦ τὸ αἰδοῖον.

δ'. Οὕτω δὲ λιτῷ εὐτελεῖ τῇ διαίτᾳ, ὥστε κληθεὶς ὑπὸ δεῖπνον ἐπὸ γείτονος, εὑρὼν στεμμάτων καὶ ὄψων καὶ μύρων πολυτελείᾳ, ἀπῆλθεν εὐθύς, εἰπών, Ἐγώ σε θύειν ᾠήμην, οὐκ ὑβρίζειν.

ε'. Τοῦ δὲ μαγείρου τοῖς συνάρχουσιν ἡμερῶν τινῶν δαπάνην ἀπολογιζομένου, μόνος ἠνάκτησε τὸ πλῆθος τοῦ ἐλαίου· θαυμασάντων δὲ τοὺς συναρχόντων, Οὐ τὸ τῆς δαπάνης, ἔφη, λυπεῖν αὐτόν, ἀλλ' εἰ τοσοῦτον ἔλαιον ἐντὸς πολὺ δέδεκται τοῦ σώματος.

nicus terror exercitui incidit.

II. Dicebat hic, *pulcherrimam esse mortem in bello.*

III. Pronunciabat *gravis armaturæ militum corpora debere esse exercitata non athletice tantum, sed et militari ratione.* Itaque obesos oderat, et quendam eorum exercitu ejecit, dicens, *Ventrem ejus, præ quo sua virilia videre nequiret, vix tribus posse aut quatuor scutis tegi.*

IV. Adeo autem frugali utebatur victus ratione, ut invitatus aliquando ad cœnam a vicino, cum inveniſſet ibi bellariorum, obſoniorum, unguentorumque apparatum, ſtatim diſceſſerit, inquiens: *Ego te ſacrificare putabam, non luxuriare.*

V. Coquo collegis rationem de ſumptu aliquot dierum reddente, ſoli olei impenſi multitudini ſuccenſuit: profeſſus, *Non ſumptum ſe ægre ferre, ſed quod olei tantum intra corpus eſſet receptum.*

ϛ'. Ἑορτῶ δὲ τῆς πόλεως ἀγούσης, καὶ πάντων ἐν πότοις καὶ συνουσίαις ὄντων, ἀπήντησε τινὶ τῶν συνήθων αὐχμηρὸς καὶ σύννους βαδίζων· θαυμάζοντος δέ, καὶ συνθανομένου τί δὴ μόνος οὕτως ἔχων ᾤχοιτο, Ὅπως, εἶπεν, ἔξῃ πᾶσιν ὑμῖν μεθύειν καὶ ῥᾳθυμεῖν.

ζ'. Ἄνθρωπον δὲ φαῦλον ἁμαρτηκότα τι τῶν μετρίων, τοῦ μὲν Πελοπίδου προσκαλοῦντος, οὐκ ἀφῆκε· τῆς δ' ἑρωμένης δεηθείσης, ἀφῆκεν, εἰπών, Ὅτι τοιαῦτα πρέπει λαμβάνειν ἑταιριδίοις, ἀλλὰ μὴ στρατηγοῖς.

η'. Ἐπεὶ δὲ Λακεδαιμονίων ὁπιστρατευομένων ἀνεφέροντο χρησμοὶ τοῖς Θηβαίοις, οἱ μὲν ἧτταν, οἱ δὲ νίκην φράζοντες, ἐκέλευε τοὺς μὲν ὑπὸ δεξιᾷ τοῦ βήματος θεῖναι, τοὺς δὲ ἐπ' ἀριστερᾷ. Τεθέντων δὲ πάντων, ἀναστὰς εἶπεν, Ἐὰν μὲν ἐθελήσητε τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι, καὶ τοῖς πολεμίοις ὁμόσε χωρεῖν, ὅτοι ὑμῖν εἰσιν οἱ χρησμοὶ, δείξας τοὺς βελτίονας· ἐὰν δὲ ἀποδειλιάσητε πρὸς τὸν κίνδυνον, ἐκεῖνοι, πρὸς τοὺς χείρονας ἰδών.

F. 9. ἰδὼν] Ita J. et Jun. et Verſio Raphaelis Regii. Cæteri omnes εἰπών.

VI. Civitate diem feſtum agente, omnibuſque vino et convivio deditis, occurrit cuidam familiarium ſqualidus et cogitabundus. Miranti et cauſam quærenti; cur ſolus ita affectus obambularet, reſpondit: *Ut liceat vobis omnibus potare et animo eſſe otioſo.*

VII. Malum hominem, qui mediocrem aliquam culpam commiſerat, Pelopida deprecante non dimiſit: amaſia autem orante, abſolvit: *Hujuſmodi dona*, inquiens, *accipere meretriculas convenit, non imperatores.*

VIII. Lacedæmoniis bellum inferentibus cum eſſent allata Thebanis oracula, cladem quædam, victoriam alia denunciantia: hæc ad dextram, illa ad ſiniſtram tribunalis poni juſſit. Quo peracto, ſurgens, *Si*, inquit, *ducibus parere vultis et in hoſtem pugnare, hæc vobis oracula ſunt*, proſpera oſtendens: *ſi periculum prælii formidatis, hæc ſunt*, deteriora monſtrans.

θ'. Πάλιν δὲ προσάγων τοῖς πολεμίοις, βροντῆς γενομένης, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν σιωπώντων τί σημαίνειν οἴεται τὸν θεὸν, Ἐμβεβροντῆσθαι τοὺς πολεμίους, εἶπεν, 193
ὅτι τοιούτων χωρίων ἐγγὺς ὄντων, ἐν τοιούτοις στρατοπεδεύουσιν.

ι'. Ἥδιστον δὲ πάντων αὐτῷ τῶν γενομένων καλῶν καὶ ἀγαθῶν εἴ τι ἔλεγε, τὸ τῶν γεναμένων αὐτὸν τοῦ πατρὸς ζῶντος ἔτι καὶ τῆς μητρὸς, ἐν Λεύκτροις νικῆσαι Λακεδαιμονίους.

ια'. Εἰωθὼς δὲ φαίνεσθαι τὸν ἄλλον χρόνον ἀλειλιμμένος τὸ σῶμα, καὶ φαιδρὸς τῷ προσώπῳ, μετὰ τὴν μάχην ἐκείνην τῇ ὑστεραίᾳ προῆλθεν αὐχμηρὸς καὶ ταπεινός· τῶν δὲ φίλων ἐρωτώντων μή τι λυπηρὸν αὐτῷ συμπέπτωκεν, Οὐδέν, εἶπεν, ἀλλ' ἐχθὲς ἡθόμην ἐμαυτοῦ μεῖζον ἢ καλῶς ἔχει φρονήσαντος· διὸ σήμερον κο- B
λάζω τὴν ἀμετρίαν τῆς χαρᾶς.

ιβ'. Εἰδὼς δὲ τοὺς Σπαρτιάτας ὑποκρυπτομένους τὰ τοιαῦτα συμπτώματα, καὶ βουλόμενος ἐξελέγξαι τὸ μέ-

IX. Cum jam ad hoſtem cum copiis accederet, et tonitru extitiſſet, interrogantibus ſuis quid ſignificari tonitru eo putaret, reſpondit: *Deum attonitos reddidiſſe hoſtes, ſtuporemque iis injeciſſe, qui cum prope apta loca eſſent, iniquo loco caſtra ponerent.*

X. Eorum quæ ipſi eveniſſent bona atque commoda, omnium hoc ſibi aiebat accidiſſe jucundiſſimum, *quod utroque vivente parente Lacedæmonios ad Leuctra viciſſet.*

XI. Solitus alias videri uncto corpore, vultuque ſereno, poſt illam pugnam poſtridie proceſſit ſqualidus atque humilis: et interrogantibus amicis ecquid adverſum obtigiſſet, *Non ſane*, inquit: *ſed heri ſenſi me animo altius quam rectum eſt elatum fuiſſe: itaque hodie immoderatum illud gaudium caſtigo.*

XII. Sciens autem Spartanos id genus calamitatum tegere, ut magnitudinem cladis eorum demonſtraret, cada-

γεθος τῆς συμφορᾶς αὐτῷ, ἐχ ὁμῦ πᾶσι νεκρῶν ἀναίρεσιν, ἀλλ' ἑκάστοις χτ' πόλιν ἔδωκεν, ὥτε πλείονας ἢ χιλίους ὄντας ὀφθῆναι τὺς Λακεδαιμονίων.

ιγ'. Ἰάσονος δὲ τῦ Θεσσαλῶν μονάρχου συμμάχου μὴ εἰς Θήβας ωαγενομένυ, διχιλίυς δὲ χρυσῦς τῷ Ἐπαμινώνδᾳ πεμφάντος ἰσχυρῶς πενομένῳ, τὸ μὲ χρυσίον ὐκ ἔλαβε, τὸν δὲ Ἰάσονα θεασάμενος, Ἀδίκων, ἔφη, χειρῶν ἄρχεις· αὐτὸς δὲ ωεντήκοντα δραχμὰς δανεισάμενος ωαρά τινος τῶν ωολιτῶν, ἐφόδιον τ' ωρατιᾶς, ἐνέβαλεν εἰς Πελοπόννησον.

ιδ'. Αὖθις δὲ τοῦ Περσῶν βασιλέως τρισμυρίους δαρεικοὺς ἀποστείλαντος αὐτῷ, καθήψατο πικρῶς Διομέδοντος, εἰ τοσοῦτον πλῶν πέπλευκε διαφθερῶν Ἐπαμινώνδαν· ωρὸς δὲ τὸν βασιλέα λέγων ἐκέλευσεν, Ὅπ τὰ συμφέροντα Θηβαίοις φρονῶν, ἕξει ωρῶτα φίλον Ἐπαμινώνδαν· τὰ δὲ μὴ συμφέροντα, πολέμιον.

ιε'. Ἐπεὶ δὲ Ἀργεῖοι μὲν ἐγένοντο σύμμαχοι Θη-

verum receptionem non ſimul univerſis, ſed ſingulatim urbibus permiſit: quo deprehenſum eſt amplius mille Lacedæmoniorum cecidiſſe.

XIII. Cum Jaſon Theſſalorum tyrannus Thebas (nam ea cum civitate fœdus ei ſocietaſque intercedebat) veniſſet, et Epaminondæ admodum egeno duo millia aureorum mitteret: aurum Epaminondas repudiavit, cumque Jaſonem conſpexiſſet, *Injuriam*, inquit, *mihi infers ultro:* et quinquaginta denariis a quodam cive mutuo ſumptis, eo fretus expeditionis viatico in Peloponneſum irrupit.

XIV. Rurſum cum ei rex Perſarum tria Daricorum millia miſiſſet: acerbe Diomedontem objurgavit, qui tantam navigationem confeciſſet corrumpendi Epaminondæ gratia, regique eum renunciare juſſit, *Se ei gratis fore amicum, Thebanorum commodo ſtudenti: incommoda autem eorum meditanti, hoſtem.*

XV. Cum Argivi facti eſſent Thebanorum ſocii, et

ϐαίων, Ἀθηναίων δὲ πρέσϐεις εἰς Ἀρκαδίαν παραγενόμενοι κατηγόρουν ἀμφοτέρων, καὶ Καλλίστρατος ὁ ῥήτωρ ὠνείδισε τὸν Ὀρέστην καὶ τὸν Οἰδίποδα ταῖς πόλεσιν, ἐπανασὰς ὁ Ἐπαμινώνδας, Ὁμολογοῦμεν, ἔφη, καθ' ἡμῖν πατροκτόνον γενέσθαι, καὶ παρ' Ἀργείοις μητροκτόνον· ἀλλὰ τοὺς ταῦτα δεδρακότας ἡμεῖς μὲν ἐξελάλομεν, Ἀθηναῖοι δὲ ὑπεδέξαντο.

ιϛ'. Πρὸς δὲ τοὺς Σπαρτιάτας πολλὰ καὶ μεγάλα τῶν Θηϐαίων κατηγορήσαντας, Οὗτοι μὲν τοι, εἶπεν, ὑμᾶς ϐραχυλογοῦντας ἔπαυσαν.

ιζ'. Ἐπεὶ δὲ Ἀλέξανδρον τὸν Φεραίων τύραννον, πολέμιον ὄντα Θηϐαίων, Ἀθηναῖοι φίλον ἐποιήσαντο καὶ σύμμαχον ὑποδόμενον αὐτοῖς ἡμιωϐολίου τὴν μνᾶν κρεῶν ὤνιον παρέξειν, Ἡμεῖς δέ, ἔφη ὁ Ἐπαμινώνδας, ξύλα ϖοθὲν ϖαρέξομεν Ἀθηναίοις ὅπου τὰ κρέα ταῦτα· τὴν γὰρ χώραν αὐτῶν τεμοῦμεν, ἂν ϖολυϖραγμονῶσι.

E. 5. τὴν γὰρ χάραν] Ita ſententia poſtulat, et repoſui ex Voſſ. Mez. T. verſionibus Philelphi, Raphaelis, Amioti. Vulgo τὴν δὲ χάραν.

legati Athenienſium in Arcadiam miſſi utroſque culparent, atque Calliſtratus orator civitatibus his Oreſtem et Œdipum exprobraret: ſurgens Epaminondas: *Fatemur*, inquit, *apud nos parricidam, apud Argivos fuiſſe matricidam: verum iſtos a nobis ejectos Athenienſes receperunt.*

XVI. Spartanis vero multa et magna Thebanis crimina impingentibus dixit: *Hi quidem veſtræ breviloquentiæ finem impoſuerunt.*

XVII. Poſtquam Alexandrum Pheræorum tyrannum, hoſtem Thebanorum, Athenienſes ſocium ſibi fœdere junxerunt, pollicitum ſe ipſis minam carnis ſemiobolo venditurum: *Nos vero*, inquit Epaminondas, *Athenienſibus ligna ad coquendas carnes iſtas gratis ſuppeditabimus: nam ſi quid tentabunt novi, agrum eorum depopulabimur.*

ιή. Τὺς δὲ Βοιωτὺς ὑπὸ ῥολῆς ἀκλυομψίους ἀεὶ βελόμψος ἐν τοῖς ὅπλοις σωέχειν, ὁπότε Βοιωτάρχης αἱρεθείη, ὠδμινῶν ἔλεγε, Ἔτι βελεύσασθε ἄνδρες· ἐὰν γὰρ ἐγὼ τρατηγῶ, τρατευτέον ἐστὶν ὑμῖν· καὶ τ' χώραν ὑπίαν ὖσαν καὶ ἀναπεπαμψύψν, πολέμου ὀρχήτραν ωεφσηύρυεν, ὡς μὴ δψναμψύσς κρατεῖν αὐτῆς, ἂν μὴ τὼ χεῖρε ἀμφὶ πόρπακος ἔχωσι.

F ιθ. Τῦ δὲ Χαβρίυ ωρὸς Κόρινθον ὀλίγους τινὰς τ' Θηβαίων ὑπὸ τὰ τείχη φιλομαχοῦντας καταβαλόντος, καὶ τήσαντος τρόπαιον, ὁ Ἐπαμινώνδας καταγελῶν ἔφη, Ἐνταῦθα δὴ οὐ τρόπαιον ἀλλὰ Ἑκατήσιον ἑτάναι· τὼ γὰρ Ἑκάτω ὀπεικῶς ἐν ταῖς ωρὸ τῦ πυλῶν ἱδρύοντο τριόδοις.

κ. Ἀπαγγέλαντός τινος ὡς Ἀθηναῖοι τρατευμα καινοῖς κεκοσμημψίον ὅπλοις εἰς Πελοπόννησον ἀπεταλκασι, Τί οὖν, εἶπεν, Ἀντιγενίδας τένει καινὺς Τέλλινος

E. 8. βελόμενος] Sic Voſſ. Venet. T. P. Verſiones Philelph. et Raphaelis. Vulgo βουλευόμενος.

XVIII. Bœotos otio diſſolutos cupiens ſemper in armis continere, cum Bœotarcham (ſic ſummum apud eos magiſtratum vocant) deligerent, hortari ſolebat, *Ut denuo conſultarent*; *ſe enim ſi crearent ducem, militandum ipſis fore.* Regionemque ipſorum ſupinam atque apertam, *belli orcheſtram* appellabat, quod eam tenere non poſſent, niſi manu clypei anſæ inſerta.

XIX. Chabrias apud Corinthum Thebanos paucos quoſdam ſub ipſos muros cupidius pugna progreſſos occiderat, ac trophæum ibi conſtituerat. Quod deridens Epaminondas, *Ibi non trophæum* aiebat, *ſed Triviæ ſtatuam ſtare.* Solent enim Triviæ ſtatuas ante portas in triviis ponere.

XX. Nunciante quodam, Athenienſes exercitum novis armis ornatum in Peloponneſum miſiſſe, *Quid tum poſtea?* inquit, *an gemit Antigenidas novas fiſtulas Telline nacto?*

αὐλοὺς ἔχοντος; ἦν δὲ αὐλητὴς ὁ μὲν Τέλλις, κάκιστος, ὁ δὲ Ἀντιγενίδας, κάλλιστος.

κα'. Τὸν δὲ ὑποστρατηγὸν αἰσθόμενον εἰληφότα χρήματα πολλὰ παρ' ἀνδρὸς ἀχμαλώτου γεγονότος, Ἐμοὶ μέν, εἶπεν, ἀπόδος τὴν ἀσπίδα, σεαυτῷ δὲ πρίω καπηλεῖον ἐν ᾧ καταζήσῃς· οὐκέτι γὰρ ἐθέλεις κινδυνεύειν ὁμοίως, εἷς τῶν πλουσίων γεγονὼς καὶ μακαρίων.

κβ'. Ἐρωτηθεὶς δέ ποτε τὸν ἑαυτὸν ἡγεῖται βελτίονα στρατηγὸν ἢ Χαβρίαν ἢ Ἰφικράτην, Δύσκριτον, εἶπεν, ἕως ζῶμεν.

κγ'. Ἐπεὶ δὲ ἐκ τῆς Λακωνικῆς ὑποστρέψας ἔφευγε θανάτου δίκην μετὰ τῶν συστρατήγων, ὡς ὀπτάλων τῇ Βοιωταρχίᾳ παρὰ τὸν νόμον πλείους μιᾶς, τὰς μὲν οὖν ἀρχούσας ἐκέλευεν εἰς ἑαυτὸν ἀναφέρειν τὴν αἰτίαν ὡς ἐκβιασθείσας, αὐτὸς δὲ οὐκ ἔφη βελτίονας ἔχειν τῶν ἔργων λόγους· εἰ δὲ δεῖ τι πάντως εἰπεῖν πρὸς τοὺς δι-

B. 1. οὖν ἄρχοντας] Corrigendum συνάρχοντας, *collegas*, ut vidit Mez. et reddiderunt interpretes Philelph. Raphael. Amiot.

Erant autem tibicines, Antigenidas optimus, Tellis peſſimus.

XXI. Armigerum ſuum comperiens multum pecuniæ accepiſſe a quodam qui captus fuerat: *Proinde*, inquit, *ſcutum tu mihi redde, tibique cauponam eme in qua vitam exigas; dives enim et unus beatorum factus, non voles adhuc pericula adire.*

XXII. Interrogatus, ſene meliorem putaret imperatorem, Chabriam, aut Iphicratem, reſpondit: *Hoc dijudicatu difficile eſt dum vivimus.*

XXIII. Reverſus ex Laconica, capitis poſtulatus eſt, cumque eo reliqui duces. Crimen erat, quod Bœotarchiæ contra leges quatuor prorogaſſet menſes. Tum reliquos duces in ipſum culpam conferre juſſit, tanquam ab eo coactos. Ipſe vero præfatus ſe non dicendo plus quam rebus gerendis valere: Si tamen, ait, omnino aliquid eſt ad judices dicendum, poſtulo

καρὰς, ἀξιοῖ, ἂν ἀποκτείνωσιν αὐτὸν, ἐπιγράψαι τῇ στήλῃ τοῦ καταδίκου, ὅπως οἱ Ἕλληνες εἰδῶσιν ὅτι μὴ βουλομένους Θηβαίους Ἐπαμινώνδας ἠνάγκασε τοῦ Λακωνικοῦ πυρπολῆσαι, πεντακοσίοις ἐνιαυτοῖς ἀδήωτον ὄσαν· οἰκῆσαι δὲ Μεσσήνην δι' ἐτῶν τριάκοντα καὶ διακοσίων· συντάξαι δὲ καὶ συναγαγεῖν εἰς ταυτὸν Ἀρκάδας· ἀποδοῦναι δὲ τοῖς Ἕλλησι τὴν αὐτονομίαν. Ταῦτα γὰρ ἐπράχθη κατ' ἐκείνου τοῦ στρατείαν. Ἐξῆλθον οὖν οἱ δικασταὶ σὺν πολλῷ γέλωτι, μηδὲ τὰς ψήφους ἐπ' αὐτὸν ἀναλαβόντες.

κδ'. Ἐν δὲ τῇ τελευταίᾳ μάχῃ τρωθεὶς καὶ κομισθεὶς ἐπὶ σκηνὴν, ἐκάλει Δαΐφαντον, εἶτα μετ' ἐκεῖνον Ἰολλίδαν· τεθνάναι δὲ τοὺς ἄνδρας πυθόμενος, ἐκέλευε διαλύεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους, ὡς οὐκ ὄντος αὐτοῖς στρατηγοῦ. Καὶ τῷ λόγῳ τὸ ἔργον ἐμαρτύρησεν, ὡς εἰδότος ἄριστα τοὺς πολίτας.

B. 8. οἰκῆσαι] Rectius legatur οἰκίσαι: incolis frequentare.

ut ſi me interficitis, inſcribatis damnationem columnæ alicui; ut ſcire poſſint Græci, *Epaminondam Thebanos invitos adegiſſe ad vaſtandam incendiis Laconicam, nihil hoſtile a quingentis annis paſſam, Meſſenemque poſt ducentos et triginta ab excidio annos condendam: et in unum corpus ut redigerent Arcades, ac redderent Græcis liberum ſuarum legum uſum: hæc enim ſunt iſto expeditionis tempore acta.* His auditis judices multo cum riſu diſceſſerunt, non admiſſo ad ſuffragia ferenda populo.

XXIV. Ultima in pugna accepto vulnere in tentorium relatus, Daiphantum vocavit, ac poſt illum Iollidam: quos cum interiiſſe intellexiſſet, ſuaſit ſuis ut pacem cum hoſte componerent, imperatore jam carentes. Verba ejus res comprobavit, ita præclare cives ſuos noverat.

ΠΕΛΟΠΙΔΟΥ.

α'. Πελοπίδας ὁ συστράτηγος Ἐπαμινώνδου, τῶν φίλων αὐτὸν ἀμελεῖν λεγόντων τοῦ πράγματος ἀναγκαίου, χρημάτων συναγωγῆς, Ἀναγκαῖα τὰ χρήματα νὴ Δία, εἶπε, τούτῳ Νικομήδει, δείξας χωλὸν καὶ ἀνάπηρον ἄνθρωπον.

β'. Τῆς δὲ γυναικὸς, ὅτε μάχην ἐξιόντος αὐτοῦ, δεομένης σώζειν ἑαυτὸν, Ἄλλοις, ἔφη, δεῖ τοῦτο παραινεῖν, ἄρχοντι δὲ καὶ στρατηγῷ, σώζειν τοὺς πολίτας. D

γ'. Εἰπόντος δέ τινος τῶν στρατιωτῶν, ἐμπεπλώκαμεν εἰς τοὺς πολεμίους, Τί μᾶλλον, εἶπεν, ἢ εἰς ἡμᾶς ἐκεῖνοι;

δ'. Ἐπεὶ δὲ παρασπονδηθεὶς ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Φεραίων τυράννου, καὶ δεθεὶς, κακῶς αὐτὸν ἔλεγεν, εἰπόντος ἐκείνου, Σπεύδεις ἀποθανεῖν; Πάνυ μὲν οὖν, εἶπεν, ἵνα μᾶλλον ὀργισθῶσι Θηβαῖοι, καὶ σὺ δίκην δῷς τάχιον.

ε'. Θήβης δὲ τῆς τυράννου γυναικὸς ἐλθούσης πρὸς Πελοπίδαν, καὶ λεγούσης θαυμάζειν ὅτι οὕτως ἱλαρὸς ὀφθείη

PELOPIDÆ.

I. Pelopidas Epaminondæ collega, dicentibus amicis rem eum negligere neceſſariam, pecuniæ ſcilicet conquiſitionem, *Mehercle*, inquit, *pecunia res eſt neceſſaria huicce Nicomedi*, monſtrans hominem claudum et mutilum.

II. Cum exeuntem ad pugnam oraret uxor, ut ſeipſum ſervaret, *Aliis*, inquit, *hoc conſulendum eſt, principi autem et imperatori, ut cives ſervet.*

III. Quodam militum dicente, Incidimus in hoſtes: *Qui magis*, reſpondit, *quam illi in nos?*

IV. Poſtquam violata fide Alexander Pheræorum tyrannus in vinculis eum captivum tenuit, maledictiſque impetitus ab eo dixit, Acceleras tibi mortem? *Omnino*, inquit, *ut tanto magis irritati Thebani ſupplicium de te ſumant.*

V. Thebæ autem tyranni uxori ad ſe venienti, mirarique dicenti quod ita hilaris

δεδεμένος, Αὐτὸς, ἔφη, μᾶλλον θαυμάζειν ἐκείνῳ, ὅτι μὴ δεδεμένῳ ὑπομένει Ἀλεξάνδρον.

E ς'. Κομισαμένῳ δ' αὐτὸν τὸν Ἐπαμινώνδου, Χάριν, εἶπεν, ἔχειν Ἀλεξάνδρῳ, πεπειρᾶσθαι γὰρ ἑαυτοῦ νῦν μάλιστα οὐ μόνον πρὸς πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πρὸς θάνατον εὐθαρσῶς ἔχοντος.

ΡΩΜΑΙΩΝ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ.

ΜΑΝΙΟΥ ΚΟΥΡΙΟΥ.

α'. Μάνιος Κύριος, ἐγκαλούντων αὐτῷ τινων ὅτι τῆς αἰχμαλώτου χώρας ὀλίγον ἑκάστῳ μέρος διένειμε, τὴν δὲ πολλὴν ἐποίησε δημοσίαν, ἐπήυξατο, Μηδένα γενέσθαι Ῥωμαίων ὃς ὀλίγην ἡγήσεται γῆν τὴν τρέφουσαν.

F β'. Σαυνίταις δὲ μετὰ τὴν ἧτταν ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν, καὶ χρυσίον διδόντων, ἔτυχεν ἐν χύτραις ἕψων γογγυλίδας· ἀπεκρίνατο δὲ τοῖς Σαυνίταις μηδὲν χρυσίου δεῖσθαι τοιοῦτον δεῖπνον δειπνοῦντα· αὐτῷ δὲ βέλτιον εἶναι τοῦ χρυσίου ἔχειν τὸ κρατεῖν τῶν ἐχόντων.

esset in vinculis, *Ego*, inquit, *te multo magis miror, quæ non vincta Alexandrum fers.*

VI. Liberatus Epaminondæ opera, *Gratiam se habere Alexandro* dixit: *nunc enim maxime expertum se esse, non ad bellum modo, sed etiam ad mortem animo se esse forti.*

ROMANORUM APOPHTHEGMATA.

MANII CURII.

I. Manius Curius reprehendentibus quibusdam quod de agro bello capto parvam singulis portionem attribuisset, maximam publicasset: optavit *ne quis foret Romanorum, qui exiguum agrum putaret quo aleretur.*

II. Samnites accepta clade ad eum venerunt aurum offerentes: elixabat autem tum forte rapas in olla. Respondit itaque iis, *Nihil opus auro esse qui sic cœnaret: sibique utilius esse imperare aurum possidentibus, quam aurum possidere.*

ΓΑΙΟΥ ΦΑΒΡΙΚΙΟΥ.

α'. Γάϊος Φαβρίκιος τὴν ὑπὸ Πύρρου Ῥωμαίων ἧτταν πυθόμενος, Λαβίνῳ εἶπεν, Πύρρος οὐκ Ἠπιρώταις Ῥωμαίους νενικήκασιν.

β'. Ἐλθὼν δὲ πρὸς Πύρρον περὶ λύσεως αἰχμαλώτων, χρυσίον μὲν πολὺ διδόντος, οὐκ ἔλαβε· τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὸν μέγιστον ἐλέφαντα, τῶν Πύρρου παρακελευσαντος ἐξόπιθεν ἀγνοοῦντι τῷ Φαβρικίῳ ῥήξαντα φωνὴν ὑπερφυῆ· καὶ τοῦτο γενομένου, ὑπερφὰς ὁ Φαβρίκιος καὶ μειδιάσας, Ἐμὲ μὲν, εἶπεν, οὔτε τὸ χρύσιον ἐχθὲς, οὔτε σήμερον τὸ θηρίον ἐξέπληξε.

γ'. Τοῦ δὲ Πύρρου παρακαλοῦντος αὐτὸν εἰς σὺν αὐτῷ καὶ τὴν μετ' αὐτὸν ἔχειν ἡγεμονίαν, Οὐδέ σοι, ἔφη, τοῦτο λυσιτελές ἐστιν· Ἠπειρῶται γὰρ ἐὰν ἀμφοτέρους γνῶσιν ἡμᾶς, ὑπ' ἐμοῦ βασιλεύεσθαι μᾶλλον ἢ σοῦ ἐθελήσουσιν.

δ'. Ὑπατεύοντι δὲ τῷ Φαβρικίῳ παρεστέπεμψεν ὑποσχόμενος ὁ τοῦ Πύρρου ἰατρὸς, ἐπαγγελλόμενος, ἐὰν κελεύῃ, φαρμάκοις τὸν Πύρρον ἀποκτενεῖν· ὁ δὲ Φαβρίκιος

CAII FABRICII.

I. Caius Fabricius audito Romanos a Pyrrho victos, Lævino dixit, *Non Epirotæ Romanos, ſed Pyrrhus vicit.*

II. Cum liberandorum captivorum gratia ad Pyrrhum veniſſet, multum ab eo auri oblatum non accepit. Poſtridie Pyrrhus curavit, ut maximus elephas Fabricio ignoranti a tergo ſtatueretur et vocem ederet. Quod ubi factum eſt, converſus Fabricius, ſubridenſque, *Me*, inquit, *neque aurum heri, neque bellua hodie perculit.*

III. Hortanti Pyrrho, ut ſecum maneret, proximoque a ſe loco imperaret: *Hoc*, ait, *ne tibi quidem conduceret; nam ſi me Epirotæ noſſent, a me mallent quam a te regi.*

IV. Conſulatum gerenti Fabricio Pyrrhi medicus per epiſtolam promiſit, ſe jubente ipſo Pyrrhum veneno necaturum. Eam epiſtolam Fabrici-

τὴν ὀψολιὼ πρὸς Πύρρον ἔπεμψεν, αἰσθέσθαι κελεύσας διότι καὶ φίλων κάκιστός ἐστι κριτὴς καὶ πολεμίων.

ε'. Ἐπεὶ δὲ φωράσας τὼ ὀψοπώλη ὁ Πύρρος, τὸν μὲν ἰατρὸν ἐκρέμασε, τῷ δὲ Φαβρικίῳ τοὺς αἰχμαλώτους ἄνευ λύτρων ἀπέδωκεν, οὐκ ἐδέξατο δωρεὰν, ἀλλ' ἴσους ἀντέδωκε, μὴ δόξῃ λαμβάνειν μισθόν· οὐδὲ γὰρ χάριτι Πύρρου μεμιωμένας τὼ ὀψοπώλη, ἀλλ' ὅπως μὴ δοκῶσι Ῥωμαῖοι δόλῳ κλέπτειν, ὡς φανερῶς νικᾶν οὐ δυνάμενοι.

C ΦΑΒΙΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ.

α'. Φάβιος Μάξιμος Ἀννίβα μάχεσθαι μὴ βουλόμενος, ἀλλὰ τρίβειν χρόνῳ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ χρημάτων ἀπορίᾳ καὶ σιτίων ἔσαν, ἐπηκολούθει μὲν τοῖς τραχέων καὶ ὀρεινῶν ἀντιπαρέξιών· καταγελώντων δὲ τῶν πολλῶν καὶ παιδαγωγὸν Ἀννίβα καλούντων, μικρὰ φροντίζων ἐχρῆτο τοῖς αὐτοῦ λογισμοῖς· καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγεν, Ὅτι τὸν σκώμματα φοβούμενον καὶ λοιδορίας, δειλότερον ἡγεῖτο τοῦ φεύγοντος τοὺς πολεμίους.

us Pyrrho miſit, juſſitque animadvertere, *peſſime ipſum et de amicis judicare et de inimicis.*

V. Cumque inſidiis cognitis Pyrrhus medicum ſuſpendiſſet, et Fabricio captivos gratis reddidiſſet, non accepit hos ea conditione Fabricius, ſed totidem captivos reddidit ne mercedem beneficii accipere videretur, non gratia aliqua in Pyrrhum collati, ſed ne putarentur Romani dolo interficere tanquam aperto Marte vincere non valentes.

FABII MAXIMI.

I. Fabius Maximus nolens cum Annibale prœlio congredi, ſed copias ejus meditatus tempore atterere, pecuniæ et commeatus inopes, ſectabatur hoſtem per aſpera et montoſa ab altera parte ducens: ridentibuſque multis et pædagogum Annibalis eum dictitantibus, contemptis dicteriis ſua ſequebatur conſilia, et amicis dicebat, *qui maledicta et convicia metueret, hunc ſibi timidiorem exiſtimari eo qui hoſtes fugiat.*

β'. Ἐπεὶ δὲ τῶ συνάρχοντος Μινυκίου καταβαλόντος πνὰς τῶν πολεμίων, σολὺς ἦν λόγος ὡς ἀνδρὸς ἀξίω τῆς Ῥώμης, Μάλλον ἔφη τὶω εὐτυχίαν ἢ τ' ἀτυχίαν τῶ Μινυκίου φοβεῖσθαι. Καὶ μικρὸν ὑπέδρα σφαλέντος, κινδυνεύοντος ἀπολέσθαι μετὰ τῆς ἑαυτῶ δυνάμεως, ἐπιβοηθήσας, τῶν τε πολεμίων πολλὺς διέφθειρε, καὶ κεῖνον ἔσωσεν. Ὁ μὲν οὖν Ἀννίβας εἶπε πρὸς τὸς φίλυς, Οὐ πολλάκις ὑμῖν προὔλεγον ἐγὼ τὸν ἀπὸ τῶν ὀρῶν νεφέλιον, ὅτι χειμάσῃ ποτὲ ἐφ' ἡμᾶς;

γ'. Μετὰ δὲ τὸν ἐν Κάννais ἀτυχίαν τῆς πόλεως, ἄρχων καταλεγεὶς μετὰ Κλαυδίυ Μαρκέλλυ τόλμαν ἔχοντος ἀνδρὸς, καὶ φιλομαχοῦντος ἀεὶ πρὸς τὸν Ἀννίβαν, αὐτὸς ἤλπιζεν, εἰ μηδεὶς μάχοιτο, ταχὺ τὸν δύναμιν τῶ Ἀννίβα προσαπειναμένην ἀπαμβλυνεῖν· ἔλεγεν οὖν ὁ Ἀννίβας, Ὅτι μᾶλλον φοβεῖται Μαρκέλλυ μαχόμενυ Φάβιον μὴ μαχόμενον.

δ'. Στρατιώτυ δέ τινος Λευκανῶ κατηγορηθέντος πρὸς αὐτὸν ὡς νύκτωρ ἀπὸ τῶ στρατοπέδου πλανῶτο

II. Cum autem collega ipsius Minucius quibusdam hostium dejectis in omnium esset ore, virque Roma dignus ferretur, dixit Fabius, *Magis se a prospero Minucii quam adverso eventu aliquid timere mali.* Eundem paulo post in insidias delapsum, ac de sua et exercitus salute in summo versantem periculo, subveniens ipse magna cum strage hostium servavit. Itaque Annibal ad amicos dicebat: *Nonne prædixi vobis, a nubecula ista montibus insidente tempestatem aliquando in nos erupturam?*

III. Post Cannensem cladem consul creatus Claudio Marcello collega, homine audace, atque identidem cum Annibale prœliari studente, ipse sperabat nemine pugnante mox exercitum Annibalis mora enervatum animos desponsurum. Itaque dicebat Annibal, *magis se a non pugnante Fabio, quam pugnante Marcello sibi timere.*

IV. Erat apud Fabium delatus Lucanus quidam miles, qui ob amorem mulierculæ

πολλάκις ἐρῶν γυναικός, τὰ δὲ ἄλλα θαυμαστὸν ἐν τοῖς ὅπλοις πιθανόμενος τὴν ἀνδρα, συλλαβεῖν ἐκέλευσε τὴν ἐρωμένην αὐτῷ κρύφα, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀγαγεῖν· F ὡς δὲ ἦκεν, μεταπεμψάμενος τὸν ἄνθρωπον, Οὐ λέληθας, ἔφη, τὸν νόμον ὑπονυκτερεύων· ἀλλ' οὐδὲ χρηστὸς ὢν πρότερον ἐλελήθεις· τὰ μὲν οὖν ἡμαρτημένα λελύσθω τοῖς εὐδραγαθημένοις, τὸ δὲ λοιπὸν ἔσῃ μεθ' ἡμῶν· ἔχω γὰρ ἐγγυητήν· καὶ προαγαγὼν συνέζευξεν αὐτῷ τὸ γύναιον.

ε'. Ταραντίνους δὲ κατέχοντα φρουρᾷ τὸν Ἀννίβαν πλὴν τῆς ἀκροπόλεως, ἀπαγαγὼν πορρωτάτω δι' ἀπάτης, καὶ τὴν πόλιν ἑλὼν καὶ διαρπάσας, τῶ γραμματέως ἐπερωτήσαντος τί πρὸς τοὺς ἱερῶν ἔγνωκεν ἀγαλμάτων, Ἀπολείπωμεν, ἔφη, Ταραντίνοις τοὺς θεοὺς κεχολωμένους.

ς'. Μάρκου δὲ Λιβίου τῶ τὴν ἀκρόπολιν φρουροῦντος δι' ἑαυτὸν ἑαλωκέναι τὴν πόλιν λέγοντος, οἱ μὲν ἄλλοι 196 κατεγέλων, ὁ δὲ Φάβιος εἶπεν, Ἀληθῆ λέγεις· εἰ γὰρ

cujuſdam frequenter noctu a caſtris evagaretur. Hunc cum alioqui in armis admiranda eſſe virtute inaudiviſſet, capi occulte atque ad ſe afferri mulierculam juſſit: adductaque ea vocato ad ſe reo: *Deprehenſum eſt*, ait, *noctu te a caſtris contra leges abeſſe, ſed ne hoc quidem me fefellit, ſtrenuum te ante fuiſſe: meritis igitur peccata tuis tua condonata ſunto, in poſterum autem nobiſcum eris: habeo enim fidejuſſorem:* ſimulque productam ei tradidit amicam.

V. Tarentum, quod præſidio tenebatur ab Annibale, abducto per fallaciam hoſte quam longiſſime, recepit ac diripuit: ſcribæque interroganti quid de ſacris ſimulachris ſtatuiſſet, *Relinquamus*, ait, *Tarentinis deos iratos.*

VI. Cum autem Marcus Livius, qui Tarentinam arcem præſidio tutabatur, ſua opera eum Tarento potitum diceret: aliis deridentibus, *Vera*, inquit Fabius, *dicis: niſi*

μὴ σὺ τὴν πόλιν ἀπέβαλες, οὐκ ἂν ἐγὼ ἀνέλαβον.

ζ'. Ἤδη δὲ πρεσβύτερος ὢν ὑπατεύοντος τοῦ υἱοῦ, καὶ χρηματίζοντος ἐν δημοσίῳ πολλῶν παρόντων, ἀναβὰς ἐφ' ἵππου προῆκε· πέμψαντος δὲ τὸν νεανίσκου ῥαβδοῦχον, καὶ καταβιῶναι κελεύσαντος, οἱ μὲν ἄλλοι διεπάπησαν, αὐτὸς δὲ ὁ Φάβιος ἀποπηδήσας τοῦ ἵππου προσέδραμε παρ' ἡλικίαν, καὶ περιβαλὼν τὸν υἱόν, Εὖγε, εἶπεν, ὦ παῖ φρονεῖς, αἰσθόμενος πόνων ἀρχῆς, καὶ πολίτης ἀρχῆς μέγεθος παρείληφας.

ΣΚΙΠΙΩΝΟΣ ΤΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ. B

α'. Σκιπίων δὲ ὁ πρεσβύτερος τὴν ἀπὸ τῶν στρατηγιῶν καὶ τῆς πολιτείας σχολὴν ἐν γράμμασι φιλοτίμῳ ποιούμενος, ἔλεγεν, Ὁπότε σχολάζοι πλείονα πράττειν.

β'. Ἐπεὶ δὲ Καρχηδόνα κατ' κράτος εἷλε, καὶ τῶν στρατιωτῶν τινες αἰχμάλωτον λαβόντες εὐπρεπῆ παρ-

A. 6. προῆκε] Legendum προσῆκε, ut in Vita Fabii Max. p. 188. A.

enim tu urbem amisisses, nunquam ego recepissem.

VII. Senectute jam ingravescente, cum filius ejus consul in publico magna hominum frequentia officio fungeretur, conscenso equo ad eum adivit: cumque filius misso lictore descendere eum ex equo jussisset, reliquis pudore affectis desiluit ex equo, et contentiore quam ætas ferret impetu accurrit ad filium, amplexusque eum, *Recte*, inquit, *sapis fili, sentiens quibus præsis, et quantam imperii majestatem adeptus sis.*

SCIPIONIS MAJORIS.

I. Scipio Major quod otii a gerendis imperiis et republica erat, litterarum studiis insumens, dicebat, *In otio se plura quam alias agere.*

II. Cum vi expugnasset Carthaginem, ac milites quidam captam virginem eleganti

ξένον, ἦκον κομίζοντες, αὐτῷ τε ἐδίδοσαν, Ἡδέως ἂν ἔφη, ἔλαβον, εἴπερ ἰῶ ἰδιώτης καὶ μὴ ἄρχων.

γ'. Πολιορκῶν δὲ πόλιν Βαθεῖαν ἧς ὑπερφαίνετο ναὸς Ἀφροδίτης, ἐκέλευσεν, Ἐκεῖ τὰς ἐγγύας ὁμολογεῖν, ὡς εἰς τρίτιον ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀφροδίτης ἀκουσόμενος τῶν ἀδικουμένων· καὶ τοῦτ' ἐποίησεν ὡς τριταῖος τῆς πόλεως ἁλούσης.

δ'. Πυθανομένου δέ τινος ἐν Σικελίᾳ, τίνι πεποιθὼς ἐπὶ Καρχηδόνα μέλλει τὸν πόλον περαιοῦν, δείξας αὐτῷ ἐνόπλους ἄνδρας τριακοσίους γυμναζομένους, καὶ πύργον ὑψηλὸν ὑπὲρ θαλάττης, Οὐδεὶς τούτων, ἔφη, ἐστὶν ὅστις ἐπὶ τὸν πύργον ἀναβὰς τοῦτον, οὐκ ἂν ἑαυτὸν ῥίψειεν ἐπὶ κεφαλῆς, ἐμοῦ κελεύσαντος.

ε'. Ἐπεὶ δὲ θαλάσσης τῆς τε γῆς ἐκράτει, καὶ τὰ στρατόπεδα τῶν πολεμίων κατέκαυσεν, οἱ δὲ Καρχηδόνιοι πέμψαντες ἐποιοῦντο συνθήκας, τά τε θηρία καὶ τὰς ναῦς καὶ τὰ χρήματα δώσειν ὁμολογήσαντες· Ἀννίβου

forma ipsi adducerent atque offerrent: *Perlibenter*, inquit, *accepissem, si privatus, neque cum imperio essem.*

III. Cum oppugnaret urbem Batheiam, supra quam extabat templum Veneris, vadimonia jussit eo promitti: nimirum tertia post die de causis cogniturus litigantium in illo Veneris templo. Pollicitum implevit, urbe ea capta.

IV. Interrogatus in Sicilia a quodam, qua re fretus auderet exercitum in Africam adversus Carthaginenses trajicere: demonstravit ei trecentos viros qui in armis exercebantur, turrimque ad mare excelsam: hocque addidit: *Nullus horum est qui non me jubente sit conscensa hac turri præcipitem sese in mare dejecturus.*

V. Idem cum perveniisset quo intenderat, occupassetque regionem, et castra hostium combussisset, Carthaginensesque missis legatis pacem his conditionibus componerent, ut se belluas, naves, pecuniamque daturos promitterent: iidem

δὲ καταπλεύσαντος ἐξ Ἰταλίας, μετεμέλοντο τοῖς ὁμολογίαις ἀφαιρεῖν τὸ θαρρεῖν· πυθόμενος δὲ ὁ Σκιπίων, ἔφη, Μηδὲ βουλομένοις αὐτοῖς ἔτι τὰς σπονδὰς φυλάξειν, ἂν μὴ τάλαντα πεντακισχίλια προσεκτίσωσιν, ὅτι μετεπέμψαντο τὸν Ἀννίβαν.

ς'. Ἐπεὶ δὲ νικηθέντες οἱ Καρχηδόνιοι τῷ κράτει, περὶ σπονδῶν καὶ εἰρήνης πρέσβεις ἀπέστειλαν πρὸς αὐτόν, ἐκέλευσεν εὐθὺς ἀπιέναι τὰς ἡκούσας, ὡς οὐκ ἀκουσόμενος πρότερον αὐτῶν ἢ Λεύκιον Τερέντιον ἀγάγωσιν· ἦν δὲ Ῥωμαῖος ὁ Τερέντιος, ὁπτικὴς ἀνὴρ, γεγονὼς αἰχμάλωτος ὑπὸ Καρχηδονίων· ἐπεὶ δὲ ἦκον ἄγοντες Ε τὸν ἄνδρα, καθίσας ἐν τῷ συμβουλίῳ παρ' αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βήματος, οὕτως ἐχρημάτισε τοῖς Καρχηδονίοις, καὶ κατέλυσε τὸν πόλεμον.

ζ'. Ὁ δὲ Τερέντιος ἐπηκολούθησεν αὐτῷ θριαμβεύοντι πίλιον ἔχων, ὥσπερ ἀπελεύθερος· ἀποθανόντος δὲ, τοῖς ὑπὲρ τὴν ἐκφορὰν ἀναγινομένοις ἐνέχει πίνειν οἰνόμελι, καὶ τἆλλα περὶ τὴν ταφὴν ἐφιλοτιμήθη. Ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον.

vero, Annibale ex Italia advecto resumptis animis pactorum ducerentur pœnitentia, intellecta re Scipio dixit, Se pactis jam non staturum, nisi addant quinque millia talentorum propter accitum Annibalem.

VI. Deinde illis devictis, ac legatos mittentibus qui pacem et pacta ambirent, statim eos jussit discedere, auditurum se eos negans ante, quam Lucium Terentium adducerent. Erat autem Lucius ille Terentius vir bonus, captus a Carthaginensibus, quem postquam adduxerunt, eo in tribunali pone se collocato, ita demum Carthaginensibus responsa dedit, pacificationemque confecit.

VII. Atque huic Scipioni triumphanti comitavit Terentius pileum gerens tanquam libertus: et iis qui funeri adfuerunt Scipionis efferendo, vinum melle mulsum propinavit, reliquaque justa liberali studio persolvit. Sed hæc posterioribus acta sunt temporibus.

η'. Ἀντιόχου δὲ τῦ βασιλέως μετὰ τὸ ἀφεθῆναι Ῥωμαίους ἐπ' αὐτὸν, εἰς Ἀσίαν πέμψαντος περὶ Σκι-
F πίωνα περὶ διαλύσεως, Ἔδει πρότερον, εἶπεν, ἄλλα μὴ νῦν, ὁπότε ἡ τ χαλινὸν ἡ τ ἀναβάτην προσδέδεξαι.

θ'. Χρήματα δὲ τ συγκλήτυ λαβεῖν αὐτὸν ἐκ τῦ ταμείυ ψηφισαμένης, τ δὲ ταμιῶν ὐ βουλομένων ἀνοῖξαι τ ἡμέρας ἐκείνης, αὐτὸς ἀνοίξειν ἔφη, Καὶ ἡδ κλεῖς δι' αὐτόν, πλήσματα χρημάτων τοσύτων τὸ ταμιεῖον.

ι'. Παιτιλίυ δὲ καὶ Κοΐντυ πολλὰ περὶ τ δῆμον αὐτῦ κατηγορησάντων, εἰπών, Ὅτι τῇ σήμερον ἡμέρᾳ Καρχηδονίους καὶ Ἀννίβαν ἐνίκησεν, αὐτὸς μὲν ἔφη στεφανωσάμενος ἀναβαίνειν εἰς τὸ Καπετώλιον θύσων, τὸν δὲ βουλόμενον τὴν ψῆφον ἐκέλευσε φέρειν περὶ αὐτῦ· καὶ
197 ταῦτα εἰπὼν, ἀνέβαινεν· Ὁ δὲ δῆμος ἐπικολουθήσας τὺς κατηγόρυς ἀπολιπὼν λέγονται.

TITOY KOINTOY.

α'. Τίτος Κόϊντος ὕστερος μὲν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐπιφα-

A. 3. Κοΐντυ] Melius Κοϊντίυ et mox Κοΐντιος, ut Mez.

VIII. Cum rex Antiochus, jam Romanis in Aſiam contra ipſum tranſvectis de componenda pace miſiſſet ad ipſum, reſpondit, *hoc prius faciendum fuiſſe, non jam, ubi frænum ſeſſoremque rex receperit.*

IX. Decreverat ſenatus, ut ex ærario ei pecunia daretur: hoc cum quæſtores illa die nollent aperire, ſeipſum aperturum dixit: *ſe enim, qui id pecunia implevisſet, in cauſa fuiſſe cur clauderetur.*

X. Gravibus criminibus accuſatus apud populum a duobus Pætilliis, Hac ipſa, inquit, die Carthaginienſes et Annibalem devici: itaque nunc coronatus adſcendo ad Capitolium, rem ibi ſacram facturus: qui volunt, de me ferant ſuffragia: atque hæc locutus, adſcendit, ſequente populo deſtitutiſque qui ipſum accuſabant.

TITI QUINCTII.

I. Titus Quinctius Flamininus ita fuit mature illuſtris,

νὴς, ὥστε περὶ δημαρχίας καὶ στρατηγίας καὶ ἀγορανομίας, ὑπατος αἱρεθῆναι. Πεμφθεὶς δὲ στρατηγὸς ὑπὸ Φίλιππον, εἰς λόγους ἐπείσθη συνελθεῖν αὐτῷ· τοῦ δὲ Φιλίππου λαβεῖν ὁμήρους ἀξιοῦντος, ἐκεῖνον μὲν οὐ δι' ἄλλων πολλῶν, Ῥωμαίοις, ἑαυτὸν δὲ μόνον Μακεδόσι· Σὺ γὰρ μόνον, ὁ Κόϊντος ἔφη, ἑαυτὸν ἐποίησας, ἀποκτείνας τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς.

β'. Νικήσας δὲ μάχῃ τὸν Φίλιππον, ἐκήρυξεν ἐν B Ἰσθμίοις ὅτι τοὺς Ἕλληνας ἐλευθέρους καὶ αὐτονόμους ἀφίησιν. Ὅσοι δὲ Ῥωμαίων αἰχμάλωτοι γενόμενοι ἐν τοῖς κατ' Ἀννίβαν χρόνοις ἐδούλευον πρὸς τοῖς Ἕλλησι, τούτων ἕκαστον οἱ Ἕλληνες ἐξωνησάμενοι δραχμῶν πεντακοσίων, δωρεὰν ἔδωκαν αὐτοῖς, καὶ κεῖνοι θριαμβεύοντι συνηκολούθησαν ἐν Ῥώμῃ, πίλια περὶ ταῖς κεφαλαῖς ἔχοντες, ὥσπερ ἔθος ὑπὸ τοῖς ἐλευθερωθεῖσι.

γ'. Τοὺς δ' Ἀχαιοὺς ὑπὲρ τοῦ Ζακυνθίων νήσου διανοουμένους στρατεύειν ἐκέλευε, Φυλάττεσθαι μὴ, καθάπερ

ut nondum obitis tribunatu plebis, prætura, atque ædilitate, tamen conſul renunciaretur. Imperator miſſus adverſus Philippum, perſuaderi ſibi paſſus eſt, ut cum eo in colloquium veniret: cumque Philippus obſides peteret, quod illum multis ſtipatum Romanis, ſe cum paucis adeſſe videret Macedonibus, ita reſpondit: *Hanc tu circa te ſolitudinem ipſe effeciſti, amicis cognatiſque interficiendis.*

II. Victo pugna Philippo, in conventu Iſthmico præconis voce omnes Græcos liberos et facultate ſuis legibus utendi donatos pronunciavit. Quotquot autem Romanorum Annibalici belli tempore capti apud Græcos ſerviebant, horum unumquemque quingentis denariis redemptum Achæi, univerſos ei dono dederunt, iique Romæ triumphum ducentis currum ſunt ſecuti, pileos in capitibus geſtantes, qui mos fuit libertatem e ſervitute conſecutorum.

III. Achivos bellum inferre Zacyntho molientes, monuit ne inſtar teſtudinum prolato extra Peloponneſum teſtam ſu-

c αἱ χελῶναι, τὴν κεφαλὴν προτείναντες ἔξω τῆς Πελοποννήσου κινδυνεύσουσιν.

δ'. Ἀντιόχου δὲ τοῦ βασιλέως μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἥκοντος εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ πάντων ἐκπεπληγμένων τὰ πλήθη καὶ τοὺς ὁπλισμούς, λόγον εἶπε τοιοῦτον πρὸς τοὺς Ἀχαιούς· ἔφη γὰρ ἐν Χαλκίδι παρά τῳ ξένῳ δειπνῶν θαυμάζειν τὸ τῶν κρεῶν πλῆθος· εἰπεῖν δὲ τὸν ξένον ὅτι ταῦτα πάντα χοίρεια ἐστιν, ἡδύσμασι καὶ σκευασίαις διαφέροντα· Μὴ τοίνυν μηδὲ ὑμεῖς, ἔφη, θαυμάζετε τὴν βασιλικὴν δύναμιν, λογχοφόρους καὶ καταφράκτους καὶ πεζετέρους καὶ ἀφιππτοξότας ἀκού-
D οντες· πάντες γὰρ εἰσιν οὗτοι Σύροι ὁπλαρίοις ἀλλήλων διαφέροντες.

ε'. Φιλοποίμην δὲ τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀχαιῶν ἱππεῖς μὲν πολλοὺς καὶ ὁπλίτας ἔχοντι, χρημάτων δὲ ἀπορουμένῳ, παίζων ἔλεγεν ὅτι, Χεῖρας ἔχει Φιλοποίμην καὶ σκέλη, γαστέρα δὲ οὐκ ἔχει. Καὶ γὰρ καὶ τῇ φύσῃ τοῦ σώματος ἦν ὁ Φιλοποίμην τοιοῦτος.

am capite periculo ſeſe exponant.

IV. Quo tempore Antiochus magno cum exercitu in Græciam contendebat, omnibus ob multitudinem et armaturam metu perculſis, ad Achæos hujuſmodi fabulam recitavit: Se Chalcide apud hoſpitem in cœna quadam miratum fuiſſe multitudinem carnium: hoſpitem vero ſibi dixiſſe, omnes eas carnes ſuillas eſſe, condimentiſque duntaxat et apparatione differre: ita ipſos quoque non debere regis copias admirari, quod nominari audiant lancearios, cataphractos, pedeſtres, ſagittarios equeſtres; omnes enim iſtos Syros eſſe, armaturæ neſcio quibus modis differentes.

V. Philopœmeni Achæorum prætori, multis equitibus ac gravis armaturæ militibus inſtructo, pecuniæ autem inopi, illudens, Manus eum aiebat habere et crura, ſed ventre carere. Nam et corporis eo habitu erat Philopœmen.

ΓΑΙΟΥ ΔΟΜΙΤΙΟΥ.

Γάϊος Δομίτιος, ὃν Σκιπίων ὁ μέγας ἀνθ' ἑαυτοῦ τῷ ἀδελφῷ Λευκίῳ συνδιακατέστησεν ἐπὶ τῷ πρὸς Ἀντίοχον πολέμῳ καλασκεψάμενος τὴν τῶν πολεμίων φάλαγγα, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ἡγεμονικῶς εὐθὺς ὁπηχειρεῖν κελευόντων, ἔφη, Τὴν ὥραν οὐκ ἐπαρκεῖν ἵνα τοσαύτας μυριάδας κατακόψαντες, καὶ διαρπάσαντες τὴν ἀποσκευὴν, ἐπανελθόντες εἰς ὃ στρατόπεδον, ἑαυτῶν ὑπιμεληθῶσι, ὅ δὲ, αὐτὸ ποιήσειν αὔριον καθ' ὥραν. Καὶ συμβαλὼν τῇ ὑστεραίᾳ πεντακισμυρίους τῶν πολεμίων ἀνεῖλεν.

ΠΟΠΛΙΟΥ ΛΙΚΙΝΙΟΥ.

Πόπλιος Λικίνιος ὕπατος στρατηγὸς ἡττηθεὶς ὑπὸ Περσέως τοῦ Μακεδόνων βασιλέως ἱππομαχίᾳ, διχιλίους ὀκτακοσίους ἀπέβαλε, τοὺς μὲ, πεσόντας, τοὺς δὲ, ἁλόντας· ἐπεὶ δὲ μετὰ τὴν μάχην ἔπεμψεν ὁ Περσεὺς πρέσβεις περὶ σπονδῶν καὶ εἰρήνης, ἐκέλευεν ὁ νενικημένος τὸν νενικηκότα Ῥωμαίοις ὑποτέπειν τὰ καθ' αὑτόν.

D. 8. Γαΐα] Melius Γναΐα et mox Γναΐος, ut Mez.
E. 3. ἀποσκευὴν] Sic Voſſ. T. P. Vulgo παρασκευήν.

CNEI DOMITII.

Cneus Domitius, quem Scipio Major pro ſe adjunxit Lucio Scipioni in bello contra Antiochum, ut hoſtium exercitum exploraret, ducibus quos ſecum habebat ſtatim adoriri hoſtes jubentibus, non eſſe ſatis temporis reſpondit ad tam multa hoſtium millia occidendum, direptiſque eorum impedimentis in caſtra redeundum et curandum corpora: cras hoc ſe tempeſtive facturum. Poſtridie commiſſo prœlio quinquaginta millia hoſtium interfecit.

PUBLII LICINII.

Publius Licinius conſul victus a Perſeo rege equeſtri prœlio amiſerat duo millia et octingentos viros partim occiſos partim captos: cum autem poſt pugnam Perſeus legatos ad ipſum de pacificatione miſiſſet, reſpondit victus victori, debere eum ſuas res arbitratui Romanorum permittere.

ΠΑΥΛΟΥ ΑΙΜΥΛΙΟΥ.

α'. Παῦλος Αἰμύλιος δευτέραν ὑπατείαν μετελθών, ἀπέτυχεν· ἐπεὶ δὲ τῷ πρὸς Περσέα καὶ Μακεδόνας πολέμῳ μῆκος λαμβάνοντος, ἀπειρίᾳ καὶ μαλακίᾳ τῶν στρατηγῶν, ἑκεῖνον ὕπατον ἀπέδειξαν, Οὐκ ἔφη χάριν ἔχειν αὐτοῖς· οὐ γὰρ αὐτὸς ἀρχῆς δεόμενος, ὡς ἐκείνοι ἄρχοντος, ἠρῆσθαι στρατηγός.

β'. Ἐλθὼν δὲ εἰς οἶκον ἐξ ἀγορᾶς, καὶ τὴν Τερτίαν τὸ θυγάτριον εὑρὼν δεδακρυμένον ἐπυνθάνετο τὴν αἰτίαν, 198 Εἰπούσης δὲ ὅτι Περσεὺς τέθνηκεν ἡμῖν (κυνίδιον δ' ἐκεῖ ὕπως ὀνομαζόμενον)· Ἀγαθῇ τύχῃ, εἶπεν, ὦ θύγατερ, καὶ δέχομαι τὸν οἰωνόν.

γ'. Εὑρὼν δὲ ὑπὸ στρατοπέδου πολλὴν θρασύτητα καὶ λαλίαν παρεστρατηγόντων καὶ πολυπραγμονούντων, ἐκέλευεν, Ἡσυχίαν ἔχειν, καὶ ποιεῖν ὀξείας τὰς μαχαίρας μόνον, αὐτῷ δὲ τῶν ἄλλων μελήσειν.

δ'. Τὰς δὲ νυκτερινὰς φυλακὰς ἐκέλευεν φυλάττειν ἄνευ λόγχης καὶ ξίφους, ὅπως ἀμυνάσθαι τὰς

PAULI ÆMILII.

I. Paulus Æmilius secundum petens consulatum, repulsam tulit. Bello autem contra Perseum et Macedones moram trahente ob ducum imperitiam et mollitiem, consul creatus, negavit se populo gratiam habere: non enim se honorem requisivisse, sed eum sibi inopia imperatoris alterius delatum esse.

II. A foro domum reversus, Tertiam filiolam flentem reperit, causamque ei quærenti ea respondit, Perseum (catellum hoc nomine habuerat) mortuum esse: *Accipio*, inquit, *faustum hoc omen.*

III. In exercitu cum inveniret multum ferociæ ac garrulitatis, in imperatoris officia militibus sese ingerentibus, ac curiose multa agentibus, *Quiescere eos jussit, ac gladios modo acuere: sibi reliqua curæ fore.*

IV. Excubias sine gladio et hasta jussit peragi, ut eo magis somnum vitarent, quia spes

πολεμίους ἀπεγνωκότες, μᾶλλον ἀθαμαχοῦνται τοὺς τύπνον.

ε'. Ἐμβαλὼν δὲ διὰ τῶν ἄκρων εἰς Μακεδονίαν, καὶ συντεταγμένους ἰδὼν τοὺς πολεμίους, τῷ Νασικᾷ παρακαλοῦντος αὐτὸν εὐθὺς ἐπιχειρεῖν, Εἴγε τοῦ σοῦ, B εἶπεν, ἡλικίαν εἶχον· αἱ δὲ πολλαί με πεῖραι κωλύουσιν ἐκ πορείας τοὺς φάλαγγα συντεταγμένοις μάχεσθαι.

ϛ'. Νικήσας δὲ τὸν Περσέα καὶ τὰς ἐπινικίους ποιούμενος ἑστιάσεις, ἔλεγε, Τῆς αὐτῆς ἐμπειρίας ἐστὶ θράττειν φοβερώτερον πολεμίοις, καὶ συμπόσιον ἥδιστον φίλοις παρέχειν.

ζ'. Τῶν δὲ Περσέως αἰχμαλώτων γενομένων, καὶ παρακρουομένων τὸν θρίαμβον, Ἐπὶ σοί, εἶπε, τοῦτ' ἔστιν ἐξεστὶν διδοὺς αὐτῷ ἑαυτὸν ἀνελεῖν.

η'. Χρημάτων δὲ ἀπείρων εὑρεθέντων, αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἔλαβε· τῷ δὲ γαμβρῷ Τουβέρωνι φιάλιον ἀργυρᾶν, ὁλκῆς C

B. 5. τῆς αὐτῆς ἐμπειρίας] αὐτῆς addidi ex Voss. Mez. Jun. T. P.
B. 8. παρακρουομένων] Rectius erat παραιθυμένων ut in Vita Æmil. Paul. p. 273. D. et sic fere reddiderunt Interpretes.

adversus hostem se defendendi omnis adempta erat.

V. Cum per montium extremitates in Macedoniam perveniſſet, hostiumque videret instructam aciem, Nasicæ hortanti ut statim eos aggrederetur, *Facerem*, inquit, *si tua eſſem ætate: ſed me diuturna experientia docuit non inire pugnam ex itinere adverſus exercitum ſuis diſpoſitum ordinibus.*

VI. Victo Perseo cum pro gratulatione victoriæ convivia exhiberet, *Ejuſdem* dicebat *eſſe peritiæ exercitum hoſtibus valde terribilem, et amicis convivium admodum jucundum reddere.*

VII. Cum Perseus captus duci in triumpho recusaret, *In tua*, inquit, *hoc eſt poteſtate.* Nimirum ei facultatem conſciſcendæ necis largiens.

VIII. Potitus innumera pecunia, nihil quicquam de ea ipse accepit, genero duntaxat suo Tuberoni pateram argenteam quinque pondo appen-

πέντε λιτρῶν, ἀριστεῖον ἔδωκε. Καὶ τοῦτό φασι πρῶτον εἰς τὸν Αἰμιλίων οἶκον εἰσελθεῖν κειμήλιον ἀργυροῦν.

θ'. Τεσσάρων δὲ παίδων ἀρρένων αὐτῷ γεγονότων, δύο μὲν πρότερον ἐτυγχάνεν ἐκδεδωκὼς ἑτέροις θείοις· δυοῖν δὲ ὄντων ὑπὸ τῇ οἰκίᾳ, ὁ μὲν ἡμέραις πέντε πρὸ τῆς θριάμβου, τεσσαρεσκαίδεκα γεγονὼς ἔτη, ἀπέθανεν, ὁ δὲ ὕστερον πέντε τῆς θριάμβου, δωδεκαετής· προελθὼν δὲ, τῷ δήμῳ σωναλγοῦντος αὐτῷ καὶ συμπενθοῦντος, Νῦν, ἔφη, πρὸ τῆς πατρίδος ἀδεὴς γεγονέναι καὶ ἀκίνδυνος, ὁπότε τῶν εὐτυχημάτων τὰ νέμεσιν εἰς τὸν οἶκον ἀπερεισαμένη ἡ τύχης, ὥσπερ πάντων αὐτὸς ἀναδέδεκται.

ΚΑΤΩΝΟΣ ΤΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ.

α'. Κάτων ὁ πρεσβύτερος ἐν τῷ δήμῳ τῆς ἀσωτίας καὶ πολυτελείας καθαπτόμενος εἶπεν, Ὡς χαλεπόν ἐστι λέγειν πρὸς γαστέρα ὦτα μὴ ἔχουσαν.

β'. Θαυμάζειν δὲ πῶς σώζεται πόλις ἐν ᾗ πωλεῖται πλείονος ἰχθὺς ἢ βοῦς.

dentem virtutis præmium eximium dedit. Quam primam argenteam ſuppellectilem in Æmiliam domum veniſſe ferunt.

IX. De quatuor filiis ſuis jam ante duos adoptandos tradiderat: reliquorum quos domi ſuæ retinuerat alter quinque ante triumphum diebus vitam cum morte commutavit, annos natus quatuordecim, alter quinto poſt triumphum die, anno ætatis duodecimo. Progreſſus in publicum, populo calamitatem ejus lugente, *Nunc*, inquit, *patriæ metuere demum deſino, poſtquam fortuna quæ felicitatem calamitatibus ſolet compenſare, in meam incubuit domum, cjuſque clade proſperos reipublicæ ſucceſſus ulta eſt.*

CATONIS MAJORIS.

I. Cato Major ad populum verba faciens, intemperantiam ejus et luxum perſtringens aiebat, *Difficile eſt loqui ad ventrem auribus carentem.*

II. Dicebat *mirari ſe, quomodo ſalva poſſit eſſe urbs, in qua pluris vendatur piſcis quam bos.*

γ'. Λοιδορῶν δέ ποτε τὴν ὑπερβάλλουσαν γυναικοκρατίαν, Πάντες, εἶπεν, ἄνθρωποι τῶν γυναικῶν ἄρχουσιν, ἡμεῖς δὲ πάντων ἀνθρώπων, ἡμῶν δὲ αἱ γυναῖκες.

δ'. Ἔφη δὲ βέλεσθαι μᾶλλον εὐεργετήσας μὴ κομίσασθαι χάριν, ἢ μὴ ἐπισχεῖν κόλασιν ἀδικήσας, καὶ πᾶσιν ἀεὶ τοῖς ἁμαρτάνουσιν χωρὶς ἑαυτοῦ δοῦναι συγγνώμην. E

ε'. Παρορμῶν δὲ τοὺς ἄρχοντας ὑπομάχειν τοῖς ἁμαρτάνουσιν, ἔλεγε, Τοὺς δυναμένους κωλύειν τοὺς κακῶς ποιοῦντας, ἐὰν μὴ κωλύωσι, κατακελεύειν.

ς'. Τῶν δὲ νέων, ἔφη, χαίρειν τοῖς ἐρυθριῶσι μᾶλλον ἢ τοῖς ὠχριῶσι.

ζ'. Στρατιώτην δὲ μισεῖν, ὃς ἐν τῷ πολεμεῖν τὰς χεῖρας, ἐν δὲ τῷ μάχεσθαι τοὺς πόδας κινεῖ, φέγγος δὲ μεῖζον ἢ ἀλαλάζει. 199

η'. Κάκιστον δὲ ἔλεγεν ἄρχοντα εἶναι, τὸν ἄρχειν ἑαυτοῦ μὴ δυνάμενον. F

III. Aliquando imperia mulierum in viros nimis quam uſitata inceſſens dixit: *Omnes homines mulieribus imperant, nos omnibus hominibus, nobis mulieres.*

IV. Aiebat *malle ſe nullam pro beneficio collato gratiam adipiſci, quam ob delictum non dare pœnam: omnibuſque ſe peccantibus, ſe uno excepto, ignoſcere.*

V. Inſtigans magiſtratus ad imponenda ſontibus ſupplicia, dicebat, *Eos qui male agentes prohibere poſſent, neque id facerent, eorum flagitiis aſſentiri.*

VI. *Adoleſcentibus erubeſcentibus* aiebat *magis ſe delectari, quam pallentibus.*

VII. *Odiſſe* ſe affirmabat *militem qui inter deambulandum manus, in pugna pedes moveret: et qui clarius ſterteret, quam in congreſſu pugnæ vociferaretur.*

VIII. *Peſſimum eſſe principem, qui regere ſeipſum nequiret.*

θ'. Μάλιστα δὲ ἐνόμιζε δεῖν ἕκαστον αὐτὸν αἰδεῖσθαι· μηδένα γὰρ ἑαυτῷ μηδέποτε χωρὶς εἶναι.

ι'. Πολλῶν δὲ ὁρῶν ἀνιαμβύους ἀνδριάντας, Ἐμοῦ δέ, ἔφη, ἐρωτᾶν βέλομαι μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τί ἀνδριὰς ὁ κεῖται Κάτωνος, ἢ διὰ τί κεῖται.

ια'. Φείδεσθαι δὲ τῆς ἐξουσίας παρεκάλει τοὺς δυναμένους, ὅπως ἀεὶ παραμένῃ τὸ ἐξεῖναι.

ιβ'. Τοὺς δὲ τῆς ἀρετῆς τιμὴν ἀφαιρουμένους, ἔλεγε τοῦτο ἀρετὴν ἀφαιρεῖν τῆς νεότητος.

ιγ'. Τὸν δὲ ἄρχοντα ἢ κριτὴν ἔλεγε δεῖν μήτε ὑπὲρ τοῦ δικαίου λιπαρεῖσθαι, μηδὲ ὑπὲρ τοῦ ἀδίκου ἐκλιπαρεῖσθαι.

199 ιδ'. Τοῦτο δὲ ἀδικίαν ἔλεγε, τοῖς ἀδικοῦσι κἂν μὴ φέρῃ κινδυνον, ἅπασι φέρειν.

ιε'. Τῷ δὲ γήρᾳ πολλῶν παρόντων κακῶν, ἓν μὴ προσθήναι τοῦτο ἀπὸ τῆς κακίας αἰσχύνην.

A. 1. Τὴν δὲ ἀδικίαν—φέρειν] Subest quid labis. Raphael quidem et Mez. pro φέρῃ habent δοκῇ.

IX. *Unumquemque ſeipſum maxime revereri debere: nunquam enim eſſe ſine ſeipſo.*

X. Cum videret multis poſitas ſtatuas, *Malo*, inquit, *homines quærere cur Catoni non ſit poſita ſtatua, quam cur ſit.*

XI. *Parce uſurpare poteſtate ſua* jubebat *potentes, ut liceret eam ſemper habere.*

XII. *Qui virtuti honorem detraherent, eos* aiebat *virtutem adoleſcentiæ adimere.*

XIII. *Magiſtratum* aiebat *et judicem debere neque opus habere exhortatione ad juſte, neque pati exhortando ſe permoveri ad injuſte agendum.*

XIV. *Injuſte facta ut auctori non ſint, omnibus tamen eſſe periculoſa.*

XV. Hortabatur ſenes, *ne ſenectuti cui alias multa adeſſent incommoda, turpitudinem a vitiis proficiſcentem ſuperadderent.*

ιϛ'. Τὸν ὀργιζόμενον ἐνόμιζε τῷ μαινομένῳ χρόνῳ ἀφαφέρειν.

ιζ'. Ἤκιστα δὲ φθονεῖσθαι τοὺς τῇ τύχῃ χρωμένους ὑπεικῶς καὶ μετρίως· οὐ γὰρ ἡμῖν, ἀλλὰ τοῖς περὶ ἡμᾶς φθονοῦσι.

ιη'. Τοὺς δὲ σπουδάζοντας ἐν τοῖς γελοίοις, ἔλεγεν ἐν τοῖς σπουδαίοις ἔσεσθαι καταγελάστους.

ιθ'. Τὰς καλὰς πράξεις ἔλεγε δεῖν καλλαμβάνειν λόγους καλούς, ἵνα μὴ τῆς δόξης ἐκπίπτωσιν.

κ'. Ἐπέτιμα δὲ τοῖς πολίταις ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς αἱρεσυμβούλους ἄρχοντας· Δόξετε γάρ, εἶπε, μὴ πολλοῦ τὸ ἄρχειν ἄξιον, ἢ μὴ πολλοὺς τοὺς ἄρχειν ἀξίους ἡγεῖσθαι.

κα'. Τὸν δὲ τοὺς παραλίους ἀγροὺς πεπρακότα παρωτρύνετο θαυμάζειν ὡς ἰσχυρότερον τῆς θαλάσσης· Ἃ γὰρ ἐκείνη μόλις ὑπολύζῃ, ὕπνος ῥᾳδίως καλαπέπωκε.

κβ'. Τιμῶντας δὲ μετρίων, καὶ τοὺς ἄλλους ὁρῶν δεομένους

A. 13. λόγους καλοὺς;] Puto legendum λόγοις καλοῖς. Sententia ejusmodi est, *Pulchræ actiones vinciendæ sunt pulchra oratione, ne a gloria defluant.*

XVI. *Iratum ab insano tempore duntaxat differre.*

XVII. *Minime invideri iis, qui fortunam æquo animo et moderate ferrent: non enim nobis, sed iis quæ circa nos sunt, invideri.*

XVIII. *Qui ridiculis rebus seriam impenderent operam, eos* aiebat *in rebus seriis fore ridiculos.*

XIX. *Honestas actiones, ne earum fama effluerent e memoria, confirmandas aliis esse honestis actionibus.*

XX. Reprehendebat cives quod magistratus semper iisdem deferrent, inquiens: *Aut magistratum gerere putatis rem esse non magno pretio dignam aut paucos esse ea dignos.*

XXI. Qui agrum mari vicinum vendiderat, mirari simulabat se, quod mari esset valentior: *quæ enim mare vix illuvie proluerat, ea eum nullo negotio absorpsisse.*

XXII. Censuram ambiens, cum cæteros videret rogare populum et adulari, ipse voci-

τῶν πολλῶν καὶ κολακεύοντας, αὐτὸς ἐδόα, Τὸν δῆμον ἀποτόμου χειραγωγοῦ ἔχειν ἰατροῦ καὶ μεγάλου καθαρμοῦ· δεῖν οὖν μὴ τὸν ἥδιστον ἀλλὰ τὸν ἀπαραίτητον αἱρεῖσθαι. Καὶ ταῦτα λέγων, ἠρέθη ὑφὸ πάντων.

κγ'. Διδάσκων δὲ τοὺς νέους εὐθαρσῶς μάχεσθαι, c πολλάκις ἔλεγε, Τοῦ ξίφους τὸν λόγον μᾶλλον, καὶ τῆς φωνῆς τῆς χειρός, πρέπειν, καὶ καταπλήττειν τοὺς πολεμίους.

κδ'. Ἐπεὶ δὲ πολεμῶν τοῖς ὑπὲρ τὸν Βαῖτιν ποταμὸν οἰκοῦσιν, εἰς κίνδυνον ἐκ πλήθους τῶν πολεμίων κατέστη, τῶν μὲν Κελτιβήρων ὑπὲρ ἑξακοσίοις ταλάντοις βαλομένων βοηθεῖν, τῶν δὲ Ῥωμαίων οὐκ ἐώντων ὁμολογεῖν μισθὸν ἀνθρώποις βαρβάροις, Ἁμαρτάνειν ἔφησεν αὐτούς· νικῶντας μὲν γὰρ ἀποδώσειν ἃ παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ σφῶν τῶν πολεμίων· ἡττωμένων δὲ, μήτε τοὺς ἀπιτημένους, μήτε τοὺς ἀπαιτοῦντας ἔσεσθαι.

D κε'. Πλείονας δὲ πόλεις ἑλὼν, ὡς φησι, τῶν ἡμερῶν

feratus est, *populum opus habere acri medico et magna purgatione: non itaque blandissimum, sed inexorabilem aliquem et severissimum esse deligendum:* hæc dicens, præ omnibus est censor renunciatus.

XXIII. Docens adolescentes audacter pugnare, dicebat sæpe, *sermone ac voce magis quam gladio et manu terreri fugarique hostem.*

XXIV. Bellum gerens adversus Bætis fluvii accolas, cum ob hostium multitudinem in discrimine versaretur, et Celtiberi pacisceutes ducentorum talentorum mercedem auxilia promitterent, Romani non sinerent eum hanc barbaris hominibus promittere: *Erratis*, inquit, *si enim vincemus, non de nostra, sed hostium pecunia persolvemus: si vincamur, neque qui exigat erit, neque a quo exigatur.*

XXV. Cum autem plures cepisset urbes, quam dies in

ἃς διέτριψεν ἐν τοῖς πολεμίοις, οὐδὲν αὐτὸς πλέον λαβεῖν ὧν ἔπιε καὶ ἔφαγεν ἐκ τῆς πολεμίας.

κϛ'. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἑκάστῳ λίτραν ἀργύρου διανείμας, φησὶ, Βέλλιον τοὺς μὲν πολλοὺς ἔχοντας ἀργύριον ἢ ὀλίγους χρυσίον, ἀπὸ τῆς στρατείας ἐπανελθεῖν· τοὺς γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἄλλο δεῖν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἢ τὴν δόξαν αὐξάνεσθαι.

κζ'. Πέντε δὲ οἰκέτας εἶχεν ὑπὸ τῆς στρατείας, ὧν εἷς αἰχμάλωτα τέτταρα σώματα πριάμενος, ὡς ἐκ ἔλαθε τὸν Κάτωνα, πρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν, ἀπήγξατο.

κη'. Παρακληθεὶς δὲ ὑπὸ Σκιπίωνος Ἀφρικανοῦ τοῖς Ἀχαιῶν συλλαβέσθαι φυγάσιν, ὅπως εἰς τὰς πατρίδας κατέλθωσιν, προσεποιεῖτο μηδὲν αὐτῷ μέλειν τῶν πράγματος· ἐν δὲ τῇ συγκλήτῳ πολλῶν γινομένων λόγων ἀναστὰς, Ὥσπερ ἐκ ἔχοντες, εἶπεν, ὃ πράττωμεν, καθήμεθα περὶ Γραικῶν γερόντιων ζητοῦντες πότερον ὑπὸ τῶν παρ' ἡμῖν ἢ ὑπὸ τῶν ἐκεῖ νεκροφόρων ἐξενεχθῶσι.

D. 2. λαβεῖν] Forte legendum ἔλαβεν.

hoſtico egiſſet, (ut ipſe de ſe profitetur) nihil tamen præter cibum et potum inde ſe accepiſſe ait.

XXVI. Militibus viritim libram argenti largitus, *præſtare* dicit *multos a militia cum argento, quam paucos cum auro redire : ducum enim nihil præter gloriam debere in provinciis augeri.*

XXVII. Militiæ quinque habebat famulos : quorum unus cum duo emiſſet mancipia, neque res Catonem latuiſſet, antequam in conſpectum domini veniret ſuſpendio vitam ſibi ademit.

XXVIII. Rogatus a Scipione Africano ut Achæis exulibus opem ferret, reditum in patriam flagitantibus, præ ſe tulit nihil ſe iſtud curare negotium. In ſenatu autem multis ea de re habitis ſermonibus, ſurgens : *Perinde*, inquit, *ac ſi deeſſet quod agerémus, ſedemus hic diſputantes de Græcis ſenibus, a noſtriſne ii, an vero ab iis qui iſthic ſunt veſpillonibus debeant efferri.*

κθ'. Ποστούμιος δὲ Λαβίνος γράψαντος ἱστορίας Ἑλλησι, καὶ συγγνώμην παρὰ τῶν ἀκροωμένων αἰτοῦντος, F εἰρωνευόμενος ὁ Κάτων ἔφη, Δοτέον εἶναι συγγνώμην εἰ τὴν Ἀμφικτυόνων ψηφισαμένων ἀναγκασθεὶς ἔγραψε.

ΣΚΙΠΙΩΝΟΣ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ.

α'. Σκιπίωνα τὸν νεώτερον λέγουσιν ἔτεσι πεντήκοντα καὶ τέσσαρσιν οἷς ἐβίωσε, μηδὲν πρίασθαι, μηδὲν ἀποδόσθαι, μηδὲν οἰκοδομῆσαι, λίτρας δὲ ἀργύρου τρεῖς καὶ τριάκοντα μόνας ἐν οὐσίᾳ μεγάλῃ, δύο δὲ χρυσίου καταλιπεῖν· καὶ ταῦτα, Καρχηδόνος κύριον ὄντα, καὶ μάλιστα τῶν στρατηγῶν πλουτίσαντα τὸν στρατιώτας.

β'. Τὸ δὲ Πολυβίου παράγγελμα ἀφυλάτων, ἐπειρᾶτο μὴ πρότερον ἐξ ἀγορᾶς ἀπελθεῖν, ἢ ποιήσασθαί τινα συνήθη καὶ φίλον ἀμωσγέπως τῶν ἐντυγχανόντων.

200 γ'. Ἔτι δὲ νέος ὢν, τοσαύτην εἶχε δόξαν ἀνδρείας καὶ σωφροσύνης, ὥστε Κάτωνα μὲν τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν

F. 8. Λαβίνος] Corrigendum Ἀλβῖνος cum Xylandro et Mez. et sic est in Vita Catonis p. 343. B.

XXIX. Scripserat Postumius Albinus historiam Græco sermone, veniamque a lectoribus petebat, quem subsannans Cato, *Dandam ei veniam*, aiebat, *si decreto Amphictyonum coactus scripsisset*.

SCIPIONIS MINORIS.

I. Scipionem juniorem tradunt quinquaginta et quatuor, quos vixit annis, nihil emisse, nihil vendidisse, nihil ædificasse: atque in tantis opibus non nisi triginta et tria argenti, duo auri pondo eum reliquisse; cum quidem Carthagine potitus fuisset, et magis quam ullus alius imperator milites collocupletasset.

II. Polybii autem præceptum servans, operam dedit, ne prius e foro discederet, quam aliquem compellantium quocunque modo sibi familiarem amicumque faceret.

III. Juvenis etiamnum tantam de se fortitudinis et prudentiæ opinionem excitavit, ut Cato major interrogatus de militantibus ad Carthaginem

ἐρωτηθέντα περὶ τῶν ἐν Καρχηδόνι στρατευομένων, ἐν οἷς καὶ Σκιπίων ἦν,

Οἷος πέφνυται, τοὶ δὲ σκιαὶ αἰσσουσιν.

δ'. Εἰς δὲ τὴν Ῥώμην ἐλθόντος ἀπὸ στρατείας, ἐκάλουν αὐτὸν, οὐκ ἐκείνῳ χαριζόμενοι, ἀλλ' ὡς Καρχηδόνα δι' ἐκείνου ταχὺ καὶ ῥᾳδίως ληψόμενοι.

ε'. Ἐπεὶ δὲ παρελθὼν εἰς τὸ τεῖχος, τῶν Καρχηδονίων ἐκ τῆς ἄκρας ἀμυνομένων, μὴ σὺ τ' ἀφ' μέσου θάλασσαν ἐ πάνυ βαθεῖαν ἔσαν, τῶ Πολυβίῳ συμβουλεύοντος αὐτῷ καταστεῖραι τριβόλοις σιδηροῦς, ἢ σανίδας B ἐμβάλλειν κεντρωτὰς, ὅπως μὴ ἀφαβαίνοντες οἱ πολέμιοι προσμάχωνται τοῖς χώμασιν· ἔφη, Γελοῖον εἶναι, καταιλιφόσας τὰ τείχη, καὶ τῆς πόλεως ἐντὸς ὄντας, εἶτα προάθειν ὅπως ἐ μαχοῦνται τοῖς πολεμίοις.

ς'. Εὑρὼν δὲ τὴν πόλιν ἀνδριάντων Ἑλληνικῶν καὶ ἀναθημάτων ἀπὸ Σικελίας μεστὴν οὖσαν, ἐκήρυξε

A. 10. μὴ σὺ] Vitium hoc omnes occupavit. Vetus et ſana lectio videtur fuiſſe εἰς: quam expulit hoc μὴ σύ ortum quomodocumque ex proximo μέσου.

quid ſentiret, inter quos etiam Scipio erat, de hoc pronunciarit,

Iſte ſapit ſolus: reliqui velut umbra vagantur.

IV. Cumque ab exercitu Romam veniſſet, ad ſummam rei gerendæ populus eum vocavit, non ſtudio ipſi gratificandi, ſed quod ejus opera facile citoque ſe Carthaginem capturos ſperarent.

V. Cum jam intra muros Carthaginis veniſſet, et Carthaginenſes ex arce ſe defenderent, ac mare inter caſtra ipſius et arcem non eſſet profundum: conſulente Polybio ut ferreos murices ſpargeret, aut tabulis vada conſterneret clavos eminentes habentibus, ne tranſire hoſtes ad oppugnandum vallum poſſent, reſpondit: *Ridiculum eſſe captis muris intra urbem progreſſos hoc jam agere ne cum hoſte ſit pugnandum.*

VI. Cum inveniſſet eam urbem repletam ſtatuis donariiſque Græcanicis e Sicilia

τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων παρόντας ὑπογινώσκειν καὶ κομίζεσθαι.

ζ'. Τῶν δὲ χρημάτων ὅτε δοῦλον ὅτε ἀπελεύθερον εἶα λαβεῖν οὐδένα, ἀλλ' οὐδὲ πρίασθαι, πάντων ἀγόντων καὶ φερόντων.

c η'. Γαΐῳ δὲ Λαιλίῳ τῷ φιλτάτῳ τῶν ἑταίρων ὑπατείαν μετιόντι συμπροθύμων ἐπηρώτησε Πόμπιον, εἰ καὶ αὐτὸς ὑπατείαν μέτεισιν· ἐδόκει δὲ ὁ Πόμπιος υἱὸς αὐλητοῦ γεγονέναι· τοῦ δὲ φήσαντος μὴ μετέναι, ἀλλὰ καὶ τὸν Λαίλιον ἐπαγγελλόμενον συμπεριάξειν καὶ συναρχαιρεσιάσειν, πιστεύσαντες καὶ βουλόμενοι ἐκεῖνον, ἐξηπατήθησαν· ἀπηγγέλθη γὰρ αὐτὸς ἐν ἀγορᾷ περιὼν καὶ δεξιούμενος τοὺς πολίτας. Ἀγανακτούντων δὲ τῶν ἄλλων, ὁ Σκιπίων γελάσας, Ἀβελτηρία δέ, εἶπεν, ἡμῶν, καθάπερ οὐκ ἀνθρώπους μέλλοντες, ἀλλὰ θεοὺς προσκαλεῖν, πάλαι προσδεχόμενοι αὐλητοῦ ἀναμένοντες.

θ'. Ἄππιος δὲ Κλαυδίος περὶ τῆς τιμητικῆς ἀρχῆς

C. 9. Ἀβελτηρία δὲ—ἡμῶν] Depravatum, ſine dubio. Facillima eſt correctio Ἀβελτηρία γε—ἡμῶν.

advectis, edixit ut e ſingulis urbibus venirent qui dignoſcerent ſuaque auferrent.

VII. Nihil quicquam ſuorum quenquam paſſus eſt vel liberum vel ſervum de præda accipere, ac ne emere quidem, omnibus aliis direptioni vacantibus.

VIII. Caio Lælio amiciſſimo ſuo in petitione conſulatus operam navans, e Pompeio, qui putabatur tibicinis eſſe filius, quæſivit an ipſe quoque conſulatum eſſet petiturus: reſpondit is neque ſe ambiturum, et comitia cum Lælio obiturum, ejuſque petitioni ſtudio ſuo opitulaturum. Hoc illi credentes, decepti ſunt, renunciatumque eſt Pompeium in foro circumire ac prenſare cives. Tum reliquis ſtomachantibus, ridens Scipio, *Noſtra*, inquit, *ſtultitia hoc fit, qui quaſi non homines, ſed deos precaturi jamdudum moras nectimus expectando tibicinem.*

IX. Certamen erat ei in petitione cenſuræ cum Appio

ἀμιλλωμένῳ πρὸς αὐτὸν, καὶ λέγοντος ὅτι πάντας ὀνο- D
μαστὶ Ῥωμαίους αὐτὸς ἀσπάζεται, Σκιπίωνος ὀλίγους δεῖν
ἀγνοοῦντος ἅπαντας, Ἀληθῆ λέγεις, εἶπεν, ἐμοὶ γὰρ οὐκ
εἰδέναι πολλοὺς, ἀλλ' ὑπὸ μηδενὸς ἀγνοεῖσθαι μεμέληκεν.

ι'. Ἐκέλευε δὲ τοὺς πολίτας, ἐπειδὴ ἐτύγχανον
πολεμοῦντες Κελτίβηρσιν, ἀμφοτέρους ὑπὲρ τοῦ στρατείαν F
ἐκπέμψαντας, ἢ πρεσβευτὰς, ἢ χιλιάρχους, μάρτυρας
λαμβάνειν καὶ κριτὰς τῆς ἑκάστου ἀρετῆς τοὺς πολεμοῦντας.

ια'. Ἀποδειχθεὶς δὲ τιμητὴς, νεανίσκου μὲν ἀφεί-
λετο τὸν ἵππον, ὅτι δειπνῶν πολυτελῶς ἐν ᾧ χρόνῳ
Καρχηδὼν ἐπολεμεῖτο, μιλίπικτον εἰς ὄγκωμα τῆς πόλεως
ἁρπάσας, καὶ τοῦτο Καρχηδόνα προσκαλῶν, προσῆ- E 201
κε ἁρπάσαι τοῖς παροῦσι· καὶ πυθομένου τοῦ
νεανίσκου τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἀφῄρηται τὸν ἵππον, Ἐμοῦ
γὰρ, ἔφη, πρότερος Καρχηδόνα διήρπασας.

ιβ'. Γάϊον δὲ Λικίνιον ἰδὼν παρερχόμενον, Οἶδα, ἔφη,
τοῦτον ὀμωμοκότα τὸν ἄνδρα· μηδενὸς δὲ κατηγοροῦντος,
ἐὰν δύναμαι κατήγορος αὐτὸς εἰμι καὶ δικαστής.

Claudio: qui cum diceret, ſe omnes cives nominatim compellare, Scipione fere omnes ignorante: *Vera*, ait Scipio, *dicis*; *non enim mihi cura fuit multos noſſe, ſed a nemine ignorari.*

X. Et cum eſſet Romanis bellum adverſus Celtiberos, ſe competitoremque legatos aut tribunos militum mitti ad exercitum poſtulavit, belligerantibus de utriuſque virtute ſententiam teſtimoniumque laturis.

XI. Cenſor creatus, adoleſcenti equum ademit, qui quo tempore Carthago obſidebatur, inſtructa ſumptuoſa cœna, placentam mellitam ad ejus urbis formam confectam, et Carthaginis nomine inſignitam, diripiendam convivis propoſuiſſet: et quærenti cur equo mulctaretur, *Quia*, inquit, *me prior Carthaginem diripuiſti.*

XII. Caium Licinium videns accedere, *Scio*, inquit, *hunc pejeraſſe; quia autem nemo accuſat eum, non poſſum ipſe actor judexque ſimul eſſe.*

ιγ'. Ἐκπεμφθέντα δ' αὐτὸν ὑπὸ τῆς βουλῆς τρίτον, ὡς φησι Κλειτόμαχος,

Ἀνθρώπων πόλεών τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντα,

πόλεων, ἐθνῶν, βασιλέων ἐπίσκοπον, ὡς εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἦκε, καὶ τῆς νεὼς ἐβάδιζε κατὰ τῆς κεφαλῆς ἔχων τὸ ἱμάτιον, ἠξίουν ἀποκαλύψασθαι θεασάμενοι οἱ Ἀλεξανδρεῖς, καὶ δεῖξαι ποθοῦσιν αὐτοῖς τὸ πρόσωπον. Ἀποκαλυψαμένου, κραυγὴ καὶ κρότον ἐποίησαν. Τὸ δὲ βασιλέως μόλις ἀμελλωμένου βαδίζοντιν αὐτοῖς, δι' ἀργίαν καὶ πυρροῦ τοῦ σώματος, ὁ Σκιπίων ἀτρέμα πρὸς τὸν Παναίτιον ψιθυρίσας εἶπεν, Ἤδη τινὲς τῆς ἐπιδημίας ἡμῶν Ἀλεξανδρεῖς ἀπολελαύκασι· διὰ ἡμᾶς γὰρ ἑωράκασι τὸν βασιλέα περιπατοῦντα.

ιδ'. Σωσιπάτρᾳ δὲ αὖθις φίλος μὲν εἷς φιλόσοφος Πομπαίτιος, οἰκέται δὲ πέντε· καὶ τοῦ ἑνὸς ἀποθανόντος ἐπὶ τῆς ξένης, ἄλλον μὴ βουλόμενος πρίασθαι, ἀπὸ τῆς Ῥώμης μετεπέμψατο.

ιε'. Τῶν δὲ Νομαντίνων ἀμάχων εἶναι δοκούντων,

XIII. Miſſus a ſenatu tertium, ut ait Clitomachus,

Ut multorum hominum mores ac jura videret,

urbeſque, gentes et reges inviſeret: ut Alexandriam pervenit, egreſſus eſt navi, proceſſitque cooperto capite: circum vero curſitantes Alexandrini rogaverunt ut retegeret faciem, deſiderioque ejus videndi captis ſpectandam præberet: vocemque et plauſum eo impetrato ſuſtulerunt: quorum ambulationem cum rex ob ignaviam et mollitiem corporis ægre magno niſu æquaret, Scipio Panætio in aurem inſuſurravit: *Jam nunc Alexandrini fructum noſtræ peregrinationis ceperunt, qui propter nos regem viderint deambulantem.*

XIV. Unum omnino ea in legatione habuit de amicis comitem Panætium, ſervos quinque: de his uno in peregrinatione mortuo, alium nolens emere, Roma accivit.

XV. Numantinos cum in-

καὶ πολλοὺς νενικηκότων στρατηγοὺς, ὕπατον ἀπέδειξε Σκιπίωνα τὸ δεύτερον ὁ δῆμος ὅτι τὸν πόλεμον· ὠρμημένων δὲ πολλῶν ὅτι τιμὴν στρατείαν, καὶ τοῦτο διεκώλυσεν ἡ σύγκλητος, ὡς ἐρήμου τῆς Ἰταλίας ἐσομένης. Καὶ χρήματα λαβεῖν τῶν ἑτοίμων οὐκ εἴασαν, ἀλλὰ τὰς τελωνικὰς προσόδους ἀπέταξαν, ὅπου χρόνον ἔχουσας· ὁ δὲ Σκιπίων χρημάτων μὲν οὐκ ἔφη δεῖσθαι, τὰ γὰρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν φίλων ἱκανὰ εἶναι· περὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν ἐμέμφατο, Χαλεπὸν γὰρ εἶναι τὸν πόλεμον, εἰ μὲν δι' ἀνδρείαν τῶν πολεμίων ἡττημένων τοσαυτάκις, ὅπως τοιούτους, εἰ δὲ δι' ἀνανδρίαν τὸ πολιτικὸν, ὅτι μὴ τοιούτων.

ις'. Ἐπεὶ δὲ ἐλθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον, πολλὴν ἀταξίαν καὶ ἀσχολίαν καὶ δεισιδαιμονίαν καὶ τρυφὴν κατέλαβε, μάντεις μὲν εὐθὺς ἐξέλασε καὶ θύτας καὶ πορνοβοσκοὺς, σκεύη δὲ προσέταξεν ἀποπέμψαι ἅπαντα, πλὴν χύτρας, ὀβελίσκου, καὶ σπονδεῖον κεραμοῦν· τῶν δὲ ἀργυρέων ἔκπωμα οὐ μεῖζον δύο λιτρῶν συνεχώρησε τοῖς

superabiles putaret populus, qui multos jam Romanos duces viciſſent, Scipioni ſecundum conſulatum detulit, ejus belli gerendi gratia. Cum autem multi nomina ſua ei militiæ darent, inhibuit hoc ſenatus deſertam fore iſto pacto Italiam dicens: ſed et pecuniam quæ ad manum et parata erat ſumere eum non paſſi ſunt, et reditus vectigalium ei deſtinaverunt, quorum nondum appetierat tempus. Ad hoc reſpondit Scipio, *Pecuniæ ſibi de ſuo et amicorum facultatibus fore ſatis.* Id vero reprehendit quod de militibus erat decretum: quod diceret, *bellum grave eſſe, ſi quidem ob fortitudinem hoſtium toties victi eſſent Romani, contra tales: ſin ob ignaviam civium, militibus talibus gerendum.*

XVI. Ut venit ad exercitum, multum ibi confuſionis, intemperantiæ, ſuperſtitionis, luxuſque reperit. Itaque ariolos, ſacrificulos, lenoneſque ſtatim exturbavit, et omnia juſſit amovere vaſa, demptis olla, veru, et figlino poculo, argenteorum poculorum nullum duabus libris majus per-

βελομένοις ἔχειν· λέοντος δὲ ἀπεῖπε, τὸ δὲ ἀλειφομένων τρίβειν ἕκαστον ἑαυτόν· τὰ γὰρ ὑποζύγια χεῖρας οὐκ ἔχοντα, ἑτέρου τρίβοντος δεῖσθαι· προστάξας δὲ ἀριστᾶν μὴ ἐσθῶντας ἄπυρον ὄψον, δειπνεῖν δὲ κατακειμένους ἄρτον ἢ πολτὸν ἁπλῶς, καὶ κρέας ὀπτὸν ἢ ἑφθόν· αὐτὸς δὲ σάγον ἐμπεπορπημένος μέλανα προῆλθε, πενθεῖν τὸν τοῦ στρατεύματος αἰσχύνην λέγων.

ιζ'. Μεμμίου δέ τινος χιλιάρχου λαβὼν ὑποζύγια, D ψυκτῆρας ἀργυροῦς σφαλίθρας κοσμούμενα καὶ Θηρικλείους, Ἐμοὶ μέν, εἶπεν, ἡμέρας τριάκοντα καὶ τῇ πατρίδι, σαυτῷ δὲ τὸν βίον ἅπαντα, τοιοῦτος ὤν, ἄχρηστον πεποίηκας σεαυτόν.

ιη'. Ἑτέρου δὲ θυρεὸν ἐπιδείξαντος εὖ κεκοσμημένον, Ὁ μὲν θυρεός, εἶπεν, ὦ νεανία, καλός· πρέπει δὲ Ῥωμαῖον ἄνδρα μᾶλλον ἐν τῇ δεξιᾷ τὰς ἐλπίδας ἔχειν, ἢ τῇ ἀριστερᾷ.

ιθ'. Τοῦ δὲ τὸν χάρακα αἴροντος, σφόδρα πέζεσθαι

misit habere volentibus: lavacro interdixit: qui inungerentur, quemque a seipso fricari jussit, quod diceret jumentis fricante opus esse quia manibus ipsa carerent. Prandere jussit obsonium nullo igni coctum, in cœna accumbentes edere panem aut pultem simplicem, et carnem elixam sive assam: ipse sago amictus nigro obambulavit, lugere se inquiens turpitudinem exercitus.

XVII. Cum incidisset in Memmii cujusdam tribuni militum jumenta, quæ gemmis ornata ac Thericlea gestabant pocula, *Talis*, inquit, *cum sis, mihi patriæque te ad triginta dies, tibi ipsi per omnem vitam reddidisti inutilem.*

XVIII. Alii clypeum ostentanti præclare ornatum, *Clypeus quidem*, inquit, *O adolescens pulcher est: cæterum Romanum virum magis decet in dextra sua fiduciam habere, quam in sinistra collocatam.*

XIX. Vallum tollenti, et

φάσκοντος, Εἰκότως, ἔφη· τῷ γὰρ ξύλῳ τούτῳ μᾶλλον ἢ τῇ μαχαίρᾳ πιστεύεις.

κ'. Ὁρῶν δὲ τὴν ἀπόνοιαν τῶν πολεμίων, ἔλεγεν, Ὠνεῖσθαι τῷ χρόνῳ τὴν ἀσφάλειαν· τὸν γὰρ ἀγαθὸν στρατηγὸν, ὥσπερ ἰατρὸν, ἐσχάτης δεῖσθαι τῆς διὰ τοῦ σιδήρου θεραπείας. Οὐ μὴν ἀλλ' ὀπιθέμβρος ἐν καιρῷ Β τοὺς Νομαντίνους ἐτρέψατο.

κα'. Τῶν δὲ πρεσβυτέρων τοὺς ἠτιμμένους κακιζόντων, ἐπὶ πεφεύγασιν οὓς τοσαυτάκις ἐδίωξαν, εἰπεῖν τινα λέγεται τῶν Νομαντίνων, Ὡς τὰ μὲν σώματα ταυτὰ ἡμῖν ἐστιν, ὁ δὲ ποιμὴν ἄλλος.

κβ'. Ἐπεὶ δὲ τὴν Νομαντίαν εἷλεν, καὶ θριαμβεύσας δεύτερον, πρὸς Γάϊον Γράκχον ὑπέρ τε τῆς βουλῆς καὶ τῶν συμμάχων κατέστη διαφοράν, καὶ λυπουμένου ὁ δῆμος ἐθορύβησεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βήματος, Ἐμέ, εἶπεν, οὐδέποτε στρατοπέδων ἀλαλαγμὸς ἐθορύβησεν, ὅτε Γ

admodum se premi dicenti, *Non injuria*, inquit; *ligno enim huic magis fidis quam gladio.*

XX. Videns conjunctam cum insania hostium temeritatem, dicebat se tempore securitatem redimere: bonum enim imperatorem, itidem ut medicum, ad malum curandum ultimo demum loco ferrum adhibere: nihilominus tamen suo tempore adortus Numantinos fudit.

XXI. Quo tempore senioribus pulsos culpantibus quod eos fugissent quos toties in fugam conjecissent, ferunt quendam Numantinorum dixisse, *Oves quidem easdem esse atque antea, sed alium habere pastorem.*

XXII. Capta Numantia, acto secundo triumpho, de senatu et sociis in contentionem venit cum Caio Graccho, ibi cum indignabundus populus pro rostris dicenti tumultu facto obstreperet: *Nunquam*, inquit, *me exercituum conclamantium perterruit vociferatio, nedum convenarum fremi-*

συγκλύδων ἀνθρώπων, ὧν ὁ μητέρα τὴν Ἰταλίαν, ἀλλὰ μητρυὰν ὄσαν ὑπίσαμαι.

κγ'. Τῶν δὲ περὶ τὸν Γάιον βοώντων κτεῖναι τὸν τύραννον, Εἰκότως, εἶπεν, οἱ τῇ πατρίδι πολεμοῦντες, ἐμὲ βέλονται περιελεῖν, ὁ γὰρ οἷόν τε τῷ Ῥώμῃ πεσεῖν Σκιπίωνος ἐμοῦ, οὐδὲ ζῆν Σκιπίωνα τῆς Ῥώμης πεσούσης.

ΚΑΙΚΙΛΙΟΥ ΜΕΤΕΛΛΟΥ.

α'. Καικίλιος Μέτελλος ὀχυρῷ χωρίῳ βαλβυόμενος προσαγαγεῖν, εἰπόντος ἑκατοντάρχου πρὸς ἑαυτὸν, ὡς ἐὰν δέκα μόνους ἀποβάλῃ, λήψεται τὸ χωρίον, ἠρώτησεν αὐτὸν, Εἰ βέλοιτο εἷς τῶν δέκα γενέσθαι.

β'. Τῶν δὲ νεωτέρων τινὸς χιλιάρχου προφανομένου τί μέλλει ποιεῖν, Εἰ τοῦτον, ἔφη, σπειδένα μοι τὸν χιτωνίσκον ἐνόμιζον, ἀποδυσάμενος ἂν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πῦρ ἐπέθηκα.

γ'. Σκιπίωνι δὲ ζῶντι πολεμῶν, ἀποθανόντος ἠχ-

A. 4. Εἰ τοῦτον] Ita libri. Rectius legatur Εἰ τοῦτο.

tus me percellat, quorum non matrem esse, sed novercam Italiam novi.

XXIII. Gracchoque cum suæ factionis hominibus clamante, Interficiendum esse tyrannum, *Merito*, inquit, *patriæ bellum facientes me prius sublatum volunt; Roma enim Scipione incolumi cadere non potest, neque vivere Scipio Roma eversa.*

CÆCILII METELLI.

I. Cæcilius Metellus cum de castello munito oppugnando deliberaret, centurioni dicenti decem duntaxat amissis viris eo potiturum, *Visne*, inquit, *unus ex illis decem tu esse?*

II. Interrogatus a quodam juvene centurione quid esset facturus, respondit, *Se tunicam suam, si sui eam sibi conscium consilii putaret, exuturum et crematurum.*

III. Scipionis, cum quo vivus inimicitias exercuerat, mortem graviter molesteque

θέαθη, καὶ τὰς μὲν ὑὰς ἐκέλευσεν ὑποδιώξας ἄγαλμα τὸ λέχος, Τοῖς δὲ θεοῖς, ἔφη, χάριν ἔχειν ὑπὲρ τῆς Ῥώμης ὅτι παρ' ἄλλοις οὐκ ἐγένετο Σκιπίων.

ΓΑΙΟΥ ΜΑΡΙΟΥ.

α'. Γάϊος Μάριος ἐκ γένους ἀδόξου πεφϊὼν εἰς πολιτείαν ἦλθε τῶν στρατιῶν, ἀγερανομίαν τιὼ μείζονα παρήγγειλεν· αἰσθόμενος δὲ ὅτι λείπεται, τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὀπὶ τιὼ ἐλάττονα μετῆλθε· κἀκείνης ἀποτυχών, ὅμως οὐκ ἀπέγνω τὸ πεφτεύσειν Ῥωμαίων.

β'. Ἰξίας δὲ ἔχων ἐν ἀμφοτέροις τοῖς σκέλεσι, παρέσχεν ἄδετος ἐκτεμεῖν τῷ ἰατρῷ, καὶ μὴ στενάξας, μηδὲ τὰς ὀφρῦς συναγαγών, ἀνεκαρτέρησε τῇ χειρουργίᾳ· τοῦ δὲ ἰατροῦ μεταβαίνοντος ὀπὶ θάτερον, οὐκ ἠθέλησεν, εἰπών, Οὐκ εἰ) τὸ θεράπευμα τῆς ἀλγηδόνος ἄξιον.

γ'. Ἐπεὶ δὲ Λύσιος ὁ ἀδελφιδοῦς, αὐτῷ ὃ δεύτερον ὑπατεύοντος, ἐδιάζετ' ἐν ὥρᾳ στρατευομένων τινὰ ὀνό-

B. 1. στρατιῶν] Rectius στρατιωτῶν Venet. Bodl. T. P.

tulit, filioſque ſuos ſubire feretro ejus portando juſſit, diiſque dixit gratias ſe agere Romæ cauſa, quod alibi non exſtiterit Scipio.

CAII MARII.

I. Caius Marius obſcuro natus loco, geſtis militiæ rebus cum ſe ad honores in republica capeſſendos contuliſſet, ædilitatem majorem ambivit: videnſque ſe eam non impetraturum, eadem die minorem petiit, paſſuſque repulſam, tamen de prima inter Romanos dignitate non deſperavit.

II. Varices in utroque crure cum haberet, ſecandas eas medico præbuit: alteriuſque ſectionem ſolutus, abſque ullo gemitu, et ne contractis quidem ſuperciliis ſuſtinuit: ad alterum tranſeuntem inhibuit, *non eſſe* inquiens *remedium iſto dignum dolore.*

III. Alterum ipſo gerente conſulatum, Luſius ſorore natus ipſius, vim adoleſcentis cujuſdam Trebonii militantis

μαπι Τρεβώνιον· ὁ δὲ ἀπέκτεινεν αὐτὸν, καὶ πολλῶν καὶ
c μεγάντων ὄκ ἠνήσατο κτεῖναι τὸν ἄρχοντα, τῷ δὲ αἰτίαν εἶπε καὶ ἀπέδειξε· κελεύσας οὖν ὁ Μάριος τὴν ὑπὲρ ταῖς ἀριστείαις διδόμενον στέφανον κομισθῆναι, τῷ Τρεβωνίῳ περιέθηκε.

δ'. Τοῖς δὲ Τεύτοσι παρεμπεδεύσας ἐν χωρίῳ ὀλίγον ὕδωρ ἔχοντι, τῶν στρατιωτῶν διψῆν λεγόντων, δείξας αὐτοῖς ποταμὸν ἐγγὺς παρρέοντα τῷ χάρακι τῶν πολεμίων, Ἐκεῖθεν ὑμῖν ἐστὶν, εἶπε, ποτὸν ὠνιον αἵματος. Οἱ δὲ ἄχθη παρεκάλουν ἕως ὑγρὸν ἔχουσι τὸ αἷμα, καὶ μήπω πᾶν ἐκ τοῦ διψῆν ἐκπεπιγός.

ε'. Ἐν δὲ τοῖς Κιμβρικοῖς πολέμοις Καμαρίνων
d χιλίους ἄνδρας ἀγαθοὺς γενομένους, ὁμοῦ Ῥωμαίους ἐποίησε, κατ' οὐδένα νόμον· πρὸς δὲ τοὺς ἐγκαλοῦντας ἔλεγε, Τῶν νόμων ὄκ ἐξακοῦσαι διὰ τὸν τῶν ὅπλων ψόφον.

ς'. Ἐν δὲ τῷ ἐμφυλίῳ πολέμῳ περιταφρούμενος καὶ πολιορκούμενος ἐκαρτέρει, τὸν οἰκεῖον ἀναμένων καιρόν.

pudicitiæ intentarat, eratque ab eo interfectus. Accuſatus a multis Trebonius, nihil inficiatus cædem tribuni, cauſam protulit atque demonſtravit. Juſſit Marius coronam, quæ ob res præclare geſtas donari ſolet, afferri, eaque Trebonium ornavit.

IV. Oppoſuerat Teutonibus caſtra loco aquæ inopi: et dicentibus ſe ſitire militibus, demonſtrans amnem prope vallum hoſtium decurrentem, *Iſthinc*, ait, *peti a vobis poteſt potus ſanguine venalis.* Oraverunt itaque milites ut eo duceret, ſanguine ipſorum adhuc humido, necdum ob ſitim concreto.

V. Bello Cimbrico Camertes viros mille ob rem bene geſtam univerſos civitate Romana donavit, nullius legis beneficio: reprehendentibuſque factum reſpondit, *Se præ armorum ſtrepitu leges non potuiſſe exaudire.*

VI. Bello civili foſſa cinctus et oppugnatus, toleravit omnia, idoneam operiens occaſionem rei gerendæ. Ubi

Εἰπόντος δὲ τοῦ Πομπίου Σίλωνος πρὸς αὐτόν, Εἰ μέγας εἶ στρατηγός, ὦ Μάριε, καταβὰς διαγώνισαι, Σὺ μὲν οὖν, εἶπεν, εἰ μέγας εἶ στρατηγός, ἀνάγκασόν με διαγωνίσασθαι καὶ μὴ βουλόμενον.

ΚΑΤΛΟΥ ΛΟΥΤΑΤΙΟΥ.

Κάτλος Λουτάτιος ἐν τῷ Κιμβρικῷ πολέμῳ πρὸς τὸν Ἄτισωνα ποταμὸν στρατοπεδεύων, ἐπεὶ τοὺς βαρβάρους ὁρῶντες οἱ Ῥωμαῖοι διαβαίνειν ἐπιχειροῦντας, ἀνεχώρουν, μὴ δυνάμενος αὐτοὺς κατασχεῖν, ὥρμησεν εἰς τοὺς πρώτους τῶν ὑποτρεχόντων, ὅπως δοκῶσι μὴ φεύγειν τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ τῷ στρατηγῷ κατακολουθεῖν.

ΣΥΛΛΟΥ.

Σύλλας ὁ εὐτυχὴς ἀναγορευθεὶς, τῶν μεγίστων εὐτυχιῶν ἐποιεῖτο δύο, τὴν Πίου Μετέλλου φιλίαν, καὶ ὃ μὴ κατασκάψαι τὰς Ἀθήνας, ἀλλὰ φείσασθαι τῆς πόλεως.

ΓΑΙΟΥ ΠΟΠΙΛΛΙΟΥ.

Γάϊος Ποπίλλιος ἐπέμφθη πρὸς Ἀντίοχον ὑπατεύων

E. 1. Ἀτίσωνα] Ita Venet. Voſſ. T. Vulgo Ἀτέσωνα. P. Ἀτίσονα. Philelph. *Aſtyonem.*

quidem Popedio Siloni (erat is hoſtium dux) dicenti, *Si es, Mari, magnus imperator, deſcende et prælio decerne:* reſpondit: *Immo tu ſi magnus es imperator, coge me invitum decertare.*

LUTATII CATULI.

Lutatius Catulus bello Cimbrico cum haberet caſtra ad flumen Atheſin, ſuique barbaros tranſitum moliri cernentes retro cederent: videns fugam ſe inhibere non poſſe, ad primos aufugientium ordines celeriter ſe contulit: ne fugere hoſtem ſui, ſed ducem ſequi viderentur.

SYLLÆ.

Sylla cognomento Felix, hæc duo maxima fortunæ munera putavit, Amicitiam Metelli Pii, et Quod non deleviſſet Athenas, ſed urbi peperciſſet.

CAII POPILLII.

Caius Popillius a ſenatu literas Antiocho attulit, quæ

ωδὲ τῆς συγκλήτου κομίζων κελεύουσαν ἀπάγειν ἐξ Αἰγύπτου τὸ στράτευμα, καὶ μὴ σφετερίζεσθαι τῶν Πτολεμαίου τέκνων ὀρφανῶν ὄντων τὴν βασιλείαν· ὡσπόντα δ' αὐτὸν ἀπὸ τῆς στρατοπέδου πόρρωθεν ἀσπασαμένου τὸν Ἀντίοχον φιλοφρόνως, ὁ δὲ ἀνταπασασάμενος τὸ γραμματεῖον ἐπέδωκεν· ἐπεὶ δὲ ἀναγνὺς, ἔφη βουλεύσεσθαι καὶ δώσειν τὴν ἀπόκρισιν, τῷ κλήματι γύρον ὡσεὶ αὐτὸν ὁ Ποπίλλιος ὡσιέγραψεν, εἰπὼν, Ἐνταῦθα τοίνυν ἕως βάλευσαι καὶ ἀποκρίναι. Πάντων δὲ τὸ φρόνημα τοῦ ἀνδρὸς καταπλαγέντων, τῶν τε Ἀντίοχου ποιήσειν ὁμολογούντων τὰ δοκοῦντα Ῥωμαίοις, ὕτως ἠσπάσατο καὶ ὡσιέπυξεν αὐτὸν ὁ Ποπίλλιος.

ΛΕΥΚΟΥΛΛΟΥ

α'. Λεύκουλλος ἐν Ἀρμενίᾳ μετὰ μυρίων ὁπλιτῶν καὶ χιλίων ἱππέων ἐπὶ Τιγράνην ἐχώρει πεντεκαίδεκα μυριάδας στρατιᾶς ἔχοντα, τῇ πρὸ μιᾶς νώνων ὀκτωβρίων· ἐν ᾗ πρότερον ὑπὸ Κίμβρων ἢ μετὰ Σκιπίωνος διεφθάρη

A. 7. Σκιπίωνος] In hoc nomine libri conſentiunt. Attamen hiſtoriæ auctoritate corrigendum Καιπίωνος, ut dedit Xyl.

eum ex Ægypto jubebant exercitum abducere, neque regnum pupillorum Ptolemæi vita defuncti ſibi vindicare. Accedens per caſtra, eminus ab Antiocho comiter ſalutatus, non reddita ſalute epiſtolam tradidit. Qua lecta cum deliberatione habita reſponſurum ſe rex diceret, palmite Popillius orbem circa eum deſcripſit, inquiens: *Hic ergo ſtans delibera et reſponde.* Omnibus magnanimitate hominis perculſis, cum Antiochus profiteretur ſe ex ſententia Romanorum acturum, ita demum regem ſalutavit amplexuſque eſt Popillius.

LUCULLI.

I. Lucullus in Armenia cum decem gravis armaturæ militum millibus et mille equitibus contra Tigranem contendebat, inſtructum centum et quinquaginta millium exercitu: idque pridie Nonas Octobris qua die Cimbri ante

δυάμεις. Εἰπόντος δέ τινος, ὅτι Ῥωμαῖοι τὴν ἡμέραν ἀφοσιοῦνται καὶ δεδοίκασιν, Οὐκοῦν, ἔφη, σήμερον ἀγωνισώμεθα προθύμως, ἵνα καὶ ταύτην ἐξ ἀποφράδος καὶ σκυθρωπῆς ποιήσωμεν ἱλαρὰν καὶ προσφιλῆ Ῥωμαίοις.

β'. Τὰς δὲ καταφράκτας μάλιστα φοβουμένων τῶν στρατιωτῶν, ἐκέλευσε θαρρεῖν, Πλεῖον γὰρ ἔργον εἶναι τὰς νικῆσαι, τὸ τούτους σκυλεύσαι. Προσβὰς δὲ τῷ λόφῳ πρῶτος, καὶ ὁ κίνημα τῶν βαρβάρων θεασάμενος, ἀνεβόησε, Νενικήκαμεν, ὦ συστρατιῶται· καὶ μηδενὸς ὑποστάντος, διώκων, πέντε Ῥωμαίων ἀπέβαλε πεσόντας, τῶν δὲ πολεμίων ὑπὲρ δέκα μυριάδας ἀπέκτεινε.

ΓΝΑΙΟΥ ΠΟΜΠΗΙΟΥ.

α'. Γναῖος Πομπήϊος ὑπὸ Ῥωμαίων ἠγαπήθη τοσοῦτον ὅσον ὁ πατὴρ ἐμισήθη. Νέος δὲ ὢν, πανταπάσι τῇ Σύλλα μερίδι προσέθηκεν αὑτόν· καὶ μήτε ἄρχων μήτε βουλεύων πολλοὺς ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐστρατολόγησε· καὶ Σύλλα καλοῦντος, Οὐκ, ἔφη, δίχα λαφύρων τὸδὲ

copias Cæpionis deleverant: dicente tum quodam, istam diem abominari Romanos et formidare: *pugnemus ergo*, inquit, *hodie strenue, ut hanc diem quoque ex nefasta et tristi festam lætamque Romanis redigamus.*

II. Cumque a cataphractis maxime sibi metuerent milites, bono eos esse jussit animo; *plus enim in spoliandis iis fore laboris, quam in vincendo.* Primus ad tumulum aggressus, cum motum videret barbarorum, exclamavit: *Vicimus, O commilitones:* nulloque subsistente persequens hostem, quinque duntaxat Romanorum amissis, ultra centum millia hostium interemit.

CNEI POMPEII.

I. Cneum Pompeium Romani tanto prosecuti sunt amore, quanto patrem odio. Adolescens totum se Syllæ partibus addixit, nulloque etiamnum gesto magistratu, neque in senatum allectus, multos per Italiam conscripsit milites: et vocanti ad se Syllæ, respondit, *Non se sine spoliis et*

ἀναίμακτον ὑποδείξειν τῷ αὐτοκράτορι τὴν δύναμιν. Οὐδ' ἦλθε πρότερον πρὶν ἢ πολλαῖς μάχαις νικῆσαι τοὺς στρατηγοὺς τῶν πολεμίων.

Β'. Ἐπεὶ δὲ πεμφθεὶς εἰς Σικελίαν ὑπὸ Σύλλα στρατηγὸς, ἐπυθάνετο τοὺς στρατιώτας ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις ἐκτρεπομένους βιάζεσθαι καὶ ἁρπάζειν, τοὺς μὲν ἄλλως πλανωμένους καὶ προϊεμένους ἐκόλασε, τῶν δὲ πεμπομένων ὑπ' αὐτῶ σφραγῖδας ἐπέβαλε ταῖς μαχαίραις.

D Γ'. Μαμερτίνους δὲ τῆς ἐναντίας γενομένους μερίδος οἷός τε ἦν ἀποσφάττειν ἅπαντας. Σθεννίου δὲ τοῦ δημαγωγοῦ φήσαντος ὑ δίκαια ποιεῖν αὐτὸν, ἀνθ' ἑνὸς αἰτίου πολλοὺς ἀναιτίους κολάζοντα· τοῦτον δὲ αὐτὸν εἰπόντος τοὺς μὲ φίλους πείσαντα, τοὺς δὲ ἐχθροὺς βιασάμενον ἐλέσθαι τὰ Μαρίου· θαυμάσας ὁ Πομπήϊος, ἔφη, συγγνώμην ἔχειν Μαμερτίνοις, ὑπὸ τοιούτων πειθομένοις ἀνδρὸς ὃς τὴν πατρίδα τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς προτιμᾷ. Καὶ τὴν τε πόλιν καὶ τὸν Σθέννιον ἀπέλυσεν.

nullo facto ſanguine imperatori ſuum commonſtraturum exercitum: neque ad eum ante acceſſit, quam hoſtium ductores multis viciſſet pugnis.

II. Miſſus deinde in Siciliam legatus, inaudivit milites in itinere faciundo ſæpe evagari, vimque hominibus facere, et prædas avertere. Igitur eos qui temere oberrabant et circumcurſitabant, pœnis compeſcuit. A ſe autem miſſorum gladiis ſigilla impoſuit.

III. Mamertinos, quod ab adverſariis ſtetiſſent, univerſos neci dedere conſtituerat. Tum Sthenis, qui orator ea in civitate principatum tenuerat, injuſte agere Pompeium dixit, qui ob unum ſontem multos innocentes vellet occidere: ſe ſolum in culpa eſſe qui amicis perſuaſiſſet, inimicoſque vi adegiſſet ad Marianam factionem defendendam. Miratus Pompeius hominem, *Gratiam ſe delicti facere Mamertinis*, pronuntiavit, *talem ſecutis virum, qui patriam ſua vita haberet priorem*: ignovitque et civitati et Stheni.

δ'. Εἰς δὲ Λιβύην διαβὰς ὅπι Δομίτιον, καὶ μάχῃ μεγάλῃ κρατήσας, ἀσπασαμένων αὐτὸν αὐτοκράτορα τῶν στρατιωτῶν, ἔφη, μὴ δέχεσθαι τιμὴν, ἕως ὀρθὸς ἕστηκεν ὁ χάραξ τῶν πολεμίων. Οἱ δὲ, καίπερ ὄμβρου πολλοῦ κατέχοντος, ὁρμήσαντες διεπόρθησαν τὸ στρατόπεδον.

ε'. Ἐπανελθόντα δὲ αὐτὸν ὁ Σύλλας ταῖς μὲν ἄλλαις τιμαῖς ἐδέξατο φιλοφρόνως, καὶ Μάγνον προσηγόρευσε πρῶτος αὐτόν· θριαμβεῦσαι δὲ βουλόμενον οὐκ εἴα, μηδέπω μετέχοντα βουλῆς. Εἰπόντος δὲ τοῦ Πομπηίου πρὸς τοὺς παρόντας, Ἀγνοεῖν τὸν Σύλλαν ὅτι καὶ τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα πλείονες ἢ δυόμενον προσκυνοῦσιν· ὁ μὲν Σύλλας ἀνεβόησε, Θριαμβευέτω.

ς'. Σερβήλιος δὲ ἀνὴρ ἀριστοκρατικὸς ἠγανάκτει, καὶ τῶν στρατιωτῶν συνίσανθ πολλοὶ τῷ θριάμβῳ, δωρεάς τινας ἀπαιτοῦντες. Ἐπεὶ δὲ ὁ Πομπήιος ἔφη, Μᾶλλον ἀφήσειν τὸν θρίαμβον ἢ κολακεύσειν ἐκείνους, Νῦν, ἔφη, καὶ μέγαν ἀληθῶς ὁρᾶν καὶ ἄξιον τοῦ θριάμβου τὸν Πομπήιον.

IV. Cum trajeciſſet in Africam adverſus Domitium, eumque magno ſuperaſſet prœlio, ſalutatus ab exercitu imperator, negavit ſe hoc ornamentum accepturum, recto adhuc ſtante hoſtium vallo. Itaque milites, quanquam imbre largo incumbente, caſtra hoſtium diripuerunt.

V. Reverſum Sylla cum aliis honoribus benigne affecit, tum primus *Magnum* cognominavit: triumphum autem petenti negavit, quod nondum eſſet in ſenatum receptus. Ad hæc Pompeius iis qui aderant dixit, *Ignorare Syllam, quod plures orientem Solem adorent, quam occidentem.* Quo audito Sylla exclamavit, *Triumphet.*

VI. Servilius tamen unus ex optimatibus indigne id ferebat, multique militum triumpho reclamabant, dona quædam expoſcentes. Ubi quidem Pompeio dicente, *Omiſſum potius a ſe iri triumphum, quam ut militibus adularetur*, dixit Servilius; *Nunc demum ſe intelligere, eſſe Pompeium re vera magnum, triumphoque dignum.*

ζ'. Ἔθος δὲ ὄντος ἐν Ῥώμῃ τοῖς ἱππεῦσιν ὅταν στρατεύσωνται τὸν νόμιμον χρόνον, ἄγειν τὸν ἵππον εἰς ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς δύο ἄνδρας οὓς τιμητὰς καλοῦσι, καὶ καταριθμησαμένους τὰς στρατείας καὶ τοὺς στρατηγοὺς ὑφ' οὓς ἐστρατεύσαντο, τυγχάνειν ἐπαίνων ἢ ψόγων τῶν
204 πεπρακότων· ἐστρατεύων ὁ Πομπήϊος κατήγαγεν αὐτὸς τὸν ἵππον ἐπὶ τοὺς τιμητὰς Γέλλιον καὶ Λέντλον· ἐκείνων δὲ, ὥσπερ ἔθος ἐστὶ, πυθομένων εἰ πάσας ἐστρατεύσατο τὰς στρατείας, Πάσας, εἶπεν, ὑπ' ἐμαυτῷ αὐτοκράτορι.

η'. Τῶν δὲ Σερτωρίου γραμμάτων κρατήσας ἐν Ἰβηρίᾳ, ἐν οἷς ἦσαν ἐπιστολαὶ πολλῶν ἡγεμόνων ἐπὶ νεωτερισμῷ καὶ μεταβολῇ τῆς πολιτείας τὸν Σερτώριον εἰς Ῥώμην καλούντων, κατέκαυσε πάσας, δίδους μετανοῆσαι καὶ βελτίονας γενέσθαι τοὺς πονηρούς.

θ'. Ἐπεὶ δὲ Φραάτης ὁ Πάρθων βασιλεὺς ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν ὅρῳ χρῆσθαι τῷ Εὐφράτῃ, Μᾶλ-

A. 2. Γέλλιον] Dedi ex Philelph. Mez. Xyl. et ſede dicti in Vita Pompeii, p. 630. D. Vulgo Στέλλιον vitioſe: in quo ne ſcripti quidem libri conſentiunt: e quibus Venet. Voſſ. Pet. Τέλλιον.

VII. Moris Romani erat, ut equites qui conſtitutum legibus tempus militaſſent, equos in forum ad cenſores adducerent, ibique quoties et ſub quibus meruiſſent ducibus, enarrarent. Proinde conſulatum gerens Pompeius, equum ipſe ad cenſores Gellium atque Lentulum deduxit: interrogatuſque pro more, Omneſne obiviſſet militias, reſpondit: *Omnes, et quidem ſub me ipſo imperatore.*

VIII. In Hiſpania nactus ſcrinia epiſtolarum Sertorii, in quibus multæ erant principum virorum litteræ, novandarum rerum et convellendi præſentis reipublicæ ſtatus cauſa Sertorium Romam evocantium, omnes eas combuſſit, reſipiſcendi largiens corrigendique occaſionem malis.

IX. Phraati Parthorum regi miſſis ad ipſum internunciis petenti ut *Euphrate limite* uteretur, reſpondit, *Ro-*

λον, ἔφη, χρῆσθαι Ῥωμαίους ὅρῳ πρὸς Πάρθους τῷ δικαίῳ.

ι'. Λούκιος δὲ Λούκουλλος μὴ τὰς στρατείας ἀφειλόμενος αὐτὸν εἰς ἡδονὰς καὶ πολυτελῶς ζῶντος, τὸν δὲ Πομπήϊον, ὡς παρ' ἡλικίαν τὰ πολλὰ πράττειν ὀρεγόμενον, ψέγοντος, Μᾶλλον, ἔφη, γεροντί τὸ τρυφᾶν, ἢ τὸ ἄρχειν, εἰ παρ' ἡλικίαν. B

ια'. Νοσοῦντι δὲ αὐτῷ κίχλιον ὁ ἰατρὸς λαβεῖν προσέταξεν· οἱ δὲ ζητοῦντες οὐχ εὗρον, (λῶν γὰρ ὥραν) ἔφη δέ τις εὑρεθήσεσθαι παρὰ Λουκούλλῳ δι' ἔτους τρεφομένας, Εἶτα, ἔφη, εἰ μὴ Λεύκουλλος ἐτύφα, Πομπήϊος οὐκ ἂν ἔζησε; Καὶ χαίρειν ἐάσας τὸν ἰατρὸν, ἔλαβε τῶν εὐπορίστων.

ιβ'. Ἰσχυρᾶς δὲ σιτοδείας ἐν Ῥώμῃ γενομένης, ἀπο- C δειχθεὶς λόγῳ μὲν ἀγορᾶς ἐπιμελητὴς, ἔργῳ δὲ γῆς καὶ θαλάσσης κύριος, ἔπλευσεν εἰς Λιβύην καὶ Σαρδόνα καὶ Σικελίαν· καὶ πολὺν ἀθροίσας σῖτον, ἔσπευδεν εἰς τὴν Ῥώμην. Μεγάλου δὲ τοῦ χειμῶνος γενομένου, καὶ τῶν

manos jus potius pro limite habituros.

X. Lucius Lucullus poſt obita imperia voluptatibus ſeſe luxuique tradiderat, Pompeiumque vituperabat qui aliena ætate negotiis ſeſe implicaret. Ad hæc Pompeius, *Magis* aiebat *alienum eſſe a ſenio luxuriare, quam gerere rempublicam.*

XI. Ægrotanti medicus conſuluerat ut turdo veſceretur: nullus autem poterat inveniri, quod anni tempus erat ab eorum captura alienum. Quidam inventum iri aiebat apud Lucullum, qui per annum eos aleret. *Ergo*, dicebat, *niſi luxuriaret Lucullus, vivere Pompeius nequiret?* juſſoque valere medico, uſus eſt re facile parabili.

XII. Cum Romæ ingens frumenti oborta eſſet caritas, creatus verbo quidem annonæ procurator, reipſa dominus terræ mariſque, in Africam, Sardiniam, Siciliamque navigavit, magnaque vi frumenti congeſta, Romam properavit. Exiſtente autem gravi tempeſta-

κυβερνητῶν ὀκνούντων, αὐτὸς ἐμβὰς, καὶ τὴν ἄγκυραν ἆραι κελεύσας, ἀνεβόησε, Πλεῖν ἀναγκάζει, ζῆν οὐκ ἀναγκάζει.

ιγ'. Τῆς δὲ πρὸς τὸν Καίσαρα διαφορᾶς ἀποκαλυπτομένης, καὶ Μαρκελλίνου τινὸς τῶν ὑπὸ Πομπηΐου πρωτεύειν δοκούντων, μεταβεβλημένου δὲ πρὸς Καίσαρα, πολλὰ πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ συγκλήτου λέγοντος, D Οὐκ αἰσχύνῃ, Μαρκελλῖνε, εἶπεν, ἐμοὶ λοιδορούμενος, δι' ὃν ἐξ ἀφώνου λόγιος, ἐκ δὲ πνευματικοῦ ἐμετικὸς, γέγονας.

ιδ'. Πρὸς δὲ Κάτωνα, πικρῶς καθαψάμενον ὅτι πολλάκις αὐτῷ πρεσβευόντος τὴν Καίσαρος δύναμιν καὶ αὔξησιν οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς δημοκρατίας γενομένην, ἀπεκρίνατο, Τὰ μὲν σὰ, μαντικώτερα, τὰ δ' ἐμὰ φιλικώτερα.

ιε'. Περὶ δὲ αὐτοῦ παῤῥησιαζόμενος εἶπεν, ὡς, Πᾶσαν ἀρχὴν καὶ ἔλαβε θᾶττον ἢ προσεδόκησε, καὶ καταθοῖτο θᾶττον ἢ προσεδοκήθη.

C. 7. ἀναγκάζῃ—ἀναγκάζῃ] Melius erat ſcribere ἀνάγκη—ἀνάγκη: ut in ſede dicti Vita Pomp. p. 646. A. Ita et Jun. Mez. et Xylandri verſio.

te, et gubernatoribus trepidantibus, primus navim conſcendit, evellique mandato anchoram exclamavit, *Navigare neceſſe eſt, vivere non eſt neceſſe.*

XIII. Detecto ejus cum Cæſare diſſidio, Marcellino cuidam, qui evectus a Pompeio, ſtudiis mutatis ad Cæſarem tranſiverat, multa in ſenatu contra ipſum dicenti: *Non te*, inquit, *pudet, Marcelline, mihi convicium facere, qui te e muto loquentem, e famelico vomentem fecerim?*

XIV. Catoni acerbe ipſum reprehendenti, quod ſibi ſæpenumero prædicenti Cæſarem augeri potentia ad detrimentum popularis ſtatus reipublicæ, non advertiſſet animum, reſpondit: *Tua conſilia magis a divinatione: mea ab amicitia proficiſcebantur potius.*

XV. De ſeipſo autem libere hoc prædicabat, omnem magiſtratum ſe et accepiſſe ſua, et depoſuiſſe aliorum opinione citius.

ις'. Μετὰ δὲ τὴν ἐν Φαρσάλῳ μάχην φεύγων εἰς Αἴγυπτον, ὡς ἔμελλε διαβαίνειν ἐκ τῆς τριήρους εἰς ἁλιευτικὸν πλοῖον, ἀποστείλαντος τοῦ βασιλέως, ὑπεραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα καὶ τὸν υἱόν, οὐδὲν ἕτερον ἢ τὸ τοῦ Σοφοκλέους εἶπεν,

Ὅστις δὲ πρὸς τύραννον ἐμπορεύεται,
Κεἰνου 'σὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μολῇ.

μεταβὰς δὲ, καὶ πληγὰς ξίφει, καὶ γενάξας ἅπαξ, εἰπὼν δὲ μηδέν, ἀλλ' ἐγκαλυψάμενος, παρέδωκεν ἑαυτόν.

ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ.

α'. Κικέρων ὁ ῥήτωρ εἰς τὄνομα σκωπτόμενος, καὶ τῶν φίλων μεταθέσθαι κελευόντων, ἔφη, Τὸν Κικέρωνα ποιήσειν τοῦ Κατώνων καὶ τοῦ Κάτλων καὶ τοῦ Σκαύρων ἐνδοξότερον.

β'. Ἔκπωμα δὲ ἀργυροῦν τοῖς θεοῖς ἀναθεὶς, τὰ μὲν πρῶτα τῶν ὀνομάτων γράμμασιν ἐσήμαινεν, ἀντὶ δὲ τοῦ Κικέρωνος ἐρέβινθον ἐτόρευσε.

γ'. Τῶν δὲ ῥητόρων τοὺς μέγα βοῶντας ἔλεγε δι'

XVI. A Pharſalica pugna in Ægyptum fugiens, e triremi ſua tranſiturus in piſcatoriam cymbam a rege miſſam, converſus ad uxorem et filium aliud nihil dixit, quam Sophoclea iſta:

Etenim tyranni quiſquis intrat in domum,
Fit ſervus ejus, liber etſi venerit.

Tranſgreſſus, cum gladio feriretur ſemel tantum ingemuit, nullaque emiſſa voce caput obvolvit veſte ac procubuit.

CICERONIS.

I. Cicero orator, cum cognomen ejus exagitaretur dicteriis, amicique hortarentur ut id mutaret, dixit ſe Ciceronis nomen effecturum, Catonum, Catulorum, Scaurorumque nomine illuſtrius.

II. Poculum porro aureum diis dedicans, prænomen ſuum nomenque litteris inſculptis, cognomentum Ciceronis cicere cælato indicavit.

III. Oratores qui altum clamarent, dicebat ob imperi-

ἀσθένειαν ὅτι τὴν φωνὴν ὡς χωλὸς ἀναβαίνειν ἐφ' ἵππον.

δ'. Οὐέρρῃ δὲ τὸν ἔχοντος οὐκ εὖ κεχρημένον ἐφ' ὥρᾳ τῷ σώματι, τὸν δὲ Κικέρωνα λοιδοροῦντος εἰς μαλακίαν, καὶ κίναιδον ἀποκαλοῦντος, Ἀγνοεῖς, εἶπεν, ὅτι ποιήσει τοῖς τέκνοις ἐντὸς θυρῶν λοιδορεῖσθαι;

ε'. Μετέλλῳ δὲ Νέπωτος εἰπόντος πρὸς αὐτὸν ὅτι Πλείονας μαρτυρῶν ἀπέκτονας, ἢ σωτηρῶν σέσωκας, Καὶ γάρ ἐστιν, ἔφη, πλεῖον ἐμοὶ πίστεως ἢ λογιότητος.

ς'. Ἐρωτῶντος δὲ τοῦ Μετέλλου τίς αὐτῷ πατήρ ἐστι, Ταύτῃ, ἔφη, τὴν ἀπόκρισιν χαλεπωτέραν ἡ σὴ μήτηρ πεποίηκεν. Ἦν γὰρ ἡ τοῦ Μετέλλου, ἀκόλαστος· ὁ δὲ Μετέλλος αὐτὸς, ὑπόκωφος καὶ ἀβέβαιος καὶ φερόμενος ταῖς ὁρμαῖς.

ζ'. Διοδότῳ δὲ τῷ διδασκάλῳ τῷ ῥητορικῷ ἀποθανόντι κόρακα λίθινον ἐπιστήσαντο αὐτῷ, δικαίαν,

A. 1. πλεῖον] Sic Baf. Xyl. Plutarch. Vit. Cic. p. 873. F. Vulgo πλείονα.
A. 7. Διοδότῳ δὲ τῷ διδασκάλῳ τῶν ῥητορικῶν] Verius puto in Vita Cic. p. 874. B. Θάψας δὲ Φιλαγρον (vel Φιλαιχον ut Cod. Moſc.) τὸν καθηγητὴν ἐπιμελέστερον.

tiam dicendi ad vociferationem, ſicut claudos ad equum confugere.

IV. Erat Verri filius, qui in flore ætatis pudicitiam ſuam male cuſtodiverat. Ei Verri Cicero, mollitiem ſibi exprobranti, ac cinædum appellanti: Neſcis, inquit, filiis eſſe intra fores conviciandum?

V. Metello Nepoti dicenti, plures teſtimonio tuo perdidiſti, quam patrocinio ſervaſti, reſpondit: *Quia enim plus mihi fidei eſt quam facundiæ.*

VI. Eidem interroganti quo patre natus eſſet, *Tua*, inquit, *mater fecit, ut tibi difficilius eſſet reſpondere ſic interrogato.* Erat enim ea impudica, Metellus autem leviſ et inconſtans atque cupiditatibus obſequens.

VII. Hic cum Diodoto, quo oratoriæ artis doctore uſus erat, corvum lapideum in monimento ſtatuiſſet, dignam

ἔφη, τῷ ἀμοιβῷ γεγονέναι· πέπεσθαι γὰρ τοῦτον οὐ λέγειν ἐδίδαξεν.

η'. Βατίνιον δὲ ἄνθρωπον ἑαυτῷ διάφορον καὶ μοχθηρὸν ἄλλως ἀκούσας ὅτι τέθνηκεν, εἶτα γνοὺς ὕστερον ὅτι ζῇ, Κακῶς, εἶπεν, ἀπόλοιτο κακῶς ὁ ψευσάμενος. B

θ'. Πρὸς δὲ τὸν δοκοῦντα λίθων ἀπὸ γένους εἶναι, φήσαντα δὲ αὐτῷ μὴ ἀκούειν λέγοντος, Καὶ μὴν οὐκ ἀτρύπητον ἔχεις τὸ ὦτα, εἶπε.

ι'. Κάτων δὲ Ποπίλλιον νομικὸν εἰς βουλόμενον, ὄντα δὲ ἀμαθῆ καὶ ἀφυῆ, προσκαλεῖτο μάρτυρα πρός τινα δίκην· εἰπόντος δὲ ἐκεῖνον μηδὲν γινώσκειν, Οἶει οὖν ἴσως, εἶπε, περὶ τῶν νομίμων ἐπερωτᾶσθαι.

ια'. Ὀρτησίῳ δὲ τῷ ῥήτορι λαβόντι μισθὸν ἀργυρᾶν σφίγγα παρὰ τοῦ Βέρρου, καὶ πρὸς τὸν Κικέρωνα

A. 11. Βατίνιον] Ita primus edidit Steph. et habent Coll. Muret. Schott. Jannot. Jun. nec diſſentiunt alii libri, et conſentit certe Plutarchus Vit. Cic. p. 873. E. Οὐάριον eſt in Ald. Baſ. Xyl. Voſſ.

B. 2. Κακῶς, εἶπεν, ἀπόλοιτο κακῶς] Legendum Κακὸς, εἶπεν, ἀπόλοιτο κακῶς, ut in Vita Cic. p. 873. E. Libri multum diſſentiunt. Xyl. et Mez. Κακῶς εἶπεν ἀπόλοιτο ὁ κακῶς ψευσάμενος.

B. 6. Κάτων δὲ Ποπίλλιον] Vit. Cic. p. 874. A. Πόπλιον δὲ Κάνσαν: quod item vitioſum; melius eſt in Cod. A. Πόπλιον δὲ Κόττλαν: alii aliter variant. At in hoc Apophth. libelli loco Cod. Pariſ. J. Πόπλιον δὲ Γαΐον. Alii aliter.

ei relatam gratiam Cicero dixit, quod is *volare Metellum, non dicere docuiſſet.*

VIII. Audito Vatinium inimicum ſuum, hominem alioqui pravum, mortuum eſſe, cum poſtea vivere eum cognoviſſet, *Male*, inquit, *pereat, qui mentitus eſt male.*

IX. Cuidam qui domo Afer putabatur, dicenti non audire ſe ipſum dicentem, *Atqui*, inquit, *aurem habes foraminis non expertem.*

X. Quodam in judicio Popillium Cottam ad perhibendum teſtimonium vocaverat, qui ſe jureconſultum profitebatur, homo indoctus et ineptus. Is cum nihil ſe ſcire diceret, *Putas fortaſſis*, ait, *de jure te interrogari.*

XI. Hortenſio oratori, qui accepta mercedis loco a Verre Sphinge aurea, ſibi obſcurius aliquid dicenti ſe ænigmatum

πλαγίως τὴ εἰπόντα, φήσαντος, Αἰνιγμάτων λύσεως
C ἀπείρως ἔχειν, Καὶ μὲν ἡ σφὶγξ, ἔφη, ὧδέ σοί ἐστιν.

ιβ'. Οὐοκωνίῳ δὲ ἀπαντήσας μετὰ τριῶν θυγατέρων ἀμορφοτάτων τὴν ὄψιν, ἀτρέμα πρὸς τὰς φίλους εἶπεν,

Φοίβου ποτ' οὐκ ἐῶντος ἔσπειρεν τέκνα.

ιγ'. Φαύστου δὲ τοῦ Σύλλα παιδὸς ἀφὶ πλήθει δανείων ἀπάρτιον προγράψαντος, Ταύτῃ μᾶλλον, ἔφη, τὴν πρόγραφὴν ἀποδίδομι ἢ τὴν πατρῴαν οὐσίαν.

ιδ'. Πομπήϊος δὲ καὶ Καίσαρος ἀφαιρέντων, ἔφη, Γινώσκω ὃν φύγω, μὴ γινώσκων πρὸς ὃν φύγω.

ιε'. Καὶ Πομπήϊον ἐμέμψατο τὴν πόλιν ἐκλιπόντα, καὶ Θεμιστοκλέα μᾶλλον ἢ Περικλέα μιμησάμενον, οὐκ
D ἐκείνοις τοῖς πράγμασιν, ἀλλὰ τούτοις ὁμοίων ὄντων.

ιϛ'. Γενόμενος δ' οὖν πρὸς Πομπήϊον, καὶ πάλιν μετανοῶν, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ Πομπηΐου τοῦ Πίσωνα τὸν γαμβρὸν ἀπολέλοιπεν, ἔφη, Παρὰ τῷ σῷ πενθερῷ.

ιζ'. Μεταβαλομένου δέ τινος ἀπὸ Καίσαρος πρὸς

solvendorum imperitum esse aiebat, respondit: *Atqui Sphingem domi habes.*

XII. Voconio occurrens tribus filiabus deformissimis comitato, placide amicis dixit:

Phœbo olim non sinente hic sevit liberos.

XIII. Cum Faustus Sullæ filius propter æris alieni magnitudinem proscripsisset se auctionem facturum suorum bonorum: *Hanc*, inquit, *magis probo, quam paternam proscriptionem.*

XIV. Orto inter Cæsarem et Pompeium dissidio, dixit *Nosse se quem fugere, ignorare quem sequi debeat.*

XV. Pompeium reprehendit, quod urbem deseruisset, ac Themistoclem potius quam Periclem esset imitatus, rebus non illius, sed hujus tempestati similibus.

XVI. Ad Pompeium cum venisset, ducereturque pœnitentia, interrogatus ab eo ubi Pisonem generum suum reliquisset, *Apud socerum*, respondit, *tuum.*

XVII. Et cum quidam qui a Cæsare ad Pompeium

τὸν Πομπήϊον, λέγοντος ὑπὸ σπουδῆς καὶ προθυμίας ἀπολελοιπέναι τὸν ἵππον, Βέλτιον, ἔφη, αὐτὸν περὶ τοῦ ἵππου βεβουλεῦσθαι.

ιη'. Πρὸς δὲ τὸν ἀπαγγέλλοντα τοῖς Καίσαρος φίλοις σκυθρωποὺς εἶναι, Λέγεις, ἔφη, δυσνοεῖν αὐτοὺς Καίσαρι.

ιθ'. Μετὰ δὲ τὴν ἐν Φαρσάλῳ μάχην Πομπηΐου μὲν φυγόντος, Νονίου δέ τινος ἔτι παρ' αὐτοῖς ἀετοὺς ἑπτὰ φήσαντος εἶναι, καὶ μετὰ τοῦτο θαρρεῖν προσκαλουμένου, Καλῶς ἂν παρήνεις, εἶπεν, εἰ κολοιοῖς ἐπολεμοῦμεν. E

κ'. Ἐπεὶ δὲ Καῖσαρ κρατήσας τὰς Πομπηΐου καταβεβλημένας εἰκόνας ἀνέστησε μετὰ τιμῆς, ἔφη περὶ αὐτοῦ λέγων ὁ Κικέρων, Ὅτι τοῦ Πομπηΐου Καῖσαρ ἱστὰς ἀνδριάντας, τοὺς ἑαυτοῦ πήγνυσιν.

κα'. Οὕτω δὲ πολλοῦ τὸ καλῶς λέγειν ἐτίμα τε καὶ περὶ τοῦτο μάλιστα ἠγωνία, ὥστε προκειμένης δίκης ὑπὲρ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν, ὡς ὑπεκειμένης τῆς ἡμέρας Ἔρωτα

D. 10. δυσνοεῖν] Ita et in Vit. Cic. p. 880. B. Xylander vertit ac si exstaret εὐνοεῖν. Hoc melius. Nec tamen acumen satis apparet.

desciverat, præ festinatione se equum reliquisse ibi diceret: *Melius eum equo suo quam sibi consuluisse* dixit.

XVIII. Renuncianti Cæsaris amicos esse vultu tetrico, *Ais*, inquit, *eos Cæsari bene velle.*

XIX. Post Pharsalicam pugnam cum fugisset Pompeius, et Nonius quidam septem adhuc adesse aquilas diceret, ideoque bene sperandum, *Recte*, inquit, *moneres, si adversus graculos esset pugnandum.*

XX. Cæsar rerum potitus cum dejectas Pompeii statuas erigeret honorifice, *Hoc*, inquit, *facto sibi Cæsar figit.*

XXI. Tantum vero bene dicendo studuit, tantique eam rem duxit, ut cum causa ipsi oranda esset coram centumviris, dieque appetente Eros servorum unus nunciaret in se-

F ἀπαγγείλαντα αὐτῷ οἰκέτιν εἰς τὴν ὑποψίαν ἐμπεσοῦσαν τοῦ δεσπότου, ἠλευθέρωσε.

ΓΑΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ.

α'. Γάϊος Καῖσαρ ὅτε Σύλλαν ἔφευγεν ἔτι μειράκιον ὤν, περιέπεσε πειραταῖς· καὶ πρῶτον μὲν αἰτηθεὶς ἀργυρίου πλῆθος, κατεγέλασε τῶν λῃστῶν ὡς ἀγνοούντων ὃν ἔχουσι, καὶ διπλάσιον ὡμολόγησε δώσειν· ἔπειτα φρουρούμενος ὡς σιωπήσας τὰ χρήματα, παρεσκεύασεν ἡσυχίαν αὐτῷ παρέχειν κοιμωμένῳ καὶ σιωπᾶν· λόγους δὲ καὶ ποιήματα γεγράφων ἀνεγίνωσκεν αὐτοῖς, καὶ τοὺς μὴ λίαν ἐπαινοῦντας, ἀναισθήτους καὶ βαρβάρους ἀπεκάλει, καὶ μετὰ γέλωτος ἠπείλει πρεμᾶν αὐτούς· ὃ καὶ μετ' ὀλίγον ἐποί-
206 ησεν. Τῶν δὲ λύτρων κομισθέντων ἀπολυθεὶς καὶ στρατηγῶν ἄνδρας ἐξ Ἀσίας καὶ πλοῖα, συνήρπασε τοὺς λῃστὰς καὶ προσήλωσεν.

β'. Ἐν δὲ Ῥώμῃ, πρὸς Κάτλον πρωτεύοντα Ῥωμαίων εἰς ἅμιλλαν ἐλθὼν τῆς ἀρχιερωσύνης καταξιᾷ, καὶ προπεμπόμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς ἐπὶ τὰς θύρας,

quentem diem differri judicium, hunc libertate donaverit.

CAII CÆSARIS.

I. Caius Cæſar adoleſcens dum Syllam fugit, incidit in piratas, primumque exigentes ſummam pecuniæ deriſit, quod ignorarent quem cepiſſent, duplumque ejus daturum ſe promiſit. Deinde habitus in cuſtodia dum cogeret pecuniam, mandavit eis ut ſilerent, ſeque ſinerent dormire: orationes etiam et poemata ſcribebat, ipſiſque recitabat, et non admodum laudantes, ſtupidos barbaroſque appellabat, ac ſuſpenſurum ſe eos per riſum minabatur, quod et fecit paulo poſt. Allata enim qua ſe redimeret pecunia, dimiſſus, viros naveſque ex Aſia collegit, latroneſque correptos in cruces egit.

II. Romæ cum Catulo principe in civitate viro de pontificatu maximo certans, matri progreſſurum in campum ad fores uſque comitanti, *Hodie*, ait, *aut pontificem max-*

Σήμερον, εἶπεν, ὦ μῆτερ, ἀρχιερέα τὸν υἱὸν ἢ φυγάδα ἔξεις.

γ'. Πομπηίαν δὲ τὴν γυναῖκα κακῶς ἀκούσασαν ὑπὸ Κλωδίῳ ἀπηλλοτριώθη, εἶτα τοῦ Κλωδίου φεύγοντος ὑπὸ τούτῳ δίκῃ, μάρτυς εἰσαχθεὶς, οὐδὲν εἶπε φαῦλον περὶ τῆς γυναικός· ἐρομένου δὲ τοῦ κατηγόρου, Διὰ τί τοίνυν ἐξέβαλες αὐτήν, Ὅτι τὴν Καίσαρος, ἔφη, γυναῖκα καὶ ὑποβολῆς δεῖ καθαρὰν εἶναι. B

δ'. Τὰς δὲ Ἀλεξάνδρου πράξεις ἀναγινώσκων ἐδάκρυσε, καὶ πρὸς τοὺς φίλους εἶπεν, ὅτι, Ταύτην τὴν ἡλικίαν ἔχων ἐκίνησε Δαρεῖον, ἐμοὶ δὲ μέχρι νῦν οὐδὲν πέπρακται.

ε'. Πολίχνιον δὲ διὰ λυπρὸν ἐν ταῖς Ἄλπεσι παρερχόμενος, καὶ τῶν φίλων ὑποπευσάντων εἰ καὶ ἐνταῦθά τινες φασὶς εἰσὶ καὶ φιλονεικίαι περὶ πρωτείων, ὑπισχνούμενος καὶ σιώνας γενόμενος, Μᾶλλον ἄν, ἔφη, ἐβουλόμην πρῶτος ἐνταῦθα εἶναι ἢ δεύτερος ἐν Ῥώμῃ.

ς'. Τῶν δὲ τολμημάτων τὰ παράβολα καὶ μεγάλα πράττειν ἔφη δεῖν, ἀλλὰ μὴ βουλεύεσθαι. C

imum, aut exulem habebis filium.

III. Pompeiam uxorem dimiserat, quam corruptam a Clodio esse rumor ferebat. Quo nomine cum Clodio esset dictus dies, citatus ipse testis nihil de ea siniſtri dixit: et interroganti actori, Cur ergo nuncium uxori remisisset, respondit: *Quia Cæsaris uxorem etiam criminis puram oportet esse.*

IV. Res Alexandri gestas legens, flevit, dixitque amicis: *Quo natu Alexander Darium vicit, eo ego adhuc nihil egi.*

V. Oppidulum in Alpibus transiens nullius nominis, amicis quærentibus an ibi quoque tumultus et contentiones essent de principatu, meditatus aliquantulum: *Mallem*, inquit, *hic primus esse, quam Romæ secundus.*

VI. Audacia et magna facinora facienda aiebat, non deliberanda.

ζ'. Καὶ διέβη τὸν Ῥουβίκωνα ποταμὸν ἐκ τῆς Γαλατικῆς ἐπαρχίας ἐπὶ Πομπήϊον, εἰπών, Πᾶς ἀνερρίφθω κῦβος.

η'. Ἐπεὶ δὲ Πομπήϊος φεύγοντος ἐπὶ θάλασσαν ἐκ τῆς Ῥώμης, καὶ Μέτελλος ἔπαρχος ὢν τοῦ ταμείου, βουλόμενον αὐτὸν χρήματα λαβεῖν ἐκώλυε, καὶ τὸ ταμεῖον ἀπέκλεισεν, ἠπείλησεν ἀποκτενεῖν αὐτόν· καταπλαγέντος δὲ τοῦ Μετέλλου, Τοῦτο, εἶπεν, ὦ νεανίσκε, φῆσαί μοι χαλεπώτερον ἢ ποιῆσαι.

θ'. Τῶν δὲ στρατιωτῶν αὐτῷ βραδέως εἰς Δυρράχιον ἐκ Βρεντεσίου κομιζομένων, λαθὼν ἁπάντας εἰς πλοῖον μικρὸν ἐμβὰς ἐπεχείρησε διαπλεῖν τὸ πέλαγος· συγκλυζομένου δὲ τοῦ πλοίου, ποιήσας τῷ κυβερνήτῃ φανερὸν ἑαυτόν, ἀνεβόησε, Πίστευε τῇ τύχῃ, γνοὺς ὅτι Καίσαρα κομίζεις.

ι'. Τότε μὲν οὖν ἐκωλύθη, τοῦ χειμῶνος ἰσχυροῦ γενομένου, καὶ τῶν στρατιωτῶν συναραμένων, καὶ βεβαθύντων εἰ βεβαίαν δύναμιν ἄλλην, ὡς ἀπιστῶν αὐτοῖς· ἐπεὶ

VII. E Gallia provincia contra Pompeium proficiſcens, trajecto Rubicone flumine, *Omnis*, inquit, *jacta eſto alea*.

VIII. Cum Pompeius Roma ad mare fugiſſet, Metellus qui ærarii curam gerebat, volentem ipſum inde pecuniam ſumere, prohibuit, occluſitque ærarium. Ei mortem minatur Cæſar, conſternatoque, *Hoc*, inquit, *mihi, O adoleſcens, difficilius eſt dicere quam facere*.

IX. Militibus ipſius Brunduſio tarde ad Dyrrachium tranſvehentibus, omnibus ignorantibus lembum conſcendit, conatuſque eſt mare trajicere. Cum vero naviculam fluctus pene obruerent, aperiens ſeſe gubernatori exclamavit: *Fide fortunæ, ſciens te Cæſarem vehere*.

X. Prohibitus tamen eſt tranſmittere tempeſtatis violentia, et concurſu militum ægerrime ferentium, quod ipſis non confidens alium exſpectaret exercitum. Commiſſa pugna cum viciſſet Pom-

δὲ μάχης γενομένης νικᾶν ὁ Πομπήϊος οὐκ ἐπεξῆλθεν, ἀλλὰ ἀνεχώρησεν εἰς τὸ στρατόπεδον, Τήμερον, εἶπεν, ἡ νίκη ἦν ἐκείνοις πολεμίοις, ἀλλὰ τὸ εἰδέναι νικᾶν οὐκ ἔχουσιν.

ια'. Ἐν δὲ Φαρσάλῳ Πομπηίου παρατεταγμένου τὴν φάλαγγα κατ' χώραν ἑστάναι καὶ προσδέχεσθαι τοὺς πολεμίους παρεγγυήσαντος, ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔλεγε τὸ ἐξ ὁπισθορμῆς μετ' ἐνθουσιασμοῦ τόνον καὶ ῥοῖζον ἐκλύσαντα τῶν στρατιωτῶν.

ιβ'. Φαρνάκην νικήσας τὸν Ποντικὸν, ἐξ ἐφόδου, πρὸς τοὺς φίλους ἔγραψε, Ἦλθον, εἶδον, ἐνίκησα.

ιγ'. Μετὰ δὲ τὴν ἐν Λιβύῃ τῶν περὶ τὸν Σκιπίωνα φυγὴν καὶ ἧτταν, Κάτωνος αὐτὸν ἀνελόντος, Φθονῶ σοι Κάτων, εἶπε, τοῦ θανάτου· καὶ γὰρ σὺ ἐμοὶ τῆς σῆς σωτηρίας ἐφθόνησας.

ιδ'. Ἀντώνιον δὲ καὶ Δολοβέλλαν ὑφορωμένων ἐνίων, καὶ φυλάττεσθαι κελευόντων, Οὐ τούτους ἔφη δεδιέναι τοὺς

D. 10. ἡ νίκη] Forte fuit ἦν ante ἡ νίκη ut in ſede dicti, Vit. Cæſ. p. 727. B. Poterat item, ſalva ſententia, omitti.

peius, neque perſequeretur victoriam, ſed in caſtra reduceret, dixit Cæſar: *Hodie victoria erat penes hoſtes, ſed non habent qui vincere noverit.*

XI. Quod ad Pharſalum Pompeius exercitum inſtructum ſtare et exſpectare hoſtem juſſit, id Cæſar reprehendebat, vehementiam et impetum militum qui fit curſu cum quodam quaſi furore in hoſtem tendentibus, eum enervaviſſe dicens.

XII. Pharnacem Ponticum primo acceſſu cum ſuperaſſet, ad amicos ſcripſit: *Veni, vidi, vici.*

XIII. Scipione in Africa pulſo victoque, cum Cato ſibi necem conſciviſſet: dixit, *Invidere ſe Catoni mortem, quando is ſibi ſalutem invidiſſet.*

XIV. Male ſuſpicantibus de Antonio quibuſdam et Dolabella, et ab iis ut ſibi caveret monentibus: *Non hos*, inquit, *metuo ignavos et pingues, ſed*

βαναύσους καὶ λιπῶνας, ἀλλὰ τοὺς ἰσχνοὺς καὶ ὠχροὺς ἐκείνους· δείξας Βροῦτον καὶ Κάσσιον.

ιε'. Λόγου δὲ ποδὰ δεῖπνον ἐμπεσόντος περὶ θανάτου, ποῖος ἄριστος, Ὁ ἀπροσδόκητος, εἶπε.

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΤΟΥ.

α'. Καῖσαρ ὁ πρῶτος ὑπικληθεὶς Σεβαστὸς, ἔτι μειράκιον ὢν, Ἀντώνιον ἀπῄτει διχιλίας πεντακοσίας μυριάδας τοῦ πρώτου Καίσαρος ἀναιρεθέντος, ἐκ τῆς οὐσίας ἃς παρὰ αὐτοῦ ὁ Ἀντώνιος μετεώγκει· ἀποδοῦναι Ῥωμαίοις βουλόμενος τὸ καταλειφθὲν ὑπὸ Καίσαρος, ἑκάστῳ δραχμὰς ἑβδομήκοντα πέντε· τοῦ δὲ Ἀντωνίου τὰ μὲν χρήματα κατέχοντος, ἐκεῖνον δὲ τῆς ἀπαιτήσεως ἀμελεῖν, εἰ σωφρονεῖ, κελεύοντος, ἐκήρυξε τὰ πατρῷα καὶ ἐπώλησε· καὶ τὴν δωρεὰν ἀποδοὺς, εὔνοιαν μὲν αὐτῷ, μῖσος δὲ ἐκείνῳ παρὰ τοῖς πολίταις παρεσκεύασεν.

β'. Ἐπεὶ δὲ Ῥυμετάλκης ὁ τῶν Θρᾳκῶν βασιλεὺς ὑπὸ Ἀντωνίου μεταβαλλόμενος παρὰ αὐτὸν ὅτι ἐμε-

graciles iſtos ac pallidos, Brutum monſtrans et Caſſium.

XV. In cœna ſermone incidente quodnam mortis genus eſſet optimum, reſpondit, *Inopinatum*.

CÆSARIS AUGUSTI.

I. Cæſar, qui primus Auguſtus eſt cognominatus, adoleſcens etiamnum Antonium repoſcebat millies ſeſtertium, quam pecuniam ex Julii Cæſaris interfecti domo is abſtulerat: cupiebat enim perſolvere Romanis legatum Julii, viritim denarios ſeptuaginta quinque. Antonio autem pecuniam detinente, ipſumque ſi ſaperet abſtinere hac poſtulatione jubente, hæreditatem paternam proſcripſit ac vendidit, legatoque perſolvendo benevolentiam ſibi, odium civium Antonio paravit.

II. Rymetalces Thracum rex ab Antonio ad ipſum defecerat, ſocietatemque hanc immoderate in conviviis odio-

πέμαζεν ἀλλὰ τὰς πότας, ἀλλ' ἰῶ ἐπαχθὴς, ἀνιδρίζων τὴν συμμαχίαν, ἀσπίων τινὶ τῶν ἄλλων βασιλέων ὁ Καῖσαρ εἶπεν, Ἐγὼ ἀσπίδοσίαν φιλῶ, ἀσπίδας δ' οὐκ ἐπαινῶ.

γ'. Τῶν δὲ Ἀλεξανδρέων μὴ τὴν ἄλωσιν τὰ δεινότατα πείσεσθαι ἀσπιδοκώντων, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ ἀδικησάμενος Ἄρειον τὸν Ἀλεξανδρέα, Φείδεσθαι μὲν τῆς πόλεως, ἔφη, ἄσπιτον διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος, ἔπειτα διὰ τὸν κτίστην Ἀλέξανδρον, τέτον δὲ Ἄρειον τὸν φίλον.

δ'. Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἔρως ὁ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ διοικῶν, ὄρτυγα τὸν κρατοῦντα πάντων ἐν τῷ μάχεσθαι καὶ ἀήττητον ὄντα ἀριάμνιθ', ὀπήσας κατέφαγε, μετεπέμψατο αὐτὸν καὶ ἀνέκρινεν· ὁμολογήσαντα δὲ ἐκέλευσεν ἑαυτῷ νὴς ἀσπιλωθῆναι.

ε'. Ἐν δὲ Σικελίᾳ Ἄρειον ἀντὶ Θεοδώρου κατέστησε διοικητήν· ἐπιδόντος δέ τινος αὐτῷ βιβλίον ἐν ᾧ γεγραμμένον ἦν, Φαλακρὸς ἢ κλέπτης Θεόδωρος ὁ Ταρσεύς· τί σοι δοκεῖ; ἀναγνὺς Καῖσαρ ὑπέγραψε, Δοκεῖ.

seque jactabat. Itaque Auguſtus cuidam reliquorum regum propinans dixit: *Ego proditionem amo, proditores non laudo.*

III. Cum Alexandrini urbe capta acerbiſſima quæque exſpectarent, conſcenſo tribunali, Arium Alexandrinum juxta ſe ſtatuit, *Urbique ſe parcere*, dixit: *primum ob ejus magnitudinem atque pulchritudinem, deinde propter auctorem ejus Alexandrum, denique in gratiam amici ſui Arii.*

IV. Erotem ſuum in Ægypto procuratorem audiens coturnicem quæ in pugna omnes vinceret, inſuperabiliſque eſſet, emiſſe atque comediſſe, accivit, et inquiſivit: faſſumque malo clavis affigi juſſit.

V. Siciliæ procuratorem Arium loco Theodori conſtituit: cumque ei quidam libellum exhibuiſſet, in quo ſcriptum erat: Calvus, aut fur eſt Theodorus Tarſenſis, quid tibi videtur? ſubſcripſit, *Videtur.*

ϛ'. Παρὰ δὲ Μαικήνα τῶ συμβιωτῶ καθ' ἕκαστον ἑαυτὸν ἐν τοῖς γενεθλίοις δῶρον ἐλάμβανε φιάλιν.

ζ'. Ἀθηνοδώρῳ δὲ τῷ φιλοσόφῳ ἀφὰ γήρως εἰς οἶκον ἀφεθῆναι δεηθέντι συνεχώρησεν. Ἐπεὶ δὲ ἀσπασάμενος αὐτὸν ὁ Ἀθηνόδωρος εἶπεν, Ὅταν ὀργισθῇς, Καῖσαρ, μηδὲν εἴπῃς μηδὲ ποιήσῃς πρότερον ἢ τὰ εἴκοσι καὶ τέτταρα γράμματα διελθεῖν πρὸς ἑαυτόν, ὑπιλαβόμενος αὐτοῦ τῆς χειρὸς, Ἔτι σοῦ ζῶντος, ἔφη, χρείαν ἔχω· καὶ κατέσχεν αὐτὸν ὅλον ἑαυτὸν, εἰπὼν, Ὅτι δεῖ καὶ σιγῆς ἀκίνδυνον γέρας.

η'. Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀλέξανδρος δύο καὶ τριάκοντα γεγονὼς ἔτη κατεστραμμένος τὰ πλεῖστα, διαπορεῖ τί ποιήσῃ τὸν λοιπὸν χρόνον, ἐθαυμάζεν εἰ μὴ μεῖζον Ἀλέξανδρος ἔργον ἡγεῖτο τῶ κτήσασθαι μεγάλην ἡγεμονίαν, τὸ διατάξαι τὴν ὑπάρχουσαν.

θ'. Γράψας τὸν περὶ τῶν μοιχῶν νόμον, ἐν ᾧ διώρισαν πῶς δεῖ κρίνεσθαι τὰς ἐν αἰτίαις γενομένας, καὶ πῶς δεῖ κολάζεσθαι τὰς ἁλούσας, εἶτα προσπεσὼν ὑπὸ

VI. A Mæcenate, quicum vitam agebat, quotannis in natalitiis dono accipiebat pateram.

VII. Athenodoro philoſopho domum redeundi ob ſenectutem petenti veniam, conceſſit. Qui cum valedicens ei hæc verba protuliſſet: *Cum iraſceris, Auguſte, nihil ante vel dixeris vel feceris, quam tecum viginti quatuor orationis elementa repetieris:* manu ejus arrepta Auguſtus, *Etiamnum*, inquit, *tua mihi opus eſt præſentia*, ac per totum porro annum ſecum detinuit, *Silentii*, inquiens, *tutum eſſe præmium.*

VIII. Audito Alexandrum, cum annos natus triginta duo pleraque ſubegiſſet, anxium fuiſſe de materia agendi ad reliquum tempus: *Miror*, inquit, *Alexandrum non exiſtimaſſe majoris eſſe operæ imperium partum bene conſtituere, quam parare.*

IX. Lata de adulteris lege in qua de reorum ejus flagitii judicio et ſupplicio erant omnia definita, poſtea in adoleſ-

ὀργῆς τὸν ὑπὲ Ἰουλίᾳ τῇ θυγατρὶ ἀμφεβλημένον νεανίσκον ἔτυπτε ταῖς χερσίν· ἐκείνου δὲ ἀναβοῶντος, Νόμον ἔθηκας, ὦ Καῖσαρ· ὕπω μετενόησεν ὥστε τὴν ἡμέραν Β ἐκείνην ἀδιτήσασθαι τὸ δεῖπνον.

ι'. Γάϊον δὲ τὸν θυγατριδοῦν εἰς Ἀρμενίαν ἀποστέλλων ἠτεῖτο παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν αὐτῷ τὴν Πομπηΐου, τόλμαν δὲ τὴν Ἀλεξάνδρου, τύχην δὲ τὴν ἑαυτοῦ παρακολουθῆσαι.

ια'. Ῥωμαίοις δὲ τῆς ἀρχῆς ἔλεγεν ἀπολείψειν ἀφάδοκον, ὃς οὐδέποτε περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος δὶς ἐβουλεύσατο· Τιβέριον λέγων.

ιβ'. Θορυβουμένας δὲ τὰς ἐν ἀξιώμασι νέας καταγελᾶν βουλόμενος, ὡς ὑπ' ὀργιζομένων, ἀλλ' ἐθορύβουν, Ἀκούσατε, εἶπεν, νέοι γέροντος, ἢ νέοι γέροντες ἤκουον.

ιγ'. Τῶν δὲ Ἀθηναίων δήμου ἁμαρτηκέναι τι δόξαντος, ἔγραψεν ἀπ' Αἰγίνης, Οἶεσθαι μὴ λανθάνειν αὐτοὺς ὀργιζόμενος, ἢ γὰρ ἂν ἐν Αἰγίνῃ παρεχείμασον· ἄλλο δὲ οὐδὲν ὅτε εἶπεν αὐτοῖς, ὅτε ἐποίησε.

centem, qui cum Julia adulterium commisisse dicebatur, iratus irruit, manibusque eum pulsavit. Qui cum exclamaret, *Legem tulisti, O Cæsar*, ita pœnitentia est correptus, ut cœnam ea die recusaverit.

X. Caio Cæsari filiæ suæ filio, cum eum in Armeniam mitteret, precatus est a diis, *gratiam Pompeii, audaciam Alexandri, fortunam suam concedi.*

XI. Romanis autem se imperii sui hæredem relicturum dixit, *qui nunquam bis una de re consultaverit:* Tiberium dicens.

XII. Tumultuantes juvenes qui in honore erant volens compescere, cum non animum adverterent, sed obstreperent: *Audite*, inquit, *juvenes senem, quem juvenem senes audiverunt.*

XIII. Quod peccasse aliquid videbatur populus Athenienſis, ab Ægina scripsit ad eum: *Existimo non vos fallere me iratsci vobis: alioqui enim non exegissem hyemem Æginæ.* Aliud nihil vel dixit eis vel fecit.

ιδ'. Τῶν δὲ Εὐρυκλέους κατηγόρων ἑνὸς ἀφειδῶς καὶ κατακόρως παῤῥησιαζομένου, καὶ πεθαχθέντος εἰπεῖν τι τοιοῦτον, Εἰ ταῦτά σοι, Καῖσαρ, ὑ φαίνεται μεγάλα, κέλευσον αὐτὸν ἀποδοῦναί μοι Θουκυδίδου τὴν ἑβδόμην· διὸ ὀργισθεὶς ἀπάγειν ἐκέλευσε· πυθόμενος δὲ ὅτι τὴν ἀπὸ Βρασίδου γεγονότων ὑπολοιπὸν ὄντος ὀξύ, μετεπέμψατο, καὶ μέτρια νουθετήσας, ἀπέλυσε.

208 ιε'. Πείσωνος δὲ τὴν οἰκίαν ἐκ θεμελίων ἄχρι πάσης στέγης ὑπερμεγέθους οἰκοδομουμένου, Εὔθυμον, ἔφη, με ποιεῖς, ὅπως οἰκοδομῶν ὡς ἀϊδίαν τῆς Ῥώμης ἐσομένης.

XIV. Cum unus de Euryclis accuſatoribus effuſius libertate dicendi et ad faſtidium uſque uſus, ad hæc verba prolapſus eſſet: *Si hæc tibi, Cæſar, non videntur magna, recitare eum mihi jube ſeptimum Thucydidis.* Iratus Auguſtus eum ſe inde auferre juſſit. Audiens autem eſſe eum de Braſidæ poſteris ſuperſtitem, accivit verbiſque mediocriter caſtigatum dimiſit.

XV. Piſone domum a fundamentis uſque ad ſummum tectum accurate exædificante: *Animum*, inquit, *exhilaras meum: ita ædificans, ac ſi Roma ſit futura ſempiterna.*

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΛΑΚΩΝΙΚΑ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΛΑΚΩΝΙΚΑ.

PLUTARCHI

APOPHTHEGMATA LACONICA.

ΑΓΑΣΙΚΛΕΟΥΣ.

Β α'. ΑΓΑΣΙΚΛΗΣ ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς, θαυμάζοντός τινος ὅτι φιλήκοος ὢν ὐ πρόσδέχεται Φιλοφάνίω τὸν σοφιςὴν, ἔφη, Τύτων χρήζω μαθητὴς εἶ ὧν εἰμι καὶ υἱός.

β'. Πρὸς δὲ τὸν εἰπόντα πῶς ἄν τις ἀδορυφόρητος ὢν ἄρχειν ἀσφαλῶς δύναιτο, Ἐὰν ὕτως, ἔφη, αὐτὸς ἄρχῃ ὥσπερ οἱ πατέρες τῶν υἱῶν.

AGASICLIS.

I. AGASICLES Lacedæmoniorum rex cuidam miranti quod auditionis alias ſtudioſus Philophanem tamen ſophiſtam non admitteret, reſpondit, *Se debere eorum eſſe diſcipulum, quorum etiam filius eſſet.*

II. Idem interrogatus quomodo princeps abſque ſtipatoribus eſſe poſſet tutus, reſpondit: *ſi ſubditis ita imperaret, ut pater filiis.*

ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ.

α'. Ἀγησίλαος ὁ μέγας ποτὲ ποτὲ λαχὼν συμποσίαρχος, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ οἰνοχόου πόσον ἑκάστῳ προσφέρει, Εἰ μὲν πολὺς οἶνός ἐστι παρεσκευασμένος, C ὅσον ἕκαστος αἰτεῖ· εἰ δὲ ὀλίγος, φησὶν, ἐξ ἴσου δίδου πᾶσι.

β'. Κακούργου δέ τινος ἐμμόνως ὑπομείναντος βασάνους, Ὡς σφόδρα πονηρὸς, εἶπεν, ἄνθρωπος, εἰς μοχθηρὰ καὶ αἰσχρὰ πράγματα τὴν ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν κατατιθέμενος.

γ'. Ἐπαινοῦντος δέ τινος ῥήτορα ὅτι τὰ δυνατὰς αὐξειν τὰ μικρὰ πράγματα, Οὐδὲ σκυτοτόμον, ἔφησεν, ἡγοῦμαι σοφὸν, ὃς μικρῷ ποδὶ ὑποδήματα μεγάλα προτίθησι.

δ'. Φαμμύου δέ τινος ποτε πρὸς αὐτὸν, Ὡμολόγηκας· καὶ πολλάκις τοῦ αὐτὸ λέγοντος, Ναὶ δῆτα, εἰ D γ' ἔστι δίκαιον, ἔφη, εἰ δὲ μὴ, ἔλεξα μέν, ὡμολόγησα

C. 1. προσφέροι] Ita Venet. Vulgo προσφέρει.
D. 1. εἰ γ' ἔστι] Sic Venet. Voss. T. P. Mez. Vulgo εἰ δ' ἔστι.

AGESILAI MAGNI.

I. Ageſilaus magnus ille ſorte quodam in convivio magiſterium nactus, pincernæ interroganti quantum cuique convivarum vini juberet apponi: *Si multum*, inquit, *vini in promptu eſt, cuivis quantum poſcet fundito: ſi parum, æqualiter inter omnes diſtribue.*

II. Malefico quodam conſtanter tormenta perpetiente, *Quam valde*, ait, *malus hic homo eſt, in res malas ac turpes tolerantiam perſeverantiamque impendens.*

III. Laudante quodam rhetorem, quod magna dicendi facultate res parvas exaggeraret: *Ne ſutorem quidem*, inquit, *probum putem, qui parvo pedi magnum circumdet calceum.*

IV. Dicenti cuidam, *Aſſenſus es*, idque repetenti ſæpius: *Omnino*, inquit, *aſſenſus ſum, ſi res juſta eſt: ſin minus, dixi ſane, verum aſſenſus non ſum.*

δὲ οὔ. Ἐπειπόντος δέ, Ἀλλὰ μὴν δεῖ τοὺς βασιλεῖς ὑπηρετεῖν ὅ, τι κεν κεφαλῇ κατανεύσωσιν, Οὐ μᾶλλον, ἔφη, ἢ τοὺς πρεσβυτέρους τοῖς βασιλεῦσιν αἰτεῖσθαι δεῖ τὰ δίκαια καὶ λέγειν, τοιαζομένους τε τὸν καιρὸν καὶ τὸν ἁρμόζοντος τοῖς βασιλεῦσιν.

ε'. Ὁπότε δὲ ψεγόντων ἢ ἐπαινούντων τινῶν ἀκούοι, οὐχ ἧττον ᾤετο δεῖν καταμανθάνειν τοὺς τῶν λεγόντων τρόπους ἢ περὶ ὧν λέγοιεν.

ϛ'. Ἔτι δὲ παῖδα αὐτὸν ὄντα, γυμνοπαιδίας ἀγομένης, ὁ χορηγοὺς ἔφησεν εἰς ἄσημον τόπον· ὁ δὲ ἐπείσθη, καίπερ ἤδη βασιλεὺς ἀποδεδειγμένος, καὶ εἶπεν, Εὖγε· δείξω γὰρ ὅτι οὐχ οἱ τόποι τοὺς ἄνδρας ἐντίμους, ἀλλ' οἱ ἄνδρες τοὺς τόπους ἐπιδεικνύουσι.

ζ'. Περιάπτοντός τινος αὐτῷ ἰατρὸν περιεργοτέραν θεραπείαν καὶ οὐχ ἁπλῆν, Νὴ τὸν θεὸν, φησὶν, εἰ οὐ πάντως μοι πρόκειται ζῆν, οὐδ' εἰ πάντα ἀναδέχομαι.

E. 5. Νὴ τὸν θεὰν, φησὶν, εἰ οὐ πάντως] Nec ſcriptura Græca integra, nec Latina interpretatio vera eſt. Pro οὐδ' εἰ legendum οὐδὲ ex Cod. Pariſ. J. et forte item cum eodem cod. prius εἰ delendum. Ita ſenſus ſit: *Nec quavis conditione vivere velim, nec omnia remedia accipio.*

Inferentique, At vero reges par eſt implere

Quod capite annuerint.—

reſpondit: *Non magis quam æquum eſt ut qui regem accedunt, petant dicantque juſta, conſiderato quid occaſio et decorum regis ferat.*

V. Quoties laudantes aut vituperantes audiret, cenſebat non minus dicentium mores cognoſcendos eſſe, quam eorum de quibus dicerent.

VI. Puerum ipſum etiamnum, cum puerorum nudorum exhiberetur ſpectaculum, chori magiſter loco obſcuro conſtituerat: obtemperavit, quanquam jam rex deſignatus, ita fatus: *Bene habet: oſtendam enim non loco virum, ſed viro locum cohoneſtari.*

VII. Medico cuidam rationem medendi corporis malo ei demonſtranti non ſimplicem, ſed multis ſubtilibus ac ſupervacaneis admixtam: *Ædaſtor*, inquit, *niſi mihi vita eſt deſtinata, non ſum victurus etiam omnibus iſtis uſurpatis.*

η'. Ἐφεστὼς δέ ποτε τῷ βωμῷ τῆς χαλκιοίκου θεοῦ, ἐπειδὴ φθεῖρ αὐτὸν ἔδακεν, οὐ διετράπη· λαβὼν δὲ φανερῶς ἁπάντων ἀπέκτεινε, προσφπών, Νὴ τοὺς θεοὺς ἡδέως τὸν ὀπίθυλον καὶ ὑπὲρ τοῦ βωμοῦ.

θ'. Ἄλλοτε ἰδὼν μῦν ἑλκόμενον ἐκ θυρίδος ὑπὸ παιδαρίου κρατοῦντος, ἐπεὶ ὁ μῦς ὀπισφαρεὶς ἔδακε τὴν χεῖρα τοῦ κρατοῦντος, καὶ ἔφυγεν, ὑπιδείξας τοῖς παροῦσιν, εἶπεν, Ὅταν τὸ ἐλάχιστον ζῷον ὅπως ἀμύνηται τοὺς ἀδικοῦντας, τί τοὺς ἄνθρας προσήκει ποιεῖν λογίζεσθαι; F

ι'. Βελέμυος δὲ τὸν πρὸς τοὺς Πέρσας συστήσασθαι πόλεμον, ἕνεκα τοῦ ἐλευθερῶσαι τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνας, τῷ κτὶ Δωδώνῃ Διὸς ἐχρήσατο μαντείῳ· κελεύσαντος δὲ ὅπερ ἔστιν ὡς δοκεῖ στρατεύεσθαι, τὸ χρησθὲν ἀνήγγειλε τοῖς ἐφόροις· οἱ δὲ ἐκέλευσαν αὐτὸν καὶ εἰς 209
Δελφοὺς ἀφικόμενον περὶ τοῦ αὐτοῦ πυθέσθαι. Προσελθὼν οὖν εἰς τὸ μαντεῖον, ἐπηρώτησεν ὅπως, Ἄπολλον,

VIII. Adſtans aliquando aræ Minervæ, quæ ab æde ærea Chalciœcus dicitur, bovemque immolans, morſus a pediculo, nihil reveritus in conſpectu omnium arripuit eum et occidit, his additis verbis: *Per deos, jucundum eſt ulciſci inſidiatorem, etiam pone aram.*

IX. Alio tempore videns murem a puero tenente trahi de feneſtra, eumque mordere manum tenentis ac profugere, re iis qui aderant oſtenſa dixit: *Quando minimum animalculum ſic propulſat vim illatam, quid exiſtimandum eſt viros debere facere?*

X. Bellum regi Perſarum illaturus liberandorum gratia Græcorum qui in Aſia erant: oraculum Dodonæum conſuluit: acceptoque reſponſo, ut expeditionem ſicuti animo agitabat, ita ſuſciperet, id reſponſum Ephoris expoſuit: hi eum juſſerunt Delphos proficiſci, deque eadem re ſortem ſciſcitari. Eo itaque cum veniſſet, ita rogavit: *Apollo, idemne tibi videtur, quod pa-*

ἢ δοκεῖ σοι ὁ καὶ τῷ πατρί; Συναινέσαντος δὲ, αἱρεθεὶς ὅπως ἐστρατεύσατο.

ια'. Ἐπεὶ δὲ Τισσαφέρνης ἐν ἀρχῇ μὲν φοβηθεὶς τὸν Ἀγησίλαον, ἐποιήσατο σπονδὰς, τὰς πόλεις αὖτε τὰς Ἑλληνικὰς ἀφήσειν αὐτονόμους βασιλεύεσθαι, μεταπεμψάμενος δὲ ἐξ τὸ βασιλέως πολὺ στράτευμα, πόλεμον κατήγγειλεν αὐτῷ εἰ μὴ ἀπέοι τῆς Ἀσίας· ἔσπευδε τὴν ἐξάβασιν δεξάμενος ὥρμησε μὲν ὡς ἐπὶ Β Καρίαν στρέψων· ἔχει δὲ τ' δύναμιν τὴν Τισσαφέρνους ἀθροίσαντος, ἄρας εἰς Φρυγίαν ἐνέβαλε· καὶ λαβὼν πόλεις πλείστας καὶ χρημάτων πλῆθος, ἔφη τοῖς φίλοις, Ἀποστασίαν μὲν ἀδίκως, ἀσεβὲς· τὰς δὲ πολεμίους ἐξαπατᾶσθαι, ὃ μόνον δίκαιον καὶ ἐπίδοξον, ἀλλὰ καὶ ἡδὺ καὶ κερδαλέον.

ιβ'. Τοῖς δ' ἱππεῦσιν ἐλαττωθεὶς, ἀνεχώρησεν εἰς

A. 11. ὡς ἐπὶ Καρίαν] Ita Cod. Pariſ. J. et Xyl. in Plut. Vit. Ageſil. p. 600. C. Vulgo, ὡς ἐν Καρίαν. Quin et ſupra βασιλεύεσθαι vitioſum, omittunt J. Venet. Jun. βασίλεα habent H. Voſſ. T. P. Potuit ſcriptum fuiſſe πολιτεύεσθαι.

B. 4. Ἀποσπεισάμενον μὲν ἀδίκως] Plut. Vit. Ageſ. l. l. σπεισάμενον ἀδικεῖν rectius. ἀδικεῖν T. ἐπισπεισάμενον. J. Jun.

tri? Eoque adſtipulante imperator creatus, expeditionem fecit.

XI. Ejus in belli initio Tiſaphernes Ageſilaum metuens, pacis impetrandæ cauſa promiſerat, regem urbibus Græcis libertatem, et quas ipſæ haberent legum uſum permiſſurum: mox magnis a rege evocatis ad ſe copiis bellum ei denunciavit, niſi Aſia decederet. Grata fuit hæc perfidia Ageſilao, ſimulanſque in Cariam ſe ducturum, cum eo cogeret ſuas copias Tiſaphernes, converſo itinere in Phrygiam irrupit, plurimiſque urbibus, et ingenti potitus eſt pecunia. Cum quidem amicis dixit, *Impium eſſe injuſte fidem datam violare: hoſtes autem decipere, non juſtum modo eſſe et laudabile, ſed ſuave etiam ac lucroſum.*

XII. Equis cum deſtitue-

Ἔφεσον, καὶ τοῖς εὐπόροις προσεῖπε παρέχειν ἵππον ἀνθ' ἑαυτοῦ καὶ ἄνδρα, καὶ ἀπολυόμενον τῆς στρατείας· ὥστε ταχὺ συνήχθησαν καὶ ἵπποι καὶ ἄνδρες ὀπτήδειοι ἀντὶ δειλῶν καὶ πλουσίων. Καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα ἔφη ζηλῶν· καὶ γὰρ ἐκεῖνον θήλειαν ἵππον ἀγαθὴν λαβόντα, C κακὸν ἄνδρα καὶ πλούσιον τῆς στρατείας ἀπολῦσαι.

ιγ'. Ἐπεὶ δὲ κελεύσαντος αὐτοῦ τοὺς αἰχμαλώτους γυμνοὺς πωλεῖν, ὑπέρασκον οἱ λαφυροπῶλαι, καὶ τῆς μὲν ἐσθῆτος ἦσαν ὠνηταὶ πολλοί, τῶν δὲ σωμάτων λευκῶν καὶ ἁπαλῶν παντάπασι διὰ τὰς σκιατραφίας καταγέλων ὡς ἀχρήστων καὶ μηδενὸς ἀξίων· ὑπισὰς ὁ Ἀγησίλαος, Ταῦτα μὲν, εἶπεν, ὑπὲρ ὧν μάχεσθε, οὗτοι δὲ οἷς μαχεῖσθε.

ιδ'. Τρεφάμενος δὲ περὶ Λυδίαν Τισσαφέρνην, καὶ πλείστους ἀνελὼν, κατέστρεψε τῆς βασιλέως χώρας. Τὸ- D τε δὲ χρήματα αὐτῷ προσπέμψαντος καὶ ἀξιοῦντος

D. 2. προσπέμψαντος] Dedi ex J. quocum consentit Plut. Vit. Ages. p. 601. B. Vulgo προπέμψαντος.

retur, Ephesum reversus est, opulentisque injunxit, ut pro se quisque equum virumque præberet, hocque pacto ipse vacationem militiæ haberet. Ea ratione subito equi equitesque idonei timidorum divitumque loco collecti sunt. Qua in re imitari se Agamemnonem dicebat, qui accepta bona equa hominem ignavum ac divitem militiæ immunem fecisset.

XIII. Vendentibus nuda mancipia (quæ ceperat ex hoste) sectoribus, et vestium multis existentibus emptoribus, corpora autem alba et omnino tenera ob educationem intra parietes et in umbra factam omnibus deridentibus, quippe inutilia et nauci: adsistens Agesilaus, *Hæc*, inquit, *sunt propter quæ, isti adversus quos pugnatis.*

XIV. Apud Lydiam cum ingenti hostium strage Tisaphernem profligasset, et regis ditionem popularetur, isque pecuniam dono ipsi mitteret,

ἀφαλύσασθαι τὸ πόλεμον, ὁ Ἀγησίλαος, Τῆς μὲ εἰρήνης, ἔφη, τὴν πόλιν εἶναι κυρίαν, τὰς δὲ φρατιώτας πλουτίζων ἥδεσθαι μᾶλλον ἢ αὐτὸς πλουτῶν· καλὸν δὲ νομίζειν Ἕλληνας ἀ δῶρα λαμβάνειν ἀπὸ τῶν πολεμίων, ἀλλὰ λάφυρα κτᾶσθαι.

ιε'. Μεγαβάτα δὲ τῶ Σπιθριδάτα παιδὸς, ὃς ἰῶ κάλλιτος τὠ μορφὠ, προσελθόντος αὐτῷ ὡς ἀσπασομένω καὶ φιλήσοντος ἀφ' τὸ σφόδρα δοκεῖν ἀγαπᾶσθαι, ἐξέκλινεν· ὡς δ' ἐπαύσατο ἐκεῖνος προσιὼν, ἐπεζήτησεν αὐτὸν ὁ Ἀγησίλαος· τῶν δὲ φίλων φαμένων ὡς αὐτὸς Ε εἴη αἴτιος, πέσας τὸ τῶ καλοῦ φιλήματος ἐλθεῖν, καὶ μὴ ἀπὸ δειλίας ἧξειν ἐκεῖνον· χρόνον ὀκ ὀλίγον προς αὐτῷ γενόμενος ὁ Ἀγησίλαος καὶ ἀφασιωπήσας, Οὐδέν, ἔφη, δεῖ πείθειν ἐκεῖνον ὑμᾶς· ἐγὼ γάρ μοι δοκῶ τῶν τοιούτων βούλεσθαι ἐπάνω εἶναι ἢ τὠ εὐανδροτάτην τῶν ἀντιτεταγμένων πόλιν κρατος ἐλεῖν· ἄμεινον γὰρ

D. 8. Μεγαβάτα] Sic H. J. Voſſ. P. Plut. Vit. Ageſ. p. 601. E.

E. 1. πέσας τὸ τῶ καλῶ—ἐκεῖνον] Exciderunt quædam ſupplenda ex Plut. Vit. Ageſ. l. l. forte ita πέσας τὸ τῶ καλῶ φίλημα· καὶ νῦν ἔτι ἐντὸς φιλήματος, εἰ μὴ αὐτὸς ἀποδειλιᾷ, ἥξειν ἐκεῖνον.

pacificationemque poſceret, reſpondit, *Pacis compoſitionem fore in reipublicæ Spartanæ poteſtate: ſe ditandis militibus magis delectari, quam opibus poſſidendis: hoc autem ſibi pulchrum videri, ſi Græci non accipiant ab hoſtibus dona, ſed manubias adipiſcantur.*

XV. Megabatem Mithridatis filius qui erat formoſiſſimus, offerendi oſculi gratia accedentem (admodum enim amari ſe putabat) declinaverat: cumque is finem feciſſet accedendi, requirebat eum ultro. Tum amicis dicentibus ipſum eſſe in culpa, qui pulchri oſculum formidaſſet, præ timore non amplius venturi: paululum tacite ſecum meditatus Ageſilaus, *Nihil*, inquit, *attinet, eum a nobis adduci perſuadendo; malle enim mihi videor hujuſmodi vincere cupiditates, quam populoſiſſimam hoſtium repugnantium urbem capere. Melius eſt enim ſuam ip-*

ἑαυτῷ φυλάττειν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἑτέρων ἀφαιρεῖσθαι.

ιϛ'. Τὰ δὲ ἄλλα ἀκριβὴς ὢν καὶ νόμιμος, ἐν τοῖς φιλικοῖς πράγμασιν ἐνόμιζε πρόφασιν εἶ τὸ λίαν δίκαιον πρὸς αὐτόν. Φέρεται γοῦν ὑπόλιον αὐτῷ παραιτουμένου τινὰ τῶν φίλων πρὸς Ἱδριέα τὸν Κᾶρα, F ὕστω, Νικίας εἰ μὴ σὺν ἀδικεῖ, ἄφες· Εἰ δὲ ἀδικεῖ, ἐμοὶ ἄφες· πάντως δὲ ἄφες.

ιζ'. Ἐν μὲν οὖν τοῖς πλείοις ὑπὲρ τῶν φίλων τοιοῦτος Ἀγησίλαος· ἔστι δ' ὅπου πρὸς τὸ συμφέρον ἐχρῆτο τῷ καιρῷ μᾶλλον. Ἀναζυγῆς γοῦν ποτε γενομένης θορυβωδεστέρας, ἀσθενοῦντα καταλιπὼν τὸν ἐρώμενον, ἐκεῖνον δεομένου καὶ ἀναπαλουμένου μετὰ δακρύων αὐτόν, ὑπογραφεὶς, εἶπεν, Ὡς χαλεπόν ἐστιν ἐλεεῖν ἅμα καὶ φρονεῖν.

ιη'. Δίαιταν δὲ πρὸς τὸ σῶμα οὐδὲν ἀμείνονα τῶν σωόντων εἶχε· κόπου μὲν καὶ πόνου παρεχόμενος, ὕπνῳ δὲ καὶ δεσπότῃ ἀλλ' ἀρχομένῳ ὑπὸ τῶν πράξεων χρώμενος· πρὸς δὲ ἅλυπος οὕτω καὶ

sius conservare libertatem, quam aliis eam adimere.

XVI. Cætera accuratus et justus, in amicorum causis existimabat nimiam justitiam prætextum esse contra eos. Fertur sane epistolium ejus, pro amico apud Hidrieum Carem sic intercedentis, tale: *Si insons est Nicias, missum eum fac: si autem sons est, mea causa dimitte: omnino autem dimitte.*

XVII. Ac in plerisque sane amicorum rebus talis fuit Agesilaus. Est tamen ubi occasionem ad utilitatem potius accommodavit. Castra enim aliquando movens nonnullo cum tumultu, invalidum a tergo relinquens amasium precantem, et cum lachrymis revocantem, conversus: *Difficile est*, dixit, *simul misereri et sapere.*

XVIII. Victus ratione nihilo quam qui una degebant usus est meliore: abstinuit omnino satietate et crapula: somno usus est non ut domino, sed eum actionibus habuit suis obedientem. Frigus et

ψύχος εἶχεν, ὥστε μόνος ἀεὶ χρῆσθαι ταῖς ὥραις· ἐν μέσοις δὲ τοῖς στρατιώταις σκιῶν, σθένος ἀμείνονα κοίτην εἶχε.

ιθ'. Διετέλει δὲ λέγων, τὸν ἄρχοντα σωφρονεῖν οὐ μαλακίᾳ καὶ τρυφῇ, καρτερίᾳ δὲ καὶ ἀνδρίᾳ τῶν ἰδιωτῶν διαφέρειν.

κ'. Πυθομένου τινος τί ὠφελοῦσαν οἱ Λυκούργου νόμοι τῇ Σπάρτῃ, Καταφρονεῖν, ἔφη, τῶν ἡδονῶν.

κα'. Πρὸς δὲ τὸν θαυμάζοντα τὴν μετριότητα τῆς ἐσθῆτος καὶ τῆς τροφῆς αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων, Ἀντὶ ταύτης, ἔφη, τῆς ἀφελείας, ὦ ξένε, τὴν ἐλευθερίαν ἀμώμεθα.

B κβ'. Ἄλλου δὲ προτρεπομένου ἀνίεσθαι, καὶ λέγοντος, Διὰ τὸ τῆς τύχης ἄδηλον, μήποτε χαιρὸς τούτου γένηται, Ἀλλ' ἐγώ, εἶπεν, ἐμαυτὸν ἐθίζω λέγων ὥστ' ἐν μηδεμιᾷ μεταβολῇ μεταβολὴν ζητεῖν.

A. 2. ὥστε μόνῳ ἀεὶ χρῆσθαι] In brevitatem redactum a compilatore ex Vit. Ageſ. p. 603. D. Sanum tamen. Verte: *ut ipſe unus quavis anni tempeſtate ad res agendas uti poſſet.*

A. 13. ἀμώμεθα] Sic omnes libri. At Valckenarius ad Theocr. p. 274. μώμεθα legendum pronunciat.

æſtum ita facile tulit, ut ſolus tempeſtatibus anni uteretur. Tentorium in medio militum habens, nullo meliorem lectum habuit.

XIX. Aſſidue in ore hoc habebat. *Ducem non mollitie et luxu, ſed tolerantia ac fortitudine debere ſubditis anteire.*

XX. Itaque cuidam interroganti, quid boni leges Lycurgi Spartanis attuliſſent, reſpondit, *Contemptum voluptatum.*

XXI. Admiranti ejus, reliquorumque Lacedæmoniorum in veſtitu et victu frugalitatem, *Hac*, inquit, *e ſemente vitæ libertatem metimus.*

XXII. Hortanti ut aliquid de ſeveritate victus remitteret, monentique ob incerta caſuum fieri poſſe ut poſtmodo nunquam vivere mollius detur, reſpondit: *Ego vero me adſuefacio ut in nulla mutatione mutationem quæram.*

κγ'. Καὶ πρεσβύτης δὲ γενόμενος, τῇ αὐτῇ ἀγωγῇ ἐχρῆτο· πρὸς οὖν τὸν πυθόμενον διότι σφοδρᾷ χειμῶνος ὄντος ἀχίτων περιέρχεται, εἰς τοῦτο τῆς ἡλικίας ἥκων, Ἵνα, ἔφη, οἱ νέοι μιμῶνται παράδειγμα ἔχοντες τοὺς πρεσβυτάτους καὶ ἄρχοντας.

κδ'. Θάσιοι δὲ τὴν χώραν αὐτῶν διαπορθουμένην μὲν τῷ στρατεύματος, ἄλφιτα καὶ χίμους καὶ τραγήματα καὶ μελίπηκτα καὶ ἄλλα παντοδαπὰ βρώματά τε καὶ πόματα πολυτελῆ ἔπεμψαν· μόνα δὲ τὰ ἄλφιτα δεξάμενος, τὰ λοιπὰ ἀπάγειν ἐκέλευσεν ὀπίσω τοὺς κεκομικότας, ὡς οὐδὲν αὐτοῖς ὄντα χρήσιμα. Λιπαρούντων δὲ καὶ δεομένων πάντως λαβεῖν, ἐκέλευσεν αὐτοῖς τοῖς εἴλωσι διαδυῶναι. Πυθομένων δὲ τὴν αἰτίαν, ἔφη, Τοὺς ἀνδραγαθίαν ἀσκοῦντας τὰς τοιαύτας λιχνείας οὐχ ἁρμόζει πορίσεσθαι· τὰ γὰρ δελεάζοντα τοὺς ἀνδραποδώδεις, τῶν ἐλευθέρων ἀλλότρια.

κε'. Πάλιν δὲ τῶν Θασίων, διὰ τὸ δοκεῖν μέγα ὑπ' αὐτοῦ εὐεργετεῖσθαι, ναοῖς αὐτὸν καὶ ἀποθέωσεσι τιμη-

XXIII. Senior etiam factus, eandem vivendi tenuit rationem. Ideo quærenti cur magno in frigore tanto ipse natu sine tunica obambularet, respondit: *Ut imitentur juvenes exemplum seniorum atque principum.*

XXIV. Thasii per agrum ipsorum cum exercitu transeunti farinam, anseres, bellaria, placentas, alioſque cibos sumptuosos potusque miserunt: Solam autem farinam accepit, reliqua eos, ut nulli usui sibi futura, auferre jussit. Cum instarent, utque omnino acciperet precarentur, in servos distribuere jussit: quærentibusque causam, dixit: *Qui virtutem colunt, eos non admittere hujusmodi gulæ delicias; aliena enim a liberis ea esse, quibus servilia ingenia alliciuntur.*

XXV. Rursum Thasiis eum, quod magna ab ipso se adeptos beneficia sentirent, templis divinisque honoribus

σάντων, καὶ δεῖ τότε πρεσβείαν ἀποστειλάντων· ἀναλ-
νοὺς τὰς τιμὰς ἃς αὐτῷ ψηφίσαιντο οἱ πρέσβεις,
ἠρώτησεν εἰ ἡ πατρὶς αὐτῶν ἀποθεοῖ ἀνθρώπους δύνα-
ται, φαμένων δέ, Ἄγετ', ἔφη, ποιήσατε πρῶτος ἑαυτούς·
καὶ τότ' ἂν πρᾴξητε, τότε πιστεύσω ὑμῖν ὅτι καὶμὲ
δυνήσεσθε θεὸν ποιῆσαι.

κς'. Τῶν δὲ ἐπὶ τῆς Ἀσίας Ἑλληνικῶν ἐθνῶν
ψηφισαμένων ἐν ταῖς ἐπιφανεστάταις πόλεσιν εἰκόνας
ἀνιστᾶν αὐτῷ, προσέταξεν, Ἐμοῦ μηδεμία εἰκὼν ἔστω,
μηδὲ γραπτὴ, μηδὲ πλαστὴ, μηδὲ κατασκευαστή.

E κζ. Θεασάμενος δὲ ἐπὶ τῆς Ἀσίας οἰκίαν τετρα-
γώνοις ὠροφωμένην δοκοῖς, ἠρώτησε τὸν κεκτημένον εἰ
τετράγωνα παρ' αὐτοῖς φύεται ξύλα· φαμένου δὲ οὔ,
ἀλλὰ στρογγύλα, Τί οὖν; εἶπεν, εἰ τετράγωνα ἦν,
στρογγύλα ἐτελεῖτε;

κη'. Ἐρωτηθεὶς δέ ποτε ἄχρι τίνος εἰσὶν οἱ τῆς Λα-
κωνικῆς ὅροι, τὸ δόρυ σείσας, εἶπεν, Ἄχρις οὗ τοῦτο
φθάνοι.

venerantibus, eaque de re legatos mittentibus: ut legit quos honores ſibi decernerent, quæſivit e legatis *An civitas ipſorum homines in deos poſſet convertere:* cum affirmarent, *Agedum*, inquit, *vos ipſos primum deos facite: eo facto, credam vobis poſſe me quoque a vobis in deum mutari.*

XXVI. Cum Græcæ in Aſia gentes decreviſſent ei in nobiliſſimis urbibus ſtatuas ponere: reſcripſit: *Nullum mei eſto ſimulachrum, neque pictum, neque fictum, neque artificio ullo adornatum.*

XXVII. Conſpicatus in Aſia domum, quadrangulis laqueatam trabibus, dominum ejus interrogavit, *Ecquid ibi locorum arbores naſcerentur quadrangulæ*; reſpondenti, Non, ſed rotundæ, *Quid ergo*, inquit, *an ſi quadrangulæ naſcerentur, rotundas faceretis?*

XXVIII. Interrogatus olim quo uſque fines Laconicæ pertingerent, haſtam vibrans, *Quouſque*, inquit, *hæc pervenit.*

κθ'. Ἄλλου δὲ ὀπιζητοῦντος διὰ τί ἀτείχιστος ἡ Σπάρτη, ὀπιδείξας τοὺς πολίτας, ὡπλισμένους, Ταῦτά ἐστιν, εἶπε, τὰ Λακεδαιμονίων τείχη.

λ'. Ἄλλῳ δὲ τὸ αὐτὸ ὀπιζητοῦντος, Οὐ λίθοις δεῖ καὶ ξύλοις τετειχίσθαι τὰς πόλεις, ἔφη, ταῖς δὲ τῶν ἐνοικούντων ἀρεταῖς.

λα'. Τοῖς δὲ αὐτοῦ φίλοις παρήγγειλε, Μὴ χρήμασιν, ἀνδρείᾳ δὲ καὶ ἀρετῇ σπουδάζειν πλουτεῖν.

λβ'. Ὁπότε δὲ βούλοιτο ἔργον τι ταχέως ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν γενέσθαι, αὐτὸς πρῶτος ἐφάπτετο ἐν ὄψει ἁπάντων.

λγ'. Ἐμεγαλύνετο δὲ ὀπὶ τῷ μηδενὸς ἧττον πονεῖν, καὶ ὀπὶ τῷ ἄρχειν ἑαυτοῦ, μᾶλλον ἢ ὀπὶ τῷ βασιλεύειν.

λδ'. Θεωρήσαντος δέ τινος Λάκωνα χωλὸν ὀπὶ πόλεμον ἰόντα καὶ ἵππον ζητοῦντος, Οὐκ αἰσθάνῃ, ἔφη, ὅτι οἱ φεύγοντες ἀλλὰ μένοντες ὁ πόλεμος χρείαν ἔχει;

λε'. Ἐρωτώμενός δὲ πῶς μεγάλην δόξαν προεποιήσατο, Θανάτου καταφρονήσας, ἔφη.

XXIX. Alii interroganti cur Sparta muris careret, cives commonſtrans armatos, *Iſtos eſſe*, dixit, *Spartæ muros*.

XXX. Alteri hac ipſa de re percunctanti reſpondit, *Urbes non lapidibus et lignis, ſed virtute inhabitantium debere eſſe munitas*.

XXXI. Hortatus eſt amicos ſuos, ut non pecuniæ, ſed fortitudinis et virtutis fiant locupletes.

XXXII. Si quando aliquid vellet celeriter a militibus peragi, id primus ipſe in conſpectu omnium aggreſſus eſt.

XXXIII. Hoc gloriabatur, quod a nemine ſuperaretur laborando, et ſibi ipſi magis quam ſubditis imperaret.

XXXIV. Cum quidam Laconem claudum videret in bellum exire, et equum quæreret, *Non ſentis*, inquit, *bellum opus habere manentibus, non fugientibus?*

XXXV. Interrogatus quomodo magnam paraſſet ſibi gloriam, reſpondit, *Contemnendo mortem*.

λϛ'. Ἐπιζητουῦντος δέ τινος διὰ τί Σπαρτιάται
211 μετ' αὐλῶν ἀγωνίζονται, ἔφη, Ἵν' ὅταν πρὸς ῥυθμὸν βαίνωσιν, οἵ τε δειλοὶ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι φανεροὶ ὦσι.

λζ'. Μακαρίζοντος δέ τινος τὸν Περσῶν βασιλέα νέον κομιδῇ ὄντα, εἶπεν, Ἀλλ' οὐδὲ Πρίαμος ταύτῃ ἔχων τὴν ἡλικίαν ἠτύχησε.

λη'. Πολλοῦ δὲ τῆς Ἀσίας ὑφ' ἑαυτῷ ποιησάμενος, λέγω χωρεῖν ἐπ' αὐτὸν βασιλέα, Ὅπως παύσῃ φιλοῦ αὐτὸν ἄρχοντα καὶ διαφθείροντα τοὺς τῶν Ἑλλήνων δημαγωγούς.

λθ'. Μεταπεμφθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν ἐφόρων ἕνεκα τοῦ πρεσβυτέρου τῆς Σπάρτης Ἑλληνικοῦ πολέμου αἰτίας, διὰ τὰ ὑπὸ Πέρσου διαπεμφθέντα χρήματα, εἰπών, Τὸν ἀγαθὸν ἄρχοντα δεῖν ὑπὸ τῶν νόμων ἄρχεσθαι, ἀπέπλευσε τῆς Ἀσίας, πολλοῦ ἑαυτοῦ πόθον τοῖς ἐνταῦθα Ἕλλησι καταλιπών.

μ'. Τοῦ δὲ Περσικοῦ νομίσματος χάραγμα τοξότην ἔχοντος, ἀναζυγνύων ἔφη, Τρισμυρίοις τοξόταις ὑπὸ

XXXVI. Quærente quodam cur ad tibiæ cantum Spartani pugnarent: *Ut*, inquit, *ad numerum iis incedentibus timidi forteſque ſint in conſpectu.*

XXXVII. Fortunas Perſarum regis prædicante, juvenis admodum: *Neque Priamus*, inquit, *iſta ætate calamitoſus fuit.*

XXXVIII. Subacta magna Aſiæ parte, ſtatuit adverſus ipſum regem ducere, finemque otio ejus imponere, quo is abuſus Græcorum oratores ſolebat corrumpere.

XXXIX. Evocatus autem ab Ephoris ob bellum quod a Græcis Spartæ imminebat, cujus cauſa erat pecunia a rege Perſarum tranſmiſſa, fatus *bonum principem debere parere legibus*, ex Aſia abiit, magno ſui deſiderio Græcis ibi degentibus relicto.

XL. Et quia numiſma Perſicum ſagittario erat ſignatum, caſtra movens dixit, *Triginta ſagittariorum milli-*

βασιλέως ἐξελαυνέσθαι τῆς Ἀσίας· τοσούτων γὰρ εἰς Ἀθήνας καὶ Θήβας κομισθέντων ἀφὰ Τιμοκράτους χρυσῶν δαρεικῶν καὶ διαδοθέντων τοῖς δημαγωγοῖς, ἐξεπολεμώθησαν οἱ δῆμοι πρὸς τὸν Σπαρτιάτας.

μά'. Καὶ ἀντέγραψε τοῖς Ἐφόροις ὑπισταλικὰ τοιάδε, Ἀγησίλαος τοῖς Ἐφόροις χαίρειν· "Τὴν πολλὴν "τῆς Ἀσίας κατεστρεψάμεθα, καὶ τοὺς βαρβάρους ἐλά- "σαμες, καὶ ἐν τῇ Ἰωνίᾳ ὅπλα ἐποιήσαμες πολλά· "ἐπεὶ δὲ κέλεαθέ με κατὰ τὴν προθεσμίαν πρᾶγμ- "νεσθαι, ἔπομαι τᾷ ὑπιστολᾷ, σχεδὸν δ' αὐτὰν καὶ "φθάσω· ἄρχω γὰρ οὐκ ἐμαυτῷ ἀρχάν, ἀλλὰ τᾷ "πόλει καὶ τοῖς συμμάχοις· καὶ τότε ἄρχων ἄρχει "ἀληθέως καὶ δίκαν, ὅταν καὶ ἄρχηι ὑπό τε νόμων "καὶ ἐφόρων, ἢ οἷοι ἂν ἄλλοι ἐν πόλει ἄρχοντες ὦσιν."

μβ'. Ὡς δὲ διαβὰς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐβάδιζε διὰ τῆς Θρᾴκης, ἐδέδη μὴν φόβενος τοὺς βαρβάρων, πέμπων δὲ πρὸς ἑκάστους, ἐπυνθάνετο πότερον ὡς φι-

B. 8. Σπαρτιάτας] Recepi lectionem manifesto veram, pro manifesto falsa σρατιώτας, secutus Plut. Vit. Ages. p. 604. C. item Schott. T. Mez. Xyl.

bus a rege se ex Asia expelli. Tot enim aureis Daricis a Timocrate Athenas perlatis, et inter Oratores divisis, populi ad bellum contra Spartanos suscipiendum concitati erant.

XLI. Ephoris autem in hanc rescripsit sententiam. *Agesilaus Ephoris S. Magnam Asiæ partem subegimus, barbaros profligavimus, et in Ionia multum armorum paravimus. Sed quoniam me ad definitum venire diem jubetis, sequor epistolam, fere autem et antevertam. Imperium enim gero non mihi, sed civitati ac sociis. Ac tum imperator vere justeque imperat, quando regitur a legibus et ephoris, aut si qui sunt alii in civitate magistratus.*

XLII. Postquam trajecto Hellesponto per Thraciam fuit proficiscendum, nullos barbarorum precatus est, sed misit ad singulas gentes quæsitum,

λίαν ἢ ὡς πολεμίαν διαπορεύηται τὴν χώραν. Οἱ μὲν
D οὖν ἄλλοι φιλικῶς ἐδέχοντο, καὶ παρέπεμπον· οἱ δὲ καλούμενοι Τρωαδεῖς· οἷς καὶ Ξέρξης, ὡς λέγεται, ἔδωκε δῶρα· τῆς δ' ὁδοῦ μισθὸν ἦτων τὸν Ἀγησίλαον, ἑκατὸν ἀργυρίου τάλαντα, καὶ γυναῖκας τοσαύτας· ὁ δὲ καταγελάσας αὐτῶν, καὶ φήσας, Τί οὖν οὐκ εὐθὺς ἦλθον λαβόμενοι; πορεύεται, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ἀδιατάκτοις, πεφόβηκε καὶ διαφθείρας πολλοὺς διῆλθε.

μγ'. Τῷ δὲ τῶν Μακεδόνων βασιλεῖ τὸ αὐτὸ ἐρώτημα προσέπεμψε· φήσαντος δ' ἐκείνου βουλεύσεσθαι, Βουλευέσθω τοίνυν, εἶπεν, ἡμεῖς δὲ πορευσόμεθα. Θαυμάσας οὖν τὴν τόλμαν καὶ δείσας, ἐκέλευσεν ὡς φίλον προσαίρειν.

E μδ'. Τῶν δὲ Θεσσαλῶν τοῖς πολεμίοις συμμαχούντων, ἐπόρθησε τὴν χώραν· εἰς δὲ Λάρισαν ἔπεμψε Ξενοκλέα καὶ Σκύθην προὶ φιλίας· συλληφθέντων δὲ

D. 2. Τρωαδεῖς] Τραλλεῖς in Vit. Ageſ. p. 604. D. Rectius.
D. 12. προαίρειν] Rectius προσάγειν Vit. Ageſ. l. l. quocum conſentiunt Coll. Mur. Jannot. Mez.

utrum vellent ſe per ipſorum regionem ut ſociam an ut hoſtilem tranſire. Cæteris amice eum admittentibus ac deducentibus, Troadenſes, a quibus etiam Xerxes (ut fertur) tranſitum donis redemerat, mercedis nomine ab Ageſilao poſtularunt centum talenta argenti, et totidem mulieres. Irriſit eos Ageſilaus, dicenſque, *cur non recta veniſſent acceptum quod petebant*, adduxit exercitum, collatiſque ſignis eos multa ipſorum cum ſtrage fudit, atque tranſiit.

XLIII. Macedonum regi cum eandem propoſuiſſet quæſtionem, iſque ſe deliberaturum diceret: *Deliberet ergo*, inquit, *nos pergemus*. Miratus itaque audaciam ejus Macedo, ſibique timens, ut amicum tranſire juſſit.

XLIV. Theſſalorum, qui hoſtium erant ſocii, agrum populatus eſt, miſſis Lariſſam Xenocle et Scytha amicitiæ coeundæ cauſa. Qui cum comprehenſi cuſtodirentur, reli-

τούτων καὶ τοὺς φυλαττομένων, οἱ μὲν ἄλλοι βαρέως φέροντες, ᾤοντο δεῖν τὸν Ἀγησίλαον στρατοπεδεύσαντα πολιορκεῖν τὴν Λάρισαν· ὁ δέ, φήσας οὐκ ἂν θελῆσαι Θεσσαλίαν ὅλην λαβεῖν ἀπολέσας τῶν ἀνδρῶν τὸν ἕτερον, ὑποσπόνδους αὐτοὺς ἀπέλαβε.

με'. Πυθόμενος δὲ μάχην γεγονέναι περὶ Κόρινθον, καὶ Σπαρτιατῶν μὲν πανταπασιν ὀλίγους τεθνάναι, F Κορινθίων δὲ καὶ Ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων αὐτοῖς παμπόλλους, οὐκ ὤφθη περιχαρὴς ὢν ἐπὶ μόνῃ τῇ νίκῃ, ἀλλὰ καὶ πάνυ βαρὺ στενάξας, Φεῦ τῆς Ἑλλάδος, ἔφη, τοσούτους ὑφ' αὑτῆς ἀπολώλεκεν ὅσοις ἀρκεῖ τοὺς βαρβάρους νικᾶν ἅπαντας.

μς'. Φαρσαλίων δὲ προσκειμένων καὶ κακουργούντων αὐτῷ τὸ στράτευμα πεντακοσίοις ἱππεῦσι, περιφάμενος αὐτούς, πρόπαιον ἔστησεν ὑπὸ τῷ Νάρθακίῳ· καὶ τὴν νίκην ἐκείνην πάντων ἐχαρήκατο, ὅτι συγκαμόντος

F. 9. τῷ Νάρθακίῳ] Sic J. Venet. Voſſ. Mez. T. P. item Vit. Ageſ. p. 605. A. Nec diſſentit Xenoph. Hiſt. Gr. IV. 3, 4. Ageſ. 2, 5.

quis graviter hoc ferentibus, ac cenſentibus debere Ageſilaum obſidere atque oppugnare Lariſſam, fatus *nolle ſe alterius iſtorum virorum interitu vel totam mercari Theſſaliam*, pactis conditionibus eos recepit.

XLV. Audito pugnatum eſſe apud Corinthum, et Spartanorum plane paucos, Corinthiorum, Athenienſium, reliquorumque ſociorum permultos occubuiſſe, nullam in vultu lætitiam, aut ob victoriam animi elationem præ ſe tulit: ſed alte ducto gemitu, *O infelicem*, dixit, *Græciam, quæ tantum hominum ipſa ſibi interemit, quantum ſatis erat ad univerſos vincendum barbaros!*

XLVI. Pharſaliis ipſum urgentibus et exercitum ipſius vexantibus quingentis equitibus eos fudit, trophæumque ſub Narthacio ſtatuit, et omnium victoriarum hac maxime delectatus eſt, quod ſuo in-

ὃ ἱππικὸν αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, τούτῳ μόνῳ τοὺς μέγιστον ἐφ' ἱππικῇ φρονοῦντας ἐκράτησε.

212 μζ'. Διφρίδα δὲ οἴκοθεν ἀπαγγείλαντος αὐτῷ, εὐθὺς ἐκ παρόδου ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Βοιωτίαν, καίτοι ἐκ μείζονος παρασκευῆς τοῦτο ποιῆσαι ὕστερον διανοούμενος, ἐκ ἀπειθήσας τοῖς ἄρχουσι, δύο μυριάδας τῶν περὶ Κόρινθον στρατευομένων μεταπεμψάμενος, ἐπέβη τῆς Βοιωτίας καὶ συμβαλὼν ἐν Κορωνείᾳ Θηβαίοις, Ἀθηναίοις, Ἀργείοις, Κορινθίοις, Λοκρῖς ἀμφοτέρους, ἐνίκησε, καίτοι ὑπὸ πολλῶν τραυμάτων κακῶς τὸ σῶμα διακείμενος, τῇ μεγίστῃ μάχῃ, ὡς φησι Ξενοφῶν, τῶν καθ' ἑαυτὸν γενομένων.

μη'. Οὐδὲν δὲ τῶν περὶ τὸν βίον καὶ τὴν δίαιταν, διὰ τὰς τοσαύτας εὐτυχίας καὶ νίκας, ἤλλαξεν οἴκαδ' ἐπανελθών.

B μθ'. Ὁρῶν δ' ἐνίους τῶν πολιτῶν ἀπὸ ἱππικῆς

A. 4. μυριάδας] Legendum μόρας cum Schott. T. et Vit. Ageſil. p. 605. A.
A. 7. καίτοι] Exciderunt quædam ſupplenda ex Vita Ageſilai p. 606. A. Xylander vertendo et edendo ex duobus locis unum fecit, δὲ item omiſit.

ſtructo ſeorſim equitatu, eo ſolo ſuperaſſet hos, qui re equeſtri maxime ſe jactabant.

XLVII. Diphrida Lacedæmone mandatum ei adferente ut ſtatim ex itinere in Bœotiam irrumperet: quanquam id ſtatuerat alio tempore et majore cum apparatu facere, paruit tamen magiſtratui, et accitis viginti millibus eorum qui ad Corinthum caſtra habebant, in Bœotiam invaſit, prælioque ad Coroneam congreſſus cum Thebanis, Athenienſibus, Argivis, et Corinthiis, victoriam obtinuit; quanquam corpus ejus multis vulneribus male fuit ea in pugna mulctatum, quæ omnium ejus tempeſtatis fuit teſte Xenophonte maxima.

XLVIII. Nihil reverſus domum in vitæ et victus ratione poſt tot victorias proſperoſque ſucceſſus mutavit.

XLIX. Videns civium quoſdam equis alendis ſibi ar-

δικοῦσαι, εἶναί τινας καὶ μεγαλοφρονεῖσθαι, ἔπεισε τῷ ἀδελφῷ Κυνίσκαν εἰς ἅρμα καθίσασαν, Ὀλυμπάσιν ἀγωνίσασθαι· βουλόμενος ἐνδείξασθαι τοῖς Ἕλλησιν, ὡς οὐδεμιᾶς ἐστιν ἀρετῆς, πλούτου δὲ καὶ δαπάνης τὰ τοιαῦτα.

νʹ. Ξενοφῶντα δὲ τὸν σοφὸν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ σπουδαζόμενον, ἐπέλαβε τοὺς παῖδας ἐν Λακεδαίμονι τρέφων, μεταπεμψάμενον, τὸ κάλλιστον τῶν μαθημάτων παιδευθησομένους, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι.

νaʹ. Ἄλλοτε δ' ἐρωτώμενος διὰ τί μάλιστα πάντες τοὺς ἄλλους εὐδαιμονοῦσιν οἱ Σπαρτιᾶται, Διότι, εἶπε, πάντες τοὺς ἄλλους ἀσκοῦσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι.

νβʹ. Λυσάνδρου δὲ τελευτήσαντος, εὑρὼν ἑταιρείαν πολλὴν συνεστῶσαν, ἣν ἐκεῖνος εὐθὺς ἐπανελθὼν ἀπὸ τῆς Ἀσίας συνέστησεν ὑπὲρ τοῦ Ἀγησίλαον, ὥρμησεν αὐτὸν ἐξελέγχειν οἷος ἦν ζῶν πολίτης· καὶ λόγον ἀναγνοὺς ἐν βιβλίῳ ἀπολελειμμένον, ὃν ἔγραψε μὲν Κρέων ὁ Ἀλι-

C. 8. Κρέων] Vit. Ageſ. p. 606. E. Κλέων, rectius.

rogare famam ac ſuperbire, Cyniſcæ ſorori perſuaſit, ut conſcenſo curru ludis Olympicis decertaret: volens demonſtrare Græcis certamina iſta non virtutis alicujus, ſed divitiarum eſſe et ſumptuum.

L. Cum haberet ſecum ſtudioſeque tractaret Xenophontem ſapientem, ſuaſit ei ut filios ſuos Spartam arceſſeret, ibique educaret, ut inſtituerentur omnium pulcherrima diſciplina *imperandi ac parendi.*

LI. Alias interrogatus, quamnam ob cauſam Spartani aliis feliciores eſſent, reſpondit: *Quia plus quam alii exercent ſe in imperando et obediendo.*

LII. Lyſandro mortuo cum inveniſſet magnam factionem, quam ille ſtatim poſt reditum ex Aſia adverſus Ageſilaum excitaverat: animum adjecit ad demonſtrandum qualis dum viveret civis fuiſſet Lyſander. Cumque orationem legiſſet in libro relictam, quam Cleo

καρναστεύς, ἔμελλε δὲ λέγειν ἀναλαβὼν ὁ Λύσανδρος ἐν τῷ δήμῳ περὶ πραγμάτων καινῶν καὶ μεταστάσεως τοῦ πολιτεύματος, ἠθέλησεν εἰς μέσον ἐξενεγκεῖν· ἐπεὶ
D δέ τις τῶν γερόντων τὸν λόγον ἐπελθὼν καὶ φοβηθεὶς τὴν δεινότητα, συνεβούλευσε μὴ τὸν Λύσανδρον ἀνορύττειν, ἀλλὰ τὸν λόγον μᾶλλον αὐτῷ συγκατορύττειν, ἐπείθη καὶ ἡσύχασε.

νγ'. Τὸν δὲ ἐναντιωμένων αὐτῷ, φανερῶς μὲν οὐκ ἐπάρατο· ἀλαπραπόμενος δ' ἔπεσθαι, τινὰς στρατηγοὺς καὶ ἄρχοντας ἐξ αὐτῶν ἀπεδείκνυε γινόμενους ἐν ταῖς ἐξουσίαις πονηροὺς καὶ πλεονέκτας· εἶτα κρινομένοις πάλιν οὗτω βοηθῶν καὶ συναγωνιζόμενος, οἰκείους ἐποιεῖτο καὶ μᾶλλον πρὸς ἑαυτόν, ὥστε μηδένα ἀντίπαλον ἔχειν.

E νδ'. Ἐδεήθη τις αὐτοῦ γράψαι πρὸς τοὺς ἐπ' Ἀσίας ξένους ὅπως τύχοι τοῦ δικαίου. Ἀλλ' οἱ ἐμοὶ ξένοι, εἶπε, τὰ δίκαια δι' ἑαυτῶν, κἂν ἐγὼ μὴ γράφω, ποιοῦσιν.

Halicarnaſſenſis compoſuerat, Lyſander autem fuerat ad populum habiturus de rebus novis, et immutanda republica, ſtatuit eam in medium proponere. Sed cum de ſenioribus quidam ea perlecta vim dicendi artificiumque metuens, ſuaderet *ne e ſepulchro effoſſum produceret Lyſandrum, ſed cum Lyſandro defoderet orationem*, obtemperavit, eamque rem omiſit.

LIII. Eos autem, qui clanculum ſe ipſi opponebant, palam quidem non inceſſit. Sed conficiens hoc ut quidam eorum ſe duces aut alio cum magiſtratu ſequerentur, demonſtravit eos ubi poteſtatem adepti eſſent, malos eſſe ac rapaces. Accuſatis deinde opitulans atque patrocinans, familiares ſibi redegit, atque ad ſe traduxit, ita ut nullum deinde haberet adverſarium.

LIV. Petenti a ſe ut ipſius nomine ſuis in Aſia hoſpitibus ſcriberet, ut quod juſtum erat conſequi poſſet: *Mei quidem*, reſpondit, *hoſpites ultro faciunt quod juſtum eſt, me etiam nihil ſcribente.*

νε'. Ἐπεδείκνυέ τις αὐτῷ τῆς πόλεως τὸ τεῖχος ὀχυρὸν καὶ καρτερῶς ἄγαν ἐξῳκοδομημένον, καὶ ἠρώτα εἰ καλὸν αὐτῷ φαίνεται, Νὴ Δία, ἔφη, καλόν, ὐχ ὡς ἀνδράσι δέ, ἀλλ' ὡς γυναιξὶν οἰκεῖν.

νϛ'. Μεγαρέως δέ τινος περὶ τῆς πόλεως πρὸς αὐτὸν μεγαλαυχουμένου, Μειράκιον, ἔφη, οἱ λόγοι σου πολλῆς δυνάμεως δέονται.

νζ'. Ἃ δὲ τοὺς ἄλλους ἐώρα θαυμάζοντας, ἐδόκει F μηδὲ γινώσκειν. Καί ποτε Καλλιππίδης ὁ τῶν τραγῳδοποιῶν ὑποκριτὴς ὄνομα καὶ δόξαν ἔχων ἐν τοῖς Ἕλλησι, καὶ σπουδαζόμενος ὑπὸ πάντων, πρῶτον μὲν ἀπήντησεν αὐτῷ καὶ προσεῖπεν, ἔπειτα σοβαρῶς εἰς τοὺς συμπεριπατοῦντας ἐμβαλὼν ἑαυτὸν, ἐπεδείκνυτο, νομίζων ἐκεῖνον ἀρχήν τινος φιλοφρονήσεως· τέλος δὲ εἶπεν, Οὐκ ἐπιγινώσκεις με, ὦ βασιλεῦ, οὐδ' ἤκουσας ὅστις εἰμί; ὁ δ' Ἀγησίλαος ἐμβλέψας εἰς αὐτὸν, Ἀλλ' οὐ τὺ ἐστι Καλλιππίδας ὁ δεικηλίκτας; ὕστερον δὲ Λακεδαιμόνιοι τοὺς μίμους καλοῦσι.

F. 2. τραγῳδοποιῶν] Rectius τραγῳδιῶν ut Vcnet. et Vit. Ageſ. p. 607. D.

LV. Monſtrabat ei quidam urbis alicujus muros valide admodum exſtructos, et quærebat, *Pulchroſne eos judicaret*, reſpondit: *Ita per deos, ſed non ut viri, verum uti mulieres intus habitent.*

LVI. Megarenſi cuidam ad ſe de urbe glorioſe loquenti: *Adoleſcens*, inquit, *tui ſermones magna opus habent potentia.*

LVII. Quæ alios admirari videbat, ea ne noſſe quidem ſtatuerat. Et cum aliquando Callippides tragœdiarum hiſtrio, celebris apud Græcos famæ et cui omnes multum tribuerent, primum ei occurriſſet atque ſalutaſſet, deinde proterve in comitatum ſe ingeſſiſſet, atque oſtentaret, ſperans blande ſe ab Ageſilao compellatum iri, tandem diceret, Non agnoſcis me, rex, neque inaudiviſti quis ſim? intuitus in eum, *Nonne*, inquit, *tu Callippides es mimus?*

νή. Τῷ δὲ μιμεμένῳ τὴν τῆς ἀηδόνος φωνὴν ἀκέσας ὠδαλέμνος, ὠαρητήσατο, φήσας, Αὐτᾶς ἄκουκα πολλάκις.

813 νθ'. Μενεκράτης δὲ τῷ ἰατρῷ, ἐπεὶ καταντυχὼν ἔν τισιν ἀπεγνωσμέναις θεραπείαις, Ζεὺς ἐπεκλήθη, φορτικῶς ταύτῃ χρωμένῳ τῇ ὠφσωνυμίᾳ, καὶ δὴ πρὸς τὸν Ἀγησίλαον ὑπερεῖλαι τολμήσαντος ἔτω, Μενεκράτης Ζεὺς βασιλεῖ Ἀγησιλάῳ χαίρειν· ὑπ ἀναγνὺς τὰ λοιπὰ, ἀντέγραψε, Βασιλεὺς Ἀγησίλαος Μενεκράτει ὑγιαίνειν.

ξ'. Ἐπεὶ δὲ Κόνων καὶ Φαρνάβαζος σὺν βασιλέως ναυτικῷ θαλαττοκρατοῦντες ἐπολιόρκουν τὰ ὠδάλια τῆς Λακωνικῆς, ἐτειχίζετο δὲ τὸ ἄστυ τῶν Ἀθηναίων, Φαρναβάζου χρήματα δόντος, εἰρήνην ἐποιήσαντο Λακεδαιμόνιοι πρὸς
B βασιλέα· καὶ πέμπουσι πολίτην Ἀνταλκίδαν πρὸς Τιρίβαζον, τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνας, ὑπὲρ ὧν ἐπολέμησεν Ἀγησίλαος, βασιλεῖ παραδιδόντες. Ὅθεν δὴ ἥκιστα

B. 3 ἥκιστα] Ita Stephanus, recte: consentiente Plut. Vit. Ages. p. 608. C. item Jannot. et Schott. At reliqui libri Ald. Bas. Xyl. Versiones, et quatuor scripti J. H. Venet. Voss. κάκιστα.

LVIII. Ut audiret quendam, qui vocem lusciniæ imitabatur, rogatus renuit, quod diceret *se ipsam sæpe audivisse luscinium.*

LIX. Menecrates medicus quia in quibusdam desperatis morbis usus erat successu felici, cognominabatur Jupiter. Quo titulo cum uteretur importunius et ausus fuisset ad Agesilaum scribere, *Menecrates Jupiter Agesilao regi Salutem*: non lectis reliquis rescripsit: *Rex Agesilaus Menecrati sanam mentem.*

LX. Cum Conon et Pharnabazus classe regia mare obtinerent, et oram Laconicæ maritimam oppugnarent, Athenienſium autem Astu muniretur præbente pecuniam Pharnabazo: pacem cum rege Persarum fecerunt Lacedæmonii, miseruntque unum de suis civibus Antalcidam ad Tiribazum, qui regi ipsorum nomine Græcos in Asia habitantes traderet, pro quibus Agesilaus bellum gesserat. Quo

συνέβη τῆς κακοδοξίας ταύτης Ἀγησιλάῳ μετασχεῖν· ὁ γὰρ Ἀνταλκίδας ἐχθρὸς ὢν αὐτῷ, καὶ τὰ εἰρηνῶν ἐξ ἅπαντος ἔπραττεν, ὡς τοῦ πολέμου τὸν Ἀγησίλαον αὐξοντος καὶ ποιοῦντος ἐνδοξότατον καὶ μέγιστον.

ξα'. Οὐ μὰν ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν εἰπόντα μηδίζειν τοὺς Λακεδαιμονίους, ἀπεκρίθη, μᾶλλον τοὺς Μήδους λακωνίζειν.

ξβ'. Ἐρωτηθεὶς δέ ποτε ὁποτέρα βελτίων τ' ἀρετοῖν, ἀνδρεία ἢ δικαιοσύνη, ἔδεν ὄφελος ἀνδρείας ἔφασκεν εἶ) μὴ παρούσης δικαιοσύνης· εἰ δὲ δίκαιοι πάντες γένοιντο, μηδὲν ἀνδρείας δεηθήσεσθαι.

ξγ'. Εἰθισμένων δὲ τοῖν τὴν Ἀσίαν κατοικούντων τ' Περσῶν βασιλέα, μέγαν προσαγορεύειν, Τί δὲ ἐκεῖνος ἐμοῦ μείζων, εἰ μὴ δικαιότερος καὶ σωφρονέστερος;

ξδ'. Ἔλεγε δὲ τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντας, ἐλευθέρους μὲν κακοὺς, δούλους δὲ ἀγαθοὺς εἶ).

ξε'. Ἐρωτηθεὶς δὲ πῶς ἄν τις μάλιστα πλεο-

factum est ut minime hujus rei infamiæ particeps esset Agesilaus. Inimicus enim ei erat Antalcidas, pacemque omnibus viribus machinabatur, quod bello Agesilaus crescceret, summamque adipiscerétur gloriam et potentiam.

LXI. Enimvero dicenti Lacedæmonios ad Medorum partes inclinare, *Immo*, respondit, *Medi potius Lacedæmoniorum.*

LXII. Interrogatus aliquando, utra virtutum harum, fortitudinis et justitiæ, præstantior esset: Respondit, *Nullum fore usum fortitudinis non præsente justitia: omnibus autem justitiam colentibus, nihil opus fore fortitudine.*

LXIII Asianis regem Persarum ex consuetudine magnum appellantibus, *Quid*, inquit, *major me est, si non justior est, neque temperantior?*

LXIV. Qui in Asia habitabant, eos aiebat *In libertate malos, in servitute bonos esse.*

LXV. Interrogatus, quo

ἀνθρώποις εὐδοκιμοίη, Εἰ λέγοι, εἶπε, τὰ ἄριστα, φαίποι δὲ τὰ κάλλιστα.

ξς'. Τὸν δὲ στρατηγὸν δεῖν ἔφασκε φρονεῖν μὲν τοὺς ἐναντίους τόλμαν, φρονεῖν δὲ τοὺς ὑποτεταγμένους εὔνοιαν ἔχειν.

D ξζ'. Ἐπιζητοῦντος δέ τινος τίνα δεῖ μανθάνειν τοὺς παῖδας, Ταῦτ', εἶπεν, οἷς ἀνδρες γενόμενοι χρήσονται.

ξη'. Δικάζοντος δέ τινα δίκαιον αὐτῷ, καὶ τοῦ μὲν κατηγόρου εὖ εἰρηκότος, τοῦ δὲ ἀπολογουμένου, φαύλως, λέγοντος δέ ποτε ἔκαστα, Ἀγησίλαε, δεῖ τὸν βασιλέα τοῖς νόμοις βοηθεῖν, Καὶ τίνι οἰκίαν, ἔφη, εἴ τις σοι διέσκαπτε, καὶ τὸ ἱμάτιον εἰ ἀφῃρεῖτο, προσεδέχου ἂν τὸν οἰκοδόμον ἢ τὸν τὸ ἱμάτιον ὑφάναντα ὑπηρετήσειν σοι;

ξθ'. Ἐπιστολῆς δὲ αὐτῷ παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως κομισθείσης, ἣ εἰρήνης γενομένης, ἵν' ὁ μὲν Καλλίᾳ τῷ Λακεδαιμονίῳ Πέρσης ἤνεγκε, περὶ ξενίας καὶ E φιλίας, οὐκ ἔλαβεν, εἰπὼν ἀπαγγεῖλαι βασιλεῖ, Ὡς ἰδίᾳ μὲν πρὸς αὐτὸν οὐδὲν δέοι ὑπιστολὰς πέμπειν· ἵν'

quis maxime pacto inter homines præclarum invenire posset nomen: Respondit, *Si optima dicat, et pulcherrima agat.*

LXVI. *Ducem* aiebat *debere adversus hostes audacia, adversus subditos benevolentia instructum esse.*

LXVII. Quærenti quid pueris esset discendum, *Hæc*, ait, *quibus etiam ad virilem provecti ætatem utantur.*

LXVIII. Jus dicens, cum actor bene dixisset, reus male, atque hic identidem inculcaret, Agesilae, regem tutari leges oportet: *Si*, inquit huic, *domum tibi aliquis tuam perfodisset, aut vestem abstulisset, putasne architectum aut textorem tibi opem laturum fuisse?*

LXIX. Pace composita epistolam ad se a rege scriptam et a Persa quodam cum Callia Lacedæmonio missam, in qua hospitium et amicitia offerebantur, non accepit: sed regi jussit renunciare, *Nihil eum opus habere ad se mittendis*

δὲ φίλος τῇ Λακεδαίμονι καὶ τῇ Ἑλλάδι εὔνους ὢν φαίνηται, ὅτι καὶ αὐτὸς φίλος αὐτῷ κἂν κράτος ἔσοιτο· ἐὰν μὴτοι ἐπιβουλεύων ἁλίσκηται, μηδ' ἂν πάνυ πολλὰς δέχωμαι ἐπιστολάς, πιστευέτω φίλον με ἔξειν.

ο'. Φιλοτεκνότατος δ' ὢν ἀφαφεύντως, λέγεται ὅτι μικροῖς τοῖς παιδίοις, κάλαμον περιβεβηκώς, ὥσπερ ἵππον, οἴκοι συνέπαιζεν· ὀφθεὶς δὲ ὑπό τινος τῶν φίλων, παρεκάλει μηδενὶ φράζειν πρὶν καὶ αὐτὸς πατὴρ παίδων γένηται.

οα'. Συνεχῶς δὲ αὐτῷ τοῖς Θηβαίοις πολεμοῦντος, F καὶ πρωθέντος ἐν τῇ μάχῃ, φασὶ τὸν Ἀνταλκίδαν εἰπεῖν, Καλὰ τὰ διδασκάλια τῶν Θηβαίων ἀπολαμβάνεις, μὴ βουλομένους αὐτοὺς μηδ' ἐπιταμένους μάχεσθαι διδάξας. Τῷ γὰρ ὄντι Θηβαίους αὐτοὺς ἑαυτῶν πολεμικωτάτους τότε φασὶ γενέσθαι ταῖς πολλαῖς στρατείαις τῶν Λακεδαιμονίων ἐπ' αὐτούς. Διὸ καὶ Λυκοῦργος ὁ παλαιὸς

E. 8. περιβεβηκὼς] Ita linguæ uſus poſtulat, et conſentit Plut. Vit. Ageſ. p. 610. C. Ergo recepi, quum cod. Veneti auctoritas accederet. Vulgo ἐπιβεβηκώς.

epiſtolis; nam ſi amicum ſe rex Spartæ et Græciæ gerat, ipſum ſummopere ei fore amicum: ſin vero inſidiari deprehendatur, non eſſe quod ſe credat ipſi amicum fore, etiam ſi plurimas acciperet epiſtolas.

LXX. Ferunt eum, quod impenſiſſime liberos ſuos diligebat, domi in arundine cum puerulis ludendi gratia equitaſſe: conſpectumque a quodam amicorum, monuiſſe, *Ne cuiquam hoc diceret priuſquam ipſe quoque pater eſſet factus.*

LXXI. Continenter cum Thebanis bella eo gerente, et in pugna quadam vulnerato, Antalcidam ferunt dixiſſe: *Pulchram a Thebanis mercedem reportas, quos invitos et neſcientes pugnare docuiſti.* Nam revera narratur, nunquam bellicoſiores fuiſſe Thebanos, quam tum temporis, ob crebras Lacedæmoniorum adverſus eos expeditiones. Idcirco etiam Lycurgus ille priſ-

ἐν ταῖς καλυμμέναις ῥήτραις ἀπεῖπε, πολλάκις ὅπως τοὺς αὐτοὺς στρατεύειν, ὅπως πολεμεῖν μὴ μανθάνωσιν.

οβ'. Ἐπεὶ δ' ἤκουσε δυσχεραίνειν τε τοὺς συμμάχους
214 ἐπὶ ταῖς συνεχεῖς στρατείαις, ὀλίγοις ὕσι τοῖς Λακεδαιμονίοις πολλοὶ ἀκολουθοῦντες, ἐλέγξαι βουλόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, ἐκέλευσεν ἅπαντας τοὺς συμμάχους καθίσαι μετ' ἀλλήλων ἀναμεμιγμένους, ἰδίᾳ δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐφ' ἑαυτῶ· εἶτα ἐκήρυττε τοὺς κεραμεῖς ἀνίστασθαι πρώτους, ὡς δὲ ἀνέστησαν οὗτοι, δευτέρους ἐκήρυττε τοὺς χαλκεῖς, εἶτα τέκτονας ἐφεξῆς καὶ οἰκοδόμους, καὶ τἄλλων τεχνῶν ἐκάστην. Πάντες οὖν ὀλίγοι δεῖν ἀνέστησαν οἱ σύμμαχοι, τῶν δὲ Λακεδαιμονίων ὀλίγοι· ἀπείρητο γὰρ αὐτοῖς τέχνην ἐργάζεσθαι ἢ μανθάνειν βάναυσον· οὕτω δὴ γελάσας ὁ Ἀγησίλαος, Ὁρᾶτε, εἶπεν, ὦ ἄνδρες,
B ὅσῳ πλείονας ὑμῶν στρατιώτας ἐκπέμπομεν ἡμεῖς;

ογ'. Ἐν δὲ τῇ περὶ Λεῦκτρα μάχῃ, πολλῶν Λακεδαιμονίων φυγόντων, καὶ τούτων ταῖς ὑπὸ τοῦ νόμου αἰτίαις ὑπευθύνων ὄντων, οἱ ἔφοροι ἔρημον ἀνδρῶν τὴν πόλιν

cus in legibus, quas Rhetras appellant, vetuit ſæpe contra eoſdem bellum gerere, ne ii bellandi rationem diſcerent.

LXXII. Ut intellexit moleſtum eſſe ſociis, quod in continentibus expeditionibus paucos Lacedæmonios ipſi tanta multitudine ſequi cogerentur, ut eorum numerum demonſtraret, omnes ſocios juſſit inter ſeſe permixtos ſedere, ſeorſim Lacedæmonios. Tum præconis voce ſurgere juſſit, primum figulos; et poſtquam hi ſurrexerunt, fuſores, deinde ærarios, tum fabros, poſt architectos, denique ſingulorum artificiorum id genus tractatores. Ita factum eſt, ut univerſi prope ſocii ſurgerent, nemo Lacedæmoniorum: his enim per leges non licet tractare ullam ſordidam artem. Ridens ergo Ageſilaus, *Videtis*, inquit, *quanto nos plures quam vos milites emittamus?*

LXXIII. In Leuctrica pugna multi Lacedæmonii fugerant, et obnoxii erant infamiæ legibus decretæ. Ibi cum Ephori viderent urbem viris

ὁρῶντες, δεομένην στρατιωτῶν, ἐβούλοντο τὴν ἀτιμίαν λῦσαι, καὶ τοὺς νόμους τηρεῖν. Αἱρεῖνται οὖν νομοθέτην τὸν Ἀγησίλαον· ὁ δὲ, παρελθὼν εἰς τὸ δημόσιον, Νομοθέτης μὲν οὐκ ἂν γενοίμην ἑτέρων νόμων· εἶπε, τοῖς γὰρ ἔσιν ἅτ' ἂν θεῖναί τι, ἅτ' ἂν ἀφέλοιμι, οὔτε μεταποιήσαιμι· τοὺς δ' ὑμῖν νόμους καλῶς ἔχον ὑπὸ κυρίους ἀπὸ τῆς αὔριον εἶναι). C

οδ'. Τὸν δ' Ἐπαμινώνδαν ἐπελθόντα μὴ τοσούτου ῥεύματος καὶ κλύδωνος, τῶν Θηβαίων καὶ συμμάχων μεγαλαυχουμένων ὅτι τῇ νίκῃ, ὅμως εἶρξε τ πόλεως καὶ ἀναστρέψαι ἐποίησεν, ὀλίγων ὄντων τῶν ἐν τῇ πόλει.

οε'. Ἐν δὲ τῇ περὶ Μαντίνειαν μάχῃ παρεκελεύσατο τοῖς Λακεδαιμονίοις, τοὺς ἄλλους ἐάσαντας πάντας Ἐπαμινώνδᾳ μάχεσθαι, μόνους λέγων τοὺς ἔμφρονας ἀνδρείους εἶναι), καὶ μόνους νίκης αἰτίους ὑπάρχειν· εἰ δὲ τοῦτον ἀνέλοιμεν, ῥᾳδίως τοὺς ἄλλους ὑποχειρίους ποιήσειν· ἄφρονας γὰρ εἶναι) καὶ σφόδρα ἀξίους. Ὃ καὶ συνέβη· τῆς γὰρ νίκης σὺν Ἐπαμινώνδᾳ ὄσης, καὶ φυγῆς γενομένης, ὑπο-

vacuam, quæ tunc militibus opus habebat, cogitabant quo pacto ſalvis legibus illos tamen infamia liberarent, ideoque Ageſilao munus legis ferendæ injungebant. Is in publicum progreſſus, *Novarum*, inquit, *legum auctor equidem non fuero: neque enim iis quæ ſunt, addere, detrahere, aut in iis mutare quicquam velim. Bene autem habet, ut leges noſtræ a craſtina die ſint ratæ.*

LXXIV. Epaminondam autem tanta cum procella et æſtu irruentem, quanquam pauci eſſent in urbe, arcuit tamen Lacedæmone et repulit.

LXXV. In pugna ad Mantineam hortatus eſt Lacedæmonios, ut omiſſis reliquis in ſolum pugnarent Epaminondam: *ſolos*, inquiens, *prudentes eſſe fortes, et illo necato facilem fore de reliquis victoriam, fatuis et nullius pretii hominibus.* Idque conſilium exitus comprobavit. Cum enim vinceret Epaminondas, fugientibus Spartanis, hunc ſe ob-

D γραφέντα αὐτὸν ϗ ἀναλαβόμενον τὰς ἰδίας, τῶν Λακεδαιμονίων τὶς καιρίως ἐπάταξε, ϗ πεσόντος, ἀναστρέψαντες ἀπὸ τῆς φυγῆς οἱ σὺν Ἀγησιλάῳ, ἐφάμιλλον τὴν νίκην ἐποίησαν τοῖς μὲν πολὺ μᾶλλον τῶν Θηβαίων χειρόνων, τοῖς δὲ πολὺ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἀμεινόνων φανέντων.

οϛ'. Χρημάτων δὲ δεομένης τῆς Σπάρτης εἰς πόλεμον ϗ ξενοτροφίαν, ἐπορεύθη ὁ Ἀγησίλαος εἰς Αἴγυπτον μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Αἰγυπτίων ὑπὶ μισθῷ· ἀφ' ὧν δὲ τὸ λιτὸν τῆς ἐσθῆτος εἰς καταφρόνησιν ἦλθε τοῖς ἐγχωρίοις· ὑπενόουν γὰρ τὸν Σπάρτης Ε βασιλέα, καθάπερ τὸν Περσῶν, κεκοσμημένον ὄψεσθαι λαμπρῶς τὸ σῶμα, φαύλην ἔχοντες τὴν βασιλέων δόξαν. Ἔδειξε γοῦν αὐτοῖς μεταξὺ ὡς τὸ μεγαλεῖον ϗ ἀξιόλογον οἴησι ϗ ἀνδρείᾳ κτᾶσθαι προσήκει.

οζ'. Ἐπεὶ δὲ τὰς παρ' αὐτῷ παρασκευὰς μελλόντας ἑώρα δεδιότας, τὸν ὑπιόντα κίνδυνον ἀφ' τὸ τῶν πολεμίων πλῆθος, εἴκοσι γὰρ ἦσαν μυριάδες, ϗ τὴν

E. 3. μεταξὺ—οἴησει] Prius defendi poteſt: poſterius mutandum in φρονήσει.

vertentem et ſuos vocantem quidam Lacedæmoniorum lethali vulnere dejecit. Tum reverſi a fuga qui cum Ageſilao erant dubiam reddiderunt victoriam, Thebanis multo quam ante deterioribus, Spartanis melioribus apparentibus.

LXXVI. Cum pecuniæ egerent Spartani ad bellum, ut qui militem alerent peregrinum, profectus eſt in Ægyptum Ageſilaus, mercede militaturus regi Ægypti ipſum arceſſenti. Contemnebatur autem ab Ægyptiis ob veſtitus vilitatem: putantibus regem Spartæ itidem ut Perſarum viſuros ſe in ſplendido corporis ornatu, male de regibus opinantes: oſtendit enim eis deinde majeſtatem et gloriam prudentia et virtute eſſe parandam.

LXXVII. Cum autem videret eos qui in pugna adfuturi ipſi erant, terreri periculo ingruente ob multitudi-

τῶν περὶ αὐτὸν ὀλιγότητα, περὶ τῆς παρατάξεως ἔγνω προθυμήσεσθαι ἀσωμενεστέρους τοῖς ἄλλοις· καὶ ὅπλῳ τινὶ ἀριστερὰν ὑποστρωμένῃ τῇ χειρὶ νίκλιον προσέγραψε. Λαβὼν δὲ παρὰ τοῦ μάντεως τὸ ἧπαρ, ἐπέθηκε μὲν ὅπλῳ τὴν ὑπογεγραμμένην χεῖρα· κρατῶν δὲ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον, ὑπέφαινε διαγμὸν καὶ προφανίσιν ἔχειν ἀποφώτος, μέχρι τοῦ ἥπατι συναναληφθέντες ἐτυπώθησαν οἱ τῶν γραμμάτων χαρακτῆρες. Καὶ τότε τοῖς συναγωνίζεσθαι μέλλεσιν ἐπεδείκνυε, φάμενος τὸν θεὸν ἀφ' ὧν γεγραμμένων ἐκφανῆ νίκην. Ἀσφαλὲς οὖν τεκμήριον δόξαντες ἔχειν τοῦ κρατῆσαι, ἐθάρρησαν πρὸς τὴν μάχην.

οη'. Περιταφρεύοντων δὲ τῶν πολεμίων τὸ στρατόπεδον αὐτῶν διὰ τὸ πλῆθος, καὶ Νεκταβίῳ, ᾧ συνεμάχει, ἀξιοῦντος ἐπεξιέναι καὶ διαμάχεσθαι, Οὐκ ἔφη διακωλύειν τοὺς πολεμίους ἴσους αὐτοῖς γενέσθαι βουλομένους· ἔτι δὲ μικρὸν ἀπολιπόντος τῆς τάφρου συνάψαι, τὴν

F. 13. Νεκταβίῳ] Rectius Νεκτανάβιος. Huc fere accedit Venet. Νεκτάβιος.

nem hoſtium, (erant enim ducenta millia) et ſuorum paucitatem: ſtatuit ante conflictum nemine conſcio animare eos. Itaque manui ſubſtratæ victoriam inſcripſit, ſumptoque ab ariolo jecinore id in manum notis inſcriptam impoſuit, aliquandiuque tenens, dubitare ſe et animi pendere ſimulavit tantiſper dum a jecinore notæ receptæ et infixæ eſſent. Tunc ſociis eam ſcripturam monſtravit, *Deos*, inquiens, *ea victoriam polliceri*. Quod illi certum boni ſucceſſus argumentum ſe habere putantes, ad pugnam animati ſunt.

LXXVIII. Hoſtibus vero ob multitudinem caſtra Ægyptia foſſa circumvenientibus, ac Nectanabi (huic enim regi opitulabatur) jubente in aciem educere ac decertare, Nolo, inquit, prohibere quin hoſtes, id quod agunt, nobis fiant æquales. Poſt exiguo interſtitio foſſæ extremis diſ-

τοῦτο ὡδιατάξας τὸ μεταξὺ λεῖπον, καὶ πρὸς ἴσους ἴσοις ἀγωνισάμενος, τροπὴν ἐποιήσατο καὶ πολὺν φόνον τῶν πολεμίων ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτὸν στρατιώταις, καὶ λείμματα πολλὰ τῇ πόλει διεπέμψατο.

οθ'. Κατὰ δὲ τὴν Αἰγύπτου ἀποπλοῦν ἀποθνήσκων, ἐνετείλατο τοῖς περὶ αὐτὸν μήτε πλαστὰν μήτε μιμητὰν τοῦ σώματος εἰκόνα ποιήσασθαι. Εἰ γάρ τι καλὸν ἔργον πεποίηκα, τοῦτό μου μνημεῖον ἔσται· εἰ δὲ μή, οὐδ' οἱ πάντες ἀνδριάντες, βαναύσων σώδενὸς ἀξίων ἔργα ὄντες.

B ΑΓΗΣΙΠΟΛΙΔΟΣ ΤΟΥ ΚΛΕΟΜΒΡΟΤΟΥ.

α'. Ἀγησίπολις ὁ Κλεομβρότου, εἰπόντος τινὸς ὅτι Φίλιππος ἐν ὀλίγαις ἡμέραις Ὄλυνθον κατέσκαψε, Μὰ τοὺς θεούς, εἶπεν, ἄλλην τοιαύτην ἐν πολλαπλασίονι χρόνῳ οὐκ οἰκοδομήσει.

β'. Ἄλλου δὲ εἰπόντος ὅτι μετὰ τῶν ἀκμαζόντων βασιλεύων ὠμήρευσε, καὶ οὐχ οἱ παῖδες οὐδ' αἱ γυναῖκες

tantibus, acie eo ipſo in interſtitio inſtructa, æquatis latitudinis ordinibus cum hoſte pugnans, paucis ſuis militibus fudit hoſtes, magnamque eorum ſtragem edidit, ac multum pecuniæ Spartam miſit.

LXXIX. Ex Ægypto in patriam revertens, ea in navigatione vita deceſſit: cum quidem ſuis moriens mandavit, ne ullam ſui corporis fingendo aut alia imitatione parārent imaginem. *Si quid enim*, aiebat, *a me eſt præclare factum, id monimentum mihi erit: ſin vero, ne omnes quidem ſtatuæ, hominum opera illiberalium.*

AGESIPOLIDIS CLEOMBR. FIL.

I. Ageſipolis Cleombroti filius narrante quodam Philippum intra paucos dies Olynthum evertiſſe: *Atqui per deos*, inquit, *multis modis majori temporis ſpatio talem urbem non condet.*

II. Objicienti, ipſum, cum rex eſſet, una cum iis qui ætate florebant obſidem fuiſſe, non mulieres et filios ipſo-

αὐτῷ, Δικαίως, εἶπεν· αὐτὸς γὰρ ἡμᾶς καλῶς ἔχον ἐστὶ τὰς αὐτῶν ἁμαρτίας φέρειν.

γ'. Βαλομένου δ' αὐτοῦ σκύλακας οἴκοθεν μεταπέμψασθαι, ὡς τις εἶπεν, οὐκ ἔστιν ἐξαγωγὴ παρ' αὐτοῦ, Οὐδὲ γὰρ ἀνδρῶν, ἔφη, πρόθυμον, ἀλλὰ νεῶν ἐγένετο.

ΑΓΗΣΙΠΟΛΙΔΟΣ ΤΟΥ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ.

Ἀγησίπολις ὁ Παυσανίου, Ἀθηναίων πρὸς αὐτὸν περὶ ὧν εἶχον πρὸς ἀλλήλους ἐγκλημάτων, τοῦ τῶν Μεγαρέων πόλιν ἔκκλητον λαμβανόντων, Αἰσχρὸν, ἔφη, ὦ Ἀθηναῖοι τοὺς ἀφηνιαμβύους τῶν Ἑλλήνων ἧσσον εἰδέναι Μεγαρέων τὸ δίκαιον.

ΑΓΙΔΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ.

α'. Ἄγις ὁ Ἀρχιδάμου, τῶν Ἐφόρων ποτὲ εἰπόντων, Βάδιζε τοὺς ἡδωνέας ἔχων ὅπη τύτυ πατρίδα· ἡήσει δέ σοι αὐτὸς ὅτος ὅπη τοῦ ἀκρόπολιν, Καὶ πῶς, εἶπε, καλῶς ἔχον ἐστὶν, ὦ Ἔφοροι, τοσύτους νέους πιστεύειν τῷ τοῦ ἑαυτοῦ πατρίδα προδιδόντι;

C. 5. ἔκκλητον] Ita recte omnes libri Ald. Bas. Xyl. H. J. Venet. Voss. At Stephanus invenit ἔγκλητον, nescio unde.

rum: *Quia enim*, respondit, *justum rectumque est nosmetipsos nostra peccata luere.*

III. Cum vellet e patria catulos arcessere, quidamque diceret vænales Spartæ nullos esse: *Ante*, inquit, *ne viri quidem: sed nunc sunt.*

AGESIPOLIDIS PAUSAN. FIL.

Agesipolis Pausaniæ filius Athenienſibus de controversia quæ ipsi cum iis erat ad Megarensium provocantibus judicium: *Turpe*, inquit, *est principibus Græciæ minus esse jus notum quam Megarensibus.*

AGIDIS ARCHIDAM. FIL.

I. Agis Archidami filius mandantibus aliquando Ephoris, ut assumpta juvenum manu quendam in ejus patriam sequeretur, qui esset ipsum in arcem ducturus, respondit: *Quomodo vero, Ephori, convenit tot juvenes credere ei, qui suam ipsius patriam prodit?*

β'. Ἐρωτηθεὶς δέ τι μάθημα μάλιστα ἐν Σπάρτῃ ἀσκεῖται, Τὸ γινώσκειν, εἶπεν, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι.

γ'. Οὐκ ἔφη δεῖν τοὺς Λακεδαιμονίους ἐρωτᾶν πόσοι εἰσὶν οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ ποῦ εἰσιν.

δ'. Ἐν δὲ Μαντινείᾳ κωλυόμενοι μαχέσασθαι τοῖς πολεμίοις πλείοσιν οὖσιν, εἶπεν, Ἀνάγκη πολλοῖς μάχεσθαι τὸν ἄρχειν πολλῶν βουλόμενον.

ε'. Πυθανομένου δέ τινος πόσοι εἰσὶν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ὅσοι ἱκανοί, εἶπε, τοὺς κακοὺς ἀποῤῥύκειν.

ς'. Διερχόμενος δὲ τὰ τῶν Κορινθίων τείχη, καὶ θεασάμενος ὑψηλά τε καὶ ὀχυρά, ὅπου πολύ τε ἀποδατεύοντα, Τίνες, εἶπεν, αἱ τὸν τόπον κατοικοῦσι γυναῖκες;

ζ'. Σοφιστοῦ δέ τινος εἰπόντος, Πάντων λόγος ὅτι κράτιστον, Οὐκοῦν, ἔφη, σὺ ἐὰν σιωπᾷς, ἀδένος ἄξιος εἶ.

η'. Ὡς δὲ Ἀργεῖοι μετὰ τὴν ἧτταν ἀπλήστων αὖθις πάλιν θρασύτερον, παρατασσομένους ὁρῶν τῶν συμμάχων τοὺς πλείους, Θαῤῥεῖτε, εἶπεν, ὦ ἄνδρες· ὅπου γὰ

II. Interrogatus quænam disciplina maxime exerceretur Spartæ, *Peritia*, inquit, *imperandi et parendi.*

III. Dicebat *Spartanos non quærere quot sint hostium, sed ubi sint.*

IV. Ad Mantineam cum prohiberetur pugnare, quod hostes numero vincerent, *Necesse est*, inquit, *contra multos pugnet, qui multis vult imperare.*

V. Interroganti quot essent Lacedæmonii, respondit, *quanti ad profligandos malos sufficiunt.*

VI. Corinthiorum muros perambulans, cum spectasset eos sublimes, validos, et in longum porrectos spatium, *Quænam*, inquit, *hic habitant mulieres?*

VII. Sophistæ dicenti Orationem omnium rerum esse optimam, *Proinde*, inquit, *tu, cum taces, nullius es pretii.*

VIII. Cum Argivi accepta clade ferocius ei occurrerent, videretque sociorum plerosque turbari, dixit: *Bono este animo viri: ubi enim nos, qui vici-*

ἡμεῖς οἱ νικῶντες ὀρρωδοῦμεν, τί δοκεῖτε ποιεῖν τοὺς ὑφ' ἡμῶν νενικημένους;

Θ'. Πρὸς δὲ τὸν ἐκ τῶν Ἀβδήρων πρεσβευτὴν, ὅτε κατεπαύσατο πολλὰ εἰπὼν, ἐρωτῶντα τί τοῖς πολίταις ἀπαγγείλοι, Ὅτι, ἔφη, ὅσον σὺ χρόνον λέγων ἔχρηζες, τοσοῦτον ἐγὼ σιωπῶν ἤκουον.

Ι'. Ἐπαινούντων δέ τινων Ἠλείους ὅτι δικαιότατοί εἰσι περὶ τὸν ἀγῶνα τῶν Ὀλυμπίων, Καὶ τί μέγα, εἶπεν, ἢ θαυμαστὸν ποιοῦσιν, εἰ ἐν ἔτεσι πέντε μιᾷ μόνον ἡμέρᾳ δικαιοσύνῃ χρῶνται;

ΙΑ'. Πρὸς δὲ τοὺς φάσκοντας ὅτι φθονοῦσί τινες αὐτῷ τῶν ἐκ τῆς ἑτέρας οἰκίας, Οὐκοῦν, ἔφη, τὰ ἴδια αὐτοὺς κακὰ λυπήσῃ, καὶ πρὸς τούτοις τά τε ἐμὰ καὶ τὰ τῶν ἐμῶν φίλων ἀγαθά.

ΙΒ'. Συμβουλεύοντος δέ τινος ὅτι δεῖ τοῖς φεύγουσι τῶν πολεμίων διδόναι ὁδὸν, Καὶ πῶς, ἔφη, τοῖς μὲν δειλίαν φεύγουσι μὴ μαχόμενοι, τοῖς δὲ ἀνδρείαν μένουσι μαχησόμεθα;

mus, formido inceſſit, quid putatis animi eſſe iis qui a nobis fuerunt ſuperati?

IX. Abderitarum legato, cum is tandem facto multa loquendi fine interrogaret quid civibus renunciaret: *Hoc*, inquit, *referes, quamdiu tibi viſum fuit loqui, tamdiu me tacitum audiviſſe.*

X. Laudantibus Eleos, quod juſtiſſime Olympicum certamen adminiſtrarent, *Quid præclari eſt*, inquit, *quod toto quinquennio per unicum diem juſtitia funguntur?*

XI. Narrantibus invidere ei quoſdam ex altera familia, reſpondit: *Ergo et ſua ipſis moleſta erunt mala, et præterea mea amicorumque meorum bona.*

XII. Conſulenti ut fugientibus hoſtibus tranſitum concederet: *Quomodo*, inquit, *pugnabimus contra eos qui fortitudine freti nos ſubſiſtunt, ſi in eos non pugnamus, qui præ timiditate fugiunt?*

216 ιγ'. Προσφερομένου δέ τινος περὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας λόγον οὐκ ἀγεννῆ μέν, δυσχερῆ δὲ ὑπερθεῖναι, Περισδέονταί σου, ὦ ξένε, ἔφη, οἱ λόγοι δυνάμεως καὶ χρημάτων.

ιδ'. Λέγοντος δέ τινος ὅτι Φίλιππος αὐτοῖς ἀνεπίβατον τὴν Ἑλλάδα ποιήσει, Ἱκανὴ ἡμῖν, ἔφη, ὦ ξένε ἡ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἀναστροφή.

ιε'. Πρεσβευτὴς ἐκ Περίνθου παραγενόμενος εἰς Λακεδαίμονα, ἐμακρηγόρει· ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων, καὶ ἠρώτα τὸν Ἄγιν τί δὴ τοῖς Περινθίοις ἀπαγγείλαι, Τί δ' ἄλλο, ἔφη, ἢ ὅτι σὺ μὲν μόλις ἐπαύσω λέγων, ἐγὼ δὲ ἐσιώπων;

B ιϛ'. Πρεσβεύων δέ μόνος ἦκε πρὸς Φίλιππον· εἰπόντος δ' ἐκείνου, Τί τοῦτο; μόνος ἥκεις; ἔφη, Καὶ γὰρ πρὸς ἕνα.

ιζ'. Φήσαντος δέ τινος τῶν πρεσβυτέρων πρὸς αὐτὸν γηραιὸν ὄντα, ἐπειδὴ τὰ ἀρχαῖα νόμιμα ἐκλύομενα ἑώρα, ἄλλα δὲ παρεισδυόμενα μοχθηρά, διότι τὰ ἄνω κάτω γίνεται ἐν τῇ Σπάρτῃ, παίζων εἶπε,

XIII. Proponente quodam de libertate Græcis paranda ſententias, non ignobiles quidem eas, ſed exſecutu difficiles, *Tua*, inquit, *hoſpes, verba vim et pecuniam deſiderant.*

XIV. Dicenti Philippum ipſis Græciam inacceſſam redditurum, *Sufficit*, inquit, *nobis, O hoſpes, in noſtra verſari terra.*

XV. Legatus Perintho Spartam miſſus, cum poſt longum ſermonem demum interrogaret Agin quid reſponſi Perinthiis ferret, *Nihil aliud*, inquit, *quam te, me tacente, vix tandem finem loquendi feciſſe.*

XVI. Cum ſolus veniſſet ad Philippum legatus iſque quæreret quid ita ſolus veniſſet: reſpondit, *Etenim ad unum.*

XVII. Jam ſeniori quidam antiquas leges videns elangueſcere, pravaſque alias obrepere, dicebat Spartæ res

Κατὰ λόγον ἕτω τοῦ βαίνει τὰ πράγματα, εἰ τοῦτο ἦν· καὶ γὰρ ἐγὼ παῖς ὢν ἤκουον τοῦ πατρὸς ὅτι τὰ ἄνω κάτω γέγονε παρ' αὐτοῖς· ἔφη δὲ καὶ τὸν πατέρα αὑτοῦ παιδὶ ὄντι τοῦτο εἰρηκέναι· ὥστε οὐ χρὴ θαυμάζειν εἰ χείρω τὰ μὴ ταῦτα τῶν προτέρων, ἀλλ' εἶπεν βελτίω καὶ πολλαπλήσια γένοιτο.

ιή. Ἐρωτηθεὶς δὲ πῶς ἄν τις ἐλεύθερος ἄμεμψοι, Θανάτου καταφρονῶν, ἔφη.

ΑΓΙΔΟΣ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ.

α'. Ἄγις ὁ νεώτερος, Δημάδου λέγοντος ὅτι τὰ Λακωνικὰ ξίφη μικρότητα καταπίνουσιν οἱ θαυματοποιοί, Καὶ μήν, ἔφη, οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς πολεμίοις τοῖς ξίφεσιν ἐφικνοῦνται.

β'. Πρὸς δὲ ἄνθρωπον πονηρὸν ἐρωτῶντα πολλάκις τίς ἄριστος εἴη Σπαρτιάτης, Ὁ σοὶ ἀνομοιότατος.

ΑΓΙΔΟΣ ΤΟΥ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ.

Ἄγις ὁ τελευταῖος τῶν Λακεδαιμονίων βασιλέων ὑπ' ἐνέδρας συλληφθεὶς, καὶ καταδικασθεὶς ὑπὸ τῶν Ἐφόρων

furſum verſum inverti. Tum Agis per jocum: *Hoc ſi fit, rationi convenienter fit. Nam puer ipſe audivi patrem meum dicere, ſurſum verſum res ſua ætate inverſas eſſe: idemque is ſe puerum ex ſuo patre audiviſſe aiebat. Non ergo mirandum, ſi poſteriora prioribus deteriora eveniunt, ſed ſi quando meliora aut ſimilia obtingerent.*

XVIII. Interrogatus, qua quis ratione liber permaneat, reſpondit, *Si mortem deſpiciat.*

AGIDIS MIN.

I. Agis minor Demade dicente præſtigiatores gladios Laconicos ob parvitatem deglutire: *Atqui*, inquit, *gladiis potiſſimum nos hoſtem impetimus.*

II. Pravo homini ſæpenumero interroganti quis eſſet Spartanorum optimus, reſpondit: *Qui tui eſt diſſimillimus.*

AGIDIS ULTIMI.

Agis ultimus Lacedæmoniorum regum per inſidias captus, indictaque cauſa damnatus ab Ephoris, cum ad la-

χωρὶς δίκης, ἀπαγόμενος ἐπὶ τὸν βόθρον, ἰδών τινα τῶν ὑπηρετῶν κλαίοντα, Παῦσαι, εἶπεν, ὦ ἄνθρωπε, ἐπ' ἐμοὶ κλαίειν· καὶ γὰρ οὕτω παρανόμως καὶ ἀδίκως ἀπολλύμενος, κρείττων εἰμὶ τῶν ἀναιρούντων. Καὶ ταῦτα εἰπὼν παρέδωκε τῷ βόθρῳ τὸν τράχηλον ἑκουσίως.

ΑΚΡΟΤΑΤΟΥ.

Ἀκρότατος, ἐπεὶ οἱ γονεῖς αὐτὸν ἀδικόν τι συμπράξαι αὐτοῖς ἠξίουν, μέχρι τινὸς ἀντέλεγεν· ὡς δὲ ἐνέκειντο, εἶπεν, Ἕως μὲν παρ' ὑμῖν ἦν, οὐκ ἠσκήμην δικαιοσύνης τὴν ἐμπειρίαν ἔννοιαν· ἐπεὶ δέ με τῇ πατρίδι παρέδοτε καὶ τοῖς ταύτης νόμοις, ἔτι δὲ δικαιοσύνῃ καὶ καλοκἀγαθίᾳ ἐπαιδεύσατε ὡς ἠδυνάσθε, τούτοις πειθήσομαι ἢ ὑμῖν ἕπεσθαι· καὶ ἐπεὶ θέλετε ἄριστα πράττειν, ἄριστα δὲ τὰ δίκαια ἐστὶ καὶ ἰδιώτῃ καὶ πολὺ μᾶλλον ἄρχοντι, πράξω ἃ θέλετε· ἃ δὲ λέγετε, παύσομαι.

ΑΛΚΑΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΤΗΛΕΚΛΟΥ.

α'. Ἀλκαμένης ὁ Τηλέκλου, πυθομένου τινὸς πῶς ἂν

queum, quo erat ei guttur elidendum, duceretur, cuidam miniſtrorum, quem plorare videbat: *Deſine*, inquit, *me deflere, qui tam ſcelerate atque injuſte morti addictus, meliore ſum quam qui me necant conditione:* atque ſic locutus, funi ultro cervicem præbuit.

ACROTATI.

Acrotatus parentibus poſtulantibus ut injuſta quadam in re operam ipſis navaret, cum aliquandiu verbis repugnaſſet, gravius urgentibus dixit: *Quamdiu vobiſcum vixi, nullam habui juſtitiæ notitiam: ſed poſtquam me patriæ ejuſque legibus tradidiſtis, et ad juſtitiam honeſtatemque pro viribus facultatibuſque veſtris erudiviſtis, conabor his potius quam vobis obſequi. Ac quoniam vultis me optima agere, optimum autem eſt cum privato, tum multo etiam magis principi id quod eſt juſtum: agam quæ vultis, quæ vero dicitis detrectabo.*

ALCAMENIS.

I. Alcamenes Telecli filius interrogatus quo quis pacto

τις ἄριστα βασιλείαν διατηρήσει, Εἰ μὴ πλείονος, ἔφη, τὸ κέρδος μὴ ποιοῖτο.

β'. Ἑτέρου δὲ ἐπιζητοῦντος διὰ τί παρὰ Μεσσηνίων δῶρα οὐκ ἐδέξατο, Ὅτι λαβόντος μου, ἔφη, πρὸς τοὺς F νόμους εἰρωνεύεσθαι ἄμαχον ἀδύνατον.

γ'. Λέγοντος δέ τινος ὅτι σωφρονέστερον ζῇ ἱκανὴν οὐσίαν κεκτημένος, Καλὸν γάρ, ἔφη, πολλὰ κεκτημένου ζῆν κατὰ λογισμὸν καὶ μὴ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ.

α'. Ἀλεξανδρίδας ὁ Λέοντος πρὸς τὸν δυσφοροῦντα διὰ τὴν ἐκ τῆς πόλεως αὐτῷ γενομένην φυγήν, Ὦ λῷστε, ἔφη, μὴ τὴν πόλιν φεύγων ὀρθῶδες, ἀλλὰ τὴν δικαιοσύνην.

β'. Τῷ δὲ τοῖς Ἐφόροις τὰ δέοντα μὲν λέγοντι, πλείω δὲ τῶν ἱκανῶν, Ὦ ξένε, ἔφη, οὐκ ἐν δέοντι τῷ δέοντι χρῇ.

γ'. Πυθανομένου δέ τινος διὰ τί τοῖς εἵλωσι

F. 11. μὲν λέγοντι] Sic H. J. Venet. Voſſ. Collat. Muret. Mez. T. P. Vulgo μὴ λέγοντι.

regnum optime conſervaret, reſpondit, *Si lucrum poſthabeat.*

II. Alii quærenti cur dona a Meſſeniis non accepiſſet, reſpondit: *Quia iis acceptis fieri non poterat ut cum legibus pacem tenerem.*

III. Dicenti vivere ipſum contracte, ſatis alioquin opulentum, *Præclarum eſſe*, dixit, *eum, qui ſit locuples, vivere ſecundum rationem, non ſecundum cupiditates.*

ALEXANDRIDÆ.

I. Alexandridas Leonis filius cuidam exilium iniquius ferenti, *Heus tu*, inquit, *non quod ab urbe ſis alienus gravius eſt ferendum, ſed ſi a juſtitia eſſes.*

II. Ei qui ad Ephoros quædam non quidem abs re, ſed tamen verboſius æquo verbis explicuerat, *Hoſpes*, inquit, *re neceſſaria uteris nulla neceſſitate poſtulante.*

III. Interroganti cur ſervis

τὰς ἀλγὰς ἐγχειρίζωσι, καὶ οὐκ αὐτοὶ ἐπιμελῶνται; Ὅτι, ἔφη, οἱ τούτων ἐπιμελούμενοι, ἀλλ' ἑαυτοῖς, αὐτοὶ ἐκτησάμεθα.

Δ'. Ἑτέρου δέ τινος λέγοντος ὅτι βλάπτουσιν αἱ δόξαι, καὶ ὅτι τούτων ὁ ἀπαλλαγεὶς εὐδαιμονήσει, Οὐκοῦν οἱ τὰ ἄδικα, ἔφη, ποιοῦντες, κατὰ τὸν σὸν λόγον εὐδαίμονες ἂν εἶεν· πῶς γὰρ ἄν τις ἱεροσυλῶν ἢ ἀδικῶν δόξης ἐπιμελοῖτο;

Ε'. Ἄλλου δὲ ἐρωτῶντος διὰ τί ἐν τοῖς πολέμοις Σπαρτιάται παρὰ λέως κινδυνεύουσιν, Ὅτι, ἔφη, αἰδεῖσθαι μὲν βίου μελετῶμεν, οὐχ ὥσπερ οἱ ἄλλοι, φοβεῖσθαι.

Ϛ'. Ἐρωτῶντος δέ τινος αὐτὸν διὰ τί τοὺς περὶ τοῦ θανάτου δίκας πλείοσιν ἡμέραις οἱ γέροντες κρίνουσιν, κἂν ἀποφύγῃ τις, ὅτι οὐδὲν ἧττον ἐστὶν ἔνοχος, Πολλαῖς μέν, ἔφη, ἡμέραις κρίνουσι, ὅτι περὶ θανάτου τοῖς ἁμαρτάνουσιν οὐκ ἔστι μεταβουλεύσασθαι· νόμων δὲ

A. 5. εὐδαιμονήσει] Ita H. J. Voss P. Vulgo εὐδαιμόνησεν.
A. 10. αἰδεῖσθαι] Ita recte T. P. Mez. et infra p. 231. F. Jam monuit Leopard. Emend. IX. 7. et post eum Lennepius ad Phalar. p. 249. Correximus et Latina.

Heilotibus agros colendos traderent, non ipsi curarent, respondit: *Quia eos paravimus non ut ipsos, sed ut nos curaremus.*

IV. Quodam dicente, existimationem esse damnosam, beatumque fore qui de gloria paranda non laboret: *Hac*, inquit, *tua ratione flagitiosi erunt beati: qui enim sacrilegus aut injuste agens famam curaret?*

V. Interroganti cur Spartani in bellis ita audacter pericula adirent, respondit, *Quia nobis studio est ut verecundi simus de vita, non, ut alii, timidi.*

VI. Interrogatus cur cum de vita anquiritur in judicio, causa a senioribus per complures dies disceptetur, et qui absolvitur, nihilominus reus maneat, sic respondit: *Plures dies judicio impendi, quod in tali casu error correctionem non admittat: interim reum*

ὑπόδικον δέησθαι), ὅπως κἂν τοῦτον τὸν νόμον ἂν εἴη καὶ τὸ κρεῖττονα βουλεύσασθαι.

ΑΝΑΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΥΚΡΑΤΕΟΣ.

Ἀνάξανδρος ὁ Εὐρυκράτεος, σωθανομένου τινὸς διὰ τί χρήματα οὐ συνάγουσιν εἰς τὸ δημόσιον, Ὅπως, ἔφη, μὴ οἱ φύλακες αὐτῶν γινόμενοι διαφθείρωνται.

ΑΝΑΞΙΛΟΥ.

Ἀναξίλας πρὸς τὸν θαυμάζοντα διὰ τί οἱ Ἔφοροι τοῖς βασιλεῦσιν οὐκ ὑπεξανίστανται, καὶ ταῦτα ὑπὸ τῶν βασιλέων καθιζάνοντες, Διὰ τοῦτο αὐτὸ αἰτίαν, ἔφη, δι' ἣν ἐφορεύουσιν.

ΑΝΔΡΟΚΛΕΙΔΟΥ.

Ἀνδροκλείδας ὁ Λάκων πηρωθεὶς τὸ σκέλος, κατέταξεν αὐτὸν εἰς τοὺς πολεμιστάς· ὡς δὲ ἴσαντό τινες διακωλύοντες, ὅτι ἐπεπήρωτο, Ἀλλ' οὐ φεύγοντα, εἶπε, μένοντα δὲ δεῖ τοῖς ἀντιτεταγμένοις μάχεσθαι.

ΑΝΤΑΛΚΙΔΟΥ.

α'. Ἀνταλκίδας ἐν Σαμοθράκῃ μυούμενος, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἱερέως τί δεινότερον δέδρακεν ἐν τῷ

legibus teneri, quia hac lege permiſſum ſit rectius aliquid de eo decernere.

ANAXANDRI.

Anaxander Eurycratis filius quærenti cur pecuniam in ærarium non colligerent Spartani, reſpondit, *Ne cuſtodes ei præfecti corrumpantur.*

ANAXILÆ.

Anaxilas, miranti cur Ephori regibus non aſſurgerent, cum quidem ab iis conſtituantur: *Cauſa*, inquit, *eadem eſt cum ea ob quam Ephori ſunt.*

ANDROCLIDÆ.

Androclidas Laco mutilatus pedem inter milites ſuum nomen profeſſus eſt: prohibentibus, quod eum mutilum dicerent, *Atqui*, inquit, *non fugientem ſed manentem oportet pugnare in hoſtes.*

ANTALCIDÆ.

I. Antalcidas in Samothrace cum initiaretur ſacris, quærenti ſacrificulo ecquid in vita

βίῳ, Εἴ τι μοι πέπρακται τοιοῦτον, εἰσονται, εἶπεν, αὐτοὶ οἱ θεοί.

β'. Πρὸς δὲ τὸν ἀμαθεῖς καλοῦντα τοὺς Λακεδαιμονίους Ἀθηναῖον, Μόνοι γοῦν, εἶπεν, ἡμεῖς οὐδὲν μεμαθήκαμεν παρ' ὑμῶν κακόν.

γ'. Ἑτέρῳ δ' Ἀθηναίῳ πρὸς αὐτὸν εἰπόντος, Ἀλλὰ μὴν ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ πολλάκις ὑμᾶς ἐδιώξαμεν, Ἡμεῖς δέ, ἔφη, οὐδέποτε ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ Εὐρώτα.

δ'. Ἄλλου δ' ἐρωτήσαντος πῶς ἄν τις μάλιστα ἀρέσκοι τοῖς ἀνθρώποις, Εἰ ἥδιστα μὲν, ἔφη, αὐτοῖς διαλέγοιτο, ὠφελιμώτατα δὲ προσφέροιτο.

ε'. Σοφιστοῦ δέ τινος μέλλοντος ἀναγινώσκειν ἐγκώμιον Ἡρακλέους, Τίς γὰρ αὐτὸν, ἔφη, ψέγει;

ϛ'. Πρὸς Ἀγησίλαον πληγέντα ἐν μάχῃ ὑπὸ Θηβαίων, Ἀπέχεις, εἶπε, τὰ διδασκάλια, μὴ βουλομένους αὐτοὺς μηδ' ὀφείλοντας μάχεσθαι διδάξας. Ἐδόκουν γὰρ ταῖς συνεχέσιν ἐπ' αὐτοὺς τοῦ Ἀγησιλάου στρατείαις μάχιμοι γεγονέναι.

flagitii perpetrasset: *Si quid*, ait, *tale egi, norunt ipsi dii.*

II. Athenienſi indoctos appellanti Spartanos dixit: *Soli ergo nos nihil a vobis didicimus mali.*

III. Alii Athenienſi dicenti, *Nos quidem vobis a Cephiſo pulſis ſæpenumero inſtitimus*: reſpondit: *At nos vobis nunquam ab Eurota.*

IV. Interroganti, qua quis ratione maxime placere hominibus poſſet, reſpondit, *Si dicendo eos quamplurimum delectet, et in vitæ uſu maxime eis proſit.*

V. Sophiſtæ cuidam laudationem Herculis recitare volenti, *Quis enim*, inquit, *eum vituperat?*

VI. Ageſilao in pugna a Thebanis vulnerato, *Habes*, ait, *mercedem, qui eos invitos ignaroſque pugnare docueris.* Videbantur enim Thebani continentibus in ipſos Ageſilai expeditionibus bellicoſi facti.

ζ'. Ἔλεγε δὲ ὕτος τείχη εἶναι τῆς Σπάρτης, τὰς νέας· ὅρια δέ, τὰς ὑπιδρομίδας.

η'. Πρὸς δέ τ' ὑπιζητοῦντα ὅτι ἐγχειριδίοις βραχέσι χρῶνται πόλεμον ἀγωνίζονται Λακεδαιμόνιοι, Διότι, εἶπε, πλησίον τοῖς πολεμίοις μαχόμεθα.

ΑΝΤΙΟΧΟΥ.

Ἀντίοχος ἐφορεύων ὡς ἤκουσεν ὅτι Μεσσηνίοις Φίλιππος τὴν χώραν ἔδωκεν, ἠρώτησεν, Εἰ καὶ δύναμιν αὐτοῖς παρέχετο, ὥστε μαχομένοις περὶ τῆς χώρας κρατεῖν.

ΑΡΙΓΕΩΣ.

α'. Ἀριγεύς, ἐπαινούντων τινῶν οὐκ ἰδίας ἀλλά τινας τῶν ἀλλοτρίων γυναικῶν, Μὰ τὸν Δία, εἶπε, περὶ τῶν καλῶν κἀγαθῶν γυναικῶν οὐδένα δεῖ λόγον εἰκῆ λέγεσθαι, ἀγνοεῖσθαι δ' αὐτὰς τὸ παράπαν ὁποίας τυγχάνουσι, πλὴν μόνοις τοῖς συμβιοῦσι.

β'. Διὰ Σελινοῦντος δέ ποτε τῆς Σικελίας πορευόμενος, ἰδὼν ἐπὶ μνήματος ἐλεγεῖον ὑπογεγραμμένον,

F. 1. Ἀντίοχος ἐφορεύων] Reposui ex Venet. Voss. P. Vulgo Ἐφορεύων Ἀντίοχος.
F. 3. ὥστε μαχομένοις] Vel corrigendum μαχομένους: vel delendum ὥστε.

VII. *Muros Spartæ* aiebat *esse juvenes, terminos autem hastarum cuspides.*

VIII. Quærenti cur in bello gladiis brevibus uterentur Spartani, causam reddidit, *Quod comminus in hostem pugnarent.*

ANTIOCHI.

Antiochus Ephorus, audito Messeniis agrum a Philippo adsignatum, *An*, inquit, *vim quoque iis dedit, ut de eo pugnantes vincant?*

ARIGEI.

I. Arigeus, cum quidam non suas, sed alienas laudarent mulieres, *Mehercle*, inquit, *de pulchris et honestis mulieribus nihil temere dici, sed quales eæ sint omnibus extra maritos ignotum esse oportebat.*

II. Aliquando per Selinuntem Siciliæ urbem iter faciens, in monimento quodam hanc legit inscriptionem,

Σβεννύντας ποτὲ τόσδε τυραννίδα χάλκεος Ἄρης
Εἷλε· Σελινοῦντος δ' ἀμφὶ πύλαις ἔθανον,

Δικαίως, ἔφη, ἀπεθάνετε τυραννίδα χαιομένην ἀποσβεννύναι ἐπιχειρήσαντες· τἀναντίον γὰρ ἔδει ὑμῖν αὐτὴν ἀφεῖναι καταχαίεσθαι.

218 ΑΡΙΣΤΩΝΟΣ.

α'. Ἀρίστων, ἐπαινουμένου τινὸς τὴν τῶ Κλεομένους χεῖραν, ὅτι ἐρωτηθεὶς τί δεῖ τὸν ἀγαθὸν βασιλέα ποιεῖν, εἶπε, Τοὺς μὲν φίλους εὐεργετεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν· Καὶ πόσῳ χρεῖσσον, ἔφη, ὦ λῷστε, τοὺς μὲ φίλους εὐεργετεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς φίλους ποιεῖν; Αὕτη Σωκράτους ὁμολογουμένη τοῖς πάντων χείρα οὖσα, καὶ εἰς αὐτὸν ἀναφέρεται.

β'. Πυθανομένου δέ τινος πόσοι Σπαρτιάται τὸ πλῆθος, Ὅσοι ἱκανοί, εἶπε, τοὺς ἐχθροὺς ἀμύνειν.

γ'. Τῶν Ἀθηναίων δέ τινος ἔπαινον ἐπιτάφιον Β ἀναγινώσκοντος τῶν πεσόντων ὑπὸ Λακεδαιμονίων, Ποδαπούς, ἔφη, εἰ νομίζεις τοὺς ἡμετέρους νικήσαντας τούτους;

Hos reſtinguentes Mars forte tyrannida ſævus
Pone Selinuntis mœnia ſtravit humi.

tum ille: *Merito eſtis interfecti, aggreſſi tyrannidem ardentem reſtinguere, quæ ut conflagraret ſinere potius debebatis.*

ARISTONIS.

I. Ariſto, laudante quodam Cleomenis dictum, qui interrogatus quod eſſet boni regis officium, reſponderat, *Amicis bene, inimicis male facere: Quanto*, inquit, *mi homo, rectius erat amicis bene facere, ex inimicis autem amicos redigere?* Hoc conſtat primum omnium Socratem dixiſſe, eique ut autori acceptum fertur.

II. Interroganti quot numero eſſent Spartani, *Tot*, inquit, *quot hoſtibus arcendis ſufficiant.*

III. Recitanti cuidam funebrem orationem in Athenienſes a Lacedæmoniis cæſos, *Quales*, inquit, *putas eſſe noſtros, a quibus ii victi ſunt?*

ΑΡΧΙΔΑΜΙΔΟΥ.

α'. Ἀρχιδαμίδας πρὸς τὸν ἐπαινοῦντα Χαρίλαον ὅτι πρὸς ἅπαντας ὁμοίως πρᾶος ἦν, Καὶ πῶς τις, ἔφη, δικαίως ἂν ἐπαινοῖτο, εἰ καὶ πρὸς τοὺς πονηροὺς πρᾶος εἴη;

β'. Μεμφομένου δέ τινος Ἑκαταῖον τὸν σοφιστὴν ὅτι παρελθὼν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν, οὐδὲν ἔλεγεν, Ἀγνοεῖν μοι δοκεῖς, εἶπεν, ὅτι ὁ εἰδὼς λόγον, καὶ τὸν τοῦ λέγειν καιρὸν οἶδεν.

ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ ΤΟΥ ΖΕΥΞΙΔΑΜΟΥ.

α'. Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, πυθομένου τινὸς αὐτὸν τίνες προεστήκασι τῆς Σπάρτης, Οἱ νόμοι καὶ τὰ ἀρχεῖα, ἔφη, καὶ τοὺς νόμους.

β'. Πρὸς δὲ τὸν ἐπαινοῦντα κιθαρῳδὸν καὶ θαυμάζοντα τὴν δύναμιν αὐτοῦ, Ὦ λῶστε, ἔφη, ποῖον γέρας σοὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἔσται ὅταν κιθαρῳδὸν ὕπως ἐπαινῇς;

γ'. Ἐπεί δέ τις αὐτῷ συνιὼν ψάλτην, εἶπεν, Οὗτος ἀγαθὸς ψάλτης ἐστίν, Παρ' ἡμῖν δέ γε ἀγαθὸς

ARCHIDAMIDÆ.

I. Archidamidas laudanti Charilaum, quod omnibus ex æquo mitis esset, *Qui potest*, inquit, *juste laudari, qui etiam malis se mitem præbet?*

II. Cuidam Hecateum sophistam reprehendenti, quod in convictum ipsorum (quod syssition vocant) receptus nihil diceret: *Ignorare mihi videre*, dixit, *Quod, qui dicere novit, tempus etiam dicendi non ignorat.*

ARCHIDAMI ZEUXIDAMI F.

I. Archidamus Zeuxidami filius interrogatus quinam Spartæ præessent, respondit: *Leges, et magistratus ex earum præscripto.*

II. Laudanti citharœdum, ejusque peritiam admiranti, *Mi homo*, inquit, *quis honor apud te erit bonis viris, qui fidicinem adeo laudes?*

III. Cum ei quidam fidicinem commendaret ab arte: *Hic quidem*, dixit alio com-

ζωμοποιός. Ὡς οὐδὲν ἀφέξον ἡ δι' ὀργάνων φωνὴ
D ἡδονὴν ἐμποιεῖν, ἢ δι' ὄψων καὶ ζωμῶν σκευασίας.

δ'. Ὑποχνουμένου δέ τινος αὐτῷ τὸν οἶνον ἡδὺν, Πρὸς τί; ἔφη· καὶ γὰρ δαπανηθήσεται πλείων, καὶ ποιήσῃ τὰ ἀνθρεῖα ἀχρηστότερα.

ε'. Στρατοπεδεύων δὲ πρὸς Κόρινθον, εἶδεν ἐκ τοῦ πρὸς τὸ τεῖχος τόπου λαγωοὺς ἀναπηδῶντας· εἶπεν οὖν πρὸς τοὺς συστρατιώτας, Εὐάλωτοι ἡμῶν οἱ πολέμιοί εἰσι.

ϛ'. Δύο δέ τινων διαιτητὴν αὐτὸν λαβόντων, ἀγαγὼν εἰς τὸ τῆς Χαλκιοίκου Πάλλαδος, ὤμοσεν ἐμμενεῖν τοῖς κριθεῖσιν αὐτός· ὀμοσάντων δὲ ἐκείνων, Κρίνω τοίνυν, ἔφη, μὴ πρότερον ἀπελθεῖν ὑμᾶς ἐκ τοῦ τεμένους πρὶν ἂν τὰ πρὸς ἀλλήλους διαλύσησθε.

ζ'. Ταῖς δὲ θυγατράσιν αὐτοῦ ἱματισμὸν πολυτελῆ Διονυσίου τοῦ τυράννου Σικελίας πέμψαντος, οὐκ ἐδέξατο, εἰπών, Φοβοῦμαι μὴ πρεπτέμεναι αἱ κόραι φανῶσί μοι αἰσχραί.

monſtrato, *apud nos bonus eſt juris coctor:* ſignificans nihil præſtare artificium quod voce voluptatem gignit ei quod obſonio aut juſculo parando voluptatem conciliat.

IV. Pollicenti ſe vinum ei dulce redditurum, *Quid attinet?* inquit: *nam et plus inſumetur*, et *convivia reddet minus utilia.*

V. Caſtra ad Corinthum metatus, cum e loco muris vicino prodire lepores cerneret, commilitonibus dixit *Facile hoſtes in noſtram venient poteſtatem.*

VI. Arbiter a duobus ſumptus, adductus in Chalciœci Minervæ fanum, ſacramento devinxit, *ſtaturos eos ei quam tuliſſet ipſe ſententiæ.* Qua confecta re, *Pronunciare ſe* dixit, *non niſi prius compoſita lite ipſos inde abire debere.*

VII. Cum Dionyſius Siciliæ tyrannus pretioſas veſtes filiabus ipſius miſiſſet, non accepit: quod *vereri* ſe diceret, *ne his indutæ deformes ipſi viderentur.*

η'. Θεασάμενος δὲ τὸν υἱὸν προπετῶς μαχόμενον Ἀθηναίοις, Ἢ τῇ δυνάμει προσθες, ἔφη, ἢ τῷ φρονήματος ὕφες.

ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ.

α'. Ἀρχίδαμος ὁ Ἀγησιλάου, Φιλίππου μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην σκληροτέραν αὐτῷ ἐπιστολὴν γράψαντος, ἀντέγραψεν, Εἰ μετρήσῃς τὴν σεαυτοῦ σκιάν, οὐκ ἂν εὕροις αὐτὴν μείζονα γεγενημένην ἢ πρὶν νικᾶν. 219

β'. Ἐρωτηθεὶς δὲ πόσης χώρας κρατοῦσι Σπαρτιᾶται, Ὅσης ἂν, ἔφη, τῷ δόρατι ἐφίκωνται.

γ'. Περιάνδρου τοῦ ἰατροῦ ἀξιολόγου κατὰ τέχνην ὄντος, καὶ ἐπαινουμένου δὲ τὰ μάλιστα, φαῦλα δὲ ποιήματα γράφοντος, Τί δή ποτε, ὦ Περίανδρε, εἶπεν, ἀντὶ χαρίεντος ἰατροῦ κακὸς ποιητὴς καλεῖσθαι ἐπιθυμεῖς;

δ'. Ἐν δὲ τῷ πρὸς Φίλιππον πολέμῳ συμβουλευόντων τινῶν ὅπη πρόρρω τῆς οἰκείας τὴν μάχην συνάπτειν δεῖ,

VIII. Filium audacius pugnare adversus Athenienses videns, *Aut adde*, inquit, *viribus, aut aliquid de animi elatione deminue.*

ARCHIDAMI AGESILAI F.

I. Archidamus Agesilai filius Philippo, qui ad Chæroneam victoria potitus litteras ad ipsum dederat asperiores, rescripsit: *Si tuam umbram metiaris, deprehendes eam nihilo, quam fuit ante victoriam, esse longiorem.*

II. Interrogatus quantum regionis Spartani possiderent, *Quanto*, respondit, *hasta pertingimus.*

III. Cum Periander nobilis laudatissimusque medicus inepta carmina scriberet: *Quanam*, inquit, *de causa pro scito medico cupis appellari malus poeta?*

IV. In bello contra Philippum, suadentibus nonnullis procul a patria pugnandum esse: *Non hoc*, ait, *considera-*

Ἀλλ' ὐ τῦτο, ἔφη, ὁρᾶν δεῖ, ἀλλ' εἰ μαχέμθνοι, κρείσσονες τῶν πολεμίων ἐσόμεθα.

ε'. Πρὸς δὲ τὰς ἐπαινοῦσας αὐτὸν ὅτε τὰν πρὸς τὰς Ἀρκάδας μάχαν ἐνίκησε, Βέλτιον ἂν ἰῶ εἰ τᾷ φρονήσᾳ, ἔφη, αὐτὰς ἐνικῶμθν μᾶλλον ἢ τᾷ ἰσχύϊ.

219 ς'. Ὅτε δὲ εἰς Ἀρκαδίαν ἐνέβαλε, πυθόμθν βοηθεῖν αὐτοῖς Ἠλείυς, ἐπέστειλεν αὐτοῖς, Ἀρχίδαμος Ἠλείοις· Καλὸν ἡσυχία.

ζ'. Τῶν δὲ συμμάχων ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ ἐπιζητύντων πόσα χρήματα ἀρκέσῃ, καὶ ἀξιύντων ὁρίσαι τὰς φόρυς, Ὁ πόλεμος, ἔφη, ὐ τεταγμένα σιτεῖ.

η'. Καταπελτικῶν δὲ βέλος ἰδὼν τότε πρῶτος ἐκ Σικελίας κομισθέν, ἀνεβόησεν, Ἡράκλεις, Ἀπόλωλεν ἀνδρὸς ἀρετά.

θ'. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐβύλοντο Ἕλλῆνες πείθεσθαι αὐτῷ, καὶ λῦσαι τὰς πρὸς Ἀντίγονον καὶ Κρατερὸν τὰς

F. 13. ἀλλ' εἰ μαχέμενοι] Sic H. J. Venet. Voſſ. Xyl. In Ald. et Baſ. erat ἀλλ' εὐμαχέμενοι: quod Steph. mutavit in ἀλλ' εἰ εὖ μαχέμενοι. Puto tamen verum eſſe ἀλλ' οὗ μαχέμενοι, *ſed ubi pugnaturi.*

A. 2. ἐπέστειλεν] Ita T. recte ſane; monente item Valckenario ad Theocr. p. 258. qui ad Laconicam Dialectum etiam ἀσυχία corrigit.

dum eſt, ſed an hoſtem prælio ſuperaturi ſimus.

V. Laudantibus ipſum quod Arcades viciſſet, reſpondit: *Præſtabat eos prudentia a nobis, quam viribus eſſe victos.*

VI. Impreſſione in Arcadiam facta, Eleos Arcadibus auxilium velle ferre audiens, ſic per litteras compellavit, *Archidamus Eleis: Bonum eſt quieſcere.*

VII. Sociis in bello Peloponneſiaco quærentibus quantum pecuniæ ſufficeret, et tributum definiri ſibi poſtulantibus: reſpondit, *Bellum determinato ſumptu non ali.*

VIII. Ubi catapultæ tormentum vidit, tum primum ex Sicilia allatum, exclamavit: *Hercules, periit viri virtus.*

IX. Græcis ei obtemperare, et ſolvere cum Antigono et Cratero Macedonibus inita pacta, libertatemque amplecti

Μακεδόνας ὁμολογίας, ϗ ἐλευθέρει τῇ, ὡς χαλεπωτέρων B
ἐσομένων Λακεδαιμονίων ἢ Μακεδόνων, εἶπε, Πέφυκεν μὴ ἀεὶ τὴν αὐτὴν φθέγγεται φωνήν, ἄνθρωπος δὲ πολλὰς ϗ ποικίλας· ἕως ἂν τὸ δόξαν ἐπιτελέσῃ.

ΑΣΤΥΚΡΑΤΙΔΟΥ.

Ἀστυκρατίδας, εἰπόντος τινὸς αὐτῷ, μὴ τὸ ἡττηθῆναι Ἄγιν τὸν βασιλέα ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἀντίγονον μάχῃ πρὸ μεγάλης πόλιν, Τί ποιήσετε, ὦ Λακεδαιμόνιοι; ἢ δουλεύσετε Μακεδόσιν; εἶπε, Τί δέ; κωλύσαι ἂν δυνάιτο Ἀντίπατρος μαχομένους ἡμᾶς ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῆς Σπάρτης;

ΒΙΑΝΤΟΣ. C

Βίας ἐνεδρευθεὶς ὑπὸ Ἰφικράτους τοῦ Ἀθηναίων στρατηγοῦ, ϗ ἐρωτώμενος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τί δεῖ ποιεῖν, Τί γὰρ ἄλλο, ἔφη, ἢ ὑμᾶς μὲν σώζεσθαι, ἐμὲ δὲ μαχόμενον ἀποθανεῖν;

ΒΡΑΣΙΔΟΥ.

α'. Βρασίδας ἐν ἰχάσι συλλαβὼν μυῶν, ϗ δηχ-

B. 7. πρὸς τὸν Ἀντίγονον μάχῃ] Ita omnes libri. Legendum Ἀντίπατρον.

recuſantibus, quia moleſtiores ſibi fore Spartanos quam Macedones putarent: *Ovis*, dixit, *ſemper voce utitur eadem: homo multis et variis, dum conficiat quod vult.*

ASTYCRATIDÆ.

Aſtycratidas, poſtquam Agis rex ad Megalopolin fuit ab Antigono pugna ſuperatus, dicenti, quid facietis Spartani? an Macedonibus ſervietis? reſpondit: *Quid? an impedire poteſt victor, ne pugnantes pro Sparta mortem oppetamus?*

BIANTIS.

Bias inſidiis circumventus ab Iphicrate Athenienſium duce, militibus interrogantibus quid faciendum foret: *Quid aliud*, inquit, *quam ut vos veſtræ ſaluti conſulatis, ego pugnans moriar?*

BRASIDÆ.

I. Braſidas murem in caricis a ſe deprehenſum morſus

θεὶς, ἀφῆκεν· εἶτα πρὸς τὰς παρούσας, Οὐδὲν ἄτως, ἔφη, μικρόν ἐστιν ὃ ἂν δύνηται σώζεσθαι τολμῶν ἀμύνεσθαι τὰς ἐπιχειροῦσας.

β'. Ἐν δέ τινι μάχῃ ἀφ' ἑ ἀσπίδος ἀκοντισθεὶς, καὶ τὸ δόρυ τῷ τραύματος ἐξελκύσας, αὐτῷ τούτῳ τὸν πολέμιον ἀπέκτεινε· καὶ, πῶς ἐτρώθη ἐρωτηθεὶς, Προδούσης με, ἔφη, τῆς ἀσπίδος.

γ'. Ἐξελθὼν δὲ ὑπὲ πόλεμον ἔγραψε τοῖς Ἐφόροις, Ἄσσα διλῶμαι ποιέω πρὸς πόλεμον, ἢ τεθναξόμαι.

δ'. Ἐπεὶ δὲ συνέβη πεσεῖν αὐτὸν ἐλευθερώσαντα τοὺς ὑπὲ Θρᾴκης Ἕλληνας, οἱ δὲ πεμφθέντες εἰς Λακεδαίμονα πρέσβεις τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ἀργιλεωνίδι προσῆλθον· πρῶτον μὲ ἠρώτησεν εἰ καλῶς ὁ Βρασίδας ἐτελεύτησεν· ἐγκωμιαζόντων δὲ τὸν Θρᾳκῶν, καὶ λεγόντων ὡς οὐδεὶς ἄλλος ἔστι τοιοῦτος, Ἀγνοεῖτε, εἶπεν, ὦ ξένοι· Βρασίδας μὲν γὰρ ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς, πολλοὶ δ' ἐκείνου κρείσσονες ἐν τῇ Σπάρτῃ.

D. 8. Ἀργιλεωνίδ.] Sic J. Vulgo Ἀργιλεωνίδι.

ab eo dimiſit: tum ad eos qui aderant converſa oratione, *Nihil*, inquit, *ita eſt exiguum quod ſalvum eſſe non poſſit, ſi vim inferentes ulciſci audeat.*

II. Quadam in pugna telo per clypeum adacto vulneratus, hoc ipſo evulſo hoſtem interfecit: interrogatuſque quomodo vulnus accepiſſet, reſpondit, *Prodente me clypeo.*

III. In bellum proficiſcens, Ephoris ſcripſit: *In bello omnia quæ voluero recte geram, aut moriar.*

IV. Poſtquam liberatis qui in Thracia habitabant Græcis in acie cecidit, miſſique Spartam legati matrem ejus Argileonidem convenerunt: primum ea quæſivit, an honeſte obiiſſet Braſidas: deinde Thracibus eum laudibus ferentibus, nullumque alium eſſe talem dicentibus, *Erratis*, inquit, *hoſpites: vir egregius fuit Braſidas, ſed multos eo præſtantiores habet Sparta.*

ΔΑΜΩΝΙΔΟΥ.

Δαμωνίδας ταχθεὶς ἔσχατος τῶ χορῶ ὑπὸ τοῦ τὸν χορὸν ἰστῶντος, Εὖγε, εἶπεν, ὦ χορηγέ, ἐξεῦρες πῶς καὶ αὕτη ἡ χώρα ἄτιμος οὖσα ἔντιμος γένηται.

ΔΑΜΙΔΟΣ.

Δάμις πρὸς τὰ ὑπερηλέντα παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, θεὸν εἰ βούλονται ψηφίσασθαι, Συγχωρῶμεν, ἔφη, Ἀλεξάνδρῳ, ἐὰν θέλῃ, θεὸς καλεῖσθαι.

ΔΑΜΙΝΔΟΥ.

Δαμίνδας, Φιλίππου ἐμβαλόντος εἰς Πελοπόννησον, καί τινος εἰπόντος, Κινδυνεύουσι δεινὰ παθεῖν Λακεδαιμόνιοι εἰ μὴ τὰς πρὸς αὐτὸν διαλλαγὰς ποιήσονται, Ἀνδρήγαθε, εἶπε, τί δ' ἂν πάθοιμεν δεινὸν θανάτου καταφρονήσαντες;

ΔΕΡΚΥΛΛΙΔΟΥ.

Δερκυλλίδας, Πύρρου τὴν στρατείαν ὑπὸ τῆς Σπαρτιάτιδος ἔχοντος, πεμφθεὶς πρεσβευτὴς, τοῦ Πύρρου πρεσβεύοντος καταδέχεσθαι τὸν βασιλέα αὐτῶν Κλε-

DAMONIDÆ.

Damonidas ultimo loco in choro conſtitutus ab eo qui chorum inſtituebat, *Laudo te*, inquit, *chorage, qui rationem inveneris, qua hunc quoque locum alioqui ignominioſum cohoneſtares.*

DAMIDIS.

Damis ad poſtulata ab Alexandro miſſa, quibus decreto ſe in numerum deorum referri jubebat: *Concedimus*, inquit, *Alexandro, ut ſi ita vult, Deus vocetur.*

DAMINDÆ.

Damindas Philippo in Peloponneſum irruente, cum quidam diceret fore in periculo Lacedæmonios, niſi cum illo pacem componerent, reſpondit: *Semivir, quid mali nobis expectandum eſt, qui mortem contemnimus?*

DERCYLLIDÆ.

Dercyllidas Pyrrho, ad quem jam exercitum ad Spartanorum fines habentem miſſus erat legatus, imperanti ut Cleonymum regem ſuum recipe-

ώνυμον, ἢ γνώσεσθαι ὡς οὐδενὸς τῶν ἄλλων ἀνδρειότεροι τυγχάνουσιν, ὑποτυχὼν εἶπεν, Εἰ μὲν θεός ἐστιν, οὐ φοβούμεθα τοῦτον· οὐδὲν γὰρ ἀδικοῦμεν· εἰ δὲ ἄνθρωπος, οὐχ ἡμῶν γε κρείσσων.

ΔΗΜΑΡΑΤΟΥ.

α'. Δημάρατος, Ὀρόντου πρὸς αὐτὸν σκληρότερον ὁμιλήσαντος, καὶ εἰπόντος τινὸς, Σκληρῶς σοι κέχρηται Ὀρόντης, ὦ Δημάρατε, Οὐδὲν ἥμαρτεν εἰς ἐμέ· εἶπεν· οἱ γὰρ πρὸς χάριν ὁμιλοῦντες, βλάπτουσιν, οὐχ οἱ μετ' ἀπεχθείας.

β'. Ἐρωτήσαντος δέ τινος διὰ τί τοὺς μὲν τοὺς ἀσπίδας παρ' αὐτοῖς ἀποβαλόντας, ἀτιμοῦσι, τοὺς δὲ τὰ κράνη καὶ τοὺς θώρακας, Οὐκ ἔτι, Ὅτι, ἔφη, ταῦτα μὲν χάριν ἑαυτῶν πεποίηνται· τὴν δὲ ἀσπίδα, τῆς κοινῆς τάξεως ἕνεκα.

γ'. Ψάλτου δὲ ἀκροωμένου, Οὐ κακῶς, εἶπε, φαίνεταί μοι φλυαρεῖν.

δ'. Ἐν δέ τινι συνεδρίῳ ἐρωτώμενος πότερον διὰ

rent, alioqui cognituri nihilo se aliis fortiores esse, respondit: *Si deus es, nihil te metuimus, nulla tibi orta a nobis injuria: sin homo es, nihilo nobis præstas.*

DEMARATI.

I. Demaratus verbis ab Oronte asperius tractatus, dicenti, Duriter te usus est, Demarate, Orontes: respondit: *Nihil is in me peccavit; nocent enim non qui ex odio loquuntur, sed qui gratiam blandiendo captant.*

II. Interrogatus a quodam, cur Lacedæmone ignominia notarentur qui clypeum amisissent, non item qui galeam aut thoracem, retulit: *Quia hæc sui ipsorum causa gestant, clypeum autem propter communem ordinem.*

III. Audito fidicine, *Videtur*, inquit, *mihi hic non male nugari.*

IV. Quodam in consessu interrogatus, an ob fatuitatem

μωρίαν ἢ δι' ἀπορίαν λόγων σιωπᾷ, Ἀλλ' ὅγε μωρὸς B οὐκ ἂν δύναιτο σιωπᾶν, ἔφη.

ε'. Πυθομένῳ δέ τινος διὰ τί φεύγει Σπάρτιν βασιλεύς ὤν, Ὅτι, ἔφη, κρείττονες αὐτῆς οἱ νόμοι εἰσί.

ϛ'. Τῶν δὲ Περσῶν τινος διὰ τὸ συνεχὲς ἐκ δωροδοκίας τὸν ἐρώμενον αὐτῷ ἀπαγαγόντος, καὶ λέγοντος, Ὦ Λάκων, πεπόρδακά σου τὸν ἐρώμενον, Μὰ τοὺς θεούς, ἔφη, οὐχὶ σύ γε, ἀλλ' ἠφάνικας.

ζ'. Ἀποστάντος δέ τινος τῶν Περσῶν τοῦ βασιλέως, καὶ μεταπεισθέντος ὑπὸ Δημαράτου ἐπανελθεῖν, καὶ μέλλοντος τὸν βασιλέως τὸν Πέρσιν διαχειρίζεσθαι, Αἰσχρὸν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, ὅτε μὲν ἐχθρὸς ὢν σοι, μὴ δύνασθαι δίκην τῆς ἀποστάσεως παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ὅτε C δὲ φίλος γέγονεν, ἀποκτείνειν.

η'. Πρὸς δὲ τὸν παρασιτοῦντα τῷ βασιλεῖ καὶ θεὶ τῆς φυγῆς πολλάκις ὀπισθόπλοντα αὐτὸν, Οὐ μαχοῦμαί σοι, ἔφη, ὦ ξένε· καταναλίσκεις γὰρ τὴν τοῦ βίου τάξιν.

C. 5. καταναλίσκα] Forte καταναλίσκας.

quidam, aut potius ob inopiam materiæ dicendi taceret: *Atqui*, inquit, *ſtultus tacere non poſſit.*

V. Quærenti cur, rex cum eſſet, Sparta exularet, reſpondit, *Quia ſubjecta eſt legibus.*

VI. Perſæ cuidam, qui continentibus largitionibus amaſium ipſi abſtuliſſet, ac diceret, *Heus Laco, venatus ſum tuum amaſium*, reſpondit: *Minime vero, ſed emiſti.*

VII. Defecerat quidam Perſa a rege ſuo, eique Demaratus perſuaſerat ut ad regem rediret. Quem cum deinde rex necare intenderet: Demaratus, *Turpe*, inquit, *eſt, O rex, a quo cum inimicus eſſet pœnas ſumere defectionis non potuiſti, eum nunc amicum factum abs te occidi.*

VIII. Paraſito regis ſæpius exilium ſibi exprobranti reſpondit: *Nolo, hoſpes, tecum contendere: conſumpſi enim vitæ ordinatos ſumptus.*

ΕΜΗΡΕΠΟΥΣ.

Ἐμπρεπὴς, Ἔφορος, Φρυνίδος τῦ μουσικῦ σκεπάρνῳ τὰς δύο τῶν ἑπτὰ ἀφέτμων, εἰπών, Μὴ κακούργει τὴν μουσικήν.

ΕΠΑΙΝΕΤΟΥ.

Ἐπαίνετος πάντων ἔφη τὰς ψεύστας τῶν ἁμαρτημάτων καὶ τῶν ἀδικημάτων αἰτίας εἶναι.

D ΕΥΒΟΙΔΟΥ.

Εὐβοΐδας ἀκούων τινῶν ἐπαινούντων γυναῖκα ἀλλοτρίαν, οὐκ ἀπεδέχετο, φήσας, Ὅλως περὶ γυναικείας φύσεως πρὸς τοὺς ἔξω λόγον εἶναι οὐδένα δεῖ.

ΕΥΔΑΜΙΔΟΥ ΤΟΥ ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ.

α'. Εὐδαμίδας ὁ Ἀρχιδάμου, ἀδελφὸς δὲ Ἄγιδος, ἰδὼν Ξενοκράτην ἐν Ἀκαδημίᾳ πρεσβύτερον ἤδη μετὰ τῶν γνωρίμων φιλοσοφοῦντα, ἐπύθετο τίς ὁ πρεσβύτης· φαμένου δέ τινος ὅτι σοφὸς ἀνὴρ καὶ τῶν ζητούντων τὴν ἀρετήν, Καὶ πότε, ἔφη, χρήσεται, ἐὰν ἄρτι ζητῇ;

C. 8. Ἐμπρεπὴς] In Vit. Agid. et Cleom. p. 799. F. rectius, ut videtur, Ἐκπρεπής: et Xylander ita edidit. Religioni tamen duxi vulgatam mutare quod omnes in ea libri consentirent.

ECPREPIS.

Ecprepes, Ephorus, Phrynidis musici fides de novem duas ascia præcidit, inquiens: *Noli maleficium Musicæ inferre.*

EPÆNETI.

Epænetus, *Omnium* aiebat *peccatorum et injuriarum causam esse homines mendaces.*

EUBOIDÆ.

Euboidas quosdam audiens mulierem laudantes alienam improbavit, dicens, *Omnino de muliebri natura apud exteros nullum debere sermonem fieri.*

EUDAMIDÆ.

I. Eudamidas Archidami filius Agidis frater, videns in Academia Xenocratem jam grandi natu cum discipulis philosophantem, quæsivit quisnam esset iste senex. Cum responderetur, sapientem esse, unumque eorum qui virtutem quærerent: *Et quando*, inquit, *utetur virtute, si eam etiamnum quærit?*

β'. Ἀκούσας δὲ φιλοσόφου διαλεχθέντος ὅτι μόνος E ἀγαθὸς στρατηγὸς ὁ σοφός ἐστιν, Ὁ μὲν λόγος, ἔφη, θαυμαστός· ὁ δὲ λέγων, ἄπιστος· οὐ γὰρ ἠσθόμεθα.

γ'. Τῷ θέσιν δὲ Ξενοκράτης εἰρηκότος, καὶ καταπαυομένου, παρῆν ὁ Εὐδαμίδας· ὡς δ' εἶπέ τις αὐτῷ, Ὅτε πάρεσμεν ἡμεῖς, τότε πέπαυται· Καλῶς δέ, ἔφη, εἶπερ ἤδη ἔλεξε ταῦτα ἃ ἔχρῃζε· τῷ δ' εἰπόντος Καλὸν ἦν ἀκοῦσαι· Ἦ καὶ σοὶ δεδειπνηκόσι μέλλοντες, εἶπεν, ἥξομεν πάλιν αὐτὸν δειπνεῖν;

δ'. Πυθανομένου δέ τινος διὰ τί τῶν πολιτῶν αἱρουμένων τὸν πρὸς Μακεδόνας πόλεμον, αὐτὸς ἡσυ- I χίαν ἄγειν δοκιμάζει, Ὅτι, ἔφη, οὐ χρήζω ψοῦδομένους αὐτοὺς ἐλέγξαι.

ε'. Ἐπέρου δὲ προφερομένου τὰ τῶν Περσῶν ἀριστεῖα, καὶ προτρέποντος ἐπὶ τὸν πόλεμον, Ἀγνοεῖν, ἔφη, μοι δοκεῖς γε ὅτι ταυτὸν ἐστὶ χιλίων προβάτων κρατῆσαντα, πεντήκοντα λύκοις μάχεσθαι.

E. 6. Καλῶς δὲ] Legendum Καλῶς γε.

II. Philoſophum audiens diſſerere, Solum ſapientem eſſe bonum imperatorem: *Oratio*, inquit, *admiratione digna, ſed qui dicit fidem non meretur; non enim eum tubæ circumſonuerunt.*

III. Venit ad Xenocratem Eudamidas: cum is explicato propoſito jam finem dicendi feciſſet: ac quodam comitum dicente, *Quando nos venimus, iſte ceſſat diſſerere:* reſpondit, *Non injuria, ſiquidem jam dixit quæ voluit*: comite dicente, *Atqui expediebat audire*: ipſe repoſuit, *Quid? ſi veniſſemus ad jam cœnatum, juberemus eum denuo cœnare?*

IV. Interrogatus cur civibus bellum contra Macedones molientibus ipſe quieſcere decreviſſet: *Quia*, inquit, *nihil mihi opus eſt eos erroris convincere.*

V. Alio Perſicis victoriis commemorandis eum ad bellum exhortante, *Videris*, inquit, *mihi ignorare hoc idem eſſe, ac ſi quis quod mille oves ſuperaſſet, contra quinquaginta lupos pugnandum ſibi duceret.*

ϛ'. Ψάλτῃ δέ τινος εὐημερήσαντος, ἠρώτησαν αὐτὸν ποδαπός τις αὐτῷ δοκεῖ εἶ), Μέγας, ἔφη, κηλητὰς ἐν μικρῷ σφάγματι.

ζ'. Ἐπαινοῦντος δέ τινος τὰς Ἀθήνας, ἔφη, Καὶ τίς ἂν ταύτην τὴν πόλιν δεόντως ἐπαινοίη, ἣν οὐδεὶς ἔφερξε γενόμενος βελτίων;

η'. Ἀργείῳ δέ τινος λέγοντος ὡς φαυλότεροι γίνονται τὰς ἀποδημίας οἱ Λάκωνες, ἐξιζάμενοι τῶν πατρίων
221 νόμων, Ἀλλ' οὐχ ὑμεῖς, ἔφη, εἰς τὴν Σπάρτην ἐλθόντες, χείρονες, ἀλλὰ βελτίονες γίνεσθε.

θ'. Ἀλεξάνδρου δὲ κηρύξαντος ἐν Ὀλυμπίᾳ κατιέναι τοὺς φυγάδας ἅπαντας εἰς τὴν ἰδίαν, πλὴν Θηβαίων, Ἀτυχὲς μέν, ἔφη, ὦ Θηβαῖοι, τὸ κήρυγμα, ἀλλ' ἔνδοξον· μόνους γὰρ ὑμᾶς φοβεῖται Ἀλέξανδρος.

ι'. Ἐρωτηθεὶς δέ τινος ἕνεκα τοῦ τοὺς κινδύνους ταῖς μούσαις σφαγιάζουσιν, Ὅπως, ἔφη, αἱ σφάξεις λόγων ἀγαθῶν τυγχάνωσιν.

VI. Cum fidicen quidam placuiſſet, rogatus qualis ſibi is videretur, reſpondit, *Magnus delinitor in re exigua.*

VII. Laudante quodam Athenas, dixit, *Non poſſe merito laudari eam urbem, quam nemo propterea dilexerit, quod ibi eſſet factus melior.*

VIII. Argivo cuidam dicenti Lacones deteriores peregrinando fieri, quod a patriis deſciſcerent legibus: *At vos,* inquit, *Spartam venientes non deteriores abitis ſed meliores.*

IX. Alexandro apud Olympiam edicto omnibus exulibus reditum in patriam permittente, ſolis demptis Thebanis: *Infelix quidem,* aiebat, *O Thebani, hoc edictum vobis, ſed glorioſum. Vos enim ſolos Alexander metuit.*

X. Interrogatus cur ante pugnam Muſis litarent, *Ut,* inquit, *actionibus bona obveniant præconia.*

ΕΥΡΥΚΡΑΤΙΔΟΥ ΤΟΥ ΑΝΑΞΑΝΔΡΙΔΟΥ.

Εὐρυκρατίδας ὁ Ἀναξανδρίδου, πυθομένου τινὸς διὰ τί περὶ τὰ τῶν συμβολαίων δίκαια ἑκάστης ἡμέρας κρίνουσιν οἱ Ἔφοροι, Ὅπως, ἔφη, καὶ ἐν τοῖς πολεμίοις πιστεύωμεν ἀλλήλοις. B

ΖΕΥΞΙΔΑΜΟΥ.

α'. Ζευξίδαμος, πυθομένου τινὸς διὰ τί τὰς περὶ ἀνδρείας νόμους ἀγεγράφους τηροῦσι, καὶ τοῖς νέοις ἀπογραφόμενοι δ' διδόασιν ἀναγινώσκειν, Ὅτι, ἔφη, συνεθίζεσθαι δεῖ ταῖς ἀνδραγαθίαις κρεῖττον ἢ ταῖς γραφαῖς προσέχειν.

β'. Αἰτωλοῦ δέ τινος λέγοντος ὅτι τοῖς ἀνδραγαθεῖν βουλομένοις κρείσσων τῆς εἰρήνης ὁ πόλεμος, Οὐ μὰ τοὺς θεούς, ἔφη, ἀλλὰ τούτοις κρείσσων ὁ θάνατος τῆς ζωῆς. C

ΗΡΩΝΔΟΥ.

Ἡρώνδας, Ἀθήνησιν ἀλόντος τινὸς γραφὴν ἀργίας, παρὼν καὶ πυθόμενος, ἐκέλευσεν ὑποδεῖξαι αὐτῷ τὸν τὴν ἐλευθερίαν δίκην ἡττηθέντα.

B. 2. περὶ τὰ τῶν συμβολαίων] περὶ abeſt a H. J. Venet. Voſſ. Retinendum potius, ac tranſponendum τὰ περὶ τῶν σ.

EURYCRATIDÆ.

Eurycratidas Anaxandridæ filius quærenti cur de contractibus Ephori quotidie jus dicerent, reſpondit: *Ut etiam in hoſtico nobis invicem credamus.*

ZEUXIDAMI.

I. Zeuxidamus interroganti cur de fortitudine leges non ſcriptas ſervarent, neque potius litteris conceptas adoleſcentibus ad legendum proponerent: *Quia*, inquit, *condoceſaciendi ſunt ut facinoribus fortibus potius animum advertant, quam ſcripturis.*

II. Ætolo quodam dicente virtutem affectanti commodiorem bello pacem eſſe, *Non per deos*, inquit, *ſed ei mors quam vita eſt melior.*

HERONDÆ.

Herondas Athenis quodam otii damnato, cum adeſſet, idque inaudiviſſet, oſtendi ſibi petiit iſtum, qui tam liberalis criminis eſſet convictus.

ΘΕΑΡΙΔΟΥ.

Θεαρίδας ξίφος ἀκονῶν, ἠρωτήθη εἰ ὀξύ ἐστι, Καὶ, εἶπεν, ὀξύτερον ἀληθοῦς.

ΘΕΜΙΣΤΕΟΥ.

Θεμιστέας προεῖπε μὲν Λεωνίδῃ τῷ βασιλεῖ τὴν γενησομένην ἀπώλειαν περὶ Θερμοπύλας αὐτῷ τε καὶ τῶν συστρατευομένων αὐτῷ, μάντις ὤν· ἀποπεμπόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ Λεωνίδου εἰς τὴν Λακεδαίμονα προφάσει τοῦ ἀπαγγεῖλαι τὰ συμβησόμενα, ταῖς δ' ἀληθείαις ἵνα μὴ προαπόλητα, οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἶπε, Μαχητὴς ἐπέμφθην, οὐκ ἀγγελιαφόρος.

ΘΕΟΠΟΜΠΟΥ.

α'. Θεόπομπος πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα πῶς ἄν τις ἀσφαλῶς τηρήσῃ τὴν βασιλείαν, Εἰ τοῖς μὲν φίλοις, ἔφη, μεταδιδοίη παῤῥησίας δικαίας, τὰς δὲ ἀρχομένας καὶ δυνάμεν μὴ προορῴη ἀδικουμένους.

β'. Πρὸς δὲ τὸν ξένον τὸν λέγοντα ὅτι πρὸς τοῖς αὐτοῦ πολίταις καλεῖται φιλολάκων, Κρεῖσσον, ἔφη, ἵν' σε φιλοπολίτην ἢ φιλολάκωνα καλεῖσθαι.

THEARIDÆ.

Thearidas gladium in cote ſubigens, cum interrogaretur acutuſne eſſet, reſpondit: Acutior eſt quam calumnia.

THEMISTEÆ.

Themiſteas vates cum prædixiſſet Leonidæ regi ſuam et exercitus ad Thermopylas internecionem, rexque ipſum Spartam ablegaret, prætextu eo ut quæ futura erant ſignificaret, re ipſa autem ut ne una is periret, non ſuſtinuit abire, ſed dixit, *Pugnatum ſe, non nunciatum a patria miſſum.*

THEOPOMPI.

I. Theopompus interroganti quo quis modo regnum tuto conſervaret, reſpondit: *Si juſtam dicendi libertatem amicis permittat, et ſubditorum, quantum fieri poteſt, vindicet injurias.*

II. Hoſpiti dicenti apud ſuos ſe cives amatorem Laconum appellari, *Præſtabat*, inquit, *civium te quam Laconum amatorem nominari.*

γ'. Τοῦ δ' ἐκ τῆς Ἠλιδος πρεσβευτὴν εἰπόντος ὅτι διὰ τοῦτ' αὐτὸν ἐξαπέστειλαν οἱ πολῖται ὅτι μόνος τὸν Λακωνικὸν ἐζήλωσε βίον, Καὶ πότερον, ἔφη, ὁ σὸς ἢ ὁ τῶν ἄλλων πολιτῶν βίος βελτίων ἐστί; τὸν δὲ εἰπόντος τὸν αὐτὸν, Πῶς οὖν ἂν, ἔφη, αὕτη ἡ πόλις σώζοιτο ἐν ᾗ πολλῶν ὄντων, εἷς μόνος ἀγαθός ἐστι;

δ'. Λέγοντος δέ τινος ὅτι ἡ Σπάρτη σώζεται διὰ τοὺς βασιλεῖς ἀρχικοὺς ὄντας, Οὐκ, ἔφη, ἀλλὰ διὰ τοὺς πολίτας εὐπειθαρχικοὺς ὄντας.

ε'. Πυλίων δὲ αὐτῷ μείζονας τιμὰς ψηφισαμένων, F ἐνέγραψεν, Ὅτι τὰς μὲν μετρίας ὁ χρόνος αὔξει, τὰς δ' ὑπερφιάλους ἀφανίζει.

ΘΗΡΥΚΙΩΝΟΣ.

Θηρυκίων ἐκ Δελφῶν οἰκαδαγενόμενος, ἰδὼν τὸ Φιλίππου στρατόπεδον ἐν Ἰσθμῷ τὰ μὲν κατειληφότος, Κακῶς, ἔφη, πυλωροῦσιν ὑμᾶς, ὦ Κορίνθιοι, ἡ Πελοπόννησος ἔχει.

F. 2. ἐνέγραψεν] Corrigendum puto ἔγραψεν, vel ἀντέγραψεν.

III. Legato Elide miſſo, qui ſe idcirco a civibus aiebat miſſum, quod ſolus Laconicam imitaretur vivendi rationem, *Tuane*, inquit, *an reliquorum vita melior eſt?* reſpondente ſuam, *Quomodo igitur*, inquit, *ſervari ea poteſt urbs, in qua de multis unus tantum eſt bonus?*

IV. Dicente quodam Spartæ ſalutem inde proficiſci, quod reges ad imperandum haberet idoneos, *Immo*, inquit, *quia cives ad obtemperandum habet idoneos.*

V. Pyliis majores honores ipſi decernentibus, ſcripſit, *Mediocres honores tempore augeri, nimios aboleri.*

THERYCIONIS.

Therycion Delphis domum proficiſcens cum in Iſthmo videret anguſtias ab exercitu Philippi occupatas, dixit: *Malis vobis*, O Corinthii, *janitoribus utitur Peloponneſus.*

ΘΕΚΤΑΜΕΝΟΥΣ.

Θεκταμένης, καταγνόντων αὐτῷ θάνατον τῶν ἐφόρων, ἀπῄει μειδιῶν· καί τινος τῶν παόντων ἐρωτήσαντος εἰ καταφρονεῖ τῶν τῆς Σπάρτης νομίμων, Οὐχί· εἶπεν, ἀλλὰ γέγηθα ὅτι δεῖ με τιὼ ζημίαν ἐκτίσαι ταύτῃ, παρ' οὐδενὸς ἤτε αἰτήσαντά με, ἤτε δανεισάμενον.

222 ΙΠΠΟΔΑΜΟΥ.

Ἱππόδαμος, ὅτε Ἄγις Ἀρχιδάμῳ παρεπέμποτο, συμπεμφθεὶς τῷ Ἄγιδι εἰς Σπάρτην ἐκεῖ τὰς χρείας παρέχεσθαι, Ἀλλ' ἔτος, ἔφη, ἤδη καλλίον θάνατον ἀποθανοῦμαι ὑπὲρ Σπάρτης ἀνδραγαθῶν; ἢ δὲ βεβιωκὼς ὑπὲρ τὰ ἐγδοήκοντα ἔτη· καὶ μὴ ταῦτα λαβὼν τὰ ὅπλα, καὶ τὰς ἐν δεξιᾷ τοῦ βασιλέως, μαχόμενος ἀποθνήσκει.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΙΔΟΥ.

ω'. Ἱπποκρατίδας τοῖς τὸν τῆς Καρίας σατράπην ὑπεξείλαντα διότι Λακεδαιμόνιος ἀνὴρ, ὑπεβάλλε-

A. 2. Ἀρχιδάμῳ] Forte Ἀντιπάτρῳ. Mox πεμφθεὶς τῷ Ἀγίδι, *missus ab Agide.* Tum Ἀλλ' αὐτὸς, ἔφη, αὐτόθι καλλίω θάνατον—. *At ipse, inquit, hoc in loco honestiorem obibo mortem.* Libri non abeunt a vulgata.

THECTAMENIS.

Thectamenes judicio Ephororum addictus morti, subridens abibat: ac quodam eorum qui una aderant rogante, anne Spartæ leges contemneret? *Nequaquam*, respondit: *sed lætor hanc mihi solvendam esse mulctam, quam possum neque precario, neque fœnori sumpto quoquam, præstare.*

HIPPODAMI.

Hippodamus cum Agide, qui tum Archidamo in castris aderat, a rege Spartam missus ut ibi res necessarias administraret, *Nonne*, inquit, *honestius moriar pro Sparta fortiter pugnans?* (excesserat autem jam annum ætatis octogesimum) ac postmodo sumptis armis, et ad dexteram regi adstans in pugna mortem obiit.

HIPPOCRATIDÆ.

I. Hippocratidas, Satrapæ Cariæ, qui per litteras significabat Lacedæmonium quendam conscium insidiarum sibi

ὄντων τινῶν σιωπηδὸν τὴν βουλὴν κατεσιώπησε, καὶ B
προσθέντος πῶς χρήσεται αὐτῷ, ἀντέγραψεν, Εἰ μὲν μέγα τι αὐτὸν ἀγαθὸν πεποίηκας, κατάκτανε· εἰ δὲ μή, ἐκ τῆς χώρας ἔκβαλε, δειλὸν πρὸς ἀρετὴν ὄντα.

β'. Ἀπαντήσαντος δέ ποτε αὐτῷ μειρακίου ὃν ἠκολούθει ἐραστής τις, καὶ διατεταμένου, Μετὰ τοιούτων, ἔφη, βαδίζειν δεῖ, μεθ' ὧν ὀφθεὶς τὴν αὐτὴν χρόαν τηρήσεις. D

ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΙΔΟΥ.

α'. Καλλικρατίδας ναύαρχος, τῶν Λυσάνδρου φίλων ἀξιούντων ὑπερέψαι αὐτοῖς ἕνα τινὰ τῶν ἐχθρῶν ἀνελεῖν, καὶ λαβεῖν πεντήκοντα τάλαντα, καίτοι σφόδρα C δεόμενος χρημάτων εἰς ὀψώνια τοῖς ναύταις, ὑπεχώρησε. Κλεάνδρου δὲ σύμβουλος ὤν, ἀλλ' ἔγωγε ἂν ἔλαβον, εἶπεν, εἰ σὺ ἦμεν· Καὶ γὰρ αὐτός, εἶπεν, εἰ σὺ ἦν. E

β'. Παραγενόμενος δὲ πρὸς Κῦρον τὸν νεώτερον εἰς Σάρδεις σύμμαχον ὄντα Λακεδαιμονίοις ὑπὲρ χρήματα

structarum eas reticuisse, quærebatque quid de eo statuendum putaret, rescripsit: *Si magno eum aliquo affeciſti beneficio, interfice: ſin vero, ditione tua ejice hominem ob timiditatem ineptum ad virtutem.*

II. Occurrenti adolescenti, quem amator insequebatur, et colorem præ pudore mutanti: *Cum talibus*, dixit, *ambulandum est, quibuscum visus eundem retineas colorem.*

CALLICRATIDÆ.

I. Callicratidas classis præfectus, Lysandri amicis flagitantibus ut faceret ipsis facultatem cujusdam inimici interficiendi, eoque nomine quinquaginta talenta offerentibus, quanquam ad stipendia navalibus sociis danda admodum pecuniæ egeret, tamen non assensit. Cumque Cleander unus de consiliariis diceret, *Ego si tuo fuissem loco, accepissem*, respondit, *Et ipse, si tuo.*

II. Sardes ad Cyrum juniorem profectus confœderatum Lacedæmoniorum, impetrandæ gratia pecuniæ ad sti-

τῷ ναυπηγῷ, τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐκέλευσεν εἰσαγγεῖλαι ὅτι βούλεται Κύρῳ ἐντυχεῖν· ὡς δ' ἤκουσε πίνειν, Περιμένω, εἶπεν, ἕως ἂν πίῃ. Καὶ τότε μὲν ἀπηλλάγη, ὡς ἔγνω οὐκ οἷόν τε εἶναι συμβαλεῖν αὐτῷ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, δόξας ἀγροικότερος εἶναι. Τῇ δ' ἐχομένῃ, ὡς πάλιν αὐτὸν πίνειν ἤκουσε, καὶ ὑπομένοντα, φήσας, Οὐκ ἔτι σπουδαστέον χρήματα λαβεῖν, ὡς μηδὲν ἀνάξιον τῆς Σπάρτης ποιεῖν· ἀπηλλάγη εἰς Ἔφεσον, πολλὰ μὲν ἐπαρώμενος καὶ τοῖς πρώτοις ἐντυφηθεῖσιν ὑπὸ βαρβάρων, καὶ διδάξασιν αὐτὸς ὑβρίζειν ἀφ' πλοῦτον. Ὤμνυέ τε πρὸς τοὺς παρόντας, ὡς, Ὅταν πρῶτον εἰς Σπάρτην παραγένηται, πάντα ποιήσοι ὑπὲρ τοῦ διαλλάξαι τοὺς Ἕλληνας, ὡς φοβερώτεροι τοῖς βαρβάροις εἶεν, καὶ παύσαιντο τῆς ἐκείνων ἐπ' ἀλλήλους δεόμενοι δυνάμεως.

γ'. Ἐρωτηθεὶς δὲ ὁποῖοι ἄνδρες εἰσὶν οἱ Ἴωνες, Ἐλεύθεροι μέν, ἔφη, κακοί, δοῦλοι δὲ ἀγαθοί.

pendia claſſiariis perſolvenda, qua prima venit die, Cyro juſſit nunciari ſe ipſius colloquium expetere: cumque reſponſum eſſet Cyrum bibere, *Expectabo*, inquit, *donec biberit.* Ac tum quidem, ut ſenſit congrediendi ſibi copiam non fieri, diſceſſit relicta de ſe ruſtici hominis opinione. Poſtridie iterum audiens eum bibere, et non prodire, fatus majorem in id operam impendendum, ut nihil indignum Sparta agatur, quam pecunia ut paretur, Epheſum rediit: diris proſecutus eos, qui primi ſeſe barbarorum contumeliis expoſuiſſent, eoſque docuiſſent propter divitias aliis inſultare: juravitque coram præſentibus, ſe, ubi primum Spartam rediiſſet, omnia conaturum ut Græcos in concordiam redigeret, barbaris ita terrori futuros, neque eorum auxiliis, dum ſe invicem premerent, opus poſthac habituros.

III. Interrogatus quales viri eſſent Iones, reſpondit: *In libertate mali, in ſervitute boni.*

δ'. Τῷ δὲ Κύρῳ τὸν μισθὸν προπέμψαντος τοῖς στρατιώταις καὶ ξένια αὐτῷ, μόνον ἔλαβε τὸν μισθόν, τὰ δὲ ξένια ἀντέπεμψε· φήσας, Μὴ δεῖν φιλίαν αὐτῷ ἰδίαν πρὸς αὐτὸν εἶναι, ἀλλὰ τὴν κοινὴν πρὸς ἅπαντας Λακεδαιμονίους γενομένην, καὶ αὐτῷ ὑπάρχειν.

ε'. Μέλλων δὲ περὶ τὰς Ἀργινούσας ναυμαχεῖν, Ἕρμωνος τοῦ κυβερνήτου εἰπόντος ὅτι καλῶς ἔχει ἀποπλεῦσαι, αἱ γὰρ τριήρεις τῶν Ἀθηναίων πολλῷ πλείους εἰσίν, εἶπε, Καὶ τί τοῦτο; ἀλλὰ φεύγειν αἰσχρὸν καὶ βλαβερὸν τῇ Σπάρτῃ· μένοντα δὲ ἢ ἀποθανεῖν ἢ νικᾶν, ἄριστον. F

ς'. Πεσθυσάμενος δὲ, ὡς ἤκουσε τοῦ μάντεως σημαίνεσθαι ἀφ' ὧν ἐμπύρων τῷ μὲν στρατῷ νίκην, τῷ δὲ στρατηγοῦντι θάνατον· οὐδὲν καταπλαγεὶς εἶπεν, Οὐ παρ' ἕνα τὰ Σπάρτα· ἀποθανόντος γάρ μου, οὐδὲν ἡ πατρὶς ἐλαττωθήσεται· ἐξιόντος δὲ τοῖς πολεμίοις, ἐλαττωθήσεται. Ἀποδείξας οὖν ἀνθ' ἑαυτοῦ Κλέανδρον ἡγεμόνα, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν ναυμαχίαν, καὶ μαχόμενος τελευτᾷ. B

IV. Cum Cyrus classiariis stipendia, ipsi autem xenia misisset, remissis xeniis sola accepit stipendia, *Nihil sibi cum Cyro opus esse privata amicitia: ad se enim pertinere eam quæ cum republica Lacedæmoniorum esset facta*, inquiens.

V. Apud Arginusas navali prœlio decertaturus, Hermoni gubernatori monenti ex re esse classem abducere, quod multo plures essent Athenienſium triremes, respondit: *Quid tum postea? fugere quidem et turpe est, et damnosum Spartæ. Optimum est manentem aut mori aut vincere.*

VI. Ante conflictum cum audiret aruspicem ex extis vaticinari exercitui victoriam, duci obitum, nihil territus, idque tantum fatus, *Non in unius vita verti res Spartæ: ac se mortuo nihil decessurum patriæ, decessurum autem si hostibus cedat.* Cleandrum suo loco subire jussit præfecturæ classis, et ad prœlium navale se contulit, inque eo occubuit.

223 ΚΛΕΟΜΒΡΟΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ.

Κλεόμβροτος ὁ Παυσανίου, ξένου τινὸς ἀφαφεσμένου πρὸς τὸν πατέρα περὶ ἀρετῆς, Μέχρι τούτου, εἶπεν, χρείαν σου ἔξει ὁ πατὴρ μέχρις ἂν καὶ σὺ γεννήσῃς.

ΚΛΕΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΑΝΑΞΑΝΔΡΙΔΟΥ.

Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδεω τὸ μὲν Ὅμηρον Λακεδαιμονίων εἶναι ποιητὴν ἔφη, τὸν δὲ Ἡσίοδον, τῶν εἱλώτων· τὸν μὲν γὰρ ὡς χρὴ πολεμεῖν, τὸν δὲ ὡς χρὴ γεωργεῖν, παραγγελκέναι.

β'. Ἀνοχὰς δὲ ἐφ' ἡμέρας πρὸς Ἀργείους ποιησάμενος, φυλάξας αὐτοὺς τῇ τρίτῃ νυκτὶ κοιμωμένους, Β καὶ πεποιθέναι ταῖς σπονδαῖς, ἐπέθετο· καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους ἔλαβεν.

γ'. Ὀνειδιζόμενος δὲ ὑπὲρ τῆς παραβάσεως τῶν ὅρκων, ὅτι ἔφη παροινικέναι ταῖς ἡμέραις τὰς νύκτας· ἄλλως τε καὶ ὅ, τι ἂν κακόν τις ποιῇ τοὺς πολεμίους, τοῦτο καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ ἀνθρώποις δίκης ὑπέρτερον νομίζεσθαι.

CLEOMBROTI.

Cleombrotus Pauſaniæ filius hoſpiti cum patre de virtute contendenti, *Eo uſque*, inquit, *pater te præſtabit, dum et tu genueris.*

CLEOMENIS ANAX. F.

I. Cleomenes Anaxandridæ filius *Homerum Lacedæmoniorum poetam eſſe* dicebat, *Heſiodum ſervorum Heilotum:* illum enim præcepiſſe quomodo bellum ſit gerendum: hunc, quomodo agri colendi.

II. Hic aliquot dierum pactus cum Argivis inducias, cum exploraſſet eos tertia nocte dormire, fretos induciis, adortus partim necavit, partim cepit.

III. Cum ei violatio jurejurandi exprobaretur, negabat ſe una cum diebus noctes in eo complexum fuiſſe: cæterum, quocunque quis hoſtes modo læderet, et apud deos et apud homines ſummo jure factum putari.

δ'. Συνέβη δ' αὐτῷ τῶ μὲν Ἄργους, δι' ὃ παρεσπόνδησεν, ἀποπεσεῖν διὰ τὸ τὰς γυναῖκας τὰ ἀπὸ τῶν ἱερῶν καθελόντας ὅπλα, τούτοις αὐτὸν ἀμύνασθαι· καὶ ὕστερον δὲ τῶν φρενῶν ἔξω γενόμενον δεῖξαί τινος μαχαιρίου, καὶ αὐτὸν ἀνατεμεῖν, ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἕως ὑπὶ τὰς καιρίους τόπους, καὶ ὕπως ἐκλιπεῖν τὸν βίον γελῶντα καὶ σεσηρότα.

ε'. Τοῦ δὲ μάντεως ἀποτρέποντος μὴ ἄγειν ὑπὶ τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν στράτευμα· τὴν γὰρ ἐπάνοδον αἰσχρὰν γενήσεσθαι· παρελθὼν τῇ πόλει τὰς μὲν πύλας κεκλεισμένας εἶδε, τὰς δὲ γυναῖκας ὑπὶ τῶν τειχῶν. Αὕτη σοι, ἔφη, ἡ ἐπάνοδος αἰσχρὰ φαίνεται τοῖς, ἐν οἷς τῶν ἀνδρῶν τεθνηκότων αἱ γυναῖκες τὰς πύλας κεκλείκασι;

ς'. Πρὸς δὲ τοὺς λοιδορεῖσθαι αὐτὸν τῶν Ἀργείων ὡς ὀπίορκον καὶ ἀσεβῆ, Τοῦ μὲν κακῶς λέγειν, ἔφη, ὑμεῖς κύριοι, τῶ δὲ κακῶς ὑμᾶς ποιεῖν, ἐγώ.

ζ'. Τοῖς δὲ ἀπὸ Σάμου πρέσβεσι μακρὰ καλῶσιν

IV. Usu tamen ei venit, ut et tum Argis, quorum occupandorum gratia fidem fefellerat datam, non potiretur, cum mulieres Argivæ arma e templis detrahentes iis eum propulsarent: et postmodo mente captus, arrepto quodam cultro a talis usque ad loca lethalibus opportuna vulneribus sese dissecaret, itaque inter ridendum ac ringendum vita abiret.

V. Vate dehortante a ducendo ad Argos exercitu, ignominiosumque fore discessum inde prædicente, duxit tamen eum ad urbem: cumque portas inveniſſet clausas, et mulieres in muris stantes: *Hic tibi*, inquit, *videtur inglorius receſſus, ubi mortuis viris mulieres portas occluſerunt?*

VI. Argivis ei perjurium et impietatem exprobrantibus: *Penes vos eſt*, inquit, *male ut mihi dicatis: penes me, male ut vobis faciam.*

VII. Legatis a Samo prolixa prorsum oratione hortan-

αὐτὸν Πολυκράτῃ τῷ τυράννῳ πολεμεῖν, καὶ ἀφ' τοῦτο μακρολογοῦσιν, Ὧν εἰρήκατε, ἔφη, τὰ μὲν ἐξ ἀρχῆς οὐ μέμνημαι, ἀφ' τοῦτο δὲ καὶ τὰ μέσα οὐ συνίημι· τὰ δ' ὕπ' πᾶσιν ὐ δοκιμάζω.

η'. Πειρατοῦ δὲ καταδραμόντος τὴν χώραν, καὶ ὡς ἔλω, λέγοντος, Ὅτι τροφὴν οὐκ εἶχον τοῖς στρατιώταις παρέχειν, ἀφ' τοὺς ἔχοντας οὖν, ἑκοντὶ δ' ὐκ ἂν δόντας, βίᾳ ληψόμενος ἦλθον· ἔφη, Σιώπομος ἡ πονηρία.

θ'. Φαύλου δέ τινος κακῶς αὐτὸν λέγοντος, Ἆρα ἀφ' τοῦτο, ἔφη, πάντας σὺ κακῶς λέγῃς, ἵνα ἀπολε- ε γούμενοι μὴ εὐκαιρῶμεν φέρειν σ σῆς κακίας λέγειν.

ι'. Τῶν δέ πολιτῶν τινος λέγοντος ὅτι τὸν ἀγαθὸν βασιλέα πάντη πάντως φεῦγον εἶ δεῖ, Οὐκοῦν, ἔφη, ἄχρι τοῦ μὴ εὐκαταφρόνητον εἶ.

ια'. Ἑλκυσθεὶς δέ νόσῳ μακρᾷ, ἐπεὶ καθάρσιος ὐ μάντεσι πεισθεῖς, τὸ πρὶν ὐ πεισθέων, θαυμάζοντός

tibus ut bellum Polycrati tyranno faceret, ſic reſpondit: *Eorum quæ dixiſtis, prima non memini, ideoque ne media quidem intelligo: ultima vero mihi non probantur.*

VIII. Cum maritimus prædo incurſiones in agrum feciſſet Laconicum, eſſetque deprehenſus, ac diceret, Se non habuiſſe unde ſtipendia militibus ſuis perſolveret, neque ſe ab habentibus potuiſſe impetrare ultro ut darent, itaque veniſſe, ut vi auferret: *Compendioſam hanc eſſe dixit malitiam.*

IX. Maledictis ab improbo quodam proſciſſus, *Videre*, inquit, *mihi propterea omnibus male dicere, ut nobis defendendis noſtris convitiis tempus detua malitia dicendi præripiatur.*

X. Quodam cive dicente bonum regem debere uſquequaque benignum eſſe: *Sane*, inquit, *dum non exponat ſe contemptui.*

XI. Diuturno vexatus morbo, cum animum luſtratoribus nonnullis atque ariolis, de quibus ante diverſum ſenſerat, adverteret, mirantis factum:

τινος, Τί θαυμάζεις; ἔφη, οὐ γὰρ εἰμι ὁ αὐτὸς νεῦ χ τότε· οὐκ ὢν δὲ ὁ αὐτὸς, οὐδὲ τὰ αὐτὰ δοκιμάζω.

ιβ'. Σοφιστοῦ δέ τινος περὶ ἀνδρείας λέγοντος, πλείω ἐγέλασε· τῷ δὲ εἰπόντος, Τί γελᾷς, Κλεόμβρες, περὶ ἀνδρείας λέγοντος ἀκούων, καὶ ταῦτα βασιλεὺς ὤν; Ὅτι, ἔφη, ὦ ξένε, καὶ ὁ χελιδὼν εἰ περὶ αὐτῆς ἂν ἔλεγε, τὸ αὐτὸ ἂν ἐποίουν· εἰ δὲ ἀετὸς, πολλοῦ ἂν εἶχον ἠρεμίαν.

ιγ'. Τῶν δὲ Ἀργείων τὴν περσέραν ἧτταν φασκόντων ἀναμαχεῖσθαι, Θαυμάζω, ἔφη, εἰ δύο συλλαβῶν προσθήκη νεῦρα κρείττονες ἐγένεσθε ἢ πρόσθεν ἦτε.

ιδ'. Λοιδορουμένου δέ τινος αὐτὸν, καὶ φήσαντος, Θρυπτικὸς εἶ, ὦ Κλεόμβρες, Ἀλλὰ χρεῖττον, ἔφη, ἢ ἄδικον εἶ· σὺ δὲ φιλοχρήματος καίτοι πρεσβυτὰ κεκτημένος.

ιε'. Ψάλτῃ δέ τις αὐτῷ βουλόμενος συφῆσαι, τά τε ἄλλα τὸν ἄνδρα ἐπῄνει, καὶ ψάλτην αὐτὸν 224
ἔφη χρήσιμον εἶναι τῶν Ἑλλήνων· ὁ δὲ δείξας τινὰ

Quid, ait, *mirar is? non ſum idem qui ante, mutatus itaque et ſententiam mutavi.*

XII. Sophiſtæ quodam de fortitudine differente, affatim riſit: dicentique, Quid rides, Cleomenes, audiens de fortitudine differentem, cum quidem rex ſis? reſpondit, *Idem, hoſpes, feciſſem hoc argumentum tractante hirundine: aquila autem perorante, quietiſſime audiviſſem.*

XIII. Cum Argivi dicerent ſe acceptam cladem exſarcituros: (Græci hoc anamacheiſtæ dicunt: macheiſtæ pugnaturum eſſe) *Miror*, inquit, *ſi duarum ſyllabarum additio meliores vos, quam eratis ante reddidit.*

XIV. Delicatiuſculam vivendi rationem objicienti, retulit: *Præſtat hoc, quam injuſtum eſſe: tu quidem, etiamſi ſatis locuples, tamen amore pecuniæ teneris.*

XV. Quidam ut fidicinem ei commendaret, cum alias laudabat hominem, tum optimum de Græcis fidicinem eſſe aiebat: huic Cleomenes quo-

τῶν πλησίων, Νὴ τὼς θεοὺς, ἔφη, οὗτος παρ' ἐμοὶ ψωμοποιός.

ιϛ'. Μαιάνδρῳ δὲ τῷ τῆς Σάμου τυράννῳ ἀφ' ἧ Περσῶν ἔφοδον εἰς Σπάρτιν φυγόντος, καὶ ὑποδείξαντος ὅσα κεκομίκει χρήματα, χαριζομένῳ τε ὅσα βάλεται, ἔλαβε μὲν οὐδέν, εὐλαβούμενος δὲ μή ἐτέρωσι τισὶ τῶν ἀστῶν ἀφθόνῳ, πορισθεὶς ὑπὸ τῶν Ἐφόρων, Ἄμεινον, ἔφη, εἶ τῇ Σπάρτῃ τὸν ξένον ἑαυτῷ Σάμιον ἀπαλλάττεσθαι τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ πείσῃ τινὰ τῶν Σπαρ-
B τιατῶν κακὸν γενέσθαι. Οἱ δὲ ὑπακούσαντες ἐξεκήρυξαν τὸν Μαίανδρον αὐτῆς ἡμέρας.

ιζ'. Εἰπόντος δέ τινος, Διὰ τί πολεμοῦντας ὑμῖν Ἀργείους πολλάκις κρατήσαντες οὐκ ἀνῃρήκατε; Οὐδ' ἀνέλοιμεν, ἔφη, ὡς ἂν γυμνασὰς τοῖς νέοισιν ἔχοιμεν.

ιη'. Πυνθανομένου δέ τινος αὐτοῦ διὰ τί Σπαρτιᾶται τοῖς θεοῖς οὐκ ἀνατιθέασι τὰ ἀπὸ τῶν πολεμίων σκῦλα, Ὅτι, ἔφη, ἀπὸ δειλῶν ἐστι· τὰ γὰρ ἀπὸ τῶν κεκλημένων διὰ

dam, qui pone erat, offenſo, *Mehercle*, dixit, *hic apud me coquorum optimus eſt.*

XVI. Mæander Sami tyrannus ob irruptionem Perſarum Spartam confugerat, eique oſtendebat quantum pecuniæ attuliſſet, donoque offerebat quantum accipere vellet: accepit nihil: ſed veritus ne aliis civium ea elargiretur, ad Ephoros ſe contulit, atque e re Spartæ fore docuit, ſi hoſpes ſuus Samius Peloponneſo diſcederet, ne quem corrumperet Spartanum. Ephori parentes conſilio, ea ipſa die publico edicto cedere Mæandrum juſſerunt.

XVII. Dicenti, cur Argivos devictos, qui ſæpe bellum contra vos ſuſceperunt, non deleviſtis? *Nequaquam delendi nobis ſunt*, reſpondit, *ne deſint qui juvenes noſtros exerceant.*

XVIII. Interroganti cur Spartani capta ex hoſtibus ſpolia non ſuſpenderent diis: *Quia*, inquit, *e timidis capta ſunt: talia autem neque cerni*

δειλίαν περιθέντα, ὅτε τὰς νέας ὁρᾶν καλὸν, οὔτε τοῖς θεοῖς ἀνατιθέναι.

ΚΛΕΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΚΛΕΟΜΒΡΟΤΟΥ.

Κλεομένης ὁ Κλεομβρότου, διδόντος αὐτῷ τινος μαχίμους ἀλεκτρυόνας, καὶ λέγοντος ὅτι μαχόμενοι ἀποθνήσκουσι διὰ νίκης, Τῶν κατακτεινόντων τούτους αὐτούς τινας δός μοι, ἐκεῖνοι γὰρ τούτων ἀμείνους. C

ΛΑΒΩΤΟΥ.

Λάβωτος μακρολογοῦντός τινος, εἶπε, Τί μοι μικρῶν περὶ μεγάλα φροιμιάζῃ; ὅσον γὰρ εἴη πρᾶγμα, τοσοῦτον καὶ ὁ λόγος ᾧ χρῆσαι.

ΛΕΩΤΥΧΙΔΟΥ.

α'. Λεωτυχίδας ὁ πρῶτος, λέγοντός τινος ὡς ἔστιν εὐμετάβολος, Διὰ τὰς καιρὰς, ἔφη, οὐχ ὡς ὑμεῖς, διὰ τὴν αὐτῶν κακίαν. D

β'. Πρὸς δὲ τὸν ἐρωτῶντα πῶς ἄν τις μάλιστα διαφυλάσσοι τὰ παρόντα τῶν ἀγαθῶν, εἶπεν, Εἰ μὴ πάντα τῇ τύχῃ πιστεύοι.

ab adoleſcentibus, neque diis dedicari convenit.

CLEOMENIS CLEOMBR. F.

Cleomenes Cleombroti filius offerenti gallos pugnaces, eoſque inter pugnandum mori dicenti: *Quin tu*, inquit, *aliquos horum mihi da, qui interficiunt eos, utpote præſtantiores.*

LABOTÆ.

Labotas cuidam verboſius dicenti, *Quorſum*, inquit, *de parvis rebus magna texis exordia? cum rei quantitatem oratio debeat æquare.*

LEOTYCHIDÆ.

I. Leotychidas primus dicenti pro occaſionum ratione ipſum eſſe mutabilem: reſpondit, *Non enim ſicut vos propter veſtram malitiam.*

II. Interroganti, qua quis ratione præſentia bona potiſſimum conſervare poſſet, reſpondit: *Si non omnia fortunæ committat.*

γ'. Ἐρωτηθεὶς δὲ τί δεῖ μάλιστα μανθάνειν τοὺς ἐλευθέρους παῖδας, Ταῦτ', ἔφη, ὅσ' ἂν αὐτοὺς ὠφελήσαι ἄνδρας γενομένους.

δ'. Πυθομένου δέ τινος διὰ τίνα αἰτίαν ὀλιγοποτοῦσιν οἱ Σπαρτιάται, ἔφη, Ἵνα μὴ ἄλλοι ὑπὲρ ἡμῶν βουλεύωνται, ἀλλ' ἡμεῖς ὑπὲρ ἄλλων.

ΛΕΩΤΥΧΙΔΟΥ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΩΝΟΣ.

α'. Λεωτυχίδας ὁ Ἀρίστωνος, πρὸς τὸ εἰπόντα ὅτι, Κακῶς σε οἱ τοῦ Δημαρήτου λέγουσι, Μὰ τοὺς θεούς, ἔφη, ὃ θαυμάζω, καλῶς γὰρ λέγειν οὐδεὶς ἂν αὐτοῦ δυνηθείη.

β'. Τῇ δ' ἐγγυτέρῳ πύλῃ δράκοντος εἰς τὸ κλεῖν ἐλιχθέντος, καὶ τῶν μάντεων τέρας ἀποφαινομένων εἶναι, Οὔτι ἔμοιγ', ἔφη, δοκεῖ, ἀλλ' εἰ ἡ κλεὶς τῷ δράκοντι περιελίχθη, τέρας ἂν ἦν.

γ'. Πρὸς Φίλιππον τὸν ὀρφεοτελεστὴν πανταλῶς πτωχὸν ὄντα, λέγοντα δ' ὅτι οἱ παρ' αὐτῷ μυηθέντες μετὰ τὸν βίον τελευτὴν εὐδαιμονοῦσι, Τί οὖν, ὦ ἀνόητε, εἶπεν,

III. Rurſum interrogatus, Quidnam maxime ingenuis pueris ſit diſcendum: *Ea*, retulit, *quæ prodeſſe queunt virilem ætatem aſſecutis.*

IV. Quærenti cur pauco potu uterentur Spartani, reſpondit: *Ne alii de nobis conſultent, ſed nos pro aliis.*

LEOTYCHIDÆ ARISTONIS F.

I. Leotychidas Ariſtonis filius narranti, Male tibi dicunt Demarati filii: reſpondit, *Non mehercle miror: bene enim eorum nemo loqui poſſit.*

II. Cum propioris portæ peſſulo ſe draco circumplicaviſſet, idque oſtentum vates dicerent: *Non ſane*, dixit, *hoc mihi videtur: cæterum tum putarem eſſe portentum, ſi peſſulus anguem circumplicaviſſet.*

III. Philippo Orphei ſacrificulo extreme pauperi, dicenti abs ſe ſacris initiatos poſt mortem beatos eſſe: *Cur*, inquit, *fatue, non quamprimum moreris, ut deſinas tandem infelici-*

ὑ τὼ ταχίστω ἀποθνήσκεις, ἵνα ἀναπαύσῃ κακοδαιμονίαν τε καὶ πενίαν κλαίων; F

ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΥΚΡΑΤΙΔΑ.

α'. Λέων ὁ Εὐρυκρατίδα, ἐρωτηθεὶς ποίαν τὶς ἂν πόλιν οἰκήσεις ἀσφαλῶς οἰκοίη, Ὅπυ, ἔφη, μήτε πλείω μήτε ἐλάσσονα κεκτήσονται οἱ συνοικοῦντες· καὶ ὅπυ τὸ μὲν δίκαιον ἰσχύσῃ, τὸ δὲ ἄδικον ἀσθενὲς ἔσῃ.

β'. Ὁρῶν δὲ τὼς ἐν Ὀλυμπίᾳ δρομεῖς σπουδάζοντας περὶ τὴν ἄφεσιν ἵνα πλεονεκτήσωσιν, Ὅσῳ μᾶλλον, ἔφη, οἱ δρομεῖς σπουδάζουσι περὶ τῆς ταχυτῆτος ἢ περὶ τῆς δικαιοσύνης;

γ'. Ἀκαίρως δέ τινος περὶ πραγμάτων οὐκ ἀχρήστων διαλεχθέντος, Ὦ ξένε, εἶπεν, οὐκ ἐν δέοντι λέγῃ τῷ δέοντι.

ΛΕΩΝΙΔΟΥ ΤΟΥ ΑΝΑΞΑΝΔΡΙΔΑ.

α'. Λεωνίδας ὁ Ἀναξανδρίδα, ἀδελφὸς δὲ Κλεομένους, πρός τινα εἰπόντα, Πλὴν τοῦ βασιλεύειν ἡμῶν 225

E. 11. ἀναπαύσῃ] Forte corrigendum παύσῃ.
F. 3. Εὐρυκρατίδα] Ita Venet. P. Vulgo Εὐρυκρατίδας.

tatem tuam paupertatemque plorare?

LEONIS EURYCR. F.

I. Leo Eurycratidæ filius interrogatus quanam in urbe aliquis tutissime habitaret, respondit: *In ea, in qua omnium civium possessiones essent æquales, plurimumque haberet virium justitia, minimum injustitia.*

II. Ad Olympiam videns cursores operam dare ut cum emitterentur carceribus alius alteri fraudem faceret: *Quanto*, inquit, *majus studium est cursoribus de celeritatis, quam justitiæ laude?*

III. Intempestive cuidam de rebus non inutilibus differenti, *Hospes*, inquit, *re utili in re inutili uteris.*

LEONIDAS ANAXAND. F.

I. Leonidas Anaxandridæ filius, Cleomenis frater, cuidam dicenti, Nihilo nobis es præstantior, quam eo quod regnum geris, respondit: *At-*

οὐδὲν διαφέρεις, Ἀλλ' οὐκ ἂν, ἔφη, εἰ μὴ βελτίων ὑμῶν ἡμῖν, ἐβασίλευον.

β'. Τῆς δὲ γυναικὸς αὐτῷ Γοργοῦς πυθανομένης ὅτε εἰς Θερμοπύλας ἐξήει τῷ Πέρσῃ μαχούμενος, εἴ τι αὐτῇ συντέλλεται, ἔφη, Ἀγαθοῖς γαμεῖσθαι καὶ ἀγαθὰ τίκτειν.

γ'. Λεγόντων δὲ τῶν Ἐφόρων ὀλίγους ἄγειν αὐτὸν εἰς Θερμοπύλας, ἔφη, Πολλοὶ μὲν οὓς ἐγὼ βαδίζομεν πρᾶξιν.

δ'. Πάλιν δὲ αὐτῷ εἰπόντων, Μή τι ἕτερόν τι διέγνωκας ποιεῖν; Τὰς παρόδους τῶν βαρβάρων κωλύσειν, τῷ λόγῳ, ἔφη, τῷ δ' ἔργῳ, ἀποθανούμενος ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων.

B ε'. Γενόμενος δὲ ἐν Θερμοπύλαις, πρὸς τοὺς συστρατιώτας εἶπε, Λέγουσι τὸν βάρβαρον ἐγγὺς γενόμενον, ἄμμε δὲ χρονοτριβέειν· ἤδη γὰρ ἥκαμες τοὺς βαρβάρους, ἢ αὐτοὶ τεθνάναι μέλλομες.

ς'. Λέγοντος δέ τινος, Ἀπὸ τῶν οἰστευμάτων τῶν

qui nunquam rex veſter factus eſſem, niſi vobis præſtarem.

II. Proficiſcens ad Thermopylas, ut cum Perſis dimicaret, uxori Gorgoni ſcitanti quid ipſi mandaret: *Ut bonis*, inquit, *nubas, et bonam prolem parias.*

III. Ephoris dicentibus paucos ipſum ad Thermopylas ducere: *Satis*, reſpondit, *multos, ad id quod ſumus acturi.*

IV. Rurſum quærentibus, an aliud ſtatuiſſet agere, ſic reſpondit: *Verbis præ me fero, ire me ut barbaris tranſitus intercludam: re vera proficiſcor moriturus pro Græcis.*

V. Poſtquam in Thermopylas cum ſuis venit, ita eos eſt allocutus: *Narrant barbarum eſſe in vicinia, nos autem tempus terere; jam enim aut moriendum eſt nobis, aut vincendi barbari.*

VI. Dicente quodam fore

βαρβάρων ὀδὲ τ' ἥλιον ἰδεῖν ἐᾷ. Οὐκοῦν, ἔφη, χάριεν εἰ ὑπὸ σκιὰν αὐτοῖς μαχεσόμεθα.

ζ'. Ἄλλου δὲ εἰπόντος, Πάρεσιν ἐγγὺς ἡμῶν, Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ ἡμεῖς αὐτοῖς ἐγγύς.

η'. Εἰπόντος δέ τινος, Πρὸς πολλούς, ὦ Λεωνίδα, μετ' ὀλίγων ἀγωνιεύσων οὕτω πάρει; Εἰ μὲ οἴεσθέ με, ἔφη, τῷ πλήθει, ὀδὲ ἡ πᾶσα Ἑλλὰς ἀρκεῖ· βραχεῖα γὰρ μοῖρα τῶν ἐκείνων πλήθους ἐᾷ· εἰ δὲ ταῖς ἀρεταῖς, καὶ ἕτος ὁ ἀριθμὸς ἱκανός. c

θ'. Ἄλλου δὲ τὰ αὐτὰ λέγοντος, Καὶ μὴν, εἶπεν, πολλοὺς ἐπάγομαι ὡς ἀποθανουμένους.

ι'. Ξέρξου δὲ γράψαντος αὐτῷ, Ἔξεστί σοι μὴ θεομαχοῦντι, μετ' ἐμοῦ δὲ τασσομένῳ, τῆς Ἑλλάδος μοναρχεῖν· ἀντέγραψεν, Εἰ τὰ καλὰ τῶν βίων γινώσκοις, ἀπέσης ἂν τῆς τῶν ἀλλοτρίων ὀπιθυμίας· ἐμοὶ δὲ κρείττων ὁ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος θάνατος τοῦ μοναρχεῖν τῶν ὁμοφύλων.

ut ſagittæ barbarorum etiam ſolis conſpectum eriperent: *Scitum ergo erit*, inquit, *in umbra pugnare.*

VII. Alii nuncianti, Prope nos ſunt hoſtes, reſpondit: *Nimirum ergo et nos prope ipſos ſumus.*

VIII. Dicenti, ades, O Leonida, cum paucis contra tantam decertaturus multitudinem? reſpondit: *Si numero æſtimatur res, ne tota quidem Græcia ſufficiet, exigua portio barbaricarum copiarum: ſin virtute, ſatis eſt hæc manus.*

IX. Alteri idem dicenti: *At enim*, dixit, *multos adduco, quippe morituros.*

X. Xerxi in hanc ſcribenti ſententiam, *Licet tibi, ſi contra deum pugnare nolis, et a meis velis ſtare partibus, ſoli univerſis imperare Græcis:* ſic reſcripſit, *Si bona vitæ cognita haberes, utique alienarum rerum cupiditatem depoſuiſſes. Mihi quidem potius eſt mori pro Græcia, quam in omnes gentiles dominationem obtinere.*

ια'. Πάλιν δὲ τῷ Ξέρξῃ γράψαντος, Πέμψον τὰ
D ὅπλα, ἀντέγραψεν, Μολὼν λάβε.

ιβ'. Βουλομένῳ δ' αὐτῷ ἤδη τοῖς πολεμίοις ἐπιπη-δᾶν, οἱ πολέμαρχοι πρὸς αὐτὸν ἔφασαν ὅπι δεῖ προσμένειν αὐτὸν τοὺς ἄλλους συμμάχους. Οὐ γάρ, ἔφη, πάρεισιν οἱ μάχεσθαι μέλλοντες; ἢ οὐκ ἴστε ὅτι μόνοι πρὸς τοὺς πολεμίους μάχονται οἱ τοὺς βασιλέας αἰδούμενοι καὶ φοβούμενοι;

ιγ'. Τοῖς δὲ στρατιώταις παρήγγειλεν, Ἀριστοποιεῖσθαι ὡς ἐν ᾅδου δειπνοποιησομένους.

ιδ'. Ἐρωτηθεὶς δὲ διὰ τί οἱ ἄριστοι τὸν ἔνδοξον θάνατον τῆς ἀδόξου προκρίνουσι ζωῆς, Ὅτι, ἔφη, ὁ μὲν, τῆς φύσεως ἴδιον, τὸ δὲ, αὐτῶν εἶναι νομίζουσιν.

E ιε'. Τοὺς δὲ ἠθέους βουλόμενος σῶσαι, καὶ ὀψιμάθους ἀντικρὺς οὐκ ἀνεξομένους, σκυτάλας δοὺς κατ' ἕνα αὐτῶν πρὸς τοὺς Ἐφόρους ἔπεμψε. Καὶ τῶν τελείων δὲ τρεῖς ἐβουλήθη διασῶσαι· οἱ δὲ συνιόντες οὐκ ἠθέλοντο λαβεῖν τὰς σκυτάλας· ὧν ὁ μὲν εἶπεν, Οὐ

XI. Eidem ſcribenti ut arma ſibi mitteret, reſcripſit, *Veni et accipe.*

XII. Cum adoriri jam vellet hoſtes, et polemarchi reliquos eum juberent exſpectare ſocios: *Quid*, inquit, *an non adſunt qui ſunt pugnaturi, aut neſcitis ſolos eos cum hoſte manum conſerere, qui reges reverentur et metuunt?*

XIII. Milites monuit, ut *ita pranderent, tanquam apud inferos cænaturi.*

XIV. Interrogatus cur optimi nobilem mortem obſcuræ vitæ anteponerent, reſpondit: *Quia hoc proprium naturæ, illud ſibi eſſe cenſent.*

XV. Cum cuperet adoleſcentulos eripere neci, et liquido ſciret id non paſſuros, uni poſt alterum ſcytalam dedit, ac cum ea ad Ephoros miſit. Sed et de his qui jam ætate erant perfecta, tres eodem modo voluit ſervare: ii autem accipere ſcytalas noluerunt: primus aiebat, *ſe non ut tabellarium, ſed ut militem in exer-*

κήρυξ ἀλλὰ μαχητὰς ἀκολούθησα· ὁ δὲ δεύτερος, Αὐτῷ μοὶ ὢν, χρείασιν ἂν εἴην· ὁ δὲ τρίτος, Οὐχ ὕστερος τούτων, πρῶτος δὲ μαχήσομαι.

ΛΟΧΑΓΟΥ.

Λοχαγὸς ὁ Πολυαινίδου καὶ Σείρωνος πατὴρ, ἀπαγγέλλοντός τινος αὐτῷ ὅτι τῶν υἱῶν τεθνήκει ὁ ἕτερος, F Πάλαι ἤδειν, ἔφη, ὅτι ἀποθανεῖν αὐτὸν ἔδει.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ.

α'. Λυκοῦργος ὁ νομοθέτης βιβλόμενος ἐκ τῆς πρώτης ἀρχούσης ἀβελτερίας τοὺς πολίτας εἰς σωφρονεστέραν βίου τάξιν μεταγαγεῖν, καὶ καλοκαγαθικοὺς ἀπεργάσασθαι· ἀδρόδιαιτοι γὰρ ἦσαν· δύο σκύλακας ἀνέτρεψε τῇ αὐτῇ πατρὸς καὶ μητρὸς γενομένας· καὶ τὸν μὲν εἴθισε πρὸς λιχνείας, οἴκοι ἐάσας· τὸν δὲ ἐπαγόμενος ἤσκησε περὶ κυνηγέσια· ἔπειτα ἀγαγὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἔθηκεν ἀκάνθας καὶ λιχνείας τινὰς, ἀφῆκε δὲ καὶ λαγών· ὅτι τὰ σιτία δ' ἑκατέρα ὁρμήσαντος, καὶ θατέρου τὸν λαγὼν χειρωσαμένου, εἶπεν, Ὁρᾶτε, ὦ πολῖται, ὅτι ταυτῇ

citu esse: alter, *præstantiorem se fore si in pugna adesset:* tertius, *non post, sed ante hos se pugnaturum.*

LOCHAGI.

Lochagus, Polyænidis et Seironis pater, quodam nunciante alterum filiorum esse mortuum: *Jamdudum,* inquit, *noram fore ei moriendum.*

LYCURGI.

I. Lycurgus legum lator, ut cives ex usitata victus ratione (vivebant autem delicate) ad magis sobriam traduceret, virtutisque studiosos redigeret, catulos duos educavit iisdem natos canibus, horumque alterum domi desidentem ad gulositatem adsuefecit, alterum ad venationem condocefecit: deinde in concionem eos produxit, propositisque quibusdam gulæ irritamentis, leporem etiam emisit: utroque ad id se incitante, ad quod erat adsuefactus, cum leporem alter cepisset, dixit: *Videtis,*

γένους ὑπάρχοντες, ἐν τῇ τῦ βίυ ἀγωγῇ πρὸς πολὺ
226 ἀλλήλων διάφορον ἀπέβησαν· καὶ ποιητικωτέρα τῆς φύσεως ἡ ἄσκησις πρὸς τὰ καλὰ τυγχάνει; Τινὲς δέ φασιν ὡς οὐ παρῆγε σκύλακας οἱ ἐκ τῶν αὐτῶν γεγονότες ἐτύγχανον, ἀλλ' ὁ μὲν ἐξ οἰκουρῶν, ἕτερος δὲ κυνηγετῶν· κἄπειτα τὸν μὲν ἐκ τῦ χείρονος γένους πρὸς τὰ κυνήγεσια ἤσκησε, τὸν δὲ ἐκ τῦ ἀμείνονος πρὸς λιχνείας μόνον ἤσκησε· εἶθ' ἑκατέρου ἐφ' ἃ εἴθιστο ὁρμήσαντος, φανερὸν ποιήσας ὅσον ἡ ἀγωγὴ πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ χείρω συλλαμβάνεται, εἶπεν, Οὐκοῦν καὶ ἡμᾶς, ὦ πολῖται, οὐδὲν ἡ πρὸς τοῖς πολλοῖς θαυμαζομένη εὐγένεια, καὶ τὸ ἀφ' Ἡρακλέους εἶναι, ὀνίνησιν, εἰ
B μὴ πράττομεν δι' ἃ ἐκεῖνος ἁπάντων ἀνθρώπων ἐνδοξότερος καὶ εὐγενέστερος ἐφάνη, ἀσκούμενοι καὶ μανθάνοντες καλὰ δι' ὅλου τῦ βίυ.

β'. Ἀναδασμὸν δὲ τ γῆς ποιήσας, καὶ ἅπασιν ἴσον

A. 4. δὲ κυνηγετῶν] Rectius fuerat δ' ἐκ κυνηγετικῶν: quorum illud addit Venet. hoc habet Jun.

A. 7. ἑκατέρυ] Sumpſi ex Voſſ. T. P. Vulgo ἑκάτερυ.

cives, hos iiſdem natos parentibus educatione admodum diſſimiles effectos, et exercitatione magis quam natura ad virtutem nos formari? Quidam dicunt, non produxiſſe eum catulos eorundem canum, ſed alterum e domi deſidentibus, alterum de venaticis ſuſtuliſſe, ac domeſticum ab eo fuiſſe venationi, venaticum catulum voracitati adſuefactum: cumque utroque ad id ſe proripiente, quod ei erat factum uſu familiare, civibus oſtendiſſet quantum ad meliora aut deteriora ſtudia conferret educatio, dixiſſe: *Proinde vos quoque, Spartani, videtis, nihil nobis illam vulgo celebratam nobilitatem, ductumque ab Hercule genus prodeſſe, niſi ea agimus, quibus ille omni alia humana gloria et celebritate majorem ſibi paravit, honeſta per omnem vitam diſcentes exercenteſque.*

II. Cum agrorum diviſionem ita inſtituiſſet, ut omni-

κλῆρον τοῖς πολίταις νέμας, λέγεται ὕστερόν ποτε ἀφίκω τὴν χώραν διερχόμενος ἐξ ἀποδημίας ἄρτι τεθερισμένην, ἰδὼν τοὺς σωροὺς κειμένους παρ' ἀλλήλους καὶ ὁμαλοὺς, ἡσθῆναι, καὶ μειδιάσαντα εἰπεῖν πρὸς τοὺς παρόντας, ὡς ἡ Λακωνικὴ φαίνεται πᾶσα πολλῶν ἀδελφῶν νεωστὶ νενεμημένων.

γ'. Καὶ τῶν χρεῶν δὲ ἀποκοπὰς εἰσηγησάμενος, ἐπεχείρησε καὶ τὰ κατ' οἶκον ὄντα πάντα ἐξ ἴσου διαιρεῖν, ὅπως παντάπασιν ἐξέλοι τὸ ἄνισον καὶ ἀνώμαλον. C Ἐπεὶ δὲ χαλεπῶς εἶχε προσδεξομένους τὴν ἀντίκρυς ἀφαίρεσιν, τό, τε χρυσοῦν καὶ ἀργυροῦν νόμισμα ἠκύρωσε, μόνῳ δὲ τῷ σιδήρῳ προσέταξε χρῆσθαι· καὶ μέχρις οὗ δεῖ ἔχειν τὴν ὅλην ὕπαρξιν πρὸς ἀμοιβὴν τούτου, προεῖπε. Τούτου δὲ γενομένου, ἐξέπεσε τῆς Λακεδαίμονος ἀδικία πᾶσα· οὔτε γὰρ κλέπτειν, οὔτε δωροδοκεῖν, οὔτε ἀποστερεῖν ἢ ἁρπάζειν ἔτι ἠδύνατό τις ὁ

B. 12. πάντα ἐξ ἴσου] Ita H. J. Voss. P. Vulgo πάντας ἐξ ἴσου.

um civium portiones essent æquales, fertur postea temporis aliquando e peregrinatione revertens, cum agros Spartanorum pertransiret recens demessos, conspicatus acervos æquales juxta sese jacere, delectatus fuisse, vultuque renidente comitibus dixisse, *Videri sibi totum agrum Laconicum, fundum esse fratrum multorum nuper divisum.*

III. Novis porro tabulis introductis, conatus est etiam domesticam supellectilem apud omnes æqualem redigere, ut inæqualitatem omnem aboleret. Animadvertens autem cives difficillime passuros palam sibi ista adimi, aureo et argenteo numismate abrogato, solo jussit uti ferreo, ac definivit quantum ejus æquare uniuscujusque facultates deberet. Hoc facto, omnis injustitia Lacedæmone exterminata est. Nam neque furari, neque muneribus corrumpi, neque defraudare alium aut rapere quisquam poterat porro, cum neque occultare injuste partum liceret, neque possidere id

μήτε καλακρύψαι δυνατὸν ἦν, μήτε κτήσασθαι ζηλωτόν,
D μήτε χρήσασθαι ἀκίνδυνον, μήτε ἐξάγειν ἢ ἐπάγειν ἀσφαλές. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἁπάντων τῶν περιττῶν ξενηλασίαν ἐποιήσατο· διὸ οὔτε ἔμπορος, οὔτε σοφιστής, οὔτε μάντις ἢ ἀγύρτης, οὔτε τῶν κατασκευασμάτων δημιουργὸς εἰσήει εἰς τὴν Σπάρτιν. Οὐδὲ γὰρ νόμισμα παρ' αὐτοῖς εὔχρηστον εἶασε, μόνον δὲ τὸ σιδηροῦν εἰσηγήσατο, ὃ ἔστι μνᾶ ὁλκῆ Αἰγιναία, δυσὶ δὲ χαλκοῖ τέτταρες.

δ'. Ἐπιθεὶς δὲ τῇ τρυφῇ καὶ τὸν ζῆλον ἀφελεῖν τοῦ πλούτου διανοηθείς, τὰ συσσίτια εἰσηγήσατο. Πρὸς γοῦν
E τοὺς ὑπιζητοῦντας, διὰ τί ταῦτα συνεστήσατο, καὶ μεθ' ὅπλων καὶ ὀλίγους τοὺς πολίτας διήρκεν, Ὅπως, εἶπεν, ὀξὺ ἑτοίμως τὰ παραγγελλόμενα δέχωνται, καὶ ἐάν τι νεωτερίζωσιν, ἐν ὀλίγοις ᾖ τὸ ἁμάρτημα· ἰσομοιρία τε τροφῆς καὶ πόσεως ᾖ, καὶ μήτε πόσῃ τινὶ ἢ βρώσῃ, ἀλλὰ μηδὲ θρωμνῇ ἢ σκεύεσιν, ἢ ἄλλῳ τινὶ τὸ σύνολον πλέον ἔχῃ ὁ πλούσιος τοῦ πένητος.

magnum haberetur, neque uſus periculo careret, neque in commerciis apud exteros locum haberet. Præterea omnibus ſupervacaneis rebus Sparta interdixit. Quare nullus mercator, rhetor, ariolus, aut circulator, aut ſupellectilis ſupervacaneæ opifex Spartam veniebat: cum ibi numiſma utile abolitum eſſet, ſolumque ferreum uſurparetur, cujus mina Æginenſis quatuor aſſes æreos valeret.

IV. Ut autem luxum exſcindere, et divitiarum ſtudium exſtirpare poſſet, convictus (*ſyſſitia*, quod cibum multi una caperent, Græci dicunt) inſtituit. Proinde cauſam quærentibus, cur ea introduxiſſet, civeſque ita diviſiſſet, ut pauci armati ſimul diſcumberent, reſpondit: *Ut prompte mandata capeſſant, et ſi quid rerum novarum moliantur, penes paucos ſit peccatum.* Æqualibus autem portionibus cibus potuſque cunctis diſtribuebatur, et non hac modo in re, ſed et veſte ſtragula, vaſiſque et aliis in univerſum omnibus rebus nihil amplius diviti erat atque pauperi.

ε'. Ἄζηλον δὲ ποιήσας τὸν πλοῦτον, οὐδενὸς οὐδὲ χρῆσθαι οὐδὲ ἐπιδείξασθαι δυναμένου, ἔλεγε πρὸς τοὺς συνήθεις, Ὡς καλόν ἐστιν, ὦ ἑταῖροι, ἀφ' ὧν ἔργων ἐπιδείξασθαι τὸν πλοῦτον ὁποῖός ἐστι τῇ ἀληθείᾳ, ὅτι τυφλός. F

ς'. Παρεφύλαξε δὲ ὥστε μηδὲ οἴκοι πρόθυμον γενέσθαι δειπνήσαντας ξένους βαδίζειν ἐπὶ τὰ συσσίτια, πεπληρωμένους ἑτέρων ἐδεσμάτων ἢ πομάτων· ἐκάκιζον δὲ οἱ λοιποὶ τὸν μὴ πίνοντα ἢ φαγόντα μεθ' αὑτῶν, ὡς ἀκρατῆ καὶ πρὸς τὸ κοινὸν ἀπομαλακιζόμενον δίαιταν· ἐζημιοῦτο δὲ καὶ ὁ φανεὸς γενόμενος. Ἄγιδος οὖν μετὰ πολὺ χρόνον τὸν βασιλέως ἐπανελθόντος ἀπὸ στρατείας· καταπεπολεμηκὼς δὲ Ἀθηναίους· βουλομένου πρόθυμον τῇ γυναικὶ μιᾷ ἡμέρᾳ δειπνῆσαι, καὶ μεταπεμπομένου τὰς μερίδας, οὐκ ἔπεμψαν 227
οἱ πολέμαρχοι· μεθ' ἡμέραν δὲ φανεροῦ γενομένου τοῖς ἐφόροις, ἐζημιώθη ὑπ' αὐτῶν.

ζ'. Πρὸς οὖν τὰ τοιαῦτα τῶν νομοθετημάτων χαλεπήναντες οἱ εὔποροι, ὠμοσύνησαν, καὶ ἐβλασφήμουν

A. 5. εὔποροι] Reposui ex J. Collat. Muret. Mez. Raphael. Vit. Lycurg. p. 45. D. pro vulgato ἔφοροι.

V. Ita ergo divitiis ad utilitatem redactis, cum neque uti quisquam, neque ostentare eas posset, familiaribus dixit: *Præclarum est, socii, rebus ipsis demonstrare divitias, id quod dicuntur, esse cæcas.*

VI. Id quoque præcavit, ne domi prius cibo potuque saturati ad syssitia venirent. Et non bibentem edentemque secum reliqui culpabant ut intemperantem, ac qui ob mollitiem victus communis esset impatiens. Mulctabatur etiam, qui ejus criminis esset compertus. Agidi quidem regi non multo post tempore debellatis Athenienſibus domum reverso, semelque cum uxore volenti cœnare, ac partes suas qui adferret mittenti, polemarchi eas non miserunt: eumque postridie Ephori re cognita mulctaverunt.

VII. Cæterum divites hujusmodi instituta Lycurgi moleste ferentes, coitione facta

αὐτὸν, καὶ ἔβαλον, καταλεῦσαι βουλόμενοι· διωκόμενος δὲ διέπεσε διὰ τῆς ἀγορᾶς· καὶ τοὺς μὲ ἄλλους ἔφασεν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς καταφυγών· Ἄλκανδρος δὲ ὑπιδραφέντος αὐτῷ διώκων, τῇ βακτηρίᾳ τὸν ὀφθαλμὸν ἐξέκοψεν αὐτῷ. Τοῦτον δὲ κοινῷ δόγματι ὠδαλαδὼν ὑπὲ τιμωρίᾳ, οὔτε κακῶς διέθηκεν, οὔτε
B ἐμέμψατο, συναδικούμενον δὲ ἔχων, ἀπέδειξεν ἐπαινέτην αὐτῷ τε καὶ τῆς δικαίτης ἰοῦ εἶχε, σοὶ αὐτῷ, καὶ καθόλου τῆς ἀγωγῆς ἐραστήν. Τοῦ δὲ πάθους ὑπόμνημα ἱδρύσατο ἐν τῷ τῆς Χαλκιοίκου τεμένει ἱερὸν Ἀθηνᾶς, Ὀπιλλέτιν ἐπωνυμεύσας· τοὺς γὰρ ὀφθαλμοὺς Ὀπτίλους οἱ τῇδε Δωριεῖς λέγουσι.

η'. Ἐρωτηθεὶς δὲ διὰ τί οὐκ ἐχρήσατο νόμοις ἐγγράφοις, Ὅτι, ἔφη, οἱ πεπαιδευμένοι καὶ ἀχθέντες τῇ ἐπιστήμῃ ἀγωγῇ τὸ τοῦ καιροῦ χρήσιμον δοκιμάζουσι.

θ'. Πάλιν δ' ὑπιζητούντων τινῶν διὰ τί ὀροφὴν ἀπὸ
C πελέκεως ἔχουσιν οἰκίαις ὑπιθέναι ἐπέταξε, θύραν δὲ ἀπὸ

B. 1. ἀπέδειξεν] Sic Voſſ. T. P. Vulgo ἐπέδειξεν.

maledictis eum proſciderunt, lapidibuſque obruere aggreſſi ſunt. Fuga cum ſe per forum proripuiſſet, et cæteris evitatis in fanum Minervæ Chalcioeci confugiſſet, Alcander eum inſequens, reſpicientis oculum baculo excuſſit. Hunc Lycurgus plebis ſcito ſibi traditum ut pœnas ſumeret, neque ultus eſt, neque objurgavit: ſed adhibitum ſuo convictui, laudatorem vitæ rationis quam una uſurpabat, ſtudioſumque omnium ſuarum actionum reddidit. Monimentum autem ſui caſus poſuit ad fanum Chalcioeci, ſacellum Minervæ Optiletidis: nam oculi Dorienſium iſtorum lingua *optili* dicuntur.

VIII. Interrogatus cur ſcriptis legibus non eſſet uſus, reſpondit, *Quia recte inſtituti atque educati norunt utilitatem temporis.*

IX. Aliis ſciſcitantibus cur ad faſtigium domus faciendum ſola ſecuri, ad januam ſola ſerra uti, nullo alio inſtrumento per-

ωρίονος μόνω καὶ μηδενὸς τῶν ἄλλων ἐργαλείων, Ὅπως ἂν, ἔφη, μετεμάζοιεν οἱ πολῖται περὶ πάντα ὅσα εἰς τ οἰκίαν εἰσάγουσι, καὶ μηδὲν τῶν παρ' ἄλλοις ζηλουμένων ἔχωσιν.

ι'. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς συνηθείας φασὶ καὶ Λεωτυχίδην τὸν ὕστερον βασιλέα δειπνοῦντα ποθέ τινι, καὶ θεασάμενον τῆς στέγης τὸ οἴκου τοῦ πολυτελῆ καὶ φατνωματικὸν, ἐρωτῆσαι τὸν ξένον, Εἰ τετράγωνα παρ' αὐτοῖς ξύλα φύεται.

ια'. Ἐρωτηθεὶς δέ ποτε διὰ τί ἐκώλυσεν ὀπὶ τὰς αὐτὰς πολεμίους πολλάκις στρατεύεσθαι, ἔφη, Ἵνα μὴ πολλάκις ἀμύνεσθαι συνεθιζόμενοι, ἔμπειροι πολέμου γένωνται. Διὸ καὶ Ἀγησιλάῳ ἔγκλημα ὁ βραχὺ ἔδοξεν τῇ), ταῖς εἰς τοὺ Βοιωτίαν συνεχέσιν εἰσβολαῖς καὶ στρατείαις τὰς Θηβαίους ἀντιπάλους Λακεδαιμονίοις κατασκευάσαντος. D

ιβ'. Ἄλλα δὲ ὀπιζητοῦντος διά τί σώματα τῶν παρθένων δρόμοις καὶ πάλαις καὶ βολαῖς δίσκων καὶ ἀκοντίων

misisset, respondit: *Ut cives mediocritatem servent in omnibus quæ in domum inferunt, neque eorum quicquam possideant, quæ ab aliis magni fiunt.*

X. Ex hac consuetudine tractum esse aiunt, quod Leotychidas prior, rex Spartæ, cœnans apud quendam, conspicatus fastigium domus magno sumptu exstructum et laqueatum, quæsivit ex hospite, *Numnam ista in regione arbores nascerentur quadrangulæ.*

XI. Interrogatus præterea Lycurgus, cur vetuisset contra eosdem hostes sæpius expeditionem facere, causam attulit, *Ne sæpius defendere se adsuescentes periti fiant rei bellicæ.* Ideo non leviter vitio datum est Agesilao, quod continentibus in Bœotiam expeditionibus, Thebanos bello pares Lacedæmoniis redegisset.

XII. Percunctanti cur corpora virginum cursu, lucta, disci et jaculi jactu exerceret,

διεπόνησεν, Ἵν', ἔφη, ἡ τῶν γεννωμένων ῥίζωσις, ἰσχυρὰν ἐν ἰσχυραῖς σώμασιν ἀρχὴν λαβοῦσα, καλῶς βλαστάνῃ· αὐταί τε μὴ ῥώμης τὰς τόκους ὑπομένουσαι, ῥᾳδίως τε ἅμα καὶ καλῶς ἀγωνίζωνται πρὸς τὰς ὠδῖνας· καὶ εἴ τις ἀνάγκη γένοιτο, δυνῶνται ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς πατρίδος μάχεσθαι.

E ιγ'. Μεμφομένων δέ τινων τὴν γύμνωσιν τῶν παρθένων ἐν ταῖς πομπαῖς, καὶ τὴν αἰτίαν ζητούντων, Ἵν', ἔφη, τὰ αὐτὰ τοῖς ἀνδράσιν ὑπιτηδεύσασι, μηδὲν μεῖον ἔχωσι μήτε κατὰ σώματος ἰσχὺν καὶ ὑγείαν, μήτε κατὰ ψυχῆς φιλοτιμίαν καὶ ἀρετήν· δόξης δὲ τῆς πρὸς τοῖς πολλοῖς ὑπερφρονῶσιν. Ὅθεν καὶ πρὸς Γοργοῦς ἱστορεῖται τῆς Λεωνίδου γυναικός τοιοῦτον· εἰπούσης γάρ τινος, ὡς ἔοικεν, ξένης πρὸς αὐτὴν ὡς, Μόναι τῶν ἀνδρῶν ἄρχετε
F ὑμεῖς αἱ Λάκαιναι, ἀπεκρίνατο, Μόναι γὰρ ἡμεῖς ἄνδρας τίκτομεν.

ιδ'. Εἴρξας δὲ τοὺς ἀγάμους τῆς ἐν ταῖς γυμνοπαιδίαις θέας, καὶ ἀτιμίαν προσθεὶς, πολλὴν πρόνοιαν

respondit: *Ut in valido corpore fœtus validas agens radices pulchre adoleſcat, ipſæque deinde mulieres robore in partu fretæ dolores facile ſuſtineant atque ſuperent: utque ſi ita neceſſitas poſtulet, pro ſe ſuiſque liberis et patria poſſint pugnare.*

XIII. Reprehendentibus virginum in pompis ſolennibus nudationem, cauſamque ejus requirentibus: *Ut*, inquit, *eadem cum viris exercentes ſtudia, neque viribus corporis et ſanitate, neque animi contentione et virtute iis cedant, popularemque deſpiciant opinionem de ſe.* Hinc eſt, quod Gorgo Leonidæ uxor narratur peregrinæ cuidam mulieri ad ipſam dicenti, *Solæ vos Lacænæ viris imperatis*, reſpondiſſe: *Solæ enim nos viros parimus.*

XIV. Ludorum nudorum ſpectaculo interdicens cœlibibus, addenſque ignominiam,

ἐποιήσατο τῆς παιδοποιΐας· τιμῆς δὲ καὶ θεραπείας ὧν νέοι πρεσβυτέροις παρεῖχον, ἐστέρησε. Καὶ τὸ περὶς Δερκυλλίδαν ῥηθὲν οὐδεὶς ἐμέμψατο, καίπερ εὐδόκιμον ὄντα στρατηγόν· ὑπόντι γάρ ἀπὸ τῶν νεωτέρων τις ἕδρας οὐκ ὑπεῖξεν, εἰπών, Οὐδὲ γάρ ἐμοὶ σὺ τὸν ὑπείξοντα ἐγέννησας.

ιε'. Πυθομένου δέ τινος διὰ τί τὰς κόρας ἀνωμολόγησεν ἀπροίκους ἐκδίδοσθαι, Ὅπως, ἔφη, μήτε δι' ἔνδειαν ἄγαμοί τινες ἐάσωσι, μήτε διὰ πλοῦσίαν αἰσυδάζωνται, ἕκαστος δὲ εἰς τὸν τρόπον τῆς παιδὸς ἀφορῶν, ἀρετῇ τὴν αἵρεσιν ποιῶνται. Διὰ τοῦτο δὲ, καὶ τὸν καλ- 228
λωπισμὸν τῆς πόλεως ἀπήλασεν.

ις'. Ὁρίσαντος δὲ αὐτῷ καὶ τὸν χρόνον τῶν τε γαμουμένων καὶ τῶν γαμούντων, πρὸς τὸν ζητοῦντα, Ἵν', ἔφη, τὰ γεννώμενα ἰσχυρὰ ᾖ ἐκ τελείων γεννώμενα.

ιζ'. Πρὸς δὲ τὸν θαυμάζοντα διότι τὸν γεγαμηκότα ἀπεῖρξε μὴ συγκοιμᾶσθαι τῇ γεγαμημένῃ, προσέταξε δὲ

accurate providit, ut cives liberis procreandis darent operam. Cœlibes honore et cultu, quem ſenioribus adoleſcentes debent, privavit. Et quod in Dercyllidam dictum fuit, a nemine eſt reprehenſum, quanquam præclarum alioqui imperatorem. Accedenti enim ei quidam juniorum ſede non deceſſit, inquiens: *Neque enim tu genuiſti, qui mihi olim ceſſurus ſit.*

XV. Præterea interrogatus Lycurgus cur virgines ſine dote nuptum dari juſſiſſet, reſpondit: *Ne vel ob inopiam aliquæ manerent innuptæ, vel propter opes expeterentur: ſed quivis in mores puellæ intuens, virtutem in delectu ſequeretur.* Eadem de cauſa etiam fucandi artificium urbe ejecit.

XVI. Tempus etiam ineundi matrimonii conſtituit utrique ſexui, cauſamque rogatus hanc expoſuit, *Ut valida naſcerentur e perfectis corporibus.*

XVII. Miranti cur novo marito concubitu cum ſponſa interdixiſſet, juſſiſſetque eum

τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας συνεῖναι τοῖς ἡλικιώταις καὶ τὰς νύκτας ὅλας συναναπαύεσθαι, τῇ δὲ νύμφῃ κρύφα καὶ μετ' εὐλαβείας συνεῖναι, Ὅπως, ἔφη, καὶ τοῖς σώμασιν ἰσχυροὶ ὦσι, ἀφοιτηταὶ μὴ γενόμενοι, καὶ τῷ φιλεῖν ἀεὶ
B καινοὶ ὑπάρχωσι, καὶ τὰ ἔγγονα ἐρρωμενέστερα παρέχωσι.

ιή. Καὶ τὸ μὲν μύρον ἐξέλασεν, ὡς τῷ ἐλαίου φθορέα καὶ ὄλεθρον· τὴν δὲ βαφικὴν, ὡς κολακείαν αἰσθήσεως.

ιθ'. Πᾶσι δὲ τοῖς περὶ τὸν τῶν σώματος καλλωπισμὸν δημιουργοῖς ἀνεπίβατον ἐποίησε τὴν Σπάρτην, ὡς ἀφ' ἧς κακοτεχνίας τὰς τέχνας λυμαινομένοις.

κ'. Τοσαύτη δ' ἦν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους σωφροσύνη τῶν γυναικῶν, καὶ τοσοῦτον ἀπεῖχε τῆς ὕστερον περὶ αὐτὰς εὐχερείας, ὡς πρότερον ἄπιστον εἶ) τὸ τῆς μοιχείας παρ' αὐταῖς. Καὶ λόγος ἀπομνημονεύε) Γερα-
c δάτα τινὸς Σπαρτιάτου τῶν σφόδρα παλαιῶν, ὃς ἐρωτηθεὶς ὑπὸ ξένου τί πάσχουσιν οἱ μοιχοὶ παρ' αὐτοῖς, οὐδὲν γὰρ ὁρᾶν περὶ τούτων νενομοθετημένον ὑπὸ Λυκούργου· εἶπεν,

majorem diei partem totamque noctem cum æqualibus degere, cum ſponſa autem furtim et caute congredi: *Eo*, inquit, *hæc tendunt, ut et validi corporibus maneant, neque ſatietas inceſſat, et amor ſemper ſit recens, prolemque edat validam.*

XVIII. Unguentum ex urbe ſuſtulit, ut olei perniciem: itemque tincturam, ut ſenſus adulationem.

XIX. Omnibus vero fucandi exornandique corporis artem tractantibus, Spartam inacceſſam eſſe juſſit, quod malis artibus mores corrumperent.

XX. Tanta fuit iſto tempore mulierum pudicitia, tantumque abfuit a levitate earum quæ poſtea temporis exſtitit, ut crimen adulterii apud ipſas habitum ſit pro incredibili. Ac ſermo memoria fertur Geradatæ cujuſdam e priſcis Spartanis, qui interrogatus ab hoſpite qua pœna Spartæ in adulteros vindicetur, nihil enim ſe videre hac de re a Lycurgo ſtatutum: reſpondit,

Οὐδείς, ὦ ξένε, ἅλς μοιχὸς παρ' ἡμῖν. Ἐκείνου δὲ ὑπολαβόντος, Ἂν οὖν γένηται, ταυτὸν ἔφη ὁ Γεραδάτας, Πῶς ἂν, ἔφη, μοιχὸς ἐν Σπάρτῃ γένοιτο, ἐν ᾗ πλοῦτος μὴ καὶ πτωχὴ καὶ καλλωπισμὸς ἀτιμάζονται, αἰδὼς δὲ καὶ εὐκοσμία καὶ τῶν ἡγουμένων πειθὼ πρεσβεύουσι;

κα'. Πρὸς δέ τ' ἀξιοῦντα δημοκρατίαν ἐν τῇ πόλει καταστήσασθαι, ὁ Λυκοῦργος εἶπε, Σὺ πρῶτος ἐν τῇ D οἰκίᾳ σου ποίησον δημοκρατίαν.

κβ'. Πυθομένου δέ τινος διὰ τί μικρὰς ὕπω καὶ εὐτελεῖς ἔταξε τὰς θυσίας, Ὅπως, ἔφη, μηδέποτε τιμῶντες τὸ θεῖον ἀπολείπωμεν.

κγ'. Μόνα δὲ ταῦτα τ' ἀθλημάτων ἐφέντος αὐτοῖς πολίταις ἀγωνίζεσθαι ὅπου ἡ χεὶρ οὐκ ἀνατείνει, ἐπύθετό τις τὴν αἰτίαν· ὁ δέ, Ὅπως, εἶπε, μηδεὶς αὐτῶν ἐν τῷ πονεῖν ἀπαυδᾶν ἐθίζηται.

C. 5. ταυτὸν ἔφη] Non dubium eſt quin ταῦρον ἔφη vera ſit lectio et reliqua dicti pars exciderit: quod plenius exſtat in Vita Lycurgi, p. 49. D. et hinc in Verſione explevit Xylander.

Nullus apud nos ſit adulter. Inferenti, Quid autem, ſi aliquando exiſteret? *Taurum*, inquit, *pendere cogitur tantæ magnitudinis, ut capite trans Taygetum porrecto ex Eurota bibat.* Dicenti, Quomodo poſſit tantus inveniri taurus? ſubjecit: *Quo vero pacto Spartæ poſſit adulter exiſtere, ubi divitiæ, luxus, et fucus ignominioſa cenſentur, verecundia autem, modeſtia, et ſubditorum obedientia obtinent?*

XXI. Poſtulanti ut populo adminiſtrationem reipublicæ traderet Lycurgus: *Tu prior*, inquit, *domi tuæ imperium domeſticis tuis trade.*

XXII. Interrogatus cur tam modica et vilia conſtituiſſet ſacrificia, reſpondit: *Ne unquam deos venerari ceſſemus.*

XXIII. Quærenti cur hæc duntaxat civibus permiſiſſet certamina, in quibus nemo manum intendens victum ſe profitetur, reſpondit: *Ne quis eorum inter laborandum deſpondere animum adſueſcat.*

κδ'. Ἐρωτῶντος δέ τινος διὰ τί πυκνὰ μεταστρατοπεδεύειν κελεύει, Ὅπως, εἶπε, πλείω τοὺς ἐχθροὺς βλάπτοιμεν.

κε'. Ἄλλε δ' ἐπιζητοῦντος διά τι πυργομαχεῖν ἀπεῖπε, Ἵνα, ἔφη, μὴ ὑπὸ γυναικὸς ἢ παιδὸς ἢ τινος
E ὠδελπλησίε ἀνθρώπε οἱ ἀμείνονες ἀποθνήσκωσιν.

κϛ'. Τοῖς δὲ συμβουλευομένοις τὴν Θηβαίων περὶ τῆς ἱερουργίας καὶ τὸ πένθος ἐπὶ ποιοῦνται τῇ Λευκοθέᾳ, συνεβούλευσεν, Εἰ μὲν θεὸν ἡγοῦνται, μὴ θρηνεῖν· εἰ δὲ ἄνθρωπον, μὴ ἱερουργεῖν ὡς θεῷ.

κζ'. Πρὸς δὲ τοὺς ἐπιζητοῦντας τὴν πολιτῶν, Πῶς ἂν πολεμίων ἔφοδον ἀλεξοίμεθα; Ἐὰν πλωχοί, ἔφη, ἦτε, καὶ μὴ μεῖζον ἄτερος θατέρε ἐρεείνῃ.

κη'. Καὶ πάλιν ἐπιζητούντων περὶ τειχῶν, Οὐκ, ἔφη, πόλιν εἶ ἀτείχιστον ἥτις ἀνδράσι καὶ οὐ πλίνθοις ἐστεφάνωται.

F κθ'. Ἐπεμέλοντο δὲ οἱ Σπαρτιάται καὶ τῆς κόμης, ὑπομνημονεύοντες παλαὶ Λυκούργου λόγον περὶ τούτου,

XXIV. Scitanti cur crebro jubeat movere caſtra: *Ut*, inquit, *pluribus hoſtes damnis afficiamus.*

XXV. Alii quærenti cur turrium ac murorum oppugnatione ſuis interdixiſſet: reſpondit, *Ne a muliere aut puero aut eorum ſimili homine præſtantiores interficiantur.*

XXVI. Conſultantibus Thebanis de ſacrificio et luctu quibus Leucotheam venerantur, ſuaſit, *Si deam eſſe crederent, ne lugerent: ſi hominem, ne ſacrificarent, tanquam numini.*

XXVII. Quærentibus civibus quo pacto hoſtium inſultus amolirentur, *Si*, inquit, *pauperes ſitis, neque unus altero amplius quærat.*

XXVIII. Interrogantibus etiam de muris quid ſentiret, dixit, *Urbem munitione non carere, quæ viris non lateribus coctis cincta ſit.*

XXIX. Comam quoque colebant Spartani, Lycurgi memorantes dictum, qui, *co-*

Ὅτι τὰς μὲν καλὰς, εὐπρεπεστέρας ποιεῖ, τὰς δὲ αἰσχρὰς, φοβερωτέρας.

λ'. Παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς πολέμοις πεφαμένους καὶ νικήσαντας, μέχρι τοῦ βεβαιώσασθαι τὸ νίκημα, ὑποδιώκειν, εἶτα εὐθὺς ἀναχωρεῖν· ὅτε Ἑλληνικὸν φονεύειν τὰς ὑποχωρούσας φάσκων, ἀλλὰ καὶ χρήσιμον· εἰδότας γὰρ τοὺς μαχομένους ποὺς αὐτοὺς ὅτι φείδονται μὲν τῶν διδόντων, ἀναιροῦσι δὲ τοὺς ὑφισταμένους, τοῦ μένειν τὸ φεύγειν ὠφελιμώτερον ἡγήσεσθαι.

λα'. Πυθανομένου δέ τινος διὰ τί τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς ἀπηγόρευσε σκυλεύειν, Ὅπως, ἔφη, μὴ κυπιάζοντες περὶ τὰ σκῦλα, τῶν μάχης ἀμελῶσιν, ἀλλὰ 229
καὶ τὴν πενίαν ἅμα τῇ τάξει διασώζωσι.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ.

α'. Λύσανδρος, πεμφθέντος αὐτῷ τοῦ Διονυσίου δύο στολὰς, καὶ κελεύσαντος λαβεῖν βάλεται ἑλέσθαι τὴν θυ-

F. 8. ἀλλὰ καὶ χρήσιμον] Mutilum dictum parte ſupplenda ex Vita Lycurg. p. 54. A. ἦν δὲ ὁ μόνον καλὸν τοῦτο ἢ μεγαλόψυχον, ἀλλὰ καὶ χρήσιμον.

mam formoſis pulchritudinem augere, deformes terribiliores reddere, pronunciaſſet.

XXX. Idem præcepit ſuis, ut ſi prœlio hoſtem fudiſſent ac viciſſent, tantiſper modo inſequerentur fugientes, dum victoriam conſtabilirent, deinde ſtatim ſe reciperent: non modo, quia Græcanicum non eſſet cedentes interficere: ſed et utilis hæc ratio: hoſtes enim ſi ſcirent cedentibus parci, repugnantes occidi, fugam pugna utiliorem ſibi arbitraturos.

XXXI. Interrogatus cur hoſtium cadavera ſpoliare vetuiſſet: *Ut ne*, inquit, *ſpoliis intenti pugnam negligant, ſed ſimul cum paupertate ordinem ſervent.*

LYSANDRI.

I. Lyſander cum duas ei ſtolas miſiſſet Dionyſius, et utram mallet filiæ afferre juſ-

γατεὶ κομίζειν, Αὐτιὼ ἐκείνῳ, ἔφη, βέλτιον αἱρήσεσθαι· καὶ λαβὼν ἀμφοτέρας, ἀπῆλθεν.

β'. Ὁ δὲ Λύσανδρος, δεινὸς σοφιστὴς γενόμενος, καὶ ἀπάταις τὰ πολλὰ ποικίλλων, τὸ δίκαιον οὐ μόνῳ τῷ λυσιτελεῖ πθέμενος, καὶ τὸ καλὸν οὐ τῷ συμφέροντι, Τὸ ἀληθὲς, ἔλεγε, τῶ ψεύδους κρεῖττον εἶ), ἑκατέρου δὲ τῇ χρείᾳ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν τιμὴν ὁρίζεσθαι.

γ'. Πρὸς δὲ τὸς ψέγοντας αὐτὸν ὅτι τῷ δι' ἀπάτης τὰ πλεῖστα πράττειν, ὡς ἀνάξιον τῶ Ἡρακλέους, καὶ δόλῳ οὐκ ἀντικρὺς κατορθοῦντα, γελῶν ἔλεγεν, Ὅπου μὴ ἐφικνεῖται ἡ λεοντῆ, πρασραπτέον εἶ) τὴν ἀλωπεκῆν.

δ'. Ἀπομεμφομένων δ' ἑτέρων αὐτὸν ὅτι ταῖς παραβάσεσι τῶν ὅρκων ἐς ὃν Μιλήτῳ ἐποήσατο, ἔλεγε, Τὸς μὲν παῖδας ἀστραγάλοις δεῖ ἐξαπατᾶν, τὸς δὲ ἄνδρας ὅρκοις.

ε'. Νικήσας δὲ τὸς Ἀθηναίους ἐξ ἐνέδρας πρὶ Αἰγὸς ποταμὸς καὶ λιμῷ πιέσας αὐτὸς, παρεσήσατο τὴν πόλιν, καὶ ἔγραψε τοῖς ἐφόροις, Ἑαλώκαντι τὰ Ἀθῆναι.

sisset, fatus ipsam filiam rectius delecturam, utraque sumpta abiit.

II. Hic homo versutus, et pleraque fraudibus miscens, jusque in sola ponens utilitate, veritatem aiebat nihilo meliorem esse mendacio, sed utriusque dignitatem et pretium usu definiri.

III. Reprehendentibus ipsum, et indignum Hercule dicentibus, quod pleraque impostruris ageret, doloque res non ingenue gereret, ridens respondit: *Ubi non sufficit leonina pellis, adsuenda est vulpina.*

IV. Aliis vituperantibus ipsum ob violatum jusjurandum, quod Mileti dixerat: *Pueros talis, viros sacramentis decipi debere*, respondit.

V. Cum Athenienses ex insidiis vicissent ad Ægos potamos, fameque pressos urbem dedere coegissent, Ephoris scripsit: *Captæ sunt Athenæ.*

ϛ'. Πρὸς Ἀργείους δὲ περὶ γῆς ὅρων ἀμφισβητοῦν- C
τας, πρὸς Λακεδαιμονίους, καὶ δικαιότερα λέγειν αὐτοὺς φάσκοντας, σπασάμενος τὴν μάχαιραν, Ὁ ταύτης, ἔφη, κρατῶν, βέλτιον περὶ γῆς ὅρων διαλέγεται.

ζ'. Τοὺς δὲ Βοιωτοὺς ἐπαμφοτερίζοντας, ὅτε διήει τὴν χώραν, ὁρῶν, προσέπεμψε, σκιρτανόμενος πότερον ὀρθοῖς τοῖς δόρασιν ἢ κεκλιμένοις διαπορεύηται τὴν χώραν αὐτῶν.

η'. Μεγαρέως δὲ ἀνδρὸς ἐν τῷ κοινῷ συλλόγῳ παῤῥησίᾳ χρησαμένου πρὸς αὐτόν, Οἱ λόγοι σου, εἶπεν, ὦ ξένε, πολέως δέονται.

θ'. Ἐπεὶ δὲ Κορινθίων ἐφεστώτων διερχόμενος πρὸς D
τὰ τείχη τοὺς Λακεδαιμονίους εὖρεν προσβάλλειν ὀκνοῦντας, καὶ λαγώς τις ὤφθη σκιρτῶν τὴν τάφρον, Οὐκ αἰσχύνεσθε, εἶπεν, ὦ Σπαρτιάται, τοιούτους φοβούμενοι πολεμίους, ὧν δι' ἀργίαν οἱ λαγωοὶ τοῖς τείχεσιν ἐγκαθεύδουσιν;

ι'. Ἐν δὲ Σαμοθρᾴκῃ χρηστηριαζομένῳ αὐτῷ ὁ ἱερεὺς ἐκέλευσεν εἰπεῖν ὅ, τι ἀνομώτατον ἔργον αὐτῷ ἐν ᾧ

VI. Argivis in controverſia de agris adverſus Spartanos juſtiora ſeſe afferre argumenta dicentibus, gladium ſtringens: *Qui hunc*, inquit, *tenet, is optime de finibus agrorum diſputat.*

VII. Bœotos, cum per eorum ditionem eſſet tranſiturus, cernens in utramque nutare partem, miſit qui interrogaret, *Rectiſne ſe haſtis vellent, an vero demiſſis tranſire.*

VIII. Megarenſi cuidam in concilio liberius ipſum appellanti, *Tua*, inquit, *hoſpes, verba civitate opus habent.*

IX. Cum defeciſſent Corinthii, et juxta eorum muros ducens ſuos videret ad oppugnationem parum habere animi, lepus autem conſpiceretur foſſam tranſilire: *Non pudet*, inquit, *Spartani, hos hoſtes metuere, quorum ob ignaviam muris lepores indormiunt?*

X. In Samothrace oraculum conſulentem ſacerdos cum juberet dicere quod in vita ſua maximum perpetraſſet ſce-

βίῳ πέπρακται· Πότερον οὖν σοῦ τοῦτο κελεύσαντος ἢ τῶν θεῶν τοῦτο δεῖ ποιεῖν; ἐπηρώτησε. Φαμένου δέ, Τῶν θεῶν· Σὺ τοίνυν, ἔφη, ἐκποδών μοι κατάστηθι, κἀκείνοις ἐρῶ, ἐὰν ὑπομένωσι.

E ια'. Πέρσῃ δ' ἐρωτήσαντος ποίαν μάλιστα ἐπαινεῖ πολιτείαν, Ἥτις, ἔφη, τοῖς ἀνδρείοις καὶ δειλοῖς τὰ πρόσηκοντα ἀποδίδωσι.

ιβ'. Πρὸς δὲ τὸν εἰπόντα ὅτι ἐπαινοίη αὐτὸν καὶ ὑπερασπάζοιτο, Δύο βοῦς, ἔφη, ἐν ἀγρῷ ἔχω· σιγώντων δ' ἀμφοτέρων, ἀκριβῶς ὑπίσταμαι τόν τε ἀργὸν καὶ τὸν ἐργαζόμενον.

ιγ'. Λοιδορουμένῳ δέ τινος ἀπρᾳ, εἶπε, Λέγε πυκνῶς, ὦ ξενύλλιον, λέγε μηδὲν ἐλλείπων, ἂν σε δυνῇ τὰν ψυχὰν κενῶσαι κακῶν, ὧν ἔοικας πλήρης εἶ).

ιδ'. Χρόνῳ δ' ὕστερον μετὰ τὴν τελευτὴν ἀντιλογίας συμμαχικῆς γενομένης, Ἀγησίλαος ἦλθεν ὑπὲ τὴν τοῦ Λυσάνδρου οἰκίαν, ὅπως τὰ περὶ αὐτῆς

E. 5. ὑπερασπάζοιτο] Ita Voss. et T. Omnes alii, et vulgo, ὑπερασπίζοιτο.

lus, *Tuone*, inquit, *an deorum jussu?* respondenti, Deorum: *Tu itaque*, ait, *apage hinc, et ego diis, ubi interrogabunt, dicam.*

XI. Persæ quærenti quam reipublicæ formam maxime probaret: *In qua*, inquit, *fortibus et ignavis suum tribuitur.*

XII. Dicenti, laudo te et defendo, respondit, *Duos se ruri habere boves, quibus tacentibus, se tamen exquisite nosse uter eorum piger sit, uter industrius.*

XIII. Cuidam peregrino convicia in ipsum jacienti dixit: *Crebro ista dicito, dicito absque intermissione, si fortassis animi tui mala, quibus plenus videris esse, possis egerere.*

XIV. Aliquo post mortem ejus tempore oborta sociali controversia, Agesilaus domum Lysandri venit inspectu-

γράμματα ἀφασκέψηται· ταῦτα γὰρ παρ' αὐτῷ κατέσχεν ὁ Λύσανδρος· εὗρε δὲ καὶ βιβλίον γεγραμμένον F
τῷ Λυσάνδρῳ περὶ τῆς πολιτείας, ὡς χρὴ τὴν Εὐρυποντιδῶν καὶ Ἀγιάδων τὴν βασιλείαν ἀφελομένους, εἰς μέσον θεῖναι, καὶ ποιεῖσθαι τὴν αἵρεσιν ἐκ τῶν ἀρίστων, ἵνα μὴ τῶν ἀφ' Ἡρακλέους, ἀλλ' οἷος Ἡρακλῆς τῇ ἀρετῇ, κρινομένων τὸ γέρας ᾖ, ᾗ κἀκεῖνος εἰς θεῶν τιμὰς ἀνήχθη. Καὶ τοῦτον τὸν λόγον ὥρμησε μὲν εἰς τοὺς πολίτας ἐξενεγκεῖν, καὶ διδασκευάσαι τὸν Λύσανδρον οἷος ὢν πολίτης διελάνθανε, καὶ ὑπὸ βραδυλῇ τῶν Λυσάνδρου φίλων. Κρατίδᾳ δέ φασι τότε πρεσβύτῃ τῶν Ἐφόρων, εὐλαβηθέντα μὴ πείσῃ ἀναγνωσθεὶς ὁ λόγος, ὑποπλαβέσθαι τῷ Ἀγησίλαῳ, καὶ εἰπεῖν ὡς, Οὐ δεῖ ἀνορύττειν τὸν Λύσανδρον, ἀλλὰ καὶ τὸν λόγον αὐτῷ συγ- 230
κατορύττειν, πανούργως καὶ πιθανῶς συντεταγμένον.

ιε'. Τὰς δὲ μνηστευσαμένας αὐτοῦ τὰς θυγατέρας, εἶτα μὴ

F. 2. Εὐρυπρατιδῶν] Ita omnes libri vitiose. Verum est Εὐρυπαντιδῶν; quod apud antiquos jam frequenter permutatum est altera forma Εὐρυτιωνιδῶν: quæ in eadem re est Vit. Lys. p. 450. F.
F. 6. κρινομένων] Sic Venet. et T. Vulgo κρινόμενον.

rus ea de re literas, quas secum is retinuerat. Invenit autem librum a Lysandro scriptum de republica in quo erat hæc sententia; *Regnum familiæ Eurytionidarum et Agiadarum adimendum, inque medio ponendum esse, regemque ex optimatibus creandum: ne posteris Herculis is honor haberetur, sed iis qui imitarentur virtutem Herculis, qua is ad deos evectus fuit.* Hanc orationem cum vellet evulgare ad cives Agesilaus, ut ostenderet qualis civis Lysander fefellisset, ejusque amicos traduceret, Lacratidam ferunt Ephororum tunc principem veritum ne oratio ea persuaderet, inhibuisse eum ac monuisse, *Non esse eruendum e sepulchro Lysandrum, sed orationem consepeliendam, vafre et ad persuadendum apte compositam.*

XV. Qui filias ejus ambiverant, mortuo autem eo, quod pauperem fuisse tum li-

τῷ τελευτῷ πένητος εὑρεθέντος ἀπειπαμένους, ἐζημίωσαν οἱ Ἔφοροι, ὅτι πλέσιον μὲν νομίζοντες ἐθεράπευον, δίκαιον δὲ καὶ ἀγαθὸν οὐκ ἐκ τῆς πενίας ὑπονοοῦντες, ὑπερεῖδον.

NAMERTOY.

Ναμέρτης πρεσβευτὴς ἀπεσταλείς, μακαρίζοντός τινος αὐτὸν τῶν ἐκεῖθι διότι πολύφιλος εἴη, ἠρώτησεν εἰ
B δοκίμιον ἔχει τινὶ τρόπῳ πιεράζεται ὁ πολύφιλος· ὑπιζητοῦντος δὲ θατέρου μαθεῖν, Ἀτυχία, εἶπεν.

NIKANΔPOY.

α'. Νίκανδρος, εἰπόντος τινὸς ὅτι κακῶς αὐτὸν λέγουσιν οἱ Ἀργεῖοι, Οὐκοῦν, ἔφη, δίκην τίνουσι τοὺς ἀγαθοὺς κακῶς λέγοντες.

β'. Πυθομένου δέ τινος διὰ τί κομῶσι καὶ πωγωνοτροφοῦσιν, Ὅτι, ἔφη, πάντων κάλλιστος καὶ ἀδαπανώτατος ἀνδρὶ ὁ ἴδιος κόσμος.

γ'. Τῶν Ἀθηναίων δέ εἰπόντος τινὸς, Λίαν ἀντέχεθε, ὦ Νίκανδρε, τῷ σχολάζειν, Ἀληθίζεις, ἔφη, ἀλλ' οὐχ ὥσπερ ὑμεῖς ὅπως τύχοι σπουδάζομεν.

queret, repudiabant, Ephori mulctaverunt, quod quem ob divitiarum opinionem coluiſſent, hunc, juſtitiam ejus ac probitatem paupertate arguente, ſpernerent.

NAMERTIS.

Namertes legatus aliquo miſſus cum a quodam iſthic felix prædicaretur ob multitudinem amicorum, *Habeſne*, inquit, *indicium certum quo probare poſſis quis multos habeat amicos?* Doceri ſe id poſtulanti, *Rebus*, ait, *adverſis.*

NICANDRI.

I. Nicander narrante quodam Argivos ipſi maledicere, *Pœnas ergo*, inquit, *dabunt, qui de bonis male loquantur.*

II. Quærenti cur comam et barbam alerent Spartani, reſpondit: *Quia virum et maxime ornat, et minimo ſumptu conſtat proprius ornatus.*

III. Athenienſi cuidam dicenti, Nimium, O Spartani, otio eſtis dediti: *Vera*, inquit, *dicis: at non, ut vos, in quaſcunque res operam impendimus.*

ΠΑΝΘΟΙΔΟΥ. C

α'. Πανθοίδας πρεσβεύων εἰς τὴν Ἀσίαν, ὑπο-δεικνύντων αὐτῷ τεῖχος ἐχυρὸν, εἶπε, Νὴ τοὺς θεοὺς, ὦ ξένοι, καλὴ γυναικωνῖτις.

β'. Ἐν Ἀκαδημίᾳ δὲ τῶν φιλοσόφων διαλεγομένων πολλὰ καὶ σπουδαῖα, ἐπερωτώντων δὲ τὸν Πανθοίδαν μετὰ ταῦτα, τί δοκοῦσιν αὐτῷ οἱ λόγοι ὅτοι εἰσὶ, Τί δ' ἄλλο, ἔφη, ἢ σπουδαῖοι; ὄφελος δ' οὐδὲν, μὴ χρωμένων ὑμῶν αὐτοῖς.

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ ΤΟΥ ΚΛΕΟΜΒΡΟΤΟΥ.

α'. Παυσανίας ὁ Κλεομβρότου, Δηλίων διαλεγομένων πρὸς τοὺς τῆς νήσου πρὸς Ἀθηναίους, καὶ λεγόντων ὅτι κατὰ τὸν νόμον τὸν παρ' αὐτοῖς ὅτε αἱ γυναῖκες ἐν τῇ νήσῳ τίκτουσιν, ὅτε οἱ τελευτήσαντες θάπτονται, D Πῶς οὖν, ἔφη, αὕτη πατρὶς ὑμῶν ἐστιν ἐν ᾗ ὅτε γέγονέ τις ὑμῶν ὅτ' ἔσται;

β'. Τῶν δὲ φυγάδων αὐτὸν πρεσβευομένων ὡς τοὺς Ἀθηναίους ἄγειν τὸν στρατιὰν, λεγόντων τε, Ὅτι F

PANTHOEDÆ.

I. Panthoedas in Aſia legatione fungens, oſtendentibus quibuſdam murum probe munitum, *Per deos*, inquit, *hoſpites, pulchrum eſt gynæceum.*

II. In Academia philoſophis multa et præclara diſſerentibus, ac deinde ex ipſo quærentibus, quid ſentiret de his diſputationibus: *Equidem*, inquit, *præclaræ ſunt, ſed nullius pretii, cum vos iſtis rebus non utamini.*

PAUSANIÆ CLEOMBR. F.

I. Pauſanias Cleombroti filius Deliis de inſulæ ſuæ jure adverſus Athenienſes diſputantibus, ac dicentibus, Lege apud ipſos receptum eſſe, ut neque pariant in inſula mulieres, neque mortui ſepeliantur: *Et quomodo*, inquit, *Delus patria veſtra ſit, in qua neque natus eſt quiſquam veſtrum, neque erit poſt mortem?*

II. Cum exſules ipſum in Athenienſes ut duceret exercitum, hortarentur, dicerent-

τοῖς Ὀλυμπίοις ἀνακηρυττομένου αὐτοῦ, ἐσύριττον αὐτὸν μόνοι, Τί οὖν οἴεσθε, ἔφη, τοὺς ὅτε εὖ ἔπαθον συρίττοντας, παθόντας κακῶς, ποιήσειν;

γ'. Πυθανομένου δέ τινος διὰ τί Τυρταῖον τὸν ποιητὴν ἐποιήσαντο πολίτην, Ὅπως, ἔφη, μηδέποτε ξένος φαίνηται ἡμῶν ἡγεμών.

δ'. Πρὸς δὲ τὸν ἀσθενῆ μὲν τῷ σώματι, συμβουλεύοντα δὲ περὶ τοὺς πολέμους καὶ γῆν καὶ θάλατταν διακινδυνεύειν, Θέλεις οὖν, ἔφη, δεῖξαι σεαυτὸν ἐκδὺς, οἷος ὢν ἡμῖν μάχεσθαι συμβουλεύεις;

ε'. Θαυμαζόντων δέ τινων ἐν τοῖς λαφύροις τῶν βαρβάρων, τὴν πολυτέλειαν τῆς ἐσθῆτος, Κρεῖσσον, ἔφη, αὐτοὺς εἶναι πολλῶν ἀξίους, ἢ κεκτῆσθαι πολλῶν ἄξια.

ς'. Μετὰ δὲ τὴν ἐν Πλαταιαῖς καὶ Μήδων γενομένην νίκην, τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐκέλευσε τὸ παρητοιμασμένον Περσικὸν δεῖπνον παρατεῖναι· τότε δὲ θαυμαστὴν πολυ-
F τέλειαν ἔχοντος, Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη, λίχνος ἦν Πέρσης, ὅτι τοσαῦτα ἔχων ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν ἦλθε μάζαν.

que Olympicis ludis cum renunciaretur victor, a ſolis Athenienſibus fuiſſe exſibilatum: *Quid vero putatis*, inquit, *qui beneficio accepto me exſibilaverunt, facturos ſi lædantur?*

III. Quærenti cur Tyrtæum poetam Spartani donaſſent civitate, reſpondit: *Ne unquam videremur peregrino uſi duce.*

IV. Imbecillo homini terra marique decertandum eſſe ſuadenti, *Viſne*, inquit, *veſtibus te exuere, et oſtendere qualis homo pugnam nobis ſuadeas?*

V. Mirantibus nonnullis inter ſpolia barbarorum ſumptuoſas veſtes, dixit: *Præſtat aliquem ipſum magni eſſe pretii, quam res poſſidere pretioſas.*

VI. Poſt Plataicam de Medis victoriam, mandavit ſuis ut præparatam Perſæ cœnam ſibi apponerent: quæ cum eſſet admirabili luxu adornata, *Per deos*, inquit, *gulæ deditus fuit Perſa, qui tot rerum compos, noſtram appetiit mazam.*

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ ΤΟΥ ΠΛΕΙΣΤΑΝΑΚΤΟΣ.

α'. Παυσανίας ὁ Πλειστάναχτος, πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα, Διὰ τί τῶν ἀρχαίων νόμων οὐδένα κινεῖν ἔξεστι παρ' αὐτοῖς, Ὅτι τοὺς νόμους, ἔφη, τῶν ἀνδρῶν, καὶ τοὺς ἄνδρας τῶν νόμων κυρίους εἶναι δεῖ.

β'. Ἐπαινοῦντος δέ αὐτὸν ἐν Τεγέᾳ μὴ τὴν φυγὴν τοὺς Λακεδαιμονίους, εἴπέ τις, Διὰ τί οὖν οὐκ ἔμεινες ἐν Σπάρτῃ, ἀλλ' ἔφυγες; Ὅτι οὐδ' ἰατροί, ἔφη, πρὸς τοῖς ὑγιαίνουσιν, ὅπου δὲ οἱ νοσοῦντες, διατρίβειν εἰώθασιν.

γ'. Πυθομένου δέ τινος αὐτὸν πῶς ἂν δυνηθεῖεν τοὺς Θρᾷκας νικῆσαι, Εἰ τὸν ἄριστον, εἶπε, στρατηγὸν καταστήσαιμεν.

δ'. Ἰατροῦ δ' ὑπισχνουμένου αὐτὸν καὶ εἰπόντος, 231
Οὐδὲν κακὸν ἔχεις· Οὐ γάρ σοι ἰατρεύω, ἔφη, χρῶμαι.

ε'. Μεμφομένου δέ τινος αὐτὸν τῶν φίλων διότι ἰατρόν τινα κακῶς λέγει, πεῖραν οὐκ ἔχων αὐτοῦ, οὐδὲ ἀδικηθείς τι, Ὅτι, εἶπεν, εἰ ἔλαβον αὐτοῦ πεῖραν, οὐκ ἂν ἔζων.

PAUSANIÆ PLISTON. F.

I. Pausanias Plistonactis filius interroganti cur de antiquo jure nihil Lacedæmone liceret convellere: *Quia*, inquit, *legum in viros, non virorum in leges debet esse auctoritas.*

II. Exsul hic cum Tegeæ laudaret Lacedæmonios, et quidam diceret, *Cur ergo non mansisti Spartæ, sed solum vertisti?* respondit: *Quia ne medici quidem apud sanos, sed apud ægrotos solent versari.*

III. Interroganti quomodo Thraces possent vinci, *Si*, inquit, *optimum exercitui ducem præficiamus.*

IV. Medico ipsum visitanti ac dicenti, *Nihil habes mali:* retulit, *Id fit, quia te medico non utor.*

V. Amico reprehendenti ipsum, quod cuidam medico male diceret, non expertus ipsum, neque passus quicquam: *Si*, inquit, *expertus eum essem, non viverem.*

ς'. Τῶ δὲ ἰατρῶ εἰπόντος αὐτῷ, Γέρων γέγονας, Διότι, εἶπεν, οὐκ ἐχρησάμην σοὶ ἰατρῷ.

ζ'. Κρεῖττον δὲ ἔλεγε τοῦτον ἰατρὸν εἶ) τὸν μὴ καταπονῆσαι τοὺς ἀῤῥωστοῦντας, ἀλλὰ τάχιστα θάπτοντα.

ΠΑΙΔΑΡΗΤΟΥ.

Β α'. Παιδάρητος, λέγοντός τινος ὅτι πολλοί εἰσιν οἱ πολέμιοι, Οὐκοῦν, ἔφη, ἡμεῖς εὐκλεέστεροι ἐσόμεθα· πλείους γὰρ ἀποκτενοῦμεν.

β'. Ἰδὼν δέ τινα τῇ μὲν φύσει μαλακὸν, δι' ἐπιείκειαν δὲ ἐπαινούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ἔφη, Οὔτε ἄνδρας γυναιξὶν ὁμοίους ὄντας ἐπαινεῖν δεῖ, οὔτε γυναῖκας ἀνδράσιν, ἐὰν μὴ τὴν γυναῖκα χρεία τις καταλάβῃ.

γ'. Οὐκ ἐγκριθεὶς δ' εἰς τοὺς τριακοσίους, ἥτις ἦν τῇ πόλει θεσμοθετοῦσα τιμὴ τῇ τάξει ταύτῃ, ἱλαρὸς καὶ μειδιῶν ἀπῆει· ἀναπαλεσαμένων δ' αὐτὸν τῶν Ἐφόρων καὶ πυνθανομένων διότι γελᾷ, εἶπε, Διότι συγχαίρω τῇ πόλει τριακοσίους κρείττονάς μου πολίτας C ἐχούσῃ.

VI. Et dicenti medico, *Senex es factus:* respondit, *Quia te non adhibui medicum.*

VII. *Optimum* dicebat *esse medicum, qui ægrotos non conficeret putrescendo, sed quamprimum sepeliret.*

PÆDARETI.

I. Pædaretus dicente quodam magnum esse hostium numerum: *Tanto,* inquit, *major erit nostra gloria, quia plures interficiemus.*

II. Videns quendam natura mollem a civibus propter placidos mores laudari, dixit: *Neque viros mulierum similes debere laudari, neque mulieres virorum similes, nisi earum aliquis usus incidat.*

III. Non allectus in trecentorum numerum (qui primus in civitate erat honoris gradus) hilaris ac renidens e comitiis discessit: revocatusque ab Ephoris, et causam risus sui interrogatus: *Hæc,* inquit, *est, quod gratulor civitati, quæ trecentos quam ego sim meliores habet cives.*

ΠΛΕΙΣΤΑΡΧΟΥ.

α'. Πλείσαρχος Λεωνίδου, τὸν ἐπερωτήσαντα διὰ τίνα αἰτίαν οὐκ ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων προσαγορεύονται, Ὅτι, ἔφη, ἐκεῖνοι μὲν ἄρχειν ἢ βασιλεύειν ἔχρῃζον, οἱ δ' ἐκείνων ὕστερον, ἀδαμῶς.

β'. Σωτήρου δέ τινος γελοῖα λέγοντος, Οὐ φυλάξῃ, ἔφη, ὦ ξένε, συνεχῶς γελοιάζων, ὅπως μὴ γελοῖος γένῃ, ὥσπερ καὶ οἱ συνεχῶς παλαίοντες, παλαιστής;

γ'. Λέγοντος δέ τινος ὅτι κακολόγος τις αὐτὸν ἐπῄνει, Θαυμάζω, εἶπεν, εἰ μή τις αὐτῷ ἔφη ὅτι ἀπέθανον· ζῶντα γὰρ ἐκεῖνος οὐδένα καλῶς λέξαι δύναται. D

ΠΛΕΙΣΤΩΝΑΚΤΟΣ.

Πλειστώναξ ὁ Παυσανίου, Ἀττικοῦ τινος ῥήτορος ἀμαθεῖς ἀποκαλοῦντος τοὺς Λακεδαιμονίους, Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις, ἡμεῖς γὰρ Ἑλλήνων μόνοι οὐδὲν κακὸν μεμαθήκαμεν παρ' ὑμῶν.

ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ.

α'. Πολύδωρος ὁ Ἀλκαμένους, ἀπειλοῦντός τινος

PLEISTARCHI.

I. Pleiſtarchus Leonidæ filius quærenti cauſam, cur non a primis regibus cognomentum ducerent: *Quia*, inquit, *illis ut imperarent ac regnarent neceſſe fuit, poſterioribus nequaquam.*

II. Cum advocatus quidam ridicula diceret, *Non cavebis*, inquit, *hoſpes, ne quomodo continenter in palæſtra ſe exercentes palæſtæ evadunt, ita tu quoque identidem riſum captans, ridiculus fias?*

III. Narranti eſſe maledicum quendam qui ipſum laudet: *Mirum*, inquit, *niſi aliquis ei me mortuum eſſe dixit: de vivo enim nemine bene ille loqui poteſt.*

PLISTONACTIS.

Pliſtonax Pauſaniæ filius, cum Atticus quidam rhetor Lacedæmonios indoctos vocaret, *Vera*, ait, *prædicas: ſoli enim Græcorum nos mali nihil a vobis didicimus.*

POLYDORI.

I. Polydorus Alcamenis fi-

τοῖς ἐχθροῖς συχνὰ, Οὐ σιγᾷς, ἔφη, τὸ πλεῖστον καταναλίσκων τῆς τιμωρίας;

E. β'. Ἐξάγοντος δ' αὐτοῦ τὸ στράτευμα ἐπὶ Μεσσηνίους, ἤρετό τις, Εἰ τοῖς ἀδελφοῖς μάχεσθαι μέλλει, Οὐκ, ἔφη, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἀκλήρωτον τῆς χώρας βαδίζει.

γ'. Ἀργείων δὲ πάλιν μετὰ τὰς τριακοσίων μάχην ὑπὸ πανδημεὶ κρατηθέντων, τὸν Πολύδωρον οἱ σύμμαχοι παρεκελεύοντο μὴ παρεῖναι τὸν καιρὸν, ἀλλ' ἐπελθόντα τῷ τείχει τῶν πολεμίων, τὴν πόλιν αἱρεῖν· ῥᾴδιον γὰρ ἔσεσθαι, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἀπολωλότων, τῶν γυναικῶν δὲ ἀπολελειμμένων· ἔφη πρὸς αὐτούς, Τὸ μὲν οὐκ τοῦ ἴσου μαχόμενον νικᾶν τοὺς ἀνταγωνιστὰς, ἔστι μοι καλόν· τὸ δ' ὑπὲρ τῶν ὅρων τῆς χώρας μεμαχημένον τὴν πόλιν ἐπιθυμεῖν λαβεῖν, ἀδίκαιον πάθημα εἶναι· ἦλθον γὰρ χώραν ἀπολαβεῖν ἀλλὰ καταλαβέσθαι πόλιν.

F δ'. Ἐρωτηθεὶς δὲ διὰ τί Σπαρτιᾶται πόλεμον κινδυνεύουσιν ἀνδρείως, Ὅτι, ἔφη, αἰδεῖσθαι τοὺς ἡγεμόνας ἔμαθον, ἀλλὰ φοβεῖσθαι.

lius cuidam crebro hoſtibus minanti, *Non animadvertis*, inquit, *maximam te vindictæ partem ſic inſumere?*

II. Cum exercitum duceret contra Meſſenios, interroganti cuidam an pugnare cum fratribus vellet: *Non ſane*, inquit, *ſed ad hæreditatem nondum diviſam proficiſcor.*

III. Cum Argivi poſt trecentorum pugnam denuo ingenti pugna univerſi eſſent victi, hortabantur Polydorum ſocii ne occaſionem dimitteret, ſed recta ad Argos duceret, urbemque occuparet: quod fore aiebant facillimum, viris occiſis, ſoliſque ſuperſtitibus mulieribus: reſpondit: *Collatis ſignis hoſtem ſuperare ego pulchrum judico: ut autem urbem occupem, qui de finibus ditionis dimicaverim, injuſtum mihi videtur: veni enim non urbis capiendæ, ſed agri recipiendi gratia.*

IV. Quærenti cur in bellis Spartani pericula fortiter adirent, reſpondit: *Quia revereri duces didicerunt ſuos, non metuere.*

ΠΟΛΥΚΡΑΤΙΔΟΥ.

Πολυκρατίδας πρεσβεύων πρὸς τοὺς τοῦ βασιλέως στρατηγοὺς μετ' ἄλλων, ἐρομένων αὐτοὺς πότερον ἰδίᾳ πάρεισιν ἢ δημοσίᾳ ἐπέμφθησαν, Αἴκε τύχωμεν, δημοσίᾳ· εἶπεν, εἰ δὲ μή, ἰδίᾳ.

ΣΟΙΒΙΔΟΥ.

Σοιβίδας πρὸ τῆς κινδύνου τῆς Λευκτρικῆς λεγόντων τινῶν δείξειν τὴν ἡμέραν ταύτην τὸν ἀγαθὸν, Πολλοῦ τὴν ἡμέραν, ἔφησεν, ἀξίαν τὸν ἀγαθὸν δεῖξαι σῶον.

Λέγεται ἐν χωρίῳ χαλεπῷ καὶ ἀνύδρῳ πολιορκούμενον 232
ὑπὸ Κλειτορίων, ὁμολογῆσαι τ' ἀφεῖναι γῆν, εἰ πίοιεν μετ' αὐτῶν πάντες ἀπὸ τῆς πλησίον πηγῆς· ἐφεύρεν δ' αὐτὴν οἱ πολέμιοι· γενομένων δὲ τῶν ὅρκων, συναγαγόντα τοὺς μετ' ἑαυτοῦ, δοῦναι τῷ μὴ πόντι τὴν βασιλείαν, ὀδενὸς δὲ καρτερήσαντος, ἀλλὰ

F. 10. Σαιβίδου] Φοιβίδου J. Anon. Voſſ. a correctore. Xylander item recepit. Rectius. Sed illud retinuimus ob literarum ordinem.

F. 14. δεῖξαι σῶον] Ita omnes libri. Itaque nil mutavimus. Manifeſta eſt et corruptela, et medela, δεῖξαι. ΣΟΟΥ—· ut *Sci* ſint proxima dicta. Vidit item et reddidit Xylander.

A. 3. πίοιεν μετ' αὐτῶν] Legendum πίοιεν οἱ μετ' αὐτοῦ: quod unus habet T. et expreſſit Xyl. In fine dicti videtur ſubeſſe quid labis.

POLYCRATIDÆ.

Polycratidas cum aliis miſſus legatus ad regis præfectos, interrogatus privatimne adeſſet, an publico nomine, ſic retulit: *Si conſequimur quod volumus, publice: ſi repulſam patimur, privatim.*

PHOEBIDÆ.

Phœbidas ante pugnam Leuctricam dicentibus nonnullis, iſtam diem manifeſtaturam qui ſit vir bonus: *Magni*, inquit, *æſtimanda talis eſt dies.*

Sous fertur cum loco quodam iniquo et aquæ experte a Clitoriis obſideretur, pactus eſſe agrum ſe iis bello partum traditurum, ſi de proximo fonte omnes qui cum ipſo erant bibiſſent. Jurejurando pactis ultro citroque firmatis, ſuos convocaſſe, regnumque detuliſſe ei qui non biberet: nullo

πάντων πόντων, αὐτὸν ὑπὶ πᾶσι καταβάντα καὶ ῥεῖραναμμένον, ἔτι τῶν πολεμίων παόντων, ἐπελθεῖν, καὶ τὰν χώραν καταοχεῖν ὡς μὴ πόντα.

ΤΗΛΕΚΡΟΥ.

B α'. Τήλεκρος πρὸς τὸν εἰπόντα ὅτι ὁ πατὴρ λέγοι κακῶς αὐτόν, Εἰ μὴ αὐτῷ, ἔφη, λεκτὸν ἦν, οὐκ ἂν ἔλεγεν.

β'. Εἰπόντος δέ τῷ ἀδελφῷ ὅτι οὐχ ὁμοίως αὐτῷ προσφέρονται οἱ πολῖται ὡς ἐκείνῳ, ὄνπερ καὶ τὸ αὐτῶν, ἀγνωμονέστερον δέ, εἶπεν, Σὺ γὰρ οὐκ οἶδας ἀδικεῖσθαι, ἐγὼ δέ.

γ'. Ἐρωτηθεὶς δέ τι ἔθος παρ' αὐτοῖς ὀρθὸν τοὺς νεωτέρους τοῖς πρεσβυτέροις ἐξανίστασθαι, Ὅπως, ἔφη, μὴ τοὺς μὴ προσήκοντας τιμῆς, μᾶλλον τιμῶσι τοὺς γονέας.

δ'. Πυθομένῳ δέ τινος πόσων κέκτηται οὐσίαν; ἔφη, Οὐ πλείω τῶν ἱκανῶν.

ΧΑΡΙΛΑΟΥ.

α'. Χάριλλον ἐρωτηθεὶς διὰ τί τοὺς νόμους ὁ

B. 13. Χάριλλος] Ita libri: rectius eſt Χαρίλαος ut Xylander reddidit: et alias hoc nomen ſcribitur.

autem ſitim cohibente, omnibuſque bibentibus, poſtremum ipſum deſcendiſſe, ſeque aqua conſperſiſſe, et præſentibus adhuc hoſtibus diſceſſiſſe, ditionemque ut qui non bibiſſet, obtinuiſſe.

TELECRI.

I. Telecrus narranti, male de te loquitur pater tuus: *Non faceret*, inquit, *ſi non eſſet faciundum.*

II. Fratri querenti non eadem ſe benevolentia qua ipſum apud cives accipi, iiſdem ortum parentibus, reſpondit: *Non enim item, ut ego, ferre noſti injurias.*

III. Interrogatus cauſam conſuetudinis Spartanæ qua ſenioribus juniores aſſurgunt: reſpondit, *Eo id fieri, ut adſueti hoc honoris deferre alienis, tanto magis venerentur parentes.*

IV. Quærenti quantas poſſideret opes, reſpondit, *Non majores quam ſatis eſt.*

CHARILAI.

I. Charilaus interrogatus

Λυκοῦργος ὕπως ὀλίγους ἔθηκεν, Ὅτι, ἔφη, τοῖς ὀλίγα λέγουσιν ὀλίγων καὶ νόμων δεῖ χρεία. C

β'. Πυθομένῳ δέ τινος διὰ τί τὰς μὲν κόρας ἀκαλύπτους, τὰς δὲ γυναῖκας ἐγκεκαλυμμένας εἰς τὰ φανερὰ ἄγουσιν, Ὅτι, ἔφη, τὰς μὲν κόρας, ἄνδρας εὑρεῖν δεῖ· τὰς δὲ γυναῖκας, σώζειν τοὺς ἔχοντας.

γ'. Τῶν δὲ εἱλώτων τινὸς θρασύτερον αὐτῷ προσφερομένου, Εἰ μὴ ὠργιζόμην, εἶπε, κατέκτανον ἄν σε. E

δ'. Ἐρωτηθεὶς δὲ τίνα νομίζει πολιτείαν ἀρίστην, ἔφη, Ἐν ᾗ ἂν πλεῖστοι πολιτευόμενοι προθύμως ἀλλήλοις ἄνευ στάσεως ἀγωνίζωνται.

ε'. Πυθομένου δέ τινος διὰ τί πάντα τὰ τῶν θεῶν ξόανα μετ' ὅπλων ἵδρυται παρ' αὐτοῖς, Ὅπως, D ἔφη, μήτε τὰ τῶν ἀνθρώπων ὀνείδη λεγόμενα διὰ τὴν δειλίαν ὑπὸ τῶν θεῶν ἀναφέρωμεν, μήτε οἱ νέοι τοῖς θεοῖς ἄνοπλοι εὔχωνται.

cur tam paucas leges posuisset Lycurgus: *Quia*, inquit, *pauca loquentes paucis opus habent legibus.*

II. Quærenti cur Spartani virgines detectas, mulieres velatas in publicum emitterent: *Quia*, inquit, *virginibus quærendi sunt viri, mulieribus opera danda ut servent maritos.*

III. Heiloti cuidam asperius ipsi se opponenti, *Interficerem te*, inquit, *nisi iratus essem.*

IV. Interrogatus quænam esset optima reipublicæ forma, respondit: *In qua plurimi de virtutis laude absque seditione certant.*

V. Causam scitanti cur Spartæ omnia deorum simulachra essent armata: *Ne*, inquit, *quæ opprobria hominibus objiciuntur ob ignaviam in deos referamus: ac ne inermes nostri juvenes diis vota nuncupent.*

ΔΙΑΦΟΡΑ
ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΛΑΚΩΣΙΝ ΑΔΟΞΩΝ
ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ.

α'. Σαμίων πρεσβυταῖς μακρολογοῦσιν ἔφασαν οἱ Σπαρτιάται, Τὰ μὲν πρῶτα ὑπελάθομεν, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνήκαμεν, διὰ τὸ τὰ πρῶτα ὑπελαβεῖν.

E β'. Πρὸς Θηβαίους περί τινων ἀντιλέγοντας, Ἢ φρονεῖν, εἶπον, δεῖ ἔλασσον; ἢ δύσασι μεῖζον.

γ'. Λάκων ἐρωτηθεὶς δι' ἣν αἰτίαν τὰς τῶν πώγωνος τρίχας ὑπὸ πολὺ κομῶσας ἔχει, εἶπεν, Ἵνα βλέπων τὰς πολιὰς, μηδὲν ἀνάξιον αὐτοῦ πράττῃ.

δ'. Ἐπαινουμένου τινος τοὺς ἀρίστους μαχητὰς, Λάκων ἀκούσας εἶπεν, Ἐν Τροίᾳ.

ε'. Ἕτερος ἀκούσας δειπνήσαντάς τινας βιάζεσθαι πίνειν, Μὴ καὶ ἐσθίειν, εἶπε, βιάζονται;

D. 5. ΔΙΑΦΟΡΑ—ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ.] Hæc inſcriptio abeſt in Ald. Baſ. Xyl. Venet. Voſſ. ubi priora ſequentibus continuantur. Adeſt in Anon. et reliquis.

SPARTANORUM ET LACONUM
APOPHTHEGMATA
OMISSIS AUCTORUM NOMINIBUS.

I. Samiorum legatis longa uſis oratione Spartani reſponderunt: *Primorum obliti ſumus: eamque ob rem poſteriora non intelleximus.*

II. Thebanis controverſiam quibuſdam de rebus moventibus dixerunt: *Aut ſubmiſſiores oportet veſtros animos, aut majorem eſſe potentiam.*

III. Laco quidam interrogatus cur tam prolixam aleret barbam, reſpondit: *Ut canos videns, nihil iis indignum in me admittam.*

IV. Laudante quodam optimos bellatores, Laco, *Ad Trojam*, ait, *fuerunt.*

V. Alius cum audiret quoſdam in cœna ſe ad bibendum invicem coegiſſe, dixit: *An etiam ad edendum?*

ς'. Πινδάρου γράψαντος, Ἑλλάδος ἔρεισμα Ἀθήναι· Λάκων ἔφη, Καταπεσεῖν ἂν τὴν Ἑλλάδα ὀχουμένην ῥήσματι τοιούτῳ.

ζ'. Ἐπεὶ δέ τις ἐν πίνακι γραπτῷ Λάκωνας ὑπὸ Ἀθηναίων σφαττομένους, ἔλεγεν, Ἀνδρεῖοί γ' Ἀθηναῖοι, Λάκων ὑποτυχών, Ἐν τῷ πίνακι, εἶπεν. F

η'. Πρός δέ τινα τοιοῦτον τὰς ἐκ βλασφημίας, Λάκων εἶπε, Παῦσαι κατ' ἐμοῦ τὰ ὦτα χρηζῶν.

θ'. Πρὸς δὲ τὸν κολαζόμενον, καὶ λέγοντα, Ἄκων ἥμαρτον, εἶπέ τις, Ἄκων τοίνυν καὶ κολάζου. B

ι'. Ἰδών τις ἐν ἀποχωρήσει θακέοντας ὀπὶ δίφρων ἀνθρώπους, Μὴ γένοιτο, εἶπεν, ἐνταῦθα καθῆσαι ὅθεν οὐκ ἔστιν ἀναστῆναι πρεσβυτέρῳ.

ια'. Χίων ποτὲ κατ' ἐπιδημίαν ἀπὸ δείπνου ἐμεσάντων ἐν τῷ ἐφορείῳ, καὶ χεσάντων ὀπὶ τῶν δίφρων ἔνθα οἱ Ἔφοροι ἐκάθηντο, τὸ μὲν πρῶτον ἰσχυρῶς 233 ἀνεζήτουν τοὺς ποιήσαντας, μὴ πολῖται τυγχάνωσιν· ὡς

VI. Cum Pindarus ſcripſiſſet *Athenas fulcrum eſſe Græciæ*, dixit Laco quidam, *Utique Græciam collapſuram, quæ tali inniteretur fulcro.*

VII. Spectanti in tabula pictos Spartanos qui ab Athenienſibus occiderentur, ac dicenti, *Fortes ſane Athenienſes*, excipiens Laco verba, *In tabula*, inquit.

VIII. Cuidam calumnias admittenti Laco, *Deſine*, inquit, *contra me aures impendere.*

IX. Qui ſupplicio afficiebatur, ac ſe nolentem peccaſſe dicebat, ei quidam dixit: *Nolens itaque etiam pœnas da.*

X. Videns quidam exonerandæ alvi cauſa in ſellis ſedere alios: *Abſit*, inquit, *ut ibi ſedeam, unde ſeniori aſſurgere non licet.*

XI. Chii Spartam profecti cum a cœna in Ephoreo vomuiſſent, oletumque feciſſent in ſellis Ephororum: principio inquiſitum accurate eſt in auctores facinoris, ſi forte ci-

δ' ἤθοντο ὅτι Χῖοι εἶησαν, ἐκήρυξαν, Τοῖς Χίοις ἐφιᾶσιν ἀσελγαίνειν.

ιβ'. Ἐπεὶ δέ τις τὰς ἀμυγδαλὰς τὰς σκληρὰς ἑώρα διπλασίῳ πωλουμένας, Μὴ σπάνιοι, ἔφη, οἱ λίθοι;

ιγ'. Τίλας τὶς ἀηδόνα, καὶ βραχεῖαν πάνυ σάρκα εὑρὼν, εἶπε, Φωνά τις εἶ, καὶ οὐδὲν ἄλλο.

ιδ'. Ἰδών τις Λάκων Διογένην τὸν κύνα θερμαινόμενον ἀνδριάντα χάλκεον, ψύχους ὄντος σφοδροῦ, ἐπύθετο εἰ ῥιγῷη· ἀρνησαμένου δέ, Τί οὖν, ἔφη, μέγα ποιεῖς;

ιε'. Ὀνειδιζόμενός τις τὸν Μεταποντίων εἰς δειλίαν ὑπὸ Λάκωνος, Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, οὐκ ὀλίγα τῆς ἀλλοτρίας ἔχομεν· ὁ δὲ, Οὐ μόνον ἄρα, ἔφη, δειλοὶ, ἀλλὰ καὶ ἄδικοι ἐστέ.

ιϛ'. Καθ' ὁπωδημίαν τις ἐν Σπάρτῃ κριπιδούμενος ὀρθὸς ὑπὸ πατέρα σκέλους, εἶπε πρὸς Λάκωνα, Οὐκ ἂν οἴμαί σε, ὦ Λάκων, τοσοῦτον χρόνον ὑπὸ τοῦ ποδὸς, ὅσον ἐγὼ, σῆναι. Καὶ ὃς ὑπολαβών, Οὐ γάρ, ἔφη· τοῦτοι χηνῶν οὐκ ἔστιν ὅστις ἄν.

ves essent: sed ubi senserunt Ephori Chios esse, edixerunt publice, *Chiis permissum esse turpiter agere.*

XII. Quidam amygdalas duras videns duplo vendi, *An*, inquit, *rari sunt lapides?*

XIII. Laco cum plumis luscíniam nudasset, ac parum admodum carnis reperiret, dixit: *Vox tu es, et nihil præterea.*

XIV. Laco Diogenem canem videns statuam æneam amplecti cum esset acre frigus, interrogavit, *An riges?* neganti, *Quid ergo*, inquit, *magnum facis?*

XV. Laco Metapontino cuidam timiditatem objiciebat. Qui cum diceret, *Atqui multum agri alieni nos possidemus:* respondit Laco, *Ergo non timidi solum, sed injusti etiam estis.*

XVI. Peregrinus quidam Spartæ rectus uno stans in pede, Laconi dicebat: non arbitror te tamdiu uni pedi posse insistere: respondit Laco: *Sane: sed nullus est anserum, qui hoc non possit.*

ιζ'. Μεγαλωμένου τινὸς ἐπὶ τῇ ῥητορικῇ τέχνῃ, εἶπέ τις Λάκων, Ἀλλὰ νὴ τὼ Σιὼ, τέχνη ἄνευ τῆς ἀληθείας οὐδεμία, οὔτε ἐστὶν, οὔτε μή ποτε γένηται.

ιη'. Ἀργείου ποτὲ εἰπόντος, Πολλοὶ τάφοι παρ' ἡμῖν εἰσι Σπαρτιατῶν, Λάκων εἶπεν, Ἀλλὰ μιὼ παρ' ἡμῖν Ἀργείων οὐδὲ εἷς· ὡς αὐτῶν μὲ πολλάκις Ἄργους ἐπιβεβηκότων, Ἀργείων δὲ τῆς Σπάρτης οὐδέποτε.

ιθ'. Λάκων αἰχμαλωτισθεὶς καὶ πωλούμενος, τοῦ κήρυκος λέγοντος, Λάκωνα πωλῶ, ἐπεφώνησεν, εἰπών, Αἰχμάλωτον κήρυσσε.

κ'. Τῶν ὠνῆς Λυσιμάχῳ πρατευομένων ἐρωτηθείς τις ὑπ' αὐτοῦ μή τις τῶν εἱλώτων ἐστὶ, Σὺ δ' οἴει, ἔφη, ἐπὶ τὸ ὠνῆς σοῦ τετρώβολον Λάκωνα ἥξειν;

κα'. Ὅτε Θηβαῖοι νικήσαντες τοὺς Λάκωνας ἐν Λεύκτροις πρὸς αὐτὸν παρῆσαν τὸν Εὐρώταν, καί τις μεγαλαυχῶν εἶπε, Ποῦ νῦν εἰσιν οἱ Λάκωνες; Σπαρτιάτης ληφθεὶς ὑπ' αὐτῶν, Οὐ πάρεισιν, ἔφη· ἐ γὰρ ἂν ὑμεῖς δεῦρο ἤλθετε.

XVII. Jactanti se ob artem oratoriam, Laco quidam: *Per Castores*, inquit, *neque est, neque erit ars ulla sine veritate.*

XVIII. Argivo dicenti apud Argos multa esse Spartanorum sepulchra, respondit Laco: *At Spartæ Argivorum nulla sunt:* significans, Spartanos sæpe Argos adivisse, Argivos Lacedæmonem nunquam.

XIX. Laco captivus cum venderetur, præconi clamanti *Laconem se vendere*, os obturavit, *Captivum*, inquiens, *proclama.*

XX. Æra apud Lysimachum merentium quidam ab ipso interrogatus an ex Heilotibus unus esset: *Putas vero*, inquit, *Laconem aliquem ad tuum denarii bessem venturum?*

XXI. Thebani victis ad Leuctra Spartanis cum ad ipsum Eurotam accessissent, ac quidam gloriabundus diceret, *Ubi sunt Lacones?* quidam Spartanus ab iis captus, *Absunt*, inquit: *alioqui vos huc non venissetis.*

κβ'. Ἀθηναίων ἀξιούντων, ὅτε παρέδωκαν τὸ ἄστυ, Σάμον αὐτοῖς μόνον ἐᾶσαι, εἶπον, Ὅλων αὐτῶν οὐκ ἦτε, τότε καὶ ἄλλων ἔχειν ζητεῖτε; Ἀφ' ὃ καὶ ἡ παροιμία,

Ὃς αὐτὸς αὑτὸν οὐκ ἔχει, Σάμον θέλει.

κγ'. Πόλιν τινὰ κρατος ἑλόντων Λακεδαιμονίων, οἱ Ἔφοροι εἶπον, Οἴχεται τὸ πάλαισμα τῶν νέων· οὐκ ἔτι ἔξουσιν ἀνταγωνιστάς.

κδ'. Ἄλλην πόλιν ὑποχειρίαν βασιλέως αὐτῶν τέλεον ἀφανιεῖν μὴ συμβεβήκει πράγματα πολλάκις παρεχθῆναι τοῖς Λάκωσιν, οὐκ ἐπέτρεψαν, φάμενοι, Μηδαμῶς ἀφανίσῃς μηδ' ἀνέλῃς τὰν ἀκόναν τῶν νέων.

κε'. Τοῖς παλαίουσι παιδοτρίβας οὐκ ἐφίσανον, ἵνα μὴ τέχνης ἀλλ' ἀρετῆς ἡ φιλοπιμία γένηται. Διὸ καὶ Λύσανδρος ἐρωτώμενος ὅπως ὁ Χάρων ἐνίκησεν αὐτόν, Τᾷ πολυμηχανίᾳ, εἶπε.

κς'. Φιλίππου γεάφοντος, ὅτε εἰς τὴν χώραν αὐ-

XXII. Athenienſibus Spartani urbem dedentibus ac Samum duntaxat ſibi relinqui poſtulantibus, reſponderunt: Quo tempore veſtri juris non eſtis, alios vobis dari poſcitis: hinc proverbium:

Qui non habet ſeipſum, habere vult Samum.

XXIII. Cum Lacedæmonii urbem quandam vi cepiſſent, Ephori dixerunt: *Periit palæſtra juvenum, non habiturorum concertatores.*

XXIV. Aliam urbem, quæ ſæpe negotium exhibuerat Spartanis, rege ipſorum pollicente ſe funditus deleturum, non permiſerunt, inquientes: *Noli abolere aut delere cotem juventutis.*

XXV. In palæſtra ſe exercentibus nullos adjunxerunt pædotribas; ut ne artis, ſed virtutis iſtud eſſet certamen. Itaque Lyſander etiam interrogatus quomodo eſſet victus a Charonte, reſpondit, *Artificii varietate.*

XXVI. Philippo, cum in agrum Laconicum veniſſet,

τῶν παρεγένετο, πότερον βούλονται φίλον ἐλθεῖν ἢ πολέμιον αὐτόν, ἀντεφώνησαν, Οὐδέτερον.

κζ'. Πρεσβυτήν τινα πέμψαντες πρὸς Ἀντίγονον τὸν Δημητρίου, πυθόμενοι ὅτι ἐκάλεσεν αὐτὸν βασιλέα, ἐζημίωσαν, καίτοι μέδιμνον πυρῶν ἑκάστῳ παρ' F αὐγὴν σιτοδείας ὄσης κομίζοντα.

κη'. Ἐνέγκαντός τινος ἀρίστην γνώμην μοχθηρῶν, ταύτην μὲν ἀπεδέξαντο, πρεσβύτην δὲ τοῦτον, πρέσβιν ἕτερον καλῶς βεβιωκότα.

κθ'. Ἀδελφῶν πρὸς ἀλλήλους διαφερομένων, τὸν πατέρα ἐζημίωσαν ὅτι τοὺς υἱεῖς φασιάζοντας, πρεσβύτας.

λ. Ψάλτην ὑπομισήσαντα ἐζημίωσαν ὅτι δακτύλοις κιθαρίζει.

λα'. Δύο παῖδες ἐμάχοντο, ἕτερος δὲ αὐτῶν τὸν ἕτερον ἔτρωσε δρεπάνῳ, πληγῇ θανασίμῳ· τῶν δὲ σωθέντων παίδων, ἐπεὶ διαλύεσθαι ἔμελλεν, ἐπαγγελλομένων ἀμυνεῖσθαι καὶ ἀναιρήσειν τὸν πλήξαντα, Μηδαμῶς,

per litteras quærenti amicumne ipſum vellent aut inimicum venire, reſponderunt Spartani, *Neutrum.*

XXVII. Legatum quem ad Antigonum Demetrii filium miſerant, quanquam in penuria ille ab hoc medimnum tritici in caput civis impetratum adferebat, tamen quod regem appellaſſet Antigonum, mulctaverunt.

XXVIII. Cum pravus homo optimam tuliſſet ſententiam, probaverunt quidem eam, ſed ab eo ad hominem qui honeſte vixiſſet tanquam ejus auctorem tranſtulerunt.

XXIX. Fratribus inter ſe litigantibus, patrem mulctaverunt, quod diſſidere filios pateretur.

XXX. Peregrinum fidicinem mulctaverunt, quod digitis fides feriret.

XXXI. Duo pueri pugnabant, horum alter alteri falce vulnus lethale intulit. Cum autem pueri familiares, qui pacis componendæ gratia intervenerant, promitterent ſe ultores fore, et percuſſorem interfecturos: *Nolite obſecro*, inquit: *fiet hoc injuſte: idem*

234 εἶπε, πρὸς θεῶν· ὃ γὰρ δίκαιον· καὶ γὰρ ἂν ἐγὼ ἐποίησα τοῦτο, εἰ ἔφθασα καὶ ἀγαθὸς ἐγενόμην.

λβ'. Ἕτερον παιδάριον, ἐπεὶ παρῆν ὁ καιρὸς ἐν ᾧ κλέπτειν νενόμιστο τοὺς ἐλευθέρους παῖδας ὅ, τι τις δύναιτο, καὶ μὴ λαθεῖν αἰσχρὸν ἦν, ὡς οἱ σὺν αὐτῷ παῖδες ζῶν ἔκλεψαν ἀλωπέκιον, καὶ ἔδοσαν αὐτῷ φυλάττειν· ὡς δὲ γενομένων τῶν ἀπολωλεκότων ὅπῃ ζήτησιν, ἔτυχεν μὴ ἐκβαλὼν τὸ ἀλωπέκιον ὑπὸ τὸ αὐτοῦ ἱμάτιον· ἀχθιαίνοντος δὲ τοῦ θηρίου καὶ τῇ πλευρᾷ αὐτοῦ κατεσθίοντος μέχρι τῶν σπλάγχνων, ἠρέμει, ἵνα μὴ γένηται καταφανής. Ὡς δὲ ὕστερον ἐκείνων ἀπελθόντων ἐξ-
B σαντο τὸ γεγονὸς οἱ παῖδες καὶ ἐμέμφοντο, λέγοντες ἄμεινον εἶναι φανερὸν ποιῆσαι τὸ ἀλωπέκιον ἢ μέχρι θανάτου κρύπτειν, Οὔμμυμαι, εἶπεν, ἀλλὰ κρεῖττον ταῖς ἀλγηδόσιν τελευτᾶν, ἢ αἰσχρὸν γενόμενον, ἔτι μᾶλλον τὸ ζῆν αἰσχρῶς ἀντιποιήσασθαι.

λγ'. Περιτυχόντες τινὲς Λάκωσι κατ' ὁδόν, εἶπον, Εὐτυχήκατε, ἀρτίως ἐντεῦθεν λῃστῶν ἀπόντων. Οἱ δὲ,

enim ipſe facturus eram, ſi ſtrenuus fuiſſem, et antevertiſſem.

XXXII. Alius puſio, cum appetiiſſet tempus quo lege jubebantur ingenui pueri furari quicquid poſſent, turpe autem habebatur deprehendi: ſociis vulpeculam furatis, ipſique ut adſervaret tradentibus, ubi quæſitum venerunt qui perdiderant, ſubter tunica abdiderat beſtiam. Quæ cum eſferata latus ejus uſque ad viſcera corroderet, tamen ſe continuit, ne furtivam rem proderet. Illis deinde digreſſis cum æquales viderent quid eſſet perpeſſus, reprehenderentque factum, præſtare dicentes vulpeculam detegere, quam uſque ad mortem occultare: *Nequaquam*, inquit: *nam moriendum potius fuit in doloribus, quam furti compertum ob mollitiem vita turpiter potiri.*

XXXIII. Obvii quidam in itinere facti Laconibus dicebant, *Favit vobis fortuna; jam enim latrones hinc diſceſſerunt*: reſponderunt: *Non per*

Οὐ μὰ τὸν Ἐνυάλιον, ἀλλ' ἐκεῖνοι, μὴ σφετυχόντες ἡμῶν.

λδ'. Λάκων ἐρωτηθεὶς τί ὀπίσατα, εἶπεν, Ἐλεύθερος εἰ.

λε'. Παῖς Σπαρτιάτης αἰχμαλωτισθεὶς ὑπ' Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως καὶ πραθεὶς, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ὑπήκοος ἦν τῷ πριαμένῳ, ὅσα ᾤετο πρέπειν ἐλευθέρῳ ποιεῖν· ὡς δὲ προσέταξεν ἀμίδα κομίζειν, οὐκ ἠνέσχετο, εἰπών, Οὐ δουλεύσω· ἀνιαμένου δὲ ἐκείνου, ἀναβὰς ὀπὶ τὸν κέραμον, καὶ εἰπών, Εἶσῃ τῆς ὠνῆς· ἔβαλεν ἑαυτὸν κάτω, καὶ ἐτελεύτα.

λϛ'. Ἕτερος πωλούμενος, εἰπόντος τινὸς Χρήσιμος ἔσῃ ἐὰν ἀγοράσω σε; Κἂν μὴ ἀγοράσῃς, εἶπεν.

λζ'. Ἄλλος αἰχμάλωτος πιπρασκόμενος, τοῦ κήρυκος ἐπιλέγοντος ἀνδράποδον πωλεῖν, Κατάρατε, εἶπεν, οὐκ ἐρεῖς αἰχμάλωτον;

C. 5. Εἶσῃ τῆς ὠνῆς] Ita omnes libri. Forte ſanum et valet quod vertit Xyl. et item Philelph. ac Raphael. Forte legendum Ὄνησῃ τῆς ὠνῆς, *Frueris emptione:* ut prima ſyllaba a proxime antecedenti abſumpta videatur. Eodem ſenſu ἀπόνησαι τῆς ὠνῆς, Toup. Ep. Crit. p. 154. Seneca Ep. LXXVII. factum retulit, hanc dicti partem omiſit. Mez. οἰμώξῃ. Sed tum delendum τῆς ὠνῆς: ut infra p. 242. fin.

Martem: ſed latronibus fuit ſecunda, quod in nos ii non inciderunt.

XXXIV. Laco quid ſciret interrogatus, reſpondit: *Liber eſſe.*

XXXV. Puer Spartanus captus a rege Antigono et venditus, omnibus in rebus emptori morem geſſit, quas libero convenire putabat: juſſus autem matulam adferre, recuſavit, ſerviturum ſe negans: et urgente domino, tectum conſcendit, fatuſque, *Scies quid emeris*, præcipitem ſe inde dedit, ac vita deceſſit.

XXXVI. Alius cum venderetur, quærenti, Probuſne eris ſi te emero? reſpondit, *Etiam ſi non emeris.*

XXXVII. Alius captivus cum venderetur, et præco proclamaret Mancipium vendo: *Sceleſte*, inquit, *cur non dicis captivum?*

λή. Λάκων ὑπὲ τῆς ἀσπίδος μῦαν ἔχων ὑπίσημον, D καὶ ταύτῃ ὐ μείζω τῆς ἀληθινῆς, ὡς καταγελῶντές τινες ἔλεγον ὑπὲρ τῦ λανθάνειν τῦτο πεποιήκει, Ἵνα μὴ οὖν, εἶπε, φανερὸς ὦ· ὅπω γὲ τοῖς πολεμίοις πλησίον προσέρχομαι, ὥστε τὸ ὑπίσημον ἡλίκον ὑστὶν ὑπ' αὐτῶν ὁρᾶσθαι.

λθ'. Ἕτερος, ἐν συμποσίῳ προσενεχθείσης λύρας, Οὐ Λακωνικόν, εἶπε, τὸ φλυαρεῖν.

μ'. Σπαρτιάτης ἐρωτηθεὶς εἰ ἀσφαλὴς ἡ εἰς Σπάρτην ὁδός, εἶπεν, Ὁποῖος καθίσῃς· οἱ μὲν γὲ λέοντες βαδίζοντες ἀποκλαίοντι, τὺς δὲ λαγὼς ὑπὶ τὰς σκηνὰς θηρεύομες.

μα'. Ἐν χειρομαχίᾳ προσκρούοντος τῦ προσπαχηλίE ζοντος κενοσπούδως, καὶ καταπαιῶντος ὑπὶ τὸν γῆν, ἐπειδὴ τῷ σώματι ἐλείπετο ὁ προσπεσών, ἔδακε τὸν βραχίονα· κ' ὁ ἕτερος εἶπε, Δάκνῃς, ὦ Λάκων, ὥσπερ αἱ γυναῖκες· Οὐμμυν, εἶπεν ἄτερος, ἀλλ' ὥσπερ οἱ λέοντες.

D. 9. καθίσεις—ἀποκλαίοντι] Malim ἀποκλείονται. Pro καθίσεις verius fit καθίξεις, a καθίκω descendo. J. habet καθίσῃς—ἀποκαλέοντι. Difficile est statuere.

XXXVIII. Laco quidam clypeum muſca inſigniverat, non excedente vivæ muſcæ quantitatem. Cum deridentes eum nonnulli dicerent latendi cauſa ab eo factum hoc eſſe: *Immo*, inquit, *ut agnoſcar*; *ita enim prope ad hoſtes accedo, ut cernere poſſint inſignis mei quantitatem.*

XXXIX. Alius allata in convivio lyra dixit: *Non eſt Laconicum nugari.*

XL. Spartanus interrogatus an tuta eſſet Spartam via, reſpondit: *Pro eo atque deſcenderis: Leones enim venatum prodimus, lepores in latebris venamur.*

XLI. In lucta quidam cum apprehenſus collo ad terram detraheretur, neque corpus ſuſtinere poſſet, colluctantis brachium momordit: cumque hic diceret, *Mordes, O Laco, ſicut mulieres:* reſpondit, *Nequaquam, ſed ut leones.*

Οὐ μὰ τὸν Ἐνυάλιον, ἀλλ' ἐκεῖνοι, μὴ ἀτυχόντες ἡμῖν.

λδ'. Λάκων ἐρωτηθεὶς τί ὀπίσατα, εἶπεν, Ἐλεύθερος εἰ.

λε'. Παῖς Σπαρτιάτης αἰχμαλωτισθεὶς ὑπ' Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως καὶ ἀχθεὶς, τἀμὰ μὲν ἄλλα πάντα ἐπήκοος ἦν τῷ ὠνουμένῳ, ὅσα ᾤετο πρέπειν ἐλευθέρῳ ποιεῖν· ὡς δὲ προσέταξεν ἀμίδα κομίζειν, οὐκ ἠνέσχετο, εἰπών, Οὐ δουλεύσω· ὠνουμένου δὲ ἐκείνου, ἀναβὰς ἐπὶ τὸν κέραμον, καὶ εἰπών, Εἶσῃ τῆς ὠνῆς· ἔβαλεν ἑαυτὸν κάτω, καὶ ἐτελεύτα.

λϛ'. Ἕτερος πωλούμενος, εἰπόντος τινὸς Χρήσιμος ἔσῃ ἐάν σε ἀγοράσω; Κἂν μὴ ἀγοράσῃς, εἶπεν.

λζ'. Ἄλλος αἰχμάλωτος πιπρασκόμενος, τοῦ κήρυκος ἐπιλέγοντος ἀνδράποδον πωλεῖν, Κατάρατε, εἶπεν, οὐκ ἐρεῖς αἰχμάλωτον;

C. 5. Εἶσῃ τῆς ὠνῆς] Ita omnes libri. Forte ſanum et valet quod vertit Xyl. et item Philelph. ac Raphael. Forte legendum Ὄνησῃ τῆς ὠνῆς, *Frueris emptione:* ut prima ſyllaba a proxime antecedenti abſumpta videatur. Eodem ſenſu ἀπόνησαι τῆς ὠνῆς, Toup. Ep. Crit. p. 154. Seneca Ep. LXXVII. factum retulit, hanc dicti partem omiſit. Mez. εἰμώξῃ. Sed tum delendum τῆς ὠνῆς: ut infra p. 242. fin.

Martem: ſed latronibus fuit ſecunda, quod in nos ii non inciderunt.

XXXIV. Laco quid ſciret interrogatus, reſpondit: *Liber eſſe.*

XXXV. Puer Spartanus captus a rege Antigono et venditus, omnibus in rebus emptori morem geſſit, quas libero convenire putabat: juſſus autem matulam adferre, recuſavit, ſerviturum ſe negans: et urgente domino, tectum conſcendit, fatuſque, *Scies quid emeris*, præcipitem ſe inde dedit, ac vita deceſſit.

XXXVI. Alius cum venderetur, quærenti, Probuſne eris ſi te emero? reſpondit, *Etiam ſi non emeris.*

XXXVII. Alius captivus cum venderetur, et præco proclamaret Mancipium vendo: *Sceleſte*, inquit, *cur non dicis captivum?*

λή. Λάκων ὑπὲ τῆς ἀσπίδος μῦαν ἔχων ὑπίσημον,
D καὶ ταύτῃ ὐ μείζω τῆς ἀληθινῆς, ὡς καταγελῶντές τινες ἔλεγον ὑπὲρ τῦ λανθάνειν τῦτο πεποιήκει, Ἵνα μὴ οἶῶ, εἶπε, φανερὸς ὦ· ὅτω γὲ τοῖς πολεμίοις πλησίον προσέρχομαι, ὥστε τὸ ὑπίσημον ἡλίκον ὑστὶν ὑπ' αὐτῶ ὁρᾶσθαι.

λθ. Ἕτερος, ἐν συμποσίῳ προσενεχθείσης λύρας, Οὐ Λακωνικὸν, εἶπε, τὸ φλυαρεῖν.

μ. Σπαρτιάτης ἐρωτηθεὶς εἰ ἀσφαλὴς ἡ εἰς Σπάρτην ὁδὸς, εἶπεν, Ὁποῖος καθίσῃς· οἱ μὲν γὲ λέοντες βαδίζοντες ἀποκλαίοντι, τὺς δὲ λαγὼς ὑπὶ τᾷ σκιᾷ θηρεύομες.

μα. Ἐν χειραψίᾳ προσκρύοντος τῦ προσπαχηλίE ζοντος κενοσπούδως, καὶ καταπωῶντος ὑπὶ τὴν γῆν, ἐπειδὴ τῷ σώματι ἐλείπετο ὁ προσπεσών, ἔδακε τὸν βραχίονα· κ' ὁ ἕτερος εἶπε, Δάκνῃς, ὦ Λάκων, ὥσπερ αἱ γυναῖκες· Οὔμμυν, εἶπεν ἄτερος, ἀλλ' ὥσπερ οἱ λέοντες.

D. 9. καθίσεις—ἀποκλαίοντι] Malim ἀποκλείονται. Pro καθίσεις verius fit καθίξεις, a καθίκω descendo. J. habet καθίσῃς—ἀποκαλέοντι. Difficile est statuere.

XXXVIII. Laco quidam clypeum muſca inſigniverat, non excedente vivæ muſcæ quantitatem. Cum deridentes eum nonnulli dicerent latendi cauſa ab eo factum hoc eſſe: *Immo*, inquit, *ut agnoſcar*; *ita enim prope ad hoſtes accedo, ut cernere poſſint inſignis mei quantitatem.*

XXXIX. Alius allata in convivio lyra dixit: *Non eſt Laconicum nugari.*

XL. Spartanus interrogatus an tuta eſſet Spartam via, reſpondit: *Pro eo atque deſcenderis: Leones enim venatum prodimus, lepores in latebris venamur.*

XLI. In lucta quidam cum apprehenſus collo ad terram detraheretur, neque corpus ſuſtinere poſſet, colluctantis brachium momordit: cumque hic diceret, *Mordes, O Laco, ſicut mulieres:* reſpondit, *Nequaquam, ſed ut leones.*

μβ'. Χωλὸς ὁπὶ πόλεμον ἐξιὼν ἠγγελώμενος, εἶπεν, Οὐ φεύγοντων δεῖ, ἀλλ' ἑστώτων καὶ τὴν τάξιν τηρούντων.

μγ'. Ἕτερος τοξευθεὶς καὶ τὸν βίον ἐκλείπων, ἔλεγεν, Οὐ μέλει μοι τοῦτο ὅτι ἀποθνῄσκω, ἀλλ' ὅτι ὑπὸ γυναικὸς τοξότου καὶ μηδὲν πεπράξας.

μδ'. Εἰς πανδοκεῖόν τις καταλύσας καὶ δοὺς ὄψον τῷ πανδοκεῖ σκευάσαι, ὡς ἄτυρος τυρὸν ἥτει καὶ ἔλαιον, F Τί, ἔφη, εἰ τυρὸν εἶχον, ἔτι ἂν ἐδεόμην ὄψου;

με'. Πρὸς δὲ τὸν μακαρίζοντα Λάμπιν τὸν Αἰγινήτην διότι εὐδοκεῖ πλουσιώτερος εἶναι ναυκλήρια πολλὰ ἔχων, Λάκων εἶπεν, Οὐ πρόσεχω εὐδαιμονίᾳ ἐκ χοινίκων ἀπαρτημένῃ.

μς'. Εἰπόντος δέ τινος Λάκωνι ὅτι ψεύδῃ, ἀπεκρίνατο, Ἐλεύθεροι γὰρ ἐσμέν· οἱ δ' ἄλλοι αἴκα μὴ τὰ ἀληθῆ λέγοντι, οἰμώξονται.

μζ'. Προθέμενός τις νεκρὸν στῆσαι ὄρθιον, ὡς πάντα

XLII. Claudus in militiam proficiſcens cum derideretur, dixit: *Non fugientibus opus eſt, ſed ſtantibus et locum ſuum tuentibus.*

XLIII. Alius ſagitta ictus cum animam ageret, aiebat, *Non mortem ſibi moleſtam eſſe, ſed quod nulla re geſta necatus eſſet ab effeminato ſagittario.*

XLIV. Quidam cum in diverſorium publicum ſe recepiſſet, cauponi, cui apparandum dederat obſonium, caſeum oleumque poſcenti, *Quid*, inquit, *ſi caſeum haberem, an præterea obſonium requirerem?*

XLV. Felicem prædicanti Lampidem Æginetam, quod prædives putabatur ob multarum negotiationibus deſtinatarum navium poſſeſſionem, Laco quidam dixit: *Non moveor felicitate a funibus pendente.*

XLVI. Laco ei qui mentiri ipſum dicebat, *Quia enim*, inquit, *liberi ſumus: reliqui niſi vera dicant, ejulabunt.*

XLVII. Intendebat quidam cadaver rectum conſtituere: cum autem omnia experto res

ποιῶν οὐκ ἠδύνατο, Νὴ Δία, εἶπεν, ἔνδον τι εἶναι δεῖ.

μή. Τύννιχος, Θρασυβούλῳ τοῦ παιδὸς ἀποθανόντος, εὐρώστως ἤνεγκε· καὶ ἐπίγραμμα εἰς τοῦτον ἐγένετο,

Τὰν Πιτάναν Θρασύβουλος ἐπ' ασπίδος ἦλυθεν ἄπνους,
Ἑπτὰ πρὸς Ἀργείων τραύματα δεξάμενος,
Δεικνὺς ἀντία πάντα· τὸν αἱματόεντα δ' ὁ πρέσβυς
Θεὶς ἐπὶ πυρκαϊὴν Τύννιχος εἶπε τάδε,
Δειλοὶ κλαίεσθωσαν· ἐγὼ δέ σε, τέκνον, ἄδακρυς
Θάψω, τὸν καὶ ἐμὸν κἀ Λακεδαιμόνιον.

μθ'. Ἀλκιβιάδῃ τῷ Ἀθηναίῳ βαλανέως ὑπὲρ πλεῖον ἀναχέοντος ὕδωρ, Λάκων εἶπε, τί τοῦτο ὡς οὐ καθαρῷ, σφόδρα δὲ ὡς ῥυπαρῷ πλεῖον ἀναχέει;

ν'. Φίλιππος ὅτε ἐνέβαλεν εἰς τὴν Λακωνικήν, καὶ ἐδόκουν ἅπαντες ἀπολεῖσθαι, εἶπε πρός τινα τῶν Σπαρτιατῶν, Τί νῦν ποιήσετε, ὦ Λάκωνες; Τί γάρ, ἔφη, ἄλλο ἢ ἀνδρείως ἀποθανούμεθα; μόνοι γὰρ ἡμεῖς Ἑλλήνων ἐλεύθεροι ἐσμὲν καὶ μὴ ὑπακούειν ἄλλοις ἐμάθομεν.

A. 8. παραχέοντος—παράχει] Ita recepi ex Voss. T. P. Vulgo παρέχοντος—παρέχει. Cæterum dicti non satis expedita sententia.

non succederet, *Profecto*, inquit, *oportebat aliquid intus esse.*

XLVIII. Tynnichus Thrasybuli filii mortem magno tulit animo: extatque in hunc tale epigramma:

Exanimis Pitanam Thrasybulus in aspide venit,
Argivi septem vulnera cui dederant,
Cuncta gerens adversa: rogo pater huncce cruentum
Tynnichus imponens protulit ista senex:
Plorentur timidi: te fili siccus humabo
Lumina, qui meus es, qui Lacedæmonius.

XLIX. Cum Alcibiadi Athenienſi plurimum aquæ præberet balneator, Laco dixit: *Cur huic velut immundo et admodum ſordido plus aquæ affundit?*

L. Philippus cum in Laconicam irrupiſſet, Spartaniſque univerſis videretur exitium imminere, dixit cuidam Spartano, *Quid nunc facietis, Lacones?* reſpondit is, *Quid aliud, quam moriemur fortiter? ſoli enim Græcorum nos liberi eſſe, et non obedire aliis didicimus.*

να'. Μετὰ δὲ τὴν Ἄγιδος ἧτταν ὁμήρους αἰτοῦντος Ἀντιπάτρου πεντήκοντα παῖδας, Ἐτεοκλῆς ἐφορεύων εἶπε, Παῖδας μὲν οὐ δώσειν, ἵνα μὴ ἀπαίδευτοι γένωνται, τῆς πατρίου ἀγωγῆς ἀποστήσαντες· οὐδὲ πολῖται γὰρ ἂν εἶεν· πρεσβύτας δ' ἢ γυναῖκας, εἰ βούλοιτο, διπλασίους δώσειν. Ἀπειλοῦντος δ' αὖ δεινὰ εἰ μὴ λάβοι, ἀπεκρίναντο κοινῇ, Ἐὰν χαλεπώτερα θανάτου ἐπιτάττῃς, εὐκολώτερον ἀποθανούμεθα.

νβ'. Πρεσβύτης ἐν Ὀλυμπίᾳ συντελουμένου τοῦ ἀγῶνος πεφιλοτιμημένος θεάσασθαι, καθέδρας ἠπόρει· πολλοὺς δ' ἐπιπορευόμενος τόπους, ὑπερίζετο καὶ ἐσκώπτετο, μηδενὸς αὐτὸν προσδεχομένου· ὡς δὲ κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους ἦλθεν, ἀνέστησαν πάντες οἱ παῖδες καὶ πολλοὶ τῶν ἀνδρῶν, τῷ τόπῳ ἐκχωροῦντες· τῶν δὲ Πανελλήνων ἐπισημειωσαμένων κρότῳ τὸ ἦθος καὶ συμπαινούντων, ὁ πρεσβύτης

B. 8. ἀτακτήσαντες] Satis bonum. Melius tamen et forte verum ἀτυχήσαντες. J. Venet. ἀτευκλήσαντες: quod nec ipsum repudiandum. Voss. ἀτακτίσαντες vitiose.

LI. Post cladem duce Agide acceptam, cum Antipater obsidum loco poscceret quinquaginta pueros Eteocles tum ephorus daturum se eos negavit, ne male educarentur, et ab institutis patriæ desciscentes civitati incommodi fierent: senum autem aut mulierum duplum, si vellet, numerum obtulit. Cumque Antipater atrocia minaretur nisi darentur, publico nomine respondit: *Si difficiliora morte imperas, facilius nobis erit mori.*

LII. Senex quidam Olympiæ commissum certamen spectare cupiens, sedem non inveniebat, cumque multa obiret loca, a nemine admissus contumeliis insuper dicteriisque exagitabatur: cum autem ad Lacedæmonios venisset, omnes ei pueri assurrexerunt, multique viri loco cesserunt. Quem morem universis Græcis plausu approbantibus, summisque laudibus ferentibus, senex iste

Κινήσας πολιόν τε κάρη πολιόν τε γένειον,

D καὶ δακρύσας, Οἴμοι τῶν καλῶν, φησὶν, ὡς ἅπαντες μὲν οἱ Ἕλληνες ἐπίστανται τὰ καλὰ, ποιοῦνται δ' αὐτοῖς μόνοι Λακεδαιμόνιοι. Φασὶ δέ τινες ὅτι καὶ Ἀθηναίοις τὸ αὐτὸ ἐγένετο· Παναθηναίων γὰρ ὄντων οἱ Ἀττικοὶ γέροντα περιεπλάκιζον, περισκαλέμενοι μὲ ὡς παραδεξόμενοι, εἰ δὲ παραγένοιτο, ἀπερισδεχόμενοι· ὡς δὲ διεξιὼν ὀκρὸν ἅπαντας, ἐγένετο κατ' τὰς τῶν Λακεδαιμονίων θεωρὰς, ἅπαντες τῶν βάθρων ἀναστάντες, τῷ τόπου παρεχώρεν· ἀγαθεὶς δὲ ὁ ὄχλος ἐπὶ τῷ γεγονότι, ἐκρότησε μετὰ πολλῆς ἐπισημασίας, καί τις εἶπε τῶν Σπαρτιατῶν, Νὴ τὼ Σιὼ, ἴσασι μὲν οἱ Ἀθηναῖοι τὰ καλὰ, E ἀπὸ πράττουσι δέ.

νγ'. Ἐπαίτης ἤτησε Λάκωνα· Ἀλλὰ εἰ δώσω σοι, ἔφη, μᾶλλον πτωχεύσεις· τὴν δὲ ἀχημοσύνης σου ταύτης, ὁ θεὸς μεταδοὺς, αἴτιος, ἀργόν σε ποιήσας.

νδ'. Λάκων ἰδὼν ἀγείροντά τινα θεοῖς, Οὐδὲν, εἶπε, φροντίζειν θεῶν πτωχοτέρων ἑαυτῶ.

Concutiens canam barbamque et tempora cana,

Proh, inquit, *calamitatem! norunt omnes Græci quid ſit honeſtum, ſed eo ſoli utuntur Spartani.* Idem aiunt Athenis quoque eveniſſe. Cum enim agerentur Panathenæa, Attici ſenem contumelioſe vexabant vocantes ut locum daturi, neque tamen ſi acceſſiſſet, recipientes: qui cum pœne præter omnes iviſſet, ut venit ad eos qui Lacedæmone ſpectatum miſſi erant, univerſi relictis ſubſelliis locum dederunt ei. Quod factum cum populus magno cum plauſu et admiratione approbaſſet, Spartanus quidam, *Per Caſtores*, inquit, *norunt Athenienſes quid ſit honeſtum, ſed non agunt.*

LIII. Mendicus a Lacone ſtipem petebat: hic vero, *Si darem*, inquit, *tibi, eo magis mendicares; nam huic tuæ deformitati cauſam præbuit is qui primus tibi dedit, eoque te ignavum reddidit.*

LIV. Laco videns quendam diis ſtipem colligentem, *Non curo*, ait, *deos me pauperiores.*

νε'. Λαβών τις μοιχὸν ἐπ' αἰσχρᾷ γυναικί, Ἄθλιε, εἶπε, τίς τοι ἀνάγκα;

νϛ'. Ἄλλος ἀκούων ῥήτορος μεγάλας τρέφοντος τριόδους, Ἀλλὰ νὴ τὼ Σιώ, εἶπεν, ἀνδρεῖός γε ὁ ἄνθρωπος τοὺς ὀδόντας ὑποκείμενον εὖ τροχιλοῖ τῷ γλώσσαν.

νζ'. Εἰς Λακεδαίμονα ἀδικαγενόμενός τις, καὶ τῷ F τοὺς τὰς τρεσβύτας τῶν νέων τιμῶ θεασάμενος, Ἐν Σπάρτῃ μόνῃ, εἶπε, λυσιτελεῖ γηράσκειν.

νη'. Ἐρωτηθεὶς Λάκων ὁποῖός ἐστι Τυρταῖος ὁ ποιητής, Ἀγαθός, εἶπε, καχανεῖν νέων ψυχάς.

νθ'. Ἕτερος ἀλγῶν τὸς ὀφθαλμοὺς ἤει ἐπὶ πόλεμον· λεγόντων δέ τινων, Ποῦ ἄπει ὕπως ἔχων, ἢ τί ποιήσων; Κἂν μηδὲν ἕτερον τρέξω, ἔφη, πολεμίου δὲ μάχαιραν ἀμβλυῶ.

ξ'. Βοῦρις καὶ Σπέρτις Λακεδαιμόνιοι τορευθέντες

F. 5. καχανεῖν] Vereor ut ſanum ſit verbum. In eodem dicto ap. Plutarch. Solert. Animal. p. 959. A. eſt καλλύνειν. Cleomen. p. 805. E. αἰκάλλειν. Hoc loco Venet. καχύνειν. Verum, aut proximum vero, eſt Mez. καχκωνεῖν, *acuere*.

F. 8. πολεμίου δὲ] Mez. δὲ mutat in γε, rectius vulgato. Voſſ. plane omittit.

LV. Quidam cum deprehendiſſet adulterum cum uxore deformi, *Infelix*, inquit, *quæ te hoc coegit neceſſitas?*

LVI. Alius rhetorem audiens magnas torquentem converſiones orationis, *Ædaſtor*, inquit, *fortis iſte homo eſt, nulla re propoſita tam bene volvens linguam.*

LVII. Quidam cum veniſſet Spartam, ac cerneret quem honorem ſenibus juniores haberent, *Hac ſola in urbe dixit expedire fieri ſenem.*

LVIII. Laco interrogatus qualis eſſet Tyrtæus, *Utilis*, reſpondit, *ad blande ducendos juvenum animos.*

LIX. Alius ex oculis laborans ad pugnam ibat: interrogatus quo iret, aut quid facturus, qui hoc modo eſſet affectus: *Si nihil aliud agam*, inquit, *hoſtis ſaltem gladium hebetabo.*

LX. Buris et Spertis Lacedæmonii ſponte ſua profecti

ἐθελονταὶ πρὸς Ξέρξιν τ̃ Περσῶν βασιλέα ὑπὲρ τιμωρίας ὧν ὤφειλεν ἡ Λακεδαίμων τ̃ κήρυκας πεμφθέντας ἀπὸ τ̃ Πέρσου ὡς αὐτὸς ἀπέκτειναν· ἐλθόντες πρὸς τὸν Ξέρξιν, ἀκέλευον ὅ τι βούλοιτο τρόπῳ χρήσασθαι αὐτὸς ὑπὲρ Λακεδαιμονίων. Ὡς δὲ ἐκεῖνος ἀγαθεὶς ἀπέλυσε τοὺς ἄνδρας, καὶ ἠξίου μένειν παρ' αὐτῷ, Καὶ πῶς ἂν, ἔφασαν, δυναίμεθα ζῆν ἐνταῦθα, πατρίδα καταλιπόντες καὶ νόμους, καὶ τούτοις τοὺς ἄνδρας ὑπὲρ ὧν τοσαύτην ἤλθομεν ὁδὸν ἀποθανούμενοι; Ἰνδάρνα δὲ τ̃ στρατηγοῦ ὑπὲρ πλέον δεομένου, καὶ λέγοντος τεύξεσθαι αὐτοὺς τῆς ἴσης τιμῆς τοῖς μάλιστα ἐν θεραπείᾳ φίλοις τ̃ βασιλέως, ἔφασαν, Ἀγνοεῖν ἡμῖν δοκεῖς ἡλίκον ἐστὶ τὸ τῆς ἐλευθερίας, ἧς οὐκ
B ἂν ἀλλάξαιτό τις νοῦν ἔχων τὴν Περσῶν βασιλείαν.

ξα'. Λάκων, ἐπεὶ τ̃ μὲν πρώτην ἡμέραν ὁ ξένος αὐτὸν ἐξέκλινε, τ̃ δ' ἑξ̃ς στρώματα χρησάμενος δαψιλῶς ὑπεδέχετο, ὑποβὰς τοῖς στρώμασι, κατεπάτει, ὑπολέγων, διὰ ταῦτα ἐχθὲς ἐφ' ἑπτὰ σώνωκέναι.

sunt ad Xerxem Perſarum regem, pœnas perſoluturi quas ex oraculo debebat Lacedæmon ob interfectos præcones Perſæ ad civitatem miſſos. Ut ad regem venerunt, juſſerunt eum ipſos quo vellet modo pro Lacedæmoniis interficere. Abſoluti a rege virtutem eorum admirante, rogatique ut ſecum manerent, dixerunt: *At qui poſſemus hic vivere, patria legibuſque relictis, iiſque viris pro quibus morituri tantum confecimus iter?* Indarno duce impenſius orante, ac promittente æquali eos in honore fore cum primariis regis amicis, reſponderunt: *Videre nobis ignorare, quanta res ſit libertas, quam qui ſapit, non permutaret Perſarum regno.*

LXI. Lacon hoſpite, qui pridie ipſum declinaverat, ſplendide eum precario ſumpta veſte ſtragula excipiente, pedibus veſtem ſtragulam calcavit, inquiens: *Propter iſta heri ne in ſtorea quidem dormivi.*

νε'. Λαβών τις μοιχὸν ἐπ' αἰσχρᾷ γυναικί, Ἄθλιε, εἶπε, τίς τοι ἀνάγκα;

νϛ'. Ἄλλος ἀκούων ῥήτορος μεγάλας τρέφοντος τριόδους, Ἀλλὰ νὴ τὼ Σιὼ, εἶπεν, ἀνδρεῖός γε ὁ ἄνθρωπος τοὺς ὀδόντας ὑποκείμενον εὖ τροβιλοῖ τῷ γλώσσαν.

νζ'. Εἰς Λακεδαίμονα παραγενόμενός τις, καὶ τῷ τοὺς τὰς πρεσβύτας τῶν νέων τιμῶ θεασάμενος, Ἐν Σπάρτῃ μόνῃ, εἶπε, λυσιτελεῖ γηράσκειν. F

νη'. Ἐρωτηθεὶς Λάκων ὁποῖός ἐστι Τυρταῖος ὁ ποιητὴς, Ἀγαθὸς, εἶπε, χαλανεῖν νέων ψυχάς.

νθ'. Ἕτερος ἀλγῶν τὼς ὀφθαλμοὺς ἐξῄει ἐπὶ πόλεμον· λεγόντων δέ τινων αὐτῷ, Ποῦ ἄπει ὕπως ἔχων, ἢ τί ποιήσων; Κἂν μηδὲν ἕτερον πράξω, ἔφη, πολεμίῳ δὲ μάχαιραν ἀμβλυνῶ.

ξ'. Βοῦρις καὶ Σπέρτις Λακεδαιμόνιοι πορευθέντες

F. 5. χαλανεῖν] Vereor ut ſanum ſit verbum. In eodem dicto ap. Plutarch. Solert. Animal. p. 959. A. eſt καλλύνειν. Cleomen. p. 805. E. αἰκάλλειν. Hoc loco Venet. κακύνειν. Verum, aut proximum vero, eſt Mez. καχκονεῖν, *acuere*.

F. 8. πολεμίῳ δὲ] Mez. δὲ mutat in γε, rectius vulgato. Voſſ. plane omittit.

LV. Quidam cum deprehendiſſet adulterum cum uxore deformi, *Infelix*, inquit, *quæ te hoc coegit neceſſitas?*

LVI. Alius rhetorem audiens magnas torquentem converſiones orationis, *Ædaſtor*, inquit, *fortis iſte homo eſt, nulla re propoſita tam bene volvens linguam.*

LVII. Quidam cum veniſſet Spartam, ac cerneret quem honorem ſenibus juniores haberent, *Hac ſola in urbe dixit expedire fieri ſenem.*

LVIII. Laco interrogatus qualis eſſet Tyrtæus, *Utilis*, reſpondit, *ad blande ducendos juvenum animos.*

LIX. Alius ex oculis laborans ad pugnam ibat: interrogatus quo iret, aut quid facturus, qui hoc modo eſſet affectus: *Si nihil aliud agam*, inquit, *hoſtis ſaltem gladium hebetabo.*

LX. Buris et Spertis Lacedæmonii ſponte ſua profecti

ἐθελονταὶ πρὸς Ξέρξιν τ̃ Περσῶν βασιλέα ὅτι τιμωρίαν νὺ ὤφειλεν ἡ Λακεδαίμων κτὶ χρησμὸν, διότι κήρυκας πεμφθέντας ἀπὸ τ̃ Πέρσου ὡς αὐτὸς ἀπέκτειναν· ἐλθόντες πρὸς τὸν Ξέρξιν, ἀπέλθοιν ᾧ βούλεται τρόπῳ χρήσαθαι αὐτὸς ὑπὲρ Λακεδαιμονίων. Ὡς δὲ ἐκεῖνος ἀγαθεὶς ἀπέλυσε τὸς ἄνδρας, καὶ ἠξίου μένειν παρ' αὐτ̃, Καὶ πῶς ἂν, ἔφασαν, δυναίμεθα ζ̃ν ἐνταῦθα, πατρίδα καταλιπόντες καὶ νόμους, καὶ τούτοις τὸς ἄνδρας ὑπὲρ ὧν τοσαύτην ἤλθομεν ὁδὸν ἀποθανούμενοι; Ἰνδάρνα δὲ τ̃ στρατηγοῦντος πλέον δεομένου, καὶ λέγοντος τεύξεσθαι αὐτὸς τ̃ ἴσης τιμ̃ς τοῖς μάλιστα ἐν θεραπείᾳ φίλοις τ̃ βασιλέως, ἔφασαν, Ἀγνοεῖν ἡμῖν δοκεῖς ἡλίκον ἐστὶ τὸ τ̃ς ἐλευθερίας, ἧς οὐκ
B ἂν ἀλλάξαιτό τις νοῦν ἔχων τὴν Περσῶν βασιλείαν.

ξα'. Λάκων, ἐπεὶ τ̃ μὲν πρωτέρᾳ ἡμέρᾳ ὁ ξένος αὐτὸν ἐξέκλινε, τ̃ δ' ἑξ̃ς στρώματα χρησάμενος δαψιλῶς ὑπεστέκετο, ὑποβὰς τοῖς στρώμασι, κατεπάτει, ὑποπλέγων, διὰ ταῦτα ἐχθὲς οὐδ' ἐπὶ ψάθου κοιμηκέναι.

sunt ad Xerxem Perſarum regem, pœnas perſoluturi quas ex oraculo debebat Lacedæmon ob interfectos præcones Perſæ ad civitatem miſſos. Ut ad regem venerunt, juſſerunt eum ipſos quo vellet modo pro Lacedæmoniis interficere. Abſoluti a rege virtutem eorum admirante, rogatique ut ſecum manerent, dixerunt: *At qui poſſemus hic vivere, patria legibuſque relictis, iiſque viris pro quibus morituri tantum confecimus iter?* Indarno duce impenſius orante, ac promittente æquali eos in honore fore cum primariis regis amicis, reſponderunt: *Videre nobis ignorare, quanta res ſit libertas, quam qui ſapit, non permutaret Perſarum regno.*

LXI. Lacon hoſpite, qui pridie ipſum declinaverat, ſplendide eum precario ſumpta veſte ſtragula excipiente, pedibus veſtem ſtragulam calcavit, inquiens: *Propter iſta heri ne in ſtorea quidem dormivi.*

ξβ'. Ἕτερος ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας, καὶ ὁρῶν τοὺς Ἀθηναίους τὸ τάριχος ἀποκηρύττοντας καὶ τὸ ὄψον, καὶ τελωνοῦντας, καὶ πορνοβοσκοῦντας, καὶ ἕτερα ἔργα ἀσχήμονα πράττοντας, καὶ μηδὲν αἰσχρὸν ἡγουμένους· ὅτε ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα, τῶν πολιτῶν πυθομένων αὐτόν, ποῖά τινα τὰ ἐν Ἀθήναις, Πάντα, εἶπε, καλά· εἰρωνευόμενος, καὶ φράζων ὅτι πάντα μὲν τοῖς Ἀθηναίοις καλὰ νομίζεται, αἰσχρὸν δὲ οὐδέν. c

ξγ'. Ἄλλου ἐρωτῶντός τινος, ἀπεκρίνατο, Οὔ· ὡς δὲ ὁ ἐρωτήσας ἀπεκρίνατο ὅτι Ψεύδῃ, Ὁρᾷς, οὖν, ἔφη, ὅτι μάταιος εἶ περὶ ὧν ἐπίστασαι ἐρωτᾷς.

ξδ'. Ἦκόν ποτε κατὰ πρεσβείαν Λάκωνες πρὸς Λύγδαμιν τὸν τύραννον· ὡς δ' ἐκεῖνος ὑπερτιθέμενος πολλάκις σιωπᾶν ἀνεβάλλετο, τὸ δ' ἐπὶ πᾶσι μαλακῶς ἔχειν αὐτὸν ἔφασαν, οἱ πρέσβεις, Λέγε αὐτῷ, εἶπον, ὅτι μὰ τοὺς θεοὺς οὐ παλαισόμενοι πρὸς αὐτὸν ἐληλύθαμεν ἀλλὰ διαλεχθησόμενοι.

LXII. Alius cum Athenas veniſſet, videretque Athenienſes ſalſamenta et obſonia præcone proclamante vendere, vectigalia exigere, lenocinium exercere, multaque alia parum decora agere, nihilque inhoneſtum ducere: reverſus in patriam, civibus interrogantibus, Quales Athenis res eſſent, reſpondit, *Omnia pulchra:* per jocum et ſimulationem ſignificans, apud Athenienſes omnia pulchra putari, turpe nihil.

LXIII. Alius quadam de re interrogatus, negavit: et cum qui interrogaverat reſponderet, Mentiris: *Viden'*, inquit, *vanum te eſſe hominem, qui interroges de re tibi nota?*

LXIV. Venerunt aliquando legati Lacones ad Lygdamin tyrannum. Qui cum aliquoties colloquio diem produxiſſet, tandemque indicari juberet valetudine ſe non ſatis eſſe firma, reſponderunt: *Atqui per deos non colluctatum advenimus, ſed collocutum.*

D ξε'. Λάκωνά τινά τις μυσταγωγῶν ἠρώτα τί πεφάξας ἑαυτῷ συνοιδεν ἀσεβέστατον· ὁ δὲ, Γινώσκουσιν οἱ θεοὶ, ἔφη· ὑπειμένου δὲ μᾶλλον, καὶ λέγοντος, Πάντως σε δεῖ εἰπεῖν· ὁ Λάκων ἀντηρώτησε, Τίνι με δεῖ εἰπεῖν; σοὶ ἢ τῷ θεῷ; τοῦ δὲ εἰπόντος, Τῷ θεῷ· Σὺ τοίνυν, ἔφη, ἀποχώρησον.

ξς'. Ἕτερος νυκτὸς μνῆμα παριὼν καὶ φαντασιωθεὶς δαιμόνιόν τι, ἐπέδραμε τῇ λόγχῃ διαφαίνων· καὶ ἀναπηδήσαντος, εἶπε, Πῆ με φεύγεις δὶς ἀποθανουμένην ψυχή;

ξζ'. Ἄλλος εὐξάμενος ἀπὸ τοῦ Λευκάτα ῥίπτειν ἑαυτὸν, ἀνέβη, καὶ ἐπέστρεψεν ἰδὼν τὸ ὕψος· ὀνειδιζόE μενος δὲ εἶπεν, Οὐκ ᾤμην τὰν εὐχὰν ἄλλας μείζονος εὐχᾶς δεῖσθαι.

ξη'. Ἄλλος ἐπὶ ταττομένῃ τῷ πολεμίῳ τὸ ξίφος καθαφέρειν μέλλων, ἐπεὶ ὃ ἀνακλητικὸν ἐσήμηνεν, οὐκ ἔτι κατήνεγκε· πυθομένου δέ τινος διὰ τί τὸν ἐχθρὸν ἔχων ὑποχείριον, οὐκ ἀπέκτεινεν, Ὅτι, ἔφη, βέλτιόν ἐστι τοῦ φονεύειν τὸ πείθεσθαι τῷ ἄρχοντι.

LXV. Laconem quidam ſacris initians, dicere jubebat cujus maximi ſceleris ſibi ipſi conſcius eſſet: reſpondit Laco, *Diis id notum eſſe:* inſtantemque et omnino profitendum eſſe dicentem, interrogavit, *Cui ergo id indicandum eſt? tibine an deo?* cum reſponderet, Deo: *Tu ergo*, inquit, *interim recede.*

LXVI. Alius noctu ſepulchrum præteriens, ſpectrumque imaginatus, haſta irruit, eaque id trajecit dicens: *Quo fugis anima bis moritura?*

LXVII. Alius cum voviſſet ſe præcipitem a Leucata ſeſe daturum, altitudine conſpecta abiit retro: cumque id ei vitio verteretur, dixit: *Non putaveram hoc votum alio majore voto indigere.*

LXVIII. Alius in prœlio gladium hoſti jam incuſſurus, cum audiret receptui cani, ictum non intulit. Interrogatus cur peperciſſet hoſti quem necare potuiſſet, reſpondit: *Quia melius eſt imperatori parere quam interficere.*

ξθ'. Λάκωνί τινι ἡττωμένῳ ἐν Ὀλυμπίᾳ, εἴπέ τις, Ὁ ἀνταγωνιστής, ὦ Λάκων, ἐγένετό σου χρείσσων, Οὐμμὰ-ουω, ἔφη, ἀλλὰ καββαλικώτερος.

LXIX. Laco quidam ad Olympiam victus, dicenti, Colluctator tuus te fuit melior, *Nequaquam*, inquit, *ſed dejiciendi peritior.*

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΤΑ ΠΑΛΑΙΑ

ΤΩΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΑ.

F

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΤΑ ΠΑΛΑΙΑ

ΤΩΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΑ.

PLUTARCHI

INSTITUTA LACONICA.

α΄. ΤΩΝ δὲ εἰσιόντων εἰς τὰ συσσίτια ἑκάστῳ δεικνύων ὁ πρεσβύτατος τὰς θύρας, Διὰ τούτων, φησίν, οὐδεὶς ἐξέρχεται λόγος.

β΄. Δοκιμαζομένῳ μάλιστα παρ' αὐτοῖς τῷ μέλανος λεγομένῳ ζωμῷ, ὥστε μὴ κρεαδίῳ δεῖσθαι τοὺς πρεσβυτέρους, προσχωρεῖν δὲ τοὺς νεανίσκους, λέγεται Διονύσιος

F. 2. ΤΑ—ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΑ] Abeſt inſcriptio, et initium libelli cum antecedentis fine continuatur in Ald. Baſ. Voſſ. At Xyl. inſcriptionem habet Νόμιμα Λακώνων.

I. INgredientium in ſyſſitia unicuique maximus natu oſtendens januam: *Per has*, aiebat, *nullus effertur ſermo*.

II. Maxime apud eos probabatur jus atrum quod vocabant, ita ut ſeniores carnem non requirerent, ſed eam adoleſcentibus concederent. Ejus

ὁ τῆς Σικελίας τύραννος τότε χάριν Λακωνικὸν μάγειρον πριάσθαι καὶ προσάξαι σκυτάσαι αὐτῷ μηδενὸς φειδόμενον ἀναλώματος· ἔπειτα γευσάμενον καὶ δυσχεράναντα ἀποπύσαι· καὶ τὸν μάγειρον εἰπεῖν, Ὦ βασιλεῦ, τοῦτον 237
δεῖ τὸν ζωμὸν γυμνασάμενον Λακωνικῶς, τῷ Εὐρώτᾳ λελουμένον ἐπιφαθαι.

γ'. Πίνοντες οἱ Λάκωνες ἐν τοῖς συσσιτίοις μετρίως, ἅπασι δίχα λαμπάδος· οὐ γὰρ ἔξεστι προῒς φῶς βαδίζειν ἔστε ταύτῃ ἔστε ἄλλῃ ὁδόν, ὅπως ἐθίζωνται σκότους καὶ νυκτὸς εὐθαρσῶς καὶ ἀδεῶς ὁδεύειν.

δ'. Γράμματα ἕνεκα τῆς χρείας ἐμάνθανον· τὴν δὲ ἄλλων παιδευμάτων ξενηλασίαν ἐποιοῦντο, ὡς μᾶλλον ἀνθρώπων ἢ λόγων. Ἡ δὲ παιδεία ἦν αὐτοῖς προῒς τὸ ἄρχεσθαι καλῶς, καὶ καρτερεῖν πονοῦντα, καὶ μαχόμενον νικᾶν ἢ ἀποθνήσκειν.

ε'. Διετέλουν δὲ καὶ ἄνευ χιτῶνος, ἓν ἱμάτιον εἰς τὸν Β
ἐνιαυτὸν λαμβάνοντες, αὐχμηροὶ τὰ σώματα, καὶ λουτρῶν καὶ ἀλειμμάτων κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπεχόμενοι.

gratia fertur Dionyſius Siciliæ tyrannus Laconicum coquum emiſſe, ac juſſiſſe ut nulli parcens impendio jus illud coqueret: coctum autem cum guſtaſſet, indignatum exſpuiſſe: tum ei coquum dixiſſe: *O rex, corpore prius Laconicum in morem exercitato, et abluto in Eurota jus iſtud cœnandum eſt.*

III. Lacones ubi mediocriter in Syſſitiis biberunt, domum abſque face abeunt. Non enim licet iis vel hanc vel aliam viam ire cum lumine, ut adſueſcant in tenebris et noctu audacter et ſine pavore ambulare.

IV. Literas uſus gratia diſcebant: reliquas diſciplinas urbe ſua exigebant, ut et peregrinos homines. Inſtitutio ipſis erat bene obtemperandi, labores tolerandi, et in pugna aut vincendi aut moriendi.

V. Permanebant abſque toga, et unicam in annum ſumebant tunicam, ſqualidi corpora, et plerunque lavacris unctioneque abſtinentes.

ς'. Ἐκάθευδον δὲ οἱ νέοι ὁμοῦ κατ' ἴλιν καὶ κατ' ἀγέλιν ἐπὶ στιβάδων ἃς αὐτοὶ συνεφόρουν, τῷ πρῶτῳ Εὐρώτᾳ πεφυκότος καλάμου τὰ ἄκρα ταῖς χερσὶν ἄνευ σιδήρου κατακλάσαντες· ὑπὸ δὲ τῷ χειμῶνι τοὺς λεγομένους λυκοφῶνας ὑπεβάλλοντο καὶ κατεμίγνυσαν ταῖς στιβάσι, θερμαντικὸν ἔχειν τὴ τῆς ὕλης δοκοῦσης.

ζ'. Ἐρᾶν τῶν τιὼ ψυχιὼ σπουδαίων παίδων ἐφίc ετο· τὸ δὲ πλησιάζειν, αἰσχρὸν νενόμιστο ὡς τοῦ σώματος ἐρῶντας, ἀλλ' οὐ τῆς ψυχῆς· ὁ δὲ ἐγκληθεὶς ὡς ἐπ' αἰσχρῷ πλησιάζων, ἄτιμος ἦν βίον ἰών.

η'. Ἦθος ἰὼν καὶ τοὺς νεωτέρους ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἐρωτᾶσθαι οὗ πορεύονται, καὶ ὅπῃ τί· καὶ τὸν μὴ ἀποκρινόμενον, ἢ σοφάσεις πλέκοντα, ὀπιπλήτειν· ὁ δὲ μὴ ὀπιπλήτων παύοντος αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, ἔνοχος ἰὼν τῷ ἴσῳ ὀπτιμίῳ ὥσπερ καὶ ὁ ἁμαρτών· καὶ ὁ δυσχεραίνων δὲ, εἰ ὀπτιμῷτο, ἐν μεγάλῳ ὀνείδει ἰών.

θ'. Εἴ τις φωραθείη ἁμαρτάνων, ἔδει τοῦτον βω-

VI. Simul dormiebant adoleſcentes gregatim ac turmatim in toris, quos ipſi congerebant arundinum quas Eurotas fert ſumma manibus ſine ferro defringentes. Hyeme lycophonas quos vocant ſubſternebant, et toris permiſcebant, quod iſta materia vim calefaciendi putabatur habere.

VII. Permiſſum erat amare pueros præclara indole præditos: ſed turpe judicabatur, ſi quis ab animo ad corpus amorem transferret: et qui polluiſſe aliquem crederetur, is infamis per omnem vitam habebatur.

VIII. Mos erat porro ut juniores a ſenioribus interrogarentur, quorſum irent, et cujus rei gratia: ac qui non reſponderet, vel prætextus necteret, objurgaretur. Qui ſe præſente peccantem non caſtigaret verbis, in eadem erat culpa cum delinquente: et qui ægre ferret ſe increpari, in magno erat probro.

IX. Qui in aliquo delicto

μόν τινα τῶν ἐν τῇ πόλει κύκλῳ περιέναι, ψόγον ᾄδοντα πεποιημένον εἰς ἑαυτόν· ὅπερ ἦν οὐδὲν ἕτερον ἢ D ὑπὸ πλήθους αὐτὸν ἑαυτῷ.

ι'. Καὶ τοὺς νέους δὲ, οὐ μόνον τοὺς ἰδίους αἰδεῖσθαι πατέρας, καὶ ὑπηκόους τούτοις εἶ), ἀλλὰ πάντας τοὺς πρεσβυτέρους ἐντρέπεσθαι, καὶ ὁδῶν ὑποχωρεῖν, καὶ καθέδρας ὑπεξιέναι, καὶ παρόντων ἡσυχάζειν. Διὸ καὶ ἦρχεν ἕκαστος, οὐχ ὥσπερ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι, τῶν αὐτῶν τέκνων καὶ δούλων καὶ κτημάτων· ἀλλ' ὥσπερ τῶν αὑτῶ, καὶ τῶν τῶ πλησίον, ὅπως ὅτι μάλιστα κοινωνῶσι καὶ φροντίζωσιν ὡς ἰδίων.

ια'. Παῖς δὲ ὑπό τινος κολασθεὶς, εἰ τῷ πατρὶ ἐξήγγειλεν, αἰσχρὸν ἦν τῷ πατρὶ μὴ προσεντεῖναι ἀκόσαντα πάλιν ἑτέρας· ὑπέρευον γὰρ αὐτοῖς οὐκ ἐκ πατρὸς E ἀγωγῆς μηδὲν αἰσχρὸν προστάξαι τοῖς τέκνοις.

D. 6. καθέδρας] Sic J. Voſſ. T. P. Vulgo καθ' ἕδρας.
E. 1. αὐτοῖς] Sic T. P. Vulgo ἑαυτοῖς.

deprehendebatur, cogebatur aram quandam in orbem circuire, compoſitamque ſui ipſius vituperationem cantare. Quod nihil erat aliud, quam ipſum a ſeipſo objurgari.

X. Condocefaciebant pueros, ut non ſuos modo parentes revererentur, iiſque obedirent, ſed et omnes alios ſenes, iiſque et de via decederent, et de ſedibus aſſurgerent, et præſentibus quieſcerent. Quo factum eſt, ut quiſque præeſſet, non ut aliis in civitatibus, ſuis tantum liberis, ſervis, atque bonis, ſed ut de ſuis, ita et de vicini rebus curam gereret: ut quam maxime inter ſe communia haberent omnia, et tanquam propria quivis procuraret.

XI. Puer punitus ab aliquo ſi id ad patrem deferret, turpe erat patri non alia porro addere verbera: ex ſua enim quiſque diſciplina perſuaſum ſibi habebat, nihil quenquam pueris inhoneſtum mandare.

ιβ'. Κλέπτουσι δὲ οἱ νέοι καὶ τῶν σιτίων ὅ, τι ἂν δύνωνται, μανθάνοντες εὐφυῶς ἐπιτίθεσθαι τοῖς καθεύδουσιν, ἢ ῥαθύμως φυλάττουσι· τῷ δὲ ἁλόντι ζημία πληγαὶ καὶ τὸ πεινῆν. Γλίχεσθαι γὰρ αὐτοῖς ἐστι δεῖπνου, ὅπως δι' αὐτῶν ἀμυνόμενοι τὴν ἔνδειαν ἀναγκάζωνται τολμᾶν καὶ πανουργεῖν.

ιγ'. Τὸ δὲ ἔργον τῆς σιτοδείας, ἅμα τε ταῦτα γλίχεσθαι ποιῇ, ἵν' ἐθίζωνται μηδέποτε γίνεσθαι πλήρεις, δύνασθαι δὲ πεινῆν· ὕπω γὰρ ᾤοντο καὶ ἐν πολέμῳ
F χρησιμωτέρους ἔσεσθαι, εἰ δύναιντο καὶ ἀσιτήσαντες ὑπονῆσαι· καὶ ἐγκρατεστέρους δὲ καὶ εὐτελεστέρους, εἰ πλείω χρόνον ἄνευ σίτου ἐθίσειεν ἀπὸ μικρᾶς δαπάνης· τὴν δ' ἀνοψίαν ἀποφέρειν, ᾧ βρῶμα ὃ τυχὸν προσφέρεσθαι ᾤοντο ὑγιεινότερα τὰ σώματα ἀπὸ τῆς ἐλλειπούσης ποιεῖν τροφῆς, καὶ αὔξειν εἰς βάθος καὶ πλάτος, μὴ πιεζόμενον ἐπαίρειν

E. 9. Τὸ δὲ ἔργον—σώματα] Complura exciderunt ſupplenda ex loco unde compilata ſunt. Vit. Lycurg. p. 50. F. Cætera ita corrigenda: τὴν δ' ἀνοψίαν αὖ φέρειν, ὡς βρῶμα τ. τ. προσφέρεσθαι,—ᾗ μὴ αὔξειν εἰς βάθος ᾗ πλάτος πιεζόμενον, ἐπαίρειν δὲ εἰς ὕψος τὰ σώματα.

XII. Furabantur adoleſcentes etiam cibi quidquid poterant, diſcentes callide inſidiari dormientibus, aut negligenter ſua adſervantibus. Deprehenſi pœna erant plagæ et fames. Cœna enim tenuis dabatur, ut ſuapte opera inopiam profligare coacti, auderent et aſtuti fierent.

XIII. Cum hac de cauſa parce cibus dabatur, tum ut adſueſcerent nunquam repleri, ſed famem poſſe ferre. Sic enim exiſtimabant eos et in bello majori fore uſui, ſi etiam poſt inediam noſſent laborare: et temperantiores atque frugaliores, ſi in longius tempus ſumptus exiguus ſufficeret. Et ſi abſque obſonio cibus proximus quiſque uſurparetur, id ad augendam corporum ſanitatem cenſebant conducere, cum corpora poſſent in altum ac profundum ali, neque obſtaret nutrimentum incremento in altitudinem: quin et ad

εἰς ὕψος τὰ σώματα· καὶ καλὰ δὲ ποιεῖν· τὰς γὰρ ἰσχνὰς καὶ ἀφανέας ἕξεις ὑπακούειν ποὸς τιὼ ἀφάρθρωσιν, τὰς δὲ πολυτρόφους, ἀφ' βάρος ἀντιβαίνειν.

ιδ'. Ἐπῳάδαζον ἢ κ' ποὶ τὰ μέλη κ' τὰς ᾠδὰς ὠδέν 238
ἧττον· κένηρον δ' εἶχε ταῦτα ἐγερτικὸν θυμῦ κ' φρονήματος, κ' ποδαρατικὸν ὁρμῆς ἐνθυσιώδους κ' ποακτικῆς· κ' ἡ λέξις ἰῶ ἀφελὴς καὶ ἄθρυπτος· ὧδὲν δ' ἕτερον εἶχεν ἢ ἐπαίνους τ γενικῶς ζησάντων, κ' ὑπὲρ τ Σπάρτης ἀποθανόντων καὶ εὐδαιμονιζομένων· κ' ψόγους τ πεσάντων, ὡς ἀλγεινὸν κ' κακοδαίμονα βιοτεύντων βίον· ἐπαγγελία τε κ' μεγαλαυχία ποὸς ἀρετιὼ πρέπουσα ταῖς ἡλικίαις.

ιε'. Τριῶν οὖν χορῶν ὄντων κτ' τὰς τρεῖς ἡλικίας, καὶ σιωπαμένων ἐν ταῖς ἑορταῖς, ὁ μὲν τῶν γερόντων, ἀρχόμενος ἦδεν,

Ἄμες ποτ' ἦμες ἄλκιμοι νεανίαι·

εἶτα ὁ τῶν ἀκμαζόντων ἀνδρῶν, ἀμειβόμενος, B

Ἄμες δέ γ' ἐσμέν· αἰ δὲ λῆς, αὐγάσδεο.

pulchritudinem corporum hoc conferre: gracilem enim et laxum corporis habitum formandis artubus esse obsequentem: cum alimento multo usa ob molem resistant.

XIV. Modulationibus quoque et cantilenis non minus impenderunt studii, quæ stimulum haberent ad excitandum augendumque animum, impetumque et quasi instinctum quendam ad agendum ingenerarent. Dictio simplex erat minimeque fucata: materia, laudes eorum qui præclare vixissent, ac pro Sparta occubuissent, et beati prædicarentur: item vituperationes eorum qui timide se gessissent, quippe vitam miseram infelicemque degentium: tum exhortatio ad virtutem, et gloriatio ætatibus consentanea.

XV. Tres enim chori erant in festivitatibus pro triplicis ratione ætatis, quorum princeps senum sic canebat:

Olim juventutem nos strenuam egimus:

cui respondebat virorum ætate vigentium chorus:

Fortes sumus nos: fac, si vis, periculum.

ὁ δὲ τρίτος ὁ τῶν παιδῶν,

Ἄμες δέ γ' ἐσσόμεσθα πολλῷ κάρρονες.

ις'. Καὶ οἱ ἐμβατήριοι δὲ ῥυθμοὶ παρορμητικοὶ τοὺς ἀνδρείαν καὶ θαρραλέότητα καὶ ὑπερφρόνησιν θανάτου, οἷς ἐχρῶντο ἔν τε χοροῖς καὶ τοὺς αὐλὸν ἐπάγοντες τοῖς πολεμίοις. Ὁ γὰρ Λυκοῦργος παρέζευξε τῇ περὶ πόλεμον ἀσκήσει τὴν φιλομουσίαν, ὅπως τὸ ἄγαν πολεμικὸν τῷ ἐμμελεῖ κερασθέν, συμφωνίαν καὶ ἁρμονίαν ἔχῃ. Διὸ καὶ ἐν ταῖς μάχαις προθύετο ταῖς
c μούσαις ὁ βασιλεύς, ἵνα λόγου ἀξίας παρέχωσι τὰς πράξεις οἱ μαχόμενοι καὶ μνήμης εὐκλεοῦς.

ις'. Εἰ δέ τις παραβαίνοι τὶ τῆς ἀρχαίας μουσικῆς οὐκ ἐπέτρεπον· ἀλλὰ καὶ τὸν Τέρπανδρον ἀρχαϊκώτερον ὄντα καὶ ἄριστον τὴν καθ' ἑαυτὸν κιθαρῳδῶν, καὶ τὴν ἡρωϊκὴν πράξεων ἐπαινέτην, ὅμως οἱ Ἔφοροι ἐζημίωσαν, καὶ τὴν κιθάραν αὐτῷ περιεπάλλουσαν φέροντες· ὅτι μίαν μόνην χορδὴν ἐπέτεινε πλειοτέραν, τὸ ποικίλον τῆς φωνῆς χάριν. Μόνα γὰρ τὰ ἁπλούστερα τῶν μελῶν

tertius puerorum cantabat:

Nos erimus his præſtantiores plurimo.

XVI. Embaterii quoque moduli ad fortitudinem, audaciam, mortiſque contemptum animabant, quibus utebantur cum choris et ad tibiam ducentes in hoſtem. Lycurgus enim bellicæ exercitationi muſicæ adjunxerat ſtudium, ut nimium belli ſtudium modulatione temperatum concinnitatem nanciſceretur. Itaque ante pugnam Muſis immolabat rex, ut pugnantium forent memorabiles actiones, bonaque dignæ fama.

XVII. Neque patiebantur quenquam priſcæ muſicæ modum egredi: ſed et Terpandrum admodum vetuſtum citharœdum ac ſua ætate fidicinum principem, heroicorumque facinorum laudatorem, mulctaverunt Ephori, citharamque ei ademptam in publico affixerunt, quod una chorda amplius intendiſſet vocis variandæ gratia. Sola enim ſimplicia probabant carmina.

ἐδοκίμαζον. Τιμοθέου δὲ ἀγωνιζομένου τὰ Καρνεία, εἷς τῶν Ἐφόρων μάχαιραν λαβὼν ἠρώτησεν αὐτὸν ἐκ ποτέρου τῶν μερῶν ἀποτέμοι τὰς πλείους τῶν ἑπτὰ χορδῶν. D

ιή. Τῶν δὲ τάφων ἀνεῖλε τὴν δεισιδαιμονίαν ἅπασαν ὁ Λυκοῦργος, ἐν τῇ πόλει θάπτειν τοὺς νεκροὺς, καὶ πλησίον ἔχειν τὰ μνημεῖα τῶν ἱερῶν συγχωρήσας. Περιεῖλε δὲ καὶ τοὺς μασμούς· συνθάπτειν δὲ οὐδὲν ἐπέτρεψεν, ἀλλ' ἐν φοινικίδι καὶ φύλλοις ἐλαίας θέντας, τὸ σῶμα διατέλλειν κατ' ἴσον ἅπαντας. Ἀνεῖλε δὲ καὶ τὰς ἐπιγραφὰς τὰς ἐπὶ τῶν μνημείων, πλὴν τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων, καὶ τὰ πένθη καὶ τοὺς ὀδυρμούς.

ιθ'. Ἀποδημεῖν δὲ οὐκ ἐξῆν αὐτοῖς, ἵνα μὴ ξενικῶν ἐθῶν καὶ βίων ἀπαιδεύτων μεταίσχωσι. E

κ'. Καὶ ξενηλασίας δὲ εἰσηγήσατο, ὅπως οἱ παρεισρέοντες μὴ διδάσκαλοι κακοῦ τινος τοῖς πολίταις ὑπάρχωσι.

κα'. Τῶν πολιτῶν ὃς ἂν μὴ ὑπομείνῃ τὴν τῶν παίδων ἀγωγὴν, οὐ μετεῖχε τῶν τῆς πόλεως δικαίων.

Et cum Timotheus Carneia certaret, unus Ephororum arrepto cultro quæsivit ab utra parte vellet abscindi nervos qui septem essent plures.

XVIII. Universam de sepulchris superstitionem Lycurgus abstulit, concesso ut in urbe mortui sepelirentur, et monimenta essent templis vicina. Sustulit et pollutiones, et nihil permisit cum cadavere humari, verum illud in punicea veste ac foliis oleæ componi eodem ab omnibus modo jussit. Inscriptiones quoque monimentorum, nisi si quis in bello cecidisset, et luctus ejulationesque abolevit.

XIX. Peregrinando Spartanis interdixit, ne mores peregrinos, vitæque male institutam rationem addiscerent.

XX. Quin et arcuit Sparta peregrinos, ne in urbem illi se insinuantes malum aliquid cives docerent.

XXI. Si quis civium non pateretur puerorum institutionem, is jure civitatis excludebatur.

κβ'. Ἔνιοι δὲ ἔφασαν ὅτι καὶ τῶν ξένων ὃς ἂν ἐπιμείνῃ ταύτῃ τῇ ἄσκησιν τῆς πολιτείας, κτᾶται τὸ βέλημα τοῦ Λυκούργου μετεῖχε τῆς ἀρχῆθεν ἀφορισθείσης μοίρας· πωλεῖν δ' οὐκ ἐξῆν.

κγ'. Τοῖς τῶν πλησίον οἰκέταις ὡς ἰδίοις χρῆσθαι ἔθος ἦν, εἴπερ δέοιντο, καὶ κύσι καὶ ἵπποις, εἰ μὴ οἱ δεσπόται χρήζοιεν. Καὶ ἐν ἀγρῷ δὲ εἴ τις τινὸς ἐλλιπὴς γενόμενος ἐπιθείη, ἀνοίξας καὶ βαστάσας τὰ ὀπτήδεια τοῦ ἔχοντος, τὰ ταμεῖα σημηνάμενος κατέλειπεν.

κδ'. Ἐν τοῖς πολέμοις φοινικίσιν ἐχρῶντο. Ἅμα μὲν γὰρ ἡ χρόα ἐδόκει αὐτοῖς ἀνδρικὴ εἶναι, ἅμα δὲ τὸ αἱματῶδες τοῦ χρώματος πλείονα τοῖς ἀπείροις φόβον παρέχειν· καὶ τὸ μὴ εὐπερίφορον δὲ τοῖς πολεμίοις εἶναι ἐάν τις αὐτῶν πληγῇ, ἀλλὰ ἀφαλανθάνειν ἀφ' ὁμόχρωμον, χρήσιμον.

κε'. Ὅταν φρατηγήματι τοὺς πολεμίους νικήσωσι,

E. 10. πωλεῖν δ' οὐκ ἐξῆν] Videtur, ut peculiare Inſtitutum, a proximis disjungendum.

F. 8. εὐπερίφορον] Sic libri. Stephanus errore εὐπερίφορον quod propagatum eſt in tribus Græco-Latinis.

XXII. Sunt qui dicant peregrinos quoque huic ſe inſtitutioni accommodantes, admiſſos a Lycurgo fuiſſe in partem civitatis ab initio deſtinatam. Vendere autem non licuiſſe.

XXIII. Vicinorum ſervis itemque canibus et equis, niſi domini uſu eorum indigerent, uti licebat tanquam propriis. Sed et rure ſi quis aliqua re opus haberet, aperto vicini penu inde neceſſaria auferebat, penuque obſignatum relinquebat.

XXIV. Punicea veſte in bellis utebantur. Nam et color virilis videbatur, et ob ſimilitudinem ſanguinis formidinem imperitis oblaturus, utiliſque ad fallendum hoſtem ob eandem rem, ſi quis vulnus accepiſſet.

XXV. Cum callido conſilio hoſtem viciſſent, bovem

βοῶ τῷ Ἄρει θύσιν· ὅταν δ' ἐκ τοῦ φανεροῦ, ἀλεκτρυόνα· ἐθίζοντες τοὺς ἡγεμόνας οὐ μόνον πολεμικοὺς ἀλλὰ καὶ στρατηγικοὺς εἶναι.

κς'. Ταῖς εὐχαῖς προστίθεσι τὸ ἀδικεῖσθαι δύ- 239
ναθαι.

κζ'. Εὐχὴ δ' αὐτὴν, δοθῆναι τὰ καλὰ ὑπὲρ τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ πλέον οὐδέν.

κη'. Ἀφροδίτῃ σέβουσι τὴν ἐνόπλιον· καὶ πάντας δὲ τοὺς θεοὺς θήλεις καὶ ἄῤῥενας λόγχας ἐχούσας ποιοῦνται, ὡς ἁπάντων τὴν πολεμικὴν ἀρετὴν ἐχόντων.

κθ'. Ἐπιλέγουσι δὲ καὶ οἱ παροιμιαζόμενοι,

Τὰν χεῖρα ποτιφέροντα τὰν τύχαν καλεῖν·

ὡς δέον ὑπικαλεῖσθαι τοὺς θεοὺς μὴ τοῦ ἐγχειρεῖν τι καὶ πράττειν, ἄλλως δὲ μή.

λ'. Τοῖς παισὶν ἐπεδείκνυον τοὺς εἵλωτας μεθύσαντας, εἰς ἀποτροπὴν πολυοινίας.

λα'. Ἦθος ἦν αὐτοῖς μηδὲ κόπτειν τὰς αὐλείους θύρας, ἀλλ' ἔξωθεν βοᾶν.

Marti mactabant: ſi aperte, gallum: duces adſuefacientes, ut non pugnaces modo, ſed callidi etiam fierent.

XXVI. Votis hoc annectebant, poſſe ferre injurias.

XXVII. Votum autem erat, *Pulchra poſt bona conſequi:* nihil præterea.

XXVIII. Venerem colebant armatam, omneſque alios deos, tam mares quam fœminas, haſtatos faciebant: omnes eos virtute militari præditos ſignificantes.

XXIX. Proverbio jactabant,

Poſtquam manum operi admoris, Fortunam invoca:

monentes dei opem implorandum non eſſe, niſi rem aggreſſus ipſe ſis, aliquidque egeris.

XXX. Ut pueros ab ebrietate averterent, ſervos iis vini plenos demonſtrabant.

XXXI. Moris erat apud ipſos, non pulſare oſtia, ſed foris clamare.

B λβ'. Στλεγγίσιν οὐ σιδηραῖς ἀλλὰ καλαμίναις ἐχρῶντο.

λγ'. Κωμῳδίας καὶ τραγῳδίας οὐκ ἠκροῶντο, ὅπως μήτε ἐν σπουδῇ μήτε ἐν παιδιᾷ ἀκούσαι τῶν ἀντιλεγόντων τοῖς νόμοις.

λδ'. Ἀρχίλοχον τὸν ποιητὴν ἐν Λακεδαίμονι γενόμενον, αὐτῆς ὥρας ἐξέωσαν, διότι ἐπέγνωσαν αὐτὸν πεποιηκότα ὡς κρεῖττόν ἐστιν ἀπολαβεῖν τὰ ὅπλα, ἢ ἀποθανεῖν·

Ἀσπίδι μὲν Σαΐων τις ἀγάλλεται, ἣν παρὰ θάμνῳ
Ἐντὸς ἀμώμητον καλλίπον οὐκ ἐθέλων.
— ἀσπὶς ἐκείνη
C Ἐρρέτω· ἐξαῦθις κτήσομαι οὐ κακίω.

λε'. Κόραις καὶ κόραις κοινὰ τὰ ἱερά.

λς'. Σκιραφίδαν ἐζημίωσαν οἱ Ἔφοροι ὅτι ὑπὸ πολλῶν ἠδικεῖτο.

λζ'. Σακκοφόρον ἀνεῖλον, διότι παρυφὴν εἰς τὸν σάκκον ἐνέβαλε.

B. 12. ἄσπις ἐκείνη] Verſus apud alios veteres integer, ut notatum a Mez.
Ψυχὴν δ' ἐξέσαωσα φυγάν· ἄσπις ἐκείνη.

XXXII. Strigilibus non ferreis, ſed e calamo factis utebantur.

XXXIII. Comœdias et tragœdias non audiebant, ne vel ſerio vel joco contra leges dicentibus aures præberent.

XXXIV. Archilochum poetam, cum is veniſſet Spartam, eadem hora expulerunt, quod in carmine quodam eum ſcripſiſſe intellexiſſent, præſtare arma abjicere, quam mori.

Nunc aliquis noſtra ſe ex hoſtibus aſpide jactet,
Sub vepre quam reliqui invitus integram.
Illa quidem valeat: nunc ipſe a clade ſuperſtes
Emam ſuo non deteriorem tempore.

XXXV. Pueris et puellis communia erant ſacra.

XXXVI. Sciraphidan ephori mulctarunt, quod multi ipſum injuria afficerent.

XXXVII. Saccos ſolitum bajulare necarunt, quod prætextam ſacco inſeruiſſet.

λη'. Τὸν ἐκ τῦ γυμνασίυ νεανίσκον ἐπετίμων ὅτι τὴν εἰς Πυλαίαν ὁδὸν ἠπίστατο.

λθ'. Κηφισοφῶντα, εἰπόντα περὶ τῦ τυχόντος δύνασθαι ὅλην τὴν ἡμέραν λέγειν, ἐξέβαλον, φάμενοι τὸν ἀγαθὸν μυθητὴν δεῖν τοῖς πράγμασιν ἴσον τὸν λόγον ἔχειν.

μ'. Οἱ παῖδες παρ' αὐτοῖς ξαινόμενοι μάστιξι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐπὶ τῦ βωμῦ τῆς Ὀρθίας Ἀρτέμιδος, μέχρι θανάτυ πολλάκις διακαρτερῦσιν, ἱλαροὶ καὶ γαῦροι, ἀμιλλώμενοι περὶ νίκης πρὸς ἀλλήλους, ὅστις αὐτῶν ὑπομένων τε καὶ μᾶλλον καρτερήσας τυπτόμενος· καὶ ὁ περιγενόμενος, ἐν τοῖς μάλιστα ὑπόδοξός ἐστι. Καλεῖται δὲ ἡ ἄμιλλα διαμαστίγωσις· γίνεται δὲ καθ' ἕκαστον ἔτος.

μα'. Ἓν δέ τι τῶν καλῶν καὶ μακαρίων ἐδόκει παρεσκευακέναι τοῖς πολίταις ὁ Λυκοῦργος, ἀφθονίαν σχολῆς· τέχνης μὲν γὰρ ἅπασθαι βαναύσου τὸ παράπαν οὐκ ἔξεστιν· χρηματισμοῦ δὲ σπουδαγωγὸν ἔχοντος

XXXVIII. Adoleſcentem a gymnaſio verbis corripuerunt acribus, quod viam noſſet, quæ ducit ad portam, ubi in trivio colloqui homines ſolebant.

XXXIX. Cephiſophontem profeſſum de quavis re per integrum diem ſe dicere poſſe, urbe ejecerunt, dicentes: *Boni oratoris eſſe orationem rebus æqualem habere.*

XL. Lacedæmone pueri per integrum diem flagellis cæſi, ſæpenumero ad mortem uſque apud Dianæ Orthiæ aram, læti alacreſque tolerant, atque inter ſe de victoria certant, in eo poſita, quis diutius magiſque perferat verbera: victoremque ſumma conſequitur gloria. Certamen illud flagellatio dicitur, et quotannis habetur.

XLI. Unum hoc eximium et apprime felix paraſſe videtur Lycurgus civibus, Otii abunde. Nam artem attingere ſordidam omnino ipſis non licebat: neque opus erat labo-

ἐργωδη καὶ πραγματείας, οὐ δ' ὁτιοῦν ἔδει, ἀφ' τὸ
E κομιδῆ τὸν πλοῦτον ἄζηλον πεποιηκέναι καὶ ἄτιμον. Οἱ
δὲ εἵλωτες αὐτοῖς εἰργάζοντο τὴν γῆν, ἀποφορὴν τὴν
ἄνωθεν ἰσαμένην. Ἐπάρατον δὲ ἦν πλείονός τινα μισ-
θῶσαι, ἵνα ἐκεῖνοι μὴ κερδαίνοντες, ἡδέως ὑπηρετῶσιν,
ἔτοι δὲ μὴ πλέον ὀπιζητῶσιν.

μβ'. Ἀπείρητο δὲ αὐτοῖς ναύταις εἶ) καὶ ναυμα-
χεῖν· ὕστερον μέντοι ἐναυμάχησαν, καὶ τῆς θαλάσσης
κρατήσαντες, πάλιν ἀπέστησαν, ἀμφιδεόμενα τὰ
ἤθη τῶν πολιτῶν θεωροῦντες. Ἀλλὰ πάλιν μετε-
βάλοντο καθάπερ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι· καὶ γὰρ χρη-
F μάτων σωαχθέντων τοῖς Λακεδαιμονίοις, οἱ σωαγα-
γόντες θανάτῳ κατεδικάσθησαν. Ἀλκαμένει γὰρ καὶ
Θεοπόμπῳ τοῖς βασιλεῦσι χρησμὸς ἐδόθη,

E. 3. ἰσαμένην] Recepi ex E. Vulgo ἐσαμένην. Deeſt præterea ἀποφέροντες vel τελοῦντες: quorum hoc in eodem argumento exſtat in Vit. Lycurg. p. 54. E. et Bryanus hic reponendum, aut corrigendum ἰσάμενοι cenſet.

E. 3. Ἐπάρατον] Sic E. Voſſ. Venet. T. P. Vulgo ἀπάρατον, *diris interdictum erat.* Poterat etiam ſcriptum fuiſſe ἀπόρρητον *vetitum.*

rioſa aut negotioſa pecuniæ acquiſitione, cum plane omnem honorem et admirationem divitiis jam ademiſſet. Heilotes agros colebant, ac antiquitus conſtitutos reditus pendebant: cum diris agendum ſtatuiſſent ſi quis pluris prædium locaſſet. Cauſa erat, ut et heilotes lucrum facientes eo libentius operam navarent, et domini ſolito amplius non requirerent.

XLII. Cavit etiam lege, ne Spartani vel nautæ fierent, vel navali prœlio pugnarent. Poſterioribus tamen temporibus, navalibus pugnis decertaverunt: mariſque imperio potiti, rurſum deſtiterunt, videntes mores civium corrumpi. Sed et in hac re, et in aliis, inconſtantes fuerunt. Aliquando enim qui pecunias Spartanis collegerant, morti fuerunt adjudicati; quod Alcameni et Theopompo regibus oraculum erat datum,

Ἡ φιλοχρηματία Σπάρταν ὀλεῖ.

Ἀλλ' ὅμως Λύσανδρος ἑλὼν Ἀθήναις, πολὺ χρυσὸν καὶ ἄργυρον εἰσήγαγε, καὶ παρεδέξαντο καὶ ἐτίμησαν τὸν ἄνδρα. Τοῖς μὲν οὖν Λυκούργου χρωμένη νόμοις ἡ πόλις, καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμείνασα, ἐπῴετο τῆς Ἑλλάδος, εὐνομίᾳ καὶ δόξῃ, χρόνον ἐπὶ πεντακοσίων· κατ' ὀλίγον δὲ παραβαινομένων, καὶ φιλοπλουτίας καὶ πλεονεξίας παρεισδυομένης, καὶ τὰ τῆς δυνάμεως ἠλαττοῦτο· καὶ οἱ σύμμαχοι διὰ ταῦτα δυσμενῶς εἶχον πρὸς αὐτούς. Ἀλλ' ὅμως οὕτως ἔχοντες μετὰ τὴν Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος ἐν Χαιρωνείᾳ νίκην, πάντων αὐτὸν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνα κατά τε γῆν καὶ θάλασσαν ἀναῤῥυσάντων, καὶ μεταξὺ δὲ Ἀλέξανδρον τὸν τῶν Θηβαίων καταστροφήν, μόνοι Λακεδαιμόνιοι (καίπερ ἀτείχιστον πόλιν ἔχοντες, καὶ ὀλίγοι πάνυ ὄντες, διὰ τὰς συνεχεῖς πολέμους, καὶ πολὺ ἀσθενέστεροι, καὶ εὐχείρωτοι γενόμενοι) πάνυ βεβαίαν τινὰ ζώπυρα διασώζοντες

Nil Spartam perdet, niſi cara pecunia facta.

Nihilominus Lyſander captis Athenis, multum auri argentique intulit Lacedæmoni, probatumque ejus id factum et honor ei habitus fuit. Enimvero Sparta, quamdiu inſtitutis Lycurgi ſtetit, jurejurandumque ratum ſervavit: per annos quingentos princeps Græciæ fuit, cum legum bonitate, tum gloria reliquis ſuperior urbibus. Paulatim vero deſciſcentibus civibus, divitiarumque ſtudio et iniqua avaritia irrepentibus: cum vires deminutæ ſunt, tum animi ſociorum majorem in modum abalienati. Et tamen iſto rerum ſuarum ſtatu, cum Philippum Macedonem victoria ad Chæroneam potitum, omnes Græci terra marique ducem renunciaſſent, itemque Alexandrum ejus filium poſt ſubactos Thebanos: Lacedæmonii quanquam et muris carentem urbem incolerent, et continentibus bellis ad parvum eſſent redacti numerum, multoque imbecilliores et oppreſſu faciliores redditi, paucas admodum a Lycurgo latarum le-

B τῆς Λυκούργε νομοθεσίας, οὔτε συνεστράτευσαν ὅτε τύτοις ὅτε τοῖς μεταξὺ Μακεδονικοῖς βασιλεῦσιν, οὔτε εἰς συνέδριον κοινὸν εἰσῆλθον, φόρον ἤνεγκαν· ἕως οὗ παντάπασιν ὑφιδόντες τὰ Λυκούργε νομοθεσίαν, ὑπὸ τῶν ἰδίων πολιτῶν ἐτυραννεύθησαν, μηδέν ἔτι σώζοντες τῆς πατρίε ἀγωγῆς· καὶ πᾶσι πλήσιοι τοῖς ἄλλοις γενόμενοι, τὸ πρόθεν εὐκλειαν καὶ παῤῥησίαν ἀπέθεντο καὶ εἰς δουλείαν μετέστησαν, καὶ νῦν ὑπὸ Ῥωμαίοις, καθάπερ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, ἐγένοντο.

gum ſervantes reliquias, neque his, neque aliis deinceps Macedonum regibus ſocios ſe expeditionum præbuerunt, aut in commune concilium ſe adjunxerunt, aut tributum contulerunt, donec prorſum poſthabitis Lycurgi legibus, tyrannidi ſuorum civium ſubjecti, nihilque priſcorum inſtitutorum ſervantes, priſtina gloria et libertate amiſſis, reliquorum ſimiles ſunt facti, inque ſervitutem redacti. Et nunc Romanis, ſicut et cæteri Græci, obediunt.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΛΑΚΑΙΝΩΝ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ.

3 Q 2

c

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΛΑΚΑΙΝΩΝ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ.

PLUTARCHI

LACÆNARUM APOPHTHEGMATA.

ΑΡΓΙΛΕΩΝΙΔΟΣ.

ΑΡΓΙΛΕΩΝΙΣ ἡ Βρασίδου μήτηρ, τελευτήσαντος αὐτῇ τοῦ υἱοῦ, ὡς παραγενόμενοί τινες τῶν Ἀμφιπολιτῶν εἰς Σπάρτην, ἦκον παρ' αὐτὴν, ἠρώτησεν εἰ καλῶς καὶ ἀξίως τῆς Σπάρτης ὁ υἱὸς ἐτελεύτα. Μεγαλυνόντων δ' ἐκεῖνον, καὶ λεγόντων ἄριστον ἐν τοῖς τοιούτοις ἔργοις ἁπάντων Λακεδαιμονίων εἶναι, εἶπεν,

ARGILEONIDIS.

ARGILEONIS Braſidæ mater, cum occubuiſſet filius ipſius, et ab Amphipoli Spartam nonnulli profecti ipſam conveniſſent, quæſivit ex eis, an honeſte et Spartæ convenienter Braſidas mortem oppetiiſſet. Magnifice eum prædicantibus, affirmantibuſque præſtantiſſimum eum Lacedæmoniorum in id genus re-

Ὦ ξένοι, καλὸς μὲν ἰὼ καὶ ἀγαθὸς ὁ παῖς μου, πολλοὺς δὲ ἄνδρας Λακεδαίμων ἔχει τούτου κρείττονας. D

ΓΟΡΓΟΥΣ.

α'. Γοργὼ βασιλέως Κλεομένους θυγάτηρ, Ἀριστα-γόρᾳ τῷ Μιλησίῳ ὠδῖνα λοιῶτος αὐτὸν ὑπὲ τὸν περὶ βασιλέα πόλεμον ὑπὲρ Ἰώνων, ὑποσχνουμένου χρημάτων πλῆθος, καὶ ὅσῳ ἀντέλεγε, πλείονα προσιδένδος, Καταφθαρεῖ σε, ἔφη, ὦ πάτερ, τὸ ξενύλλιον, ἐὰν μὴ τάχιον αὐτὸν τῆς οἰκίας ἐκβάλῃς.

β'. Παρεξάξαντος δέ ποτε αὐτῇ τῷ πατρὸς δοῦναί τινι σῖτον εἰς μισθῶ λόγον, καὶ προσιδέντος, Ἐδίδαξε γάρ με τὸν οἶνον χρηστὸν ποιεῖν· Οὐκοῦν, ὦ πάτερ, ἔφη, ὅ, τε οἶνος πωλέιων ἐκποθήσεται, καὶ οἱ πίνοντες θρυπ- E τικώτεροι καὶ χείρονες ἔσονται.

γ'. Τὸν δὲ Ἀριστα γόραν ὑπό τινος τῶν οἰκετῶν ὑποδούμενον θεασαμένη, Πάτερ, ἔφη, ὁ ξένος χεῖρας οὐκ ἔχει.

bus gerendis fuiſſe, reſpondit: *Fuit, hoſpites, vir præclarus meus filius, ſed multos Lacedæmon habet viros eo fortiores.*

GORGONIS.

I. Gorgo regis Cleomenis filia, cum patrem Ariſtagoras Mileſius magnæ pecuniæ pollicitatione ad bellum pro Ionibus contra regem Perſarum ſuſcipiendum hortaretur, et quanto magis repugnabat verbis, tanto plura adderet, *Corrumpet te*, dixit, *mi pater, humuncio hic peregrinus, niſi eum quam primum domo exturbas.*

II. Mandanti patri aliquando ut frumentum cuidam mercedis loco daret, dicentique eum ſibi tradidiſſe rationem, qua vinum mite redderetur, *Proinde*, inquit, *mi pater, et vini plus exhaurietur, et bibentes magis luxuriabunt, eruntque deteriores.*

III. Calceos videns Ariſtagoræ a ſervo ſubnecti, *Pater*, inquit, *hoſpes hic manus non habet.*

δ'. Ξένῳ δέ τινος μαλακῶς ϛολὴν προσαγαγόντος, παρωσαμένη αὐτὸν, Οὐκ ἄπει σὺ τεῦθεν, εἶπεν, ὅτε τὰ γυναικὸς δυνάμενος;

ΓΥΡΤΙΑΔΟΣ.

α'. Γυρτιὰς, Ἀκεστάτῳ ποτὲ τῷ ἀνεψιδοῦ αὐτῆς ἔκ τινος τῶν παίδων μάχης πολλὰς πληγὰς λαβόντος, καὶ ἀπενεχθέντος οἴκαδε ὡς τεθνηκότος, κλαιόντων τῶν οἰκείων τε καὶ γνωρίμων, Οὐ σιωπήσετε; ἔφη, F ἔδειξε γὰρ οἵου αἵματος ἰὼν, καὶ οὐκ ἔφη δεῖν τὰς ἀγαθοὺς βοᾶν, ἀλλ' ἰατρεύεσθαι.

β'. Ὅτε ἄγγελος ἦλθεν ἐκ Κρήτης τὸν Ἀκεστάτου θάνατον ἀπαγγέλλων, Οὐκ ἔμελλεν, ἔφη, τοῖς πολεμίοις ἥκων, ἢ αὐτὸς ἀποθανεῖσθαι, ἢ κατακαίνειν ἐκείνους; ἥδιον δὲ ἀκούειν ὅτι ἀπέθανε καὶ ἑαυτῆς καὶ τῆς πόλεως ἄξιος καὶ τῶν προγόνων, ἢ εἰ ἔζη τὸν ἅπαντα χρόνον κακὸς ὤν.

E. 6. μαλακῶς ϛολὴν προσαγαγόντος] Στολὴν Stephano debetur. Ald. Baſ. Xyl. Pet. et duo ſcripti, quibus hoc in libello utimur, Venet. Voſſ. habent σχολῇ. Probo ϛολὴν et reddo, *Hoſpite quodam difficulter ſtolam amiciente.*

F. 6. ἑαυτῆς] Xyl. vertit ac ſi legeret ἑαυτῷ. Correxi verſionem; quam item meliorem jam attulerant Raphael. et Amiot.

IV. Peregrinum quendam molliter ac lente accedentem depulit, inquiens: *Non tu hinc te aufers, qui ne ea quidem potes, quæ mulieres præſtant?*

GYRTIADIS.

I. Gyrtias, cum quodam tempore Acrotatus nepos ipſius in puerorum conflictu multis acceptis plagis pro mortuo domum referretur, domeſticis et familiaribus plorantibus, *Non*, inquit, *tacebitis? Oſtendit quo ſanguine ortus ſit: neque vociferari debent boni, ſed medicinam applicare.*

II. Cum e Creta nuncius eſſet de morte Acrotati allatus, dixit illa: *An non debuit cum ad hoſtes veniſſet, aut illos interficere, aut ipſe mori? Mihi quidem jucundius eſt audire eum, me ipſa, patria, majoribuſque dignam mortem oppetiiſſe, quam habuiſſe eum diu ignominioſe viventem.*

ΔΑΜΑΤΡΙΑΣ.

Δαματρία τὸν υἱὸν δειλὸν καὶ ἀνάξιον ἑαυτῆς ἀκούσασα, ὠδιαγενόμενον ἀνεῖλε. Τὸ δ' ἐπίγραμμα ἐπ' αὐτῆς τόδε,

Τὸν παραβάντα νόμους Δαμάτριον ἔκτανε μάτηρ,
Ἁ Λακεδαιμονία τὸν Λακεδαιμόνιον.

ΛΑΚΑΙΝΩΝ ΑΔΗΛΩΝ.

α'. Ἑτέρα Λάκαινα τὸν υἱὸν λειποτακτήσαντα, ὡς 241
ἀνάξιον τῆς πατρίδος ἀνεῖλεν, εἰποῦσα, Οὐκ ἐμὸν τὸ φίτυμα· ἐφ' ᾗς τὸ ἐπίγραμμα τόδε,

Ἦρε κακὸν φίτυμα διὰ σκότος, οὗ διὰ μῖσος
Εὐρώτας δειλαῖς μηδ' ἐλάφοισι ῥέοι.
Ἀχρεῖον σκυλάκευμα, κακὰ μερὶς, ἦρε ποθ' ᾅδαν,
Ἦρε· τὸ μὴ Σπάρτας ἄξιον οὐδ' ἔτεκον.

β'. Ἀκούσασά τις τὸν υἱὸν σεσωσμένον καὶ περιγίνεται ἐκ τῶν πολεμίων, γράφει αὐτῷ, Κακὰ φάμα τεῦ κακκέχυται· ἢ ταύταν νεῦ ἔκνιψαι, ἢ μὴ ἔσο.

γ'. Ἄλλη, τῶν υἱῶν φυγόντων ἐκ μάχης, καὶ παραγενομένων ὡς αὐτήν, Ποῦ, φησὶν, ἤκετε δεμπετεύ- B

DAMATRIÆ.

Damatria filium ad ſe reverſum, timide et ipſa indigne ſe geſſiſſe eum audito, interfecit. In hanc epigramma fertur tale,

Peccantem in leges Damatrion ipſa peremit
Spartanum mater de Lacedæmoniis.

LACÆNARUM INCERT.

I. Alia Lacæna filium, qui ordines deſeruiſſet, ut indignum patria necavit, inquiens: *Non mea eſt hæc ſoboles.* De qua hoc exſtat epigramma,

I peſſum proles mala nunc, tenebraſque petitum:
Eurotas cervis ne fluat ut timidis.
I catule, I mala ſors peſſum, maneſque petitum,
Indigno Spartæ ſit male: non peperi.

II. Alia cum fuga ſervatum ex hoſtibus intellexiſſet filium, ſic ad eum ſcripſit: *Mala de te fama ſpargitur: aut igitur hanc elue, aut vivere ceſſa.*

III. Alia, cum filii e prœlio fugiſſent, et ad ipſam venirent, *Quo*, inquit, *perfugere*

σαντες, κακὰ ἀνδράποδα; ἢ δεῦρο ὅθεν ἐξέδυτε καταδυσόμενοι; ἀναστραμεῖσα καὶ ἐπιδείξασα αὐτοῖς τὴν κοιλίαν.

δ'. Προσάγοντά τις τὸν υἱὸν θεασαμένη, ἐπύθετο τί πέφευγεν ὁ πατήρ· εἰπόντος δὲ, Πάντες ἀπολώλασι, κεραμίδα ἄρασα, ἐπαφῆκεν αὐτῷ, καὶ ἀνεῖλεν, εἰποῦσα, Σὲ οὖν κακάγγελον ἔπεμψαν ἡμῖν;

ε'. Διηγουμένου τινὸς τῇ μητρὶ γενναῖον θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ, Εἶτ' οὐκ αἰσχύνῃ, εἶπε, τοιαύτης συνοδίας ἀποτυχεῖν;

c ϛ'. Ἐκπέμψασά τις τοὺς υἱοὺς αὐτῆς πέντε ὄντας, ἐπὶ πόλεμον, ἐν τοῖς πεφευγόσι εἱστήκει, παραδεχοῦσα τί ἐκ τῆς μάχης ἀποβήσοιτο· ὡς δὲ πυθομένου τις ἀπήγγειλε, τοὺς παῖδας ἅπαντας τετελευτηκέναι, Ἀλλ' ὑπὲρ τοῦτο ἐπυθόμην, εἶπε, κακὸν ἀνδράποδον, ἀλλὰ τί πέφευγεν ὁ πατήρ. Φήσαντος δὲ ὅτι νικᾷ,

B. 5. τὴν κοιλίαν] Non ſine elegantia abeſt in Voſſ. Venet. P.
B. 9. κακάγγελον] Sumpſi a Voſſ. P. Jun. Mez. Vulgo κατάγγελον.

voluiſtis mala mancipia? an huc (ſimul veſte ſublata ventrem nudatum eis oſtendebat) unde exiſtis, redituri?

IV. Quædam filium adventantem cernens, interrogavit quo loco res patriæ eſſent, cumque reſponderet, occidione cives eſſe occiſos, ſublata eum tegula petiit atque interfecit, dicens: *Ergo te infauſtæ rei nuncium illi miſerunt nobis?*

V. Cum quidam matri narraret fratrem honeſta morte obiiſſe, *Non*, inquit ea, *turpe eſt talis te comitatus occaſionem dimiſiſſe?*

VI. Quædam cum quinque filios in bellum emiſiſſet, ſtans in ſuburbio expectabat pugnæ exitum: cumque ei quidam adveniens ſcitanti quid rei ageretur, renunciaret filios omnes occubuiſſe: *Pravum*, inquit, *mancipium, non hoc quærebam, ſed quo loco eſſent res patriæ.* Cum reſponde-

Ἀσμένη τοίνυν, εἶπε, δέχομαι καὶ τὸν τῶν παίδων θάνατον.

ζ'. Θάπτουσά τις τὸν υἱόν, ὡς γραΐδιον εὐτελὲς προσελθὸν αὐτῇ, Ὦ γύναι τὰς τύχας, εἶπε, Νὴ τὼ Σιὼ τὰς καλὰς γε, ἔφη· ἕ γὰρ αὐτὸν ἕνεκεν ἔτεκον, ἵνα ὑπὲρ τᾶς Σπάρτας ἀποθάνῃ, τοῦτό μοι συμέβη. D

η'. Σεμνυνομένης γυναικός τινος Ἰωνικῆς ὅτι τινι τῶν ἑαυτῆς ὑφασμάτων ὄντι πολυτελεῖ, Λάκαινα ἐπιδείξασα τοὺς τέτταρας υἱοὺς ὄντας κοσμιωτάτους, τοιαῦτα ἔφη δεῖν εἶναι τὰ τῆς καλῆς καὶ ἀγαθῆς γυναικὸς ἔργα, καὶ ὅτι τούτοις ἐπαίρεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖν.

θ'. Ἄλλη ἀκούσασα περὶ τοῦ υἱοῦ ὡς κακῶς ὅτι τῆς ξένης ἀναφέροιτο, ἔγραψε, Κακά τοι φάμα κακὸν ἔχυτα· ταύταν ἀπόθευ, ἢ μὴ ἔσο.

ι'. Παραπλησίως δὲ καὶ Χίων φυγάδες ἐλθόντες εἰς Σπάρτην πολλὰ Παιδαρήτου κατηγόρησαν· μεταπεμψαμένη δὲ αὐτοὺς ἡ μήτηρ Τελεύτια, ἀκούσασα E

D. 8. τῆς ξένης] Recepi ex Voss. et Venet. T. P. Vulgo τοῖς ξένοις.

ret, victoria suos potiri: *Ergo*, inquit, *mortem quoque filiorum non invita audio.*

VII. Ad quandam, quæ filium sepeliebat, anicula accedens dicebat, *Heu fortunam!* tum illa, *Per Castores*, inquit, *propitiam: cujus enim rei gratia eum peperi, ut pro Sparta moreretur, id sum consecuta.*

VIII. Ionicæ cuidam mulieri glorianti de suo quodam pretioso texto, Lacæna commonstratis quatuor suis filiis elegantissimis: *Hujusmodi*, inquit, *esse oportet honestæ mulieris opera, hisque eas sese jactare.*

IX. Alia, cum auditu accepisset filium peregre male se gerere, scripsit ei: *Mala de te spargitur fama, aut abole eam, aut vivere desine.*

X. Affine huic est illud. Chii exsules cum venissent Spartam, multa de Pædareto vulgabant crimina. Accivit eos Teleutia mater, crimini-

ὧν ἀνεκάλουν, ἐπεὶ ἐδόκει αὐτῇ ἁμαρτάνειν ὁ υἱός, ἐπέστειλεν, Ἁ μάτηρ Παιδαρήτῳ. Ἢ βελτίονα ποιάσθαν σε, ἢ αὖθι μένε, ἀπογνοὺς τὰν ἐς Σπάρταν σωτηρίαν.

ια'. Ἑτέρα ἐπ' ἀδικήματι τῷ παιδὶ κρινομένῳ, Τέκνον, εἶπεν, ἢ τὰς αἰτίας ἢ σεαυτὸν τᾶ ζᾶν ἀπόλυσον.

ιβ'. Ἄλλη χωλὸν υἱὸν ὀπὶ τᾶξιν πεμπέμπουσα, Τέκνον, εἶπε, κὴ βῆμα τᾶς ἀρετᾶς μέμνησο.

ιγ'. Ἄλλη, τᾶ παιδὸς αὐτᾷ ἀφικομένᾳ ἀπὸ τᾶξεως τετρωμένᾳ τὸν πόδα, κὴ σφόδρα ἀλγεώσας, Ἐὰν τᾶς ἀρετᾶς, εἶπε, μέμνᾳ, ὦ τέκνον, κὴ ἄπονος ἔσᾳ κὴ θαῤῥήσᾳς.

ιδ'. Λάκων τρωθεὶς ἐν πολέμῳ, κὴ βαδίζειν ὐ δυνάμενος, τετραποδιστὶ ἤδδυεν· αἰσχυνομένῳ δ' αὐτῷ ἐπὶ γελοίῳ, ἡ μήτηρ, Καὶ πόσῳ βέλτιον, ὦ τέκνον, εἶπε, μᾶλλον ὀπὶ τᾷ ἀνδρείᾳ γεγηθέναι ἢ αἰσχύνεσθαι ὀπὶ γέλωτι ἀνοήτῳ;

busque auditis, cum ſontem judicaret filium, ita per epiſtolam compellavit: *Mater Pædareto: aut vive rectius, aut iſthic, deſperato in Spartam reditu, mane.*

XI. Altera filio criminis alicujus cauſa in judicium vocato, dixit: *Aut crimen amolire, aut vitam.*

XII. Alia claudum filium in pugnam emittens, *Fili*, inquit, *ad ſingulos greſſus virtutis recordare.*

XIII. Alia filio revertenti a pugna, in qua vulnus in pede acceperat, et ex eo magnum percipiebat dolorem: *Si*, inquit, *fili, virtutis ſis memor, et dolore levaberis et bono eris animo.*

XIV. Laco in bello ita erat ſauciatus, ut cum aliter nequiret, quadrupes cogeretur incedere. Ei, cum puderet ipſum ita eſſe deridiculum, mater: *Quanto*, inquit, *præſtat de virtute gaudere, quam ob riſum fatuum pudore affici?*

ιε'. Ἄλλη προσαναδιδοῦσα τῷ παιδὶ τὴν ἀσπίδα, καὶ προσκελευομένη, Τέκνον, ἔφη, ἢ τάν, ἢ ἐπὶ τᾶς.

ιϛ'. Ἄλλη προϊόντι τῷ υἱῷ ἐπὶ πόλεμον, ἀναδιδοῦσα τὴν ἀσπίδα, Ταύτῃ, ἔφη, ὁ πατήρ σοι ἀεὶ ἔσωζε· καὶ σὺ οὖν ταύταν σῶζε, ἢ μὴ ἔσο.

ιζ'. Ἄλλη πρὸς τὸν υἱὸν λέγοντα, μικρὸν ἔχειν τὸ ξίφος, εἶπε, Καὶ βῆμα προσθες.

ιη'. Ἄλλη ἀκούσασα ὅτι ὁ υἱὸς αὐτῆς ἐν προτάξει ἀνδραγαθήσας ἀπέθανεν, Ἐμὸς γὰρ ἦν, εἶπε. Περὶ δὲ τοῦ ἑτέρου πυθομένη ὅτι ἀποδειλιάσας σώζεται, Οὐ γὰρ ἦν ἐμὸς, ἔφη. 242

ιθ'. Ἑτέρα ἀκούσασα τεθνηκέναι τὸν υἱὸν ἐν μάχῃ, καθάπερ ἐτέτακτο, Κάτθετε αὐτὸν, ἔφη, ἀναπληρωσάτω δὲ τὴν ἐκείνου τάξιν ὁ ἀδελφός.

κ'. Ἄλλη πομπὴν τελοῦσα πάνδημον ἤκουσεν ἐπὶ τῆς παρατάξεως νικᾶν τὸν υἱὸν, ἐκ δὲ τῶν τραυμάτων πολλῶν γενομένων θνήσκειν. Οὐ προσελομένη οὖν τὸν

XV. Alia cum filio clypeum traderet eumque ad rem bene gerendam hortari vellet: *Fili*, inquit, *aut hunc, aut ſuper hoc.*

XVI. Alia filio in bellum proficiſcenti porrigens ſcutum: *Hoc*, ait, *pater tuus ſemper ſervavit; itaque aut tu idem facito, aut peri.*

XVII. Alia filio dicenti parvum ſibi eſſe gladium, *Adde*, inquit, *greſſum.*

XVIII. Alia audito filium re probe geſta in acie cecidiſſe, *Meus enim*, inquit, *erat.* Alterum audiens fuga ob timiditatem ſibi ſalutem paraſſe, *Non enim*, inquit, *meus erat.*

XIX. Alia cum narraretur filium ipſius in pugna ſtatione ſua ſervata cecidiſſe: *Hunc*, inquit, *ſepelite, inque ipſius locum frater ejus ſuccedat.*

XX. Alia cum ſolenni pompæ ducendæ intereſſet, nunciato filium in prœlio victoria potitum e vulneribus quæ multa accepiſſet mori: non

στέφανον, ἀλλὰ σεμνωθεῖσα πρὸς τὰς πλησίον, εἶπεν, Ὡς πολλῷ κάλλιον, ὦ φίλαι, ὅστις ἐν παρατάξει νικήσας τελευτᾷ ἢ τὰ Ὀλύμπια προειμένου ζῆν.

B κα'. Διηγουμένῃ τινὸς τῇ ἀδελφῇ γενναῖον θάνατον τοῦ παιδὸς αὐτῆς, ἐκείνη εἶπεν, ὅτι, Ὅσον ἐπ' ἐκείνῳ γέγηθα, τοσοῦτον ἐπί σοι ἄχθομαι, ἀρετὴν σὺν δόξῃ ἀπολειφθέντι.

κβ'. Λακαίνῃ τις προσέπεμψεν εἰ φθορᾷ συνεπινεύει· ἡ δ' ἔφη, Παῖς μὲν ὢν ἔμαθον τῷ πατρὶ πείθεσθαι, καὶ τοῦτο ἔπραξα· γυνὴ δὲ γενομένη, τῷ ἀνδρί· εἰ οὖν δίκαιά με παρακαλεῖ, τοῦτῳ φανερὸν ποιησάτω πρῶτον.

κγ'. Παρθένος πενιχρὰ ἐρωτηθεῖσα τίνα δίδωσι τῷ γαμοῦντι προῖκα, Τὸν πάτριον, εἶπε, σωφροσύνην.

C κδ'. Λάκαινα ἐρωτηθεῖσα εἰ ἀνδρὶ προσελήλυθεν, Οὐκ ἐγώ, εἶπεν, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ ἐμοί.

κε'. Κρύφα τις παρθενευθεῖσα, καὶ ἀφθείρασα τὸ βρέφος, ὅπως ἀνεκαρτέρησε μηδεμίαν προσενεγκα-

detracto ſerto, ſed jactabunda proximis mulieribus dixit: *Multo pulchrius eſt, amicæ, vincentem in acie mortem oppetere, quam ſuperſtitem vincere Olympia.*

XXI. Cum quidam ſorori narraret ſuæ, filium ejus mortem generoſe obiiſſe: reſpondit ea: *Quantum ejus nomine gaudii, tantum tui gratia mihi doloris accidit, qui comitatum tam honeſtum non aſſecutus ſis.*

XXII. Ad Lacænam mittebat quidam percunctatum, an vitio vellet adſentiri. Reſpondit ea, *puellam ſe didiciſſe patri obtemperare, idque feciſſe: mulierem autem viro. Proinde ſi quid honeſtum peteret, primum id viro declararet.*

XXIII. Virgo inops interrogata quid dotis eſſet ſponſo allatura: *Paternam*, inquit, *pudicitiam.*

XXIV. Lacæna interrogata an virum adiviſſet: *Non*, inquit, *ſed vir me.*

XXV. Quædam occulte compreſſa virgo, cum fœtum interfeciſſet, tanta patientia do-

μὴν φωνὴν, ὥστε καὶ τὸν πατέρα καὶ ἄλλους πλησίον ὄντας λαθεῖν ἀποκύησασα· ὁ γὰρ μέγεθος τῶν ἀλγηδόνων τῇ εὐσχημοσύνῃ τὸ ἄσχημον σφαλερὸν ἐνίκησε.

κς'. Λάκαινα πιπρασκομένη, καὶ ἐρωτωμένη τί ὠνίσατο, ἔφη, Πιστὰ ἡμῖν.

κζ'. Ἄλλη αἰσχαλωτισθεῖσα, καὶ ἐρωτωμένη παραπλησίως, Εὖ οἰκεῖν οἶκον, ἔφη.

κη'. Ἐρωτηθεῖσά τις ὑπό τινος εἰ ἔσαι ἀγαθὴ ἂν αὐτὴν ἀγοράσῃ, εἶπεν, Κἂν μὴ ἀγοράσῃς.

κθ'. Ἄλλη πιπρασκομένη, τῷ κήρυκος σωφρονοῦμέν τι ὠνίσατο, εἶπεν, Ἐλευθέραν ἡμῖν. Ὡς δὲ ὁ ὠνησάμενος σφόδρα τινὰ αὐτῇ οὐχ ἁρμόζοντα ἐλευθέρᾳ, εἰποῦσα, Οἰμώξῃ, φονήσας σεαυτῷ τοιούτου κτήματος, ἀπήγαγεν ἑαυτήν.

lores pertulit, vocemque protinus inhibuit, ut et patrem et vicinos partus fefellerit: opprimente magnitudinem doloris metu dedecoris.

XXVI. Lacæna cum væniret, interrogata quid sciret, *Fidelis*, inquit, *esse*.

XXVII. Alia eadem conditione, cum ex ipsa idem quæreretur: *Novi*, inquit, *domum bene incolere*.

XXVIII. Quædam scitanti, Probane esset futura si ipsam emeret: *Sum*, inquit, *proba futura, etiam si non emas*.

XXIX. Alia dum venderetur, præconi quid nosset quærenti: *Libera*, inquit, *esse novi*. Cumque emptor quædam ei injungeret, non decentia liberam: hoc fata, *Flebis, qui tibi talem possessionem invideris*, mortem sibi ipsa conscivit.

FINIS VOL. I.

MVSEVM BRITANNICVM